

RECENTIOREM
PRACTICARVM
QVAESTIONVM IVRIS
CANONICI, ET CIVILIS, AD PRA-
xim utriusque fori spectantium.

LIBRI TRES.

A Licentiatu Flores Diez de Mena Carrionensi antiquo
iuris utriusque Professore.

OPVS SANE AD FORENSES CAVSAS VTI LISSIMV
pariter ac necessarium, nec non ad scolaasticas disputationes & lectiones, cum
duplici indice quæstionum & materiarum summarij.

AD D. DIDACVM DE ALARCON EQVITEM DE ALCAN-
tara Supremi Senatus Hispaniarum Regis Catholicorum Consiliarium.

Licentiatu
de Mena Carrion
de Alarcon Eqvitem

CVM PRIVILEGIO.

Metina à Campi, Apud Ioannem Godinez de Millis.
Anno 1603.

Expensis Martini à Corduua bibliopolæ.

Ap. 16. 2000.

PRAGMATICI
CARTA
CANONICI ET CIVILIS AD PRA
CARTA TRAD
IN PRAESES DE S. N. C. C. M. I. A. B. S.
PRAESES CAVAS ATISSIMA

DE PRAESES DE S. N. C. C. M. I. A. B. S.
PRAESES CAVAS ATISSIMA

CAL THIRLEGEIO.

ANNO 1603.

El Rey. Bo. Iba

OR quanto por parte de vos Martin de Cordoua mercader de libros vezino
de la ciudad de Valladolid, nos fue fecha relacion, que el Licenciado Florez, ve-
zino de Saagun auia compuesto un libro intitulado, *Variarum practicarum*
questio. iuris canonici vel ciuiles, en el qual auia puesto mucho estudio y tra-
bajo, y era libro muy util y necessario para estos Reynos, y nos pedistes y suplicastes,
os mandasemos dar licencia para imprimir y vender el dicho libro por veinte años ate-
to que vos teniades comprado el dicho libro al dicho Licenciado Flores, o como la nues-
tra merced fuese, lo qual visto por los del nuestro Consejo. Por quanto en el dicho li-
bro se hizo la diligencia que la preguntes pormos sobre ello fecha dispone, fue acor-
dado que deniamos mandar dar esta nuestra cedula, para vos en la dicha razon, y nos
tuuimoslo por bien: por la qual os damos licencia y facultad, para que por tiempo y
espacio de diez años cumplidos primeros siguientes, que son, y se cuenten desde el
dia de la fecha desta nuestra cedula en adelante, vos o la persona que para ello vuestra
poder ouiere, y no otra alguna, podays imprimir y vender el dicho libro que de suyo
se haze mencion. Y por la presente damos licencia y facultad a qualquier impresor
destos nuestros Reynos q vos nombraredes, para que durante el dicho tiempo le pue-
da imprimir por el original que en el nuestro Consejo se vio, que va rubricado y fir-
mado al fin de Francisco Martinez nuestro escriuano de Camara, y uno de los que en
el nuestro Consejo residen. Con que antes que se venda lo traygays ante ellos junta-
mente con el original, para que se vea si la dicha impresion esta conforme a el, y tra-
yays fe en publica forma, como por corrector por nos nombrado, se vio y corrigio
la dicha impresion por el dicho original. Y mandamos al impresor que imprimiere
el dicho libro, no imprimia el principio y primer pliego del, ni entre que mas de un solo
libro al autor o persona a cuya costa le imprimiere para efecto de la dicha corre-
ction y tassa, hasta que antes y primero el dicho libro este corregido y tassado por los
del nuestro Consejo, y estando hecho y no de otra maniera pueda imprimir el dicho
principio y primer pliego: en el qual inmediatamente se ponga esta nuestra licencia
y privilegio, y la aprobacion, tassa, y erratas, y no lo podays vender, ni vendays vos ni
otra persona alguna hasta que este el dicho libro en la forma susodicha, sopena de caer
en incurir en las penas contenidas en la dicha preematica y leyes de nuestros Reynos, q
que sobre ello disponen. Y mandamios que durante el dicho tiempo persona alguna,
sin vuestra licencia, no lo pueda imprimir ni vender. Sopena que el que lo imprime
re y vendiere, ay al perdido y pierda qualesquier libros, moldes y aparejos, que del tu-
uiere, y mas incurra en pena de cincuenta mil maravedis, por cada vez que lo contra-
rio hiziere. De la qual dicha pena sea la tercia parte, para la nuestra Camara, y la otra
tercia parte para el juez que lo sentenciere, y la otra tercia parte para el que lo denuncie. Y mandamos a los del nuestro Consejo Presidente, y Oidores de las nuestras
Audiencias, Alcaldes, alguaziles de la nuestra casa y Conte, y Chanzillerias, y a otras
qualetquier justicias de todas las ciudades, villas, y lugares delos nuestros Reynos y se-
ñorios, a cada uno en su jurisdicion: asisi a los que agora son, como a los que sera de aqui
adelante, que vos guarden y cumplan esta nuestra cedula y merced, que ansi vos haze-
mos, y contra ella no vos vayan ni pasen, ni consentan yr ni pasar en manera algu-
na. Sopena de la nuestra merced, y de diez mil maravedis para la nuestra Camara. Fe-
cha en Aranjuez a seys dias del mes de Mayo de mil y seyscientos años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nuestro señor
Juan Vazquez.

Ad Lectorem præfatio.

CVM triginta & quinq; annos (& amplius aliquid) in vtriusque iuris & Theologiae professione, & plusquam vigenti in forensibus causis agendis, per regerim: videns (quod de talento licet minimo, rationem Deo altissimo redditurus essem decreui de thelauro tenui, & exili meo, noua & vetera proferre, & meorum laborum aliquam partem in medium, ad commune bonum publicare, aut incipere, publicare: non quod de me ipso, grandia prælumam, sed ut mei periculoni faciam: ac proinde cum maxima iutis peritiae, pars practica sit, imo totius iuridicæ scientiæ, finis suæ praxis, a qua practica ipsa dicitur, atque quod practicum est, sua dulcedine lectorum alliciat, ad questiones elegantis, variarum practicarum canonicas & ciuiles me accomodaui, & ex eis, qui mihi aptiores videbantur, & ad modum, necessariae, aliquas elegi, qui in vtrum volumen per tres libros distinctos, congesi, vbi maiori copia, subtilitate, claritate & dilectione, qua potui, & casui opportuna erat, eas disputauui, & resoluti tu lector optime has mei laboris primitias grato, & benigno animo suscipe, & eis utere, & si aliquid, (quod bonum redoleat) inuenieris, in altissimi gloriam, retunde: sicut minus meæ fragilitati, equo animo ignoce, & linguam latrantem cohibe, forsitan si res bene successerit, ad maiora me compelles. Vale.

qui en Australie a été dans les îles de l'Asie du Sud-Est et au sud des Philippines. Ces espèces de l'Asie du Sud-Est sont assez rares, mais il existe une autre espèce qui est plus courante, c'est la *Scutigerella elongata*, qui vit dans les régions tropicales d'Australie et de Nouvelle-Guinée. Elle est très petite, mesurant environ 10 mm de long, et a une tête très grande et aplatie, avec de grands yeux et une bouche très développée. Ses pattes sont courtes et robustes, et elle a une queue très courte et arrondie.

УЗЯЛЭОХ

Portuguese Key Unification
Japan Vizdun

bA

ERRATAS.

Folio. 5. coluna. 2. linea. 27. testis, di, testes. 3. 3. 39. populo, populo. 5. 1. 28. punire, puniri
5. 2. 37. Regali, regalis. 7. 4. 25. presentes, praesentes. lin. 35. capit, capit. 8. 1. 12. comena,
comi. lin. 16. distri&o pius, destricto uiris. lin. 31. cōmita tensis. comitenses. 8. 2. 14. etiam
in. 8. 3. 13. s̄ua, sua. 12. 2. 22. dicis, dicijs. 17. 2. 34. sustituendam, sustinendam. 17. 3. 29. Ex te
quentibus, Ex quibus. 2. 1. 3. 4. est, &. 2. 1. 4. 2. 2. agens res, agens res. 1. 2. 2. 1. pen. de rectione,
de restituzione. 2. 2. 2. 12. potens, petens. 2. 2. 4. 1. 8. noreq; uore : quia. 3. 1. 1. 5. præbenda,
probandam. 36. 1. 22. factum, fact. 36. 4. 35. virē, vero. 41. 2. 2. inde legato. 42. 2. 19. gro.
tegro. 45. 3. 32. creditois, creditois. 46. 1. 7. solvatur. lin. 13. sanctiois, sanctiois. 46. 2.
5. iuris, iure. 48. 1. 21. restitutions, resolutiones. 55. 2. 10. venijt, venit. 56. 2. 17. remanet, &
idoneus, rem met idoneus. 5. 8. 2. 34. conditione conditione. 75. 53. annum, annum 77. 2.
pen. dantur, datur. 102. 3. ant. adiicentur, addicentur. 104. ago, age. 112. 3. 23. curari, curat.
116. 1. 1. assignari, quod saltim onerosis debeat assignari. 124. 4. 17. Lusitius, Lusitanus
126. 1. 18. le his, le de his. 144. 3. 15. speciali tales, specialitaris. 144. 4. 11. causam Comitijs, cau-
sa Comitis. 146. 4. 5. nominari, nominare. 148. 3. pen. pumeuum, primæuum. 153. 2. 8.
muere, munere. li. 37. quidam, quædam. 153. 4. 6. tealia non, realia. 156. 2. 12. iniictos, in-
iuitos. 162. 4. 32. maiores, maioris. 164. 4. 15. censerunt, consenserunt. 165. 1. 13. vt et est, vt
si est. 166. 2. 20. relatis, relatu. 169. 1. 32. ec est. 171. 1. 18. paſtu, paſtu. 170. 3. 36. tas ficiantur.
Duorum. tas fruantur. Durum. 172. 2. 1. bellici auriolis, Velliti Auriolis. 114. 1. 18. quā
tæ, quartæ. y lin. 37. qui in subsecura, quin sub secura, 175. 6. 14. finiri, finire. 176. 3. 1. ju-
dici, indici. 183. 1. 21. quam ad, quoad. 183. 2. vltima, misitibus, militaribus. 183. 3. 23. com-
pelletur, compellatur. 184. 1. 3. communes, communem. 184. 2. 75. ista mentis, diramentis.
185. 1. 31. tas, tatis. 185. 4. pen. quod in pona, quod si impona. 187. 2. 6. functibus, fructibus.
187. 3. 23. prouenit, peruenit. 189. 2. 16. appella, appellant. 194. 4. 35. si in stichum, sim Sti-
chum. 195. 4. 20. obit, obstat. 196. 2. antep, compellendi, eum. compellendi eum. 197. 2.
28. permittendo, promittendo. 166. 4. 1. confio, coclusio. 200. 2. 35. confessio bis, confessio
nibus. 206. 709. 2. 25. modi, modo. 208. 4. 26. procedit, procedat. 210. 4. 23. vñiones 225. 2.
19. nibinum. 225. 5. 10. coniugaron coniugiorum. 226. 4. 35. simia iudicatur, sim iudicatur
227. 1. 1. que, que. 23. deciones, deciones. 23. aut mil, aut nil. 227. 2. 13. innon, id non. 228. 16
clares loqui, claris lo, 228. 2. 4. operatio, opinio. 12. ordinator, ordinatos. 13. incurrcntia
curre

TASSA.

YO Francisco Martinez escriuano de Camara del Rey nuestro Señor, y vno de los
que en el su Consejo residen, doy fe que por los Señores del dicho Consejo fue tassada
do cada pliego del libro intitulado, *Variarum Practicarum questiones iuris canonici & ciuilis*, Compuesto por el Licenciado Florez a tres marauedis en papel, y a este precio man-
se venda y no mas, y que esta tassa se ponga al principio de cada volumen del dicho libro
para que se sepa lo que por el se ha de lleuar, y que no se venda de otra manera, y porque
dello conste de pedimiento de Martin de Cordoua, y mandamiento de los dichos Seño-
res del Consejo di la presente, en la ciudad de Valladolid a treynta dias del mes de Mar-
ço de mil y seyscientos y dos años.

[Francisco Martinez]

CATALOGUE

622 AT

En el Congreso de la Asamblea se presentó una propuesta de ley que establecía la creación de un fondo para la ejecución de los planes de desarrollo social y económico. La propuesta fue aprobada por la Asamblea y se envió al Presidente para su firma.

សាស្ត្រពិភាក្សានីតិ ៣វិក្សាមន្តរី

INDEX QVAESTIONVM quæ in his libris Variarum ac practica- rum continentur.

Questio 1. de testamentis in qua agitur de testamento nun-
cupatio, & solemnitatibus in eo requisitis.

Dubitatur an testamentum factum coram tribus testibus
vicinis vocatis, & rogatis, & in scriptis pro talibus in scrip-
ture testamenti facti per quendam tabellionem apostoli-
cum inter laicos (supposito quo alij inueniri potuerint) suplea-
tur ex dictis, & depositionibus aliorum testium non rogatorum
maxime foeminarum puerorum, forensium, non vicinorum, &
dicto ipsius tabellionis, aut executoris nominati in ipso testamen-
to, vel alicuius alterius, & sit validum ipsum testamentum possit
que publicari maxime si in aliquo vico rurali factum sit. fol. 13.

Questio 2. fol. 18.

Verum census perpetuus aut redimibilis in pecunia numera-
ta, & forma solempni, probetur & presumatur constitutus ex ea
quod quis soluerit redditus ei correspondentes per decennium
ereditori, & haec presumptio sufficiat ad obtinendum in posses-
sione & proprietate, etiam si proprius motus non seruetur quæ-
stio admodum utilis & practicabilis.

Questio 3. fol. 24.

Verum quadrimestre datum a iore patronis laicis ad præsen-
tandum, curant illis ignorantibus a tempore vacationis, vel a te-
pore scientiarum.

Questio 4. fol. 32.

De executoribus gratiarum apostolicarum qui esse possint, &
de eorum potestate, & de potestate super executorum in desfe-
ctum priorum, quos vulgo vocamus (de la riguosa,) & de alijs sei-
tu dignis in matetia executorum dictarum gratiarum, quæ diui-
ditur in quatuor partes Ieu §§.

§.1. fol. 32. agit de his qui possunt esse executores.

§.2. fol. 34. agit quando teneantur partes audire & citare.

§.3. & 4. fol. 38. Tractat. de potestate executorum, & super
executoribus.

INDEX QUESTIIONUM

Vtrum minor qui succedit maiori (qui cum alio litigabat, & lis eius tempore conclusa est, ad sententiam diffinitivam quo mortuo lata est tentatio, & intimata eius procuratori qui effectus fuit dominus litis) restituatur aduersus ipsam sententiam, vel aduersus tempora lapla ad appellandum, & presentandum se in gradu appellationis, & an pendente ipsa restitutione possit exequi sententia ipsa quae iam tractata erat in rem iudicatam. Quæ dividuntur in quatuor §§.

- §.1. De præmissis ad questionem fol. 42.
§.2. De questione fol. 43.
§.3. De executione pendente restitutione petita fol. 47.
§.4. De restitutio per viam exceptionis petita fol. 50.

Vtrum creditor secundus qui exigit a debitore suum creditum possit conueniri a creditore primo, ad reddendum id quod exegit, maxime si sit pecunia quæ consumpta fuit, & an ipse creditor in foro conscientiæ extetiori teneatur, teneatur id restituere, & an tutta conscientia debitor possit soluere posteriori, omissio primo, & de ordine soluendi creditoribus, in utroque foro. Quæ in tres §§. dividitur.

- §.1. Sine articulus fol. 53. de creditore primo an possit reuocare à lecūdo quod sibi solutum est, maxime si sit pecunia, & ea consumpta sit.

§.2. fol. 56. An debitor in foro conscientiæ possit soluere posteriori omissio primo, & an creditor ipse possit recipere, & teneatur ad aliquam restitutionem priori.

- §.3. fol. 59. De hypothecis & privilegijs personalibus & realibus ac ordine soluedorum creditorum in utroque foro.

QUESTIO SEPTIMA. fol. 64.

Vtrum mulier præferatur in accusando occisores mariti, aut faciendo pacem de eius morte filius illius, vel alterius matrimonij, & quid erit si ad secundas transierit nuptias.

QUESTIO 8. fol. 68.

De salariis iudicium secularium, & ecclesiasticorum, aduocatorum, procuratorum & solicitatorum famulorum, & filiorum tutorum patronorum, & executorum testamentorum, quando debentur

beantur non co*n*tinenti, & quis solu*e*re teneat*ur*, & an decima ex eis debeat*ur*, & quando pr*ae*scriptio curat*ur* & de assessorijs, & exp*en*sis iudicunt*ur* non salariatorum in utroque foro interiori, & exteriori. Qu*æ* diuidit*ur* in quatuor partes le*u* §§.

§. 1. fol. 68. De salarijs iudicium utriusque fori, & adiudicatoru*m*.

§. 2. fol. 76. De salarijs famuloru*m* & de decima & pr*ae*scriptione.

§. 3. fol. 83. De salarijs tutorum executorum, patronorum &

administratorum n*on* fiduciarii, fol. 83.

§. 4. De assessorijs & exp*en*sis iudicium n*on* salariatoru*m*, fol. 85.

Qu*æ*stio 9. fol. 87.

Vtrum iudex, adiudicatus, aut alijs similes, qui iudicauerunt, & consula*c*erunt in causa criminali mortis, aut mutilationis membrorum, si manipulatio non sit le*qu*ita, incurvant*ur* irregularitatem.

Qu*æ*stio 10. fol. 90.

Verum beneficium curatum possit v*ni*ti monasterio monialium in spiritualibus & temporalibus? & an Abbatissa, & moniales possint curam exercere per Vicarium ad nutum amouilem; maxime si non solum titulus beneficij, sed etiam postea Vicaria fuit a*n*ne x*a* ipsi monasterio per cessionem sicut perpetui, & per viam concordiae per Pontificem confirmatae cum clausula ter*u*iendi, per Vicarium ad nutum amouibilem, qu*æ* per 40. annos post eam confirmatam, fuit visitata & obseruata? & an Episcopus ex decisi*o*n*e* Sacrola*cti* Concilio Tridentini sessione. 7. de reformatione possit ponere in dicto beneficium Vicarium perpetuum, n*on* obstantibus monasterij privilegijs & dicta concordia; & v*is*u, & n*on* obstante quod moniales sint ordinis sancti Benedicti congregati*on*is laic*e* Iustine de Padua, & n*on* obstantibus suis appellati*on*ibus, & si faciat*ur* si attenter*et*, & ciu*ta*cta reuocantur per viam attentati, & an moniales perdiderint possessionem nominandi, & amouendi Vicarios: ex eo, quia ultimus Rector, accepit institutionem ab Episcopo, & litigantibus ipsis cum eo, super eius a*motu* l*e*git*im* p*end*ente debeat*ur* c*o*leru*ar*i*ti* in sua possessione, aut ipse possit officium exercere, quemadmodum v*tilis*, qu*æ* iam de facto contingit inter monasterium monialium de V*eg*a, ordinis sancti Benedicti, & Christophorum sanctos, Vicariu*m* ab eis nominatum & Episcopo institutum. Qu*æ* in quatuor diuidit*ur* articulos sive §§.

§. 1. fol. 90. Ali beneficium curatum possit v*ni*ti monasterio

monialium, in spiritualibus & temporalibus.
§.2. fol. 91. An Abbatissa & moniales teneantur ponere Vicarium perpetuum cum congrua assignatione, aut sufficiat ponere ad nutum amouibilem?
§.3. fol. 95. An Episcopus possit ponere Vicarium perpetuum, eis in iuris spiritis suis iuribus & priuilegijs.
§.4. fol. 97. An amisserint suam possessionem ex dicta institutione, & ea non obstante possint Vicarium amouere, & an ipse non obstante a motione lite pendente debet officium exercere.

*Q*uestio. 11. fol. 99. Vtrum fideiussor qui te obligauit tamquam principalis faciendo debito alieno luum proprium, & indefectum, quod principalis non soluat, tunc etiam per instrumentum garantigium, possit executari non facta excusione in bonis principalis debitis, supposito quod se obligauit solus in separato instrumento, & non renuntiauit dispositioni authen. praesenti de fideiussoribus.

*Q*uestio 12. fol. 106. De iurisdictione Auditoris Cameræ Apostolicæ, quo ad proxim ordinariam, & an ei sit derogatum ex decisione Sacro-
eti Concilij Tridentini sessione. 24. c. 10. de reformatione.

*Q*uestio 13. fol. 112. An habens beneficium curatū si postea nanciscatur aliud beneficium in compatibile, possit resignare dictum beneficium curatum in favorem alicuius cum reservatione pensionis? & an ordinarius facta resignatione, & constando de ea, & diligencijs, possit procedere ad priuationem, vacationem, & prouisionem beneficij, non auditio resignante.

*Q*uestio 14. fol. 116. An sententia lata in causa reformationis pensionis in favorem Rectoris cui est assignata pars congrua, possit appellati quo ad, utrumque effectum suspensiuum & devolutiuum? & an lite pendente possit secessari pensio.

*Q*uestio 15. fol. 18. Vtrum minor possit petere rationem à curatore non obstante

te quod ipsum liberabit liberatione generali: & quis eorum tenetur probare rationes bene vel male redditas.

Quæstio 16. fol. 122.

Vtrum filius naturalis succedat in maioratis patronibus & anniversarijs Hispanorum, & si deficiant consanguinei legitimi, an saltim in defectum eorum admittatur, saltim si persona nobilis sit, & nobiliter viuat, & an consanguineus legitimus monachus eum excludat. Quæ in duas partes seu §§. dividitur.

§. 1. fol. 122. An filius naturalis succedat in primogenijs.

§. 2. fol. 126. An filius naturalis saltim admittatur in defectum legitimorum consanguineorum: & an monachus vel monialis qui legitimi sunt eum excludant.

Quæstio 17. fol. 129.

Verum bona grauata onere memoriae, aut anniversarij perpetui, sint affecta sua natura vinculo maioratus cum clausulis ordinarijs in maioratu: an sint bona litera, & possint alienari cum dicto onere? & de conjecturis quæ inducunt maioratus.

Quæstio 18. fol. 136.

Vtrum sciens delictum committendum, teneatur illud reuelare in foro exteriori, & interiori: & an non faciendo possit puniri. Quæ in duos articulos seu §§. dividitur.

§. 1. fol. 136. Erit de his quæ in foro exteriori tenenda sunt in materia huius quæstionis.
§. 2. fol. 140. Erit de his quæ obseruanda sunt in foro conscientiæ.

Quæstio 19. fol. 142.

Vt illud si aliquis faciat maioratum cum onere anniversarij perpetui, & nominet ad eius successionem aliquem ex filiis & post eius mortem vellit quod succedat nepos, quem primus nominauerit, & sic deinceps in futurum, & si primus filius sine herede moriatur substituat alium filium, & ab eo descendentes, ita ut ultimus possessor ex filiis successorem eligat, & si iste sine liberis decebat substituat consanguineum proximiorem, ita quod bona vadant semper de maiori in maiorem, cum dicto onere, & per tractum temporis filius primo vocatus liberos habuerit, & unum ex eis nominauit, qui post eius mortem successit, qui tandem

dem sine libertis obiit, relictis fratribus, & ex fratre maiore defuncto filius: an substitutus succedat in maioratu, vel succedat alius & fratribus, & excludant substitutum? & an inter ipsos fratres filius maior fratris maioris præ defuncti, representet personam patris præ mortui, & excludat substitutum, & patruos fratres ultimi possessoris defuncti sine libertis quæ in tres partes, seu §§. diuiditur.

§. 1. fol. 142. §. 3. fol. 144.
§. 2. fol. 143. §. 4. fol. 146.

Quæstio 20. fol. 148.

Vtrum si res aliqua patrimonialis vendatur, & eius locum alia subrogetur, quæ post etiam vendatur res subrogata efficiatur patrimonialis, & cōanguineus possit eā intra nouē dies retractare.

Quæstio 21. fol. 151. De collectis.

Quæ vulgo pechos reales & concejales dicuntur. Quæ dividitur in quatuor partes seu §§.

§. 1. fol. 152. in quo agendum est de his qui collectas imponere possunt,

§. 2. fol. 160. quibus possint imponi & pro quibus bonis.

§. 3. fol. 168. De modo impositionis & exactionis.

§. 4. fol. 177. De personis exemptis, & immunitatibus.

Quæstio 22. fol. 193.

Vtrum nominatio ad aliquod anniversarium, aut emphiteusim, vel maioratum probetur, duobus testibus, & si singularibus, siue in vita, siue in morte facta sit, & plura denominatione, & electione, & singularitate testium.

Quæstio 23. fol. 202.

Vtrum ex cursu longi temporis præsumatur titulus, ut solem nitas in titulo, vel in actu requisito.

Quæstio 24. fol. 220.

An Abbas exemptus habens Episcopalem iurisdictionem in parrochos, & parochianos, priuatius ad Episcopum in cuius dioecesi sua loca sita sunt, & qui facit synodus possit dare dimissorias subditis suis, ut alias Episcopus eos ordinet, quando utilis & necessaria.

F I N I S.

Loca

*Locauitistam Cassarei quam Pontificij & leges Regiae quae in
hiscelibris practicarum questionum summa cura atque
diligentia explicantur, & eis notabiles noui ac*

Germani intellectus assignantur.

Ex ff. veteri.

I. cum de iure verso. ff. de usuris
intellectus quest. 2. num. 9. de cu-
ius materia late agitur ibi usque
ad numerum 13. Cuius decisio
limitatur in minore d. q. 2. nu. 23.
& facit quod in num. 27. & vide
q. 23. num. 13. cum sequentibus.

I. si quis diurno. ff. saceritus vendi-
cetur q. 2. n. 18. & 19. usque ad n.
22. inclusuē declaratur.

I. etiam ei. ff. de minoribus q. 5. nu.
37. usque ad 39. explicatur.

I. ait prætor. ff. de minoribus intelli-
gitur q. 5. nu. 44. & 45.

I. 3. §. idem scribit. ff. de peculio de-
claratio q. 5. nu. 46.

I. si filius familias. ff. si certū petatur
explicatio q. 6. §. 1. num. 22.

I. diem funeto. ff. de officio assessorū
intelligitur q. 8. n. 53. & 54.

I. si uno. §. item cum quidā. ff. locati
declaratur q. 8. n. 53. & 54.

I. si filii. ff. de contrahenda emptio.
q. 17. nu. 6. & in summario.

I. metum. §. sed licet. ff. de eo quod
metus causa q. 18. a. nu. 14. & 15.

I. ut vim. ff. de iusticia & iure q. 18. n.
22. cum duobus sequentibus.

I. si ego. §. 1. ff. de iure dotium q. 22.
a. nu. 26. usque ad. 22.

I. emilius. ff. de minoribus q. 5. a. nu.
8. 15. cum seqq. & a. nu. 23. usque ad
26. & hū. 34.

Ex' Infortiato.

I. si minotis. ff. de administratione
tutorū. q. 15. a. nu. 11. usque ad 14.

I. cum auctis. ff. de conditionibus, &
& demonstrationibus q. 16. n. 8.

I. cum patet. §. solo. ff. deleg. 2. q. 16.
§. 1. num. 22.

I. ex facto. §. si quis rogatus el. 1. ff. ad

Trebel. q. 16. §. 1. a. n. 19. late.

I. Lutivs. §. fin. ff. de leg. 2. q. 16. §. 1.
num. 27.

I. hæredibns. §. fin. ff. ad Trebell. q.
16. §. 1. num. 28.

I. nihil proponit. ff. del. 1. q. 17. n. 5.

I. Caius Scius. ff. de annuis legatis
q. 17. num. 6.

I. vni ex familia. §. si duos & §. sed
si fundum. ff. deleg. 2. q. 19. a. n.
ib. 35. usque ad 40. & 42.

I. apud auffidium. ff. de optione lega-
ta q. 22. n. 12. 13. & 32. cum duo
bus sequentibus.

I. cum pater. §. a filia. ff. delegat. 2. q.
22. nu. 16. cum duobus seqq. &
n. 32. cum duobus sequent.

Ex' ff. novo.

I. in testamento. ff. de fideicomissa-
rijs libertatibus, singularis intel-
lectus q. 1. nu. 39.

I. aquilius regulus. ff. de donationi
bus q. 2. nu. 24.

I. 3. §. hoc autē. ff. de itinere actuque
priuato q. 2. nu. 20.

I. possessionē. ff. de acquirenda pos-
sessione q. 2. n. 30.

I. si pupillus. ff. de acquirendo rerū
domi. q. 2. n. 27. cum. 2. seqq.

I. cū filius. §. in hac. ff. de verb. obli-
q. 15. n. 32. & 42. & eius gl. n. 36.

I. si pupillus. ff. quæ in fraude credi-
torū q. 6. §. t. a. n. 2. præcipue n. 4.

I. deferre. §. si. ff. de iure fisci q. 6. §.
1. a. nu. 18.

I. 3. §. alio. ff. de liberali causa q. 7.
num. 14.

I. fidelissor. §. si. de fidelissoribus q.
11. nu. 27. & 28.

I. rescripto. §. si. ff. de muneribus &
honoribus q. 21. a. n. 4. usq; ad. 10.

I. eum qui certarum. §. si. ff. de verb.
obli-

obligari q. 22. num. 14.
l. 2. §. si pecuniam ff. de donationi-
bus, q. 22. a. n. 23.

Ex Codice Iustiniani.
L. iubemus. C. de testamentis mate-
ria eleganter declaratur. q. 1. n. 44
l. fi. C. de testamentis q. 1. num. 59.
l. fi. C. de codicillis noviter elucida-
tur q. 1. num. 75.
l. libris, C. de agricolis & censitis
lib. 11. q. 2. n. 8.
l. 2. C. de dotis p. missione q. 2. n. 14
l. 2. C. si aduersus venditionem. q.
5. a. num. 27. vsque ad 31.
l. sane. C. de non numerata pecunia
q. 9. num. 43.
l. si. §. & si prefatam. C. de iure deli-
berandi q. 6. §. 1. a. num. 9.
l. si pecunia. C. de iure fisci. q. 6. §. 1.
a. num. 18.
l. Senatus Consulto. C. de his qui ac-
cusare nō possūt q. 7. n. 2. & n. 13.
l. post duos. C. de adiudicatis diuer-
sorum iudic. q. 8. n. 53. & 54.
l. cum oportet. C. de bonis quælibe-
ris. §. 8. §. 2. num. 37.
l. vnicā. C. de præbendo salario lib.
12. q. 8. §. 2. n. 21.
l. cum accutiissimi. C. de fideicom-
missis q. 16. n. 8.
l. generaliter. §. cum autem. C. de
institutionibus & subst. sub con-
ditione q. 16. §. 1. num. 30.
l. verba. C. de testamētis q. 22. n. 56.
l. fi. C. ad l. falcidiā q. 23. n. 7. & 6.
l. 1. C. de fideicommissis q. 23. n. 8.
l. 2. C. de doctis promissione. q. 23
n. 15.
l. authēt. sed cum testator. C. ad legē
falcidiam q. 23. n. 15.
Ex scendorum libro.
c. Imperiale. §. præterea duca. us
de pionibita foedi alienati. per
Federītū q. 17. n. 3. & 14. cū seq.
Ex decretalibus. (§ 3.)

c. 3. de capellis monachorū q. 10. n.
10. lib. 4. n. 5. ix. prædictiorum
dovet. R. n. 2. q. 1. n. 10. dicitur.
-ido

c. cum M. Ferrarensis de constitu-
tionibus. q. 11. num. 44.

Ex Concilio Tridentino.

Declaratur tex. in c. 13. de reforma-
tione. l. 24. q. 23. a. n. 38.

tex. in c. 19. l. 25. explicatur q. 23.
n. 68. cū seqq. & in præce dētibus

text. in c. 5. sesio. 23. intellectus q.
23. a. dum. 65.

tex. in c. 10. sesio. 23. de reformatio-
ne explanatur q. 24. a. n. 32.
vsque ad 34.

tex. in c. 20. de reformatione ses. 24.
explicatur q. 12. a. n. 8.

tex. in c. 17. l. 24. de reformatione
declaratur q. 13. n. 3.

tex. in c. 4. l. 7. eludatur q. 13. n. 4.

Ex regulis chancelariæ.
Assignatur vera explicatio ad regu-
lam detinendi. q. 23. n. 63. & 64.

Ex legibus Partitarum.

l. 3. tit. 8. par. 5. elegans elucidatio.
q. 8. n. 53. & 54.

Ex legibus Taurinis & noue re-
copilationis.

l. 14. tit. 4. lib. 5. recopilationis ex-
plicatur q. 1. num. 57.

l. 10. tit. 17. lib. 4. recop. q. 5. n. 35.

l. 7. tit. 18. lib. 4. recop. q. 5. n. 63.

l. 1. tit. 21. lib. 4. recop. q. 5. n.
74 & 75.

l. 5. tit. 5. lib. 3. recopilatio. q. 8. §. 1.
num. 14. & 15.

l. 7. tit. 5. lib. 3. recopil. q. 8. §. 1. n. 37.

l. 1. tit. 16. lib. 2. recop. q. 8. §. 1. n.
67 & 68.

l. 1. & l. 25. tit. 6. lib. 3. recopil. q. 21.
a. num. 20. vsque ad 29.

l. 10. tit. 14. lib. 6. recop. q. 21. a. n. 78.

l. 3. tit. 14. lib. 6. recop. q. 21. a. num.
120. vsque ad num. 124.

l. 17. Tauri quæ esthodie in nouae
copilatione.

Declaratur q. 22. num. 18.

l. 8. tit. 15. lib. 6. recop. q. 23. a. n. 21.

l. 14. tit. 4. lib. 5. recop. q. 1. n. 57.

I. S.

Ex. l. 1. le suis totogli. n. 2. citrix. l.

INDEX OMNIUM NOTABILIVM QVAE IN

HIS LIBRIS PRACTICARVM QVÆSTIONVM, & resolutionum continentur, à Licenciato António Gu-

ollierrez Aguado, in Cossilijs Regis Catholici Aduocato

ordine alphabeticō digestus.

Abbatissa, & moniales an sint personæ laicæ, quæst. 10. n. 2. & n. 7. Abbatissa est causa pax iurisdictionis spiritualis, q. 10. num. 4.

Abbatissa, & moniales in parochialibus unitis monasterio an teneantur ponere Vicarium perpetuum, vel ad nutum amouilem, q. 10. num. 8.

Absentia in dubio præsumitur, q. 3. nu. 4.

Aduocati salarym vide verbo (salarym.)

Agés iudicio possessorio de annuis præstationibꝫ quid probare debeat, ut in eo obtineat, & enī possidens teneatur docere de titulo, q. 2. nu. 2. 5. & 26.

Alienatio rei lite pendente facta quando valeat, q. 13. a n. 14. usque ad numerum 17.

Alternativa & rescrutatio cœsiomny

Sede Pontificali vacante, & solus Episcopus potest confessare, q. 4. nu. 5. id est anniversaria Hispaniarum, quæ maioribus assimilantur, q. 17. num. 24. id est anniversaria.

Anniversaria ex quibus conciētus tanquam bona maiora iudicentur remissive, q. 17. n. 19. & late a n. 32. usque ad finem ubi per quindecim conclusiones hanc rem explicat.

Anniversario bona subiecta Episcopus potest in alienabilitate facere, & quod ad maiorem vadant, q. 17. nu. 47.

Anniversariorum causis in iudicandis index quem admittit habere debeat, q. 17. n. 51.

Appellatio non potest ab executori pensionis quo ad effectum suspensus, & quid quando excedit, & de praxi horum Regnum, q. 12. a n. 43. usque ad n. 46.

Appellatur ab executori ratione

tione excessus, q. 10. nu. 78.

Appellari an possit à sententia lata in causa reformationis pensionis, q. 14. a. nu. 1.

Appellari a sententia in causa alimentorum non potest, q. 14. nu. 4. & nu. 10. & 11.

Appellari an possit à procedente secundum conscientiam q. 14. nu. 9.

Appellatio permittitur à sententia lata in articulo restitutio-
nis, q. 5. nu. 67. & quid de leni-
tia lata ab ordinario in gradu
restitutionis contra sententiam
decurionum, p. 68. & 69.

Approbatio testamēti vide
verbō testamēti approbationib
dēapprobationē codicillōrum.

Archipræsbiteri an possint
esse executores, q. 4. nu. 17.

Argumentum de fæudo sadi-
maioratū, & de emphiteusi ad
maioratū an valeat, q. 16. n. 16.

Auditores & alij Regis officia-
les an collectetur, q. 21. n. 253.

Auditor Cameræ quā iurisdi-
ctionē habeat late declaratur,
q. 12. a. n. 2. & quod sit ordina-
rius, & non delegatus, nu. 6. &
quod non sit competēs iudex
in causis beneficialibus in instantia, nisi a Papa aliqua causa
committatur. nu. 7.

Auditor Cameræ est execu-
tor gratiarū apostolicarū, q. 12.
a. n. 12. usque ad nu. 17.

Auditor Cameræ est legitimus
executor literarum pensionis &
quomodo ipse & eius sub exe-

cutor cum clausula cæterū pos-
sunt procedere, q. 12. a. nu. 24.
usque ad num. 29.

Auditor cameræ est execu-
tor sententiarum Rott, q. 12.
num. 47.

Auditor cameræ est execu-
tor obligationū informa came-
ræ, & ibi de obligatione in for-
ma cameræ, q. 12. nu. 48.

Auditor cameræ potest pro-
cedere contra turbates possessio-
nes beneficiorum, questio. 12.
num. 49.

Auditor cameræ potest pro-
cedere contra debentes salario-
officialibus curiæ Romanæ, &
an suspectus sit si excedit, q. 12.
num. 50. r. 13.

Auditor cameræ est genera-
lis executor omnium gratia-
rum, q. 4. nu. 5.

Assessorias an possit exigere
iudex salariatus, questio. 8. §. 4. a.
num. 15.

Assessorias an accipiunt iu-
dices impetiti, questio. 8. §. 4. b.
num. 2.

Assessorias an iuste accipiat
iudex peritus non salariatus,
q. 8. §. 4. nu. 3.

Assessorias delegatus an pos-
sit iuste petere q. 8. §. 4. num. 4.
& 5. date.

Assessorias an petat iudices
Ecclesiastici q. 8. §. 4. nu. 6.

Assessorias an possint exige-
re iudices dñorū. q. 8. §. 4. n. 7.

& quid si sit conluctudo nu. 8.

& quid in iudice recusato. n. 11.

Aymon

Aymon Craueta cons. 263.
declaratur, q. 11. a. n. 53.

Additio hæreditatis an excus
su decennali prelum nat, q. 23. n. 43

Abbas habens Episcopalem
jurisdictionem an sit ordinatus,
& an equiparetur Episcopo &
contineatur appellatione dicet
cessani, q. 25. n. 6, 7, 8, & 9.

Abbas an possit praescribere
iura Episcopalia, q. 24. nu. 10.

Abbas potest indulgencias
date visitare, q. 24. nu. 12, & 13.
date ordines minores, n. 14. vni
re nu. 15. commendare, nu. 16. dis
ponere, nu. 17. 18. & 19. & dare
licentias ad prædicandum, n. 20.

Abbas potest conferre bene
ficia, q. 24. n. 21. exequitur vki
mas voluntates, n. 22. Potest vi
sitare nec ipse potest visitari, n.
23. & 24. Cognoscit de causis
matrimonialibus & criminali
bus, n. 25. Potest remittere mo
nitiones, nu. 26. Potest dare li
centiam exercendi. Pontificalia
in in suo districtu, n. 27. Admit
titur ad Concilium, n. 28. Syno
dum facit, n. 29. Tenetur habe
re studia & est constitutus in dig
nitate, nu. 30.

B.

Bartoli doctrina in l. in testa
mento, ff. de fideicommissariis
libertatibus notabilitas declara
tur quatenus agit de testame
nto imperfecto ex defectu pu
blicationis, ad pias causas, q. 1.
a nu. 38. & 39.

Bart. doctrina in l. certi con

dictio §. si numeros ff. de cons
dictione indebiti declaratur la
te, q. 2. a n. 31. vñque ad nu. 35.

Bart. doctr. in l. ff. de exce
ptionib. declarat contra Ioa. Gu
tierrez, q. 8. §. 2. a. n. 43. cu. seqq.

Beneficium unitum quo ad
titulu & temporalia monasterio
an possit deseruiri per Vicarium
ad nutum amouile, q. 10. a. n. 6.

Beneficium unitum ad me
sam pretlati an possit deseruiri
per Vicarium ad nutum a mor
uilem, q. 10. n. 48. v. a. n. 6. 1. q.

Beneficium unitum pleno ju
re an possit deseruiri per Vicar
ium ad nutum amouilem, q.
10. a. n. 2.

Beneficium unitum mona
sterio quando Episcopus pos
sit facere deseruiri per Vicariu
perpetuum no obstantibus pri
uilegijs & consuetudine, latif
sime, q. 10. a. n. 37. vñq; ad n. 43.

Beneficium curatum an va
cer per adepctionem secundi la
te declaratur, q. 13. a. n. 1. cum
sequentiibus.

Beneficium quando vacat
per adepctionem secundi an pos
sit possidens resignare illud
late, q. 13. a. n. 7.

Beneficij impetratio ante re
signationem possessoris an va
cat facta resignatione, q. 13. n.
18. & 19.

Bona fœudalia an sint indi
uisibilia & ex illis inducatur per
petuus maioricatus, & virtut
militet eadem ratio in bonis fœu
dalibus

dalibus quæ in bonis anniuer-
sarium indiuisibilibus, q. 17.
num. 12.

-q Bona anniuersarij vide ver-
bo (anniuersaria.)

-P Bona clericorum Ecclesia-
rum & nobilitum an debent re-
gistrari & ponni in extimo vul-
go (padron) q. 21. a nu. 209. usq;
ad num. 212.

etiam p. munus C.

iii Capitula correctorum an ex-
tendantur ad alios iudices, q. 8.
§. 1. a. n. 38. usque ad num. 43.

-ii Canonici ad reparationem
Ecclesiæ æqualiter contribunt
non consideratis distributioni-
bus quotidianis, q. 21. nu. 127.

-s Carcerari an possint debito
re collectatum, q. 21. a nu. 144.
usque ad nu. 148. & quid si sint
puuperes.

-ii Carcerantur debitores redi-
tuum Regalium & ebtum con-
ductores & etiam sub fidei ius-
titibus non relaxantur, q. 21.
num. 146.

Carcerari mulier pro collec-
tis pro tributis aut gabelis de-
iure regio non potest quæstio.
Et num. 152.

Carcerari nobilis pro collec-
tis non potest nisi sit conductor
vestigialium, q. 21. nu. 152.

-ii Carcerari impubes pro collec-
tis non potest, q. 21. nu. 153.

-ii Cessione facere non potest
debitor aut conductor gabella-
ri, alij vero filii debitores pos-
sunt, q. 21. nu. 149.

etiam p. munus

.-d Cœsus sunt prestaties per
sonales, q. 2. num. 1.

-ii Censibus in possessio non
cadit intelligitur. c. quærellam
de electione, q. 2. nu. 22.

-ii Census requirit scripturam
& quando contractus requirit
scripturam non potest proba-
ri per solutionem decennalem
q. 2. nu. 3. & n. 34. ubi notabilis
distinctio nu. 35. 36. & 37.

-ii Cœsus iure canonico an pre-
sumatur ex prescriptione de-
cennali, q. 2. nu. 5. & nu. 38.

lib Census presumitur ex eiusu
decennali, q. 2. nu. 7.

-o Collecta imponitur incolis
& pro quibus bonis an pro tis
quæ alibi possident, q. 21. n. 54.
usque ad nu. 57. & an pro moti-
libus, nu. 58. Et an pro metci-
bus, nu. 59. & 60. Et an venato-
ribus pescatoribus & artifici-
bus, o. 61. Et an exteris, nu. 62.
Et an maritis pro bonis uxo-
rum, usfructuatis censiatijs
legatarijs fideicomissarijs ibi
nu. 63. & 64.

-ad Collectas an soluant coloni
q. 21. nu. 65. 66. & 67.

Collectati bona anniuersa-
tij & capellæ an possint, q. 21.
nu. 68.

-ii Collectari an possit quis pro
bonis donatis quæ non possi-
det, q. 21. a nu. 69. usque ad nu.
76. ubi declaratur lex Regni.

-ii Collectari an possit vendi-
tor pro rebus venditis, q. 21. n.
76. & 77.

Colle

Collectari incolæ mutantes
incolatum quando possint. q.
21.a.n.78, vsque ad nū.82.

Collectari vicinus nouus
non potest pro debitis contra-
etis ante ipsius incolatum nisi
recipiatur vtilitatem in futurum,
q.21.nu.83.

Collectari incola nō potest
in loco originis, q.21.nu.84.

Collectam impositam prop
soluēda condēnatione qui sol-
uerē teneantur, q.21.nu.85.

Collectari incolæ iurisdictio-
nis non possunt collecta impo-
stra ciuitati, vel villæ, vel eius in-
colis, q.21.nu.86.

Collectis in soluendis paœtū
an sit seruandū, q.21.nu.87.

Collecta vna pâtri & filijs in
potestate tantum imponi po-
test, q.21.nu.88.

Collectam intra tria millia
marapetorum imponit uni-
uersitas quomodo intelligatur
& practicetur late, q.21.a.n.
30. vsque nū.38.

Collectā ad soluendā salaria
custodū potest imponere uni-
uersitas, q.21.num.39.

Collectam an possit impo-
nere iudex: q.21.a.n.40.41.&
42.& 49.

Collectam ciues an possint
imponere inter se, q.21.a.n.43.
vsq; ad 47. vbi de parochianis,
aut cōfratibus etiā explicatur.

Collectā vniuersitas impo-
nit ob urgente in necessitatem,
q.21.num.48.

Collectā an imponat dñi vas-
sallorū; q.21.nu.50.51.& 52.

Collectā colegia & cates pro
necessitatib; artificij illius colle-
gijan possit indicere q.21.n.53.

Collecta pluribus locis quo-
modo imponatur; q.21.nu.89.

Collecta an possit imponi fo-
rēibus, scilicet, alterius loci in-
colis, etiā si possideat bona moy-
uilia, vel in mouilia in loco vbi
imponit collecta, q.21.a.n.90.

vsque ad nū.104. vbi ponitur
regula cum ampliationibus &
limitationibus, & declarantur
leges huius Regni.

Collectarū distributio fieri
debet perperæ quatores nomi-
natos, q.21.nu.106.107.& 108.
& quod debet fieri extimū aut
register vulgo (padrō) n.108.

Collecta an imponatur per-
petuæ, & libram, & quid de iure, &c
consuetudine feruuntur, q.21.a.
nu.109. vsque ad num.121. vbi
quando imponatur per capita,
& ampliationes, & limitationes
num.122. & 123.

Vbi vbi ab aliis
Collectādi causa debet cōsidera-
rati, q.21.a.n.125. vsq; ad n.127

Collectæ distributæ ab perpe-
tua quatoribus extimū vulgo ei-
padron debet à iudice aproba-
ri, q.21.nu.138. & debent citas-
ti omnes interesse putantes, &
si aliquis conqueratur debet re-
videri, n.139. & 140. & n.141.

Collectas ad soluendas tem-
minus debet dari q.21. n.142.

Collectarum exactores de-

bent ostendere (el padron) sol-
uentibus se petant nec possunt,
nec possunt exigere ab alijs quā
ab scriptis, q. 21. num. 143 & pos-
sunt pignora capere, & per lo-
nas, q. 21. nu. 144. vñq; ad n. 147.

Collecta imposta ad soluen-
dū debitū vicino, vel litigandū
contra ipsum super nobilitate,
vel alia līte an teneatur ipse vi-
cinus contribuere, q. 21. nv. 172.

Collectari non possunt cleri-
ci Ecclesie Monasteria, & ec-
clesiasticæ personæ, quia ab his
immunes sunt, & à tributis, q.
21. 174. Ampliatur hac conclu-
sion in hospitalibus auctoritate
Episcopi erectis, q. 21. nu. 175. vñ-
que ad num. 181.

Collectari confraternitates
nō possunt, q. 21. a num. 182. vñ-
que ad num. 190.

Collectari an possint haben-
tes duodecim liberos, quæstio.
21. num. 255.

Collectari an possint excus-
fati, q. 21. n. 262. & 263. & 264.
ibi de los de Valderas, y Anto-
na García.

Collectis an liberetur lotius
exempti, q. 21. n. 267. & an por-
tio exēpti alijs acrescat, & quid
debeat facere si collectetur, &
an sint sublatæ exemptiones,
nu. 268; cum sequentibus.

Collectari an debeat comi-
mendatores, q. 21. num. 204. &
an sint laici, nu. 205.

Collectam imponere est de
Regalibus & Principiis compe-

tir, q. 21. num. 115; in folio?

Collectam imponere an vni i-
uersitatibus competit, q. 21. a-
n. 12. vñque ad n. 19. ubi plures
leges Regiae declarantur, & cō-
suetudines huius Regni.

Collecta imponere quādō ci-
uitas possit pro salario medicis
& protocolis redditibus cēlos
cum facultate Regiae impositi, q.
21. a nu. 20. vñque ad n. 29.

Cōmēdatores an collectet, q.
21. n. 204. & an sint laici, n. 205.

Cōcordia cōfirmatæ per se-
dē apostolicā nō tollitur à cō-
stitutione Cōcilij, nisi de eis fiat
ex ipsa mentio, q. 10. num. 452.
Cōciliatis cōstitutio nō dero-
gat priuilegijs remunerationis
gratia concessis, q. 10. nu. 46.

Cōgruam portionem recto-
ri petenti an līte pendente pro-
uideatur, q. 14. num. 12.

Cōditio (si sine liberis) ab ho-
mine expræssa, vel a lege sub in-
tellecta eundem effectum for-
tiuntur, q. 16. num. 8.

Coniectura ex naturā rei in
iure valida est, q. 17. num. 21.

Conatus material tractantes
referuntur, q. 18. nu. 2. in fine.

Conatus de cōmuni consue-
tudine hodie punitur pœna ar-
bitraria minori quā delictum
consumatum, q. 18. nu. 3.

Consules an collectentur, q.
21. num. 257.

Cæcus an liberetur à collec-
tis, quæstio. 21. numer. 258;
& 259.

Clausu.

¶ Clausula solita apponi de stylo notariorum an semper singatur apposita, q. 11. num. 16. 15

i. Clausula Regis Henrici quo modo intelligatur, quæstio. 192. num. 20.

¶ Clericus primæ consuetudinæ angadeat præ privilegio fori, & non possit collectari, nec gabellas soluat, quid si beneficium habeat quid si capellaniam, quid si pensionem tamen, quæstio. 211. num. 196. Ceteris partibus videtur quod Clericus etiam si sponte vellet solueret collectas adhuc cõmunitatis non potest recipere, q. 21. num. 206.

Clerici coloni, & filii, & familiares collectari non possunt, q. 21. num. 207. vbi declaratur, & quid si clericus emat bona in extremo posita aut pro eis collectetur, quod non, quæstio. 221. num. 208.

¶ Clericus an tribuat in collectatis possitis ob commune bona, q. 21. late plures casus a num. 213. usque ad 220. Vbi de pontibus, & de ferrutio nouo id est millones, & num. 221. de studio, & numer. 222. usque ad num. 225. vbi quomodo illis imponantur, & eorum quo eis ueniatur, numeri. 226. 227. & 228.

¶ Clericus negotiator collectari potest quemadmodum laicus quæstio. 21. numer. 231.

& num. 232. non s. 202.

¶ Clericus aut Ecclesia succedit

dens laico an contribuant, q. 21. 15
num. 21. & num. 233. usque ad 237 q
vbi quando bona ante erant
obligata, vide plura ad præsum

notabilita. 19. mutuando mutu

¶ Clericus conjugatus an cõ
tribuat, quid in mendicaturibus
& quid propter belum, & quid
quando clerici possidet fœdus
a Rege, & quid si existat consu
tudo; q. 21. num. 244.

¶ Clericatus an præsumatur
q. 23. num. 75. 76. & 77. lev. 11.

¶ Consuetudo amvaleat, quod
testamentum factum eorum ta
bollique appolito valeat, q.
11. num. 1. quoniam eis concessum est

¶ Consuetudine sublata non
censetur sublata immemoria
dis, q. 10. num. 44. 10. 10.

¶ Consuetudo quando est cõ
tra legem requiritur, quod sic
præscripta, & cum interuen
tione actuuum, & quid iure ciui
licanonical, & Regio oblerue
tur, q. 1. num. 64.

¶ Consuetudo quomodo pro
betur, q. 1. num. 65. vbi late, & an
valeat contra legem nouæ reco
pilationis, & quando requira
tur principis scientia ibidem.

¶ Constitutatus quomodo pos
sit compeniri, q. 11. a num. 17. us
que ad num. 24. q. 20. 20.

¶ Correctore mortuo antecel
set officium locum tenentium

q. 8. §. 10. num. 137.

¶ Creditor prior tempore potest
est iure in hypothecatijs priu
legij non habebitibus, q. 16. §. 3. n.

33. & idem est in creditoribus pignus iudiciale, vel prætoriū prætendentibus, nu. 37.

Creditor habens instrumentum publicum præfertur has benti chirographum, q. 6. §. 3. num. 34.

Creditores personalis succedunt post hypothecarios, q. 6. §. 3. num. 38.

Creditoribus omnibus præfertur dominus bonorum extatiū vel mortiū, q. 6. §. 3. num. 40. p. Creditor personalis qui sit, q. 6. num. 2.

Creditor personalis an possit auocare solutum alij creditoris, & quando, q. 6. §. 1. a. num. 2.

visque ad 8.

Creditor hypothecarius an possit auocare solutum, creditori, & quando, q. 6. §. 1. a. num. 2. visque ad num. 18.

Creditor realis priuilegiatus an possit auocare solutum, aut pecuniam solutam secundo creditori, q. 6. num. 19. visque ad num. 23. §. 1. id.

Creditores hypothecarij quando sunt æquales in priuilegijs qui prior est tempore prior est iure, q. 6. §. 2. num. 23.

Creditor prior tempore cu hypotheca probata per testes præfertur posteriori etiam in foro exteriori, q. 6. §. 2. num. 24.

Creditorum priuilegia referunt Doctores alegant, quæstio. 6. §. 3. num. 1. latissime.

Creditorum alij personales

alij reales alij mixti, quæst. 6. §. 3. num. 2. quod non minor in ol Creditores qui habent a iure tacitam hypothecam latissime numerantur, q. 6. §. 3. a. num. 3. visque ad 8.

Creditores priuilegiati in hypotecis qui sint, q. 6. §. 3. a. num. 9. visque ad num. 22.

Creditores qui habent priuilegium in actione personali latissime, q. 6. §. 3. a. num. 23.

Creditores habentes hypothecas priuilegiatas sunt potiores, q. 6. §. 3. a. num. 27.

Creditores non priuilegiati succedunt post priuilegiatos, q. 6. §. 3. num. 3. visque ad 10.

Creditor ex censu redimibili etiam si sit prior tempore debet facere excursionem in bonis sibi specialiter ad securitatem census obligatis, & non potest recurrere ad bona generaliter obligata, q. 6. §. 3. num. 21. ex ratione de qua, num. 30. Limita in creditore priori habente generalem hypothecam nam iste præfertur domino census in bonis sibi specialiter obligatis, num. 32. vbi in fine remittitur an dominus, census præferatur anterioribus, quando res hypothecata sunt eius.

Curator tenetur de nouo redditationem, etiam si iam legitime reddiderit si minor terres prober, q. 15. num. 12.

Curator si non constat de rationibus redditis etiam si ha beat

beat liberationem generalem
de novo tenet reddere ratio-
nes, q. 15. a num. 13.

Dimissorias literas quis pos-
sit dare, q. 24. a n. 1. usque ad 5.

Debitor personalis an possit
cum bona conscientia soluere.
2. creditori in præjudicium pri-
mi personalis, q. 6. §. 2. nu. 1. us-
que ad num. 10.

Debitor habens creditores
privilegiatos in actione perso-
nali, si soluat mala fide. 2. an pec-
cet, & teneatur ad restitutionem,
q. 6. §. 2. a n. 11. usque ad 16.

Debitor habens creditores
privilegiatos, & non privilegia-
tos in foro conscientiae quibus
possit soluere. 1. & quid si debi-
tor, & creditor habeat bonam si-
dem. q. 6. §. 2. nu. 17.

Debitor habens creditores hy-
potecarios privilegiatos an pos-
sit soluere alijs non realibus, nec
privilegiatis, q. 6. §. 2. nu. 18.

Debitor potest soluere cum
bona conscientia creditori chil-
tagraphario, aut qui solum pra-
bat per testes, si sit prior omissio
alio qui habet scripturam publi-
cam, q. 6. §. 2. n. 19. qui prefert
etiam in foro exteriori, n. 24. & in
foro conscientiae non prefert pro-
bas numerationem per testes, n. 20.

Delictum sciens committendum
verum teneat illud reuelare in fo-
ro exteriori, q. 18. a n. 1. c. uleqq.
§. 1. p. totum, & an in interiori d.
q. 18. §. 2. per totum, & si non
faciat qua pena puniatur, &

plures DD. hanc questionem
tractantes referuntur d. q. 18.
nu. 25. usque 28. ubi quatuor
opiniones ponuntur, & hanc
questionem in foro exteriori.
4. conclusionibus explicat a n.
30. usque 43. & in foro con-
scientiae hanc questionem. 9.
conclusionibus declarat a nu.
44. usque ad finem.

Delictum attentatum an pu-
niatur ac si esset consumatum,
& quando, quæstio. 18. num.
2. & 3.

Decima non soluitur ex sa-
lario iudicis, q. 8. §. 1. num. 45.
Nec de salario aduocati ibide,
num. 66.

Decima an debeatur ex sa-
lario famulorum, & filiorum q.
8. §. 2. nu. 57. & 58.

Decima quando debeatur
tutori, vel curatori de bonis
minoris, q. 8. §. 3. a num. 4. us-
que ad 11.

Dispensare quis possit super
irregularitate, q. 9. a num. 8. us-
que ad 16.

Divisio an presumatur ex
curlu decennali, q. 23. nu. 44.

Domini vassallorum an col-
lectentur, q. 21. nu. 251. ubi vi-
de plura singulatia.

Domicilium an presumma-
tur, q. 23. num. 48.

Dispensatio an presumma-
tur, quæstio. 23. num. 51. cum
sequentibus.

Donatio an presumatur, q.
23. num. 96.

Ædicti appositi quando in prouisione beneficiorū sit necessaria, & tunc quid operetur, quæst. 3. à nu. 53. usque ad 59.

Electio an probetur testibus singularibus? quæst. 22. à nu. 49. usque ad finem quæstionis.

Eligere an quis possit unū, vel plures ad maioratum quando absolute facultas conceditur? q. 19. à n. 35. usq; ad. 40.

Emphyteusis an præsumatur excursu decenalī? quæst. 2. n. 6. & nu. 39. & an ex lōga solutione. quæst. 23. à num. 26. cum sequentibus.

Emphyteusis titulus præsumitur ex lōga solutione decenalī facta ob causā emphyteusis. q. 2. nu. 39.

Emphyteusis Ecclesiæ quando præsumatur excursu decenalī, q. 2. nu. 40.

Emphyteusim in monasterium ob remunerationem potest aliqua bona dare prouisiōi, vel aduocato, q. 8. §. 1. à nu. 21. usque 26.

Emphyteuticandi bona ecclesiæ est iulta causa remuneraōio. q. 8. §. 1. n. 21.

Emphyteuta principis an collectetur. q. 21. nu. 24.

Episcopus successor etiā non consecratus exequitur gratias directas suo prædecessoriratio-ne dignitatis. q. 4. nu. 75.

Episcopus in beneficio vni-to non potest nominare vica-

rium perpetuum si pro bono pa-cis, & quietis & cessatione litiū expediāt. q. 10. nu. 47.

Episcopus si sola vicaria est vnitā potest ponere vicariū perpetuum. q. 10. n. 43.

Episcopus si beneficium fuit vnitū post conciliū cū clausula deseruendi per vicariū ad nutū à mouile ex certa sciētia, aut motu proprio, aut cū derogatione cōciliij nō potest ponere vicariū perpetuum. q. 10. num. 49. 51. & 52.

Episcopus an possit vicariū à mouilem facere perpetuum nō obstante appellatione. q. 10. à n. 75.

Episcopus quādo virtute cōciliij Tridentini procedit appella-tione remota, si allegatur aliqua causa rationabilis tenetur deferre appellatiōi. q. 10. à n. 79.

Episcopus electus nō cōsecre-tus quid potest facere. q. 24. n. 11.

Emancipatio an præsumatur. q. 23. n. 41. 42. & 47.

Exceptio excusionis in his Regnis admittatur. q. 11. nu. 4.

Exceptio excusionis an ad-mittatur cōtra executionē in-mēstruti guarētigij. q. 11. nu. 5.

Exceptio restitutionis, aut mi-noris ætatis concernit iudiciū propietatis. q. 2. num. 27.

Executio an possit peti simul contra principale & fideiussorē qui nō potest cōueniri absq; excusione. q. 11. n. 32. & 33.

Executori testamēti an debea-tur salariū vel decima. q. 8. §. 3. nu. 12.

n. 12. vñq; ad 17. vbi declaratur lex fori & praxis huius regni.

Excusati an collectentur. q. 21. n. 262. cū duobus sequentibus, vbi de los de Balderas, y Antonia Garcia.

Exéptus si collectetur debet reclame & prose qui alias renuntiat immunitatē quoad præterita & quoad futura, si per decenniū soluit p̄ejudicat sibi in possessorio, quoad proprietatē, verbo exéptio p̄er priuilegiū tringita annis perditur. q. 21. n. 268.

Exépti vulgo Escusados sunt hodie sublati, quoad gabellas & collectas, quoad alia manent priuilegia, q. 21. n. fin. & ita practicatur.

Exactores collectarum vide verbo collectarum exactores.

Exactor tributorum si non inueniat emptorem pignorum satisfacit illa reipublicæ tradendo. q. 21. n. 150. & n. 151.

Exactor collectarū debet fideliter suum officium exercere. q. 21. n. 156. & 157.

Exactor tenetur intra annum suam exactiōnē finire & rationem reddere. q. 21. n. 158. & 159. & non potest exigere collectas à possidente rei vēditæ sed à venditore. n. 160.

Exactor non potest lucrari cū pecunia collectarum, & si luctatur totum lucrum est reipublicæ. q. 21. n. 162. & 163.

Exactor nō potest cōpellere emptorem ad soluendas colle-

ctas præteritas. quæst. 21. num.

165. & 166.

Exactor an teneatur proincola scripte in padrō, & postea liberato aut non effecto nō soluendo. q. 21. n. 168.

Executores mixti ecclasiastici debent esse cōstituti in dignitate non meri. q. 4. n. 2.

Executor generalis omnium gratiarum est auditor camerae, q. 4. n. 5.

Executor potest esse generalis vicarius episcopi. q. 4. n. 6. & quid si habeat plures vicarios,

num. 7. & 8. infertur ad quosdā vicarios Complutensem & Madridiensem, & n. 9. & 10.

Exactores an possint esse archipresbyteri. q. 4. n. 17.

Executores possunt esse guardiani fratribus minorū & priores. q. 4. n. 18.

Executor cum clausulis denotantibus monitionem ante-

neatur à sumete partes iudicis, & citare partes, q. 4. n. 19. vñq; ad num. 22. quod tenetur si ter-

tius sit in possessione nisi sit notoriū quod sit intrusus, n. 23.

24. & 25. & quomodo debeat constare de intrusionē, & num. 26. de execute cum clausula (si tibi constitetur) & ibi n. 27.

& 28. & ibi quid de execute in fauorem resignatarij opponendose executioni resignans, & late de hoc. num. 30.

Executor breuis non potest spoliare habentem titulum

coloratum, q. 4. nū. 41.

Executor cum clausulis so-
nantibus conditionē (si tertius
compatet) & cum clausula (vo-
catis vocandis) aut teneatur assu-
mere partes iudicis, q. 4. nū. 3. 31
32. & 33. quid seruetur in Gallia
nū. 34. quid in Hispania, nū. 35.
de viu. & stylo hodierno, n. 36.
quid si constet de mente Ponti-
ficiis in contrarium, nū. 38. & quid
de executore cū clausula ab ip-
vicio spolij, nū. 39. & de execu-
tore brevis ad capiendam possi-
sionem nomine, tamen ap-
ostolicæ, nū. 40. id. q. 4.

Executor meritus nominat-
us ab auditore cameræ quam
do teneatur a sumere partes iu-
dicis, & an possit rechisci, nū.
42. & 43.

Executor cū clausula (amor-
to quolibet detentore) quam
iurisdictio hem habeat, numer.
44. & quando possit proceder-
re reiecta appellatione, nū. 45.

Executor cognoscit de sub-
reptione brevis ad effectum
super sedendi, q. 4. n. 54.

Executor an habeat iurisdic-
tionem contra contradicen-
tem de jure, q. 4. nū. 59.

Executor cum clausula (in-
ducētes) quā iurisdictio habeat
q. 4. nū. 60. quod in Gallia, n. 61
quid de iure Hispaniæ, nū. 62.
quod de iure communī, n. 63.

Executor cum clausula cæ-
terū quid possit, q. 4. nū. 64.

Executor nominatus inde-

fectum prīmi negligentis quid
possit a nū. 65.

Executoribus pluribus da-
tis ad exequendā gratiā. Vnde
in effectum alterius non po-
test exequi, nisi constito de im-
pedimento prīmi, q. 4. nū. 66.
executor gratię potest subdele-
garē etiā si sit onerata eius cō-
ciētia, q. 4. n. 67. usque ad 71. te-
netur tamen sequi boni viri ac
bitriū, nū. 68.

Executor ad prīdēdū potest
inhibere ordinatio, q. 4. n. 72.

Executoribus a iure nō est pre-

fixū ep̄pus nisi in gratia, sibi ap-
ponatur, q. 4. nū. 73.

Executoris potestas ati ad
prīdēdū etiam si possit a su-
mire partes iudicis mortuo Pa-
pa reintegra durat quem ad-
modum ipsa gratia, datus vero
cum clausula vocatis vocandis
quia est iudex delegatus non
durat reintegra, q. 4. nū. 74.

Executor pēsionis potest pro-
cedere ad executionē nō obſta-
te quod pēdeat lis corā ordina-
rio super nullitate penſio aīs, q.
12. a nū. 30. usque ad 37.

Executor gratię apostolice
quādo teneatur super sedere &
remittere caulā ordinario in i.
instātia, q. 12. a n. 17. vñq; ad 23.

Fœmina accussare non po-
test, q. 7. a n. 2.

Fœminæ sunt incapaces spi-
ritualium, q. 10. n. 1. & 6.

Famuli lalarium vide verbo
(sala-

(salarium). H

Famulū suū dñs potest locāre
alij & que idoneo, q. 8. §. 2. n. 20.

Famulum si dominus itatus
expellat quid q. 8. §. 2. n. 21.

Famulus ad possit secrete
auferre res domini ad sibi tati-
faciendum de salario debito, q.
8. §. 2. num. 22. ad modum 23. H

Fænum habens iurisdictio-
nē an possit diuidi, q. 17. n. 2. 29. n.

Fideicommissum perpetuum
ex quibus coniecturis colliga-
tur, q. 17. n. 9. late nu. 20.

Fidei iussor obligans se pro
alio, ut principalis an possit co-
ueniri ab eo; excusione, quæst.
11. num. 1.

Fidei iussor obligans se sub
conditione si alius non soluer-
rit an possit conueniri absque
excusione, q. 11. num. 2.

Fidei iussor qui se obligavit,
ut principalis, & si principalis,
non soluerit quomodo possit
conueniri, q. 11. n. 14. 45. 82. 16.

Fidei iussor obligans simul
cum reo an habeat beneficium
excusonis, q. 11. a nu. 25. vñq
ad 27. q. 11. n. 17. 20. 21. 22. 23. q.

Fidei iussor conuictus in via
ordinaria an possit compelli ad
soluediū sine excusione. etiā
si renuntiatio non sit apposita
probando quod solet apponi
in scripturis, quæstio. 11. nu-
mer. 46.

Fidei iussor obligans se, ut
principalis renuntia p excusio-
nes, q. 11. nu. 48. 8. mun. 18. sup
eoq. H

Filijs an præferantur uxori in fa-
cienda pace de morte mariti,

q. 7. num. 3. ad modum 13. q. 11. n.

Filio laboranti in re patris
an debeatur salarium, & idem
in re matri latissime dilputa-
tur, q. 8. §. 2. a num. 24. vñque ad
37. & quid de melioratione lob-
seruit, num. 34. & leqq; be. 17.

Filiorum appellatione etiā
naturales veniunt, q. 16. §. 1. a n. 6.

Filijs possiti in cōditione in-
telliguntur vocati, q. 19. num. 3. vñq.

Filio qui succedit in maiora
tu, aut fædo religionem ingre-
diente, an succedant consan-
guinei proximiōres in gradu
an vero monasterium, q. 16. §.
2. a num. 2. ad modum 11. 12. 13.

Filius naturalis quando ad-
mittatur ad successionem fidei
commisi, & maioratus, quæst.
16. §. 1. a nu. 2. & nu. 13. late, &
num. 12. quando substitutum
excludat, & a nu. 30. & 32.

Filiū naturale quando statu-
tum, aut coauctudo illū legiti-
mū faciat, q. 16. num. 7. §. 1. a n. 1.

Filijs naturales, & legitimū in
hoc Regno in cōleruatione fa-
miliæ, & agnationis sunt ejus-
dem qualitatis, & conditioni-
nis conservatque nomen & ar-
ma, q. 16. §. 1. a nu. 10. & n. 35. vñ-
que ad finem.

Filius naturalis an succeedat
in emphiteusi, quæst. 16. §. 1. a
num. 17. vñq; 18. 19. 20. 21. 22. 23.

Filius naturalis an succedat
in fædo, q. 16. §. 1. a nu. 1. 8. 10. 12.

Filius

a. Filius naturalis secundū ius
Regni leges, & generalē cōtue-
tudinē gaudēt honore, & nobis
honor parentū, & iudicatur, vt
de familia, & parentela, & eius
prerrogatiis galidet elegan-
ter probatur, q. 16. §. 2. n. 9.
d. Filius naturalis potest voca-
ri ad maioratum, quæst. 16. §.
2. num. 8. *ad hanc* *mutat*
d. Filius naturalis deficienti-
bus omnibus legitimis consan-
guineis, aut eis non apparenti-
bus ne bona efficiantur vacan-
tia succedit in maioratu, q. 16.
§. 2. num. 8. *ad hanc* *mutat*
d. Fratres & sorores testij ordi-
nis beati Franciscis si laicaliter,
& in suis dominis cum pro-
prio filijs, & uxoribus viuant
non gaudebunt priuilegio fo-
rū, & poterunt collectari, & sol-
vete gabellas, quæstio. 21. nu-
mer. 197. *ad hanc* *mutat*

ad hanc *mutat* G.

b. Gabella ex bonis relictis ad
pias causas venditis non debe-
tur, quæstio. 21. a. n. 191. 192.
193. *ad hanc* *mutat*

c. Gabelas vel collectas nō sol-
lunt oblati, vel conuersi supe-
riori subiecti, & religiosi viuen-
tes, quæst. 21. a. num. 194. 195.
quia sunt personæ Ecclesiasti-
cæ, & gaudent priuilegio fo-
rū d. num. 195. p. *ad hanc* *mutat*

Graduati, & legentes an col-
lectentur vide plura notāda in
praxi, q. 21. n. 25. 21. p. obui si
ad hanc *mutat*

H. *ad hanc* *mutat*

d. Hæres nutu testatoris insti-
tutus nō succedit ex testamēto
cōtra Matieneū, q. 1. n. 1. 36.

Hæres approbans testamen-
tum in vna parte non censetur
ex hoc approbare totum, q. 1. n.
num. 70. *ad hanc* *mutat*

Hæres cum beneficio inuen-
tati potest soluere primo ve-
nienti, q. 6. §. 2. a. n. 21. & quæ
ordinem seruare tenetur in
soluendis creditoribus, q. 6. §. 3
num. 43. *ad hanc* *mutat* p. 111

d. Hæreditas iacens clericū an-
posuit collectari, q. 21. a. num.
200. & quid in gabelis, n. 202.
& 203. *ad hanc* *mutat*

d. Hæremittat tunc gaudēt pri-
uilegio forū, & sunt personæ re-
ligiosæ, & per consequens non
poterūt collectari quando ha-
bitum, & vitam mutant, & regu-
lariter viuentes alicui superiori
subjiciuntur alias non, q. 21.
num. 196. *ad hanc* *mutat*

b. Hospitalia a collectis & tri-
butis sunt immunia, q. 21. a.
num. 175. usque ad num. 181. &
per Episcopos visitari possunt,
q. 21. num. 180. *ad hanc* *mutat*

b. Hypothecarū & priuilegio
rū personaliū, & realium mate-
ria, & de ordine soluendi credi-
toribus tractatur latissime re-
missive, q. 6. §. 3. n. 1. *ad hanc* *mutat*

Hypothecam tacitam credi-
tores a iure habētes narrantur
latissime, q. 6. §. 3. a. num. 3. us-
que ad num. 8. *ad hanc* *mutat* p. 111

Hypo-

Hypoteca expressa anterior
præfertur tacitæ, vebe xpræssæ
posteriori, etiam priuilegiatæ,
q.6. §.3: num. 8: vii: folio M.

Hypothesa tacita prior præ
ferrue posteriori, quæst. 6. § 3. p.
num. 29. ix. 17017. 18. fol. 21. 1.

Classification au niveau de

¶ Ignorantia non presumatur
in rustico, q. i. num. 66.
¶ Ignorantia in dubio presu-
mitur & scientiam, qui alegat
eam probare tehetur, quæst.
3. num. 53. in dubio ergo et alibi. p. 18

Inhibere non possit iudex re-
stitutionis iudicis exequenti, q.
S. num. 70.

Iniuria facta vni ex coniugib
bus videtur facta alij, quæst. 7.
num. 1. ad 1. m. de iuris iuris

Institutio nulla nō tollit incep-
turbat possessionē, q. 10. nū 64.

-Institutio no arguit perpetui
tatem, q. 10. num 169, in his scilicet
-Interpres quis sit. q. 11. n. 43.

46. & 47. & 49. d. mun. 2. d. 1. p.
Intusus debet audiri quan

do intrusio est excusabilis p[ro]p[ri]o
4. nu. 48. & in alijs duobus casis
bus, nu. 52. & 53.

o datur us quid possit alegare
q.4. a nu. 55. usque ad nu. 58. la

Ioannes de Neuizanis se-
prehenditur, q. i. nu. 77. & 78.

Tute Regio deficiebat in his
Regnis securius adiutorum cano-
nicum, q[ui] namq[ue] a nobis obseruit

1. **Interuptio præscriptionis**
salarij aduocati famuli, & alio.

Winnipeg

rum expenditur, q. 8. §. 1. ad h. 62. usque ad num. 652. p. 71388
Iudex an collectetur, q. 21.
num. 256. M

Judex nō salariatus an possit accipere sculetū & poculētū vbi tri asseſſorias, q. 8. §. 4. nu. 12. t
x Judicis salaryum vide verbōt salaryum.

Iudices ponere tenetur pri
cipes & dominici tam spirituales
quam temporales, quando peti
tenti iudicare non possunt; q. 8. §. 1
I. a. n. u. m. 1. & m. e. n. o. n. a. r. d. i. o.

Irregularis an sit aduocatus, vel iudex qui iudicant, aut consilunt in causa criminali sanguinis mortis, aut mutationis membra, q. 9. per totam ann. l. 1 & 2. & 3. citantur auctores.

Irregularis autem quis efficiatur sola voluntate; quæstio. 9.
num. 4. nos obtemperantur.

Irregularis in dubio an quis sit iudicandus, questio. 2. n. 17a & 18.

*In regularitas an sit de iure
diuino, & quis polsit dispensare,
questio 9; a. num. 8. utique
ad 16. p. 1. p. 1. p. 1.*

Liberatio facta a minore ex;

centa scientia in saudem curat
toris an illi prossit, & tolat doc-

lum presumptus, quod sumus. 10.
& 11. fidei. ut. 13. p. a. f. s. l. o. s.
liberatio generalis em. possit.

*Evidētiū generali aut possit
testibus probari, quāq. n. 16. de-
clarantur leges Regiae. Aeditiv*

Licentia domini an præsumatur, q. 23. n. 45.

Index to collected site

M.

Majoratus ex quibus conie-
cturis inducatur remissime, q.
17. nu. 19. & à nu. 32. usque ad
finem per. 15. conclusiones ex-
plicatur ex quibus conjecturis
majoratus inducatur. cibis

Maioratum conditores prætendunt in constitutione maioratus agnationis, & nominis conseruationem & aliarum dignitatum/q. 16.nu.14. leg. n.

Magister fathuli vulgo (apre-
diz) ad quid teneatur, q. 8. §. 20.
nus. 12. 13. & 14. & quod ei non
soluat salarium ibidem.

Matrimonium an præsumatur, q. 23. a. ann. 70. usque ad 74.

Mandator sponsor & consti-
tutarius quomodo conuenian-
tur, q. ut. plumeri. 17. usque ad
nem. 24.

Mandatum an præsumatur,
quest. 23. num. 96. cum sequen-
tibus. qlib. r. s. d. s. p. & o. m. s.

Mandatum procuratoris
morte confirmatur, q. 5. num.
47. & 48.

Melioratio facta filio a pa-
tre obseruitia an possit excede-
re. 3. & 3. quæstio. 8. §. 2. à nu-
mbr. 34. 1. 3. - 11. 12. 13. ill. 14. 15.

Meretrices an liberentur à collectis, q. 21. n. 261.

Moniales am sint persone
laicæ, q. 10. num. 2. & 7. & vide
verbo Abbatissæ.

Monachus an conseruet ag
nationis nomen, quæst. 16. §. 2.
num. 3. pluri. m. in folio

Monasterium an succedat
in majoratu, aut fætido, quod
polsidebat qui religionem in-
gredius est an vero proximiores
consanguinei, q. 16. §. 2. nu. 2.

Monasterium an succedat
in maioribus nobilium, q. 16.
§. 2. num. 4.

Monasterium an succedat
in anniuerarijs capellis patro-
natibus, & meliorationibus. 3.
& 5. factis a particularibus per-
sonis. q. 16. §. 2. mut. 5. 12. dir. 11.

Monasterium quando sit ca-
pax ad succedendum, q. 16. § 12.
num. 7. c. xvi. art. 1. et 2.

Monasterium an excludat
filium naturalem succeden-
tem in maioratu; quæst. 16. §.

Monasteria monialium ordinis etiam minorum: quando

sunt habilia ad succedendum,
q. 16. §. 2. num. 6.

Medici salario vide verbo
salarium. Le 22. 1. 18. 1. 18. 1. 18.

Milites an colle & épur. q. 21.

249. & 250. *Moneta forera quomodo de
beat distribui, & an valeat cō-
suetudo cōtra cā, q. 21. a. 128. n.
vſq; ad n. 136. vbi quis pauper
dicatur ad effectū nō soluendi*

Minor restituatur aduersus sententiam; & quomodo, & ex coram quo iudice pene tendit sit; & quid de beati probate minor, q. 5. n. 1. 2. 3. & 4. n. 1.

Mihin restituatur aduersus lapsu mitemini, q. 5. n. 6. & ex coram quo iudice, n. 7. & hoc causa non est necessaria lassonis probatio, n. 8. ex q. 5. n. 2. &

Minor restituatur aduersus actus iudiciale etiam si procurator suus sit soluendo ita praxis hodierna setuat, q. 5. n. 9. & si caput suum omnib[us] dignisq[ue] oportet, iuris est omni. & p. 2. et 3. M. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1451. 1

q. 23. a nu. 79. cum sequentibus
vsque ad 84. ^{mixtaq; be 29d}
x. Notitiis intra annuo pro-
bationis gaudet primitus for-
ti, & non poterit collectari nec
gabelas solvity q. 21. num. 198.
iv. Notariatus an praesumatur,
q. 23. a nu. 35. vsque ad 88. ^{sup.}
Notariis approbati an possint
confidere scripturas & ter-
stantia, q. 1. num. 17. ^{sup.}
Notariis apostolici an in def-
fectum aliorum possint scrip-
turas publicas facere contra
Azeuedum q. 1. nu. 16. ^{sup.}
v. Naturalis filius vide verbo
filius naturalis obsequitur
mon. 25. p. 292. vnde muset

O.
Oldaldii doctrina cons. 119
notabiliter declaratur, q. 1. nu.
38. & 39. ^{sup. tunc. 21. nu.}
Oldaldi doctrina elegans
cons. 24. per totum exhortat
num. 17. nu. 10. ^{sup. tunc. 21. nu.}

Obligatio in forma cameræ
qua sit, & per quem iudicem
exequatur, q. 12. nu. 48. ^{sup. tunc.}
Ordo quis requiratur ad
procedendum contra non resi-
dentem, q. 13. nu. 27. ^{sup. 23. q. 22.}

Patronis non nocet, presen-
tati negligentia in procedocolla-
tione, q. 3. nu. 62. ^{sup. 21. nu.}
Patronis laicis quadrimer-
stre a iure datum ad presentan-
dum utrum currit illis ignoran-
tibus a tempore vacationis, vel

a tempore scientia. q. 3. per to-
tam, & qu. 1. quod currit a di-
scientiae vacationis communis
opinio cuius contrarium de-
fendit auctor, nu. 20. Et an hoc
tempus currit patronis lite su-
per beneficio pendente in possi-
sessorio, aut perterritorio a qu. 3. a
cum multis sequentibus. q. 2.
3. Sed tempus currit a die sci-
entiae patronis si vacet beneficiu-
de iure, & non modo factio, d. q. 3.
nu. 47. & 48. ^{sup. tunc. 21. nu.}
Præsentatio debet actualiter
ipsi ordinatio intra quadris
mestre fieri, neque potest pa-
tronus morati purgare, q. 3.
nu. 6. ^{sup. tunc. 21. nu.}

Præsentatio ut fiat per pros-
curatorem requiritur mandatum
speciale, q. 3. nu. 61. ^{sup. tunc.}
Pauper quis dicatur, q. 21.
num. 130. ^{sup. tunc. 21. nu.}
Pauperes an eximantur a tri-
butis, de la moneda forera, q.
21. nu. 129. & an a collectis li-
berentur, q. 21. nu. 260. ^{sup. tunc.}
Padron debet reuideri si for-
tran bona decrescant, aut au-
geantur, q. 21. nu. 169. ^{sup. tunc.} cu du-
bus sequentibus.

Possessio an perdatur per
scientiam & patientiam contrarij actus, q. 10. nu. 36. ^{sup. tunc.}
Possessio an amittatur ex re
inter alios acta, q. 10. num. 58.
59. & 60. ^{sup. tunc. 21. nu.}

Possessionem retinens quā
numquam amissit potest con-
tinuare naturalem & tolerare im-
pedimen-

pedimenta, immo & protestatio conseruat possessionem, q. 19. nu. 61, 62. & 63.

Possessio clandestina non tuerit possessorem litepende te, q. 10. nu. 65.

Possessio exigendi pensio nem, an suffragetur in possesso rivo non habenti titulum iustu late declaratur, q. 12. a nu. 38. usque ad num. 42.

Præsumitur pro rationibus datis a curatore insolemni forma, q. 15. a nu. 4.

Præsumptione, l. cum de in tem verso. ff. de usuris, & l. 2. C. de dotis promissione se fundas debet titulum allegare, & solutiones ex eius cedula factas, q. 2. nu. 15, 16. & 17.

Præsumptio l. cum de in rem verso. ff. de usuris licet, in effec tu nihil contra minorem valeat, q. 2. nu. 23. attamen id intelligendum erit in iudicio proprietatis non in iudicio possessorio, d. q. 2. nu. 27.

Præsumptio est contra ordinariū qui distolit intra sex mēses conferre, ideo superior cōferre potest eis trālactis, quest. 3 nu. 7.

Prescriptio an liberet a collectis, q. 21. a nu. 265. usque ad nu. 267.

Primogeniti plura priuilegia, q. 17. nu. 22.

Professio an præsumatur, q. 23. a num. 65. usque ad 70.

Publicatio testamenti nun-

cupatiui an sit de eius substantia, & de diuersis modis publicationis, q. 1. nu. 33.

Publicatio que fit viuo testatore quæ sit vide plures allegationes & resolutiones per conclusiones, q. 1. nu. 34.

Publicatio non requiritur quando sit testamētum coram testibus, sine scriptura, quest. 1. nu. 35.

Publicatio an requiratur quando sit coram publico tabelione, aut priuato scriba, q. 1. num. 36.

Publicatio an requiratur quando testator integrē exp̄lesit suam voluntatem coram testibus & post iusit adduci scribam, quest. 1. num. 37. & num. 40.

Publicatio an requiratur si coram tabelione, & testibus testator dictabat, quest. 1. num. 38.

Publicatio an requiratur si testator per viam memorie communicationis, aut cōfiliij suam voluntatem exp̄lesit ante aduentum tabelionis, quest. 1. n. 41.

Publicatio an requiratur si testator immemorali, aut sche dula perse, aut per alium faciat suam voluntatem, declarat & iussit notarium acersiri & ante quam veniat moriatur, & ibi si memoriale coram testibus exhibeat & dicat esse suum testamentum, eo non lecto an

sufficiat, quæstione i. numeri
42.

Publicatio an requiratur si testator immemoriali, aut schedula perse, aut per alium facta suam voluntatem declareret, & iussetis notarium acersiti, & ibi si memoriale coram testibus exhibeat & dicat esse suum testamentum, eo non lecto an sufficiat. q. i. numer. 42.

Publicatio an requiratur si testator per viam memorie communicationis, aut consilij suam voluntatem expressit ante aduentum tabellionis, q. i. nu-
mer. 41.

Publicatio an requiratur quando testator integrè expressit suam voluntatem coram testibus, & post ius sit adduci scibam, quæst. ii. nu. 37. & nu. 40.

Publicatio an requiratur si coram tabellione, & testibus testator dictabat, quæst. ii. nu. 38.

Publicatio vulgo (Otor-
gamiento) an sit de essentia in-
strumenti, vel testamenti, & an per priuilegia remittatur
hæc solemnitas, quæstione ii.
nu. 43.

Publicatio quo ad hære-
dis institutionem an debeat
fieri propria voce ipsius te-
statoris, & an sufficiat eam fal-
cere ad interrogationem al-
ia

terius, plura scripta ab au-
ctoribus eleganter declaran-
tur, & eleganter de mate-
ria. l. iubemus. C. de testa-
mentis, quæstione i. numeri
44.

Publicatio & electio testa-
menti an præsumatur, quæst.
i. num. 55.

Publicatio testamenti fa-
cti coram non notario, an sit
necessario facienda coram pu-
blico tabellione, & quomo-
do, & quo ordine, & que
incommoda veniant si non
fiat, & quo modo debeant
deponere testes ad publica-
tionem, & que exceptiones
impediant, & intra quod
tempus executor teneatur id
facere publicari, & in quam
pœnam incurrat, si non fa-
ciat, quæstione prima numeri
57.

Priuigno seruienti an te-
neatur soluere salarium vitri-
cus, quæst. 8. §. 2. numeri 13. &
16.

Priuilegia creditorum la-
tissime referunt DD. allegati,
quæstione sexta. §. 3. numeri
1.

R.

Rationes præsumuntur
imperfectè datæ, sine calcu-
latoribus, quæstione decima-
quinta, num. 15. & numeri 1. &
2. Rationes omnes omnes R.

Rationes præsumuntur imperfectæ datæ sine calculatori-
bus, quæst. 15. nu. 15. in 3. & 1.
b. Remissio debiti an præsumu-
matur, quæst. 23. numer. 90.
& 91. in 3. in 3. in 3.

o. Representatio admittitur in maioratu, in quo succeditus per viam nominationis, si vlti-
mus successos non nominau-
xit, quæst. 19. numer. 33. & 34.
b. Representatio inducitur ex
perpetuitate maioratus, q. 19.
nu. 32. in 3. in 3. in 3.

Representare filij, fratri per
sonam quâdo possint in fidei
commissis, quæst. 19. a nu. 25.
ysque ad 3. in 3. ob 3.

Resignatione à possessore fa-
cta & pendente tempore con-
cesso ad expeditionem gratia,
ordinarius non potest proce-
dere ad priuationem benefi-
cij ob non residentiam posses-
soris habentis aliud incompa-
tibile, quest. 13. & numer. 22. in

Remissio salarij tacita cef-
sat causa remissionis cessante,
q. 8. 6. 1. nu. 20. in 3. in 3.

Reservatio beneficij facta
per papam an impediat permu-
tationem, quæst. 13. nu. 20.

Reservatio & alternativa
cessat lede Pontificali, vacante
& episcopus conferre potest,
q. 4. nu. 5. i.

Rogatus testis an debeat es-
se in testamento, quæst. 1. num.
19. & an requiratur ipse Revi-
gio, numer. 20. & an præsuma-

tur rogatus & quis debeat pro-
bare, num. 21. in 3. in 3.
b. Restitutio an impedit exe-
cutionem, quæst. nu. 49. in 3.

Restitutio an dicitur adver-
sus duas sententias conformes
latas in iudicio possessorio,
quæst. 5. num. 63. & ibi de sen-
tentij latis à decurionibus, nu.
63. in 3. in 3. in 3.

Restitutio habet effectum su-
spensibum, ut appellatio, nec
expendente potest fieri noui-
tas, q. 5. nu. 5. & vsq; ad num. 54.

Restitutio petita post incep-
tum executionem eam non
suspendit, quæst. 5. nu. 55. cum
sequentibus ob id.

Restitutio petita aduersus
tres sententias conformes dum
modo plenarie in contingenti
iustificetur habet effectum su-
spensium, quæst. 5. num. 58. &
quid si nō iustificetur, ibidem.
num. 59. in 3. in 3. in 3.

Restitutio petita contra prin-
cipis sententiam an habeat effe-
ctum suspensum, quæst. nu.
56. & contra sententiam de-
fensaria, nu. 61. & de sententia la-
ta in gradu secundæ supplicati-
onis, nu. 62.

Restitutio incidenter peti-
ta an habeat effectum suspensi-
um, q. 5. nu. 7. in 3. in 3. in 3.

Restitutio ad appella-
dum, aut contra lapsum fatid-
ium per viam exceptionis an
impedit executionem, quæst. 5. nu. 72.

Restitutio perita, aut apposita contra sententiam, an impedit quod iure Regio serueretur ponantur duæ communes à n. 73: usque 75.

Restitutio coram quo iudice petenda sit, quæst. 8. n. 76: & 77. idem. s. 2. n. 23. s. 2. n. 23. ad modum. Salarij.

Salarium transmittit ad vocatus, quæst. 8. §. 1. à n. 23. n. 23. & 24. obsequioq; 25. modisq; 26. Salarium an lucretur ad vocatus in his hiis, q. 8. §. 1. à n. 23. usque ad 39. obsequioq; 40. modisq; 41. Salarium ad vocati præscribitur triennio, q. 8. §. 1. à n. 60. viq; ad 65. ubi de interrupcione huius præscriptionis agitur.

Salaria transmittunt iudices dominorum, quæst. 8. §. 1. à n. 39. s. 2. s. 2. n. 23. & 24. obsequioq; 25. modisq;

Salaria doctorum sunt prævilegiata eleganter declaratur, quæst. 8. §. 1. à n. 70.

Salarium non conuentum an debeatur notariis procuratoribus, & solicitatoribus, q. 8. §. 1. à n. 71. usque ad 74. ubi alta de eius præscriptione sedes decima.

Salarium non conuentum quando famulo debetur, q. 8. §. 2. à n. 1. usque ad 11. ubi de duabus famulorum geribus subtractar.

Salarium non debetur famulo vulgo Aprendiz, quæst. 8. §. 2. à n. 12.

Salarium an debeatur famulo infirmo, quæst. 8. §. 2. n. 17. & an famulo qui sine causa recessit, num. 18. & ad quid ipse teneatur, num. 19.

Salarij conuentio quomodo probetur, & quomodo procedatur in causa salarij, quæst. 8. §. 2. n. 23. n. 24. obsequioq; 25. modisq;

Salarium famulorum triennio præscribitur, quæst. 8. §. 2. latissime à n. 38. usque ad n. 48.

Salarium filij & priuigniorum prescribatur triennio, q. 8. §. 2. n. 53. & 54.

Salarium non conuentum quando debet solvi, quæst. 8. §. 2. n. 55. & 56.

Salarium non conuentum an debeatur administratori actori prototori negotiorum gestori, syndico, loco, late, q. 8. §. 3. à n. 1.

Salarium an debeatur tutori, & curatori, & quid de decima quæst. 8. §. 3. à n. 4. usque ad 11. obsequioq; 12. modisq;

Salarium vel decima an debeatur executoři testamenti, quæst. 8. §. 3. à n. 12. usque ad 17. s. 2. obsequioq; 23. modisq;

Salarium non conuentum an debeatur depositario, testibus per equatoribus, & alijs, q. 8. §. 3. n. 20.

Salaria decuriones, an possint assignare, quæst. 8. §. 3. n. 21.

Salaria administratorum, an

an præscribantur trienio, &
an de eis debeatur decima,
quæstio. 8. §. 3. numero 22. &
23. qd obtemperat.

Salarium tenentur soluere
domini, & prælati suis iudicibus,
nisi sint in contraria
consuetudine, ut fructus officij
et aquivaleant salario, quæstio.
8. §. 1. a num. 6.

Salarium exælsium si sit
promissum aduocato, vel me-
dico, & de eo facta escriptura
publica non est valida: ne-
que exequi potest, nisi pro iu-
sto salario a iudice moderato,
& taxato, quæstio. 2. §. 1. num-
ero 5.

Salaria an debeant extor-
quere a pauperibus medici, &
aduocati, quæstio. 8. §. 1. num-
ero 52.

Salarium prouisoris, an sit
debitum necessario, & teneatur
soluere successor, in Episcopatu-
m, quæstio. 8. §. 1. num-
ero 4.

Salarium iudicis successor
in maioratu, soluere tenetur
pro rata ultimi anni pro qua
fructus percipit, contra Molinam,
& Peraltam, quæstio. 8.
§. 1. numero 4. ad finem, & nu-
mero.

Salarium iudici consti-
tui non debet in pœnis, sive mul-
ctis, quæstio. 8. §. 1. num-
ero. 9. & in quo, numero
10.

Salaria correctorum quo-
rum

modo debeant solui, & a quis
bus, quæstio. 8. §. 1. a num-
ero. 14. ~~intimusq; situmq;~~
Salarium debetur iudici
non conuentum, si sit contue-
tudo dandi alias securis, quæst.
8. §. 1. a num. 16. & de prouis-
sore late, ibi, & nro. 17. ~~intimusq;~~
Salarium iudicis pro anno
incepto transmittitur ad ha-
redes, & quid hoc Regno præ-
sticetur, quæstio. 8. numero 27.

Salarium an lucretur iudex
infirmus, aut se absentans,
quæstione 8. §. 1. a numero 28.

Salarium iudicum an præ-
tribatur triennio, quæstio. 8.
§. 1. num. 44.

Salario iudicis decima non
soluitur, quæstio. 8. §. 1. num-
ero 45.

Salarium etiam non con-
uentum debetur aduocato, &
de quantitate eius, quæstio. 8.
§. 1. a num. 46.

Scientia vacationis benefi-
cij in ordinario præsumitur, q.
3. num. 8. non 13. mutatio.

Scientia præsumitur contra
cum qui ex officio tenetur sci-
re, quæstio. 3. num. 9. poterit ta-
men ille contra quem est præ-
sumptio scientie, probare ig-
norantiam, num. 10. Nec suffi-
cit iuramentum, numero 12.
probatur tamen indicis, nu-
mero 13. Nec excusatur ob
absentiam nu. decimo quartoi

& quod non probatur jurisamento.
num. 15.

Scientia presumitur vacationis beneficij in habentibus iurisdictionem in loco beneficij quest. 3. nu. 16. ibidem obit. Sub Scientia vacationis beneficij presumitur si vacatio est notoria omni loco q. 3. nu. 17. & de coniecturis quibus contra prelatos probatur Scientia vel ignorantia in eorum favorem ibidem.

Scientia non presumitur etiam si sit nota vacatio in loco beneficij quest. 3. nu. 18.

Scientia vacationis non presumitur in patrone contra Laboratum quest. 3. nu. 19.

Seruitus an presumatur q. 23. nu. 46.

Solemnitas testamentorum a lege Requisita est probatoria & substantialis quest. 1. numer. 67. obit. m. 67. m. 67.

Solemnitas testamenti quia substantialis est, non potest superari alijs probationibus ex notatis per Batt. q. 1. num. 68.

Solutum creditori quando alius creditor possit auocare videtur verbo (creditor).

Sotius exempti an liberetur a collectis, q. 21. a num. 267. usque ad finem.

Statutum nouum Regis confirmationem requirit, q. 21. nu. 127.

Statuta municipalia contra ius commune valere in ordine sol-

uendi creditotibus contra Casyanum monstratur, q. 6. §. 2. num. 22.

Sponsor quomodo possit conueniri, q. 11. a num. 17. usque ad 24. Subrogatus sapit naturam eius in eius locum subrogatur, q. 20. num. 1. 7. & 10. late.

Subrogata res in locum patrimonialis, an sit patrimonialis, q. 20. a numer. 5. usque ad num. 9.

Successio ducatus & comitatus an de rigore iuris veniat ad maiorem, vel non & quid apud nos seruetur, q. 17. nu. 15. 16. & 17.

Summarie proceditur contra debitores collectarum, q. 21. num. 153. 154. & 155.

Subexecutor Ecclesiasticus quis possit esse, q. 4. num. 4. ubi quod possit esse simplex electus.

Subexecutor ad probendum potest inhibere ordinatio q. 4. num. 72.

Substitutionis ius quando transmittatur, q. 19. a num. 21. usque ad 24.

Tabellio publicus an sit de essentia necessarius in testamentis, q. 1. num. 28.

Tabellio in testamentis an debeat esse de numero, q. 1. nu. 29.

Tabelliones numerarios an possint

possint vniuersitates nomina-
re, q. i. nū. 30.

Tabelliones Regis an possint facere testamenta, & icti-
toras in locis vbi non ad sunt ta-
belliones numerarij, & idem
de aptobatis, q. i. num. 31.

Tabelliones Regis in terris
dominorum an possint instru-
menta, & testamenta facere
etiam dominis contradicenti-
bus, q. i. num. 32.

Tempus an inducat obliga-
tionem, qdæst. 23. a nū. 3. cum
sequentibus.

Tempus datum patronis ad
præsentandum potest ordina-
rius abbaciare, & ex gratia po-
test reintegri eos admittere cla-
pio quadriimestre, quæst. 3. nū.
60. oīsdo iqq. līmālī

Tempus datum patronis ad
præsentandum an currat a tem-
pore scientiæ, vel tempore va-
cationis vide, quæstionē nū.
41. & vide verbo patro-
nus.

Tempus infra quod aliquid
fieri debet non currit ignoran-
ti, quæstio. 3. numeri 3. Et quod
non currit absenti, vel impe-
dito, ibidem hum. 4. līmālī

Tempus ad prouidenda be-
neficia datum an sit appositorum
in favorem Ecclesiastum, q. 31.
num. 29. u. s. s. p. līmālī

Tempus datum electoribus
currat die vocationis, quæstio.
3. a nū. 40. p. s. que ad numer-
rum 43 et ne in dīv. 29. līmālī

Testatoris voluntas non ap-
probatur ab hærede, nec valeat
in vim pacti etiam si eam con-
fitetur, vel alias de ea constet,
sitamen hæres dicat eam mi-
tus solemnem, quæstio. 1. nū.
met. 74.

Testator quando respon-
det ad interrogationem alterius
debet esse in plenitudine
intellectus quod ad validita-
tem testamenti, quæstio. 1. nū.
45. oīsdo iqq. līmālī

Testator si ad interrogatio-
nem notarii respondeat, quod
sic an sufficiat, quæstio. 1. nū.
46.

Testator si sit in infirmitate op-
pressus, & respondeat, quod sic
ad petitionem personæ suscep-
tæ an sufficiat, quæstio. 1. nū.
47. oīsdo iqq. līmālī

Testator si balbutiat, & non
articulate loquatur, quid, q. 1.
num. 48. oīsdo iqq. līmālī

Testator si nō loquatur alia
verba nisi (si) aut (non) quid erit
q. 1. num. 49. quid si non loqua-
tur ordinate ibi, num. 50. quid
si sint in dicti etiam lenia, quod
non sit in plenitudine intel-
lectus, num. 51. quid si maxima
grauetur infirmitate, & uxori in
terrogat, num. 52. nū. 53. do
ceat. Testator an habuerit, &
vel non habuerit voluntatem
faciendi; vel non faciebat ea
quæ alij sibi suggerunt arbitrio
iudicis relinquitur, qui ex cir-
cumstantijs potest animulum suū

informare, q. i. num. 53. & quod
pro testamento in dubio præ-
sumatur, & quomodo, nu. 54.

Testator an nutu responde-
re possit, q. i. a num. 56. vbi de
onere missarum adiecto testa-
mento vbi h̄eres instituitur nu-
tu, & de alijs grauaminibus, &
remedijs executiuis, & an com-
petant ex tali testamento, & an
saltim valeat dicta institutio iu-
re fideicommissi contra Matiē-
zum quod dictus h̄eres nō sup-
cedat ex testamento.

Testam̄ti approbationem
infert approbatio codicillorū,
q. I. nū. 69.

Testamenti ad approbationem scientia requiritur, & a presumatur ignorantia, q.i.n. 71.

Testamenti approbatio in
vim pacti an noceat haeredi, q.
1. num. 72. U. d. 10. 1. 1. T.

Testamēti approbatio: vnius
an noceat alte*i*, q. i. nu. 73.
Testamentum nuncupati-
nus*i* quae testes debitis habent.

Testamentum coram tabel
li

1. num. 13. *l'anno d'ogni anno*

Testamentum an valeat cū
tribus testibus absque tabellio-
ne ob penuriam testium, & an
penuria p̄t̄sumatur, & quis te-
natur probare, q.i.nu.12.

15 Testamentum eoram cleri-
cis, aut presbiteris parochiali-
bus factum, an valeat, & an con-
suetudo fidem illi possit adhis-

berc, q.r. num. 15.

Testamentum factum co-
ram notario apostolico quo-
modo polsit publicari, & an ip-
se computetur in numero te-
stium, q. i. nu. 18.

Testamentum imperfectū
ex defectu publicationis ad
pias causas an valeat, q.d. n. 39.

Testamentum rori factum
quas solemnitates debeat ha-
bere, q. i. num. 52.

Testamenti solemnitas an
suppleatur alijs probationibus
q. i. num. 6.

Testamentum an valeat in
vim pacti si haeres a probet ta-
cite, vel expræsse. q. i. p. 6.

Testamenti solemnitas videtur verbo solemnitas.

Testamenti approbatio an-
feratur ex approbatione co-
dicillorum, & quid si soluat
vnum legatum, vel aprobet in
vna parte, & an requiratur sci-
tia hæreditis arguit pro parte, &c
contra, q. i. num. 62.

Testium singulatitas late remissive tractatur, q. 22. n. 37.

*Tertium singularitas est triplex abstativa, diversificativa, adminiculativa de quibus, q.
22.num.38.*

*Testes singulares an probet
per octo conclusiones latissime
explicatui, q. 22. a nu. 38, usque
ad. 48.*

Testes esse vicinos quis te-
neatur probare, q. 1, num. 2.

Testes vicini an requiran- tur

cū de necessitate in codicilis,
q. 1. nū. 5. p. 15. v. 1. 1. 1. 1.

• Testes idonei an sint in testamento originarij, & pupilli, & alij qui non subeunt onera, nec habetur pro viciniis, quæst. 1. numer. 7. & an conueratus in loco assidue possit esse idoneus testis, num. 8. ibi, familiæ an sint idonei testes, numer. 9. Filij familias, an sint idonei testes, nū. 10. v. 1. 1. 1. 1.

• Testes quod sint vicini, ita est de forma substantiali, quod ea deficiente corrutat testamentum, q. 1. nū. 11. v. 1. 1. 1. 1.

• Testes an possint esse fœminæ in testamentis & codicillis iure communis Regio nouiori & antiquiori, quæst. 1. nū. 22. v. 1. 1. 1. 1.

• Testis impubes an sit idoneus in testamentis, quæst. 13. nū. 23. v. 1. 1. 1. 1.

• Testes idonei an sint in testamentis affines & consanguinei heredes, quæst. 1. nū. 24. v. 1. 1. 1. 1.

• Testis idoneus in testamentis, an sit legatarius, quæst. 1. nū. 25. v. 1. 1. 1. 1.

• Testes an debeant esse omni exceptione maiores in testamentis, & ibi quis teneatur probare, quæst. 1. 1. nū. 26. v. 1. 1. 1. 1.

• Titulus, & solemnitas an presumatur ex duluritate temporis, quæst. 23. latissime per totam, a numer. 1. cum sequentibus.

• Titulus an presumatur ex longa solutione, quæst. 23. a nū. 12. v. 1. p. 15. v. 1. 1. 1.

• Titulus census an presumatur ex longa solutione, q. 23. a nū. 19. cum sequentibus. v. 1. 1. 1.

• Titulus census redimibilis an presumatur ex longa solutione, q. 23. nū. 25. v. 1. 1. 1.

• Titulus pensionis an presumatur, quæst. 23. nū. 33. cum sequentibus. v. 1. 1. 1.

• Titulus an presumatur ex patientia decennali in his quæ sunt parui preiudicij, quæst. 23. nū. 40. v. 1. 1. 1.

• Titulus doctoratus licentia fuis, aut alterius gradus an presumatur, quæst. 23. nū. 78. cum sequentibus. v. 1. 1. 1.

• Titulus in re graui non presumitur ex decennali, q. 23. nū. 89. v. 1. 1. 1.

• Titulus beneficij an presumatur, q. 23. nū. 92. & 93. v. 1. 1. 1.

• Titulus & solennitas an presumatur in remus minorum ecclesiastarum & aliorum, q. 23. nū. 94. & 95. v. 1. 1. 1.

• Titulus an presumatur ex longa præstatione in rebus arduis & ponderosis, quæst. 2. nū. 37. v. 1. 1. 1.

• Titulum ad presumendum de iure canonico non requiriatur, 40. anni solutionis, neque id probat tex. iure peruenit de censibus, q. 2. nū. 38. v. 1. 1. 1.

• Titulus emphiteutis presumitur ex longa solutione decennali facta ob causam emphi-

phyteysis, quæst. 2. num. 32.

Transmuti ius substitutio-
nis quando possit, q. 19. nu. 21.
vñque ad. 24.

Tutor qui reddit rationes an-
teneatur denuo reddere, q. 15.
à num. 2.

et loci signoi x. v.

Vicarius generalis episcopi
potest esse executor, q. 4. nu. 6.
cum lequentibus, & dixi supra
verbo(executor).

Vicari à capitulo nominati
sedeuacante possunt esse exe-
cutores, q. 4. nu. 11.

Vicari nominati ab inferio-
ribus habentibus iurisdictione
in episcopalem, an possint
esse executores, q. 4. à num. 12.
vñque ad 16.

Vicarium quis possit nomi-
nare, & quando possit amouer-
re, q. 10. num. 26. & nu. 34. & an
requiratur causa.

Vicarium per perpetuum quan-
do possit ponere episcopus in
beneficio unito vide supra ver-
bo(episcopus) & verbo benefi-
cium unitum.

Vicarius institutus an amo-
ueri debeat licependente, q. 10.
nu. 54. & 55.

Vicarius ad nutum amovilis
possidet nomine nominatis, &
non debet manuteneri contra
verum dominum. q. 10. nu. 68.

Vicaria an possit uniti mo-
nasterio monialium, q. 10. n. 5.

Vicinus quis dicatur, q. 1.
num. 9. dum do n. 2. illatio-
ne

Vicinus an presumatur si
tabellio ad asserat, q. 1. nu. 3. &
an sufficiat quod protali repu-
tetur.

Vicinus an sufficiat quod
quis sit loci principales cui sub-
iectus est vicus, ubi testamentū
conficitur, & an comitatensis,
vulgo(de la juridicion) habeat
tut pro vicino dicti loci princi-
pali, q. 1. nu. 27.

Verbum(sine herede) in eli-
ligitor sine filio, vel liberis, q.
12. nu. 7. & 8.

Vitricus an teneatur solve-
re salariam priuigno servienti
late, quæst. 8. §. 2. & à num. 15.
& 16.

Vocio, an presumatur quæ-
stione. 23. à num. 49.

Vniri, an possit vicaria mo-
nasterio monialium quæsti-
one, 10. num. 5.

Vnitum beneficium quan-
do per vicarium ad nutum amo-
bilem, vel perpetuum possit de-
serui vide supra verbo benefi-
cium, & verbo episcopus.

Vnitum beneficium quo-
modo probabitur solum quo
ad titulum, vel temporalia, q.
10. num. 17.

Vnitum beneficium ad me-
sam prælati quando dicatur, &
proberetur. q. 10. num. 19.

Vnitum beneficium puto
iure quando dicatur quæst. 10.
à num. 20. & num. 21.

Vniuersitates condemnare
quomodo solvant collectas
quæstio-

quæstione. 21. numer. 167.

Vocati intelliguntur filij possiti in condicione, quæst. 19. num. 5.

Vocati intelliguntur hæredes, aut libeti in condicione possiti, quæst. 19. nu. 9.

Vocati filij an intelliguntur inuicem substituti, quæst. 19. a num. 10. usque ad numer. 19.

Vxor non est affinis marito, quæstione septima, numero 3.

Vxor præfertur in faciendo pacem cum occisoribus mariti, quæstione. 7. numer. 15.

Vxor secundo nupta non præfertur filijs in accusando de morte mariti quæstione. 7. num. 16.

*VT FACILIUS EA QVÆ IN
indice, & præcedentibus dicta sunt inueniantur opere pretium
existimauit singularis quæstiones & paragraphos
suis folijs assignare.*

Q uestio. 1. Est posita, fol. 3.	Quæstio. 13. fo. 112.
Quæstio. 2. fo. 18.	Quæstio. 14. fo. 116.
Quæstio. 3. fo. 24.	Quæstio. 15. fo. 118.
Quæstio. 4. fo. 32.	Quæstio. 16. fo. 122.
Quæstio. 5. fo. 42.	Quæstio. 17. fo. 129.
Quæstio. 6. fo. 53.	Quæstio. 18. fo. 136.
Quæstio. 7. fo. 64.	Quæstio. 19. fo. 142.
Quæstio. 8. fo. 68. Et eius §. 1. fol. 68. §. 2. fo. 76. §. 3. fo. 83. §. 4. fo. 85.	Quæstio. 20. fo. 148.
Quæstio. 9. fo. 87.	Quæstio. 21. fo. 151. Et eius §. 1. fo. 151. §. 2. fo. 160. §. 3. fo. 168. §. 4. fo. 177.
Quæstio. 10. fo. 94.	Quæstio. 22. fo. 193.
Quæstio. 11. fo. 99.	Quæstio. 23. fo. 202.
Quæstio. 12. fo. 106.	Quæstio. 24. fo. 210.

FINIS.

15	numeri	de motu in nisi desistione.	16	numeri o. v. l. c. s. d. numeri per se stantibus.	17	de motu in secundaria desis- tione.
18	numeri	de motu in secundaria desis- tione.	19	numeri o. v. l. c. s. d. numeri per se stantibus.	20	de motu in secundaria desis- tione.
21	numeri	de motu in secundaria desis- tione.	22	numeri o. v. l. c. s. d. numeri per se stantibus.	23	de motu in secundaria desis- tione.
24	numeri	de motu in secundaria desis- tione.	25	numeri o. v. l. c. s. d. numeri per se stantibus.	26	de motu in secundaria desis- tione.
27	numeri	de motu in secundaria desis- tione.	28	numeri o. v. l. c. s. d. numeri per se stantibus.	29	de motu in secundaria desis- tione.

KATIACIDINS EVA QVA
C. 1000-1100 AD. Coptic
script on papyrus. The text
is a fragment of a larger work.
[...] KATIACIDINS EVA QVA

•21114

Summariorum tabula, in quibus in principio &
litere versiculi, ponitur prior numerus, & in
fine ipsius versiculi ponunt alij nume-
ri de eadem materia.

S V M M A R I V M,

Quæstionis primæ.

- 1 Testamentum nucupatiuum, quot testes debeat habeat habere.
- 2 Quis teneatur probare testes esse vi- cinos.
- 3 Vicinus an presumatur si tabellio, id afferat.
- 4 An sufficiat, quod per tali reputetur.
- 5 An hac solemnitas sit necessaria in codicillis.
- 6 Vicinus quis dicatur.
- 7 Originarij & pupilli, & alij qui non subeunt oneros nec habentur pro vi- cinis an sit idonei testes.
- 8 Conuersatus aß: due in loco an possit esse testis.
- 9 Famuli an sint idonei testes.
- 10 Filii familias an sit idonei testes.
- 11 Testes quod sint vicini an sit de forma substantiali.
- 12 Testamentum, an valeat cum tribus testibus absq; tabellione ob penuria testium, & an penuria presumatur, & quis teneatur probare.
- 13 Testamentum coram tabellione apposto lico an valeat.
- 14 Consuetudo an valeat quod testamentum factum coram tabellione appo stolico valeat.
- 15 Testamentum coram clericis, aut pres biteris parochialibus factum an valeat, & an consuetudo fidem illi posse adhibere.
- 16 Notarij apostolici an in defectu aliorum possint scripturas publicas facere contra Aceb.
- 17 Notarij aprobati an possint confiscere scripturas & testamenta.
- 18 Testamentum factum coram notario apostolico quomodo posse publicari, & an ipsi computetur in numero testium.
- 19 Rogitus testium an requiratur.
- 20 Et an requiratur Iure Regio.
- 21 Rogitus an presumatur, & quis debeat probare.
- 22 Fæminæ an possint esse testes in testamen- tis & codicillis iure cōmuni Re gion nouiore, & antiquiore.
- 23 Impubes an possit esse testis, in testamen- tis.
- 24 Affines & cōsanguinei heredis an sine idonei testes.
- 25 Legatarius, an sit idoneus testis in te stamento.
- 26 Testes an debeant esse omni exceptione maiores in testimentis: & ibi quis teneatur probare.
- 27 Vicinus an sufficiat, quod quis sit loci

Variarum quæstionum

- principalis, cui subiectus est vicus ubi testamentum conficitur. Et an commitatensis vulgo (et de la jurisdiccion) habeatur pro vicino dicti loci principalis.
- 28 Tabellio publicus, an sit de essentia necessarius in testamentis.
- 29 Tabellio an debet esse de numero.
- 30 Tabelliones numerarios an possint universitates nominare.
- 31 Tabelliones Regij an possint facere testamenta, et scripturas in locis ubi non ad finit tabellones numerarij, et idem de aprobatis.
- 32 Tabelliones Regis in terris Dominorū an possint instrumenta, et testamēta facere etiam Dominis contradicentibus.
- 33 Publicatio an sit de substantia testamenti nuncupatiū, et de diuersis modis publicationis.
- 34 Publicatio qua sit viuo testatore quo sit. Vide plures allegationes, et resolutiones per conclusiones.
- 35 Publicatio an requiratur quando fit coram testibus sine scriptura.
- 36 Publicatio quando fit in scriptura coram publico tabellione, aut priuato scriba an requiratur.
- 37 Publicatio an requiratur quando testatur integre expressit suam voluntatem coram testibus, et postius sit adduci scribam.
- 38 Publicatio an requiratur si coram tabellione, et testibus dictabat.
- 39 Declaratio notabilis doctrine Oldral. consi. 119. Et Bart. in l. in testamento, et de testamēto imperfetto ex defectu publicationis ad pias causas, et ex hoc infertur, etc.
- 40 Publicatio an requiratur quando testatore expressit suam voluntatem coram testibus, et iussit vocari tabellionem.
- 41 Publicatio an requiratur si testator per viam memorie communicatis, aut consilij suam voluntatem expressit ante aduentum tabellionis.
- 42 Publicatio an requiratur si testator in memoriali, aut cedula per se, aut per alium facta suam voluntatē declareret, et iussit notarium accersiri, et antequam veniat morietur, et ibi si memoriale coram testibus exhibeat, et dicat esse suum testamentum, eo non lecto, an sufficiat.
- 43 Publicatio aut vulgo (otorgamiento) an sit de essentia instrumenti vel testamenti. Et an per privilegia remittatur haec solemnitas.
- 44 Publicatio quo ad heredis institutionē an debet fieri propria voce ipsius testator, et an sufficiat eā facere ad interrogatiōnē alterius plura scripta ab autoribus eleganter declarantur. Et eleganter de materia. l. iubemus. C. de testamentis.
- 45 Testator quando respondet ad interrogatiōnē alterius debet esse in plenitudine intellectus.
- 46 Si testator ad interrogatiōnē notarii respondeat, quod sic an sufficiat.
- 47 Testator si sit infirmitate oppressus, et respondeat quod sic ad petitionem personae suspecte an sufficiat.
- 48 Testator

- 48 Testator si balbutiat, et non articulate loquatur. l.14.tit.4.lib.s.recopilation.
- 49 Testator si non loquatur alia verba nisi, si, aut, non, quiderit.
- 50 Quid si non loquatur ordinate.
- 51 Quid si sit inditia, quod non sit in plenitudo intellectus etiam, le via.
- 52 Quid si maxima grauatur infirmitate, et uxor interroget.
- 53 Arbitrio iudicis relinquitur an testator habuerit, vel non voluntatem faciendi ea que alijs sibi suggerunt qui ex circumstantijs potest animum suum informare.
- 54 Praesumitur in dubio, pro testamento sic facto et quomodo.
- 55 Lectio, et publicatio an praesumatur.
- 56 Responsio testantis an possit fieri nutu, et elegans ibi declaratio, ad. l. 1.de los testamentos, et ad.l.nutu, et de onere missarum adiecto in testamento, ubi haeres instituitur nutu, et de alijs grauaminibus et remedijis executiuis an competent ex tali testamento ibi, et an saltim valeat dicta institutio iure fideicommissi, et vide contra Matienzum, quod dictus haeres non succedat ex testamento.
- 57 Publicatio testamenti facti coram non notario, an sit necessario facienda coram publica tabellione, et quo modo, et quo ordine et quae incommoda veniant si non fiat. Et quomodo debeant deponere testes ad publicationem. Et quae exceptiones impediunt. Et intra quod tempus executor teneatur, cum facere publicari, et in quam paenam incurrat si non faciat. Intellectus ad 58 Testamentum de quo in questione probatur validum, et consuetudo minuens numerum testium an valeat.
- 59 Testamentum ruri factum quas solemnitates debeat habere, et intellectus ad. l. final. C. de testamentis.
- 60 Testimenti solemnitas an suppleatur alijs probationibus.
- 61 Testamentum an valeat in vim patet si haeres approbet tacite vel expresse.
- 62 Et an ex probatione codicillorum inferatur approbatio testamenti. Et quid si soluat-vnum legatum, vel approbet in una parte. Et an requiratur scientia heredis. Arguit pro parte contraria.
- 63 Testamentum de quo in praesenti fuit confectum sine tabellione publico, et ideo nullum, et etiam confectum, sine quinque testibus, ubi aliorum erat copia.
- 64 Consuetudo quando est contra legem requiritur prescriptam, et cum interuentione actuum, et vide hic quid de iure ciuili quid de iure canonico, quid de iure ciuili.
- 65 Consuetudo quomodo probatur, ubi late, et an valeat contradictam l.1.num. 76. et quando requiratur Principis scientiam.
- 66 Ignorantia an praesumatur in rustico.
- 67 Solemnitas testamentorum a l. requisita est probatoria, et substanciali.
- 68 Solemnitas testamenti, quia substancialis est non potest supplere alijs

Variarum quæstionum

- probationibus, ex notatis per Bar-
tulum hic.
- 69 Approbatio codicillorum non infer ad
approbationem testamenti.
- 70 Hæres approbans testamentum in
una parte non censetur ex hoc ap-
probare totum.
- 71 Scientia requiritur ad approbationem
testamenti, ~~et~~ an præsumatur ig-
norantia hic.
- 72 Approbatio testamenti in vim pacti
an noceat hæredi.
- 73 Approbatio unius an noceat alteri.
- 74 Voluntas testatoris non probatur ab ha-
rede, nec valet in vim testamen-
ti, nec in vim pacti.
- 75 L. fi. C. de codicillis intelligitur, ~~et~~
nouiter perpenditur.
- 76 L. ordinamenti à l. recopilationis su-
blata est in verbis de quibus hic
agitatur.
- 77 Ioannes de Neuizanis reprehenditur
in præsenti, num. 67, ~~et~~ 68.

PRACTICARVM
QVÆSTIONVM
ET RESOLVTIONVM
LIBER PRIMVS.

QVÆSTIO PRIMA DE TESTAMENTIS, IN
qua agitur de testamento nuncupatiuo, & solemnita-
tibus in eo requisitis.

VBIT ATVR an testamentum factum coram tri-
bus testibus vicinis vocatis, & rogatis, & in scriptis pro-
talibus in scriptura testamenti facti per quendam tabellio-
nem apostolicum inter laicos (supposito quod alij inueniri po-
tuerint) suppleatur ex dictis, & depositionibus aliorum te-
stium non rogatorum, maximè fæminarum, puerorum, forensium, non
vicinorum, & dicto ipsius tabellionis, aut executoris nominati in ipso te-
stamento, vel alicuius alterius, & sit validum ipsum testamentum pos-
sit quod publicari maxime si in aliquo vico rurali factum sit.

1. Antequam ad quæstioneim de
viniam pro intelligentia dicendo
rum præmito, primo quod testa-
mentum de quo in hac parte agi-
mus, quod nuncupatiuum dici-
mus, ex l. 1. tit. 4. lib. 5. recopil. si
fiat cum tabellione publico de-
bet habere tres testes vicinos op-
pidi ubi conficitur: & si fiat abs-
que tabellione debethabere quin
que vicinos si possunt reperiri, &
eis non repertis ad minus tres, &
eadem solemnitas requiritur in
codicillis ex l. 2. ad fin. d. tit. 4.
lib. 5. recopilatio.

2. Et esse testes vicinos tenetur
probare is, qui stat pro testamen-
to: ut cuim pluribus concludunt

Matiézo d.l. 1. gloss. 5. à num. 13.
reprobando Grego. Lup. qui con-
trarium tenebat in l. 1. tit. 1. part.
6. verbo *ante siete* idem etiam te-
net Burgos de Paz in repetit. l. 3.
Taur. 1. part. conclus. 3. num. 521.
& nouissime Acebe. in d.l. 1. à nu-
36. allegat Tell. Fernand. idem te-
nentem, omnes hij, & quos isti al-
legant fundantur: quia quando
lex vel statutum requirit testis cū
aliqua qualitate, talis qualitas nō
præsumitur, sed probanda est ab
eo qui vtitur testibus, quæ com-
munis est resolutio ut latissime,
& melius omnibus disputat, & di-
cit Joseph Mascard. in suo per vti-
li de probatio tractatu par. 3. con-
clusi.

Variarum quæstionum.

clasi. 1249. per totā, nec est verum quod vicinitas in dūbīo p̄f̄sumatur, cūm sit quid facti, & non inferatur ex sola assistētia in aliquo loco nisi probatis his ex quibus quis vicinus dicitur de quib⁹ infra: vt optime Burgos de Paz vbi supra reiolut⁹.

3. Et quāmuis Acebed. vbi supra & Marienz. num. 16. dicant quod si tabellio in d. testamento afferat testem vicheinum, in dubio talis p̄f̄sumatur, & in cūb⁹ probatio contradicentia id mihi ab ēque distinctione verum non videtur: nam tabellio solum dare potest fidem de hijs, de quibus est rogatus, & coram se acta, aut visa sunt: vt cum Innocen. & Bald. in Rubri. C. de fid. instr. coeludit additio. 2. Abb. littera B. secundum impressionē Venetam in c. scius, post Abb. ibi de testibus nūm. 11. tit. 1. Felin. in c. li cautio. nūm. 69. de fide instru. idem Acebed. in l. 13. nūm. 29. tit. 25. lib. 4. recopil. sed cum esse vici nūm sit quid facti, & consistat in actib⁹ vicinitatis de quibus infra, qui raro poterunt adesse tempore confecti testamenti, nec notarius de eis posset esse rogatus, perperam, & male potest dare testimonium de vicinitate tempore confecti testamenti, quando eam non videt, nec videre potest, nisi esset vicinus a populo receptus, & in aliquo libro descriptus, quem notarius tunc ad petitione partis vedit tūc de ipsa visione dare potest fidem, vel de acti-

bus vicinitatis coram se gestis, & non aliās, & sic concludo quod 4. ab ēque distinctione est falsa dicta assertio.

Nec obstat si dicas sufficere, quod pro vicino sit adhibitus in testamento, & quod talis publicē reputetur, ex l. 1. C. de testamētis, & ex l. 9. tit. 1. part. 6. quod sufficere putat Burgos vbi supra nu. 528. & cum Gregor. Lup. Matienzo vbi supra num. 17. & hoc potest attestati notarius. Nam mihi hoc etiam suspectum videtur, tū quia d. l. loquitur in seruo existente in possessione libertatis nec ibi requiritur testimonium notarij sed factum quod post probari potest: vt constat ex d. l. & ibi omnes aduertunt, at vero ex sola communī reputatione non constituitur quis in possessione vicinitatis nisi, & alia faciat, quæ vicini facere solent, vt infra dicimus, tum etiā quia impossibile est quod notarius testetur de hac reputatione nisi audiat maiorem partem populi, & ad hoc sit rogatus vt videat actus continuos vicinitatis, quid quid tamen sit Burgos de Paz vbi supra num. 26. in fin. assertit praxim admittere dictam assertiōnē, quod ego ne restamenta subuentantur verum existimo, licet in punto juris fallsum, vt dixi: & quantum ad illum qui habetur pro vicino contrarium cum alijs tenuit nouissime Bursatus consi. 55. nu. 8. lib. 1. cuius rationem in quantum dicit esse speciale in ca-

5. si, d.l. i. de testamētū, in seruo re-
putato pro libero, non admitto,
cum Imperator non se fundet in
gratia, aut priuilegio aliquo, sed
in statu & possessione, & reputa-
tionē libertatis, & quia ad habili-
tatem testis debebat sufficere pos-
tessio habilitatis: nam si aliās rei
veritas & proprietas, considerare
tur, infinitas lites orirētur, & penē
omnia testamēta subuerterent, q̄
rationē maximē cōsentaneū fuit.

5. Hęc etiam solemnitas vicini-
tatis in codicillis est hodie neces-
saria ex d.l. 2. tit. 4. lib. 5. recopila-
tib (y en los codicillos,) & notat
late idem Burgos in d. repetitio-
ne, par. 4. à num. 1120. cum sequē-
tibus, idem vult etiam Matienzo
in d. l. 2. glof. 9. à num. 1. & 9. &
Acbed. in. d. l. 1. num. 39. cum
Tello Fernandez, quem allegat.
sensit etiam Molin. lib. 2. de pri-
mogen. cap. 8. num. 25. & Olanus
in antinomijis ad Villalobos littera.
t. num. 8. & Acbed. in. l. 2. nu-
37. tit. 4. lib. 5.

6. Et aduerte etiā, quod vicinus
dicitur qui in oppido vbi habi-
tat fuit receptus, pro ciue, vel qui
aliquo loco, domum, lares, for-
tunas, & domicilium habet, & ibi
onera soluit, & de commodis par-
ticipat, & pro vicino secundum
cōsuetudinem patriæ habitus est,
& ita semper vidi practicari, & ita
etiam cum pluribus quos allegat,
tenet Burgos de Paz, in. d. l. 3. 1.
part. à num. 367. cum sequenti-
bus, idem à nu. 512. cum sequen-

tibus, vbi cuim Parīs. & alijs con-
cludit ita practicari, & in locis exi-
guis semper curari de receptione,
& fideiussorum datione: in locis
verò numerosis sufficere, quod
quis habitet, & onera soluat, &
alia quae dicta sunt faciat: & ita
etiam cum Boer. Bart. Afflct. &
alijs, idem Acebedo vbi supra, à
num. 36. cum sequentibus, idem
etiam tenet Matienzo d. glos. 5. à
num. 1. idem etiam tenet Francis-
cus Bursa. consi. 55. à num. 6. lib. 1.
& quis dicatur ciuis, & incola vi-
de Rebus. in. l. plebs. & in. l. qui in
continentibus, & in. l. si pupillus.
ff. de verborum significatione.

7. Ex quo infertur, quod origina-
rij, pupilli & alij qui non habent
domiciliū, nec subeūt onera, nec
sunt admissi pro ciuibus, quod nō
sunt vicini, nec gaudent commo-
dis vicinitatis, ac proinde nō sunt
idonei testes in testamentis nec
codicillis. Ita Burgos de Paz vbi
supra Bursa. etiam vbi supra Ma-
tienzo d. num. 2. Spino locutus in
scholaribus qui dicit ita iudica-
tum in Senatu Pintiano in tract.
de testamen. gloss. 32. num. 18.

8. Infertur etiā quod assidue con-
uersatus in loco vbi conficitur te-
stamentum si non est vicinus, nō
est idoneus testis in testamentis
& codicillis, vt in terminis simi-
lis statuti, vult Bursa. vbi supra, idē
defendit late Burgos de Paz in d.
1. par. à num. 334. cum sequenti-
bus, quia. d. l. Regia exigit pre-
cisę, quod testes sint vicini, patet

Variarum quæstionum.

ex d.l.8. in fin. quæ annullat testamento aliter facta & ex d.l.1. verbo debentur, quæ verba sunt præcissa, & denotant formam, & solemnitatem substantialem, qua deficiēt corruptus, & sic hæc solemnitas non potest, per æquipollens impleri alias de nihilo servire. d.l.1. & posset faciliter defraudari, quod verissimum puto. Quamvis Acebe. vbi supra, num. 83. contrarium teneat eius enim opinio sustineri non potest.

9. Itidem infertur, quod famuli qui in loco nō habent proprium domicilium, neque onera subeūt non sunt idonei testes, nec iudicantur, ut vicini, ita vult Burgos de Paz vbi supra, num. 411. par. 1. licet Matienzo in d.glos. 5. num. 8. contrarium voluerit, & malè meo iudicio, neque in iure fundatur nam iura quæ ipse, & Burgos de Paz in contrarium citarunt solum dicunt, famulos esse de plebe, ex glos. cap. rogationes de consecratione distinctio. 3. aliud est esse de plebe per se, & principali- ter pro ut vicinus est, & hoc denotat ciuitatem, aliud est esse de plebe non simpliciter, sed cuni- alio, pro ut sunt famuli qui habitant in domo domini, & cum domino, & hoc non denotat ciuitatem licet, quo ad spiritualia, forum vbi habitant fortiantur, quod ex necessitate fit.

10. Infertur etiam filios familias, sub patris potestate habitates, nō esse vicinos, ac proinde non esse

idoneos testes, quod patet ex dictis, & quia non sunt de plebe nisi cum ipso patre, & quia pater solus subit onera, & non ipsi, & una collecta, & una domus, & unum tributum, & una pensatio iudicantur pater, & plures filii in eadem domo habitantes, sub eiusdem patris potestatem, ut late per Parpali. & alios repetentes in l. placet C. de sacrosan. Eccles. notat Egidius Thomas in tract. de collectis fol. 447. in paruis nu. 38. Abiles cum alijs in cap. iudicium, sindicatus c. 8. verbo lei.

11. Notandum etiam est, quod ita est de forma substantiali, quod testes sint vicini, quod ea deficiente corruat testamentum, ut ex d.l.2. in fin. dixit iudicatum, Spino vbi supra, & Burgos de Paz in d. num. 334. & ex professo optime defendens Auendaño in suis responsis, respon. 15. per totum, & in terminis similis statuti, Bursatus vbi supra à num. 1. cum sequentibus. Roland. à Valle, cōsi. 30. num. 1. cum sequentib. lib. 3. & ego supra num. 8.

12. Secundo præmitto, quod si quis faciat testamentum cum tribus testibus, absque tabellione ob penuriam testium securè testatur, & in dubio præsumitur penuria, nisi à contradicente testamen- tum probetur contrarium, ut cū Bart. & Paris. & alijs cōcludit Burgos de Paz, in d.l.3.1. par. conclusione. 5. à num. 822. quem sequitur Matienzo in d.l.1. glos. 7. num.

2. qui

liber primus.

5

2. qui ambo hoc limitant in locis admodum numerosis, in quibus præsumptio est pro contradicente, & allegans penuriam, tenetur probare, & non debet considerari, quod in cella in qua defunctus existebat, esset penuria, sed in oppido ubi defunctus habitabat: pro ut dicit idem Burgos num. 824. in fin. qui ampliat etiam si defunctus esset morti proximus, & quo ad primum, idem etiam tenet Roland. de Valle d. consil. 30. num. 9.

13 Tertio præmitto, quod testamentum factum coram tabellione apostolico non valet in vim scripturarum publicarum sed indiget examinatione testium, & publicatione in forma soleni, ex Burgos de de Paz in d.l. 3. 2. par. c. 2. nu. 152. Acebed. in d.l. 1. num. 26. Matienzo in d.l. 1. glos. 7. nu. 3. quia Notarij apostolici in his Regnis non possunt inter laicos testamenta nec instrumenta, aut alia acta iudicia, seu extra iudicia confidere, & si conficiunt sunt nulla ipso iure, & ipse Notarius punire debet in penis contentis, in l. 19. tit. 25. lib. 4. Recopila. ut per Couar. & alios quos Aceb. ibi allegat, expressus tex. in l. 3. d. tit. 26. ibi (ni testamento).

14 Et aduerte, quod non valet consuetudo in contrarium, etiam im memorialis, ex d.l. 3. in fin. & ibi Acebed. glos. immemorial.

Ex quo inferri non absque ratione, posset sublatum esse id quod iure communi notatur per Felin. 15

Deci. Abb. & alios in cap. cum dilectum de fid. instrumentorum, scilicet, quod ex consuetudine im memoriali potest dari fides scripturarum priuarum, tanquam publicarum, quod etiam tenet Craueta in tractatu de antiquitate temporum, part. 1. versi. quarto limitatur, à nu. 3. (licet ipse eadem parte versic. viro de verbis enuntiatiuis, nu. 32. id teneat non simpliciter, & absolute, sed si scriptura sit vero similis, vel alia, in eius favorem concurrant, ne detur materia falsitates committendi, quem etiam refert, & sequitur Mascardus id d. tract. par. 3. conclusio. 1296. à nu. 14. & Rebus. in commentarijs ad leges Gallicas, par. 3. tit. de consuetudine, num. 77. quem per transennam refert, & sequitur Acebed. in Rubri. d. tit. 25. num. 12.) inferri in quam posset id sublatum esse, ex d.l. 3. nam si consuetudo non potest corroborare scripturam tabellionis, qui non est Regius, ordinatus, & creatus in forma traddita in l. 1. eius tit. minus corroborabit scripturam omnino priuatum, qui nec est tabellio, necque approbatus, aut examinatus in Regio consilio: & ob cuius imperitiam, siue etiam cupiditatem, aut despectum fidelitatis, multa incommoda possent euenire, essetque etiam in praedium Regali præhementiarum, quæ omnia dictæ leges Regiae considerarunt.

Infertur item vanam esse quo-
rumdam
A 5

Variarum quæstionum

rum dam', aut vulgi opinionem existimantium testamēta coram clericis, aut presbyteris parochia libus, facta in locis ruralibus, vbi publicē tabelliones deficiunt, validā esse ob dictam consuetudinē, quod quotidie in materia anniversariorum antiquorum à rusticis consectorum, solet ab aliquibus aduocatis allegari. Hoc namque fallum est: ex d.l. maximē quia assēta consuetudo, nec generalis est, neque optimē probari potest, & sēpē sēpius in praxi cōtra eam iudicatum vidi: & contra eam tenet Paris. sine scientia superioris, consl. 146. num. 3. lib. 4. & Gualdens. de arte testandi, tit. 2. caut. 7. quotidieque talia testamēta publicantur, atque eis non publicatis, & testibus mortuis nulla fides datur, solumque testamenta antiquā vigorem obtinent ex antiqua, & longa obseruantia subsequit, ex his quæ eleganter notat Craueta in d. tract. d. versi. 4. limitatur, nu. 14. quem cum alijs quam pluri mis quos citat, refert & sequitur Mascal dus in d. 3. par. conclusio. 1296. num. 19. vbi Alexand. Cin. Aymon. Bald. Iass. & alios refert.

16 Neque his obstat, quòd dictus D. Acebed. in d.l. 1. num. 28. cum Oroz. in d.l. 1. num. 16. ff. de offic. Præfecti vrb. dicit, quod Notarij Apostolici, in defectum aliorū possint scripturas publicas facere, & idem erit per consequens in alijs, qui ex consuetudine imme-

moriali poterant facere: nam id nulla lege fundatur, & est cōtra generalitatē m.d.l.3. & d..9. quæ non distinguit, immo generalissime, & verbis admodum vniuersalibus, & omnia loca complectētibus loquitur, & idem Acebedo in d.l. 19. num. 4. contrarium tenet, ex dictis legibus, & id communis obseruat praxis.

17 Notandum etiam est, quod & si dicta l. 3. dicat, quod Notarij approbati possunt facere scripturas publicas intelligendum est non de illis qui solum habent approbationem consilij Regalis, isti enim non sunt tabelliones, sed solum sunt effecti capaces per dictam approbationem ad officium tabellionatus assequendum ab eo qui dare potest: sed solummodo de illis qui habent approbationē, & officium, & ita sentit d. l. dum dicit (*para ser escribano de el numero, o para el officio en que fuere nombrado,*) & ita intelligit. Didacus Perez in l. 1. tit. 5. lib. 2. ordina. colum. 449. in princ. & ita prax's obseruat, & ita colligitur, ex l. 1. d. tit. 25. sentit etiam Acebed. ibi, num. 6.

18 Aduertēdum etiam est ad propositum huius quæstionis, & premissis, quòd & si testamentum factum à tabellione Apostolico non valeat in vim testamenti publici, poterit tamen publicari in forma solemni testibus rite examinatis, & tabellio computabitur in numero testium, si alias qualitates

liber primus.

V

6

tates habet, ut per Acebed. vbi su-
pra, nu. 20. Matienz. in d. l. 1. glos.
7. num. 3. Mascard. de probatio. 3.
par. conclusio. 1353. num. 55. alle-
gant. l. Domitius Labeo. ff. de testa-
mentis, quæ iudicio meo id non
probat, nam ibi i. eo scriba com-
pilitatur in numero testium quia
a testatore fuit rogatus, vt testis
testamenti in scriptis, & vt talis id
signauit, vt dicit ibi lex, sed quan-
do solum rogatus esset, vt tabellio,
vel scriba non video cur de-
bet admitti, vt testis cum ad
hoc non fuerit rogatus, & rogi-
tus de necessitate requiratur, vt
infra dicetur neque, si hoc esset
verum, quod in casu illius tex. fue-
rit rogatus, vt tabellio, debet
l. Consult. mirari de eo qui du-
bium sibi proposuit, an compu-
raretur in numero testium qui scrip-
tit, & signauit cum alijs testibus,
testamentū: (vt miratur, & quasi
cum deridet) quippe qui iustissi-
mam haberet dubitandū rationē,
quare in cōpide tenendum est,
quod fuit rogatus, vt testis, & vt
talis signauit testamentum, vt ibi
l. Consultus dicit, quod solent fa-
cere testes in testamento in scrip-
tis, vt suo loco dicetur, sed quia
sciebat scribere, scripsit testamen-
tum: maxime quia illis tempori-
bus testamenta in scriptis priva-
tum, & cum amanuensi solebant
in scribi, & postea publicantur, ex
notatis in l. publicati C. de testa-
mentis. & ex toto tit. ff. quemadmo-
dum testam̄. aperiantur, quid

quid tamen sit de hoc intellectu,
in praxi propter fauorem testa-
menti nō est recedendum à com-
muni resolutione.

Quarto p̄mitto, quod etiam
in testamento nuncupatio re-
quiritur pro forma rogitus testiū,
& de iure communi probatur in
l. hæredes palam. §. in testamentis
ff. de testam̄. & cum pluribus
notat Iulius Clarus, lib. 3. senten-
tiarum. §. testamentum, quæst. 58.
Mantica in tract. de conjecturis,
lib. 2. tit. 11. Michael Crassus in
suo lib. sententiarii. §. testamen-
tum, quæst. 58. à num. 1. Mascard.
in d. tract. 3. par. conclusio. 1355.

Et iure Regio stante d. l. 1. id
etiam requiritur, quia in hoc ni-
hil nob̄i dispositū, & quod non
mutatur, quare state prohibetur,
ita tenet Burgos de Paz in d. l. 3.
num. 530. & Grego Lopez in l. 7.
tit. 1. par. 6. Matienzo in d. l. nu.
7. & 8. glos. 8. & ibi Acebed. num.
47. Spino in suo tract. de testame-
nis, glos. 3 i. num. 39. & cum Anto.
Gomez, Castill. Palat. & alijs, Alba-
rado in suo tract. de conjecturis
ultimo voluntatum. c. 2. §. 2.
num. 13. In codicillis vero testes
non debet esse rogatos indubita-
tum erat, ex l. fin. C. de codicill.
& ibi Bart. Bald. Salicet. Iass. Cor-
neus & alij, at vero in terminis nof-
tri iuris variant Hispani, Burgos
nu. 1356. vbi supra cum alijs quos
allegat defendit, id non esse ne-
cessarium, quia in d. l. 1. neque in
2. sequenti, nihil tale requiritur, &
quod

Variarum quæstionum

quòd in d.l. 2. dicitur, quod in codicillis seruetur eadem solemnitas quæ seruatur in testamento nuncupatiuo, ex dispositione dictæ legis. 1. intelligitur solū, quo ad formam tradditam in d.l. 1. at verò in d.l. 1. nihil de Rogatione: & sic remanet in terminis iuris communis, & asserit ita iudicatū: Gregor. tamen ybi supra contrarium tenet. Sequitur Spino vbi supra glos. 32. in fin. Acebedo in d.l. 2. nu. 34. Gutierrez latè lib. 2. practicarum quæstio. quæst. 36. num. 3. sentit Molin. de primoge. Hispanorum, lib. 2. c. 8. num. 24. fundant se primo in dictæ æquiparatione, cui fundamento sufficienter satisfactum est, secundo fundant se, & mouentur ex d.l. 1. ibi (*teniendo las otras calidades, que el derecho requiere*) in quo facit magnum fundamentum, Molin. sed huic fundamento facillimè fastigacie, tunc enim requiruntur dictæ qualitates, quando quis ommissa noua forma dictæ legis Regie vult testari, cum forma antiqua iuris communis. Tuc enim, tenetur seruare dictas qualitates, prout pro forma ponit vis commune, ex supra adductis ait enim, *pero si el testamento fuere hecho ante siete testigos, aunque no sean vecinos, ni passe ante escriuano, teniendo las otras qualidades que el derecho requiere valga, &c.* Igitur in casu, quo quis testatur cù septem testibus, vult lex quod interueniat qualitates iuris communis, quia tunc quis-

testatur, cù forma iuris cōmuniſ, at verò si testatur in forma traddita à Rege Aldiphonso in d.l. nullū verbū de qualitatibus, immo sentit, tuc lex cōtrarium, tū per argumētum à contrario, tū per der illā aduersatiuam (*pero*) quæ præcedentia diuersificat, & contradicit, & sic potest defendi (prout defen dit Tellus Fernandez, quem ego non vidi, in fronte) quod etiam in testamento nuncupatiuo, testando in forma dictæ legis non requiruntur dictæ qualitatis, sed quia in contrarium est communis opinio, & hæc practicatur quotidiè, in hoc non est immorandum: sufficit, quòd in punto iuris verior est opinio Burgensis in codicillis, licet contraria sit communis, & ego post factum, pro ea consularem licet in iudicādo: vt credo seruaretur dicta communis opinio modernorum, & Gregorij.

21 Notandum tamē est, quòd rogitus testium nō præsumitur, nisi probetur à fundante se in testamento, vel de eo notarius testetur, vel scripture publici notarij dicat ad adhibitis, & vocatis testibus, vel testis se subscribat iussu testantis, aut notarij: & testator, & testes audiant se esse scriptos, aut adhibitos ut testes: quia in eorum præsentia lectum fuit. Notat latè Mantica in d. tract. lib. 2. tit. 11. per totum: & Crassus qui in aliquo discordata, Mantica. d. §. testamentum, quæst. 5 8. num. 6. &

Man-

Manticam sequitur latè Mascard.
in.d. tract. 3. par. conclusio. 1355.
per totam. Acebedo. d. num. 47.

22 Quinto præmitto, quòd fœminæ non possunt esse testes in testamentis. l. qui testamenta. §. muliere. C. de testamen. latè, Crass. vbi supra quæst. 57. nu. 2. & id etiam verum est in terminis iuris nostri rationibus dictis in quarto præmisso, & ita tenet Burgos in. d. l. 3. num. 97. Spino in. d. tract. glos. 31. num. 11. Acebed. in. l. 1. num. 42. Matienz in. d. l. 1. glos. 8. num. 3. & de iure communi, Clarus vbi supra quæst. 52. num. 2. Et in codicillis idem affirmat, & latè defendit Molin. vbi supra Matienz. in. d. l. 2. glos. 9. num. 8. Gutierrez in. d. quæst. 36. Spino glos. 32. nu. 36. Acebed. in. l. 2. num. 34. contrarium tamen tenet Burgos de Paz, in d. l. 3. num. 1347. in cuius fauorem faciunt rationes dictæ in præcedenti præmisso, & certe si iure communi clare esset dispositum, quòd fœminæ sufficerent verior erat opinio Burgens. sed de hoc non constat, nam glos. in. l. fin. C. de codicillis, glos. etiam in l. qui testamento. §. mulier. ff. de testam. nulla iura allegant, sed solum dicunt, quòd non est prohibita, & de iure communi contrarium defendit Spino vbi supra, tum etiam incoueniens est, quòd fœmina, quæ in criminalibus, & qualibet re graui, & ponderosa, non est idonea testis, sit in codicillis in quibus de negocio graui

agitur, & falsitas posset committi, quæ iura quæ de testamentis agut odio maximo habent, cum igitur non constet renenda est iudicando, & consulendo diæta communis opinio que, & si lege careat, cù legi non contradicat admodum rationabilis est, & bono publico conueniens, & esse vnu receptam affirmat Olanus in Antinomij ad Villalobos litera. t. num. 9.

23 Sexto præmitto, quòd in testamentis, & codicillis impubes non potest esse testis, ex. l. 9. tit. 8. lib. 2. fori. & ex. l. 9. tit. 1. part. 6. & ibi Gregor. & Montaluus, & plura de iure communi allegat Burgos vbi supra, num. 548. & num. 1350. Acebed. in. d. l. num. 6. Matienzo d. glos. 8. num. 4. Spino d. glos. 31. num. 17.

24 Septimò præmitto, quod affines, & consanguinei hæredis non sunt idonei testes, cum agitur de probando per testes testamento fecus si probetur scriptura publica, & à tabellione publico, non prohibito, & capaci conscripta, vt in. l. 11. tit. 1. par. 6. & optimè cum infinitis, Burgos in d. l. 3. conclusio. 4. num. 555. cum verò de testamento confecta est scriptura publica non sunt testes prohibiti, ex notatis in d. l. 11. & Burgos vbi supra.

25 Octavo præmitto, quod legatarius, fideicommissarius, executor testamenti sunt idonei testes in testamento, & codicillis dummodo, sit confecta, scriptura publica

Variarum quæstionum.

blica, vel si non est confecta, & agitur deprobando testamento per testes non agitur causa inter eos & hæredem, & sint rogati, ut alij tex. in l. dictantibus. C. de testa. & ibi Iass. Curtius, Corneus, & alij communis ut per d. Crass. in d. §. testamentum, quæst. 37. à nu. 15. Burgos de Paz, in d. l. 3. conclusio. 6. nu. 849. Matienzo in d. l. 1. gloss. 8. num. 11. Iulius Clarus in d. §. testamentum, quæst. 55. nu. 8.

²⁶ Non præmitto, quod & si d. l. i. minuat numerum testium in testamentis non ideo requiritur, quod testes sint omni exceptione maiores, & quod hoc articuletur & probetur: nam d. l. hoc non requirit sufficit, quod testes non sint incapaces, & prohibiti testificari in testamentis, dummodo non probetur contrarium ab impugnante testamentum, & interim pro illis præsumitur, ita acurate defen-
dit Burgos in d. l. 3. conclusio. 3. num. 357. Acebed. in d. l. 1. num. 44. Matienzo in d. l. 1. gloss. 7. nu. 8. & 10. & in terminis id videtur demonstrare, Mantica in d. tract. de coniecturis, lib. 2. tit. 10. à nu. 1. Crass. d. §. testamentum, quæst. 57. in princ. licet Mascard. d. conclusio. 1353. nu. 42. & conclusio. 1361. num. 7. in terminis similis statuti cum pluribus contrarium teneat, & plures alios referendo idem tenet Iosephus Ludouicus in decisione. 53. num. 33. Rotæ Lucensis quorum opinio, neque iure fundatur, neque in praxi ad-

mittitur, solum que haberet locū quando statutum verbis expressis requereret testes omni exceptione maiores: nam cum tunc esset qualitas formalis, & requisita ab statuto deberet articulari, & probari: ut in terminis legis Tauri, requirentis testes omni exceptione maiores ad probandum majoratum, cum pluribus determinat Ludouicus Molin. lib. 2. de Hispanorum primogen. c. 6. nu. 30. allegat Angel. in l. 2. §. diem ff. quemadmo. testamenta aperiantur, & plures alios refert, ita tenentes in terminis statuti expresse requirentes, hanc qualitatem, & sic loquuntur plures ex allegatis à Mascard. & Ioseph. Ludouico, & hoc casu etiam rarissimè in præxi hanc opinionem scruamus, licet in testamentis seruaretur, si lex requereret.

Decimo præmitto, non abs re-
præsentes quæstionis, quæ de fa-
cto contingit, & in ea de hoc præ-
misso actū est (quia tabellio Appo-
stolicus licet non erat vicinus loci
in quo cōfectum est testamentum,
erat tamen vicinus loci prin-
cipalis cui dictus locus erat subiec-
tus,) quod ex d. l. 1. non sufficit
ad hoc, ut quis sit idoneus testis,
quod sit vicinus loci principalis
capiti iurisdictionis, neque etiam
quod quis sit de cōmittatus iurisdi-
ctione, sed est necessarium, quod
sit incola, & vicinus in loco in
quo conficitur testamentum, ita
probat. d. l. 1. ibi (*vezinos del lugar*
donde

donde el testamēto se hiziere) per quā ita tenet ibi Acebed. num. 83. idē tenet & fundat Mexia in pragma tica qua taxa panis, conclusio. 1. num. 77. licet Auiles in capit. præ torum, c. 6. gloss. tierra, num. 6. cō trariū teneat; ex. l. qui ex vicō. ff. ad municipat. & ex pluribus per cum allegatis, sed eius opinio, ne que aliorum ita tenentium in pra xi nunquam in his Regnis admis sa fuit, nunquam enim communitatenses habiti sunt pro vicinis lo ci principalis nequē è contra, nisi in loco habitauerint, onera solue rent, nec propriè districto pius ti gore vicini appellantur, vt Mexia cum Rebufo, & iutibus per eum allegatis optime considerat, sed lato sumpto vocabulo, ex eo quia in aliquibus, prout in collectis, & alijs muneribus, quæ ciuitati, & membris à superiore imponuntur, ciuibus communicent: & quia per eos reguntur, & hoc magis ex consuetudine, quæ seruanda est in actibus, in quibus viguit, vt per Auenda. in. 2. par. manda torum Regal. c. 14. num. 10. quā mero iuris rigore, solum enim propriè commitatensis dicuntur, quia de comitatu sunt, vel distri 29 etiales, quia de districtu & iuris di ctione, quo ad quam subditi sunt ciuitati, & villæ principali di cuntur, etiam de patria, & terra loci principalis, vt puta Mantua ni, quia de vico Mantuæ, Hispalē p ses, quia de vico Hispalis, ex eo quia quælibet resumit de nomi-

nationem à digniori, & ita pro cedit. d.l. qui ex vico, & ita sentit Acursius, ibi in secudo intellectu omisso ptimo, possunt tamē qui ex vico orti sunt appellari in cole, & vicini ipsius terræ districtus, & territorij, & hoc modo procedūt iura quæ allegat glos. in. d.l. qui ex vico, & quæ tradidit Felin. in cap. Rodulphus de rescriptis.

Vndecimo præmitto, quòd ad esse testamenti nuncupatiui non est necessarium, quòd adhibeat tabellio publicus, etiam in loco reperiatur, ita ex vetusto exemplari legis primæ defendebat Bur gos de Paz in. d.l. num. 828. idem tenet Acebed. in. d.l. i. num. 24. li let cōtrarium tenuerit Tellus Fer nandez in. d.l. 3. 2. par. num. 14. ex verbis. d.l. i. in ordinamento anti quo, tit. de los testamentos, lib. 3. & cum eo alij quos ipse allegat, sed iam sumus sine controuersia, nā in noua legum Regiarum colle ctione nō inferuntur: d. verba, sed solummodo (y si lo hiziere sin escri bano publico, &c. & non, y si escri bano no pudieſſe ser auido:) vt dicebat lex antiqua, & sic sumus iam ex tra omnem controuersiam.

Aduertendum tamē est, quòd tabellio publicus, qui debet ad es se confectioni testamenti nuncupati, debet esse de numero, ita dis ponit. l. 1. tit. 25. lib. 4. Recopila. & ibi Acebed. num. 6. glos. (solas aque llas) nec iam tabellio de concejo po terit facere testamēta in loco ubi ad sunt tabelliones numerarij, ex d.l.

Variarum quæstionum.

d.l. 1. ibi (*sólos aquellos*) & ponderat Acebed. vbi supra, & sunt etiam verba clara, ibi (*è no otros*) per quā legem emēdata fuit litera. l. 4. tit. 18. lib. 2. ordina. Regalis antiqui, ibi (*escribanos del numero o de concejo*) per quam Burgos de Paz in d.l. 3. num. 1043. contra Auenda. tenebat quod tabellio *de concejo*, poterat adesse dictæ cōfessioni etiam existente numerario, licet num. 1041. dicat iudicatum contrariū: iam enim sui opinio non potest habere locum, ex d.l. 1. nouæ recopilatio. maximè quia iam tabelliones *de concejo*, non solent acta, aut instrumenta facere, nisi quæ ad vniuersitatem, vel concilium pertinent, & expectat Auenda. 2. par. mandatorum, c. 15. in fin.

30 In ali o etiam emēdata fuit d. l. 4. in quantum permittebat vniuersitatibus nominare numerum tabellionum in locis, in quibus numerus antiquus non erat: nam in d.l. neque in alia lege nouæ Recopilationis, nihil tale continetur, immo ipsa insinuat contrarium, nisi ipsa vniuersitas esset in tali possessione per tempus immeiorale constituendi numerum, & creandi tabelliones, nam hæc seruanda est, ex l. 4. & 5. tit. 2. lib. 7. Recopila. quod confirmatur, quia creare tabelliones, & numerum cōstituere est de Regalibus, ex Ibernia, & ibi addictio verbo, consuetudine, in tit. quæ sint Regalia in vībus feudorum, nu. 68. & notatur in l. Imperium. ff. de

iurisdict. omn. iud. & sic per priuilegium, aut tempus immemoriale debet acquiri, vt sentit. d.l. 5. licet in possessorio sufficient. 40. anni, ex d.l. 5. ex quibus etiam cēsant omnes quæstiones, quas Auenda ponebat in c. 10. 1. par. mandatorum Regalium per totum, & hoc etiam notat nouissimè Aceb. quo ad terminos. d.l. 5. in Rubri. d. tit. 25. num. 14.

31 In vicis vero, vbi non adsunt tabelliones numerarij, possunt alij tabelliones Regales, & publici qui bus non est prohibitum officium exercere scripturas, & testamenta confidere, ex d.l. 1. in fin. & sic faciunt tabelliones aprobati, & à dominis creati.

32 Aduerte etiam, quòd ex Auendan. in. d.c. 10. tabelliones Regales in terris dominorum, si nō ad sint ibi tabelliones numerarij possunt testamenta, obligationes, & instrumenta confidere, dummodo non faciant acta iudicia, & ita practicatur: & in locis vbi sunt tabelliones numerarij, possunt dare testimonium, & facere informationes summarias, processum criminalium, dummodo remittat postea numerarijs, ita Acebed. in l. 26. tit. 6. lib. 3. Recopilatio. hoc tamen adhuc nunquam vidi practicari, nec practicaretur, nisi in defectum aliorum notariorum, & præcedente iussu iudicis, dico, quo ad informationes, non quo ad testimonia.

33 Duodecimo præmitto, quòd etiam

etiam de substantia testamenti nuncupatiui est quod legatur, & publicetur coram tabellione & coram testatore & testibus & quod ipse annuat, testamento ipsi aduentum est quod duplex est publicatione, una quae sit post mortem testatoris, quando testamentum est confessum sine scriptura, vel cum scriptura priuata, aut quae pro priuata habetur, prout sunt testamenta confecta ante clericos, vel ante notarios apostolicos inter laicos, vel ante tabelliones regales existentibus numerarijs, ex Acebed. in d.l. i. nu. 6. & de hac nunc non agimus, agemus deo volenti statim.

34 Alia publicatio est viuo testatore, quae consistit in lectione testamenti, & consensu testantis, qui vulgo, *otorgamiento*, dicitur & quod hec sit de substantia est tex. in l. fideicomissa. §. quoties ff. de lega. 3. per quem ita notant Paulus Cuman. & alij ibi. Tellus Fernandez in d.l. 3. par. 1. nu. 17. Paul. Casstr. in l. si is qui ff. de testam. notat etiam Burg. de Paz in d.l. 3. nu. 206. 35 & nu. 226. idemque per omnia Acebed. in d.l. 1. nu. 63. Valdes nonissime in additionibus ad allegationes. Suarez allegatione. 1. & 2. litera t. & ad repetitiones. §. 4. nu. 1. litera a. fo. 91. & ibi plures autores allegat. idem Tellus in d. l. 3. 36 part. 2. num. 19. Couarr. in c. relatu nu. 17. de testam. qui in aliquibus videtur dissentire, elegansissime Mascal. distinguens in tract. de probatio. par. 3. conclus. 1353.

à nu. 70. & 74. Ruinus consi. 1. lib. 2. Spino in suo tract. de testamen. gloss. 3 1. à nu. 21. Cephal. eleganter consi. 409. lib. 3. Iul. Clar. lib. 3. sententiarū §. testamentū. q. 7. arti. 3. Socin. Iunior cons. 144. nu. 19. & nu. 58. & 59. & cons. 147. num. 19. lib. 2. & cons. 7. nu. 14. lib. 4. Menoch. cōf. 42. nu. 14. lib. 1. Cephal. consi. 99. nu. 3. lib. 1. & consi. 243. per totum lib. 2. Paris. consi. 146. à nu. 6. lib. 4. & consi. 32. nu. 15. lib. 2. Joseph. Ludo. in Rota Lucana. decisi. 53. à nu. 35. Albara. in tract. de coniecturis ultimarū voluntarū lib. 3. c. 2. §. 1. à nu. 13. Michael Crassus in suo lib. sententiarū. §. testamentum quēst. 19. per totam & consi. 121. & 122. 128. inter diuersorū cōsilia Zileti, & eleganter Menoch. de presump. par. 2. lib. 4. & licet isti inter se videantur discordare, tamen ex eorum dictis conclusiones & resolutiones sequentes colliguntur quae sunt communiter approbatæ & quo ad eas videntur concordare.

Prima conclusio, quando testamentum nuncupatiuum fit, sine scriptura coram testibus rogatis, tunc nulla alia publicatio requiriatur, quā quod testator coram testibus declareret suam voluntatem, hæc enim est publicatio & testamētū.

Secunda conclusio, quando testamentum fit in scriptis, siue coram tabellione publico, siue coram alio scriba priuatum absq; testibus, tunc lectio erit necessaria alias testamentum non erit pu-

Variarum quæstionum.

blicum, nec validum.

37 Tertia conclusio, quando testator coram testibus expr̄s̄it suam voluntatem ita perfecte, & integrē quod nihil amplius desideratur & iussit adduci scribam, vel quod pr̄sens scriberet solum ad memoriam, & probationē & nō ad substantiam, neque ad adjicēdū, nec diminuendum, & hoc constat ex his quæ antea vel post testamentum dixit vel alijs indicijs, & conjecturis tunc lectio, vel publicatio non erit necessaria ad substantiam testamenti, sed solum ad substantiam scripturæ: & si omittatur non erit scriptura publica, ex l. 13. titu. 25. lib. 4. Recopila. poterit tamen postea testamentum publicari ex depositione testium, ex his quæ Acebed. ibi notat. nam non ex eo quod vitetur scriptura vitiatur contractus vel testamentum si aliunde potest probari, ex Acebed. vbi supra, à num. 57.

38 Quarta conclusio: si testator coram testibus rogatis, & notario testamentum dictauit, & constat quod voluit testari in scriptis, & ideo vocauit notarium cui pauplatum dictabat, tunc necessaria est lectio non tantum ob solemnitatem testamenti & scripturæ, quæ ob perfectionem voluntatis, quæ non dicitur perfecta usq; dum scriptura sit lecta, & publicata, nā ante poterat testator addere, & minuere, & si ante decedat testamentum erit imperfectum non

solum imperfectione solemnitatis, sed etiam voluntatis: & ideo neque ad pias causas valebit, ex Oldral. conf. 119. ab omnibus vbi supra recepto, cuius opinio iudicando, & consulendo levatur, ex supradictis, pro qua est expressus text. vbi Paul. & omnes in d. l. si is qui: & in d. §. quoties & in l. hac consultissima. §. at eum humana fragilitas. C. qui testamenta facere poss. neq; hijs obstat elegans decisio Bart. per text. ibi in l. in testamento, ff. de fideicommissarijs liberta. vbi resoluta in favore pie causæ legata in minus solenni testamento ex defecitu voluntatis, seu mauis imperfectione deberi, nā Bar. cōmuniter reprobatur ex omnibus citatis, & ex Couarr. in d. c. relatum. 1. tum etiam Bart. non firmat dictam conclusionem, nec text. ibi facit pro opinione Bart. nam ultra solutiones, quas Burgos vbi supra traddit ad illum tex. quæ recte intuenti nō concludunt, verus intellectus est, quena ibi Acursius sentit quod hæredes ab intestato in casu illius text. dederunt alumnis alumnæ patris libertatem, quam sibi patet legauerat in testamēto minus solenni, & imperator ibi declarauit quod ut boni, & pij filij videntur eam dedisse nō ab intestato, & pro libito, sed in executione paterni iuslīus & testamēti, & quia testator simul cum libertate illi legata fecerat, agnoscendo partē fideicommissi & legati totū agnoscebant, & sic ex

ex tacita & expressa approbatione debebant fideicommissa solvere : maxime quia alumna erat nimis testatori dilecta & propter dilectionem quemadmodum visi sunt aporobare libertatem legata, ita cum illa fideicommissa relictam, nec nouum est testamentum minus solemne sustineri in vim pateti, ex approbatione tacita, aut expressa haeredis in parte approbata, ut iam dicetur & sic nullum spectiale est ibi fauore libertatis, nisi solum, quod in eius fauorem indubio filij vihi sunt dare libertate, non ad libitum, sed in approbationem testamenti paterni, & quod approbando libertatem approbarunt etiam legata cum illa facta, & hoc non tantum ex fauore libertatis deductum est, quam ex vehementi coniectura pietatis filiorum in causa tam pia patri obedientium.

39 Secundo etiam & non minus apposite potest responderi, quod ibi non constat, quod testamentum de quo ibi agit I. Cons. fuerit imperfectum imperfectione voluntatis: immo magis appetit quod fuerit imperfectum imperfectione solemnitatis, tum quia apud legum latores semper, aut fere semper imperfectum testamentum dicitur imperfectione solemnitatis, ut constat ex dict. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testamen. imperfectum vero imperfectione voluntatis inter eos appellatur ceptum, & non

completum ut constat ex. d. l. si is qui, & ex dict. §. quoties, tum etiam quia ibi Iuris Consul. insinuat quod filij omnia, quae pater iusserat velut ab intestato gessissent, & sic verbum omnia demonstrat perfectionem, & sic quod voluntas patris testamento in totum explicata fuit sed defecit solennitas: & confirmatur quia si voluntas patris non esset perfecta, non possent filij eam sequi, quia eam ignorabant, aut saltim de ea dubitabant, quia pater non se in totum explicauit, ac proinde nulla pietas versabatur in exequendo patris voluntatem, quae adhuc cognita bene non erat, & filij ex libito faciebant, & non ex voluntate patris, quam perfecte non agnouissent & male statuisset Imperator. unde ut sua decisio rationi per eum allegatae & assignatae conueniat intelligenda est de testamento imperfecto imperfectione solemnitatis, & tunc vera est resolutio Bart. ad questionem, quam ibi citat fauore piae causae, cuius fauore sustinetur testamentum imperfectum, imperfectione solemnitatis, sicut & fauore libertatis, cuius fauor mouit Imperatorem in dicto casu ut tam amplem consensum haeredum extenderet atque ex datione libertatis ad fideicommissa alumnæ legata ampliaret, & hic intellectus verus videtur & concordans dicto primo intellectui:

Variarum quæstionum

secundum quem lex illa non contradicit doctorum resolutionibus quippe qui omnes supradicti faintantur, quod fauore piæ causæ, & libertatis sustinetur testamentum imperfectum imperfectione solemnitatis, etiam si in eo deficiat lectio, & publicatio, quæ ad solemnitatē scripturæ pertinent.

At verò si I. Consultus in d. l. in testamēto, de imperfectione voluntatis loqueretur, male eum induxisset Bart. ad questionem tutorum, & executorum qui Ecclesiā edificarunt, quam testator iussit edificari in testamento imperfecto, imperfectione voluntatis: termini enim dispare sūt, nam in d. l. eam voluntatem filij, & hæredis ab intestato, approbarunt, qui poterant sibi præjudicare: Executorum verò, aut tutorum agnitione, cum domini non sint, nec expresse dictam voluntatem approbare poterat, nullum in tertij præiudicium operatur effectum. Vnde merito à supradictis reprehēsus fuit: sed de hijs haec tenus.

40. **Quinta cōclusio**, si testator, coram testibus ad id vocatis, & rogatis expresit suam ultimam voluntatem, & antequam discederet testes iussit vocare tabellionem, vt de omnibus fidē daret, quo acerbito, corati eo de nouo dicit suā voluntatem, si non legatur vel publicetur testibus erit minus solemnis, & inualida imperfectione voluntatis, & solemnitatis si testator decebat, quia cōstat, quod voluit

testari in scriptis, & quod poterat addere minuere ve: neq; habuit voluntatem pro absoluta, vt omnes supra citati dicunt, nisi tunc liqui dissime probaretur testatorem ex his quæ dixit habuisse suam voluntatem, vt integrum & perfectam, nihilq; voluisse addere, vel minuere: neq; ad hoc acer situm tabellionem: vt Albara. vbi supra dicit, cuius annotatio in casu liquidissime probationis practicaretur, non alias. Si tamen testator non decebat, sed scriptura finiatur in sui præsentia, non tamen legatur nec publicetur, si ipse subscribat indicium, aut præsumptio vehemens, erit quod habuit voluntatem in totum pro absoluta, & tūc licet scriptura vim instrumenti publici non habeat, poterit tamē publicari ex depositione testium, & comprobacione scripture, & tunc signum erit quod voluit testari in scriptis solū propter memoriam. Si vero nō subscribat: sed manifestet corā testibus, quod habet scripturā pro absoluta, & nihil amplius vult addere, & testes intellexerūt omnia quæ agebantur, poterit etiam publicari, si vero non intellexerunt erit omnino testamentum invalidum ex defectu publicationis.

41. **Sexta cōclusio**, si testator ante aduentū tabellionis corā testibus rogatis suam voluntatem, per modum cōmunicationis, aut cōsilij, aut memoriarē exprimret, & postea ea nō lecta, nec publicata decederet, testamentum erit nullum defectum.

defectū solemnitatis & volūtatis.

42 Septima & vltima conclusio, si testator in memoriali coram scriba, aut per se per modum memorie suam voluntatem, exprimat, & tabellionem fecerit vocari, vt de ea instrumentum conficeret, si priusquam legatur, & publicetur decedat, erit testamentum nullum & imperfectum, vtraque imperfectione, ita procedit tex. in d. §. quoties. Si tamen suū memoriale coram testibus produceret, & eis ostenderet, aut légeret, vel diceret quod volebat esse suum testamentum signo indubitablem adhibito, ne falsificari posset, est tunc materia quæ agitur in d. l. hac consultissima. §. quod sine & §. ex imperfecto. vbi communiter concluditur, quod valet testamentum ita factū si de scriptura nulla dubitatio sit: & hæc est resolutio Barto. in l. si ita scripero, num. 1. ff. de condit. & demonstrat. latè declarat, sequitur, & communem dicit Iulius Clarus lib. 3. sententiarum. §. testamentum, quæst. 36. à nu. 2. idem quæst. 4. nu. 3. communem etiam dicit Franciscus Manti. in tit. de cōiecturis vltimarum voluntatū, lib. 1. tit. 7. à nu. 7. idem etiam tenet Acebed. qui nihil allegat in d. l. 1. nu. 66. elegantissime Michael Crassus in lib. sententiarum. §. testamentum, quæst. 10. à num. 8. & in §. instit. quæst. 16. per totam, & cum Couar. Xuaréz, & alijs, Matienzo in d. l. 1. glos. 16. num. 3.

Burgos de Paz, consi. 1. à num. 6. Antonius Gomez in tomo 1. de vltimis voluntatibus c. 2. num. 6. Xuaréz ibi in Additio. literę f. & literę e. quorum omnium distinctiones, & resolutiones maximè dicti Crassi, qui eleganter loquitur ad cōclusionem supradictam reducuntur.

43 Notandum etiam est, quod secundum supradictas resolutiones de substantia scripturæ testamenti ad hoc, vt sit publica, est lectio, & consensus vel (otorgamiento) testantis: vt in dict. l. 13. de substantia verò ipsius testamenti nuncupatiui, non est dicta lectio, sed solum publicatio integra, & perfecta voluntatis testatoris, coram testibus audientibus, & intelligentibus facta: quæ substantia in omnibus testamentis priuilegiatis, & non priuilegiatis est necessaria alias erunt imperfecta ex defectu voluntatis, & sic cessant plures specialitates à Doctoribus asignatae in materia lectionis, & publicationis: & sic colligitur ex omnibus citatis, & ex Matienzo in d. l. 1. glos. 3. à num. 4. Burgos de Paz, consi. 1. à num. 1. cum sequentibus, Menochius consi. 45. num. 28. lib. 1. Acebed. in l. 2. num. 64. tit. 4. lib. 5. Recopilatio. & in d. l. 1. num. 63. eleganter dictus Crassus, qui aliquas distinctiones facit in dict. §. testamentum, quæstione 19. & quæst. 13. & est. l. partita 10.

Variarum quæstionum

tit. 18. par. 3. qui licet lectionem requirat ibi, (*deue ser leydo y fecho arte siete testigos*) intelligenda est, ex supra dictis quod tunc erit de substantia, quando testator conficit scripturam publicam de suo testamento in forma traddita ad l. part. Poterunt tamen priuilegia piæ causæ, militum, & aliorum priuilegiatorum tunc habere locum quando scriptura appareret completa, & perfecta quo ad voluntatem testantis saltim, quoad sui figuram & imperfæcta, quoad solennitatem publicationis, seu lectionis de qua notarius non testaretur, & ita plures ex supra dictis fatentur, quod tamen non admitto, nisi illa scriptura esset multum antiqua, & longo tempore obseruata ut dictum est: vel alias testibus duobus comprobetur, & sic habes materiam admodum sparsam bene digestam, & enucleatam.

44 Non minus ad propositum huius præmissi, & quæstionis, necessario aduertendum est, quod publicatio testamenti saltim quoad institutionem heredum debet fieri integre per vocem ipsius testatoris. l. iubemus. C. de testam- 45 mentis sufficit tamen quod testator faciat dictam publicationem ad interrogationem alterius respondendo solum sibi propositis sic, vel etiā, vel quid ni: vt per gloss. ibi verbo quemadmodum, qui allegat tex. in l. 1. §. si quis ita & ibi Molin. Socin. vterq; Senior

& Iunior. Altia. Paulus Leonius & alij quam plurimi. ff. de verborum obliga. & cum d. gloss. est communis resolutio ex supra dictis, & elegantissime melius quam illius scribentium, quos viderim. Menochius in d. consi. 45. per totum libr. 1. communem etiam dicit Mantica in d. tract. lib. 2. tit. 6. à nu. 8. Iulius Cla. in d. lib. 3. §. testamentum, quæst. 37. à nu. 2. & cum Suarez Couarr. & alijs dictus Michael Crasus, in d. §. institutio. q. 17. à nu. 2. eleganter. Matien. in d. l. 1. gloss. 16. à nu. 9. Burgos de Paz consi. 7. à num. 15. Menochius de præsumpt. lib. 4. c. 8. & Suarez in sua allegat. 1. vbi Valdesius nouissime in sua addit. à nu. 24. litera. p. allegat decisionem Rotæ Luçanæ, Mencha. Simonem de Pret. & alios, idem etiam sequitur nouissime Emanuel Suarez in additionibus, ad Anto. Gomez d. c. 2. nu. 6. litera. e. & licet contra gloss. sit alia communis opinio antiquorum ibi: & varient scribentes citati à supra dictis tamen cum ea est communis opinio cum declarationibus sequentibus.

Prima quod testator debet esse illo tunc in plenitudine intellectus, & loqui ordinatè, composite, & bene, & non nimium operatus infirmitate, tunc enim bene valebit testamentum etiam si ad interrogationem alterius sit conditum, & etiam si interrogans sit persona suspecta, & etiam si ab alijs

alijs sit ordinatum, & compositum priuatim, dummodo constet, quod testator voluit testari, & ipse fecit vocari notarium, & testes: ut elegantissime resoluit Menoch. in d. consi. 45.

46 Secunda declaratio, si testator ipse composuit priuatim cum tabellione testamentum, & omnia dictauit, & post iussit vocari testes, & ad interrogationem notarij, vel alterius scribæ post lectio nem testamenti responderit, quod sic, tunc absque dubio valebit testamentum, nisi ab impugnante liquido probetur, cum fuisse furiosum, ut per omnes ybi supra.

47 Tertia declaratio, si testator sit maxima opressus infirmitate, & personæ suspectæ, priuatim testamentum ordinauerunt: tunc si ad petitionem, suggestionem, & importunitationem eorum responderit, quod sic, etiam si loquatur, & iudicium habeat, nullum est testamentum: ut Crassus Clarus, & Mantica, ybi suprstantur, si tamen notarius non suspectus, & sine aliqua suggestione interrogaret, & testatur licet in forma tali opressus, responderet, quod sic, valeret testamentum, ut glos. & Menoch. ybi supra.

48 Quarta declaratio, si testator balbutiat, & sit in plenitudine intellectus nec maxime optimatur infirmitate validum est testamentum ad interrogationem alterius,

dummodo cessent, quæ dicta sunt in praecedenti declaratione.

49 Quinta declaratio, si testator non loquatur alia verba, nisi, sic, aut non, neque ipse ordinauerit testamentum, sed forsitan aliæ personæ suspectæ, tunc non præsumitur in plenitudine intellectus, & non valebit testamentum ut sentit d. l. iubemus, & qui contrariam opinionem tenebant.

Sexta declaratio, si testator nō loquatur articulate, & ordinate sed respondeat extra propositum, licet in eo appareant alia signa intellectus non valet testamentum, ex Molin. & alijs infinitis ybi supra, & ex d. l. iubemus, & ita iam consului, & iudicatum est.

50 Septima declaratio, si alijs indicis vel coniecturis etiam leuis, suspicetur, quod testator non fuit in plenitudine intellectus, & ipse nihil eorum quæ scripta sunt ordinauerit non valet testamentum, & præsumitur falsum: ut per Manticam, ybi supra in fine.

51 Octava conclusio, si testator maxima grauetur infirmitate, & vxor aut aliæ personæ suspectæ maximis præcibus, & importunitatibus eum rogauerint, etiam si loquatur ordinatè, & habeat plenitudinem intellectus, si ipse nihil eorum quæ scripta sunt ordinauerit, nō valet testamentū quia præsumitur ob importunitatem factum vel saltum venit rescindere.

Variarum quæstionum.

dum, ex Burg. Clar. Mantica vbi supra, qui ita iudicatum dicunt.

53 Nona conclusio arbitrio iudicis relinquitur, ex circumstantijs an testator habuerit, vel non voluntatem faciendi, ea quæ sibilecta & publicata sunt: qui ex omnibus supradictis poterit animū suum informare, & non leuiter moueri ad inualidandum, vel nō testamentum.

54 Decima, & vltima conclusio in dubio præsumitur pro testamēto sic factō si in eo, se fundans probet ex actibus de bono iudicio, & memoria ordinata testatoris saltim semiplenè alias non, quia decisio glossæ supradictæ est contra rationes imperatoris, in d. l. iubemus qui ideo voluit, quod testator voce propria nominaret hæredem: vt ex eius vocibus colligeretur eius voluntas, & plenitudo iudicij nullusq; dare tur locus falsitatibus, quibus aper ta via esset aliter nominando, vt pluries sum expertus, si opinio dictæ glossæ, indistinctè admittetur. Quæ etiam verum amamus simpliciter, & sine dictis declaratiōnibus vera no est: quamq; omnes supradicti, in substantia, sic intelligunt.

55 Idemq; etiam erit de lectione & publicatione testamenti, nam non præsumitur, nisi probetur à fundante se in testamento, vel notarius de ea testetur, vt supradicti fatentur, & si deficiat, probari ab eo debet, perfecta, & absoluta

voluntas, ne detur occasio fraudibus, ex d. l. iubemus, & ex d. §. cū humanam fragilitas ex quibus habes hoc premissum eleganter elucidatum ultra omnes quos viderim.

56 Neque obliuioni tradendum est, quod asensus, aut responsio à testante tradita non debet fieri nutu saltim, quo ad institutionē hæredum, sed verbis expressis, vt in d. l. iubemus, & lege. 6. tit. 1. par. 6. latè Couar. in e. cum tibi de testam. latè Matienzo in d. l. 1. glos. 16. num. 2. & 3. nisi instituti sint venientes ab intestato, vt per Acebed. in d. l. 1. num. 162. licet de iure communi secus, & ratio est quia ex d. l. 1. ad validitatem testamenti non requiritur hæredis instituto, & sine ea valent legata: vnde si hæredes instituuntur inutiliter, succendent proximiōres ab intestato, ex d. l. 1. ergo si ipsi sint instituti, nihil intererit, an benè, vel male sint instituti, quod licet acute dictum sit mihi certè non satisfacit, nam ex d. l. 2. eadem solemnitas requiritur in testamento cōdito inter liberos, quæ inter extraneos: eadem, etiā requiretur, & si instituti sint ve nientes ab intestato, imo maior: nam cum venientibus ab intestato in nullo dispensatur circa solēnitatem testamentorum: vt colliges, ex d. l. hac consultissima. §. si quis autem vbi testamentum coram quinque testibus, in quo instituti sint venientes ab intestato

vocat

vocat imperfectum igitur in eo debent seruari solemnitates iuris ciuilis ac proinde nutu nō potest institui hæres ex regul. dicta, & ex notatis in l. nutu. ff. delega. 3. & per Anton. Gomez & alios in l. 3. Tauri, & per eundem Acebed. in d.l. 1. num. 155. & Anton. Gomez in d.l. 3. à num. 110. & 111. & licet Mencha. quem allegat Menel. in l. eam quam C. de fideicomis. nu. 83. videatur sentire, quòd hodie non sit necessaria instituto, verbis facta: hoc tamen intelligendum quo ad valorem contentorum in testamento non ipsius institutio-
nis aliàs multa iura corrigerétur, & daretur in gens occasio falsitatibus, & contra eos est communis opinio Hispanorum, ex Matienzo vbi supra, vbi Couar. & alios citat, si igitur dictæ solemnitates debent seruari consanguineis institutis, debet etiam seruari hæc nominandi hæredem propria voce: quæ tam substantialis est, ex supra dictis, nec cum ea iure no-
stro videtur dispensatum, neque obstat, quòd consanguinei in omni-
nem euentum debent succedere, & sic nihil interest nominentur, vel non: nam magnum discrimen est succedere ex testamento, vel ab intestato, ex notatis in tit. si quis omessa causa testamenti: & in remedij possessorij, quorum alia competunt, ex testamento alia ab intestato, & in via execu-
tiva & ordinaria, aut summaria differunt, & in remedio. l. cùm he-

redes. ff. de acquiren. possessione, & in alijs. Verum tamen est, quòd si sic minus solemniter instituantur venientes ab intestato, quòd saltim valebit in vim testamenti onus missarum, aut aniuersarij, aut maioratus, seu aliud eis impo-
situm, ex l. conficiuntur. ff. de iu-
re codicillorum, vbi probatur, quòd venientes ab intestato pos-
sunt grauari, etiam non expresse
vocati: quantò magis si sunt voca-
ti, quamvis nutu, & ita tenet Pe-
ralta in l. hæredem delegatis. 2. lib.
num. 35. & 36. latè, & eleganter
Aluarado in tract. de coniecturis
lib. 1. cap. 4. à num. 6. In uno ta-
men casu defendi potest dicta an-
notatio, ex q. nu. 61. scilicet quan-
do liquidè probaretur testatorem
bonum iudicium habere, nam
tunc saltim valebit institutio fidei
commisso iure: vt Antonius Go-
mez in d.l. 3. num. 114. existimat:
quòd in consanguineis admitti
potest, sed in alijs falsum mihi vi-
detur, ex d.l. iubemus, nam aliàs
facile daretur occasio fraudibus, &
iura quæ allegat loquuntur in sub-
stitutione directa, quæ facta in co-
dicillis resolutur in obliquam, &
ita in fideicomisso vniuersali,
quòd non valeat si nutu fiat tenet
Iass. d.l. si quis ita, num. 9. Ripa ta-
men ibi num. 12. tenet contrariū
sed ad propositum vltima rat. fa-
cit, tum etiam ibi testator verbis
expressis substitutum nominavit:
& sic non potuit sua voluntas fal-
satibus obrui, & in consanguini-

Variarum quæstionum

neis etiam non admitterem, quia nullo iure probatur, nec verum est vñquam institutionem conuerti in fideicommissum, nisi quando testator adiecit clausulam, quòd si non valet iure testamenti valeat iure codicillorum, ut notat Matienzo in d. l. 2. glos. 9. num. 17. vel quando facta sit in codicillis ex notatis à Matienzo vbi supra, & ita procedunt iuta quæ ipse allegat, & quæ allegauit Antonius Gomez, & quæ notant Jass. & alij in d.l. 1. §. si quis ita. ff. de verborum obligatio. De qua materia vide amplius Menoch. de præsumpt. 2. tho. lib. 4. cap. 18. Ex quo deducitur falsum esse, quòd assuerauit Matienzo in d. l. 1. glos. 10. num. 5. scilicet hæredem non clarè institutum, in testamento, sed qui succedit, ex permissione dictæ legis, quia testator nullum nominavit hæredem succedere ex ipso testamento, & non ab intestato, hoc enim nullo iure probatur, nec d.l. 1. hoc dicit, sed quòd si testator non nominauerit hæredem, succedat consanguineus, & exequatur testamentum, hoc enim non fuit illi dare ius succedendi ex testamento cum hoc sit impossibile, si nō fuit in eo nominatus, sed declarare modum succedendi ab intestato, cum onere testamentum adimplendi, & aperte confundit, ex supradictis, nam si malè institutus non succedit ex testamento nimis non institutus: & d.l. con-

siciuntur, nō dicit eum vocatum tacitè, neque expresse, sed singi vocationi, eo quia testator censem tur illi dare hæreditatem non instituendo alium, & in rei veritate nulla est voluntas testantis positiva, sed solum est permissiva, & defectus nulluntatis: vt Peral. & Albarado vbi supra declarant.

Ultimo præmitto, quòd testamen tum factum coram testibus, sine scriptura, vel cum scriptura priuata, debet publicari alias si testes aliqui ex necessarijs deficiat deficiet etiam, & corruit testamen tum, & talis publicatio debet fieri coram iudice competenti summiſſimè, & absque libello, citatis his quorum inter se est certis nominatim, in certis per editum, & debent seruari alias solennitates, quæ traduntur in l. publicati, C. de testamentis, tractat etiā Menoch. in tract. de adipiscenda remedio 4. num. 659. & Matienzo in l. 15. tit. 4. glos. 4. lib. 5. recopila. Roland. à Valle, consi. 36. à nu. 10. lib. 1. Mantica de cōiecturis, lib. 1. tit. 7. nu. 7. Calcan. consi. 90. Gual densis de arte testandi, tit. 2. caute la 6. Cepha. consi. 203. à num. 1. lib. 2. Crassus in d. §. testamentum quæst. 61. ad quos Lectorem remitto. Sed singulariter est aduentum, quòd Ioseph. Ludouicus in decisione 53. à num. 27. Rotæ Lucensis, cum Capra consi. 75. cōstanter tenet: quod testes examinati ad publicandum testamentum debent esse concordes non solum

solum in substantia facti, sed etiā in formalibus verbis testatoris aliás testamentum non potest publicari, nec sciri potest quid publicandum sit certè si est vera, singularis est & acuta interpretatio, quia talis varietas arguit testes non fuisse presentes omnibus, 58 quæ testator dixit & admittenda esset in casu quo dubitaretur de præsentia testium, neque vnu de alterius præsentia deponeret. Sed in casu quo probata esset præsenta contrarium tenendū est: quia testes de facili obliuiscuntur de verborum formalitate & sic infinita testamenta corruerent: & contrarium consuluit elegantissime Marianus Socinus Iunior, consi. 17.lib.3.per totum & eo non relato id videtur tenere.d.Crass. in d. §.testamentum quæst. 59. nu. 2. 59 Aliud etiam non minus singulare deditur, ex d. decisione, & ex Menoc. & alijs vbi supra, quod exceptionis nullitatis testamenti impediunt dictam publicationem, quod etiam semper practicamus. Aduerte etiam quod ex l. 14.titu. 4.lib.5.recopila.executor, aut hæres tenetur intra mensem publicare testamentum aliás incurrit pœnas in d.l. positas: non tamen erit nullum testamentum: nam lex illud non dicit nec nos dicere debemus, tum etiam annullatio actus est pœna quæ non debet intelligi si lex eam non declarat, tum etiam quia hic nihil fit contra legem prohibituam, ex nota-

tis in l.nō dubium.C. de legibus, & in l.si quis pro eo, & in l. cum lex. ff. de fidei iussoribus. Tum etiam viuis testibus semper potest publicari ex Socino Iuniore consi. 89. à nu. 22.lib. 1. & sic semper consului, & vidi iudicatum.

Nunc ad quæstionem deueniendo videtur dictum testamentum validum esse, ex sequentibus. 1. quia vt in dicta quæstione, quæ in facto contingit, articulabatur quod consuetudo testandi coram tribus testibus & clero parochiali valet, & cōsuetudo minuēs numerum testium in testamētis, vt probat late Burgos de Paz in d. 1.3.num.575.contra Paul.Palatios & alios, Acebed.in d.l. 1. num. 3. Ioan.Orocius in l. de quibus nu. 129. ff.de legibus.

Secundo quia dictum testamētum factum fuit, ruri & sic minor res solemnitates sufficiunt ex l. fin.C.de testamentis late Michael Graßl.in lib.sententiarum. §.testamentum quæst. 54.num. 6. & nobilis habitas ruri habet idem priuilegium ex Crass.vbi supra, cum Menoch.& alijs, latè Mascard. in d.3.parte conclusione. 1353. nu. 45.& Iulius Clarus in d. §.testamētum quæst. 56. à num. 6. Burgos late in d. l.3. à num. 629. cum sequentibus concordat. l.6. titu. 1. part. 6. neque illa lex correcta est per d.l.1.de cuius intellectu nunc agimus quippe si rusticus vult testari secundum formam dictæ legis, tenetur seruare eius dispositionem

Variarum quæstionum

tionē sin minus potest testari seruata forma iuris cōmunitatis, ex Burgos de Paz vbi supra. Acebe. à nu. 61. Matienzo in d.l. 1. gloss. 7. n. 9.

60 Tertio quia & si solennitas dictæ legis primæ debeat seruari, at tamen si eius interueniat defecus suppletur alijs probationibus ex d.l. 1. prout erat scripta in d.l. antiqua ordinamenti ibi, *buenos testimoniros*, per quam legem ita tenebat Auenda. in. 1. parte mandatorum regalium cap. 10. in fin.

61 Quarto quia et si demus hoc testamentum non valere in vim testamenti, tamen valebit in vim pati, eo quia ut in d. quæst. agitabatur hæres ab intestato approbavit codicillos factos post prædictum testamentum: & qui eius defectus habebant, testamentumq; minus solenne approbatum ab hærede valet in vim pacti, ex Burgos de Paz in d.l. 3. nu. 66. & nu. 139. text. in l. 1. & in l. si veritas cū concordatibus allegatis ab Acurio. C. de fideicommiss. & late idē Burg. num. 1390.

62 Quinto quia ex dictis probationibus constat de voluntate testantis, at vero quando clarè constat de voluntate testantis, etiam si ea sit minus solennis debet seruari. vt est tex. in l. fin. C. de fideicommiss. vbi si constat de voluntate testantis per confessionem hæredis tenetur eā seruare. His tamen non obstantibus quæ vere non obstant, contrarium est tenendum imò quod dictum testamen-

tum sit nullum, & sic cum casus dictæ quæstionis contigisset mihi in praxi sic consului ex sequenti fundamento.

63 Nam dictū testamentum non confessū fuit corā tabellione publico, nec cōfessū fuit corā quinq; testibus à testatore vel notario vocatis, & rogatis & in loco aderat copia testiū, vt bene probatū fuit in dicto casu neq; testes erant viri(tribus exceptis) sed fœminæ nō rogatæ, neq; etiā (exceptis dictis tribus ex rogatis) alij erant vicini patiebātur q; dessectus de quibus latissimè actū est, & sic neque obseruata fuit forma. d.l. 1. titu. 4. lib. 5. Recopila. neque etiam forma iuris cōmunitatis de qua in l. iubemus & l. hac consultissima. C. de testamentis, ac proinde dictū testamentum nullatenus publicari potest, ex latè supra adductis.

64 Non obstant contraria nam ad primum respondetur. 1. quod dicta consuetudo seruata nō fuit, quia ad eam probandā, maximè cum sit contra legem erat necessarium, quod esset præscripta & quod saltem durante tempore observationis interuenissent duo actus iudiciales vt in. l. 5. titu. 2. part. 1. & ibi Gregor. Salaçar de vsu & consuetudine cap. 8. à nu. 10. Auenda. in suo dictionario verbo consuetudo in fin. Burg. in d.l. 3. à num. 148. licet actus extra iudiciales sufficere cum Bart. & alijs tenerit. Molin. lib. 2. de primog. c. 6. à num. 27. sed iure nosstro

stro Regio considerato contratiū dicit verius Ioann. Garſi. tract. de expensis, cap. 2. num. 44. qui hoc modo concordat: opiniones existimat enim quod si consuetudo sit contra legem, & actus ex quibus probatur sunt extra iudiciales sunt necessarij plures quam duo, si iudiciales duo sufficiunt, & ad hoc plura videbis allegata per Mascal. in tract. de probatio. part. 1. conclu. 424. per totum & latissimè de consuetudine vltra ordinarios, tractatur regularum part. 1. reg. consuetudo inducitur 65 de iure ciuili cum omnibus sequentibus Decisio Pedemon. tefauri. 184. à num. 3. apud quos inuenies consuetudinem decenalem sufficere de iure ciuili etiam contra legem, de iure canonico contra legem debere esse quadragenaria, at vero contra reseruata Principi debere esse immemorialem, & debere interuenire actus qui rem deducant in notorium consensum populi, siue iudiciales, siue ex tra iudiciales: quot tamen debeat esse arbitrio iudicis relinquitur, attamen ad minus debent esse duo in rebus successiuis, in continuis, & actu permanetibus, unus qui duret per decē, vel 40. annos ex notatis per Ripam, & omnes in cap. cum in Eccles. Sutrina de causa proprieta. & possessio, inuen 66 nies, etiam non requiri scientiam Principis, nisi agatur de ei reseruatis, iure nostro Regio saltim in genere est necessaria dicta scientia.

ex d.l. 5. & Auenda. in d. dictionario, verbo costumbre. Olanus in Antinomijs ad Villalobos litera c, num. 57. quod maximè verum est, cum contra legem superioris introducitur consuetudo, ex Acebed. in l. 14. tit. 1. num. 2. lib. 4. Recopila. & quo ad dictum dece- niū idem seruamus de iure Re- gio, quod de iure communi, ex Auendaño vbi supra, cum igitur in præsenti quæst. non ita fuerit probata consuetudo, non obstat prima obiectio contraria.

Secundò respondetur, quod etiam si dicta consuetudo esset bene probata in præsenti casu no- sufragaretur, quia dicta consuetu- do est contra dictam l. 1. quæ est lex nouę Recopila. at vero l. 3. tit. 1. lib. 2. Recopila. sublatæ sunt di- cte consuetudines, ibi, (*en lo que no fueren contrarias*) dicit enim quod prius iudices iudicent per leges di- cte Recopila. & non per usus, nec consuetudines municipales, nisi non sint contrarie legibus Reco- pila. & ita vult ibi Acebed. qui li- mitat, nisi consuetudo introduca- tur denuo sciente Principe, vnde iam non possumus de præteritis consuetudinibus, ante dictam re- copilationem introductis, agere, & sic omnimodo seruanda est decisio dictæ legis primæ.

Ad secundum contrariū resp: quod etiā in dicta quæst. de qua agimus non fuit seruata solemnitas, dictæ l. fin. 1. quia testes non fuerunt quinq; quod requirit. d.

Variarum quæstionum

l.2. quia non fuerunt viri & roga-
ti prout etiā requiritur in testam-
ruri facto, vt per Iass. Corn. Curt.
& alios in d.l.fin.3. quia probatū
est, quod aderat copia testium, ita
quod potuerunt interuenire sep-
tem & amplius, vnde tunc etiam
in testamento. Rustici non suffi-
ciunt quinq;, vt clare sentit. d.l.
fin. in prin. neque in hoc testamē-
to fœminæ sufficient, vt contra ⁶⁹
Bald. & alios concludit Spin. in d.
tract. gloss. 31. num. 12.

67 Ad tertium respondeo, quod
solemnitas testamentorum à legi-
bus requisita, non solum est proba-
toria, sed etiam substantialis, vt
cum Pariz. Couat. & alijs conclu-
dit Michael Crasus dicto lib. sen-
tentiarum. §. testamentum, quæst.
54. num. 2. Spino in d. tract. gloss.
31. num. 48. Marienzo in d. l. 2.
glos. 10. per tex. ibi Burgos de Paz ⁷⁰
in d.l.3. num. 1444. Roland. à Val-
le consi. 30. lib. 3.

68 Cum igitur solemnitas sit sub-
stantialis non potest suppleri alijs
probationibus ex notatis per Bar.
Iass. & alios in repetit. l. ad monen-
di. ff. de iure iuran. & per Bart. Bal.
Salicet. Corn. Iass. & alios in. l. si
vnus. C. de testam. & per Bald. &
Salic. in. l. fin. C. famil. hercif. & in
l.2. C. de bono. poss. secundum ta-
bul. cōfirmatur quia à forma sub-
stantiali recedi nō potest ex cap.
cum dilecta, & ibi latè Decius, &
Felinus extra de re script. confir-
matur, item quia quando agitur
de probando testam. per testes de ⁷¹

bent esse rogati à testatore, & cū
omnibus qualitatibus requisitis,
vt per Joseph. Ludo. decit. Luca.
53. num. 37. Socin. Iunior. consi.
159 num 56. lib. 1. Thobias No-
nius consi. 21. num. 13. Bart. in d.
Diuus. ff. de milita. testam. & for-
ma substantialis nō potest, etiam
per equipolens impleri vt supra
dictum est.

Ad quartum argumentum res-
pondetur ex approbatione Codi-
cillorum non inferri ad approba-
tionem testamenti, quia testamē-
tum & Codicilli diuersa, & separa-
ta sunt & approbatio vnius non
infert ad approbationem alterius
vt in proprijs terminis resoluit
Aymon Cravet. consi. 100. num.
9. lib. 2. & relatiue Mantica in d.
tract. de conjectur. libr. 6. titu. 4.
num. 12.

Imò & si hæres approbare te-
stamentum in vna parte separata,
scilicet soluendo aliquod legatū,
non ideo censetur approbare to-
tum testamentum, ex gloss. com-
muni. recepta in. l. non dubium
§. illud. C. de testamen. Meness. &
DD. præcipue Corneus in d.l. si
veritas Alex. consi. 123. col. 5. lib.
1. Gozad. consi. 23. per totum, fa-
cit tex. in. l. fin. C. ne vxor pro ma-
rito Cephal. consi. 377. à num. 51.
lib. 3. Clarus d. §. testamentum,
quæst. 90. num. 8. & approbatio
in vno non nocet in alio, vt latè
per Hypp. Riminal. Iun. consi. 45.
à num. 13. lib. 1.

Et ad hanc approbationem, si-
ue

ue tacitam, sive expressam requiri-
ritur scientia heredis, scilicet quod
sciat testamentum esse nullum,⁷³
alias non censetur id approbare,
ut constat ex latè notatis per Cra-
uetam in suo solemni tractatu de
antiquitate temporis part. i. §.
quarto limitatur num. 19. cum
Decio Felin. & alijs quos allegat,
idem d. i. part. §. viso de verbis à
num. 40. allegat plures idem te-
nentes & dicit ita iudicatum, idē
etiam tenet Menoch. in tract. de
præsumptio. lib. i. quest. 88. num. 74
12. & in hoc casu præsumitur ig-
norantia, ut in terminis declarat
Carolus Ruinus consl. 190. nu. ii.
lib. . & latè de presumenda igno-
rantia Iosephus Mascard. in suo
tract. de probatio. part. 2. conclu.
879. cum duabus sequentibus, qui
in omnibus concludit quod sem-
per præsumitur ignorantia, nisi
in factis quæ quis tenetur indaga-
re, & scire ratione officij, vel nisi
in factis admodū notabilibus, &
publicis, & nisi in factis in quibus
quis versatus est, & quod proba-⁷⁵
tur coniecturis & iuramento &
debet allegari à fundante se in ea.

⁷² Tum etiam tunc approbatio
nocet heredi in vim pacti, quan-
do de ea est confecta scriptura, ut
vult Burg. de Paz in d.l. num. 66.
Melius Tellus Ferdinandus in. d.
l. 3. 2. part. num. 12. quorum op-
nio nullo iure fundatur & verius
est sufficere si probetur per actus
tacitos, vel per testes, ut latè per
Menochiū consl. 42. num. 5. lib.

i. & constat ex d.l. si veritas & ex
notatis in d. §. illud.

Neque in hoc casu approba-
tio tacita vel expressa vnius noce-
bit alteri, nec approbatio mariti
nocebit vxori heredi institutæ
vel succedere ab intestato deben-
ti, absq; speciali mandato. ex nota-
tis in l. maritus. C. de procura. &
faciunt ea quæ in proprijs termi-
nis eleganter notat Menoch. d.
consl. 42. à num. 35. cum sequen-
tibus.

Ad quintum, & ultimum argu-
mentum respondeatur, quod etiā
si clare constet de voluntate testa-
ris, vel heres illa confiteatur dum
modo nō probet, sed dicat eam
minus solennem, non ideo valet
testamentum, nec in vim testamē-
ti, neque in vim pacti, nec tenetur
heres ab intestato adimplere quæ
in eo relicta sunt communis resolu-
tio, ut per Burgos de Paz in d.l.
3. num. 1392. late Crauet. in locis
supra citatis.

Non obstat d.l. fin. quia ibi est
casus specialis in odium heredis
recusantis iurare, vel negantis, eo
quia testator de eo confisus erat:
& hæc est communis responsio,
ut per Menell. in d.l. fin. num. 16.
Crassus in. d. §. testamentū quest.
52. à num. 20. confirmatur ex di-
ctis à Crass. vbi supra, quia impe-
rator in d.l. fin. loquitur in fidei-
commisis, & quia testator posuit
legatum in fide heredis, & de eo
confisus est prout temporibus
antiquis omnia fideicomissa ex
fide

Variarum quæstionum

fide hæredis pendebat, vnde nimurum, si ob fidem fractam punatur hæres, quia vel noluit iurare vel negauit, ex quo dicebat gloss. in d.l.fin.C.de codicill.approbata per Bar. & Iass. num. 12. Corneus num. 14. quod si hæres in casu d.l.fin confiteretur etiam compellendus esset ad solutionem legati relieti in minus solenni voluntate, cuius contrariū defendit Cras. vbi supra, num. 20. Sed tamen ex dictis poterat dicta illatio confirmari, & in terminis dicti antiqui iuris vera erat quo fideicomissa pendebant in totum à fide hæredis nullamq; aliam solennitatem exigebant: sed quia hodie fideicōmissa legatis exæquata sunt, ex l. 1. ff. de lega. 1. ne detur ansa per indirectum fraudandi solennitates testamentorum: & ne detur occasio fraudibus, tenendum esset contra Bart. nisi in casu d.l.fin. vt Corneus, Meness. & alij fatentur idq; magis Regio Iure secundum quod ex d.l. 2. eadem solennitas, quæ requiritur in testamento requiritur etiā in Codicillis, & in qualibet alia ultima voluntate, vt noscri regnolæ fatentur nihilominus cum casus euenerit cogitandum amplius erit.

76 Ad tertium argumentū, quia in solutione ad illud quam tradidimus supra, num. 77. obliti sumus respondere ad opinionem Petri Nuñez de Auenda. ex verbis (buenos testimonios,) de quibus in l. anti qua ordinamenti, respondetur

nunc verba illa sublata esse in noua legum collectione, vt videlicet est in d.l. 1. de qua latè actum est, & sic de illis non est amplius curandum, secundò respondetur quod in terminis d.l. ordinamenti, semper interpretata fuerunt, de testimonij à iure communi approbatis in materia testatorum alias, uno verbo sibi contradiceret legislator, & corrigere solennitates iuris ciuilis, & Regij ad testamenta requisitas, quod absurdissimum est, & ita voluit Burg. de Paz in d.l. num. 110. & Meness. in d.l. si veritas, qui omnes reprobant dictam opinionem Auenda. tanquam omnino erroneam.

Ex quibus omnibus concludo dictum testamentum nullatenus valuisse & remanet expedita dicta solennis quæstio, & enucleata copiose materia testamenti nuncupatiui.

Additio ad questionem præcedentem.

Postquam scripsera quæstionem præcedentem reperi Ioann. de Neuizá. in suis consilijs consi. 26. qui in num. 2. & num. 32. illius cōfilij firmat quod iudices vbi proceditur de æquitate non debent curare de solemnitatibus supradictis, sed exequi voluntatem testatoris, si de ea constet, & in num. 26. dicit quod et si testes concordent in substantia, & si discordent in verbis formalibus testatoris, suistinetur

stinetur testamentum, & nu. 31. dicit, quod ob sustinendum testamentum potest deferrri iuramentum in supplementum probationis & nu. 20. dicit, quod etsi tempore publicationis testamenti sint mortui aliqui ex testibus necessarijs, probando, quod aderant tempore confectionis testamenti, sustinetur testamentum, & num. 30. dicit, quod Notarius obtinet vim duorum testium ad supplendum numerum in testamentis requisitum, & num. 47. dicit, quod non obstantibus nullitatibus testamenti tenetur Notarius illum leuare, & quod potest publicari: quæ dicit, si vera essent destruunt quasi totam materiam testamotorum, & plura ex resolutis in præcedenti quæstionc.

78 Sed cum bona venia hominis perquam docti dixerim, falsissima sunt, & per trahennā dicta, nam ad primum de æquitate si vera esset, destrueret totam materiam testamotorum, nullū enim testamentum, nō sustineretur ex probationibus imperfectis, & est æquitas de solo capite de qua curandū nō est, ex notatis in l. placuit C. de iudi. & in l. 1. C. de leg. Ad id quod dicit num. 26. responderetur non procedere quando testamentum est suspectum, & testes sunt suspecti, ut supra dictum est nu. 64. tūc enim examinandi sunt de formalitate verborum: vt Alex. & Capra citati à Neuizano dicunt, neque contradicit Decius ab eo cita

tus, & quando in formalitate verborum conficitur substantia negotij, ut per me allegati dicunt. Ad id quod dicit, num. 31. responderetur, quod quia solemnitas testamotorum est substantialis, uno teste sufficiente corruit testamentum, & ideo non habet locum iuramentum suppletorium: vt est tex. in l. si vñus C. de testamen. & ibi omnes DD. & Ripa à nu. 184. in l. admonendi. ff. de iure iuran. Item ad id quod dicit. num. 20. responderetur nullo iure probari nā glos. & DD. in l. 2. C. de bonorum poss. secundum tabulas, solummodo dicunt, quod quando agitur, de probando factum fuisse testamentum in forma solemnī, sufficiunt duo testes, at vero quando agitur de probanda voluntate testatoris per testes, ut potè quando publicatur testamentum cōfectum sine tabellione debent esse requisiti in testamentis, & si vñus deficiat, aut sit mortuus, non potest publicari testamentum, vt in d.l. si vñus, & notat omnes vt Iass. nu. 3. in l. publicati, C. eod. tit. ¶ Ad id quod dicit nu. 30. quod Notarius supplet vice duorum testium ad sustinendum testamentum, etiā respondeatur, quod si Notarius adducitur, ut Notarius ad sustinendā scripturā testamenti in vim scripturæ publicæ, non computatur in numero testium: si vero adducitur in testem non valet nisi pro vno teste, alias de facili subuerterentur solēnitates testamotorū, & ita tenet

Variarum quæstionum

Burg. de Paz in d.l.3. num. 829. cū
Couar. & alijs. ¶ Ulterius ad id,
quod dicit, nu. 47. respondetur q.
Alex. citatus ab eo tale non dicit
sed solū defendit quodā protocolū
testamenti cuiuldā Notarij di-
cens facere fidē & posse ex eo leua-
ri testamentū, & instrumentū, sed
cū auctoritate magistratus & cita-
tis partibus, vt cōcludunt omnes
in c. cū P. tabellio de fide instru-
mentorū, tū etiā contra id, quod
ibi Alex. consuluit, sunt etiā plura
consilia eiusdē Alexandri relata à
Marco Antonio Nata, ibi in addi-
tione 1. tū etiā hæc assertio ex eo
demōstratur falsa, quia alias de ni-
hilo seruiret citare partes ad publi-
cationē testamenti, prout requiri-
tur ex notatis in l. publicati quid
enim possit partes allegare ad im-
pediendā publicationē nisi testa-
menti nullitates? & ad quid fieret
citatio si nullā allegationē facere
possunt exceptiones tamē quæ ar-
guunt non nullitatem ipsius testa-
menti sed contentorum in eo, hæc
non debent impedire publicatio-
nem, & sic practicatur. Ex sequen-
tibus omnibus concludo, non ob-
stantibus dictis per Neuizanum
in d. consi. vera esse quæ in præce-
denti quæstione dicta sunt.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.
Iudic. quæstionis secundæ.

- 1 Census sunt præstationes personales.
- 2 Sessio in censibus non cadit posse, & intelligitur c. quærelam.
- 3 Census requirit scripturam, & quando contractus requirit scripturam

- 4 non potest probari per solutionem de-
cenalem, num. eod. ¶ 34. ubi nota-
bilis distinctio, nu. 35. 36. ¶ 37. em
- 5 Iure regio deficiente in his regnis recur-
rimus ad ius canonicum.
- 6 Census iure canonico an præsumatur
ex præscriptione decennali, ¶ n. 38.
- 7 Emphiteusis an præsumatur excursu
decennali, num. 39.
- 8 Census præsumitur excursu decennali.
- 9 Declaratio ad l. litibus C. de agricolis
¶ censitis lib. 11.
- 10 Et tex. in l. cum de in rem versoff.
de cōsūris, de quo latè agit autor,
num 10. 11. 12. 13.
- 11 Intellectus l. 2. C. de dotis promissione.
- 12 Quod fundans se in præsumptione di-
ctæ legis debet titulu allegare ¶ so-
lutiones ex eius causa factas. 16. 17.
- 13 Intellectus l. si quis diuturno se seruitus
vendicetur, nu. 19. ¶ nu. 20. 21. 22
- 14 Decissio dictæ l. cū de in rem verso li-
mitatur in minore.
- 15 Intellectus tex. in d. c. quærelam, ¶ ibi
declaratur l. Aquilius regulus. ff. de
donation.
- 16 Quid sit necessarium ad obtinendū in
iudicio possessorio de annis præsta-
tionibus, ¶ an possides teneatur do-
cere de tit. ibi nu. 26. ¶ intellectus
l. 3. \$ hoc autē de itinere actuā pri-
uat. ¶ de alijs iuribus in materia.
- 17 Iterū an in mī. ore obtineat dicta præ-
sumptio in possessorio, ¶ petitorio,
¶ an competit sibi restitutio, ¶ de
claratur l. si pupillus de ac qm. rerū
dominio, nu. 28. ¶ 29. ¶ l. possessio-
nem de adquirenda possessione, ¶
nu. 30. ¶ declaratur Bart. in \$ fi-
num, nu. 31. col. 4. ¶ n. 32. 33. 34. 35.

36. *Præsumptio dicitur quando obtineat in iudiciis in rebus arduis, & ponderosis, num. 37.*
38. *De iure Canonico ad præsumendum titulum solutionis non requiruntur quadraginta anni, nec id probat c. peruenit.*
39. *Titulus emphiteosis præsumitur ex longa solutione decennali facta ob causam emphiteosis.*
40. *Emphiteosis Ecclesiæ quando præsumatur ex cursu decennali.*
41. *Secunda opinio de iuris rigore verior est*
42. *Opinio secunda est suspectissima in materia censuum cum pacto redimendi, & non sequenda. In alijs censibus secus, num. 43. & 44.*

Q V A E S T I O

secunda.

Vtrum cesus perpetuus, aut redimibilis in pecunia numerata, & forma solemni, probetur, & præsumatur constitutus, ex eo quod quis soluerit redditus ei correspondentes per decennium creditori, & hac præsumptio sufficiat ad obtainendum in possessione & proprietate, etiam si proprius motus non seruetur, quasi admodum utilis & practicabilis ad intellectum legis, cum de in re verso. ff. de usur. & l. sciendum ff. de verborum obligatio. & cap. querela, de electione cum c. peruenit de censibus, & ad proprium motum felicis recordationis Pij Quinti in materia census.

1. Videtur dicendum, quod non sufficiat, neque in uno iudicio, neque in alio ex sequentibus.

2. Primo quia iura, & census sunt præstationes personales, & non realis, nec debitis occasione tei, & sic in eis non poterit ea de re posse ratione, quia personā liberā possidere non possumus: nec per consequens iudicium possessoriū, ita tenet Abb. in c. peruenit de censibus, & in d.c. querelā, legistae omnes in l. si certis annis C. de pact. Alex. consi. 94. lib. 7. Menoch. latè defendens opinionem legistarū in tract. de recuperan. possess. reme. 1. à num. 87. & in tract. de retinenda rem. 4. num. 139. Salazar in tract. de usu, & consuetudine, cap. 9. & 10. per totum qui omnes intelligunt dictū caput querelā, quod in contrarium citatur in celo mēre reali, q. debetur occasione rei, & ita etiā intelligunt legē litibus C. de agriculis & censitis lib. 11. quæ loquitur de vassallis aut colonis ascripticiis ut patet ex rub. tit. in quibus, & eorum bonis dominus ius reale habet, & sunt veluti servi, & qui censem occasione rerū à dominis tradiditarū, soluunt, pro ut faciunt illi (quos vulgo foreros, aut vassallos solariatos dicimus,) & certè in punto iuris hæc opinio verior est prout Menoch. & infiniti, quos ipse allegat, & alij qui contrariam partem tuerintur, agnoscunt.

3. Secundo, quo ad iudicium petititorum facit, quia census requirit scripturam, & alias solem-

Variarum quæstionum.

nitates intrinsecas, & extrinsecas
de quibus in dicto proprio motu:
& in extrauagatibus Martini quin-
ti, & Calisti tertij in tit. de emptio-
ne & vēditione, glos. in c. i. §. post
quam de cēsibus in c. Salazar vbi
supra à num. 11. Albat. Valasc. in
tract. de iure emphiteu. quæst. 7.
à prin. & de contractu emphiteu-
tico, Bursa. consl. 26. nu. 16. lib. 1.
& Cellus consl. 56. à nu. 2. at vero
quādo requiritur quod actus fiat
cum certa solennitate inscriptis,
non potest probari per solutionē
decennalem, nequé habet locum
præsumptio dictæ legis, cum de
in rem verlo, & d.l. sciendum, ita
conclūsse Alexand. Romanus,
Iass. & alij in d.l. sciendum, Felin.
in c. sicut de reiudica. nu. 38. Mc-
noch. cum pluribus in suo tract.
præsumptio. p. 1. c. 132. n. 27. ergo
nō habet locū iudiciū petitorū.

4 Tertio facit, quia in his Regnis
defficiente Regio iure debemus
recurrere ad ius canonicum prius
quam ad ciuile, vt per Palat. Rub.
in procēsio Rubricæ de dona. in-
ter vir. & vxor. nu. 16. vbi additio
& cum Castello, Montal. & Aui-
lesio, Olanus in Antinonijs ad Vi-
llalob. in præfatione in solutionē
3. qui in cōtrarium allegat Cifon-
tanum, Mencha. Burgos de Paz
in l. 1. Tauri, num. 520. qui in fine
neutram opinionem tenet, sed ar-
bitrio iudicis dimittit, qui sequi
debet quod æquius & iustius sibi
videbitur, quod etiam mihi verū
videtur, & ideo in dubio sequen-

dum erit ius canonicum, quod
propter religionem, pietatem, &
auctoritatem condentium, in du-
bio æquius, & iustius videbitur.

5 At verò de iure canonico ad
præsumendum censum legitime
constitutum, non sufficiunt decē
anni, sed ad minus triginta in pri-
uatis, & quadraginta in Ecclesijs,
necessarij sunt: ita cum Butrio, &
alijs canonistis in d.c. peruenit, co-
cludit Guid. Pap. decis. 407. vbi di-
cit ita iudicatum, idem cum infi-
nitis videtur tenere Mascard. in
suo tract. de proba. conclusi. 279.
à nu. 1. par. 1. vbi Domin. & alios
infinitos Canonistas allegat, &
idem plures ex auctoribus tenent
in d.l. sciendum, maxime Franc.
de Arctio, nu. 12. Anton. Gabr. in
suis cōmuni bus tit. de præscriptio.
conclus. 1. Bart. Caualea. in 1. par.
decisionum, decis. 46. à num. 15.
Mascard. in d. tract. par. 3. conclus.
1317. à num. 25. & omnes hi alle-
gant tex. in c. peruenit de emptio-
ne & vendit. vbi vxor excluditur
à petitione rerū donationis prop-
ter nuptias, à marito cū suo cōsen-
su, vēditatū, spacio triginta anno-
rū, imo & aliqui ex supra adductis,
volūt illud tēpus nō sufficere, ma-
xime Caualea. qui putat præsum-
ptionē hāc sperni, apud æquos, &
doctos iudices, & nō procedere in
præiudiciū tertij: nō etiā non pro-
cedere de iure canonico, vt dictū
est, & esse leuē præsumptionē, ig-
tur nō sufficiunt decem anni.

6 Quarto facit quia de emphiteosi

ad censum valet argumentum, ut per Euerard. in suis locis legalibus c. de empto si ad censem fol. 208. in patuis c. constitutus & ibi canonistæ de religios. domibus, sed ad presumendū emphiteosim sunt necessarij triginta, aut quadraginta anni, & hæc est cōmuni or & verior, vt cū Angel. Alb. Paris. Cras. Ruin. Balb. & alijs dicit, tenet, & sequitur doctissimus Menoch. in d. tract. de præsumptio. par. 1. lib. 3. c. 108. nu. 4. & cū Altia. & alijs infinitis Mascard. in d. tract. de probatio. par. 1. conclus. 337. à nu. 1. idē ad præsumēdū cēsum: ex quibū omnibus hæc patr. vide tur verior, quā nouissimè tuetur, & defendit in terminis dicti proprij motus, nō tamen allegando, quæ dicta sunt nec prout decet, si inīlē quæstionē Salazar in d. tract. c. 9. à nu. 11. cū lequentibus

7 Contrariā tamē opinionem in proprijs terminis defendit Coriolanus Molin. & supresso nomine Caballinus in tract. de usuris, q. 20. p. totā, quē sequitur Couar. in Reg. possessor, 2. par. lib. 6. §. 4. nu. 3. tenet & defendet Felician. de cēsib. lib. 3. c. 1. à nu. 8. & lib. 1. c. 9. à nu. 10. & in genere de præstationibus personalibus, q. ex præstat. decennali præsumatur tit. Bart. Alb. Sali cetus & omnes tenet in d. l. cū de in rē verso Bald. Roman. Curtius & alij in l. si certis annis, C. de patetis, Abb. in d. c. peruenit, & infiniti alij quos refert & sequitur Menoch. in d. tract. de præsumptio.

par. 1. lib. 3. c. 131. à nu. 159. cum se quentibus Mencha. controversio rum illustrium, c. 61. à nu. 3. latissimè Mascard. in d. tract. de proba. conclusio. 1371. per totam lib. 3. & is infinitos allegat, quos quia materia trita est, nō est opus transcribere.

8 Sed vt deueniamus ad funda menta in præsenti causa licet à doctoribus supradictis, & à Salazar vbi supra allegetur d. l. litibus, & ibi auctores, & d. c. quarelam tamē cū vterq; tex. loquatur in præstationibus merè realibus, & debitis occasione iei in quibus nō tantū dubium est, atq; in his facili mē detur petitorium & possessoriū absq; vlla fraudis suspicione in eis, quia termini dispare sunt non faciamus fundamentum.

9 Tex. igitur capitalis & expre ssus in fauore huius sententiae, cui non benē responderi potest est d. l. cum de in rē verso: cuius verba sunt (cum de in remverso cum hæ rede patris, vel domini ageretur, & usurarum quæstio moueretur Imperator Antoninus ideo solu das usurpas iudicauit, quod eas pater vel dominus longo tempore præstitisset, &c.) vbi Imperator ideo soluendas usurpas in futurum iudicauit, quia longo tempore soluta & præstita essent, & cū ferē semper de usuris ad redditus cēsum soleamus arguere: vt Molineus & Cauallinus in d. tract. & omnes alij qui materiā censurū pertractat solent facere, quia tam similimi

Variarum quæstionum

- Sunt contractus, ut tanta similitudo apud omnes fecerit, dictum census contractum suspectum de usurâ, iequitur quod idem erit si quis longo tempore soluerit redditus, quia teneretur in futurâ solare, nisi de non tit. probetur; & sic presumitur titu. census, quæ præsumptio ad victoriam in proprietate sufficiet dûmodo contratiû nō probetur, q̄ est q̄ querimus.
10. Et si replices, quod ibi Imperator nihil agit de præsumendo titu. imo simpliciter obligat in futurû ex d. solutione ac si adesset tit. quæ est admodum difficilis replicato, & an doctorib⁹ nō bene considerata.
11. Respondeatur, quod imo expresse agit de præsumendo tit. quod patet 1. quia usuræ non debentur ex pacto nudo, sed ex promissione facta cū stipulatione saltim de iure illo. vt in l. quâvis C. de usurâ neq; etiā ideo debentur, quia aliquando præstata sunt, ex tex. expresso in l. creditor C. de usuris neque etiam ex eo debeturi, quia extantis, & tā cōtinuatim solutionibus arguatur simplex cōsensus ad soluendū in futurū: quia simplex cōsensus pro vt interuenit in promittente pacto nudo, illo tempore nō obligabat, nec robur sumebat ex tā geminatis præstationibus, vt est tex. expressus, quem glos. & DD. ibi & in d. l. cū de in re verso sic intelligut in d. l. si certis annis, vnde manifeste sequitur, quod aut Imperator in illo tex. loquitus fuit aduersus omnes iuris decisiones & eas voluit corrigere, quod tale non apparet, aut intelligendus est de præsumptione tituli soleminis, ex qua obligauit ad soluēdū in futurū, prout iudex potuit facete.
12. Secundò, quia secunda pars illius responsi continuatur cū prima, & est quasi eadem materia: ex via inferitur ad aliam: & in secunda imperator ius sit solui dotis uxori petenti de cuius promissione nō constabat, nisi ex solutione usurarum, ex qua arguitur dotis promissio tanta, quanta, ipsis usuris solutis correspondet neque ibi fauor dotis id fecit, quia ambo, causis parificantur, & in fauorem etiam parificantur, quod per quā absurdum est: quia usuræ extra contractū dotis semper odiosissimæ fuerunt, & ideo id nō effecit fauor dotis, sed præsumptio tituli ex solutione & tituli, ipsi solutioni conformis, quod amplius patet quia imperator ibi nō iudicauit deberi usuras ex longa præstatione, q̄ iudicasset si solutio longua sola in se induceret causam, & titulū sufficientē soluēdi, sed solum iudicauit soluendas esse usuras quia solutæ antea erāt, quasi ex solutione induceretur præsumptio iusta solutionis, q̄ nō poterat esse nisi ex tit. præsumpto ex supradictis, & sic iudicauit ex præsumptione, & nō super debito, & per cōsequēs ex probatione priuilegiata, & sic sentencia illa non transiret in rō iudicatā quin semper posses rescindi probato defactu tituli.

ex notatis per Iass. & omnes in repetione l. admonendi, si de iure rei reiurando, quare obiter consulo iudicibus, ut quod super his annuis præstationibus sententiā prolatu- ri sint, ex sola longeba præstatio- ne obseruent, quam seruavit, formam imperator in d.l. & non iudicent super debito, sed super solu- lutione, ut semper pars possit pro- bare non debitum, quod æquissi- um est.

13 Et amplius confirmatur quia imperator in illa lege, ut dictum est non voluit nouū ius statuere, & corrigere iura antiqua, sed solū sententiā in casu contingentī pro- tulit declarando quid iuris, & ar- guendo oratione, sibi ante cognita, & non de novo statuta & ita di- xit & ideo soluedas, &c. non esset enim bonū argumentū si titulus præsumi nō poterat, quia in iure sola longeba præstatio, nō inferebat ad solutionem futurā ex d. l. si certis annis, & nō concluderet ar- gumentū, sed tamen intelligēdo, quod ex dicta solutione præsumi- tur titulus, infertur bene quod v- surae sunt soluedæ in posterū, quia ex longa præstatione probantur præsumptiū legitime cōstitutæ.

14 Item confirmatur ex l. 2. C. de dotis promissione, vbi imperator ex vsuris missis specificè pro dote missa, arguit deberi dote & non ex sola promissione vsurarū, sed ex promissione cū relatio- ne dotis missæ, & nō ob aliud nisi quia ex illa promissione, & re-

latione præsumitur dote missa, & si hoc facit expressa missio vsuratū cū illa relatione nō aliud faciet longeba earū præstatio, nisi præsumere titulum, vt gloss. in d. l. cum de in rem verso declarauit.

Ex qua l. 2. eleganter declaratur d.l. & opinio communis, de qua per Bald. Iass. Jacobin. & alios in d. l. si certis annis, & per alios quam plu- res allegatos à Menoch. d.c. 13. & nū. 74. & à Mascard. vbi supra, qui dicit quod ad obtainendum in ca- su d. l. debet agens titulū allegare, & solutiones factas ex causa speci- fica dicti tituli id enim licet clare in d. l. cum de in rem verso nō pro- betur, probatur ex d. l. 2. vbi pro- missio vsurarū, fuit facta ex causa missæ dotis & ideo obligauit, promittentem ad soluendum, id quod ex dote & vsuris debebatur ex præsumptione tituli relati in promissione vsurarum, idq; etiā dicere voluit d. l. in fin.

Nec etiam obstabit si replicet, quod Imperator ex sola illa lon- geba solutione moueri potuit ad condemnandum, quia aliud non expressit, nec d. l. si certis annis obstat, quia ibi non constabat de solutione decennali, sed solum so- lutum esse per aliquot annos, mi- nusq; etiā constabat in d. l. credi- tor, nā respōdetur, quod d. l. si cer- tis annis indefinite loquitur de certis annis, & sic plures & paucio- res cōprehendit, indistincta enim æquipolēt vniuersali, ex l. si pluri- bus, vbi Bart. ff. deleg. 1. vnde diui-

Variarum quæstionum.

nare est restringere ad minus quam decem annos lexque creditor, etiam loquitur de usuris aliquando ex consensu præstitis, & verbum aliquando in disjunctum est, ut per Bart. vbi supra.

17 Sed verus sensus harum legum est, quod in d.l. si certis annis, & in d.l. creditor constat de pacto, aut nudo consensu & tandem constabat omnino defecisse stipulationem, sine qua usuræ non debentur, etiam si solutæ essent longo tempore in d.l. cum de in rem verso solummodo de solutionibus constabat, ob quas imperator præsumpsit verum debitum precessisse & ideo condemnauit.

18 Sed adhuc nō quiescit animus quia videtur quod solus longitēporis cursus absq; ullo tempore potuit id facere quemadmodum constat, quod seruitus continua, solo cursu temporis inducebat & constituebatur, ut expresse l. Consultus determinat in l. si quis diurno. ff. si seruitus vendicetur, vbi possidens seruitutem longo tempore, non tenetur docere de titulo, & acquirit ius seruitutis, neque est titulus necessarius ita intelligunt ibi communiter gloss. Bart. & Paul. Albericus & alij & est communis opinio, ut per Menochi. in tract. de retinend. possessione remedio. s. à num. 43. contra Duarenū, Corrasū. & alios qui intelligebant d.l. quod non erat necessarium docere de titulo vero & à vero domino habi-

to, sed sufficiebat titulus putatus, qui intellectus reicitur à Menochi. vt l. Consultus ibi declarat verbum quo iure intelligi de titulo simpliciter, siue emptionis, siue donationis, vel legati non distinguens à quo habitus fuerit: dicit etiam cōmūnem Malcardū in tract. de probatio. 3. part. conclus. 12. 15. num. 29. & 18. Menessi. in l. 2. C. de seruitutibus & aqua concordat. l. 15. tit. 31. part. 3. neque est necessaria tituli allegatio ut cōtra Angel. & alios resoluta idē Menochi. remedio. 6. num. 134. Menessi. vbi supra, nu. 18. at verò solutio census, seruitus quædam est, ut est per se notum, vnde nimis si in casu. d.l. cum de in rem verso, sola longea præstatio, ablq; præsumptione tituli potuit facere quod fecit in d.l. si quis diurno. Neque obstat si respondeas quod in seruitutibus non causatur tantum præiudicium, & ideo solum tempus sufficit, in solutio- ne vero annalis redditus versatur maximum, nam hæc ratio, etsi à Doctoribus vbi supra, communiter tradatur vera non est, ut bene aduerit Menessi. in d.l. 2. seruitus enim admodum præiuditialis est, aliásq; etiam rationes confutat Menessi vbi supra, licet ipse nullam tradat, sed omnes dicat iungendas quod nihil est dicere.

20 Quare verius existimo in seruitutibus continuis id fuisse introductum ob bonum publicum maximamq; necessitatem & frequentiam

tiam carum, atq; ad tollendas con-
tinuas seditiones, & litigia quæ su-
per vnu agrorum, aquarum, & edi-
fitorum assidue inter homines so-
lent, & solebant euenire, que innu-
meræ essent, si titulus ad acquisi-
tionē esset necessarius, quapropter
apud priscos illos Romanos
maxima cura fuit de legibus agro-
rum, & terminorum ob has rixas
euitandas: ac proinde plures de
eis leges constitutæ sunt, & in l. 11.
§. fin. ff. de aqua pluia arcen. su-
per vnu aquæ lege in agrorum, I.
Consul. docebat deberi custodiri:
& ea deficiente antiquus vlus aut
agri natura, quod ob dictum incó-
ueniens, credendum est euenisse,
aperteq; id insinuat. d. §. fin. qui re-
ete dictam. l. si quis diurno de-
clarat: & aperte docet ex solo vnu
esse impositam seruitutē & quā-
tuis l. Consul. in d. l. si quis diutur-
no dicat, nactus est ius, quasi præ-
suponat acquisitionem seruitutem,
& post acquisitionem non esse ne-
cessarium docere de titulo, intelli-
gendus tamē est quod ex solo vnu
fuerit acquisitionem illud ius, vt ver-
ba in fin. & in principio ostendūt.

21. Poterit etiam alia ratio asigna-
ri, quia scilicet ex tam longa pa-
tientia consentientis seruitutem,
præsumitur eius donatio, neque
ad seruitutē constituendā, quem-
admodum ad vsluras est necessa-
ria stipulatio, sed prima vrior, &
verisimilior est.

22. Tandem ex supradictis constat
de vero intellectu. d. l. cum de in-

rem verso, quæ sic intellecta ex-
pressè calum nostrum decidit in
fauorem secundæ opinionis.

Limitandus tamen est in mino-
re, in cuius fauorem, non habet lo-
cum præsumptio. d. l. cum de in re
verso, vt cum Alex. qui non bene
dicit & Corneo in quibusdā cōsi-
lijs concludit dictus Menoch. in
d. cap. 131. à num. 89. tenet Jacob
Venen. in tract. de annua præstat.
num. 10. fol. 46. tomo. 6. Nouoru
tractatum part. 2. quod saltim
ope restitutionis aduersus solutio-
nis, vel à curatore factas verum
erat ex tit. C. si aduersus solutio-
nem, & arg. l. ximilius. ff. de mino-
ribus.

In fauore m iudicij possessoris
præsertim reintegrande, facit tex.
expressus in cap. quærclam: & li-
cet, vt supradictum est loquatur
in præstationibus realibus, Docto-
res eum inducunt ad personales,
considerato argumento status, nā
quemadmodum Summus Ponti-
fex, ibi cōsiderauit statum in quo
erat Ecclesia Spoliata à perceptio-
ne annuarum præstationum, &
census, tempore spoliatiō. & ad
eum restituit ita in personalibus
inuenitur idem status, & æquum
est, vt ad eum fiat restitutio saltim
ex iudicis officio, vt restituitur de-
tentator ex. l. Aquilius Regulus.
ff. de dona. latè Menoch. de reti-
nenda rem. vltim. Felician. vbi su-
pra: igitur negare non possumus,
quin etsi de rigore non detur iu-
dicium possessorum, vt benelegi

Variarum quæstionum

stæ fatentur, detur tamen de æquitate ratione status iudicium quasi possessorum, in quo exuberat officium iudicis, est tunc facit in argumentum d. cap. querelam ex similitudine status, & equitatis, & hæc opinio in iudicijs iam recepta est, vt etiam inuitus dentibus debeamus ei adhære quantumuis consideratis iuris principijs falsa sit, neque eam iubat. d. l. Aquilius, cum in Colono, licet non sit vera possessio, datur tamē detentatio, quæ magis à similitudine veræ possessioni, & in qua magis exuberat æquitas: & idem in alijs exemplis à Menoch. tradditis, sed hoc non obstante sequenda est iudicando, & consulendo, & ita fatetur Salazar vbi supra, qui ferè nihil allegat idem fatetur Molineus ad Alex. consi. 94. lib. 7 addit. 1. & ibi Nata in suis additionibus, & ita fuit iudicatum in consilio Neapolitano, vt per Matthæum de Afflictis decil. 395. per totam Oratius Mandolius in additione ad consilium. 311. Romani dubio. 3. post Roman. ibi idem tenet Ripa in. l. fin. ff. quotorum bonorum num. 5. Menoch. etiam dicit practicari de recuperan. d. remed. 1. à num. 87. & de retinend. remed. 4. à num. 139. Idem etiā tenet Octavianus Ojafetus in decil. Pedemon. 99. à num. 47. Gigas in titulo de pensionibus quæst. 41. Ctauet. consi. 40. à num. 1. & Vicentius Francus decil. 90. 1. parte.

25 Aduertendum tamen est quod

ad obtinendum in iudicio possessorio, nec sunt necessarij decem anni, nec decem solutiones, sed duæ solutiones sufficiunt, per quas agens cōstituitur in sua quasi possessione census, vt existimat Ripa vbi supra, Roman. consi. 70. à num. 13. Paris. consi. 77. à num. 4. & 42. lib. 3. Caualcan. decisio. 45. à num. 86. part. 1. licet vnicam solutionem existimet sufficere idem Roman. d. consi. 311. dubio, 3. & Alexan. consi. 74. à num. 16. lib. 4. quem ibi Molineus alios allegans sequitur, sed priorem opinionem, quæ verior, & securior est confirmat tex. in d. cap. querelam, & ibi canonistæ omnes.

Est etiam tanquam valde necessarium notandum, quod Molineus in d. consi. 74. in additione tenet quod ad hoc vt agens restuatur, aut defendatur in possessione probata ex biennali solutione, tenetur docere de titulo saltim colorato alias defendi non potest, neque spoliatus reintegvari, quia possessio hæc habet admixtam causam proprietatis, arg. tex. in. l. 1. § fin. ff. de aqua quotidiana. & æsti. & in. l. 3. §. hoc autem. ff. de itinere actu p. pritia. & sequitur non relato Molineo Gigas de pensionibus, quæst. 47. à num. 4. Menoch. in d. tract. de retinend. rem. 6. à num. 11. quia tam recentis possessor si suam possessionem non justificat præsumitur malæ fidei, contrarium tamen tenet Decius consi. 136. collat. 1. Ripa in. l. quo minus

minus; nulli. 89. ff. de fluminibus
idem Ripe in d.l. fin. m. 4. & idem
Menochi in d. tract. de medio sp
num. 3. & quod loquitur quando pos
sident agit, quodcum opinio in pū
to iuri. verius est; nam dicta pos
sedit non habet admixtam cau
sanam proprietatis ut potest, quæ in
soluente censum, aut pensionem;
sunt distinctæ, causa possessio
nis, & causa proprietatis, ex dict.
cap. quærelam possessio. itidem
est super re temporali, & profana
super qua non est ylladegi impe
ditum contra cœlum absque aliquo
speciali priuilegio, sine quo par
ticulares contrahere possunt, con
traria vero loquuntur in beneficia
libus vbi possessio prohibetur abs
que canonica institutione, & d. §.
hoc autem, in interdicto habente
anexam causam proprietatis: ex
eo quia reficere iter, edificare, aut
nouum aliquid facere non attin
gebat possessionem, & solu vnum
candi & redeundi, sed merum ius
& proprietatem seruitutis: nam ta
le quid soli habenti iure imposita
promittebatur, ex d.l. 1. §. fin. in
fin. ff. de aqua pluvia arcend. & d.
l. 1. §. fin. agit deducēte aquam ex
Castello publico, quod sine Regia
licitentia non permittebatur, aut
saltim superiorum communita
tis, & sic non erat materia habilis
ad contrahendum, & possidendum,
resistebatque ius, & præsumptio
erat contra possidenteum, ut fit in
cap. ad decimas derelictione spol.
in c. & in cap. cum personæ de pri

uileg. in t. Abbi. & Canonistæ in
dab. peritent. & pro illa pars in
iudicio restitutorio iudicauit, Ro
ta vt per Iacobi Pute. decisi. 457.
lib. 2.

Obiter etiam nota, quodetsi
præsumptio d.l. cum de in rever
so; nihil valeat contra minorēm,
aut saltim restituatur attamen id
intelligendum erit in iudicio pro
prietatis, in iudicio vero posses
sionis audiendus esset potens consi
uari in possessione exigendi an
nuas prestationes, exceptio enim
restitutio, aut minoris ætatis
concernit iudicium petitorum,
vt aduertit licet sico pede, & non
in his terminis terminantibus, Lā
celotus in tract. de attentatis 2.
par. c. 18. nu. 131. & confirmatur
quia & si propter notoriam in iu
stitiam resultantem ex minore æta
te, vel alias confirmaretur inten
tio minoris, tamen hoc non ob
stante deberet agens reintegrari
ad possessionem amissam, quia in
temporalibus etiam predo est re
stituendus: ut colligitur ex c. in
litteris derelictione spoliatorum, &
licet in hoc casu in contrarium sit
aliquorum opinio, tamen hæc est
verior, vt cum infinitis testatur
Ioann. Garcia in tract. de nobilita
te gloss. 12. à num. 85.

Neque obstabit, si dicas quod
minor non potest transferre pos
sessionem, ex l. si pupillus ff. de ad
quiren. rerum domin. & ex l. pos
sessionem ff. de adquirend. posse
ssione, & quæ ibi notant Acursius
&

Variarum quæstionum.

& DD. & ex noratis à Bart. in l. i.
§. si vir uxori in fin. ff. cod. tit. vbi
Iaff. Alexand. & omnes & idem in
Ecclesia ex l. i. iubemus in fin. C. de
sacrosanct. Eccles.

29 Näm primo dicta iura loquuntur in minore pupillo non in alio,
vt Acursius ibi aduertit: tum etiā
licet pupillus alienando, & admit-
tendo non transferat possessionē,
quā habet, attamen contra ipsum
minorem bene potest aliquis ad-
quirere possessionē, idque mani-
feste demonstrat. glos. in d. l.
possessionē, & est tex. expressus
in l. si finita. §. si pupillus ff. de dam-
no infecto, possessio enim habet
plurimum factū, ex auctoribus in
l. i. ff. de acquiren. poss. & licet du-
rante pupillari aetate nullum pro-
ducat iuris esse factū, quo ad p̄aſ-
criptionem, attamē possessio est,
& pro illa possunt competere in-
terdicta possessoria.

30 Tum præterea nullatus du-
bitandum est, nisi quod occupans
rem minoris saltim adquirat dete-
tationem nudam, vt in d. l. si pu-
pillus, at vero etiam pro tali dete-
tatione competit remedia ex os-
ficio iudicis ad instar interdicto-
rū, ex d. l. Aquilius Regulus, imo
& adquirit naturalē pro qua etiā
competit interdictum vnde vi. cx
l. i. §. deiicitur ff. de vi, & vi aſma.
Tandem d. detentatio status qui-
dam est, in quo possidens non de-
bet turbari, niſi iuris ordine serua-
to, ex d. c. quærelam, vbi pro statu
exigendi pensiones data sunt pos-

ſessoria remedia, vni Ecclesiam
contra aliam, neque est simile,
quod pupillus non possit transfer-
re possessionem niſi seruata iuris
solemnitate, ex d. l. si pupillus, &
ex Bart. in l. certi conditio. §. si nu-
mos. ff. de conditione indebi. &
quod possit amittere, nam amit-
tere potest, ex d. glot. & ex l. si quis
vi. §. differentia ff. de acquirend.
possessione.

31 Ex quo iam intelliges Bart. in
d. §. si numos quem non bene per-
cepit Iaff. in d. §. si vir in fin. ideo
enim in casu Bartoli fuit necessa-
ria conditio in debiti ad auocan-
dam possessionem alienatā à mi-
noreq; saltim potuit transferre di-
ctam detentationem, ad quam
fuit necessaria conditio, vel etiam
potuit amittere possessionem ciui-
lem post cōtractum derelinqui-
do eam, ex d. glos. & ex d. §. diffe-
rentia & ocupando qui cum illo
contraxit.

32 Quod ideo certius est quia li-
cet lex ciuilis potuerit irritare di-
ctam possessionem quo ad effec-
tus iuris, non tamen potuit tolle-
re nudum factū, & statum qui
sufficit ad dicta remedia, facta
enim infecta furi non possunt, ex
l. in bello. §. factæ ff. de captiuis
qua omnia sunt notanda, quia
singularia & anullo tacta eorum,
quos ego vidi, & remanet satis fu-
datū, q; etiā in iudicio possessorio
iusta causā fouet creditor, qui lon-
go tempore dictas annuas p̄aſ-
tiones, redditus & cēsus, exegit.

Et

33 Et hanc opinionem tenendo non obstante contraria, nam ad pri
mum respondeo, prout supradic-
tum est, quod in his annuis pre-
stationibus, in praxi admittuntur
remedia quasi possessoria magis
ex æquitate quam ex rigore.

34 Ad secundum respódeo, quod
aut agimus de præsumendo titu-
lo, & etiā si titulus requirat scrip-
turam, vel aliam solennitatem in-
trinsecam, vel extrinsecam præ-
sumitur titulus, cum dicta solen-
nitate ex dicta longa solutione, &
ita fatentur omnes supradieti, &
Alexand. Roman. Aretinus. Iass.
& alij in dicta l.sciendum.

35 Aut vero agimus de præsumen-
dis dictis solemnitatibus, & con-
stat de tit. & etiam præsumuntur
ex dicta longa solutione: aut verò
agimus de præsumenda solemn-
itate aut titulo, ex solo cursu tem-
poris cum patientia inter se putá-
tis, & tunc sunt necessarij contra

37

priuatum triginta anni, & contra
Ecclesiam quadraginta, & sic in-
telliges quæ confusè auctores no-
tant in d.l. sciendum, & quæ no-
nat Menoch.in d.tract.c. 132. per
totum & quæ notat Hyppol. Ri-
minal.Iunior consi.9. à num. 107.
lib.1.& consi.76.num.6. & consi.
31.num.61.& Cephal.consi. 316.
num.37.lib.3.Crauet.in suo tract.
de antiqua. tépotis, par. 3. à nu.
1. cum sequéntibus, & Caualcanus
d. decisio.46. à num. 16.

36 Neque obstat, quod Caualca-
dit in dicta decisio. quod præ-

sumptio hæc non procedit de iu-
re canonico, & quod æqui iudi-
ces non curant de ea nec proce-
dit in præiudicium tertij, quem
sequitur Mascal. in d. tract. par.
3. conclusi. 1318. per totam, qui
melius id dimittit iudicis arbri-
trio, nam Caualcanus non loqui-
tur in soluente, sed in paciente, &
etiam in paciente reprobatur ab
Alexand. Ruadensi in sua decla-
matione de contractibus emphiteoticis Ecclesiarum, tit. de tit.
orientē ex antiquitate temporis
per totum, & contra Caualcan.
est tex. in d.c. peruenit de emptio-
ne & venditione, & præsumi di-
ctas solemnitates etiam si scriptu-
ram requirant ex cursu longissi-
mi temporis contra Crotum, &
alios tenet Menoch. in d. tract. lib.
2. præsumpt. 75. num. 24.

Fateor tamen, quod quando
dictum tempus non sufficit ad
præscriptionem in rebus ponde-
rosis, & maximè in alienationi-
bus rerum Ecclesiasticarum, non
omnino deberi moueri iudices
ad præsumendum titulum solem-
nem contra patientes, sed debe-
re se informare de alijs coniectu-
ris, & eis habitis iudicare contra
patientem, aliás non, quia si aliud
daremus nec præscriptiones, nec
tituli, neque aliæ iuris solemnita-
tes in contractibus ponderosis,
pro cautela necessarijs, essent ne-
cessariæ, & frangerentur plures iu-
ris decisiones, & sic intelligun-
tur quæ Caualcanus notauit.

Variarum quæstionum

38 Ad tertium fundamentum respondeatur, quod falsum est de iure canonico requiri quadraginta annos solutionis ad præsumendum titulum id enim nullo iure probatur: neque id probat d. c. peruenit, loquitur enim de præscriptio 40 ne ait enim, quod emptor possidens per triginta annos rem venditam à marito cum cōfensi uxoris, quæ erat donata ipsi propter nuptias, remanet securus, & præscripsit contra ipsam mulierem, sciente ipsa de alienatione, neque etiam cap. peruenit de censibus loquitur aliquid de tempore, & iura quæ allegat Mascard. & Guido Pap. de vera præscriptione loquitur, quoj patet quia allegant c. de quarta de præscriptio. quod de vera præscriptione loqui plus quam manifestum est, & additio ipsius ipsius Guidonis in casu cœhius cum reprobatur & bene.

39 Non obstar quartum argumen-
tum, quia verius est & commu-
nior opinio ex longa solutione
decennali facta ob causam emphiteo-
sis præsumi titulum emphiteo-
sis, ut Cualcan. notat in d. deci-
sione 45. à num. 86. Aluar. Valas.
in d. tract. de iure emphiteotico,
quæst. 7. à num. 33. & idem Me-
noch. contrarium tenuit in dict.
tract. c. 131. num. 67. latè cum in-
finitis Mascard. de probatio. par.
2. conclusio. 603. à princ. & con-
clusio. 604. num. 15. ea part. & co-
clusio. 279. à num. 15. quod ma-
nifestè confirmat d. l. cum de in-

rem verso, neque est lex aliqua aut tex. iuris civilis, aut canonici, qui nos ad contrarium tenēdum compellat: qua propter à resolutionibus in iure fundatis discedēdum non est.

Nisi esset emphiteosis Eccle-
siæ, & de rebus non solitis emphi-
teoticari tunc enim propter iuris
resistentiam & prohibitionem ex
travagantium, & constitutiones
Summorum Pontificum, & reli-
gionum, non præsumeretur titu-
lus ex cursu, & solutione decen-
nali alias de facili defundarentur
in maximum Ecclesiarum dam-
num, & quia semper est præsump-
tio contra possidentē, & sic nō suf-
fragatur ei possessio arg. tex. in d.
c. ad decimas, & d.c. cū perlonæ,
& licet non ita declareret. ita sentit
Menoch. in d. tract. cap. 108. nu.
5. & 9. & sentiunt omnes quos in
primo, & secundo argumento ci-
tauimus: & sentiunt Cualca. &
Alexand. Raudensis in d. tit. & hi
alia quam plura allegant.

Ex quibus omnibus remanet
defensata hæc secunda opinio,
quam de mero iuris rigore verio-
rem existimo, & sic quod præsu-
matur titulus census.

42 Sed cum iam maturius con-
siderando, & veritati æQUITATIQUE
inhærendo, quam in iudicijs se-
qui debemus, considerando etiā
quod secundum varietatem tem-
porum variantur casus & iura, &
rationes decidendi, & quod tem-
pore dictæ legis cum de in rē ver-
so

so erat aliud tempus, nunc vero
aliud maximè dissimile, & mali-
cijs plenum, & leges maximo co-
natū persequentes, fraudes usurarum,
constitutionesque Pontificum, metam censibus de quibus
agimus ponentes, ne ex eorum co-
lore irrepat pestifera usurarum la-
bes, quia maximè usuris vicini sūt.

Seimper putauit in dictis censibus 44
pecunia emptis, suspectissimā di-
ctam secundam opinionem & quæ
valdē animarum saluti perniciosa
est, ex ea enim daretur occasio mil-
le fraudibus, nam posset quis con-
tractum census manifeste usurarum
habere, vel de nouo facere,
& cum occultare atque ex solutio-
nibus factis, in futurum ius vindicare,
& sententiam pro se habere,
quæ magis quam contractus vale-
ret, & exequi etiam posset, dum
modo modicam moram litis susti-
neat, quæ sibi damnoſa non est,
posset eriam ex solis solutionibus
absque ullo contractu dictum ius
vendicare, quod pernicioſiſimū
est, possetq; hac via iustissimam
dicti proprij motus sanctionem
defraudare, & de mille supellecti-
libus detritis & nullius valoris cē-
sus facere, quod ferendum nō est.

l 43
all.
Quare si iudex esseim nisi alia
indicia, aut circumstantiae me mo-
uerent ad præsumendum iustitiā
census, & scriptura probaretur de-
perdita, vel tempus longissimum
intercederet, in dubius à dicta sen-
tentia recederem, & contra agen-
tem iudicarem in petitorio & pos-

ſſorio, & sic consulere in facien-
dum, quia iura rēſiſtunt dicto co-
tractui, niſi forma ſeruata, & ſic
præſumptio eſt contra poſſiden-
tem, ex d.c. cum personæ, maxi-
mè ſi ſolitus eſſet malos contra-
etus facere: contrarium tamen iu-
dicatum eſt in Chancellaria Valli-
ſoletana.

In alijs vero annuis præſatio-
nibus realibus, quæ paruam qua-
titatem in recognitionem domi-
ni quod annis ſoluendam conti-
nent, iudicarem pro dicta ſen-
tencia, & ſecunda opinione, quia nul-
la ſubeffe potefit fraudis ſuſpicio,
in caſu vero dictæ legis impera-
tor non curauit de fraude usurarum,
quia priſcis illis temporibus
inter Ethnicos permiffæ erant, &
ſic adhæreo primæ opinioni.

S V M M A R I V M quæſtionis tertiae.

1 Tempus dacum patronis ad præſentan-
dum currit à die ſcientiae vaca-
tionis, ſecundum communem, con-
trarium deſſendit authorum 20.
ibidem de tempore dato collatoribus
electoribus, ibi declaratur, tex.
in c. quia diuerſitatem de concessio-
ne præbende, D' Deus emili.

3 Factum ſi debet fieri infra tempus nō
currit ignorantie fol. 22.

4 Tempus hoc nō currit abſenti vel im-
pedito, ibi quod abſentia in du-
bio præſumitur.

5 Ignorantia in dubio præſumitur, ex
ibi quod tenetur probare ſcientiam
qui allegat.

Variarum quæstionum.

- 6 Præsumptio est contra ordinarium, qui 38
distulit intra sex menses conferre.
Ideo superior cōferre potest eis trans-
factis.
- 8 Præsumitur scientia vacationis in or-
dinario.
- 9 Præsumitur scientia contra eum, qui
ex officio tenetur scire. Poterit ta-
men Episcopus probare ignorantiam
nu. 10. nec sufficit iuramentum, nu.
12. probatur tamen indicijs, nu. 13.
nec excusatur ob absentiam, num.
14. et quod non probatur iuramen-
to, num. 15.
- 16 Præsumitur scientia in alijs habenti-
bus iurisdictionem in loco beneficij.
- 17 Præsumitur si vacatio est notoria, et
de conjecturis quibus contra eos pro-
batur scientia vel ignorantia in
eorum favorem, nu. 18. Quod non
præsumitur scientia etiam si sit no-
ta vacatio in loco beneficij, et de
intellectu tex. in Clementina cum
qui de concessione præbenda. Quod
in patronis non præsumitur contra
Lamber. et num. 15. saluat quæ
dam contradic̄tio.
- 21 Declaratio ad Abbatem, in cap. eamte,
col. 2. et num. 23. declaratur tex. in
d. c. eamte, declaratur etiam Rebuf.
ibi et num. 25. ut 26. et 27. confuta-
tur Responsio Beroi, et num. 28. de-
claratur tex. in d. c. quia cum di-
uersitatem.
- 29 Tempus an sit positum in favorem Ec-
clesiarum, et de intellectu c. cum
propter. num. 31. 32. et 33. ubi an
currat patronis lite super beneficio
pendente in possessorio, aut petito-
rio et nu. 34. 35. 36. et 37.
- Opinio authoris v̄erior in praxi fol. 26
col. 3. et nu. 39. declarat proprium
motum Pij V. et quod ex eo tempus
datum electoribus currit à die
vacationis, nu. 40. 41. 42. et 43.
- 44 Respondet argumentis, et num. 45. et
46. Tempus currit à die scientia Pa-
tronis si vacet beneficium de iure
et non de facto, num. 47. et 48.
- 50 Declaratio ad d. Clementinam 1. de cō-
cessione præbend.
- 51 Scientia præsumitur ex conjecturis,
fol. 28.
- 53 Edicti appositiō an sit necessaria, et
num. 54. 55. et 56. 57. et 58. ubi
quid in ordinario patrono et alijs, et
in beneficijs curatis et simplicibus,
an sit necessaria edicti appositiō, et
quid operatur appositiō edicti, nu.
59.
- 60 Ordinarius an possit breuiare tempus
datum patronis ad præsentandum,
et quando debeat præsentare, et an
possit purgare moram, et cui, et an
per procuratorem num. 61. et an no-
ceat patronis si præsentatus sit negli-
gens, num. 62. et quæ dicta sunt pro-
cedunt in patronis Ecclesiasticis.

Q V A E S T I O T E R T I A,
Vtrum quadrimestre datum à
iure patronis laicis ad præsen-
tandum, currat illis ignorantibus
à tempore vacationis, vel
à tempore scientiæ.

Q V A E S T I O H E C per quam utilis
est, & practicabilis, &
à doctoribus non exactè exami-
nata; & quia mihi in facto iam
contingit

contigit, decreni eam maiori quam potui diligentia examinare.

¹ Et quod dictum tempus currat a tempore notitiae & scientiae, facit tex. qui id clare videtur probare in cap. quia diuersitatem in fine de concessio. præben. notant gloss. & DD. per tex. ibi in cap. licet de supplenda negligen. prælatio. & in cap. ne pro defectu de electione in Clemétina, cum qui de concessio. præbend. Quæ iura, & notata per Doctores & glossas in eis probant, quod tempus datum collatoribus, & electoribus ad conferendum, & eligendum currit a tempore notitiae vacacionis: per quæ iura in proprijs terminis hanc opinionem defendit Abb. in cap. cum propter de iure patrona. & hanc opinionem tenet etiam Rota decisione 3. de iure patronatus, in antiquis, & decisione 7. de præbend in antiquis, & decisione 6. de iure patronatus in nouis, Lapus allegatione 78. dubio 4. Rochus Curtius de iure patronatus, versi. *honosum*, nu. 57. Paul. de Citadinis in d. tract. versi. *patronus presentat.* nu. 42. & Ioannes Nicolaus in d. tract. lib. 2. quæst. 7. nu. 178. Cosmas Gumier in pragmatica sanctione Gallicana, tit. de collationibus, versi. *presentandum*, fol. 35. col. 4. Rebuff. in sua praxi beneficiali lib. 1. tit. de deuolutiōnibus num. 20. licet num. 5. videa

3

tur contrariū sentire, immo quod currat à die vacationis, & eis non relatis, tenet Spino in suo tract. de testamentis glos. 4. nu. 21. Paul. Æmilius Verallus decisione 248. parte 3. suarum decisionum, licet in suo casu ob secretam vacationem id affirmat fuisse decisum, & non ob solam ignorantiam, tenet etiam etiam Selua in tract. de beneficiis par. 3. quæst. 59. & Matienzo per transennā in l. 8. gloss. 12. num. 2. libro. 5. Recopila. Tiraquell. cum aliquibus ex suprà adductis in lib. 2. retractuum. §. 35. à num. 7. notat etiam, & per transennam sequitur, Caldas Pereira Lusitanus in tractatu de renouatione contractus emphiteotici, quæst. 6. à num. 23. & 24. qui cum Lapo & alijs cōcludit, quod scientia patroni, aut collatoris, vel electoris in hoc casu debet esse non præsumpta, sed vera. Ex quibus omnibus patet hanc esse communem opinionem, quam paucis relatis aliquo modo amplecti videtur Augustin. Verius in cap. quoniam de iure patronatus numero. 52. licet iste arguat ad partes, & quod verius est nullā, certò determinet, quod sape solet facere.

² Aduerte tamen quod licet omnes supradicti hanc opinionem teneant plures ex eis per transennam relativè, & aliud agēdo eam sequuntur quibus credendum nō est paucis Canonistis exceptis qui eam licet breuiter, excepto Lambertino

Variarum quæstionum

bertino de quo infrà, videntur ex professo attingere.

3 Pro qua etiam in confirmatio nem facit, quia quando requiri tur factum alicuius intra tem pus sibi à iure, vel ab homine præ fixum, non currit ignorantis, sed solum à tempore scientiæ, ut tem pus datum minori ad petendam restitutionem, tempus datum ad appellandum, tempus executori ad exequendum testamen tum, tempus vasallo, emphiteo te, fœudatario datum, ad peten dám, vel inuestituram, vel renouationem contractus, vel alienandi licentiam, vel canonis solutionem, & tempus etiam alijs similibus datum, ut notarunt latè cum infinitis Tiraquell. Cal das, Matienzo & alij ubi suprà, & ultra eos Quintilian. Mandos ad regulas Chancellariæ part. 2. regul. 34. quæst. 53. à num. 2. & Aurelius Corbulus in tract. ex quibus causis emphiteosis &c. titulo de causa priuationis, ob non solutum canonem limitatione. 20. à numero. 2. Roland. à Valle consi 40. num. 5. lib. 3. Riminald. Junior consi. 71. num. 20. lib. 1. & consi. 17. num. 8. & consi. 52. num. 36. & 38. eod. lib. Cabal. in indice decisionum litera. T. verbo tempus Puteus decisione. 453. nume. 2. libro. 1. & eis non relatis Ioann. Botta. consi. 87. à num. 17.

4 Ex qua opinione communi infertur, primò quod tempus hoc

non currit absenti, nec legitimè impedito: quia si currit à tempo re scientiæ & ignorantis, excusat multò magis excusabit legitimū impedimentum, maximè quia absens ignorare præsumi tur, si enim non ignorat tunc illi currit: confirmatur quia ut suprà dicti fatentur, tempus hoc currit in odium, & propter culpam negligenter: at verò absentes, ignorantes & impediti carent culpa, nec possunt dici negligenter, & sic non possunt, nec debent puniri, ut colliges ex his quæ de absente & infirmo, nota runt Mascard. & alij ab eo relati in tract. de probatio. 2. part. conclusio. 879. à num. 29. & conclusio. 880. num 2. & conclus. 1205. num. 3. & ex his quæ de absente notat Matienzo in l. 8. gloss. 12. à num. 1. titu. 11. lib. 5. Recopila. & de impedito Cassadorus decisio. 8. de præbendis num. 2. & absen tia in dubio præsumitur. Alexand. consi. 89. num. 13. lib. 1. & Mandosius de absente, infirmo, & impedito in d. regula. 34. quæst. 79. num. 7. & 8. aduerte tamen quod isti non locuntur de patro nis sed de alijs.

5 Secundò infertur quod in du blio præsumitur ignorantia, nisi scientia probetur ex regula præsu mitur de regul. iur. in. 6. & qui scientiæ collatoris, patroni, aut ele ctoris allegat, ea probare tenetur Rol. Vall. cōf. 68. n. 10. lib. 3. Port. Imol. cōf. 148. nu. 51. lib. 3. & cōsi.

20. num. 2. Mcnoch. consi. 91. nu.
51. lib. 1. Burfat. consi. 14. num. 8.
lib. 1. Caualcan. decilsione 2. nu. 5.
par. 1. & decisso. 12. nu. 49. & de-
cissio. 21. nu. 70. & decis. 45. nu.
71. par. 1. M ascard. latissimè qui li-
cer non alleget supradictos, alios
infinitos allegat dicto tract. par. 21
conclusio. 879. à num. 1. cuin se-
quentibus.

6 Certè in collatoribus ordinarijs
vel non ordinarijs, & in electori-
bus, hęc opinio vera est, & eam ne-
gare non possumus, nam eam pro-
bat tex. expressus in fin. in d. cap.
quia diuersitatem cum alijs iurib.
à glos. ibi, & in d. cap. licet, & per
DD. vbi suprà allegatis, sed si eam
sic simpliciter, prout DD. intelli-
gunt, intelligamus, periculosa est,
& in magnum animatum, & Ec-
clesiarum detrimentum, & in præ-
iudicium superiorum collatorū,
& quę de facili infinitas lites exci-
tarent, & diuturnis vacationibus
locum pararet, in dispendium Ec-
clesiarum, & Diuini cultus: sem-
per enim collatores, & electores
ignorantiam allegarent, & diffi-
culter de scientia conuincerentur
& nunquam deuolutionibus lo-
cus esset, quod à Religione Chri-
stiana valdè alienum est, vndē ob-
tot dama euitanda, intelligenda
est cum declarationibus sequen-
tibus.

7 Prima declaratio, quòd si or-
dinarius collector distulit confer-
re beneficium ultra sex menses
Concilij Lateranensis, est præsump-

tio contra eum quòd sciuerit va-
cationem, & ideo statim, eis trāsa,
etis (qui computari debent à tem-
pore vacationis) absque requisitio-
ne eiudem ordinarij, superior iu-
re deuoluto conferre potest, nec
sua prouisio reuocabitur per viā
attentati, aut nullitatis: sed si legi-
timè probet ignorantiam, reuoca-
bitur per viam in iustitię nonq;
erit intrusus prouisus, & legitimi-
mè lucrabitur fructus, ita colligi-
tur, ex verbis Abb. licet ipse non
ita declareret in c. 1. num. 8. vt Ec-
clesiastica beneficia sine diminu-
tione conferantur, quem inibi
Imol. Ancharra. & alij lequuntur,
quod confirmatur, ex c. vt nostrū
§. porro d. tituli, vbi præsumptio
est contra collatorem, si distulit ul-
tra sex menses conferre.

8 Secunda declaratio præsumi-
tur scientia quādo collator est Or-
dinarius, qui habet suos Visitato-
res, & Vicarios generales, & par-
ticulares, & qui omni anno tene-
tur visitare, facere Synodus, & in-
quirere de statu Ecclesiarum, be-
neficiorum, & beneficiatorū (cui
credendum est) quod si diligēs est
in administratione sui officij, &
in sua Ecclesia resideat, statim fuit
data notitia vacationis, si benefi-
cia ipsa de iure & de facto vacau-
rint, videlicet quia beneficiatus
mortuus est vel renūciavit, & pos-
sessionē dimisit, nō si secreta re-
signauit, & adhuc sit in poss. vt col-
lige sex Innocen. in c. fi. de eo qui
mittitur in possessionē causa rei

Variarum quæstionum

seruandæ quem ad hoc proposi-
tum allegat Mascard. in d. tract.
part. 2. conclusio. 879. num. 10.

9. Confirmatur quia præsumitur
scientia contra eum, qui ex offi-
cio tenebatur inquirere & scire,
ut in proprijs terminis tener glos.
verbo, ignorantiam, in dict. cap.
innocuit, quā ibi Doctores sequ-
untur, & idem Mascard. cum in-
finitis vbi suprà à num. 7. & ultra
cum, & per eum allegatos, idem
vult Menoch. consi. 82. à num.
176. lib. 1. Cephal. consi. 390. nu.
75. lib. 3. & consi. 374. num. 18.
& 4. & consi. 315. num. 16. co-
dem lib. 3. Et in hoc casu ignotan-
tia non probatur iuramento, ut
eleganter concludit Bursat. consi.

11. Poterit tamen Episcopus pro-
bare ignorantiam, dummodo le-
gitime prober, nam id sibi à iure
non interdictum licet. Mascard.
vbi suprà affirmauerit quod non
debebat admitti, allegando igno-
rantiam, hoc enim nullo iure pro-
batur.

12. Non tamen sufficit pro proba-
tione juramentum, ut Bursa. vbi
supra dixit, & Abb. in c. quosdam
in fin de præsumptio. & in d. c. in-
notauit de electione, & idem Mascard.
in d. 2. parte, conclusio. 881.
num. 2. 17. & 18.

13. Probabitur tunc ignorantia in
dicijs, & conjecturis, quemadmo-
dum probatur scientia, ut per Me-
noch. consi. 37. num. 30. lib. 1. Ce-
phal. consi. 314. num. 15. lib. 3. Bur-

sa. consi. 104. num. 7. lib. 1. Rimi-
nal. lun. consi. 1. à num. 10. lib. 1.
Alexand. consi. 177. num. 8. lib. 2.
decilcisionem Perus. 103. nu. 2. quæ
alios auctores allegat.

14. Nec excusabitur Episcopus ob-
absentiam, etiam si iusta sit, nam
tenetur suo generali Vicario, eo
se absentante, commissionem be-
neficia conferendi dare, argu. eius
quod notat glos. fin. versic. nota
per tex. ibi, per se, vel per alium, in
dicta Clement. 1. de concessione
præbend. & eorum quæ notauit
Rota antiqua prima de iure pa-
trona. vbi quod imputatur ei qui
lögam absentiam facere volebat,
si non dimisssit procuratorem ge-
neralem, & alia allegat.

15. Adverte etiam ad id quod di-
ctum est, quod non probatur iura-
mento ignorantia Episcopi, quia
præsumptio est contra eum nisi
eam prober legitime, quod id etiā
tenet Rota noua de iure patrona.
decissio. 6. licet probari iuramen-
to tenuerit Rota Antiqua de pro-
bationibus decisione 10. allegat
Hostiens. in cap. pastoralis de ex-
ceptio. sed est intelligenda quan-
do Episcopus allegat causas ali-
quas probabiles ex quibus præsu-
mitur ignorantia, vel verisimi-
litudo, aut aliæ conjecturæ in
eius favorem existant, alias fal-
sa est eius decisio, & contra vul-
gares doctorum decisiones: &
sic intelligit dicta decisio sex-
tai nouis, & hæc omnia videtur
confirmare decisio. 7. de præben-

in antiquioribus.

16 Tertia declaratio est, idem quod in Episcopo erit in Prælato habente iurisdictionem Episcopalem, aut temporalem, in loco beneficij vacantis, aut si demus in patronis hanc opinionem veram (quod statim negabimus) idem etiam erit in Ducibus, Marchionibus, & alijs Varonibus, & dominis temporalibus, qui habent iurisdictionem in locis beneficiorum: nam cum isti soleant habere suos ministros, & officiales, qui de omnibus eos certiores faciunt, erit præsumptio contra eos, & sic currit eis tempus, dummodo legitimè ignorantiam non probauerint: intelligendum tamen est, id tunc verum esse, quando beneficium vacat de iure & de facto, & est vacatio nota in loco beneficij, ex tex. in d. cap. eum qui in Clemen. vnica de concessio. præbend. alias non, quod ultra supradicta confirmatur quia non præsumitur ignorantia, immo scientia eorum de quibus quis de facili certior fieri potest: ut per Roland. de Valle consi. 72. num. 20. lib. 3. & facit l. Regula §. sed & si facti, ibi diligenter inquirendo ss. de iur. & facti ignoran. & alia iura allegat Roland. vbi supra, & Crauet. consi. 225. num. 4. lib. 2. Cephal. consi. 361. num. 34. lib. 3.

17 Quarta declaratio, in alijs particularibus, qui ministros non habent, neque ex officio visita-

re tenentur, neque inquirete de aliorum statu, tunc præsumetur scientia vacationis, & curret eis tempus, & si vellent contrarium probare diuinius afficietur probationibus, quando vacatio est publica & notoria non solum in loco beneficij, sed etiam in locis vicinis & circumstantibus: & de ea insurgit clamorosa fama, & illi non sunt multum remoti, ita quod de facili potuit peruenire ad suam notitiam: ex his non omnibus præsumetur immo probabitur scientia, ex his quæ notat Abb. in cap. quia diuersitatem not. vltim. de concessione præbenda, qui etiam considerat qualitatem beneficij, & in terminis scientiæ, & noticiæ: Mardonius in d. 2. par. dict. conclusione 879. à num. 11. 22. & 16. Roland. consi. 9. num. 44. lib. 3. Craueta consi. 57. num. 10. lib. 1. Portius consi. 148. num. 7. Cephal. consi. 314. num. 28. lib. 3. Riminal. Iunior consi. 102. nume. 19. lib. 1. & idem Roland. consi. 3. nume. 10. lib. 1. & Menoch. consi. 73. num. 26. & consi. 15. num. 20. lib. 1. & in tract. de recuperan. remed. 15. à nume. 27. cum sequentibus, Riminald. Iunior. consi. 74. num. 73. lib. 1. & præsumitur notitia quando factum est tale, quod solet in notitiam deuenire, ex Roland. consilio 12. num. 42. lib. 1. Crauet. consi. 123. num. 3.

Nec præsumetur scientia ex co-

Variarum quæstionum

folo, quod in loco beneficij sit nota vacatio: ut videtur insinuare tex. in Clement. eum qui in fin. de concessione præbend. id enim est speciale, & statutū fuit in odiū habentium spectatiuas, quæ nimis odiosæ sunt, & in fauorem Ordinariorum, & Ecclesiarum: & ita fatentur Imol. & Cardinal. ibi Abb. etiam in dict. Clement. & idem fatetur Rota, in dict. decisione 7. de præbend. in antiquoribus, immo tunc spectans non admittitur ad probandum ignorantiam, & sic practicari affirmat Imol. ibi.

19 Non etiam admitto quod Lambertin. d. quæst. 1. adnotauit scilicet, in patronis præsumi etiam scientiam, quia inquirentur de rebus ecclesiæ patronatæ, id enim nullo iure probatur, nisi in necessitatibus casu, neq; ipse potest visitare, vel inquirere de statu beneficiorum, neque ad id teneatur: vnde non est cur contra eum ex hoc solo præsumamus scientiam, præsumetur tamen ex supra latè adductis.

19 Nemo etiam putet, ex hac quarta declaratione contradicere, nos his quæ dicta sunt in prima, nam quæ dicta sunt in prima procedunt in collatoribus ordinarijs, & procedunt ad effectum prouisionis per viam deuolutionis: sed differunt prima, & quarta declaratio in modo probandi ignorantiam, nam in prima facilis est saltim per iuramen-

tum, cum alijs etsi leuissimis ad miniculis in quarta verò collator, aut ab eo prouissus grauabitur duriori probatione, & forsitan nunquam obtinebit: ex quibus remanet fundata, & declarata prima opinio supradicta.

20 Contrariam tamen opinionem ex professio immo, quod dictum tempus currit à die vacationis etiam ignorantibus disputat, & tenet Rota antiqua de iure patronatus decisione prima, quæ hanc dicit communem antiquorum opinionem, defendit admodum latè, & sequitur Cesar Lambertin. in tract. iuris patronatus, par. 2. lib. 2. quæst. 13 artic. 8. per totum, & eam videatur sequi Rebuss. licet post variauerit in dict. tract. de deuolutio. num. 15. eam sequitur doctissimus, & maximus in Romana Curia practicus Quintilianus Madosius in dict. 2. par. Regularum Chancellariae Regul. 34. quæst. 33. num. 14.

21 Et licet isti allegent pro se Abbatem in cap. eam te de iure patronatus, certè non bene eius sensum perceperunt, nam ipse solùm dicit, quod tempus datum patronis currit à die vacationis, & non à tempore litis, non tamen negauit currere à tempore scientiæ vacationis: qui in d. cap. cum propter dixit, semper tenuisse dictam primam opinionem, vnde non fuit suæ intentionis ibi id contradicere.

Sed

22. Sed quidquid sit pro hac secunda opinione, sunt tamen validissima fundamenta, ut valde mirandum sit quare doctores, qui hanc quæstionem ex professo tractarunt, ab hac secunda opinione recesserūt, nam de alijs qui per transennam, & aliud agendo, primam opinionem secuti sunt, curandum non est, forsitan enim si ex professo disputassent, & ad fundamenta attendissent aliud dixissent.
23. Et pro ea primò facit tex. in d. c. eam te, ibi, postquam vacauerint, de iure patronatus, ubi est tex. expressus, quod dictum tempus quadrimestre currit à die vacationis, ergo currit etiam ignorantibus: nam quando constitutio exprimit, ut tempus computetur à die vacationis, tunc currit etiam extra notitiam, argu. tex. & quæ ibi notant glos. & DD. in cap. statutum de præbend. in 6: & sic in similibus verbis, & in simili casu ponderat Rebuff. dicta verba, & sic concludit, ad concordatas Franciæ, tit. de Regia ad Prælaturas nominatione facienda, verbo, à die vacationis fol. 151. in paruis, qui plures refert casus in quibus tempus currit ignorantibus: ex eo quia præcise ex legum dispositione computatur ab aliquo actu, & ex eius dictis.
24. Collige elegantem doctrinam ad propositum, quod aliquando tempus ponitur à lege simpliciter non declarando à quo tempore currat, & tunc currit à die no-
- titiae, & sic intelligit dictum caput quia diuersitatem, & iura concordantia: aliquando vero lex declarat à quo tempore currat, ut in praesenti casu, & tunc currit præcise ab illo tempore, non considerando scientiam, vel ignorantiam.
25. Hæc ratio Rebuffi in se vera est, & doctè pensata, sed ad illas decisiones aliam fuisse rationem existimo, scilicet quod ex decisione Concilij Lateranensis non clare constabat, quando dictum tempus, de quo in illis decisionibus ordinariis assignatum curreret, & ideo infinitæ lites oriebantur ob quas sedandas Summus Pontifex in d. cap. quia diuersitatē declarauit, tēpus illud currere à die notitiæ.
26. Ex qua ratione infertur, quod cum Summus Pontifex neque in d. cap. eam te, nec in alia iuris parte, id declarauerit in patronis sed in d. cap. eam te constituerit currere à die vacationis, quod currit non considerata notitia, nam si iura aliud vellent, id determinarent, prout in collatoribus ordinariis id declararunt, & determinarunt, cum in dicto Concilio ambo casus fuissent parificati.
27. Ex qua etiam declaratione confunditur responsio Veroi in dicto cap. quoniam, num. 51. qui existimat dictum cap. eam te debere intelligi secundum declarationem, tex. in d. c. quia diuersitatē quia tempus datum patronis est

Variarum quæstionum

tempus datum collatoribus secundum statuta Lateranensis Concidij. Vnde quem admodum in collatoribus non currit à tempore vacationis, ita in patronis, & corroboratur, quia quando duo casus sunt parificati in lege antiqua, dispositum, in uno censetur in alio dispositum etiam in exorbitantibus, & correctorijs: ex allegatis à Iastone in Authentica, quas actiones, num. 19. C. de sacro. Eccles. & ab eod. in l. fin. num. 2. C. de indicta viduitate tollend. & hæc est fortis confirmatio ab ipso non considerata.

28 Sed licet Augustinus Veroius apud me sit doctissimus, & unus ex subtilis ingenij Canonistis, quia fuit magnus Legista, tamen eius responsio, & obiectio est contra eum qui fecit eam: quia ut supra dictum est, ex eo quod Concilium Lateranense una & eadem constitutione praefixit tempus patronis, & collatoribus, & postea Pontifices declararunt illam in collatoribus, & non in patronis, datur intelligi, quod diuersum ius statuerunt in uno quam in alio casu: immo ex eo, quod in d. c. quia diuersitatem declararunt, tempus semestre currere à die noticiorum: & in d. cap. eam te à die vacationis, colligitur quod non solum non voluerunt parificare dictos casus, sed in omnibus eos diuersificare: nam si semper voluerint eos parificare, id aperte disserunt, quod in patronis erat ma-

gis necessarium quippe qui in illis iam statutum erat, tempus currere à die vacationis, tūm etiam ut statim dicemus in patronis qui ius patronatus ex gratia habent, contra iura communia, tempus debet esse magis præcissum, & rigurosum, arg. tex. in d. c. statutū, & in d. Clemen. eum qui, de concessione præbendæ, vnde magis necessaria erat declaratio in tempore dato patronis, quam in tempore dato collatoribus, cum ea non facta, quilibet in dubio dicaret, eis debere currere tempus etiam ignorantibus à die vacationis: igitur si in casu tam necessario Pontifices id non declararūt, signum est quod noluerint in dictis patronis aliquid innouare, & quod debet eis currere tempus à die vacationis, vt in d. c. eam te.

29 Non obstat supradicta corroboratio, nam non procedit quando est diuersa ratio in uno casu quam in alio: vt benè aduertit Iass. in l. fi. num. 18. at verò in patronis est diuersa ratio à collatoribus, nam collatoribus est præfixum dictum tempus ad conuincēdam suam negligentiā, vnde non mirum si non currat ignoratibus, vt benè aduertit Rebuff. in dicto verbo à die vacationis, ipsiq; etiam habent ius collationis de iustitia, & mero iuris rigore. Vnde non mirum si eis absque culpa auferri non possit: patroni vero laici habent ius patronatus ex gratia, que gratia ob fauorem Ecclesiasticorum,

ad tollendas diuturnas vacatio-
nes potuit contra eos restringi, &
moderari: quæ moderatio etiam
sit sine eorum culpa est, tamen
cum causa scilicet ob bonum Ec-
clesiæ, ut bene aduertit Augusti.
Veroi. vbi supra.

- 30 Tum etiam tempus illud ita bre-
ue positum est in fauorem ipsarū
Ecclesiarum, at verò quando in
fauorem Ecclesiæ tempus appo-
nitur, aut abbreviatur currit igno-
ranti, ex Abb. in d. c. quia diuersi-
tatem not. 3. & colligitur expressè
ex tex. & glos. & auctoribus, ibi in
in d. c. statutum, & ex Rebuff. vbi
supra, ex quibus omnibus patet
quā expressus tex. sit, in d. c. ēate in
fauore huius secundæ opinionis.
- 31 Secundò in eius fauorem facit
fortissimus tex. in d. c. cum pro-
pter, vbi tempus dictum patronis
adpræsentandum corruit, absq;
eorum culpa etiam si per litis pen-
dientiam, super iure præsentandi,
sint impediti præsentare.

- 32 Et aduertendum est, quod ibi
lis erat super quasi possessione præ-
sentandi inter ipsos patronos: ut
bene aduertit Veroius in. d. c.
quoniam num. 48. & 49. & aduer-
tunt scribentes in. d. c. cum pro-
pter, nam si lis esset super proprie-
tate iuris patronatus, nō impedire-
tur præsetare, is, qui esset in. d. qua-
si possessione, & sic ob eius cul-
pam laberetur quadrimestre.

- 33 Ex quo tex. aduertes quanta
dissentia sit inter tempus præfi-
xum patronis ad præsentandum,

& inter tempus præfixum colla-
toribus, & electoribus ad confe-
rendum, & eligendum, nam in pri-
mo currat tempus patronis impe-
ditis ob dictam litis pendentiam,
ex d. c. cum propter: & ex notatis
ab Abbatे, & alijs in. d. c. eamte,
& ex notatis per Abbatem in. c.
ex literis &.c. consultationibus, de
iure patro. & per Robertum Lan-
celotum in tract. de attentatis 2.
parte. c. 4. impræfatione à num.
552.

- 34 In secundo verò casu non cur-
rit tempus taliter impeditis, ex
tex. indicto c. ne pro defectu, &
ibi Abb. & omnes & notari Au-
gustinus Veroi. in. d. c. quoniam,
num. 42. idem Lambertinus vbi
sup. art. 2. ex ratione gratiæ & justi-
tiæ de qua suprà. Vnde male ar-
guut Doctores de uno casu ad
alium.

- 35 Igitur si dictum tempus currit
legitimè impedito propter litis
pendentiam, continuum est, &
curret etiam ignorantì, ut arguit
Abb. & omnes in d. c. cum pro-
pter, Lambertin. vbi supra & faciunt
quæ de tempore utili & continuo
notat Bard, in speciali tracta. quæ
de hac materia compoluit, & ex
Lambertino in terminis in d. tra-
ctatu 15. artic. primæ quæstionis,
par. 2. lib. 2.

- 36 Neque obstat responsio Abba-
tis in d. c. cū propter scilicet quod
in casu illius tex. dubitabatur quis
esset patronus & Episcopus igno-
rabat, ideo prohibetur præsenta-

Variarum quæstionum.

36 tio, hæc responsio Abb. sic intel-
lecta friuola est, & non concludit
neque satisfacit argumento: vnde
ut veritas elucelcat eam corro-
bоро, scilicet, quod in dicto casu
dubitabatur, an Ecclesia esset pa-
tronata, & semper fuerat in pos-
sessione libera, vnde nimis si
lite pendente nullus patronorum
posset præsentare, quia hoc non
erat ex impedimento litis, sed ex
defectu possessionis patronorū:
& quia Ecclesia lite pendente de-
bebat in sua libertate conseruari,
certè hæc corroboratio si ex illo
tex. clare colligeretur, magnum
nobis negotium faceret: sed tūm
ex illo tex. non colligitur & diui-
nat, tūm etiam contrarium appa-
ret in illo tex. in quo lis erat inter
iplos patronos solum super præ-
sentationē ad Ecclesiam vacantē
faciendam, & constabat clare Ec-
clesiam esse patronaram, quia ipsa
Ecclesia non litigabat, tūm etiam
si Ecclesia esset in possessione li-
bertatis, nullam dubitationem ad-
duceret decisio illa, nam etiā ab-
que lite præsentatio erat impedi-
ta, vnde rejcienda est.

37 Et ad Abbatis responsione in-
dicendum, quod impossibile erat
supposito quod Ecclesia esset pa-
tronata, quod aliquis non esset in
possessione præsentādi, vnde aut
litigabatur super proprietate, &
poterat possessor presentare, &
tunc quadrimestre laberetur ob-
suius culpam, & non ob impedimen-
tum litis, cuius contrarium

decissio illa insinuat: aut litigaba-
tur super possessione, prout ex illo
tex. apparet, & omnes fatentur, &
tunc ineuitabiliter facit pro hac
secunda opinione.

38 Ex his igitur remanet fundata
hæc secunda opinio quæ, in pun-
to iuris verior est, & magis fauora-
bilis Ecclesijs, & bono publico,
quam alia, & ideo sequenda iudi-
cando, & consulendo, & Lamber.
vbi suprà dicit, sic seruari in practi-
ca nu. 18. dictæ primæ quæstionis
arti. 8. & pro ea cum essem iudicis
recusati assessor iam iudicauit: po-
ste à reuocata est sententia à primo
iudice appellationis, & causa de-
uoluta ad Rotam, vbi non audiui
quid fuerit iudicatum. Verum ta-
men est, quod in procesu mihi
exhibito, & si ignorantia fuerit
allegata, non tamen fuit articula-
ta, neque probata, neque aliqua
vrgens, vel colorata, aut leuis cau-
sa, ex qua præsumeretur. Idem ta-
men faciem, & si ignorantia
fuisse probata, dum tamen con-
stasset, beneficium fuisse vacuum
de iure & de facto & vacatio nota
in loco beneficij.

39 Immo etiā stante proprio mo-
tu felicis recordationis Pij Quin-
ti Summi Pontificis, de collatio-
nibus Ecclesiarum parochialium,
quod est in libro nouiter collecto
fol. 549: & 550. credere in, se-
mestre tempus collatoribus datū ad
parochialia beneficia conferen-
da, currere à die vacationis, etiam
ignorantibus, nam id aperte de-
monstrant

monstrant. verba geminata illius sanctionis, ibi, à die vacationis, & ibi, à die illius vacationis, quæ geminatio arguit enixam voluntatem Pontificis volentis, quod tempus incessanter currat à die vacationis, ut in terminis similis generationis declarauit, Rebiffus in dictis concordatis, titi de Regia ad Prælaturas, verbo, à die vacationis, de quo longa facta est supramentio.

40 Et confirmatur ex ratione tradita ab ipso Pio Quinto, ibi, ne Parochiales Ecclesiæ diu in suspense maneant, in animarum periculum, ex qua constat sanctionem illam conditam fuisse in fauorem animarum, & Ecclesiarum: at ut supradictum est, quando tempus ponitur, & limitatur in fauorem Ecclesiæ currit ignorantis, vt cum Abbatem, & alijs supradictum est.

41 Confirmatur quia lex vel statutum extenditur ex identitate rationis, vt constat ex Iass. & alijs in d. authen. quas actiones, & in d.l.fin. & ex Romano in l. si vero §. decreto ff. solut. matrim. & latè per Felin. & alios in c. 2. & 3. de const. Sed eadem ratio diuturnæ vacationis, & damni Ecclesiarum militaret, modo collator sciret, modo non.

42 Amplius confirmatur quia Pius Quintus, voluit ibi denuò prudere indemnitatē Ecclesiarum, & nouam sanctionem facere, & ideo dixit, à die vacationis, at verò nec esset noua tantio, nec de-

aliquo seruiret, si deberet tempus currere à die notitiae, & sic iā olim vidilitigatum & iudicatum, licet nunc cogitandum relinquat.

43 Et hanc opinionem tenendo non obstante contraria: nam respondeatur, quod iura in contrarium adducta loquuntur in collatoribus & electoribus, in quibus est differentia ratio, ut satis abunde dictum est.

44 Auctores verò plures ex eis loquuntur per transennam, alij vero, vt Lapus & decisiones Rotæ, & Paulus Emilius Verallus loquuntur in beneficijs vacantibus de iure solum, ob secretam resignationem, de alijs verò non est curandum, quia contra iura expressa, & in maximum Ecclesiarum damnum responderunt.

45 Ad confirmationem etiam duplicitate respondetur, primò quod procedit quando tempus simpli citer fuit assignatum, tunc enim curret à die scientiæ, si verò assignatum est hoc modo quod currat à tali tempore, est continuum, & curret ignorantibus, & ita dicit Rebiffus ubi supra, & hoc etiam colligitur ex allegatis à Signor. consi. 81. & à Mandos. d. Reg. 34. quæst. 65. nu. 3. & 19.

46 Secundò respondetur, quod in casibus notatis à doctoribus allegatis in dicta confirmatione, tempus currit in odium negligentis, & non in alicuius fauorem, numerum si non currat ignorantibus, ac verò in casu præsentis currit in fauorem

Variarum quæstionum.

uorem Ecclesiarum & ideo currit
ignorantibus, ut dictum est.

47 Limitanda tamen est hæc resolu-
tio dupliciter: primò quod tunc
habeat locum, quando beneficiū
vacaret de iure & defacto, & non
de iure solum putà ob secretam
resignationem, & ita procedunt
quæ Lapus, & Paulus Æmil. & 49
Lambertin. vbi suprà notarunt:
pro qua limitatione faciunt verba,
cum vacauerit, & verba, à die
vacationis, nam debent intelligi
de vera & perfecta vacatione, ad
excludendum patronum, ex Lam-
bertino vbi supra, & verba de-
bent intelligi naturaliter, & pro-
priè expl. fin. vbi DD. C. de his qui
veniam ætatis impetraverunt, &
debent intelligi in posteriori signifi-
cato ex l. 1. in fin. ff. si ager vec-
galis vel emphiteoticarius pera-
tur, & quia quando verba pati-
untur duplarem intellectum, de-
bent intelligi in eo casu, ex quo
enitetur damnum ex l. marito ff.
pro socio.

48 Vnde licet patroni post vaca-
tionem de iure solum possint præ-
sentare, si est sibi nota vacatio, ar-
gumen. tex. in c. licet Episcopus
de præbend. in 6. notat Lambert.
in d. tract. 1. par. 2. lib. art. 9. tex-
ta quæstionis principalis: tamen
si hæc vacatio de iure sit abscon-
dita, aut intricata poterunt expe-
ctare tempus vacationis de facto,
quia hæc vacatio est, & in ea pos-
sunt verificari dicta verba, quod
singulare est, & à nullo tactum, &

colligitur ex Lapo in d. allegatio-
ne 78. & eleganter declarat Lam-
bertin. in d. 1. quæst. 20. art. lib. 2.
par. 2. vbi dicit, quod quando est
quid oppositum cōtra vacationē
scilicet von vacationem, non cur-
rit patronis tempus, quia non te-
nentur diuinare.

Secundò limitatur, quando va-
catio esset suapte natura secre-
ta, ita quod impossibile, vel quasi
impossibile esset deuenire in no-
titiam patronorum, vt puta quia
possessor beneficij mortuus est in
mari, vel in bello inter infinitos,
aut in valde longinquis partibus,
vt puta ultra mare, tunc enim li-
cet ex mero iuris rigore tempus
currat patronis ignoratibus tamē
restituentur ex clausula generali,
ratione tam iustæ ignorantiae, ex
notatis in alijs casibus, per gloss.
Bart. Iasson, Socin. & alios in l. cū
filios familiās, §. in hac ff. de ver-
borum obligatio. & in l. Æmilius
ff. de minor. & per Franciscum
Balb. in tract. præscrip. p. 4. quæst.
29. per totam, quod si verum est,
(quod mihi videtur) notandum
est: ex quibus remanet expedita
hæc quæstio.

Additio ad quæstionem.

Post hanc quæstionem finita
meinini, quod in discursu huius
quæstionis dixi, quod ad præsu-
mendum scientiā vacationis erat
necessarium, quod esset nota in
locu beneficij per d. Clement. 1.
de concessione præbend. postea

& hoc non sufficere solum probavi, & esse speciale in d. tex. dico non me contradixisse, intelligo enim quod vacatio debet esse nota in loco beneficij, ad praebenda scientiam alias erit secreta, non tamen hoc solum sufficere ad probandam scientiam si Ordinarius causas ignorantiae probauerit, & in Ordinariis non solum presumitur scientia, ex d. notitia, sed quia tenetur ex officio inquirere: ut supra dictum est.

51 Item in quarta declaratione dixi, in particularibus præsumi scientiam, ex coniecturis dictis in dicta declaratione, non dixi, an sine illis præsumatur, ad hoc dico, quod non stantibus illis coniecturis, si vacatio sit nota in loco beneficij præsumitur contra eos, ex dictis in prima declaratione, sed hæc præsumptio est leuis, & cum iuramento ignorantiae, aut saltim alijs adminiculis tolleretur in eis, non in alijs.

52 Ulterius in fine corporis quæstionis, dixi tempus currere patronis ignorantibus, & quod ita iudicarem habitæ notitia in loco beneficij vacationis, dico quod hoc intelligitur etiam si non esset habitæ, dummodo vacatio non esset secreta, ita quod intra quadrimestre potuit venire in notitiam patronorum.

53 Aduerte etiam quod in dicta quæstione non est dictum, an ad praesumendam scientiam sit necessaria appositiæ edicti ex parte

ordinariorum, dico quod in iure non reperitur statutum quod sit necessaria hæc appositiæ ad præsumendam talem scientiam, neq; appositiæ edicti est necessaria in beneficijs simplicibus collatiis, & nō de iure patronatus, vt determinat glos. in cap. fin. vers. obseruari, de electione in 6. quam in ibi sequuntur Archidiac. Ioan. And. Domini. Frā. & alij. Sequitur etiā, & dicit communem Cæsar Lambert. in dict. tract. 2. par. lib. 2. quæst. 6. principali. artic. 3. num. 3. quam (exceptis beneficijs curatis, & patrimonialibus,) semper de consuetudine videmus seruari, quæ consuetudo valet etiam si de iure requireretur appositiæ edicti: vt declarauit Rota coram Puteo decilio. 306. lib. 1.

In beneficijs vero iuris patronatus requiritur appositiæ edicti, alias prouisio & institutio erit nulla, vt cum pluribus determinat dictus Cæsar Lambertinus, vbi supr. quæst. 6. art. 2. à num. 1. licet contrarium voluerint plures per eum allegati, & contrarium voluit Ægidius Velamer, quem Lambertin. non allegat, decisione. 612. sed opinio Lambertini seruatur in Rota, vt per Puteum vbi supr. nisi consuetudo sit in contrarium, vt per eundem Puteum, vbi supr. Lamb. dict. quæst. 6. art. 14.

Hoc tamen intellige quando patronus ipse præsentat: quando vero lapsus fuit tempus præsentiandi, vt in præcedenti quæstione

Variarum quæstionum

& Episcopus iure deuoluto confert beneficium, tunc quia iure ordinario confert, & ut vna persona, & dignitas, & non plures representando, & quia vnico actu collationis prouidet Ecclesiæ, nec requiritur, quod ipse præsentet sibi ipsi loco patroni priuati, & post cum discursu temporis instituat, sua institutio vel collatio, habet vim in cræ, & simplicis collationis & nō requiritur appositiæ edicti, ut per Lamberti, qui sic declarat dicta quæst. 6. art. 5. & melius per eundem in dicto tract. par. 3. lib. 2. quæst. 2. principali artic. 19. num. 15.

57 Intellige etiam, quod quando Episcopus prouidet simplici beneficio, nullo præsentante, non tenetur edictum apponere, & sic nō cassabitur eius prouisio per viam nullitatis, ut per Lamberti. in dicto tract. part. 3. lib. 2. 2. quæst. principali artic. 2. num. 27. & 28. quia nō tenetur patronum vocare, ex quo inferes, quod prouisus habebit titulum colloratum, & lucrabitur fructus patrono, tamen infra vel intra quadrimestre comparente reuocabitur prouisio per viam iniustitiae.

58 Tunc non collatio ordinarij spredo patrono est nulla ipso iure, tunc etiam, tenetur ponere edita, quando comparet aliquis intra quadrimestre, cum præsentatione vel alicuius ex patronis, quod sunt plures, vel patroni vnici, si non habeat aliud Ecclesia.

59 Et appositiæ edicti operabitur effectum, quia si patronus intra terminum edicti non se opponat, probata eius scientia, & iam intra quadrimestre, amittit ius pro illa vice & si se opponat, & non contradicat collationi, etiam amitteret, si vero ignoret, & compareat intra quadrimestre auditur, ut per Lamb. vbi suprà, num. 29. & 30. si post quadrimestre, non auditur ut per eum ibi. Potest enim Ordinarius abbreviare tēpus partitionis datum ad præsentandum, per appositionem edicti, contra scientem & negligentem, non contra ignorantem & impeditum, ut per eundem. par. 2. lib. 2. quæst. 1. principali artic. 28. per totum ex Gracia. tamen reintegra, etiam post lapsum quadrimestre, posset eos admittere, ut per eum in dict. quæst. 27. art. 1.

60 Et præsentatio debet fieri actua liter ipsi Ordinario intra quadrimestre, ut per eum. 22. art. neque potest patronus purgare moram, ut per eum artic. 26. Rochum dict. tract. verbo, honorificum, num. 92. & si præsentatio fiat per procuratorem requiritur mandatū speciale, ut per Lambertin. vbi suprà 21. artic. & in prima parte libr. 2. quæst. 4. artic. 4.

61 Obiter tamen, & si Lambertinus non tangat, notandum est, ad supradictā, quod non nocebit partitionis, si præsentatus ab eis tacite, aut expressè consentiat collationi factæ in alium, spretis patronis,

nam

nam licet acta cum praesentatis sit quæstio, an præjudicent patronis, & aliqui teneant, quod præjudicent eis scientibus, in possessione præsentandi: Ceterar, vero tenet contrarium in suis practicis, c. 14. num. 4. per totum: tamen in hoc casu ob negligentiam præsentati absque dubio non nocebunt, ut colliges, ex late traditis per Ludoicum de Molin. lib. 4. de primogen. cap. 8. num. 7. & licet isti loquantur in sententia, in actis & gestis idem est, nam cui non nocet tententia, non nocent acta, ut per eumdem Molin. late traditum ubi supra num. 5.

63 Ultimò pro complemento nondum est, quod ea quæ dicta sunt in præcedenti quæstione de patronis laicis, procedunt etiam in Ecclesiasticis, ex Lamber. d. art. 8. non ex eo, quod ipsi habeat ius patronatus ex gratia, & sint incapaces (quia non sunt) sed quia dictum caput eam te, & cum properter, in omnibus loquuntur, quod ex declarationibus præcedētibus verum est, ex quibus remanet perfectè absoluta hæc quæstio.

S V M M A R I V M i u p . i quæstionis quartæ.

2 Executores mixti, debent esse constituti in dignitate non meri.

4 Sub executor quis possit esse? et ibi de clausula cateturum et stylo.

5 Auditor Camere est generalis executor omnium gratiarum.

6 Vicarius generalis Episcopi potest esse executor, et quid si habeat plures

Vicarios, num. 7. et num. 8. infertur ad quosdam Vicarios Complutensem, et Madritensem, et nu. 9. et 10.

11 Vicarij à Capitulo nominati, sede vacante, possunt esse executores.

12 Vicarij nominati ab inferioribus habentibus iurisdictionem Episcopalem, et declaratur ibi num. 13. et 14. et 15. et 16.

17 Archipræbyteri an possint esse executores?

18 Guardiani fratrum minorum, et Priors an possint esse executores.

19 Executor cum clausulis denotantibus monitione an teneatur assumere partes iudicis, et citare partes, nu. 19. 20. 21. et 22. quod tenetur si tertius sit in possessione, nisi sit notoriū, quod sit intrusus? nu. 23. 24. et 25. quomodo debeat constare de intrusione, et nu. 26. de executore cū clausula, si tibi constiterit, et ibi nu. 27. et 28. et ibi quid de executore in favore resignatarij, opponendose executioni resignans, et late de hoc n. 30.

31 32. 33. Executor cū clausulis sonatibus conditione (si tertius compareat,) et cū clausula (vocatis vocandis) an teneatur assumere partes iudicis, et quid seruetur in Gallia, et in Hispanijs, nu. 34. et 35. et nu. 36. de usu et stylo hodierno, nu. 38. quid si constet de mente Pontificis in contrarium et nu. 39. et 40. quid de executore cū clausula, absq; vitio spoliij, et de executore Brevis ad capienda posessione nomine Camere Apostolice.

41 Executor Brevis non potest spoliare habentem titulum coloratum, et quis sit intrusus ibi?

Executor.

Variarum quæstionum.

- 42 Executor merus nominatus ab Auditore Cameræ quando teneatur assumerre partes iudicis, & an possit recusari num. 43.
- 44 Executor cum clausula à noto quolibet detentore, quam iurisdictionem habeat, & num. 45. & quando potest procedere spreta appellatione, ibi. & quis dicatur intrusus? num. 46. & 47. & si intrusio est excusabilis, quod debet audiri, num. 48. & de prouissione beneficio vacante in mense reservato ibi num. 49. & an Sede Pontificali vacante, cesset reservatio, & alternativa? nu. 51.
- 52 Intrusus debet audiri in duobus casibus, num. 52. & 53. & an executor cognoscat de subceptione Brevis, num. 54. & quid possit allegare intrusus? num. 55. & num. 56. 57. & an possit dare obiectus? num. 58.
- 59 Executor an habeat iurisdictionem contrà contradicentem de iure?
- 60 Executor cum clausula, inducētes, quā iurisdictionem habeat, & de usu in Gallia, num. 61. 62. de iure Hispaniae, & quid de iure communi, num. 63. & quid de executoribus cū clausula ceterum, num. 64.
- 65 Executor nominatus in defectum primi negligentis quid possit, & num. 66. de pluribus executoribus.
- 67 Executor gratia an possit subdelegare? & num. 68. de habente conscientiam oneratam, & num. 70. 71. & 72. quando dicatur primus negligens, vel non & possit subdelegare, & quibus debeat committere?
- 73 Executor ad prouidendum potest inhibere Ordinario, & an sit illi tem-
- pus præfixum? num. 73. & an eius comissio duret mortuo Papa? num. 74.
- 75 Episcopus an exequatur gratias directas suo prædecessori?

Q V A E S T I O quarta.

DE executoribus gratiarum Apostolicarum qui esse possint, & de eorum potestate, & de potestate super executorum in defectum priorum, quos vulgo vocamus (De la rigurosa,) & de alijs scitu dignis in materia executorum dictarum gratiarum, Et dividitur in quatuor partes & §§ 1. agit de his qui possunt esse executores. 2. Quando teneantur partes audire & citare. 3. De potestate exequitorum. 4. De super exequitoribus.

Quæstio hæc non est tam subtilis, quam assidua & necessaria, & quotidie in praxi cōtingens: & quia in pluribus locis est sparsa, decreui colligere utilia, & magis ad praxim conducibilia, in pertinentibus ommissis, & eam per conclusiones expedire. §. 1. qui possunt esse executores.

Prima conclusio, licet in puncto iuris executores mixti qui constituantur, qui possunt esse delegati cum clausula: vocatis vocandis, vel cum alijs clausulis denotantibus generalem indagationem, & iudicalem, debeant esse constituti

constituti indignitate secundum formam, text. in cap. statutum de rescript. in 6. Exequatores vero ineris, qui non aliud ex forma gratiae debebant facere, quam conferre, & mittere in possessionem, etiam si narrorum aliquam extrajudiciale informationem deberent facere, poterunt esse simplices clerici, quemadmodum compulsores de quibus Mandos. in tractatu commissionum, fol. 65. quæstio. 7. Hodie tamen de stylo Rotæ semper debent esse constituti indignitate, secundum formam dicti capituli, quia, ut infra dicetur, possunt assumere partes iudicis, & aliquando, teneatur ut colligitur ex decisio. Rotæ de officio de legati in antiquis decisione. 1. & de rescriptis decisione. 31. & 32. & decisione. 30. de rescript. in nouis & antiquis de concess. præben. decisio. 55. Egidius de Vellamera decisio. 9. & decis. 7. de rescriptis in antiquioribus, latè Nauarr. in capit. cum contingat causa. 2. nullitas per totam. Aufredius decis. 12. nū. 4. Capellæ Tolosanæ. Rebus. in repetitio. cap. nulla quæst. 9. de concessio. præbend. idem Rebus. in praxi beneficiali in forma nouæ prouisionis, quarta parte Bullae, fol. 218. Staphileus in tract. de literis gratiae & iustitiæ, in octava forma mandati de prouidendo nū. 8. & idem fol. 70. in paruis.

4 Secunda conclusio. Subexecutor qui nominatur ab Auditore

4

Cameræ ad mittendum in possessionem, & executionem sui mandati, vel ab Ordinario, qui extenore gratiae eam exequitur, vel ab alio quocumque principali executori gratiae Apostolicæ, est nudus minister, & in totum merus executor, & per consequētis potest esse simplex clericus, quemadmodum generalis compulsor. Ita colligitur, ex decisionibus Rottæ supra citatis, & ex alijs Auctoribus allegatis, & ex Puteo decisione. 192. libro. 3. & ita de stylo quotidie seruatur, vt vide re est in processibus, cum clausula, cæterum & alijs, quos quotidiè mittunt Auditores Cameræ Apostolicæ, omnibus & singulis &c.

Conclusio tertia. Auditor Cameræ est generalis executor omnium gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Curia Romana, & in earum executione potest preuenire Ordinarios, quibus diriguntur, ut constat ex Octauiano Vestrio, in sua praxi Romanæ Curiae titulo de Auditore Cameræ Melius per Quintilianum Madosium in tractatu demonitorijs quæstione. 60. à numero. 16. & hodie quando prouissi de beneficijs vacantibus existunt in Romana Curia, semper ad eum recurrent pro execuzione gratiarum Apostolicarum, quando vero existunt in partibus, recurrent ad Ordinarios, quibus diriguntur.

Variarum quæstionum.

- 6 Quarta conclusio. Vicarius generalis Episcopi potest esse executor harum gratiarum, ex text. in Clementi. & si principalis de rescript. in. 6. notat Menoch. consil. 51. nume. 33. censemur enim propter præminentiam officij habere quasi dignitatem, licet propriè non habeat dignitatem, ex eodem Mandolio cum pluribus per cum alle gatis in prima parte regularum Chancellariæ regula. 24. quæst. 6. per totam. Vicarius verò foraneus, prout sunt Vicarij, quos Episcopi ponunt in aliquibus villis, oppidis, vel locis, non posunt executores esse ex d. Clemē. et si principalis in fine.
- 7 Ex quibus infertur, quod de mero iuris rigore, si Episcopus habeat plures Vicarios in diuersis ciuitatibus, & locis principaliibus sui Episcopatus, solum generalis & principalis esset capax harum executionum. Ex quo sequeretur quod Vicarij Complutenses Matritenses, & alij, quos habet Archiepiscopus Toletanus, non essent capaces, quia non sunt generales, & principales Vicarij, sed solum qui Toletu præst. ex Cardinal. & Immol. in dict. Clemē. & si principalis per illum text. licet ob præminentiam officiorum, & quia præsunt locis 12 principalibus, & habent oppida suæ iurisdictioni subdita: contrarium sapissime in pra-
- xi admittitur, & quotidie commissiones eis diriguntur. Idq; etiam de rigore iuris procederet, si essent æquè principales prout sunt Vicarij, quos habet Episcopus Palentinensis, Vallisoleti, & Palentiæ, ex Cardinal. & Immol. vbi suprà.
- 10 Atq; sine dubio, etiam procedet, quando Episcopus habet duos Vicarios generales, prout Archiepiscopus Burgensis.
- 11 Quinta conclusio. Prouisorii seu Vicarij generales à Capitulo nominati, sede vacante, possunt etiā esse iudices delegati, aut executores harum gratiarum, licet non sint Vicarij principales Episcopi, sed inferiores ab Episcopo, nec in eis verificantur verba text. in dict. Clemē. quia tamen, sunt Vicarij Episcopalis iurisdictionis, & representant Vicarium principalem Episcopi, eius naturam sortiuntur, in exequendis his delegationibus, ut tenent Cardinal. & Immol. licet aliqui antiquorum contradixerint, & ita praxis seruat, & faciunt quæ de his Vicarijs notat Mandosi. in. 1. part. regulam, regul. 14. quæst. 6. à num. 9. licet contrarium teneat Hieronymus Paulus, in praxi Chancellariæ, fol. 26. in paruis.
- Sexta conclusio. Vicarij nominati à Prælatis inferioribus habentibus Episcopalem, & ordinariam iurisdictionem, non sunt

capa-

capaces delegationum, neque harum executionum, quod patet quia officium Vicariatus de rigore non est dignitas, ut supradictum est, & concludit Menoch. cum pluribus vbi supra: si igitur non est dignitas, nec personalis, neque canonicus, non verificantur in eo verba tex. in dict. cap. statutum, neque id possunt pretendere ex dispositione d. Clementinæ, & si principalis, quia loquitur solum in Vicarijs principibus Episcoporum: & cum sit exorbitans non est extendenda: ut ibi glos. & omnes existimant. Quibus rationibus moti hanc conclusionem cum alijs antiquioribus firmant Immol. & Cardinal. vbi supra, licet contrarium tenuerint Mathæus, & alij antiqui per eos allegati.

14 Ego tamen, si meum licet interponere iudicium id limitarem, in Prælatis, Abbatibus, Archidiaconis, & alijs habentibus Episcopalem iurisdictionem in Parrochos, & parochianos, & qui habent suum districtum, & faciunt Synodus, & utuntur ambobus legibus diocesana, & iurisdictionali priuatiè ad Episcopum intra cuius diocesis limites sunt: isti enim verè sunt Prælati, & Ordinarij: prout est Abbas sancti Facundi, ex Abb. in capit. dilectus de officio Ordinarij & in cap. fin. de offic. Archidiac: & in c. auditis de præscriptio. & cū sint Ordinarij in omnibus equi paran-

tur Episcopis, & eorum Vicarijs in illo districtu, & eadem ratio erit in eis quæ in Vicarijs Episcoporum. Vnde etiā si dicta Clement. effect correctoria, ex identitate rationis debet ad eos extendi: ut per Felin. nu. 14. & 15. Deciū & alios in cap. translato, de constitutio. Iasso. in authen. quas actiones C. de sacro sanct. Eccle. & in l. de quibus ff. de legibus.

15 Præterea dicta Clemen. locuta est de principalibus Vicarijs Episcoporum ratione frequentioris vlus quia communiter Episcopi soli habent Vicarios, & suos districtus, cū dicta iurisdictione, & quādo lex loquitur de aliquo ratione frequentioris vlus, extenditur ad alios eadem rationem habentes, ut per glos. in Clemen. 1. verbo, præsidentes, de rescript. quæ declaratur ab Abb. in Clemen. 1. de suplenda negligencie prælatorum. Latius Felin. in cap. coram de offic. deleg. in princ. à num. 1.

16 Tum etiam quando lex vel Canon loquitur de Episcopo, aut dicæciano, extenditur ad quemlibet Ordinarium, si ratio conueniat ambobus: ut per Abb. in c. cū olim notabili. 4. de præscriptio. quem ibi Felin. sequitur: at vero in præsenti casu, vt notum est, ratio ambobus conuenit, quia cum Vicarius Abbatis sit Ordinarius, & habeat districtum, & sit vt Vicarius Episcopi, est principalis Vicarius, & habet præminētiam officij, vnde in eo etiā debet

Variarum quæstionum

intelligi dicta Clementina, & sic iam vidi eos conseruatores, & iudices delegatos in aliquibus rescriptis, licet ut in pluribus ex stylo Romanæ Curiæ, & tribunalis Nuntiorum Apostolicorum, à communiter accidentibus, non soleant eis huiusmodi Literæ dirigi. Sed hoc ideo accidere credo, quia non existimant eos ita Ordinarios, & quia solent inter eos, & Episcopos esse litispendentes, qui bus nollunt præiudicare.

17 Septima conclusio. Archipresbyteri Ciuitatentes Ecclesiæ Cathedralis possunt esse delegati, & executores, quia habent dignitatem. ex Abb. in cap. i. de officio Archipresbyteri, latè Menochi cons. 52. à num. 28. & à num. 175. & à num. 120. lib. i. Boër. in titul. de auctoritate magni Consilij, à num. 71. Selua in tract. de beneficijs, part. i. q. 2. fol. 13. Cardinal. cōs. 33. Archipresbyter, verò ruralis, qui per vicos, aut alia loca particularia constituitur, non habet dignitatem, neque est capax harum delegationum, ita Hieronymus Paulus in praxi Chancellariæ, fol. 26. in paruis (& Archipresbyteratus de Medina del Campo, est dignitas ruralis. Puteus de cōsilio. 378. lib. 2. Imol. & Cardin. vbi suprà, & additio Abb. in cap. ad hæc de officio Archidia. qui loquuntur in Decano rurali, & sic de consuetudine iudicari, & existimari videmus. At verò consuetudo tribuit dignitatem, ut illam

per Seluam vbi suprà, Felin. in rubrica de maiora. & obedienti. nu. 8. An verò Archipresbyteratus sit dignitas, vide Rottam de officio Archipresbyter. in antiquis. decisio. i. *ad modum illius*

Octava, & ultima conclusio. Guardiani fratrum Minorum, & Priors Predicatorum, & aliorum conuentualium, sunt capaces harum delegationum ex Imol. & alijs vbi suprà, & ex Felin. in cap. cum olim in prin. de maioria. & obedientia, de alijs non est dubium, quia sunt dignitates, & eas nominat Hieronymus Paul. vbi suprà, & ideo de eis non agimus.

§. 2. Quando executor debeat citare & audire partes.

Prima conclusio. Executor gratiæ Apostolicæ, cum clausulis, siue denotantibus monitionem, prout sunt clausulæ, quæ de iure intelliguntur, etiam si in gratia non essent expressæ, prout est clausula, si est idoneus, si est sufficiens, si est dignus, & similes, siue cum clausulis denotantibus conditionem, ut si est Doctor, si est detali vicino, si beneficium vacat, si resignans habet, unde vivere possit, si habet congruam sustentationem, & similes, tenetur prius quam exequatur facere aliqualem informationem, & verificationem narratorum. In hoc tamen est differentia, quod in

in primis si non faciat, non erit ipso iure nulla executio, sed veniet annullanda, si postea prouissus reperiatur in dignus in. 2. verò erit ipso iure nulla, tamquā non obseruata forma manda-
ti, vt per Abb. & Felin. numero. 22
28. in capit. fin. de præsumptio. idem Abb. in Clemen. 1. de of- ficio. delega. & in capit. 1. de re iudi. allegat Innocen. in capit. inter dilectos, de excessibus præ- latorum, & hæc informatio est extrajudicialis, & non iudicia-
lis. Vnde licet sit executor ali- cuius collatoris, non haben- tis iurisdictionem, poterit eam facere, quod non negarunt Abb. & Felin. vbi suprà, & ad iproposatum clausulæ si benefi- cium vacat, idem vult Inno- cen. in capit. de cetero de re iu- dicata. Menoch. de arbitra. iud. lib. 1. quæst. 38. num. 4.
21. Secunda conclusio, Execu- 23 tor etiam si sit datus non so- lumen, cum clausulis sonantibus conditionem, & per verba, si ti- bi constiterit, si per diligenter informationem, vel alijs simili- bus, non tenetur assumere par- tes iudicis, & citare partes si non vult, sed potest extrajudiciali- ter procedere: nisi in casibus de quibus in discursu quæstionis, vt per Abb. vbi suprà, & Felin. nume. 18. & constat ex decisio- 24. de sententia & re iudica. in an- tiquis Dominorum de Rota, & de rescript. decisione. 7. etiam si

sit ei onerata conscientia, vt per gloss. in dict. Clementi, ynica de officio de legat. & cum Bald. Alexand. Altiat. & alijs. Menoch. in dict. tract. lib. 1. quæstio. 17. num. 14.

Tertia conclusio, Si aliquis tertius sit in possessione etiam de facto, executor tenetur as- sumere partes iudicis, & cum ci- tare, & audire argum. text. in capit. licet Episcopus de præben. in. 6. Innocen. in dict. capit. fin. idem in capit. proposituit, de con- cessio. præbendæ, & cum pluri- bus Nauarr. in dict. capit. cum contingat, tertia nullitatis cau- fa per totam, Euerardus consi. 114. nume. 2. Celsus consi. 89. nume. 4. Quintilianus Mando- sius in regula. 34. quæstio. 42. num. 3. 2. parte regularum Abb. vbi suprà, Felin. in dict. capit. fin. num. 24.

Quarta conclusio, Si executo- ri constat quod possessor est no- toriè iniustus, aut intrusus, non tenetur citare eum, vt per Cels. vbi suprà, & colligitur ex his quæ de intruso notat Lanzelotus in tract. de attentatis. 1. parte. ca- pit. 3. à num. 69. cum sequenti- bus, & de intruso non restituendō, Menoch. in tract. de recupe- rando remedio. 15. à num. 463. & Gomezius in regula de triennali, quæst. 10. fol. 235. in paruis.

Ex quo infertur, quod si intru- sio non sit ita notoria, vel sit intri- cata, & excusabilis quod citadus

Variarum quæstionum

est, ut per Cels. & Lancelot. vbi supra, lecurius tamen puto, quod in utroque casu citetur, alias faciliter per supremos iudices Regios declararetur vim fieri: nam posset allegare aliquas causas, ex quibus offalcaret ipsam intrusio-

25 Si tamen iudex absque citatione procedat, debet constare in processu de notoria infusione, alias non valerent acta, ut per Rotam decisione septima de iudiciis notis.

26 Quinta conclusio, Executor gratiae cum clausula, si tibi constiterit, vel alia simili, si gratia directe tendat in præiudicium alicuius intrinsecum, non extrinsecum, appello intrinsecum, quando directe gratia ipsa auferit illius, vel declarat auferendum, at ablatum, quod habet, vel habere potest, vel prætendit in possessione, & proprietate, ut puta de clausula, si possessor tale delictum commiserit, ex quo veniat priuandus, vel si habet duo incompatibilia, vel si collator negligens fuit, vel si fuit simoniacus, vel si est indignus prouisus, & similes, & extrinsecum appello, quando auferit illi gratia ius maximè remotum, ut post mortem alicuius, vel auferit illius generale, puta conferendi pro illa vice, sine aliquo delicto, & vel auferit illi solum ius in proprietate quia ad possessionem nullum ius habet: tandem

intrinsecum præiudicium appello, quod gratia ipsa directe, & ex verbis tertio facit ob aliquam culpam, vel delictum in possessione & proprietate, & extrinsecum, quod accidit per accidens, extra verba gratiae. Item intrinsecum appello, quod dependet ex facto tertij in gratia declaratum, extrinsecum è contra.

27 Vel melius, recolligendo omnia supra dicta, & moderando, & declarando ea potest dicere, quod intrinsecum præiudicium est illud, quod ex ipsis verbis gratiae manifeste colligitur, ut in exemplis supra positis, extrinsecum, verò quod venit per accidens, non ex verbis gratiae non faciendo differentiam an præiudicium causetur in possessione, aut in proprietate.

28 Executor igitur huiusmodi gratiae, & cum dicto intrinseco præiuditio tenetur assumere partes iudicis, & citare partes: ita Abb. in dicta Clementina, & in dicto capit. fin. & Felin. in dicto capit. fin. nu. 25. Augustinus Bertrius in capit. conquerente, num. 11. de restitutione spoliatorum, & ita etiam sentit Cabalca. decisione 22. num. 3. prima parte, & sic debent intelligi, quæ de clausula, si tibi constiterit, notabat Lap. allegatione 15. & Paris. consi. 31. num. 33. lib. 4. Alexad. & alij, & Mandos. in tract de monito. quæstione 60. nume. 35. quæ alias falsa forent, nam ut su-

praeconclusum est, nulla est differentia inter clausulas sonantes monitionem, & clausulas sonantes conditionem ad assumendas partes iudicis, si tertius non sit in possessione, vel sibi directe ex gratia praetiudicium non inferatur.

29. Ex qua conclusione insertur, quod executor gratiae in fauorem resignatij, etiam cum clausula, si resignanti maneat unde commodè vincere possit, non tenetur citare resignantem ad verificationem, neque assumere partes iudicis, tūm quia resignans non est possessio, quia per resignationem admissam dimisit possessionem: tūm quia gratia non parat illi intrinsecum praetiudicium, cum in canon disputetur de facto, aut non factum eius, dicet posset parare extrinsecum praetiudicium, ut in proprijs terminis concludit Cabalca. dict. decisione. 22. numero. 6. & cum causis de facto accidisset, & quidam executor summarie, & absque citatione resignantis gratiam verificasset, & executus esset, non auditio resignante competente, & de suo extrinseco praetiudicio allegante, vtpote resignationem fuisse meticulo-
sam, & non remansisse illi con-
gruam sustentationem; de quibus directe non agebatur in gratia, & ad Chancellatiam Vallisoletanam negotium delatum esset ingradu violentia, decla-

ratum est vim non fieri, & remissum negotium dicto executori, non ob aliud, nisi quia gratia non directe praejudicabat, nec tractabat de facto tertiij, ob quod executor debebat gratiam ex qui, & resignatione, quæ iam erat facta, & per Pontificem admissa, nec super ea aliquid restabat agendum ab executori. Tum etiam quia iam consenserat resignans, ex quo amissit ius ad possessionem, & exceptiones dictæ solum tangebant proprietatem sine cuius praetiudicio poterat gratia exequi, licet postea in iudicio proprietatis obtinuerit resignans me existente aduocato.

30. Et quod resignans per resignationem, & gratiam verificatam amittat ius, & possessionem, tenet Puteus decisione 468. lib. 2. idem decisione 371. lib. 3. & decisione 175. lib. 3. & licet in decisione 158. lib. 3. videatur dicere contrarium intelligendus est in fauorem eius, contra tertium, & quando gratia adhuc non fuit sortita effectum, nec verificata clausula, contra quem terrium, usque dum sortiatur effectum gratia, non amittit possessionem, & potest agere possessorio si spoliatur, contra vero resignatium, vel habentem causam ab eo statim literis expeditis, & consensu in Curia praestito amittit. intelligo tamen quod admissa resignatione solum habet detentationem ratione

Variarum quæstionum

cuius restituitur contra tertium,
non contra resignatarium, hæc ta-
men possessio, aut detentatio si
postea non sortiatur effectum re-
signatio, conuertitur in possesso-
nem legitimam, etiam contra
eum, & quod admissa resigna-
tione, ius aliquod non remaneat
apud resignantem, notat Paul.
Æmilius Verallus decisio. 8 r. in
prin. lib. 3. Melius Casiadorus de
renuntiatione decisio. 2. num. 3.
eleganter additio ad decisionem.

4. Rotæ de renuntiatio. in nouis
num. 4. vbi Gomezium & alias
Rotæ decisiones allegat, sic etiam
intelligendum est, quod brevi-
ter, & cum Crescentino notauit
Lanzelot. in tract. de attentatis.

3. part. cap. 29. num. 2. elegan-
ter etiam declarat idem Lanze-
lo, post hæc scripta visus, in dict.
tract. 3. part. cap. 24. quæst. 7. per
totam præcipue num. 2. & num.
17. Est tamen attentè legendus,
quia quando concedit remedia
restitutionaria, vnde vi & attentato-
rum renuntianti spoliato, loqui-
tur contrâ tertium, non contrâ re-
signatarium, & sic probant iura,
& DD. & decisiones per eum alle-
gatae, ratione cuiusdam status, &
sic loquitur in d. num. 90. contra
vero ipsum resignatarium, non
admittit talem restitutionem, vt
per eum in d. num. 17. qui loqui-
tur in casu fortiori, igitur ex his
vides, quod præiudicium resig-
nantis ex gratia, est extrinsecum,
& ipse non iudicatur possessor ad

uersus resignatarium, ideo citan-
dus non est, vt suprà conclusum
est.

31. Sexta conclusio, executor gra-
tiae, siue cum clausulis sonanti-
bus monitionem, siue cum clau-
sulis sonantibus conditionem, si
tertius compareat ante perfectâ
executionem tenetur cum audi-
re, saltim in via summaria, & assu-
mere partes iudicis. Abb. in d. Cle-
ment. in fin. Felin. in d. cap. fin.
num. 27.

32. Septima conclusio, executor
cū clausula, vocatis vocādis, sem-
per tenetur assumere partes iudi-
cis, & citare partes. Abb. & Felin.
vbi suprà num. 23.

33. Octava conclusio, executor
gratiae, siue cum clausulis sonan-
tibus monitionem, siue conditio-
ne, sivult, potest assumere partes iu-
dicis, & citare partes & audire. Ro-
tade rescrip. in antiquioribus de-
cis. 7. & in antiquis de concessio-
ne præbend. num. 4, decis. 55. Fe-
lin. vbi supra, num. 16. Mandosius
in tract. de monitorijs, quæst. 60.
num. 16. & in d. reg. 34. quæst. 42.
per totam. In Francia tamen hoc
non admittitur, quia ex concor-
datis in tit. de causis, executores
non habent causæ cognitionem,
sed solum executionem puram:
causæ viro cognitione remittitur Or-
dinarijs: vt per Franciscum Mar-
cum, decisio. 159. part. 1. & 1157.
num. 3. eadem parte docet etiam
cum pluribus Rebuff. in forma
nouæ prouisionis, verbo contra-
dictores,

dictores, & verbo, & descendant
inductum, & in glossa ad dictas
concordatas in forma mandati
fol. 644. & 645. in paruis, & in c.
nulla, de concessione præbendæ vi-
gesima nona, & trigesima, & tri-
gesima prima clausulis mandato-
rum. Monoch. de retinenda Re-
medio. i. à num. 85. cum sequen-
tibus.

In Hispania tamen, licet ha-
beant caularum cognitionem, &
possint assumere partes iudicis, &
ita praxis obseruet: tamen intel-
ligo in quantum id est necessariū
ad exequendam gratiam, vel sus-
pendendā eius executionem, nō
tamen ad cognoscendum ordina-
riū, & integrē, de iuribus partiū,
& proferendam sententiam diffi-
nitiuam, hoc enim solum iudici-
bus ordinarijs competit in prima
instancia, secundum determina-
tionem sacro sancti Concilij Tri-
dentin. sessione 24. cap. 20. de re-
formatione, cuius protector est
noster Rex Philippus, & eius Re-
gale Cōsiliū quotidie se intromit
tit, circa eius obseruationem.

Quare ferè semper hodie hæ
executions committuntur Ordinarijs qui possunt cognoscere ex
potestate ordinaria, & delegata:
ut per Felin. in cap. cum ex officij
de præscriptio. Rebuff. ad concor-
datas Franciæ tit. de forma man-
dati, fol. 638. in paruis, licet Rota
de concessione præbendæ 19. in
nouis existimauerit, quod quia
sunt delegati non vtuntur iurisdi-

cione ordinaria: allegat quædam
iura, sed tamen intelligenda est
dicta decisio, quod quo ad exe-
cutionem non vrentur iurisdi-
ctione ordinaria, & in ea proce-
dunt, vt delegati, sed nihil impe-
dit, quin possint cognoscere de
causa, etiam vt Ordinarij, si illis
sit necessarium, ad euitandos cir-
cuitus, & partibus iustitiam mi-
nistrandam: vnde ex iurisdict. or-
dinaria poterunt plenè de iuribus
partium disputare, & sententiam
diffinitiuam ferre.

Esetq; necessarium sic semper
fieri: sed tamen multoties exe-
cutiones similes committuntur,
alijs Ordinarijs, aut nō ordinarijs,
& tunc quia partes appellant, &
in gradu appellationis deducunt
omnia iura sua (tūm quia causæ
committantur stylo Rotæ, &
Tribunalis Nuntij vnà cum toto
negocio principali, & sic etiam
non iustificata appellatione, rema-
net apud iudices delegatos, qui
possunt cognoscere de negotio
principali) & quo ad delegatos à
Papa, & causas in Curia Romana
introductas, probat latè dicēs esse
stilum Lancellottus de attentatis
2. par. cap. 10. num. 4. & 9. & quo
ad delegatos à Papa, & à Nuntio
iustificata appellatione, vnà cum to-
to negocio principali: latè Couar.
in pract. cap. 9. & per totum, tūm
etiam quia à collatione, & alio
grauamine extra judiciali, licet
appellatur, latè Francus in cap. 1.
de appellatio. & in cap. bonæ, nu-

Variarum quæstionum.

16. eod. tit. notant DD. iu cap. cōcertationi de appella. in 6. remanet frustrata prima instantia Ordinarij.
- 38 Limitatur tamen hæc conclusio, quando constat de mente Pontificis ex verbis gratiæ quod voluit excludere cognitionem cause & remouere omnes exceptiones, tunc enim non potest executor partes iudicis assumere, vt per Abb. & Felin. vbi supra, Causal. in d. decisio. 21. num. 4. & 5. par. 1. sq
- 39 Ex quo infertur, quod executor datus cum clausula absque vi-
tio spolij & attentatorum, quia cōstat ex illa clausula de voluntate
Pontificis, iudicatur ut merus exe-
cutor, & contra eum non datur
remedium, neque appellationis,
nec restitutionis si spoliaret, vt con-
stat, ex Paul. Emil. Verall. decisi.
180 lib. 3.
- 40 Ex quo etiam infertur, quod
executor Brevis ad capiendam
possessionem alicuius beneficij,
nomine Camaræ Apostolicæ cū
clausula (citra vitium spolij, & at-
tentatorum) attenta aliqua reser-
uatione, non tenetur, neque po-
test citare partes, neque assumere
partes iudicis: tenetur tamen sum-
marie verificare quæ in Breui na-
rrantur. Si vero tertius compa-
reat & allegat surreptionem Bre-
uis, vel litem pendente, super
eius surreptione, siue motam ex
parte impenitantis super iactatio-
nibus aduersarij dicentis, Breue
surreptitium, siue ex parte aduer-
- sarij, hoc casu teneret partes sum-
marie audire: alias si Breue nullā
contineat surreptionem omnia-
que expedientia sint natrata Pon-
tifici: tunc executor tenetur exe-
qui, non obstantibus quibuscum-
que exceptionibus, quia constat
de mente Pontificis, qui voluit
gratiæ facere, & iura derogare
ob dictam reseruationem: vt hæc
omnia latè & confusè, cum pluri-
bus Rotæ decisionibus, notat Læ-
zelottus de attentatis, 2. par. cap.
4. in præfatione, à num. 394. vñq;
ad numerum 448. & in prima par.
cap. 3. num. 66. & in d. cap. limita-
tione 12. per totam, & in d. 2. par.
cap. 12. limitatione 30.
- 41 Ex quo etiam infertur, quod
si duo litigarent in Rotta super ali-
quo beneficio reseruato, & tertius
aliquis, qui non erat in lite proui-
sus à Papa, haberet possessionem,
executor Brevis non posset eum
non auditum spoliare, dummo-
do haberet titulum coloratum,
quia tunc bene cōstat esse surrep-
titium, & defenderetur in Regali
Consilio in sua possessione, si tamen
titulus esset habitus ab Ordi-
nario, vel lite pendente in Rotta
super eo, vel stante reseruatione
beneficij, qua durante vacauit (vt
puta in mensibus reseruatis, neq;
Ordinarius habuerit aliquam iu-
stam aut coloratam rationem pro-
uidendi, non obstante reserua-
tione, vt quia est de iure patronatus
laicorum.) tunc prouisus erit no-
toriè intrusus, & abique eius cita-
tione

tionc potest executor excui dictum Breue, nec iudicatur surreptitium, vt infra latius dicetur, & constat ex traditis despoliato à beneficio reseruato non restituendo à Mandesio in l. pat. regulorum Chancellariæ Regul. i. quæstio. 3. per totam, & beneficijs iuris patronatus laicorum, quæ non cadut subreseruationibus ab eod. d. Reg. i. quæst. 10. per totam.

42 Nona conclusio, Executor merus nominatus ab Auditore Cameræ ad facientiam collationem & dandam possessionem beneficij, licet de mero iuris rigore, nec possit partes iudicis assumere, nec possit alios audire, quia omnino merus executor est, ex Abbatte, & Felin. vbi suprà, tamen de æquitate, si tertius compareat, & ostendat esse possessorem beneficij, & possidere cum titulo colorato, sequentiam citatum, & auditum graueq; sibi dñum imminere ex spoliatione, præcipue ob distantiam Romanæ Curiæ, vt in his Regnis contingit, tenetur eum audire, saltim ad effectum super sedendi in executione, rescribendo, aut remittendo dicto Auditori, vel alias iudici competeti, quod iam vidi factum & declaratum, vim fieri, si id non fiat: & certè si non fieret plures absque causa, & ratione, spoliarentur suis beneficijs: quod constat ex latè traditis à Nauarro & Doctoribus in cap. si quando de rescript. & ab Abb. & alijs in cap. pastoralis. §. quia ve-

rò de officio de lega. & per Maratam in suis disputationibus, disputatione 1. per totam, & faciunt quæ de Nuncio dato ad exequendum, qui debet supercedere, quando noua causa superuenit, quæ si iudicanti cognita esset, etiam ipse supercederet, & quando notoria esset exceptio, & damnum esset irreparabile, cùm Felin. Abb. & alijs in dict. §. quia verò & cum Abb. Felin. & alijs in cap. de cætero de re iudica. notat Menoch. in tract. de arbit. iud. lib. i. quæst. 38. à num. 21. cum sequentibus, & faciunt quæ ipse in num. 11. notat de iudice requisito ad exequendum sententiam alterius, coram quo exceptiones opponuntur, faciunt etiam quæ de tertio oppositore, & possessore qui se opponit coram iudice requisito, ad defensionam suam possessionem, quia iudex requirens longè distat, notat Couar. in suis Practicis cap. 16. num. 5. Acebed. in l. 6. tit. 17. nu. 7. lib. 4. recopila. vbi dicit, quod merus executor potest audire de notoria iniustitia.

43 Ex quo infertur, quod iste executor potest recusari à possessore se opponente, quod non posset, si non haberet aliquam causæ cognitionem, saltim ad dictum effectum: vt constat ex his quæ de compulsore & executore, notat Lancelottus in tract. de attentatis, 2. par. cap. 6. à nu. 12. vbi dicit quod possunt recusari ex eo, quod habent aliquam causæ cognitionem,

Variarum quæstionum

nem, & latius de cōpulsore. Quin
tilianus Mandos. in tract. com-
missionum , commissio. 26. vñ-
decima quæstione , ex his finitur
secundus , de iurisdictione exe-
cutorum.

§. 3.

44 Prima conclusio. Executor gra-
tiæ cum clausulis) amoto quoli-
bet illico de tentore, & contradi-
ctore, &c.) habet solum iurisdi-
ctionem contra eos, qui de facto,
& non de iure contradicunt, vt
potè intrusos , quos per censuras
compellere potest ad dimittendū
beneficiū , & restituendos fru-
ctus, non tamen habet iurisdictionem
contra eos , quā de iure con-
tradicūt & possident, saltim cum
titulo colorato , in quorum fau-
orem tenetur in executione super
sedere , & causam remittere, licet
ipsi raro faciant, vt per glos. in c.
pro illorum verbo contradicto-
res , de præbend. & ibi Innocen-
Abb. & omnes, latè Naua. in cap.
cum contingat in octaua causa
nullitatis per totam de rescrip. Re-
buff. in sua praxi beneficiali in for-
ma nouæ prouisionis verbo (a-
moto quolibet illico detētore.)
Straphileus in tra&t. de litteris, gra-
tiæ, & iustitiæ. tit. de vi, & effectu
clatularum, fol. 179. num. 4. in par-
uis, notat Puteus decis. 271. num.
6.lib.3.

45 Poteritque etiam executor si
hi sint intrusi , & de facto contra
dicant, procedere contra eos spre-

ta eorum appellatione , nam ab
executore gratiæ non excedente
non datur appellatio , saltim ad ef-
fectum suspensionis , vt colliges,
ex decisione Rotæ de appella. 45.
in nouis , & ex Francif. Marco de
cisione 100. prima par. num. 1. Pa-
ris. consi. 28. num. 12. lib. 4. latè Lā
celottus in tract. de attenta. 1. par.
cap. 12. num. 37. idem à num. 22.
& facit, quia intrusus non est re-
stituendus, nec tuendus in sua pos-
sessione , vt suprà dictum est cum
Menoch. & alijs , notat Felin. in
cap. cum olim, num. 11. de re iudi-
ca. & Paris. consi. 47. num. 32. lib.
4. & intrusus nō potest dare obie-
ctus , & non auditur appellans, vt
latè per Lancelottū in d. tract. de
attenta. 1. par. cap. 3. à num. 69. cū
sequentibus , & intrusus is dicitur
46 qui prouisus est ab Ordinario de
beneficio, quod vacavit in mense
vigore alternatiæ Papæ reserua-
to, vel qui prouisus est ab Ordina-
rio de alio beneficio reseruato, ne
que etiam iste est citandus de sty-
lo Rotæ, vt in decisione 18. de
restitutione spol. in antiquis , nisi
intrusio sit excusabilis , vt per Mā
dos. in reg. 1. quæst. 3. per totam
intrusus etiam dicitur , qui habet
titulum beneficij ab eo, qui sibi da-
re non potest , vt latè per Rottam
decisio. 13. de causa possessio , &
proprieta. in antiquis. Innoc. &
DD. in cap. nihil est de electione
Gutierrez consi. 10. num. 11. Man-
dos. in regul. 29. quæst. 4. & de mo-
nitorijs quæst. 6. à nu. 37. Lance-
lottus

lottus vbi supra, & intrusus est qui
lite pendente intrat possessionem
rei, super qua litigatur. Casad. de-
cisiō. 9. de causa possesso. & pro-
prietate. Et etiam est intrusus, qui
cum sola signatura capit possessio-
nem beneficij. Rebuff. in tit. de
pacificis possessoribus, num. 51.
& quis dicatur intrusus ponit Sel-
ua in tract. de beneficijs 3. part.
quaest. in quinta qualitate: Go-
mez. in regula de triennali quaest.
27. & 47. 8048. ponit etiam Mal-
cardus proba. 2. par. conclus. 937.

47 Obiter tamen aduerte, quod non est intrusus habens titulum
ab eo qui dare potest, licet de virti-
bus tituli disputetur, ut per Paris.
cons. 125. num. 25. lib. 4. & ideo
executor non potest contra eum
procedere, neque cum spoliare,
& sua appellatio operabitur effe-
ctum suspensuum, ut per Lance-
lotum vbi supra, quia tunc exe-
cutor excedit à forma mandati, &
ab executore excedente bene ap-
pellatur, ut in l. ab execitore, ff.
de appellatio. & in l. ab executione
C. quorum appellations non res-
cipiantur, & notat DD. in d. cap.
cætetū, & sic quotidie praxis ob-
seruat, & iudices supremi solent
declarare fieri vim ab executorē
exequente in possessoris titulati
præjudicium.

48 Nota etiam, quod si intrusio
sit intricata, & hoī clara, propter
aliquas causas coloratas eam excu-
santes, tunc intrusus debet audi-
ri, & executor non potest contra

4
eum procedere spreta appellatio-
ne, ex his quæ de intrusione offus-
cata, notat Lancelottus in locis
suprà allegatis.

Præterea aduerte, quod prouisus ab Episcopo de beneficio va-
cante in mēse reseruato, per alter-
natiuam, dicitur intrusus, si alter-
natua sit ab Episcopo acceptata:
nam non operatur effectum suū,
absque acceptatione Episcopi: vt
constat ex omnibus alternatiuis,
Pij, Gregorij, & Sixti, & aliorum
Pontificum in fin. & colligitur ex
his quæ de gratia non acceptata,
notat Puteus decisio. 339. lib. 2.
quia per dictam alternatiuam fuit
facta reseruatio octo mensium, cū
clausula decreti irritantis, & sic
Episcopus in illis non potest con-
ferre, & prouisus est intrusus, ex
suprà dictis.

Tum etiam aduete, quod di-
cta gratia loquitur solum in favo-
rem Episcoporum, & Archiepis-
coporum, & Primatum, & non
aliorum. Cæteri collatores, etiam
si Ordinarij sint, non habebunt
amplius, quam quatuor menses
ad conferendum, qui non reser-
uantur in dicta alternatiua, qui
sunt, Martius, Iunius, December,
& September, in alijs vero quia re-
seruatis, ex dictis alternatiuis con-
ferre non possunt.

Nota etiam, quod Sede Pon-
tificali vacante, extinguitur dicta
reservatio, & alternatiua: & Epis-
copus poterit conferre ex potesta-
te sibi data à iure communi, vt ele-

Variarum quæstionum

gantissimè notat Amilius Veral-
lus qui dicit sic decisum in Rota.
decisio. 2. 4. à num. 3. lib 2. & fa-
ciunt quæ de alternatiua notat
Quintilianus Mandos. in regulis
Chancellariae, regul. 27. quæst.
16. & regula. 11. quæst. 11. vbi
etiam dicit, quod Episcopus non
potest vii gratia alternatiæ, nisi
possit acceptationem, & literarum
expeditionem, ex his igitur con-
statbit, quis sit, vel non sit intru-
sus ad effectum executionis, pre-
ta appellatione, de qua agimus in
hac conclusione prima.

52 Quæ tamen limitatur duobus 55
modis admodum necessarijs, pri-
mò in casibus in quibus diximus,
executorem non teneri assume-
re partes iudicis. Tunc enim si
possessio sit vacans non excedit,
& ideo ab eo non potest appella-
ri, & facit, quia tertius non po-
test impedire executionem sen-
tentia, si ipse non possideat, &
possessio sit vacans, ex l. is à quo
ff. de rei vindicatione, & cum Co-
uarr. &c alijs decisio Perusina 26.
à num. 12.

53 Secundò limitatur, nisi rescrip-
tum, aut gratia sit surreptitia, &
intrusus alleget de surreptione,
tunc debet audiri, & executor
non potest procedere cōtra eum,
nec eum spoliare: vt colligitur
ex notatis per Compostellanum,
in capit. mandatum, versiculo
sed pone, de rescript. quod con-
firmatur, quia surreptio vitiat ip-
so iure gratiam, & dationem

executoris, & inficit eius iuri-
dictionem, vt per Felin. latè in
cap ad audientiam. 2. de rescript.
& cum Abb. Felin. & alijs, latè Na-
uar. in dict. cap. cum contingat,
prima nullitatis causa, à numer. 1.
& per totam, & ipse executor cog-
noscit de surreptione ad effe-
ctum, supersedendi: vt per eun-
dem Felin. vbi suprà, & in capit.
pastoralis §. quia verò numer. 6.
de officio de legat. & in dict. cap.
fin. numer. 36. Menoc. in dicto
tract. de arbitra. iud. lib. 1. quæst.
38. in fin.

Et non solum intrusus potest
allegare de surreptione, sed etiā
de non iure impetrantis, dum-
modò non sit obscurum, & in-
tricatum, sed clarum, licet non
clarissimum, vel notorium, &
per consequens etiam de iure ter-
tij claro exclusio iuris agentis,
ad effectum obtinendæ absolu-
toriæ, & non canonizationis
sui tituli, quod nullum est, ex
doctrina Bartol. in l. secunda de
exceptione rei iudicatæ, & ira iu-
dicat Rotæ: vt per Cassador. de-
cisione secunda de sententia, &
rei iudicata, num. 2. & 3. & est
elegans decisio Rotæ in antiquis,
de restitutione spoliatorum, 18. in
fin. & ita etiam iudicauit Rota co-
ram Puteo decisione 366. libro
1. per totam, & cum Abb. An-
charran. & alijs his non relatis.
Quintilian. Mandos. regul. 27.
quæst. 13. num. 3. & quæst. 13. nu-
mer. 3. & 4. vbi quod sola suplicatio
signata

signata alicuius tertij, licet Literæ non fuerint expeditæ, sufficit ad docendum de iure tertij, & excludendum agentem, & quod ita iudicauit Rotæ, tum etiam sola collatio, & immisso executoris in possessionem alicuius tertij sufficit, licet non constet de verificatione gratiæ, & processu executoris: ut per Puteum vbi suprà, & si sufficit allegare de iure tertij, & ad id admittitur intrusus, ut per supradicta: multò magis ad allegendum non ius ipsius impetrantis, ob defectum alicuius ex diligentijs necessarijs, vt colligitur ex his quæ notat Cassaderus vbi suprà.

57 Neque obstat, quod suprà diximus cum Lácelotto & alijs, quod intrulus non potest dare obiectus ad excludendum agentem: nam ipse, & per eum allegati loquuntur de intrusione facta lite pendente, in odium attentantis contra formam Capituli si hi, cōtra quos, vt lite pendente lib. 6. & sic distinguit decisio Rotæ, vbi suprà.

58 Et an intrulus spolians possit dare obiectus, notatur etiam in cap. in literis de restitutione spoliat. & colliges, ex latè in beneficijib[us] notatis per Menoch. in tract. de recuperand. reme. 15. à num. 435. & à numer. 443. cum sequenti. & à Lancelott. in tract. de attentatis, 3. par. cap. 24. quæst. 1. à num. 1. cum sequentibus, & cū alijs quæstionibus sequentibus, & communi concluditur, quod exceptio incapacitatis, & noto-

rij, aut clari, non iuriis petentis restitutionem beneficij obstat illi: solum est speciale in casu dicti capituli, si hi contra quos, quæ omnia notabis, quia singularia sunt.

Aduerte etiam, quod licet suprà dictum sit, quod executor nō habet iurisdictionem contra contradicentem de iure, id intelligitur, quo ad effectum procedendi ad exequendam gratiam in præiudicium illius, qui de iure contradicit: non tamen negamus, quin eam habeat, quo ad effectum cognoscendi de iuribus partium, & supercedendi in executione, videns iustitiam cōtradicentis: pro ut suprà in alijs conclusionibus affirmaui.

60 Secunda conclusio. Executor gratiæ cum clausula (inducentes, & deftendentes in ductum) non solum habet iurisdictionē ad ponendum in possessione beneficij, impetrantem, & faciendum ei responderi de fructibus, sed etiam ad deftendendum eum post immisionem, si ab aliquo tertio molestetur, & hæc potestas anno durat: ut per tex. & ibi Abb. & Felin. in cap. quærenti de officio delegatum. 10. & hanc etiam conclusiō nem affirmant Menoch. Rebuff. & alijs per me allegati in hac quæstione §. 2. conclusio. 8. à num. 33. cum sequentibus.

61 In Gallia tamen hæc conclusio, non practicatur, quia facta executione, executor functus est officio suo, & poste à tota iurisdic-

ctio

Variarum quæstionum

ctio Ordiniorum est, & qui turbatur in possessione, coram Ordinario conqueri debet, per concordatas de causis suprà allegatas, & ita notarunt Rebuss. Marcus, & Menochius in dicta octaua conclusione citati.

62 In Hispania etiam ex Bullis, concessis in fauorem Potentissimi Regis nostri Philippi à Summis Pontificibus fælicis recordationis Pio Quinto, & Gregorio Decimotertio, quibus, eum dicti sacro sancti Concilij Tridentini, 65 protectorem faciunt, credo quòd seruaretur idem, quod in Gallia, & quod causa contra turbantem, remitteretur Ordinarijs, & super hoc darentur rescripta in supremo Consilio.

63 Et de iure communii Abb. & Ioannes Andræas in d. cap. quærenti, existimabant, quòd perfecta executione, si aliquandiu pacifice possidebat impetrans, erat extinta iurisdictio delegati, aut executoris non obstantibus dictis clausulis, ob quas moti fuerunt omnes saprà dicti, & etiam seruare Curiam affirmat Staphileus in d. tract. de litteris gratiæ, & iustitiæ, tit. de vi & effectu clausatum, fol. 180. in paruis.

64 Ex quibus infertur, quòd meri executores cum clausula, cæterum, (qui solent de stylo dari pensionatio, in reservatione pensionis, vel præsentantibus gratias fam Auditore Cameræ) in hoc Regno stante forma dicta, Sancti

Concilij de qua suprà non poterunt post perfectam executionem iurisdictionem exercere, licet in fauorem pensionarij contrarium aliquando de facto obseruetur, id tamen intelligo contra contradicentes de iure, contra quos in prima instantia debet recurri ad Ordinarios: contra verò turbantes de facto non erit inconueniens si procedant ad extra iudicialem compulsionem, quando clausula sonet perpetuitatem.

Tertia conclusio, Executor deputatus in defectum primi, non potest exequi gratiam, & dare titulum, collationem & possessionem impetranti, nisi prius requisiuerit primum Ordinarium, & ei terminum competentem assignauerit ad exequendum, & eum citauerit, & audiuerit, & si ipse primus executor aliquas rationabiles causas alleget, ob quas non potuit gratiam exequi, differtur executio, & tenetur eum audire, & supersedere in executione, & si aliter faciat nulliter procedit: & iam sic consului dum casus in facto accidisset, & vidi causam remissam primo executori, quia secundus sine ratione in ea se intro mitterat, & inhibuerat, ita notat Felin. in cap. fin. de præsumptio cerca finem, notant Innocen. & Abb. in d. Clemen. i. notant etiā DD. per tex. ibi in cap. si capitulo de concessione præbendæ, in 6. facit tex. & ibi late Abb. in cap. accepimus, de ætate & qualita. notat Sta-

Staphileus in d. tract. in. 4. forma
mandatorum de prouidendo à
num. 11. fol. 59.

66 Confirmatur quia quando da-
ti sunt plures executores ad ex-
eundam gratiam unus in de-
fectum alterius, non potest ali-
quis ex eis procedere, usque dum
constet de impedimento alte-
rius, & ad hoc quod constet de
impedimento, debet requiri pri-
mus etiam tria requisitione,
ut cum Aegidio & alijs existimat
additio ad decisionem. §. de offi-
cio delega. in nouis. Rotta alle-
gat gloss. verbo, requisierunt, in
Clement. dudum de sepulturis,
facit decisio Rottæ, prima de pro-
bationibus in antiquioribus, & 70
decisio. 7. de officio de lega. in
nouis.

67 Quarta conclusio. Executor
gratiæ potest committere ex-
amen, & alia pertinentia ad execu-
tionem, ut per Rottam de conces-
sio. præbendæ, decis. 18. in nouis,
& in antiquis decisio. 63. eiusdem
tituli, tex. expressus in Clemen. iu-
dices de officio de lega. etiā si eius
sit onerata conscientia, ut per
Rottam de sententia & re iudica. 71
decisio. 4. nu. 4. in antiquis, quod
est notandum ad gloss. & ibi no-
tata in Clemen. i. verbo, onera-

mus, de iure patronatus. Tenerur
tamen sequi boni viri arbitrium,
ex dict. gloss. & ex Menoch. cum
alijs in dict. tract. lib. i. quæst. 8.
num. 40.

69 Neque obstat tex. in cap. fin. §.

cæterum, de officio. de lega. nam
procedit inde legato ad nudum
actum facti, in quo industria per-
sonæ requiritur, ut est prædicare,
confiteri, legere & similia: tunc
enim omnino videtur electa in-
dustria personæ, ut per Abb. &
Felin. ibi & Veroius in capitul.
quoniam Abbas à num. 111. de
officio de lega. & tunc etiā si
per alium æquè idoneum ad im-
pleretur mandatum sufficeret, ut
colligitur ex traditis per DD.
ibi, & in linter artifices. ff. de solu-
tio. & supradicta de nostro execu-
tore confirmat Felin. num. 2.
in d. capit. fi. §. is autem. de offic.
de lega.

70 Et in tantum hoc est verum,
quod licet Summus Pontifex de-
derit secundum executorem in
defectum primi, vel plures ex-
ecutores, non est locus recursui,
si primus executor ob impoten-
tiam, vel alias occupationes per
alium adimpleret mandatum,
& suam executionem, ut per
dict. Clementin. iudices, deter-
minat Rotta de officio de legat.
in nouis, & ibi additio.

71 Debet tamen quando de legat
examen, aut aliam causæ cog-
nitionem committere personis
constitutis in dignitate, secun-
dum formam d. cap. statutum, ut
diximus in. §. i. conclusio. 1. huius
questionis.

72 Quinta conclusio. Executor
ad prouidendum de beneficio
potest inhibere Ordinario proce-
denti

Variarum quæstionum

denti, & idem de superexecuto-
re, ita Lapus allegat. 60. Mandosi.
in tract. de inhibitio. quæst. 55.

73 Sexta conclusio. Executori
non est à iure præfixum tempus
ad prouidendum, nisi in gratia si-
bi ponatur, ut per DD. precipue
Rebuff. in capit. 2. de concessio-
præbend. idem Rebuff. ad con-
cordatas, Franciæ titu. de forma
mandati, fol. 643. in paruis. Sta-
phileus in tract. de literis gra-
tiæ & iustitiæ, titu. quibus modis
expirent literæ ad beneficia, fol.
210. num. 5.

74 Septima conclusio. Potestas
executoris dati ad prouidendum,
etiam si possit assumere partes iu-
dicis, reintegra durat mortuo Pa-
pa, quemadmodum ipsa gratia:
datus verò cù clausula, vocati vo-
cādis, quia est iudex delegatus, nō
durat reintegra, quemadmodum, nō
neque alterius ad lites de legati,
ut per Rottam in titu. de offi-
cio de legat. decisione. 12. in no-
uis.

75 Octaua & vltima conclusio. 15
Episcopus successor, etiā non
consecratus, exequitur gratias di-
rectas suo prædecessori ratione
dignitatis, Rotta de officio dele-
ga. decisio. 17. in nouis, & ibi ad-
ditio & in antiquis de rescript.
decisio. 30. Aegidius Vellamera 22
decisione. 14. & cum his rema-
net expedita hæc quæstio, in 27
qua solum tractauimus de his
quæ frequentius in hac q 28-32
stitione & materia solent contingere

re nouiter practicantibus, quod
fuit necessarium, quia materia
inter Auctores est admodum dis-
persa, & in praxi sæpius in ea er-
rant hi, qui in causis Ecclesiast-
ticis, & stylo Curiæ parùm sunt
versati.

S V M M A R I V M quæstionis. 5.

Minor restituitur contra sententiam,
quomodo, coram quo iudice
petenda sit, quid debeat proba-
re minor, nu. 3. 4. quèd eo re-
stituto restituitur aduersarius. n. 5.

Minor restituitur aduersus lapsum
termini, coram quos sit petenda re-
stitutionem. 7. et non est necessaria
probatio nu. 8. etiā si litigauerit per
procuratorem nu. 8. col. 3. et. n. 3. et. 10.

Minor potest petere restitutionem ad-
uersus sententiam, etiam si appella-
uerit procurator, et de intellectu le-
gis si minoris. ff. de administratio-
nutor. et num. 12. 13. et. 14.

Minor succedens maiori an restitu-
tur, et de intellectu. l. Æmilius,
de minor et aliarum legum, et nu.
16. et. 18. et an in iudicijs, quasi con-
trahatur num. 20. et quid si lis fuit
agitata per procuratorem predecesso-
ris num. 21.

Declaratio add. l. Æmilius num. 23.
24. 25. 26.

Declaratio tex. in l. 2. C. si aduersus
venditionem, num. 28. 29. 30. 31.

Declaratur tex. in §. in hac. l. cum fi-
lius de verborum obligatio.

Amplius

- 33 Amplius declaratur d. l. A Emilius, num. 34. lib. 1. tit. 17. lib. 4. recop. col. 3. et 4. nu. 66.
- 35 Declaratio ad l. 10. tit. 17. lib. 4. recop. pilatio.
- 36 Ad glossam d. §. in hac sententia.
- 37 ad horam ei. ff. de minoribus, nu. 38. no. 39. moribus et normis.
- 40 Minor restituitur aduersus actum dā. et nosum suo tempore contingentem.
- 41 Et si dependeat à præterito.
- 42 Ad §. in hac intellectus.
- 43 Ad l. sane C. de nō numerata pecunia.
- 44 Ad l. ait prætor ff. de minoribus, et nu. 38. ibi ad §. idem scribit. 46.
- 47 Mandatum procuratoris confirmatur morte, et num. 48. ubi de praxi agitur.
- 49 Restitutio an impedit executionem, plures autores citantur, et nu. 50.
- 51 Restitutio habet effectum suspensum, et appellatio, nec ea pendente potest fieri nouitas, num. 52. nec est facienda, diffinitiuam an requirat alio tempore indaginem, vel nu. 53.
- 54 Declaratur Lancelot. an sufficiat sola petitio restitutionis.
- 55 Restitutio si fuit petita post incepitam executionem, an eam suspendat, et num. 56. amplius num. 57.
- 58 Restitutio petita aduersus tres conformes, an impedit executionem, et num. 59.
- 60 Restitutio petita, contra Principis sententiam, an habeat effectum suspensum, et de sententia de reuista, num. 61. et de sententia lata in gradu secunde supplicationis, num. 62.
- 63 Restitutio an detur aduersus duas conformes latas in iudicio possessorio, et ibi de sententijs latis à Decurionibus, et declaratur l. 7. tit. 18. lib. 4. recop. col. 3. et 4. nu. 66.
- 67 Appellatio an permittur à sententia lata in articulo restitutionis, et ibi de sententia lata ab Ordinario in gradu restitutionis contra sententiam decurionum, num 68. et 69.
- 70 Index restitutionis an posit inhibere iudici exequenti, ibi usq; ad finē.
- 71 Restitutio incidenter petita an habeat effectum suspensum.
- 72 Restitutio ad appellandum aut contra lapsum fatalium per viam exceptionis an impedit executionem.
- 73 Restitutio petita, aut opposita contra sententiam, an impedit, et quid iure Regios eruetur, ponuntur duæ opiniones, et declaratur tex. in l. 1. titu. 21. lib. 4. Recopil. num. 74. et 75.
- 76 Restitutio coram quo iudice debeat proponi, et num. 77. et 78.

Q VNO AESTIO ILO
quinta.

V Trum minor qui successit maiori (qui cum alio litigabat, et lis eius tempore conclusa est, ad sententiam diffinitiuam quo mortuo lata est sententia, et intimata eius Procuratori, qui effectus fuit dominus litis) restituatur aduersus ipsam sententiam vel aduersus tempora lapsa ad appellandum, et praestandum se in gradu appellacionis, et an pendente ipsa restitu-

Variarum quæstionum.

tione possit exequi sententia ipsa,
qua iam transacta erat in rem
iudicatam.

§. 1. de præmissis ad quæ- stionem.

Quæstio hæc ad modum utilis
est, & quæ iam mihi contigit in fa-
cto, in qua consului, pro quibus-
dam minoribus, & obtinui, & di-
vididit in 4. §§. in 1. de præmissis
agitur: in secundo de quæstione:
in 3. de executione, pendente re-
stitutione: in 4. de restitutione
petita per viam exceptionis.

Pro cuius introductione, & per
fecta declaratione, post Sfortiam
Oddum, qui hanc quæstionē ple-
na (more suo) tetigit manu, in in-
gro de restitutione tractatu, par. 2.
quæst. 68. per totam, præmitto 1.
quod minor restituitur contra sen-
tentiam, probata læsione, ut in l.
minor, & l. si ex causa, & in l. incau-
sæ. 2. §. fin. cum duabus legibus se-
quentibus ff. de minoribus, & in
toto tit. C. si aduersus rem iudica-
tam, & concordat l. 1. & 2. tit. 25.
part. 3. facit Cassa. decisio. 1. de re-
stitutione, Capella Tolosan. decis.
55. & ibi. Aufrius.

Et hæc restitutio potest peti,
vel ob probationē ommissam, &
tūc minor nō solū restituitur ad
uersus solam sententiā, sed etiā ad
uersus totā causam & processum,
& poterit nouas probationes face-
re: vel ob in iustitiam eius, quæ cō-
stat ex eisdem actis, & tunc retræ-

statut ipfa sententia, & ex eisdem
actis potest alia dari, vt per glos.
magnā, & ibi Bald. Salic. & Paul.
in l. 1. C. si sæpius in integrum re-
stitut. postuletur, & in l. fin. C. si
aduersus rem iudicatā, notat etiam
Anton. Gomez in 2. tomo de con-
tractibus c. 14. nu. 4. & latius Ioan-
nes Garsia in tit. de nobilitate glo-
sa c. §. 2. à num. 1. cum sequenti-
bus, quem de hac materia videre
potes, & infinitos antiquos & mo-
dernos allegat.

Præterea restitutio hæc potest
peti coram iudice, qui tulit ipsam
sententiam: vt per supradictos, &
est l. 3. dict. titu. 25. part. 3. Cal-
das in l. Si curatorem habens
verbo, implorandum, à num. 17.
cum sequentibus C. de in-
grum restitutione, eleganter Re-
buff. in 2. tomo ad leges Gallicas,
tit. de restitutione in præfatione,
à num. 16. & 17. cum sequenti-
bus, nouissimè Ioannes Botta cōs.
8. à num. 30. cum sequentibus.

Et restituto minore aduersus
sententiam, restituitur etiam ad-
uersus eius executionem, ex tex-
eleganti in l. si ex causa ff. de mi-
noribus.

Secundò præmitto, quod minor
restituitur aduersus terminos sibi
lapsos ad appellandum, & se præ-
sentandum, & aduersus fatalia lap-
sa, vt latè per Acebed. in l. 1. à
num. 31. tit. 18. lib. 4. recopilat.
Ioann. Gars. de nobilitate. glos. 6.
§. 1. à num. 51. cum sequentibus
Rebus in d. 2. to. tit. 1. de rest. glo-
2. art.

art. 1. à num. 16. Octavianum
Nestrium in Praxi Romanae Cu-
rit lib. 8. cap. 3. à num. 3. facit tex.
in l. & si sine § item. ff. de minori-
bus, & in l. 6. tit. 19. par. 6. & in l. 1.
& 2. tit. 25. par. 3. & ibi Gregor.

7 Et hæc restitutio petenda est co-
ram iudice à quo, si coram iudice
ad quem pars ad huc se non præ-
sentauit in gradu appellationis: ut
per supradictos, & per Rebuff.
vbi suprà in præfactione num. 16.
& 17. & Cald. vbi suprà facit decis.
Rotæ de dol. & cōtumacia secun-
da, in nouis.

8 Tūc etiā in hac restitutio cō-
cedenda non est necessaria proba-
tio lessonis, vt est magis vera & cō-
muni opinio, quæ in praxi quoti-
die admittitur, ut per Acebed. Ve-
strium, Rebuff. Ioán. Gars. & alios
vbi suprà.

9 Quòd obtinet etiā si procura-
tor sit soluendo, & minor litigaue-
rit per procuratorem, vt in no-
stris tribunalibus admittit Praxis
secundum Acebed. & Ioán. Gars.
vbi soprà allegat d.l. 6. tit. 19. par.
6. licet de iure communi id fuerit
cōtroversum, ut per supradictos.

10 Tertiò præmitto, quòd & si mi-
nor litiget per procuratorem si ta-
men damnum resultet minori, re-
stituitur minor aduersus actus ge-
stos cum suo procuratore proba-
ta lēsione, vt est tex. in l. penul. ad
fin. C. si aduersus rem iudicatā, &
ibi glos. verbo necessariū, & in l. fi.
& ibi glos. verbo cōstat eod. tit. fa-
cit etiā tex. in l. cum mandato. ff.

de minoribus notat Rebuff. in d.
tit. de restitutio glos. 2. art. 1. à
num. 4. & num. 21. Acebed. in l. 3.
tit. 8. nu. 21. lib. 4. recopil. & sic pra-
cticatur, ut per eundem vbi suprà.

11 Quarto præmitto, quòd minor
potest petere restitutio aduer-
sus sententiā, etiā si suus procura-
tor appellauerit, ut est glos. elegās
verbo, cōstat, in d.l. fin. C. si aduer-
sus rē iudicatā, quæ allegat l. si mi-
noris ff. de administratione tuto-
rū, & eam tacitè videtur sequi au-
tores ibi, maximè Paul. de Castro
sed d.l. minoris nō probat eius cō-
elusionem, nam ibi non cōstat,
quod curatores dati minori, qui
litigabant cū tutoribus, qui antea
fuerant minoris, appellauerint à
sententia in fauorem tutorum la-
ta, & quod postea minor petierit
restitutionem in integrum con-
tra illam sententiam, immo ex
illo tex. totum contrarium colli-
gitur, in quo apparet, quod cura-
tores ob negligētiā in lite com-
missam, fuerunt condemnati in
minoris fauorem, igitur non ap-
pellarunt nam si appellassent non
fuissent negligentes, neque mi-
nor potuisset eos conuenire ante
causam finitam: tunc etiam
Iure Consultus ibi nō dicit, quòd
minor petijt restitutio contra
tutores, sed quòd petere po-
test, & ideò cedere tenetur, præ-
terea si curatores appellassent à
sententia lata in fauorem tuto-
rū, frustra Iuris Consul. laborasset
in inquirendo an minor deberet

Variarum quæstionum

cis cedere restitutionem contra tutores, cum ipsis in gradu appellatio nis absque restitutione omnia possent allegare & probare, quæ sibi & minori competebant, & verbū prouocantes de quo in illo tex. intelligitur de prouocatione facta à curatoribus à sententia cōtra eos lata, in fauorem minoris, & si ad saluandum gloss. dicas, quod celsio fuit necessaria, non solum ad petendum restitutionem, sed etiam ad sequendam appellatio nem, quod nos non affirmamus, sed remittimus ad notata in l.i.C. de transactio, & in l.i. §. fin. & penul. & ante penultimo ff. de tutelis, & rationibus distrahendis, respondeatur, quod adhuc manet scrupulus dictus, scilicet, quia non constat, quod curatores appellauerint à sententia lata in fauorem tutorum, & constat de contrario, ut dictum est: verius igitur est ad illum tex. quod si minor, aut eius curator non appeleret à sententia lata pro tute, & posset minor datum exigere à curatore, nihilominus salua sit illi restitutio aduersus illam sententiam, quam potest cedere, & hoc probat d. l. minoris, & tex. elegans, & expressus qui bene declarat dictam legē in l. alterius §. fin. ff. de tutel. & ratio. distrahend. vbi Iuris Consul. ait quod non est inutilis actio restitutionis, quam habent minores contra sententiam latam pro tutoribus, etiam si curatores illis condemnati sint, & hanc ce-

dere debent curatoribus, soluentibus pro tutoribus opposita dol exceptione, & hic est verus, & genuinus intellectus d. l. si minoris.

Nihilominus tamen vera est opinio glos. & tenenda, propter auctoritatem Accursij, quæ confirmatur, quia vt Paulus dicit in d.l.fin. in hoc calu pleniū prouidet restitutio aduersus sententiam, quia excusat minorem à fatigacione expensarū, quæ illi possunt obuenire, si iudicem appellacionis forsitan longinquum adiret: & quando remedium restitutionis pleniū prouidet, quam remediū ordinariū appellationis possunt ambo concurrere ex cod. Pau. ibi, & notat late Bart. in l. in prouinciali ff. de noui oper. nunc. Capi cius decision. 97. nouissimè Vincentius Francus decisi. 148. num. 4. part. 2. & facit elegans decisio Rotæ de restitut. in antiquis, decisi. 4. alias. 199.

§. 2. De Questione.

14 His sic præmissis, quæstio sub diuiditur in duas pertes principales, prima est an dicto minori concedatur dicta restitutio, siue ad appellandum, vel ad appellationem prosequendam, siue contra sententiam ipsam? Secunda pars, an pendente articulo restitutionis pos sit exequi sententia lata contra antecessorem minoris in rem iudicatam transacta, siue restitutio principaliter, & per viā actionis sit proposita, siue vero incidenter

per viā oppositionis & exceptio-
nis ad impediendum ipsam execu-
tionem iure communi & Regio.

15 Ad primam partem deuenien-
do videtur non concedi dictā re-
stitutionē, quia minor succedens
maiori, non restituitur aduersus
actus depēdentes à facto, vel con-
tractu maioris, etiā si damnū suo
tempore perfectionē acceperit, tex.
expressus in l. Æmilius Largianus
ibi, pater non ipsa contraxerat, ff. de
minoribus, vbi ex sententia I. Cō-
sulti aduersus Imperatorem minor
non restituitur aduersus non solu-
tionē pecuniae debitae, & commis-
sum legis cōmissoriæ, in quod in-
curserat ob dictā nō solutionem,
quia pater nō ipsa cōtraxerat, & in
contractu ad eius obseruationem
apposuerat pactum legis commis-
soriæ, tex. etiam expressus in l. 2.
C. si aduersus venditionem pig-
noris, vbi si creditor ex pacto ap-
posito cum defuncto, ob non solu-
tionem debiti à defuncto con-
tracti vendat pignus, licet id ac-
ciderit tempore minoris, quia mi-
nor non soluerat, non restitui-
tur minor aduersus ipsam vendi-
tionē, facit etiā tex. iuncta glos. in
l. cū filius. §. in hac. ff. de verborū
obligat. vbi minor absens & igno-
rans, ligatur ex pacto, & contractu
suī prædecessoris, licet ex sua con-
trauentione ignoranter facta, dā-
nū sibi obuenerit, neq; restituitur
iure minoris; vt glos. ibi sentit, &
facetur, facit etiā tex. in l. si inter C.
de nō numerata pecunia, vbi bien-

nium ad opponendā exceptionē
non numerata pecuniae, currit
minori absq; spe restitutionis, ex
chirographo, & cōfessione sui præ-
decessoris, & aduertendum est, q;
tex. ille loquitur de tempore legali,
& non cōventionali, aduerte etiā
quod dicit, etiam si pupillus sit, &
hanc opinionem tenuerunt Bart.
& alij cū Iuris Consulto, ibi, con-
tra Imperatorem, in d.l. Æmilius,
& in l. etiam ei ff. de minoribus
Paul. Bald. & Salicetus in l. vnica
C. si aduersus vñucaptionem, &
cum Tiraquiel. Balbo, Valle, Rip.
Natta. Maurizio, Antonio Gome-
zio, Menchaca, & alijs, latè Ioann.
Garsia in dict. tract. de nobilitate
glos. 6. §. 1. à num. 17. & cum Iosepho Ludouico, Aurelio, Cor-
bulo, & alijs infinitis hanc ean-
dem opinionem sequitur nouissi-
mè Antonius Thesaurus in suis
Pedemontanis decisionibus, deci-
sione 103. à num. 1. cum sequen-
tibus, vbi dieit Senatū ita iudicasse
& eam cū infinitis sequitur Cal-
das Pereira in dict. l. si curatorem
verbo, sua facilitate, a nu. 49. qui
in fine numeri id existimat proce-
dere, tam in adulto quam in pu-
pillo, & licet tex. in d. §. in hac in
pupillo velit securus esse, id intelli-
git, quād pupillus Iesus fuit ex so-
la sua cōtrauentione, & facto affir-
mativo, vt ibi glos. & omnes faten-
tur, at vero quando Iesus fuit,
ex sola negligentia parificatur
adulto, quia actus incepit à præ-
decessore ex d. l. 2. C. si aduersus

Variarum quæstionum.

venditio. & hanc etiam opinionem
tenuerunt glo. Bart. Alexan. Paul.
lus Roman. Socin. nu. 19. & Iass.
num. 6. in d. §. in hac, & in termi-
nis defensoris, qui liti assistit ad
coadiuuandum alium, quod non
restituatur, etiam si sit minor ad-
uetus lapsus dilationis datæ 21
principali litiganti, & quæ con-
tra ipsum cœperat currere, & fini-
ta est postquam hic tertius ad cau-
salam venijt cum Iassone, Valle. Af-
flictis, & alijs tenet Acebed. in l.
3. num. 17. tit. 8. lib. 4. Recopilat.
contra Couarr. per eum allegatū.

18 Confirmatur quia, ut supradic-
ti dicunt ex ædicto Prætoris, de
quo in l. i. ff. de minoribus, minor
restituitur aduersus id quod cum
eo actum vel gestum est. Sed hic
nihil cuni minore, nec alio eius
nomine gestum est, igitur non re-
stituitur.

19 Ex quo infertur, quod si ali-
quid cum eo gestum esset, puta
quia esset admissus ad causam
mortuo patre, vel aliquid ei esset
notificatum, aut aliqua acta pro-
cessus, cum eo gesta essent, quod
tunc restitueretur, ex d. l. Æmilius
in medio, & notant Socin. &
omnes in d. §. in hac.

20 Confirmatur etiam, quia in iu-
dicijs quasi cōtrahitur l. 3. §. idem
scribit verbo cōtrahi. ff. de pecul.
& ibi glo. verbo, in iudicio con-
trahi, vbi dicit, quod intentia
obligat ex quasi contractu, at ve-
ro quasi contractus contrahitur,
ex litis contestatione igitur si li-

tis contestatio fuit facta per præ-
decessorem minoris, ipse videtur
contraxisse, & quasi consensilio
sententiae ferenda, igitur senten-
tia, ut dependes à dicto quasi cō-
tractu, obligabit minorem, absq;
spe restitutionis.

Secundò & ultimò pro hac opi-
nione facit, quia lis fuit agitata
per procuratorem prædecessoris
minoris, qui fuit effectus domi-
nus litis, & cuius mandatum mor-
te non soluitur, ut in l. nulla dubi-
tatio est C. de procura. & concor-
dat tex. in l. 23. titu. 5. part. 3. latè
Octavia. Vestrius in praxi Roma-
nae Curia lib. 4. cap. 4. à num. 12.
cum igitur procurator fuerit do-
minus litis effectus, causa est suā;
& non minoris, igitur minor nul-
latenus potest restituī, hæc sunt
quæ pro parte negatiua vehemen-
ter nos constringunt.

22 Sed eis non obstantibus, matu-
rius considerando, contraria opini-
o mihi verior videtur, immo,
quod concedatur restitutio, & si
non iure minoris saltem ex clau-
sula generali, si qua mihi iusta cau-
sa esse videtur, quæ opinio æqui-
or est, & quæ iudicando, & consu-
lendo debet obseruari, ut iam vi-
di factum, quod patet ex sequen-
tibus.

23 Primo ex rex. expresso in d. l.
Æmilius, vbi quia in tempus pu-
pillæ incidisset comissum, mor-
tuο iam patre, iudicauit Impera-
tor pupillam ipsam, restituendam
aduersus lapsus termini, motus
etiam

etiam fuit; quia p̄dūm legis cōmissoriæ erat odiosum, & quia dānum illud obuenierat pupillæ culpa rutorum, qui suspecti pronunciati essent.

24. Neque obstar, quod doctores supradicti dicunt, scilicet, quod ibi restitutio non fuit concessa minori iure minoris, sed ex dicta clausula generali, nam quidquid sit, habemus intentum, quod saltem ex clausula generali restituitur minor æquitate attenta, tūm etiam verisimilius est, quod Imperator illi concesserit restitutio iure minoris, & non iure maioris, quia lex illa collocata est sub titulo minoribus, & si iure maioris ob iustum causam concessa esset restitutio, deberet collocari in iure minoribus.

25. Unde verius existimo (licet à nullo tactum intuens) quod quia dānum non solum ex non factu minoris obuenierat, sed etiam ex contractu prædecessoris restitutio fuisse concessam, non ex sola minori ætate, sed cum ea ex alijs iustis causis de quibus ibi nec etiam ex alijs causis solum, sed cum minori ætate, quæ principali causa fuit, ex illo tex.

26. 1. Ex quo vero intellectu potest inferri elegans conclusio ad hanc restitutiois materiam, quod & si minor contra suum factum, & negligientiam posit restitui solum iure minoris, probata lesione, atamen, quando restituitur contra factum vel non factum dependet.

ex contractu prædecessoris, restituitur ex minori ætate, concurrente alia iusta & quitatis causa, ex eo quia si faciliter tunc restituatur minor contrahens, qui contraxit cum maiore, maximum dispendium pateretur ex novo successore.

2. Neq; his obstat d.l.z.C. si ad uersus venditione, ex cuius cōcluſione visus est arguere Iuris Consulti in d.l. Æmilius, contra Imperatorem, nam in d.l.z. ob solam ætatem petebatur restitutio ad uersus pignus venditum, quemadmodum etiam ob solam ætatem, & grande dānum minoris, ex venditione petebatur in l. eiusdem tituli, & etiam ex sola ætate, propter grande dānum ex defectu rei petebatur, in l. si ex causa, ff. de minoribus, & suspendi petebatur ex sola ætate venditio, in l. apud Iulianum §. i. ff. quibus ex causis in possessio eatur, & ex sola etiam ætate petebatur in l. creditor. § illud, ff. de distractione pignor. & ex solo privilegio militari in l. ei qui à patre ff. de restitutione militat vero Iuris Consulti & Imperatores distingunt, & dicunt, quod quando contractus dependet ab ipso minore, restitutio probata lesione, quando vero à maiore non restituitur, si tamēcum ætate, & lesione concurrent alia iusta causæ, puta, absencia impedimentum, ignorantia, fraus alicuius tertij, ut puta curatoris, tunc dictæ leges nō loquuntur.

Variarum quæstionum

- 74 tur, sed solum d. l. Æmilius quæ singularis est. 28 x Nec est in irum minori concedi restitutio nem iure minoris, & ob alias causas cum minore itate, nam etiam in casu dictarum legum ad restituendum minorē contra venditionem pignorum à le traditorum, exigitur grande dampnum, quod in communi non requiritur, leges enim iustæ & sanctæ licet minores restituant aduersus suos contractus, non ita paucim⁹ & faciliter eos debebant restituere, sed consideratis circunstatibus negotiorum, & bono publico, & quod magis concretio horum minorum expediens erat, vnde non in omnibus eos faciliter restituunt, si enim faciliter aduersus vindictio nem pignorum restituentur, nullus cum eis vellet contrahere, neque pignora ab eis accipere, etsi hoc est difficile, & ideo grande dampnum exigitur, magis difficile erit quando contractus incepit à minore; & ideo concedenda est restitutio, ut bene aduertitur. Consultus in d. l. Æmilius, q̄ s. in p. 1. in 29 iii. Neque obstat d. l. 2. in fin. ubi etiam Imperator, nec propter dolam creditoris in vendendo, nec que ob culpam curatopum concedit minori restitutio nem, sed regressum aduersus eos cum ambo remedia concurrere potuissent, ex supra dictis. 30 x Nam respondetur, quod in casu di rei legis in fine, non erit necessaria restitutio minori quippe, qui minor ob dolum & fraudem creditoris vendentis, tutus sit iure communi aduersus ipsum creditem, & aduersus emptorem, si de fraude participaverit, ex titu. C. si vedito pignore agatur quod remedium facilius, & ita pinguis est, vnde non concurrit restitutio, ex l. in causæ 2. de minoribus, vbi auxilium ordinarium non concurrit, cum extraordinario, vt probatur in d. l. in prouinciali. §. i. tunc enim remedium restitutio nis concurrit cum alio remedio, quando pinguis est remedium restitutio nis, de quo per Sfortiam de restitut. 1. par. quæst. 16. et si no ei. Neque etiam in hoc casu in subsidium denegasset Imperator restitutio nem, si de illa principali ter ageretur & a se quælitum esset ut non negauit in d. l. Æmilius. 2. in Neque etiam obstat text. in d. l. in hac nam ibi l. Consultus, licet dixerit stipulationem committi, non negauit minori restitutio nem aduersus suum factum, neque de restitutio nre verbū ullū, nec posset negare ex d. l. Æmilius, quia iam factum minoris inter cesserat. 3. in restitutio nis in d. l. in 29. Vnde ad propositum, vnde diligenter sumus deueniendo, dicit l. Æmilius facit pro hac, 2. opinione & restitutio nre, quia in præsen ti casu ultra minorē etatem, concurribat, etiam recens mors antecessoris, & quod ipse & minor erant absentes & in breui tem pote latet est sententia, possentq; alia

alia iuste causa concurrere, quæ 36 & si non concurrisse, esset etiā in præsenti causa restitutio conceenda, ut infrà dicetur.

34 Obiter tamen aduerte ad d.l. Emilius, quod ex intellectu, de quo suprà soluatur in cōueniens, de quo Bart. ibi agebat scilicet quod petita fuit restitutio, ex causa minoris ætatis, & concessa fuit ex alia causa differenti, & sic agēs, ex vna causa obtinuit, ex alia contra iuris sanctio[n]is, quod saluatur in eo iure, considerando quod ex causa minoris ætatis fuit petita restitutio, & etiam concessa cum alijs causis, neque est necessaria salutatio. Bart. qui dicebat ideo id fuisse permisum, quia sententia fuit lata ab Imperatore, qui potuit cognoscere sola facti veritate inspecta,

35 Sed quidquid sit, vera & singularis est Bart. resolutio, ex qua inferes ad l. 10. titu[lo] 17. libr. 4. Recopil. (Secundum quam hodie semper attenditur ad veritatem processus, & non ad subtilitatem iuris) ut habeat locum in hoc casu, quod perita restitutio, ex capite minoris ætatis, possit concedi ex capite iuste cause, licet non posset ex capite ex quo actum est, & quod generaliter agens ex vna causa possit obtinere ex alia privata, dicit communem opinionem interminis dictæ legis, & tam legitimetur Gutierrez in suis questionibus practicis lib. i. quest. 100. per totam. neq[ue] h[oc] p[ro]p[ter]e corollari a

Secundò pro hac opinione facit gloss. in d. §. in hac, quam ibi sequuntur DD. qui affirmat, quod etsi minori non detur restitutio, iure minoris ex contractu maioris datur sibi restitutio, ex iusta ignorantia, ex clausula generali iure maioris, qui enim in ius succidi alterius iustam ignorantiae causam censemletur habere, cuius opinio est communis, ut per supradictos, & pro ea iudicauit Senatus Pedemontanus, ut per Anto. Thesaur. in d. decisi. 103. à nu. 6. & 7. & licet contra eam tenuerint quam plurimi, vt pote Socin. Iunior, Curti, Natta, Ruihus, & alij per eū relati, tamen concurrenti probabili ignorantia, dicit nō esse discedendum ab opinione glosse & cōm[in]is, & quod eam tāquā & quam sequi solet Senatus, nec censetur lex imposita verbis, quæ minori restitutio negavit, nam magna est differentia inter ambas restitutions, quia quæ iure minoris conceditur, solum minorem etatem & lesionem requirit, neque consideratur, an minor fuerit sciens vel ignorantia, & an haberit vel non aliam iustum causam: quæ vero ut majori ex clausula generali conceditur exigit ultra lesionem iuxta causam, vel impedimenti, vel probabilis ignorantiae, & sic potest lex quæ detingat minori maioris successoris restitutionem ex minori etate, effici cum operari, si aliam iustum causam nō probet, nōq[ue] erit impossi-

Variarum quæstionum

ta verbis sed rebus.

37 Tertiò facit text. ineuitabilis, in l. etiam ei. ff. de minoribus, vbi, posthumo existenti in utero conceditur restitutio aduersus vñcupionem, quæ currebat aduersus eius patrem, & finita fuit eo mortuo, antequam ipse nascetur, & sic restituitur aduersus damnum suo tempore contingens, ex facto, seu negligentia sui antecessoris, ex qua l. Bart. gloss. & omnes, ibi, & in l. fin C. in quibus causis in integrum restitutio non sit necessaria, & in l. vnica C. si aduersus vñcupionem, (vbi Paul. & alij) inferunt indistinctè, ad minorem, quod præscriptio cepta contra prædecessorem, currit contra minorem successorem, licet restituatur aduersus tempus, quod suo tempore compleatum est, & omnes concorditer affirmant legem illam non esse 39 correctam per dict. l. fin. quæ loquitur, quando præscriptio à minore incepit, & cum ea sic intellecta, concordat text. expressus in l. 9. titu. 19. part. 6. ibi, (Pero podrán demandar restitución de el tiempo que contra ellos fuese corrido) & eam latè exornat cum pluribus Ioann. Gars. in d. tract. gloss. 6. §. 1. à numer. 12. idque etiam cum pluribus tenet Caldas in dicta lege si curatorem. versiculo, sua facilitate, numero 46. & Acebed. in dicta l. 3. num. 21.

38 Nec mirandum est cur de post-

humo locuta est illa lex, & non de alio, nam ideo de eo locuta est, quia in eo maior ratio dubitandi concurrebat, scilicet, quia cum non esset in rerum natura, vel esset in utero matris, tempore completæ præscriptionis, non videbatur completa contra eam, sed contra defunctam, & hereditatem iacentem, quæ eius locum representat, & etiam personam, & ideo non veniebat restituendus : sed nihilominus, eum, ex æquitate iudicauit restituendum Iuris Consultus, quia pro nato habetur, in eius fauorem, ex lege qui in utero. ff. de statu homin. & ita indicant Acurius, Bart. Alberi. & omnes ibi: quæ vera fuit dubitandi, & decidendi ratio, ad illum tex. non plenè ab scribentibus considerata.

Ex qua Socin. Iass. & alij in dicto §. in hac, & Acebed. Thesaurus, Ioann. Gars. & alij infiniti per eos allegati inferunt, pro Regula generali, quod minor succedens maiori restituitur aduersus dilationem iudicalem, aut legalem, quæ incepit currere tempore prædecessoris, & finita est suo tempore, dum tamen damnum resultet ipsi minori, & causa ad illum spectet saltim re ipsa, & sic loquitur Couarr. allegatus ab Acebed. quem ipsæ meritò reprehendit.

40 Ex quo ad nostram quæstionē etiam inferes, quod generaliter minor

nor restituitur aduersus actum
damnum, suo tempore contin-
gentem, vt puta, sententiam de
qua agimus, etiamsi dependeat
ex facto, aut negligentia præteri-
ta antecessoris, neque illa maior
ratio est in uno quam in alio casu,
& sic ineuitabiliter facit pro hac
opinione, & hoc etiam sensit Imperator in d.l. Æmilius ibi si dam-
num &c.

Et hanc opinionem tenendo
non obstante contraria, nam ad pri-
mum de d.l. 2. iam suprà respon-
sum est, tum etiam respondetur,
quod loquitur, quando damnum
obuenit minori ex expressa con-
ventione ipsius maioris, cum alio
& non ex solo suo facto, aut negli-
gentia: & ita respondent omnes
suprà allegati ob ratione per me
iam dictam Ad. §. in hac responde-
tur, quod ibi non negatur restitu-
tio minori, imo conceditur in d.
l. Æmilius, quia factum erat affir-
mativum.

Ad text. in d.l. intra responde-
tur, quod ibi clare text. loquitur
de biennio lapso, in vita sui ante-
cessoris, nam in prima parte loqui-
tur text. de eo qui moritur intra
biennium, & dicit quod si ipse in
sua vita non conqueritus est de no
numerata pecunia, poterit con-
queri hæres intra residuum tem-
pus, si vero conqueritus est durat
in perpetuum querela, si vero mor-
tuus est post tempus exactum,
non potest hæres de nouo con-
queri. Igitur cum ibi Imperator

prætentat casus diuersificare ob
diuersas determinationes, & di-
uersificet in eo, quod sit vel non
sit tempus transactum, intelligen-
dus est, quod semper loquitur in
eisdem terminis, scilicet in tem-
pore transacto, vel non transacto
in vita defuncti, alias termini di-
uersi essent: confirmatur, quia ver-
ba, sin vero, de quibus in fin. illius
legis sunt coniunctiones aduersa-
tiuæ, & aduersantur in his quæ
sunt eiusdem generis, vt per lass.
in. l. hæc verba. ff. de lega. 1. num.
24. & intelliguntur cum eisdem
qualitatibus rerum & personarū,
vt per eundem in. l. re coniuncti
de lega. 3. num. 40. & in. l. quo in-
minus num. 11. & 12. ff. de flumini-
bus. Vnde licet arguant diuersità
tem iuris, & facti, intelliguntur in
eodem genere, & cum eisdem qua-
litatibus, igitur in d.l. semper ma-
net qualitas vitæ defuncti, licet va-
rietur factum de tempore trans-
acto, & non transacto.

Ad Edictum Prætoris respon-
detur, quod. I. Consultus in. l. ait
prætor. ff. de minor. interpretatur
non solum de vera gestione & co-
tractu, sed etiam de facta, ibi, quali-
ter cunq;, & in casu negligentiae
minoris, fingitur quod minor
alienauerit, aut consenserit id in
quo fuit negligēs, vt glos. & Bar. in-
terpretantur in d.l. etiam, & licet
aliqui ex supràdictis eum mor-
deant, ex eo quia si in casu illius
text. minor consentiendo finiri
præscriptionem censetur aliena-
re

Variarum quæstionum

præscriptionē censeretur alienare
absq; dubio restitueretur , in casu
d.l. Æmilius, immo & nō curreret
contra eum præscriptio, quia alie-
natio nulla est, contra dictam le-
gem, & doctrinas supradictas, sed
non considerant isti quod fictio
obtinet ex æquitate, & similitudi-
ne rationis, vndē licet admittatur
fictio in casu dictæ legis, etiam, nō
ideò deberet admitti in alio casu,
quia diuersa ratio, & æquitas ver-
santur, nec est vera alienatio, &
sic in ea non semper verificantur
leges de alienatione loquentes,
sed in quantum æquitas postulat
ad concedendam restitutionem:
fictio enim æquitati innititur ex
notatis in l. si is qui pro emptore,

46 de usurcationibus. Et eodem mo-
do respōdetur ad tex. in d. §. idem
scribit in iudicijs enim contrahi,
ex fictione p̄touenit, & non ex rei
veritate, vndē non postulat æqui-
tas, vt hæc fictio in damnum mi-
noris extendatur, nec est in hoc
casu eadem ratio veri contractus,
in quo iniuria fieret creditor, qui
cum maiori contraxit, & facti in
quo nulla colliganti fieret quip-
pe qui non verè contraxit.

47 Ad ultimum, respōdetur, quod
procurator nod est dominus cau-
sæ, sed instantiæ, & sua potestas
durat, solum usque ad sententiam
ex Rota de procuratoribus in no-
uis decisione 20. alijs 281. causa
verò in totum, quo ad commo-
dum, & damnum, pertinet ad do-
minum, vndē sententia lata con-

tra procuratorem executatur in
bonis domini, ut in l. fin. tit. 5. par.
6. igitur etiam pertinebit ad mi-
norem veri domini successorem,
vndē dānum siue accrescit, ex sen-
tentia lata contra procuratorem,
nō mirum igitur si contra eam re-
stituatur.

48 In Francia etiam mortuo do-
mino expirat mandatum procu-
ratoris, & denouo citantur hære-
des, aut exigitur ab eis mandatū,
ex Rebuff. in 3. tomo ad leges Gal-
licas, tit. de sententijs, artic. vlti-
mo, glos. vñica, num. 7. & in his
Regnis, multoties solet etiam in
praxi admitti, & hæc quo ad pri-
mam quæstionem.

§. 3. de executione pendente res-
tutione petita.

49 Ad secundam partem quæstio-
nis descendendo eam disputationū,
Bart. Ias. Alex. Rip. & alij in l. 4.
§. condemnatum ff. de re iudi. idē
Bart. in l. defendantē ff. de autori-
tate tutorū, Bald. Paul. Riminald.
Meness. & alij, in l. si causa cogni-
ta, C. de transactio. & ex moder-
nioribus latissimè, & melius quā
alibi Robertus Lancelottus in tit.
de attentatis, cap. 18. per totum,
tit. de attentatis restitutione pen-
dente Antonius Thesaur. decisio.
Pedemon. 181. per totam Ioann.
Gars. in tract. de nobilitate glos. 6.
§. 2. à num. 18. cum sequentibus,
Josephus Mascardus in tract. de
probatio. part. 3. conclusio. 1275.
Vincent. Francus, decisio. 86. par.

1. à nu. 7. Puteus decisio. 285. lib.
2. & decisio. 456. eod. lib. Rebuff.
in 2. tomo ad leges Gallicas, titu.
de restitutione, glos. vlti. artic. ul-
timo, à num. 6. Cald. in l. si curato-
rem, verbo, implorandum, à nu.
18. & 22. Couar. in practicis quæ-
stionibus, cap. 25. à num. 7. & cum
Xuarez, & alijs, Acebed. in l. 1. nu.
174. tit. 21. lib. 4. recopila. idem in
l. 4. num. 10. tit. 17. lib. 4. idem etiā
in l. 2. num. 4. & 5. tit. 19. eod. lib.
4. Octavianus Vestrius in praxi
Romanæ Curiæ lib. 8. cap. 3. à nu.
15. cum sequentibus, & isti alios
infinitos allegant.

50 Sed quia nimis largè & cōfū-
sē procedunt (& vix ex eorum di-
ctis, & innumeris contradic-
tionibus, deduces liquidè veras hu-
ius articuli restitutions, in puncto
iuris communis, & Regij, & quā
do restitutio proponitur in iudi-
cio principaliter, & quando pro-
ponitur incidenter, & per viam
exceptionis) decreui, per conclu-
siones materiam declarare, ut
deinceps nullus pateat, dubitan-
di locus.

51 Prima cōclusio Restitutio prin-
cipaliter & per viam actionis intē-
tata, siue contra sententiam, siue
ad appellandum, siue contra lap-
sum fatalium, antea quām petatur
sententiæ executio, habet effectū
suspensuum, quemadmodum &
appellatio ex. l. præses. ff. de mino-
ribus, & ex l. si causa cognita, C.
de transaction. & ibi scribentes
omnes, & ex l. defendantे ff. de au-

thorita tutorum, qui & si à Bart.
& DD. adducatur, iudicio meo id
non probat, nam ibi de restitutio-
ne petita, nec de executione attē-
tata, verbum ullum, immo mag-
gis probat, quod repudiatio tuto-
ris hæreditatis patris pupilli, cen-
setur facta, ex eo quia requisitus,
vt solueret, contenta in sententia,
quæ fuit lata contra pupillum, &
primos tutores, dixit, abstineo pu-
pillum, non obstante, quod tuto-
res anteā vt hæredes patris litig-
assent, probatq; duo singularia,
primum non fuisse necessarium
petere restitutionem, aduersus ta-
citam aditionem tutorum, quia
nulla fuit. Secundum, quod solus
tutor litigando absque pupillo, &
eius prætentia, & absque inter po-
sitione auctoritatis, potest eius
nomine per viam exceptionis re-
pudiare hæreditatem sibi delatam
aduersus notata in l. Paulus, alias
incipit, per Procuratorem ff. de ad-
quirend. hæred. sed quidquid sit,
allegatur ab omnibus pro hac cō-
clusione.

52 Ex qua cōclusione infertur, quod
ea pendente non potest fieri exe-
cutio sententiæ, neque aliquid
aliud innouari, & si innouetur re-
uocabitur per viam attentati: vt
in l. vnica C. integr. restitutio-
ne postulata, nihil noui fiat, & ibi
glos. Bart. Bald. Paul. Salicetus, &
omnes, & latè Robertus Lance-
lottus vbi suprà.

53 Infertur etiā, quod nulla diffe-
rentia est facienda, an restitutio
requi-

Variarum quæstionum.

requirat altiorem indaginem, vel 55 non, nam cum habeat effectum suspensuum, quemadmodum appellatio ex dictis iuribus, imperit mens est quod requirat, vel non altiorem indaginem, nec d. l. vnicā distinguit, sed generaliter loquitur, & ita contra Bart. tenuerunt Ripa Lancelott. Ioann. Gars. Caldas, & alij infiniti à supradictis allegati, licet Bart. in d. s. condemnatum potius loquatur, quād do restitutio oppositum incidenter, & per viam exceptionis ad impediendam executionem incep tam de quo infra erit sermo.

54 Aduerte tamen, quia Lancelotus in d. cap. 18. num. 24. & si concedat, quod ad dictam suspensionem sufficit sola petitio restitutio nis, etiamsi non fuerit obtenta, ex globo. in d. l. vnicā, tamen dicit esse necessarium probare lesionem sal tim summatiæ ad dictam suspen sionem, aut offerre probationem in continenti: allegat Gozadin. Bursat. decisionem Pedemonta. Olasci. & Iacobum, Philippū Portium, in locis per eum citatis, & etiam Cephal. quos omnes ego vidi, & nihil tale probant, sed solū, quod ad obtainendam restitu tionem est necessarium probare lesionem, nec quando restitu tio petitur aduersus unam senten tiā, tale in iure scriptum reperi tur, tenenda tamen in praxi est eius opinio ne detur fraudibus o casio, & causa differendi petatur restitutio.

Secunda cōclusio. Si restitutio fuit principaliter petita post, iam petitam, & inceptam executionē, tunc, neque suspendit, neque ha bet effectum suspensum, ex Puteo, & alijs vbi suprà, & notat Ioano. Andr. allegatus à Lance lotto vbi suprà, num. 7. & ex Benedito de Bartzis, Bald. Alexand. Benintendio, & alijs allegatis ab eodem, num. 116. & licet ipse re neat contrarium, quando execu tio non erat perfecta, sed perfici tur post petitionem restitutio nis, tamen eius opinio est cōtra com munem, & contra Rotæ decisio nes, & est contra dictam Rubri cam, in integrum restitutio postu lata, nequid noui fiat vbi Impera tor restitutio tribuit effectum suspensum post eam postulatam, & non anteā, & in hoc differt ab appellatione.

56 Neque obstar, quod saltim in nouatur post petitionem execu tio nis, imperfectione eius, vt Lancelottus adnotauit, nam respon detur, quod illa perfectio est om nino dependens à petitione execu tio nis, & ab his quæ ante peti tionem restitutio facta fuerūt, & ideo non iudicatur, vt quid no rum, sed vt quid antiquius, quod ipse in d. tract. 2. par. cap. 4. limit. 5. & cap. 12. limitatione 40. in pluri bus casibus, verum esse existi maut putans, quod actus consecutiui ad actus factos ante item, vel appellationem, etiam si fiant post item, vel appellationem nō iudi

indicatur, ut attentati quia regulantur à principio lictio : nisi index restitutionis inhibeat, ut per supra dictos, & quia qui declarat nihil de nouo inducit, quia declaratio dependet ex primo actu, ex l. hæredes palam §. sed si notam ff. de testament. notat latè ipse Lancelottus in d. tract. 2. par. cap. 4. limit. 21. per totam vbi plura de declaratione, & actibus consecutiuis, & semper concludit, quod eos fadiens non censetur attentare, & hoc clare sentit Rip. in dict. §. condemnatum num. 30. in fin. dum dicit, quod si restitutio opponatur post executionem petitam, obtinebit sententia Bart. quam DD. vbi suprà reprobarunt.

57 Aduerte tamen, quod licet restitutio in hoc casu non habeat effectum suspensiuū, si tamen men sit evidens, vel possit liquidari incontinenti intra tempora executionis, poterit opponi per viam exceptionis, ad executionis perfectionem impediendam, si verò longam peteret discussiōnem non poterit, ex Bart. sententia vbi suprà, per textum in l. Ait prætor §. Marcellus ff. de iudicijs, & in l. 2. de falsi per eum allegatos, & hoc est, quod Ripa vbi suprà voluit dicere.

58 Tertia conclusio. Restitutio petitā aduersus tres sententias conformes, dummodo in continentī iustificetur per integrā probationem lassionis, ita quod omnino

eeslet præsumptio malitiæ, habet effectum suspensiuū, & ea pendente nihil potest innouari, vt cū Salicet. contra Bald. est magis communior, & verior opinio, vt per Ioann. Gatsiam, Lancelot. Thesaurum, benè intendunt Mascal. & alios vbi suprà, nec tex. in Clemē, vt calumnijs de sententia & reiudicata facit pro opinione Baldi, quippe qui solum excludit nullitatem, & nō restitutionem, vt omnes supra dicti fatentur, quæ opinio certè verissima est, ex regula generali dictæ l. vnicæ, in puncto iuris communis.

59 Quarta conclusio. Si restitutio petitā aduersus tres conformes, non iustificetur, ex integra probatio[n]e lassionis, aut etiam si iustificetur, ex alijs circumstantijs appearat de malitia petentis restitutio[n]em, putà quia in tempore portuit petere, & ob differendam littem, non opposuit, vel quod eam nunc opponit causa morandi executionem, aut quantitas sit parua: tunc non impeditur executio, ex notatis per Canonistas in cap. suscitata de integrū restitutione. Et aduerte quod ut omnes supra dicti fatentur, semper est præsumptio malitiæ cōtra petentem talem restitucionem.

60 Quinta cōclusio. Restitutio petitā cōtra Principis sententiā, nō habet effectū suspensiuū, & ea nō obstatemādatur executioni sententiā data cautione de qua in Auth. quæ supplicatio C. de p̄cib' Imperatori

Variarum quæstionum

tori offerendis , quia semper est præsumptio malitiæ contra pe-tentem , ex dict. cap. suscitata , & ita concludit Lancelottus vbi suprà à num. 101. quod tamen limi-tatur , nisi liquidissimè appareat de læsione , vel ex actis processus , vel per instrumenta , vt per docte adnotauit Antonius Thesaurus in d. decisione 81. num. 4. Ad id est elegans tex. in l. si minor §. 1. ss. de minoribus , quam videas.

61. Sexta conclusio. Restitutio pe-tita aduersus sententiam *de reui-sta latam* , in Regalibus Chancel-larijs , per Præsidentem , & Audi-tores earum , vel aduersus senten-tiam *de Vista* , in casu quod sit cō-firmatoria aliarum duarum , & non sit locus supplicationi ad im-pediendam executionem , vel in casu quo pars non supplicaue-rit , si in continenti per bonas probationes appareat de læsio-ne , ita quòd non sit præsump-tio malitiæ , habet effectum sus-pensium , & non potest exequi executoria , super ea lata , vt bre-uiter affirmauit Ioann. Gars. in dicta glos. sexta §. secundo in fi-ne , saltim , licet non clarè dicat , id visus est sentire , id etiam in similibus terminis defendit An-tonius Thesarus vbi suprà , ne-que obstat lex secunda , titu. 17. libro quarto Recopil. quæ dicit (que la sentencia de reuista se exe-cute sin embargo de qualquiera op-position , ó excepcion) nam loqui-tur de exceptione quæ opponitur

ad impediendam executionem coram executori , vt aduertit Au-dan. in tract. de secunda suppla-catione , num. 7. neque etiam ob-stat l. 3. eiusdem tituli , quia so-lùm tollit remedium supplica-tionis , & in puncto iuris , hæc opi-nio est verior , licet Acebed. vbi suprà , non solùm dixerit non ha-bere effectum suspensium , sed pro-suls tolli remediu[m] restitutio-nis , & quòd ita vidit practicari , quæ praxis , si vera esset , admo-dum riguosa esset , & ego eam in-telligerem quando vel læsio es-set obscura , & altiorem indagi-nem requireret , vel quando de ea non constaret , vel præsume-retur ex circumstantijs malitia , aut saltim damnum ex denega-tione esset paruum , aliàs vt cre-do , totum contrarium practica-retur.

62. Septima conclusio. Aduersus senrentiam latam in gradu secun-dæ supplicationis , non habet locū restitutio , nec suspendit , nec im-pedit executionem , vt constat , ex l. 2. ibi (*por via de resolucion*) titu. 20. lib. 4. Recopilatio . & faciunt quæ de sententia Princi-pis supra dicta sunt : potest tam-en Princeps , si appareat de no-toria læsione , & in iustitia re-stituere minorem contra tales sententiam , immo teneretur , ex dictis à Thesauro vbi suprà , sed non haberet effectum suspensiū absque eius rescripto , vt in praxi iam admissum est.

63 Octava conclusio. Aduersus duas sententias conformes latae in iudicio possessorio, ex legibus huius Regni, non admittetur restitutio, nec quo ad effectum suspensuum, nec deuolutiuum, ex lege octaua ibi (*ni otro remedio ni recurso alguna*), ubi Acebedo id notat dicto titulo 20. libro quarto, licet de iure communi, secus esset, ex Lancelotto ubi supra num. 47.

64 Nona conclusio. Hisce casibus seclusis, iure Regio restitutio petita contra sententiam, habet effectum suspensuum, & deuolutiuum, neque ea pendente potest aliquid innouari. Ut de iure communi erat dispositum in dicta lege vnicā, & ex l. 2. & 3. tit. 25. part. 3.

65 Ex qua conclusione infertur, quod sententia lata per Decuriones, intra summam decem milliū marapetinorum, petita principaliiter, & anteā, in inregnum testificatione contra eam, non poterit exequi, vel executioni mandari. Nam aduersus talem sententiam competit restitutio minori, & alijs priuilegiatis: quia l. 7. tit. 18. d. lib. 4. Recopil. solum tollit remedium appellationis, & supplicationis contra dictam sententiam. Vnde non cēsentur sublata alia remedii: vt de nullitate dixit Auenda. respon. 26. & Azeued. in dict. l. 7. nume. 95. & nume. 102. versic. (appellacione & supplicacione &c.) & per generalem exclusionē remedio-

rum non cēsentur exclusum remedium restitutionis: vt cū glos. Didaco Perez, & alijs vult idem Acebed. in l. 1. nume. 21. titu. 6. lib. 4. Recopilatio. & quod impeditatur executio talis sententiae per restitutionem, facit, quia in nullitate idem sensit Acebed. in dicta l. 7. in fin. dum allegat Bart. in dicto §. condemnatum, qui etiam eodem modo loquitur in restitutione, & quidquid sit de Acebedo, sufficiunt conclusiones supradictæ quæ non sunt sublatæ iu d. l. 3.

66 Erit tamen dicta restitutio, si quadraginta dies assignati his iudicibus sunt elapsi, proponenda coram Ordinatio, si vero non coram ipsis, vt per Auend. ubi supra tit. 9. & 10. licet contrarium teneat Azebedo in l. 2. nu. 5. tit. 17. lib. 4. nouæ legum compillat.

67 Decima conclusio. A sententia lata in articulo restitutionis permittitur appellatio, quo ad utrumque effectum, & licet à nullo allegatorum id inueniatur tactum, est tamen conclusio vera in se, quia nullibi in iure reperitur prohibita, immo videtur permissa, ex tex. in lege intra utile. ff. de minoribus, ibi, aduersario minoris permittitur, multò magis ipsi minori.

68 Ex quo infertur, quod à sententia lata in gradu restitutionis à iudice ordinario, contra sententiam Decurionum, poterit iterum appellari ad ipsos

Variarum quæstionum

Decuriones intra quantitatē per-
missam.

- 69 Infertur etiam, quod etiam permittetur appellatio in omnibus casibus, in quibus de ure permititur, quia non inuenitur prohibita.
- 70 Ultima conclusio. Iudex restitutionis potest inhibere iudici exequenti, & sic impeditur execucio, ut per eundem Lancelotum ubi suprà, nu. 138. Menoch. in tract. de adipiscenda possessione, remedio. 4. num. 909. melius Quintilianus Mandos. ab eis non allegatus tract. de inhibitionibus quæst. 106. & quæst. 126. qui in quæst. 126. dicit, quod si restitutio est commissa prout de iure non potest iudex inhibere, nisi in casibus à iure permisso, & ideo moderanda est eius inhibitio, & si notorium est esse iniustam, potest, ea non obstante, executio fieri: quod etiam locum habebit in iudicibus, qui tenentur seruare iura, hi enim non poterunt inhibere, nisi in casibus à iure permisso. Princeps tamen, aut eius consilium supremum, poterit simpliciter inhibere, & obtemperandum est, etiam in casibus à iure prohibitis, si constet quod nō omnem euentum voluit inhibere, sī minus, petenda est declaratio & moderatio inhibitionis.

§. 4. De restitutione per viam exceptionis petita.

Prima conclusio. Restitutio incidenter, & per viam exceptionis petita, ad impediendam executionem, non habet effectum suspensuum, quia hoc nullibi reperitur, imo contrarium voluit. Ripa ubi suprà, & contrarium dictum est in conclusione de execucione pétita, ante petitam restitutionem, de qua videatur Mandos. in dict. quæstione. 106. qui cum pluribus tenet quod non impeditur executio sententiæ accepta, ante petitam restitutionem: igitur minus impedit si opponatur per viam exceptionis, quæ presupponit iam inceptam executionem.

Secunda conclusio. Restitutio petita ad appellandum, aut contra lapsum fatalium per viam exceptionis, est legitima contra execucione, & eam impedit, ita tenet Ripa. in dict. §. condemnatum numero. 30. quod ex eo verum est, quia est in se evidens, & non requiritus altiorem indagationem, neque ullam extrinsecam probationem læsionis, ex suprà adductis in §. primo, & notat latè decisio. Pedemón. Ossasci. 157. per totam, tūm etiam quia de stylo semper proponitur simul cum appellatione à sententia, & ea proposita semper absque aliqua iudicis declaratio- ne, super articulo restitutionis (dum tamen constet de minori aetate) iudicatur ut legitima appellatio coram superiori, & rema-

remanet sententia suspensa, & no transacta in rem iudicatam, & sic non potest exequi, quæ rationes sunt meliores, quam ratio Ripæ vbi suprà, qui dicebat ideo esse legitimam exceptionem, quia concludebat sententiam non debuisse transire in rem iudicatam, nam hoc etiam concludit restitutio, quæ petitur aduersus sententiam, & non impedit executionem petitam.

73. Tertia conclusio. Restitutio opposita per viam exceptionis, contra sententiam transactam in rem iudicatam, si est evidens, aut in continenti potest liquidari, ita quod non requirit altiorem indaginem, neque adsit præsumptio malitiæ, impedit executionem, non per viam attentati, & suspensionis, ut dictum est; sed per viam exceptionis, & iniustitiae: si verò requirit altiorem indaginem non impedit, ut Bar. Ripa, & omnes vbi suprà fatentur, quorum opinio communis est, ut constat ex iuribus à Bar. allegatis, non quia specificè castim decidant, sed quia faciunt ex magna similitudine.

74. Quarta conclusio. Inter nostro Regio, exceptio restitutionis evidenter, aut de qua constat, intra decem dies oppositionis impedit executionem. Hanc conclusionem facillime concedent, qui putant omnes exceptiones legitimas posse opponi intra dictos decē dies, prout contra Auenda tenuerunt

Xuarez, & alij relati ab Aceb. & alij in l. 1. nume. 59. titu. 21. lib. 4. Recopilationis, quos allegat Valdesius in additionibus ad Rodericum Xuarez, in repetitione legis, post rem iudicatam, num. 49. littera. T. ff. de re iudicata, & in additionibus præcedentibus, vbi infinitos allegat, & allegat eundem Acebed. & Gutier. non in loco de quo infra, & ex professo tractat idem Gutierrez in suis practicis questionibus ad nouam recopilationem lib. 1. q. 111. per totam.

Contrariam tamen opinionem tentuit Auenda, in declaracione ad l. 4. & 5. titu. de las exceptiones, num. 44. & eum sequitur, in terminis, Olanus in antinomijis ad Villalobos litera E, num. 24. pro quibus facit expressa lex 1. tit. 21. lib. 4. recopil. quæ dicit, quod ultra quatuor exceptiones, vel sex ibi declaratas, nulla alia exceptio, vel defensio admittatur, & exclusa defensione excluditur restitutio. ut per eundem Acebed, in d.l. 4. num. 12. cum Auenda. vbi suprà versi. & si restitutio, facit. l. 19. d. tit. 21. quæ se remittit ad dictā l. 1. & vocat legitimas exceptiones secundum illam legem primam, & non obstat l. 2. illius tituli, quia in quantum loquitur de legitimis exceptionibus, debet intelligi de approbatis alege in via executiva, alias non erunt legitimæ, si contra legem quæ loquitur de via executiva sunt. Vnde credendum est, quod illa

Variarum quæstionum

Lex appellauit legitimas illas, quæ erant secundum d.l. i. alias in totum corrigeretur & destiuere tur dict. l. i. nec de aliquo seruiret, nec nihil noui induxisset, immo illa lex. 2. expresse se refert ad d.l. i. quæ fuit facta & condita à Rege Henrico, & secundum eam dicit iudicandum certè, visis verbis tamen precisis dictæ legis prima, nescio quomodo in puncto iuris Regij possit descendere hæc conclusio, & interminis similis statuti contra eam, cum Benedicto de Barcijs, & alijs tenent dictus Robertus Lanzeidot. in dict. tract. capit. 18. numer. 124. sed quidquid sit, si restitutio sit in totum evidens, aut intra decem dies liquidetur, & ita clare quod non remaneat ullus scrupulus, & partes intra eos omnia adduxerunt, nec remaneat aliquid litigandum, vel probandum, pro & contraria, tenenda est dicta conclusio ad evitandos circuitus, & lites & ex æquitate, & in casu evidenter restitutionis, eam tenet idem Auend. in 2. part. mandatorum Regalium capit. 3 o. numer. 8. & etiam ad impedientiam missionem in possessionem, ex remedio. l. fin. C. de dict. Diui Adrian. tollend. eam tenuit idem Menochius ubi supra à numero. 910.

⁷⁶ Quinta conclusio. Restitutio debet opponi, coram iudice qui nullit sententiam, vel eius super-

riore, quando proponitur principaliter, & non coram inferiori, ex l. praefecti, & l. minor autem magistratus. sive de minoribus, quando vero proponitur incidenter (& dicuntur incidenter, quando opponitur ad meritata causæ per modum exceptionis, ex latè adductis à Menoch. de arbitra. iud. lib. 1. quæst. 45. & à Ioann. Garsia in tract. nobilitatis à gloss. 1. à nu. 20. cum sequentibus ad impediendam executionem,) potest proponi coram iudice inferioriore executore, non ut iudicet super articulo restitutionis, quia ad hoc est in competens, sed ad hoc ut si exceptio sit notoria, super sedeat ab executione, & causam remittat superiori, ut in exceptione nullitatis contra sententiam conculscere Abb. Felin. & omnes in cap. de cætero de re iudica. Banzius in tract. de nullitate titu. coram quo nullitas, num. 22. & de nullitate & alijs iustis exceptionibus per d. §. Marcellus probat. Menoch. in dict. tract. lib. 1. quæst. 38. à num. 10. & sentit Ioann. Garsi. ibi, suprà, & facit, quia ratione incidentiæ, efficiatur quis competens in materia restitutionis, ut in l. fin. in fin. C. ybi & apud quem. Iast. & alij in l. quoties. C. de iud. & restitutione allegata coram arbitrio incidenter, latè Caldas in d. tract. ad. l. si curatorem, verbo, implorandum, num. 25. & in omnibus casibus exceptio præjudicialis incidenter opposita, coram incompetenti, si contra

si contra dicat actioni in intentatæ, facit à iudicando supersede-
ri, licet super ea iudex non possit i-
judicare, ut notat Ioann. Garsia
vbi supra, Paul. latè in l. 1. C. de or-
dine iudiciorum, tex. in cap. tuam
de ordin. cognitio. & in materia
nullitatis cum Ferrara & alijs cō-
probat hanc conclusionem Ace-
bed. in l. 2. tit. 17. à num. 1. cum se-
quentibus d.lib.4.

77 Intellige tamen quod non ha-
bet locum, nec potest practicari
hæc conclusio in executori senten-
tiæ, aut Regalis Executoria ex di-
ctis in sexta conclusione, & ex
Auend. in d. tract. de secunda sup-
plicatione num. 7.

78 Ex quibus remanet resolu-
tum, quoad præsentem quæstio-
nem de qua agimus, quod dicto
minori competit restitutio, ab
eo petita contra sententiam la-
tam contra eius patrem, eo mor-
tuο, & ad appellandum, & ad per
sequendam appellationem, si vult
& quod pendente petitione, aut
lite super restitutione, non po-
test exequi dicta sententia, si an-
teā non erat cœpta exequi, & si
cœpta fuit potest opponi per viā
exceptionis, ad impediendam exe-
cutionem, vel eius perfectionem,
si de læsione manifestè appareat,
aut possit apparere, intra dictos
decem dies, ita quod non requiri-
rat altiorem indaginem, & sic mihi
videtur, salua melius sentientis
censura.

S V M M A R I V M

quæstionis.6.

Huius quæstionis diuīsio.

Creditor personalis quis sit, & an possit
auocare solutum alio creditori, &
declaratio plurium legum, & quid
si creditor scinderit de primo. n. 3. &
quid de gratificatione num. 4. de-
claratur. l. si pupillus. ff. quæ in
fraud. creditorum, quid in actione
Tributoria num. 5. & quid de cre-
ditoribus priuilegiatis in personali,
num. 6. quid si exigat bona fide
num. 7. & quid si sit creditor ex
causa lucratiua. num. 8.

Creditor hypothecarius an possit auoca-
re solutum secundo creditori, ubi
declaratur text. in. §. et si præfa-
tā, & quid si res desit extare absq.
culpa possessoris. n. 10. Quid si habuit
malā fidē. nu. 11. & si est creditor
ex causa lucratiua. nu. 12. &. 13. &
declaratur dictus textus in. §. & si
præfatā, & nu. 14. 15. 16. 17. &. 18.

Creditor realis priuilegiatus, an possit
auocare solutum, aut pecuniam so-
lutam secundo, & de intellectu le-
gis si pecunia. C. de iure fisci, latè
ibi et num. 20. 21. et. 22. et declara-
tur. l. si filius familiæ. ff. si cert. pe-
teat. num. 23.

§. 2.

Debitor personalis, an possit cum bona
conscientia soluere secundo credito-
to in præiudicium primi persona-
lisis, et num. 2. limitatur, quando
creditor petit nu. 3. et. n. 4. et. 2. limi-
tatur si debitor per gratificationē
soluat, nu. 6. et quis dicatur soluere

Variarum quæstionum

M V I S
per gratificationem ibi num. 7. et
quid de exigente per vim. num. 8.
et 9. et 10.

§. 3.

- 1 Author allegat infinitos authores de materia.
- 2 Creditorum, alijs personales alijs reales.
- 3 Creditores qui habeant à iure tacitam hypothecam latissimè numerantur omnes, ibi & num. 4. 5. 6. 7. 8.
- 4 Creditores privilegiati in hypothecis qui sint, ibi & num. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. & 22.
- 5 Creditores qui habeant privilegium in actione personali, latissime ibi & num. 24. 25.
- 6 Quæ sint privilegia maiora & minora.
- 7 Creditorum habentium hypothecas privilegiatas est prima causa.
- 8 Hypotheca expressa anterior prefertur tacita vel expressa posteriori, etiam privilegiata.
- 9 Tacita prior, profertur posteriori.
- 10 Non privilegiati succedunt post priuilegiatos, & num. 31. de Domino cēsus an preferatur alijs, & ibi si sit aliquis prior, habens bona generaliter obligata, num. 32.
- 11 Debitor habens creditores priuilegiatos in actione personali, si soluat mala fide secundo an peccet, et tenetur ad restitutionem, et num. 12. et quid si habet bonam fidem, num. 13. et quid si à principio habet bonam fidem, et post superueniat mala num. 14. et 15. et an peccet creditor priuilegiatus, et debitor illi solvens, num. 16.
- 12 Debitor habens creditores priuilegiatos et non priuilegiatos, in foro conscientia, quibus possit solvere primo et quid si debitor et creditor habeat bonam fidem.
- 13 Debitor habens creditores hypothecarios priuilegiatos, an possit solvere alijs non Realibus, nec priuilegiatis.
- 14 Debitor potest solvere cum bona conscientia creditor i chirographario, aut qui solū probat per testes si sit prior, omisso alio qui habet scripturam publicam, & num. 20. quod in foro conscientiae non preferuntur probans numerationem per testes.
- 15 Haeres cum beneficio inventarii potest solvere primo venienti, num. 21. & ibi num. 22. infert author contra Cayeta. Valere statuta municipalia contra ius commune, in ordine solvendi creditoribus.
- 16 Creditores hypothecarij, quando sunt aequales in priuilegijs, qui prior est tempore potior est iure, & num. 24. quod etiam in foro exteriori preferuntur probas hypothecam priorem per testes.
- 17 Creditores qui habeant à iure tacitam hypothecam latissimè numerantur omnes, ibi & num. 4. 5. 6. 7. 8.
- 18 Creditores qui habeant privilegium in actione personali, latissime ibi & num. 24. 25.
- 19 Quæ sint privilegia maiora & minora.
- 20 Creditorum habentium hypothecas priuilegiatas est prima causa.
- 21 Hypotheca expressa anterior prefertur tacita vel expressa posteriori, etiam privilegiata.
- 22 Tacita prior, profertur posteriori.
- 23 Non priuilegiati succedunt post priuilegiatos, & num. 31. de Domino cēsus an preferatur alijs, & ibi si sit aliquis prior, habens bona generaliter obligata, num. 32.
- 24 Prior tempore potior est iure in hypothecarij, priuilegium non habentibus.
- 25 Creditor habens instrumentum publicum, prefertur habeti chirographum.
- 26 Prioritas presumitur favore dotis, & fisci, nisi in foro conscientiae num. 36.
- 27 Creditorum pignus iudiciale vel pretorium prætentendum, qui prior est tempore potior est iure.
- 28 Personales succedunt post hypothecarios.

Dominus

- 40 Dominus honorum extantium, vel
mercium præfertur omnibus credi-
toribus.
- 41 Ordo, de quo in questione, seruatur in
foro conscientia.
- 42 Hares cum beneficio inventarii, quem
ordinem seruare teneatur in soluen-
dis creditoribus ibi.

Q V A E S T U I O
sexta.

V Trum creditor secundus qui
exigit à debitore suum credi-
tum, possit conueniri à creditore
primo, ad redendum id, quod
exigit, maxime si sit pecunia qua
consumpta fuit. Et an ipse credi-
tor in foro conscientia exteriori,
teneatur id restituere. Et an tu-
ta conscientia debitor possit sol-
uere posteriori, omisso primo, &
de ordine saluedi creditoribus, in
utraq foro.

Quæstio hæc quotidiana est,
& cōfusæ à Doctoribus tractatur,
& in diuersis locis, & ita membra
tim, & imperfecte: ut si eos lege-
ris semper in pluribus dubius re-
manebis. Ideo pro eius clara reso-
lutione, eam in tres articulos di-
uido. Primus de creditore primo
an possit reuocare à secundo quod
sibi solutum est, maxime si sit pe-
cunia, & ea consumpta sit? Secun-
dus an debitor in foro conscientia
possit soluere posteriori, omis-
so primo, & an creditor ipse pos-

fit recipere, & teneatur ad aliquā
restitutionē priori? Tertius, quis
ordo in vtrque foro debeat fer-
uari in creditoribus soluendis?

Primus articulus,

§. primus.

Prima conclusio. Creditor per-
sonalis, id est creditor qui habet
solam obligatam personam, & nō
bona debitoris, ut qui solum chi-
rographum, vel testes de suo debi-
to habet, non potest auocare so-
lutum posteriori, etiam solā actio-
nem personalem habenti, quia
creditores personales non preuile-
giati, sunt pares in solutione, ne-
que vñus præfertur alteri, etiā si
sit prior tempore, & ille qui primò
occupat, petit & recuperat suum
debitum, alteri prefertur in toto
debito soluto, tex. & ibi glo. in l.
inter eos ff. de re iudi. tex. expre-
sus in l. qui autem §. sciendum ff.
quæ in fraudem creditorum, &
in l. si non expedierit §. i. ff. de bo-
nis auctorita. iud. polsiden. & in l.
ff. pupillus. ff. quæ in fraudem cre-
dito. concordat tex. in l. i. tit. 14.
par. 5. & in l. 9. tit. 15. ead. par.

Ampliatur hæc conclusio, etiā
si creditor ipse tempore solutio-
nis sciuerit, debitorem habere
alios creditores personales, & eū
non esse soluendo omnibus, aut
foro cedere velle, ita probat tex.
expressus in d. §. sciendum, & in d.
l. si pupillus, & Paul. de Castro in
l. in summa in fin. ff. de pecul. licet
contrariū tenuerit Burlatus, cōs.

Variarum quæstionum

119. num. 32. lib. 1. allegans Paulum vbi suprà, qui contrarium tenet, vt dictum est, & Bald. quem allegat loquitur in debitore soluēte & sciente, in creditore enim sciente, cōcordat cum nostra sententia, quam etiam limitat, nisi de licentia legis, id fiat, at verò d. l. 9. par. ex parte licentiam dat, ibi, ama, &c. & tacitè eam dant dictæ leges iuris communis, cum id permittant creditoribus scientibus, & correlatiuorum eadem est natura, & iuris dispositio, vt per tex. & ibi latè lasson in l. 1. C. de in dicta viduitate tollend.

4 Limitatur tamen hæc cōclusio, non procedere, quādo per gratificationē creditori esset solutū : vt in d. l. si pupillus, vel quādo creditor per vim extorserit, vt in dictis iuribus: & dicitur fieri gratificatio quando plures simul instat pro solutione suorū debitorū, vel accepterunt possessionem , ex primō decreto , & debitor vni soluerit omisis alijs, tunc enim solutio cēsetur facta in fraudē creditorū, & reuocatur per titulū ff. quæ in fraudem credito. vt declarat glos. in d. l. si pupillus, vbi Bart. Angel. immol. Cum. & omnes.

5 Secundò limitatur in actione tributoria, quæ datur mercatoribus, contra alios mercatores pro debitis mercium suarum appotearum, in hac enim actione ob priuilegium mercaturæ, & ob fidem inter mercatores seruandam, neuc̄ cesset commercium non

seruatur hæc conclusio, ied creditor qui exegit debitum , teneatur comunicare alijs creditoribus, tex. expressus in l. si procurator §. sed si plures, cum duabus legibus sequentibus, & ibi singulariter Paul. de Castro ff. de tributoria, Benuenutus Stracha in tract. de Mercatura tit. de decotoribus, num. 34.

6 Secunda conclusio. Si creditores habentes personales, sint priuilegiati in ipsis actionibus personaliis, aut aliquis sit priuilegiatus, non potest creditor priuilegiatus auocare soluta creditori nō priuilegiato habeti solum actionē personalem, vel alio minus priuilegiatione: hæc conclusio probatur, nam iste nō habet hypothecam, vnde non potest agere hypothecaria cōtra tertium possessorem, qui bona fide processit, arg. l. si à debito re ff. quæ in fraudē creditorum, & hanc opinionem videtur tenere Couarr. in practicis, c. 29. nu. 3. & 4. licet contrarium teneat, & defendat Capitius decisio. 78. per totam, eandem videtur sequi Cephal. cōsi. 86. nu. 17. & 22. lib. 1. & videtur fuisse de mente, Barto. in d. l. si Pupillus, & glos. in l. si pecunia C. de iure fisci, sed Capitij opinio est contra manifesta iuris principia, & nullo iure probatur, nam tex. in l. ex facto §. fin. quem allegant ff. de peculio. non eis fauet, solum enim dicit, quod quando dominus soluit debita peculiaria, tenetur habere rationem

tionachi creditorum priuilegia ha-
bentium, & deducere eorum
debita, aut saltim pro eis cautionem
exigere a creditore exigete;
& non dicit, si pecunia soluatur
de facto an possint creditores pri-
uilegiarij eam auocare, & l. sed an
hic ff. quod cum eo. solum dicit
habendam rationem priuilegiato-
rum a patre soluente de peculio;
& sic tenenda est dicta conclusio
contra eos.

7 Limitatur & declaratur primo,
ut procedat, quando creditor ex-
git bona fide, nesciens de alijs pri-
mis creditoribus magis priuile-
giatis, aut si de eis sciebat, non
sciebat an debitor esset inops, vel
no, vel an volebat de coquere, vel
non. Si vero haberet malam fidem,
ut poterat quia haec omnia sciebat,
tunc non haberet locum dicta co-
clusio, & creditor per actionem
reuocatoriam, quae in fraudem
creditorum tenetur reddere, quod
acepit, si extat, & si non extat,
extimationem: quia dolo desijt
possedere, & si est pecunia, etiam
eam consumptam tenetur reddere;
quia genus nunquam periret,
argu. tex. in d.l. qui a debitore, &
ita procedunt quae Bart. & DD.
vbi supra notant. Neque obstat,
quod qui suum debitum receperat,
non committit fraudem: ut
in d.l. qui autem §. apud Labeo-
nem. Nam id verum est; quando
non erat certioratus de alijs credi-
toribus, priuilegium habentibus,
vel omnes creditores erant pares,

si autem esset certioratus, debtor
non posset ei soluere, absque cau-
tione in eorum præjudicium, ne-
que ipse recipere, ex tex. in d.l. ex
facto §. fin. & in d. l. sed an hic.

8 Secundò limitatur. Si hic credi-
tor qui recuperauit, fuit creditor
ex causa lucrativa, & res extat, etiā
si sit pecunia, vel si consumpta est,
factus est ex ea locupletior (puta
quia cum ea emit præmium, vel
soluit aliud debitum, vel aluit suā
familiam, & non consumpsit suā
propriam pecuniam, sed ideo in-
tegram habet) tunc enim etiā si
bohafide debitum recuperauerit,
datur contra eum, primo & priuile-
giario creditori, actio reuocato-
ria, ex d. tit. si quis in fraudem cre-
ditorum, arg. tex. in l. qui autem
§. simili quoque modo ff. quae in
fraudem credito. & ita procedunt
quae Faber. Angel. Iasi. Gomez &
alijs notant in §. si quis in fraudem
instituta de action, & quae con-
tra Couar. notat Menoch. consi-
125. à num. 13. & consi. 46. num.
2. lib. 1. & cum Grāmatico. Fabro.
& alijs. Cephal. vbi suprà.

9 Tertia conclusio. Creditor ha-
bens obligata, siue hypothecata
bona debitoris, siue generaliter,
siue specialiter, siue tacite, siue
expressè, si est prior tempore, &
alijs potior, & magis priuilegia-
tus, potest reuocare res aut pecu-
nias solutas posteriori creditori,
& si extant non est dubium, tex.
expressus in l. fin §. & si prefatam
versi. si vero, & ibi Bart. Angel.
Bal.

Variarum quæstionum

Bald. & Salicet. & Paul. Iast. Alex.
& alij, C. de iure deliberand. tex.
etiam in l. si fundum §. in vendi-
tione. ff. de pignoribus , melior
tex. & ibi Bart. in l. i. ff. de distra-
pigno. faciunt rationes tradditæ
à Matthœo de Afflictis decisi. 190.
pet totam, & latè fundat, & defen-
dit Benbenutus in tract. de merca-
tura, tit. de decoctoribus , à num.
28. cum sequentibus , & hanc opi-
nionem videtur tenere Palu. de
Castro in d.l. si pecunia, & in cōsi.
169. lib. 2. & hi omnes secūrè exi-
stirant, pecuniam extantem ca-
dere in obligatione generali bo-
norum , de quo non est dubitan-
dum, hanc etiam opinionem te-
nit Patil. consi. 69. lib. 4. & cum
pluribus decisio Perusina 45. nu.
4. & num. 20. licet contrarium in
non priuilegiatis videatur tenere
Cōvar. vbi suprà , & contrarium
etiam ex quadam æquitate videa-
tur iudicasse consilium Neapoliti-
tanum , ut per Afflictis , & Capi.
vbi suprà , & contrarium etiam cū
eis tenuerit Cephal. in consi. 448.
à num. 29. lib. 3. Quorum opinio
ex æquitate procedit in casibus
de quibus statim dicemus alias fal-
sa omnino erit, & contra mani-
festa iuris principia.

10 Limitatur tamen hæc conclusio,
vt non procedat quādo res desijt
extare, abique dolo possessoris,
vel consumpta est bona fide pecu-
nia soluta, tunc enim creditor qui
suum debitum recuperauit, ad ni-
hilum tenebitur , priori creditori

hypothecario, ex Bart. in d.l. si pu-
pillus , & ex tex. eleganti in d.l. i.
ff. de distractione pignorum , &
ibi Bart. Quod confirmatur , ma-
nifesta ratione , quia actio perso-
nal is non datur contra tertium
possessorem , realis verò etiam nō
datur si res desijt extate ablq; dol-
lo possessoris , vt in dict. l. i. & ibi
glos. & Bar. vbi suprà .

11 Si verò creditor habuit malam
fidem, quia sciuit de creditore hy-
pothecario priori se, & in fraudē
eius recuperauit debitum , sciens
debitorem non esse soluendo, tūc
retiocabitur solutio non per actio-
nem hypothecariam , quæ nulla
est, sed ex d.tit. ff. quæ in fraudem
creditorum , ex supra adductis , &
secundum hanc declarationem ,
& limitationem supradictam , nō
erit opus recurrere ad equitatem ,
de qua in d. decisione , nam in
puncto iuris vera est, si res hypo-
thecata desijt extare, aut pecunia
sit consumpta , licet contrarium
tenuerit Benbenutus vbi suprà .

12 Tūm etiam si creditor , cui sol-
lutum est, fuerit creditor ex causa
lucrativa , etiam si res desijt exta-
re, vel pecunia consumpta bona
fide , si factus est locupletior, ex
dicta solutione reuocabitur solu-
tio , ex d.tit. ex supra adductis , ne-
que erit necessarium constituere
specialitatem, fauore dotis, vt cō-
stituebat Bart. in d.l. i. ff. de distrac-
tione pignorum .

13 Neque obstat tex. in d. §. & si
prefatam versi. si verò creditores ,
vbi

vbi Imperator concedit vtilem actionem contra creditorem secundum, qui recepit suum creditum ab herede, cum beneficio inventarij, omissio priori creditore: & ideo dicit dandam vtilem actionem, quia res, aut pecunia que data fuit in solutum erat columpta, alias directa hypothecaria, ut in prima parte text. & ita intelligunt illum tex. plures ex authoribus, ibi, & Benbenutus, & alij suprà adducti, nā respōdetur, quod intellectus hīc ad illum text. est aperte dininatorius, nam Imperator ibi de consumptione nullum verbum dixit, & ideo dixit dandam vtilem actionem, vel conditionem ex illa lege: quia creditori non erat solutum, ex rebus ipsis hereditarijs, sed ex earum venditione, vel emptores, vel heredes soluctant. Vnde non poterat dari actio hypothecaria, quia in hypothecaria pretium non succedit loco rei, ex d.l. i. & licet Bart. ibi tenuerit contrarium, certè mouetur ex quādam æquitate & fauore dotis: & quia tertius habuit pretium ex causa lucrativa, licet si haberet ex causa lucrativa, & factus esset locupletior, de rigore per dictam actionem personalē, quæ in fraudem creditorum, tene retur ille tertius ad restituendum 15 pretium, ut dictum est, & quod doctrina Bart. procedat de æquitate fatetur idem Bart. in d.l. qui à debitore lass. & DD. in l. eū seruum. ff. si cert. petatur. DD. in

l. mater. C. de rei vindicatione. R. nus de pignoribus. 2. part. membro. bro. 4. num. 5. 9. & membro. r. l. nu. 48. & fatentur Benbenutus, Bart. & alij, vbi suprà. Igitur ad proposita, cū non possit ad pretium dari hypothecaria priori creditori, maxime quia nū quā fuit heredis, neque in eius testamentem venijt, sed emptor solvit creditori, neque etiam posset dari actio personalis contra tertium creditorem, ideo fuit necessaria dicta vtilis actio, vel conductio ad pecuniām solutam ex rerum venditione, atque ideo fuit data in favore in heredis, qui fecit inventarium, & vendidit bona hereditaria, ad soluenda debita, ne ipse nec suus emptor, possint molestari à priori creditore, non igitur constat in d.l. si pecunia, fuit vel non fuit consumpta, & certè si fuit consumpta bona fide ab ipso creditor, iniquissimum est, si forsan non fuit factus locupletior, contra cū dari revocatoriam actionem, & esset in finitis litibus dari occasio nem, & tunc deberet seruari dicta decisio Sacri Cōsilij Neapolitani, ut per Afflict. & Capi. vbi suprà maxime, quia si id procederet fauore heredis, ut Imperator insinuar, non esset ad alios casus trahendū.

Neque obstat quod dicebat Bart. in l. si pupillus quod pecunia nunquam petijt, id enim intelligentum est respectu actionis personalis, non realis, quæ sequitur individuum, ex materia signa

Variarum quæstionum.

ta constitutum, & non speciem
neque genus.

16 Non tamen admitto, quod Co-
uar. dixit ubi suprà, quod tex. in d.
§. & si præfata in, loquitur in hæ-
redie compulso: non enim tale cō-
stat, ex tex. immo totum contra-
rium, nam semper loquitur de li-
bertate hæredis in soluendo, vel
creditoribus, vel legatarijs, nulla
que in esset illis libertas, si compul-
sus solueret.

17 Remanet igitur verificata dicta
conclusio, cum dictis limitatio-
nibus, & declarationibus, licet
ex æquitate etiam quando esset
soluta pecunia, de qua statim nō
apareret an extaret, puta vel quia
de ea non fuit factum depositum,
vel quia iam multò ante soluta
esset, & celaretur, ob vitandas li-
tes admitterem decisionem di-
cti Consilij Neapolitani, contra
communem, alias non.

18 Quarta conclusio. Creditor ha-
bens hypothecam, aut obligatio-
nem bonorum priorem, & priu-
legium prælationis, non solum
potest auocare res solutas priori
creditori, si extant, sed etiam pe-
cuniā solutam quantumvis cō-
sumptam, & in fisco id aperte in-
singuat tex. in d. l. si pecunia, me-
lior tex. in l. deferre §. fin. ff. de iu-
re fisci. Non tamen admitto, quod
Accursius ibi existimat, scilicet, q.
in casu illius tex. necessariū erat,
quod fiscus esset prior tempore,
nam iura non distingunt: at verò
si creditor posterior esset inops,

nūquam eam practicare, etiam
fauore dotis, et si ex dispositione
d. legis, si pecunia, & d. §. fin. vera
videatur. Si verò creditor esset di-
ues, aut ex pecunia, etiam si non
extet, factus fuit locupletior, tūc
eam practicare in dote, & in
alijs creditoribus, ita & cum tan-
to fauore priuilegiatis, & qui ma-
ximam iacturam paterentur, ex
amissione sui crediti, & tunc de-
beret fieri excussio bonorum de-
bitoris, ut eleganter Menoch. no-
tat in d. consi. num. 10. Si verò cre-
ditor petens esset diues, & cre-
ditor recipiens damnum patere-
tur, eam non practicare, etiam
fauore dotis, nisi in casibus in hac
quæstione dictis, scilicet, quando
creditor secundus mala fide rece-
pit, & consumpsit, vel pecunia ex-
tat recenter soluta, aut deposita-
ta, vel erat creditor ex causa lu-
cratiua: quæ omnia arbitrio iudi-
cis dimitto, ex quo intelliges ver-
bum, ex causa, de quo in d. l. si pe-
cunia, nam etiam fiscus non de-
bet passim auocare pecuniam so-
lutam creditori, sed ex causa, ut
supra dictum est. Vnde debet
æquus iudex perpendere omnes
circumstantias iustitiae, & æqui-
tatis.

21 Quibus omnibus pensatis, nō
malè Fulgos. & Cuma. in casu cō-
sumptionis contra dictam con-
clusionem tenuerunt, & de ea
malè sensit Couar. ubi suprà licet
non bene respondeat ad d. §. & si
præfata, cui supra vltra eum cō-
gruum

gruim Responsum accommoda-
uimus.

Nec pro eo facit l. si filius fami-
lias ff. si certi peccatur, quam ipse
adducit, ubi patri non datur cer-
ti condicō contra filij creditorē,
qui ab eo recuperauit pecuniam;
quæ erat patris, & consumpsit,
tum ideo non datur, non quia
cōsumpta fuit, sed quia certi cōdi-
cō, de qua in toto illo titulo, tūc
datur, quando ex aliqua datione
haberet locum actio, si dominū
esset realiter translatum, ut in mu-
tuo: si verò ex illa datione non ac-
quiritur actio sed exceptio, ut in
recipientē solutionem, & soluen-
te, nec dominium translatum est
tunc non datur certi cōdictio, sed
forsitan daretur cōdictio indebi-
ti, & ita insinuat Iuris Consul. ibi
& in l. certi cōdictio, ff. si certum
petatur, & de conditione indebi-
ti, videtur textum, esse expressum
in l. indebiti §. sed si nūm ff. de cō-
ditione indebiti, & ibi gloſ. ver-
bo, ut vel, & in l. dominus testa-
mento ff. eodem tit. Igitur ex his
omnibus vides, quām suspecta sit
dicta conclusio, sed tamen tenen-
da est propter auctoritatem com-
munis, cum declarationibus ta-
men supra adductis alias inquisi-
ma erit, & cum his conclusioni-
bus finitur hic articulus.

§. 2.

Et articulus secundus de debi-
to & creditore posteriore, an-

sint in foro conscientiæ tuti, unus
si soluat, alius si recipiat in præiu-
ditum, primi, & melioris credi-
toris.

i Prima conclusio. Debitor qui
est obligatus pluribus creditorib-
us personaliter, & non realiter,
quia sunt plures creditores haben-
tes actiones personales, non præ-
vilegiatas contra debitores, & nō
hypothecarias potest soluere de-
bitum vni creditori primò peten-
ti, cum bona conscientia, immo
ad id tenetur, & etiam creditor re-
cipere, etiam si debitor & credi-
tor sciant, quod debitor ipse non
remanet, & idoneus alijs credito-
ribus, vel vult foro cedere, aut fu-
gere. Hæc conclusio prouatur, ex
pluribus iuribus aductis in prima
conclusione, primi articuli, quæ
cum sint dispositiua, & iusta vim
obtinent in foro conscientiæ, ex
notatis per Abb. & Canonistas in
cap. primo de constitutionibus,
latissimè Mexia in pragmatica ta-
xæ panis, conclusione 6. à num.
99. & à num. 70. cum sequentibus,
Cœur. in 4. 2. par. cap. 7. §. 7. nu-
10. & ex Theologis diuus Thomas
prima secundæ quæstione 96. ar-
ticulo 6. Scotus libro 4. senten-
tiarum distinctione 15. & hanc
nostram conclusionem in proprijs
terminis, tenet Nauarrus in suo
Manuali Latinò, cap. 17. à num.
47. cum sequentibus, & Petrus
de Nauarra in tractatu de restitu-
tione, tomo secundo libro quar-
to c. fi. in fine, Syluester in summa
ver-

Variarum quæstionum

verbo restitutio 6. quæst. 5. cum le-
quentibus, Angelus de Clauasio,

in summa verbo restitutio 2. à nu-

16. Medina de restitutione, quæst.
2. fol. 9. Et licet isti, in locis allega-
tis, alias quæstiones tractet in ma-
teria solutionis creditorum, in-
ter eas affirmant hanc nostram
conclusionem, & quia non plu-
res cartas implent non allegatur
numerus particularis, quia faci-
liter inueniri potest, nisi ad Pe-
trum de Nauarra, qui allegatur
num. fin. 82. iste enim longè ex-
tendit habenas.

3 Limitatur tamen hæc conclu-
sio, ut procedat, quando creditor
petit debitum à debitore, si vero
debitor ipse, vel ex amicitia, vel
ex malitia, sciens se non posse sol-
uere creditoribus, quærerit cre-
ditorem amicum, & illi soluat cre-
ditorque etiam sciatis debitem
habere alios creditores, & non
posse ei soluere, tunc creditor,
& debtor violant leges iustitiæ,
ac pro inde peccant mortaliter,
& tenentur ad restitutionem, sal-
tim creditor qui accepit, & licet
supra dicti in specie hunc casum
non tangant, tamen satis colli-
gitur ex eorum dictis, quando
dicunt, quod debtor habens plu-
res creditores personales, tene-
tur soluere omnibus, saltem in bo-
nis quæ habet, si non sufficiant
omnibus pro rata, & Nauarra
reprobat Medinam qui dicebat,
quod debebat soluere priori in
tempore, quod est contra iura

expressa de quibus in l. priuilegia,
& ibi Angel. & Ripa. ff. de priuile-
leg. creditorum.

4 Confirmatur, quia iura tunc
dant licentiam creditori accipien-
di, & debitori soluendi, quan-
do creditor ipse est diligentior
alijs in exactione, alijs non, ut
in dicta l. si Pupillus, & in iuri-
bus supra allegatis: at vero iste
creditor nullam habuit præ alijs
diligentiam, sed debitor illi spon-
te soluit, vnde non habuit ius
præoccupationis: & amplius con-
firmatur, quia hæc videtur quæ-
dam gratificatio, aut acceptio per
sonæ, quæ videtur reprobata in
dictis iuribus, vbi Zasius subtiliter & eleganter de gratificatio-
ne tractat.

5 Neque obstat dicta l. 9. titu-
15. part. 5. ibi, ama, &c. quæ vi-
detur demonstrare, quod ex amo-
re potuit debitor soluere credi-
tori, nam illa lex indistinctè lo-
quens est intelligenda secundum
supra dicta, scilicet, quod
creditor fuit diligens in peten-
do, & debtor ex amore etiam
non compulsus soluit, ut con-
cordet cum l. 11. titu. 15. part.
5. & cum legibus supra dictis, &
iura iuribus concordemus, ex no-
tatis in l. præcipimus, C. de ap-
pellat. & in Authent. quas actio-
nes, C. de sacrosanct. Eccles. alijs
lex illa esset manifestè iniqua,
cum permitteret personarū accep-
tionē contra iustitiā distributiā.

6 Secundò limitatur, nisi debi-
tor

tor per gratificationem soluerit creditori, ipso sciente de gratificatione, nam tunc ambo peccant mortaliter, & creditor tenetur ad restitutionem, secundum suprà dictos, & dicitur soluere per gratificationem modo explicito, suprà num. 4. §. 1. & eleganter declarat Angelus & Zasius vbi suprà idem Zasius in d.l. si non expedierit §. si pupillus ff. de bonis authoritate iud. possidendis. qui ait, quòd duplicitate intelligi potest gratificatione. Primo, quando creditores omnes vel aliqui ex eis petebant eodem tempore iudicialiter, vel extra iudicialiter suum debitum, aut creditum, & debitor soluit vni in præjudicium aliorum. Secundo quādō creditor qui exigit suū debitum fuit nimis solicitus festinans, & importunans, & propter suam importunitatem soluit illi debitor: tunc enim dicitur per gratificationem exegisse, vt nimis cupidus, & teneretur ad restitutionem, vt colligitur, ex his quæ Zasius vbi suprà declarat.

7 Immo ego dico, quòd per vim videtur exegisse, quia importuna preces æquipollent metui, aut violentiæ, ex l. 1. in fin. & ibi Barto. Angel. & Imol. ff. de extraordina. criminibus, & ex notatis ab auctoribus, præcipue à Curtio, Meness. & Riminald. in l. interpositas C. de transactio. & notatur in l. 1. §. quæ oneranda ff. quarum rerum actio non datur.

8 Ex quo etiam infertur, quòd idem à fortiori erit in exigente per vim, quia est dolosus, & malitiosus, vt colligitur, ex dicta l. si pupillus: non tamen tunc pecabit compulsus, quia fuit omnino inuoluntarius, si vis erat talis quæ potuit mouere constantem virum: si tamen vis non esset talis non causaret simpliciter inuoluntarium, & sic peccaret, licet peccatum esset minus in sua specie.

9 Declarantur supra dicta, scilicet, quòd vis præcissa, à qua quis non potuit defendi, (vt quia creditor debitorem ligauit, vel alio modo abstulit suum debitum, sine facto aut voluntate debitoris) excusat omnino à peccato, quia causat inuoluntarium simpliciter, vis verò non ita præcissa, à qua quis cum aliqua diligentia potuit defendi, non excusat in totum, metus verò seu coactio, ex qua debitor ipse soluit, si cadit in constantem virum, causat voluntarium simpliciter respectu actus, & inuoluntariū secundum quid, scilicet, finem ultimum voluntatis, qui est bonum, & licet non excusset à peccato, excusat à tanto, vt colligitur ex Diuo Thoma quodlibeto 5. artic, 10. Sylvest. in verbo, metus, questione 7. & ex Panormita. in cap. sacriss, de his quæ vi metus ve causa fiunt.

10 Intellige etiā, q̄ si creditor, & debitor sint bona fidei in soluēdo, &

Variarum quæstionum.

recipiendo non haberent locum
limitationes, ut infra dicetur.

11 Secunda conclusio. Debitor
habens creditores priuilegiatos
in actione personali, si soluit vni
non priuilegiato, vel minus pri-
uilegiato mala fide, quia debitor
& creditor sciebant, debitorem ip-
sum habere alios creditores priui-
legiatos, & non sufficere omnibus,
ambo peccant mortaliter, & cre-
ditor tenetur ad restitutionem, pa-
tet, quia ambo violant legem iu-
stitiae, & ita concludunt Nauar-
ras, Nauarra, Medina, Syluester, &
alij supra allegati.

12 Neque excusabuntur à pecca-
to ex eo, quod creditor sit paupe-
rior alijs, nam ex hoc non licet
violare legem iustitiae, neque vli-
bi tale inuenitur expressum, im-
mo contrarium constat ex dictis
in §. 1. & ex d. l. ex facto §. fin. ff. de
pecul. & ita docte contra Medin. ad
uertit Petrus de Nauar. vbi suprà.

13 Ex quo infertur, quod si ambo
à principio, tempore solutionis
haberent bonam fidem, puta quia
debitor non se existimauit in suf-
ficiem ad soluendum, quia ha-
bebat officium, & lucrabatur, &
habebat aliqua bona, & existi-
mabar (ut plures per sè putant)
paullatim soluere creditoribus, &
creditor etiam eum videbat in bo-
no statu, absque signis decoctio-
nis, nec de omnibus creditoribus
sciebat: tunc nec ambo pec-
cat, nec creditor tenetur ad resti-
tutionem, ex iuribus adductis, &

ita notant Theologi omnes, pecca-
ret tamen, qui malam fidem ha-
beret.

14 Infertur etiam ex eadem ratio-
ne, quod si creditor haberet bonā
fidem à principio, & poste à super-
uenire illi scientia in opere debito-
ris, & creditorum priuilegiatorū,
nō teneretur ad restitutionē, quia
à principio accepit iuste suum de-
bitum, & post retinet, quod suum
est, & quod nulla actione potest
ab eo auccari, ut diximus in d. §. 1.
igitur nulli facit iniuriam.

15 Neque obstat, quod accipiens
alienum bona fide & titulo habi-
to à non domino si postea compe-
riat rem esse alienam afficitur ma-
lae fidei possessor in foro consci-
entiae, & peccat mortaliter de-
tineando, & tenetur ad restitu-
tionem, ut per plures Theologos
allegatos à Petro Nauarra in di-
cto tract. libro 3. cap. 4. à nume.

181. cum sequentibus, & sic vi-
detur de detinente rem, quæ alij,
ut potiori creditori fuerat debi-
ta, quod si bona fide acceperat,
& poste à compriat fuisse alij de-
bitam, efficiatur malae fidei, &
teneatur ad restitutionem. Nam
ad hoc respondet, quod casus
sunt nimis dissimiles, nam in prio-
ri detinens, detinet rem omnino
alienam, & quæ ab ipso potest
auocari per remedia ciuilia, un-
dè tenetur ad restitutionem. In
secundò vero casu detinens, de-
tinet rem suam, & sibi debitam,
& quæ ab illo nullo remedio au-
ferri

ferri potest, & licet alias creditor habuerit ius ad eam, nunc non habet quia translata ad tertium possessorum, & sic casus sunt dissimiles.

16. ^{sup} Præterea etiam inseritur, quod licet creditor magis priuilegiatus in foro exteriori, possit rem advocate à creditore non priuilegiato, vel minus priuilegiato (semper loquimur in personalibus) habente causam lucrativam, siue sit bonæ, siue malæ fidei, siue consumpscerit, siue non consumpscerit solutum, ex tit. ff. quæ in fraudem creditorum, ut diximus in dicto §. 1. In foro tamen conscientiæ, debitor qui bona fide soluit creditori lucrativo, & ipse creditor, qui recepit non peccarunt, nec creditor teneatur ad restitutioinem patet, quia detinet quod suum est, & accepit bona fide non animo fraudandi creditores, & si postea sciat de alijs creditoribus, & de inopia debitoris non etiam tenebitur, quia detinet, quod suum est, & legitimo titulo debitum, usque dum sit condemnatus à iudice: sufficiat illi si sit paratus stare iuri cum aduersarijs, nihilque molliatur in eorum fraudem, quia lex ciuilis, quæ in fauorem creditoris onerosi loquebatur in hoc casu, non obtinet in foro conscientiæ, in quo debet seruari ius naturale, ex quo transferetur dominium ex domini voluntate sine obligatione restitutio-

nis, & habens rem propriam non tenetur alteri dare sine iussu iudicis, quod secus est in eo, qui in fraudem alterius accepit quia hic contra ius ipsum naturale fecit, & ita colligitur ex his quæ in alio proposito cum Caietano tradidit Nauarra vbi suprà.

17. Tertia conclusio. Debitor habens creditores personales priuilegiatos, & non priuilegiatos, & alios mixtos, & reales, & personales, vel reales solum, habentes in bonis debitoris hypothecam tacitam, vel expressam generalem, vel specialem, si soluat creditori personali etiam priuilegiato, omisso hypothecario, & creditor recipiens, ambo peccant mortaliter, quia violant legem iustitiae, & creditor tenetur ad restitutionem, quia hypothecarij etiam posteriores tempore præferuntur personalibus etiam priuilegium habentibus, ut in l. eos C. qui potiores in pignore habentur, ita concludunt omnes Theologi vbi suprà.

18. Fallit nisi ambo versentur bona fide, vel creditor recipiat bona fide in forma dicta, ut omnes ynanimiter concludunt: quod ampliarur, etiam si postea sciant de conditione debitoris, & de alijs creditoribus hypothecarijs, nam tunc etiam non tenentur, nec tenetur creditor recipiens, usque dum per sententiam iudicis sit condemnatus, quia detinet suam, & non rem alienam, ampliatur

Variarum quæstionum

etiam in creditore bona fide recipiente ex causa lucrativa, ut suprà dictum est.

18 Quarta conclusio. Si debitor habeat creditores priuilegiatos in reali & hypothecaria, si scienter soluat vel personali, vel hypothecario, non ita priuilegiato, & creditor etiam scienter recipiat siue sit pecunia siue alia res, ambo peccant mortaliter, quia violant ordinem iustitiae. Fallit nisi sint bona fide, etiam si sit creditor ex causa lucrativa, ut sentiunt supra dicti, & satis abunde suprà dictum est, nam priuilegia non obtinent in foro conscientiae contra ius naturale, tum etiam ius auocandi per hypothecariam, vel priuilegium non obligat possidenteini ad agendum, sed solùm ad patiendum, ut sentit Caietanus à Nauarra vbi suprà allegatus.

19 Quinta conclusio. Et si de iure Ciuali, creditor habens instrumentum publicum præferatur creditori habenti scripturam priuatam, vel testes, ex l. scripturas C. qui potiores in pignore habeantur, ex l. 31. titu. 13. part. 5. & notat Ripa in l. priuilegia, a num. 23. ff. de priuileg. creditorū, Euerardus consi. 208. num. 18. tamen id non obtinet in foro conscientiae, nam si hypotheca sit contracta verè & realiter, quæ potest contrahi absque scriptura publica per solam conuentio-

nem, ex l. contrahitur ff. de pignoribus, quod creditor & debitor scient, & creditor sit in illa prior tempore, potest illi soluere debitor, & ipse recipere sine obligatione restitutionis, & absque ullo peccato, etiam si sciat debitorem habere alios creditores hypothecarios, de quorum iure constat ex Scriptura publica, & hoc ratione ineuitabili, quia dictæ leges fundantur in præsumptione, scilicet, quia præsumunt, quod scriptura priuata fuit commenta inter creditorem, & debitorem in fraudem aliorum creditorem, & quod potest subesse fraus, ut aperè dicit d. l. scripturas in principio: at verò in Scriptura publica, quæ est probatio probata, nulla potest subesse fraus, ideo præsumunt in favorem scripturæ publicæ, & eam præferunt testibus, & alijs scripturis priuatis. Quando verò lex se fundat in præsumptione, cessat in foro conscientiae, vbi constat de veritate, ut constat ex D. Tho. & alijs infinitis Theologis & Canonistis allegatis à Mexia vbi suprà latè Menoch. in tract. de præsump. 1. par. lib. 1. præsump. 80. per totā, vbi etiam probat, quod, in foro conscientiae debet seruari ius naturale, cōtra quod nō valet lex Ciuilis, nisi id ex causa declarando.

20 Ex qua conclusione infertur, quod & si de iure Ciuali, probans veram numerationem per testes, vel scripturam, præferatur creditori probanti confessionem debi-

debitoris, ut pet Ripā vbi supra:
tamen id procedit, ex præsum-
ptione fraudis, & ideo non obti-
net in foro conscientiæ, vbi cōstat
de veritate ut dictum est.

²¹ Sexta conclusio. Hæres qui
adiuit hæreditatem cum benefi-
cio inuentarij, & fecit in forma lo-
lemai, creditoribus citatis, etiam
si sciat alios esse priores credito-
res, siue hypothecarios, siue priui-
legiatos, potest soluere primo ve-
nienti, non expectata cautione
aliqua in fauorem alterius cre-
ditoris, & hoc est verum priuile-
gium inuentarij, ut constat, ex
tex. elegant, & expresso in lege
scimus §. & si præfatam per to-
tum, C. de iure deliberan. & no-
nat etiam in sciente Sebastianus
Monticulus in tract. de inuenta-
rio ad d. §. verbo, eis satisfaciunt,
num. 82. & fuit de intentione Bal-
di ibi, & eleganter Vincentius
Francus Neapolitanus in 2. part.
decisionū, decisione 272. à num.
10. Cum igitur sit iuris priuile-
gium, quod non fundatur in præ-
sumptione, sed disponit in fauore
hæredis, & sit datum ad bo-
num publicum (de cuius iusti-
tia non est dubitandum) obti-
net vim in foro conscientiæ, &
declarat legem naturalem in hoc
casu, quod Princeps potuit face-
re: ad quod non aduertunt Theo-
logi supra dicti, qui absolute pu-
tant hæredem, in solutione credi-
torum, teneri seruare ordinem,
quem defunctus debuisset, quod

²² sine distinctione falsum estin di-
cto hærede, ut diximus.

Ex quo etiam infertur malè di-
xisse Caietanum allegatum à Na-
uarra vbi suprà, scilicet, non va-
lere statuta municipalia in foro
conscientiæ, quæ ponunt alium
ordinem soluendi creditoribus,
quàm qui à iure tradditus sit in
aliquibus casibus, nam si iusta
sint statuta, & non fundentur
in præsumptione, non video cur
non debeant obseruari in foro
conscientiæ, cum lex ciuilis po-
tuit declarare legem naturalē in
aliquo particulari casu, & eam
moderare, & limitare, ut con-
stat, ex Abb. Felin & Canonistis in
cap. quæ in Ecclesiarum de con-
stitutionibus, & ex Bart. per tex.
ibi in l. Item si berberatum ff. de
rei vendicatione, & in l. vendi-
tor §. constat, ff. de communia
prædiorum, & ex Angel. in §. sed
naturalia instituta de iure naturali
& latè Syluester in summa verbo
lex, & ex Soto, Diuo Thoma, &
alijs in locis ordinarijs. Melius ta-
men faceret hæres si cautionem
exigeret, ut Monticulus aduertit.

Vltima conclusio. Quando cre-
ditors hypothecarij sunt æqua-
les in priuilegio, aut non priuile-
gio, qui prior est tempore pōtor
est iure, & nō potest debitor, sciēs
se non esse soluendo, soluere po-
steriori in præiudiciū prioris, nec
creditor sciens recipere, & ambo
peccant mortaliter, & creditor
tenetur ad restitutioñē, nisi bona

Variarum quæstionum

fide procedant, ut dicunt omnes
vbi suprà: quæ conclusio est om-
nino intelligenda secundum præ-
cedentes, & declarationes ad eas
factas.

Additio.

24 Aduertendum est ad dicta in
quinta conclusione, quòd etiam
in foro exteriori præferetur
creditor prior tempore probans
hypothecam suam per testes, quia
parem vim obtinent testes &
instrumenta l. in exercendis C. de
fide instrum. & idem si compro-
barer testibus de visu contractus
chirographum, aut schedulam, ut
singulariter notat Rebuff. in tit.
de chirographi recognitione, arti-
culo 2. nu. 7. Acceu. in l. 5. tit. 21.
glos. 2. à nu. 21. lib. 4. Recopil. non
tamen sufficit recognitio, aut cō-
fessio ipsius debitoris, in præaudi-
cium creditoris, ut aduertit Ace-
ued. vbi suprà, & Couar. cum Mo-
din. lib. 2. varia. cap. 11. num. 4.

*Articulus tertius de hypothecis,
& priuilegijs personalibus,
& realibus, & de ordi-
ne soluendorū cre-
ditorū in utro
que foro.*

Materia huius articuli est ex-
partia in varijs locis, & authori-
bus, & alij tractant de quibus-
dam dubijs, & alij de alijs. Sed ex
proposito eam eleganter tracta-
runt Ripa & Angel. post glos. mag-
nam ibi in d. l. priuilegia idem Ri-

pa in l. si vèntri §. Diuus & §. in bo-
nis, & in l. quæsitum §. sponsa, &
§. si quis cum tutor ff. de priuile-
gijs creditorum, & aliqua Zasius,
ibi latè Negusantius 4. par. mem-
bro. 2. per totum, & in quinta par-
te, secundo membro per totum,
latissimè Rebuff. in tit. de consti-
tutione reddituum, secundo to-
mo ad leges Gallicas art. 1. glos. 8.
per totam, & arti. 14. glos. 1. per to-
tam, & de priuilegijs latè etiam,
& subtiliter egit Francus, Vande-
ranus in tract. de priuilegijs cre-
ditorum per totum, Balduinus
etiam, & Hugo Donellus in tra-
ctatu de pignoribus, & Benenu-
tus in tract. de mercatura tit. qui
potiores in pignore, & bonis de
coctoris habeantur, per totum, &
ex nostris Matienzo in l. 7. glos. 5.
tit. 16. lib. 5. Recopil. & de dote, &
eius prælatione, & alijs creditorib-
us, & priuilegijs creditorū habé-
tium hypothecas, latè egit Couar.
lib. 1. variarum c. 7. per totum, &
de creditore priori habente spe-
cialem, & generalem hypothe-
cam, latè egit idem Couar. lib. 3.
variarum cap. 18. per totum, &
Roland. à Valle consi. 36. lib. 4.
& demutuante ad rem emen-
dam, & de vendente rem, & de
eius prælatione Gutierrez de Pla-
sencia in suis allegationibus, alle-
gatione 5. & allegatione 11. per
totam, & de funeraria, & expen-
sis insinuationis testamenti, &
inuentarij, & infirmitatis, & alijs
necessarijs post glos. in l. immensa
ff. de

ff. de religio & sumptibus funerium, & post glo. & Authores in l. f. §. in computatione C. de iure delibet. & Matienz. & alios vbi supra, tractat Sebastianus Monticulus in suo tract. de inuentario ad dict. §. verbo, quidquid in funus, à nūn. 128. cum sequentibus fol. 203. & eleganter Borninus Caualcanus in indice ad tractatus de tutore & curatore, & de usufructu mulieris littera E. in fin. idem in indice ad primam partem decisio num littera C. verbo, creditor funeris, fol. 915. & in dictis 2. Vin centius Francus, dictis 5. 1. Ioann. Garsha de expensis, cap. 8. nū. 18. & Tellus, & Tauristæ omnes in l. 30. Tauri & Matienz. in l. 13. tit. 6. glo. 3. lib. 5. Recopil. & de mu tuante ad rei refectionem post glo. in d. l. priuilegia, Ludi de Molina lib. 1. de Hispanorubis primo genijs, cap. 10. à num. 19. & de bonis tutorum, & protutorum & curatorum, Baeça in tract. de decima tutoris, cap. 2. à num. 149. cum sequentibus, & de bonis, & fructibus coloni, & inquilini, late Menoch. in tract. de adipiscenda remedio 3. per totum, & ex iuribus sunt plura in titu. C. & ff. in quibus causis pignus vel hypotheca tacite contrahatur, & in titu. C. de pignoribus, specialiter l. 2. quæ tractat de creditore habente specialem vel generalem hypothecam, & in l. fin. quæ tractat de militia, & in titu. ff. & C. qui potiores, maximè l. licet, & l. si

fundum, & l. generaliter, & l. alsiduis. C. eodem tit. & l. interdum cum sequentibus ff. eodem & d. l. scripturas, & in dict. titu. ff. de priuilegiis creditorum, specialiter l. 1. 2. & 3. & dicta l. priuilegia, & tractant l. 23. 24. 25. 26. 27. 28. & 29. & 30. & 31. & 33. titulo 13. part. 5. & l. 11. titulo 14. part. 5. & dicta l. 9. & titulus C. de priuilegio dotis, & priuilegio fisci, & de iure fiscis l. 1. C. de iure fisci, lib. 10. & titulus ff. & C. de bonis auctorita. iud. possidend. & latè pet Cels. in suo repertorio legum Regni, versiculo *acredor*, & verbo *prendas*, & verbo *deudor*, & verbo *assentimiento*, & in pluribus alijs communibus iutibus, titulis, & ex Theologis tractarunt omnes supra dicti, & melius omnibus Petrus Nauarra in d. cap. fin. ex his vide quā sparsa sit materia, & boni cōlules lector amice, si quæ tam diffusa sunt styllo claro in unum colligantur, quare pro tua alleuatione, & explanatione questionis collige sequentes conclusiones.

2. l. Prima conclusio. I. Creditorum aliquibus solam actionem personalem, ut sunt qui non contraxerunt cum obligacione bonorum speciali, aut generali, sive contractant in scriptis, scripta publica, aut privata, sive sine scriptura, & horum alij habent priuilegium anterionis, alij non, alij habent

Variarum quæstionum

bbligatio hem bonorum spetiale m, vel generalem, tacitam, vel expressam, & cum priuilegio antelationis vel sine eo. Alij sunt creditores mixti habentes personam, & bona obligata, qui dicuntur reales, & personales, & cum priuilegio, vel sine eo, ut bene distinguit. Zasius in d.l. priuilegia pluri.

3. in Secunda conclusio. Creditores habentes tacitam hypothecā specialem in aliqua re, vel generalem in omnibus bonis à iure inductis sunt sequentes. Fiscus in bonis sui debitoris, aut delinquentis post sententiam, Vxor pro dote, & arrhis, & bonis paraphernalibus, & pro bonis lucratissimis cōstante matrimonio, ut per Gomez Arias in l.i. 4. Tauri, num. 4; idem Gutierr. de iuramen. confirmat. i. part. cap. 46. nūq[ue] alibi dicit ita iudicatum in Regali Chancellaria Vallisoletana, res publica contra suum sindiculum, vel bonorum administratorem, non contra alios debitores, nisi sit Res publica Romana, ut per Rebus. in h. 2. de iure Recipubl. lib. 10. Angel. in l. Antio chensium. ff. de priuileg. credi & Rebus. & Fanus vbi suprà Ecclesia contra Prælatum, aut cōconomū, aut etiam contra alios debitores -ve fiscus, & si prædicti non dicāt, -quia valer argumentum de fisco ad Ecclesiam, & de Ecclesia ad fiscum, ut per Euerard. in suis locis legalibus cap. de ecclesia ad fiscū, &c. & de fisco ad Ecclesiam.

4. in Pupillis & minor, furiosus, & illo

prodigus & amens, in bonis tutoris, curatoris etiā ad lites, & tutoris, & sui administratoris, non tamen habet obligata bona, cura tor datus bonis absentis, nisi se obliget, ut per Vanderanum vbi suprà.

5. Filij etiā in bonis suis, patris pro bonis aduentitijs, quæ hypotheca incipit à die incepτæ administrationis, & in bonis matris, aut patris transiunt ad secundas nuptias, pro bonis quæ habuerunt à filiis primi matrimonij, ex patris successione, quæ reseruare tenentur filiis illius matrimonij, & etiam filij minores habent tacitam hypothecam in bonis matris, quæ transiuit ad secundas nuptias, non petito eis tute, nec redita administrationis ratione, & etiam in bonis vitri ci, & habent etiam in bonis matris administratis sua bona, absque eo quod sit decreta tutela, aut cura, resiliens etiam rem vel expendens in eius conservationem, vel in eius trans portationem, vel mutuans ad suprà dicta, & ad ædificandam rem, vel ad alimenta nautarum, habet etiā in iure tacitam hypothecā specialem in ipsa re, idem in mutuante ad emendam rem, aut militiam, vel officium aliquod, & cōtra ementem de pecunia militis minoris, vel Ecclesiæ, habet etiam 7 creditor ipse hypothecam tacitā.

Maritus etiā pro solutione dotis promissæ, & vxor pro eius alimentis debitis, soluto, & con stan-

Istante matrimonio. Hospitalē cōtra hospitalarium, Exactor, tributarum, gabellarum, & collectarū contra debitores propter eorum ex actione. Rector pro decimis, & primicijs, legatarius pro legato, & pro alimēnis sibi legatis, super aliqua re habent spētialem hypothecam in ipsa re. Filius pro legitima, sicut contrarium tenuerit Negusantius vbi suprā. Creditores verò usurarij dico, ipsi à quibus fœnerator extorsit vñuras, aliqui dicūr, quod habent hypothecam tacitā in eius bonis, sed verius est non habere, vt per supradictos, notat latè Ioan. Baptista Lopus in tract. de vñuris commentario. 4. §. 3. nū. 55. cum sequentibus. Dominus in bonis inquilini in ductis in domum conductam, & in bonis locatoris inductis in pia dio rustico, & in fructibus perceptis in ipso prædio, & dominus emphiteosis aut soli, pro canone in superficie & fructibus, vt per Menoch. Rip. & alios vbi suprā, & per Ias. Gomez & Auctores in §. item scríptana instituta de actionibus.

⁸ Creditor etiam habet tacitam hypothecam pro expensis factis in infirmitate defuncti, & factis pro eo funerando, & pro insinuatione testamenti & inuentario, vt in d.l. impensa, & notant omnes vbi suprā, & Velazquez in d.l. 30. Tauri. Acebed. Matienzo, & Angulo in l. 13. titu. 6. lib. 5. recopila. intelligitur tamen de necessarijs, & non superfluis, vt per Vincen-

tium Francum vbi suprā, & de factis solum in funerando, & in die funeris, vt per Ioann. Garci. & alios vbi suprā.

⁹ Tertia conclusio. Creditores habentes priuilegium in hypothecis sunt sequentes. Fiscus in cōtra cū onerōto, non in lucrativo, neque in pœnis, nam in his semper præfertut ei priuatus, & indubio contra fisca est iudicandum, vt notant supradicti, & constat ex d. non puto. ff. de iure fisci, & latissimè Menoch. in tract. de præsumptione. lib. 2. prælumptione. 72. per totam.

Mulier pro dote, nō pro arrhis nec bonis parapernalibus, vt in d.l. asiduis, nec obstat. l. 29. tit. 13. part. 5. vbi concedit prælationem mulieri contra reficiētē pro dote, & arrhis & æqui patet ea fisco, nam verbum arrhis de quo in illo tex. intelligitur de arrhis datis in augmentum dotis, nō de donatione propter nuptias, & ita intelligit ibi Gregorius Lopez in verbo (arras). Ex quo inferatur in praxi quod quādo arrhæ promittuntur in scripturis, si promittātur in augmentum dotis, pro illis mulier habebit prælationē sicut pro dote, & hoc priuilegium transit in filios & incesonarium, non in hæredes extraneos, vt per Doctores citatos, nec hoc priuilegium habet mulier pro alimentis, nec maritus pro dote promissa, quia hoc non invenit in iure dispositum, ex supradictis, & quid pro dote

Variarum quæstionum.

dote confessata plenè per Aluar. Valaf. consultatione & per totam.

11 Creditor etiam pro expensis funerarijs infirmitatis, inuentarij, & testamenti, & insinuationis, habet priuilegium, & præfertur alijs creditoribus priuilegiatis; etiam expressam anteriorem habentibus, & etiam præfertur doti expressam hypothecam habenti, ut contra Accurs. & Rebuff. & alios existimauit Caualcanus vbi suprà & velazquez, Matienzo, & Azebed. vbi luprà, Follerius in constitutione peruenit, de sacro. Eccles. num. 21. in constitutionibus Regni Siciliæ, Angulus vbi suprà, licet ipse Matien. existimet hoc cor rectum, ex d. l. 13. quæ disponit similes expensas deducendas esse de quinto bonorum solutis debitis, qui in hoc reprehenditur, & merito, à supra dictis, nam illa lex loquitur existentibus filijs, in quo cum præiudicium non potest patet disponere ultra quintum, eis vero non existentibas non habet locum illa lex immo vero & filijs existentibus, si solutis creditoribus non remanerent bona, ex quibus hæ expensæ soluerentur, deberent præferri alijs creditoribus, quia sine eis defunctus manereret in sepultus, quod est in humanū, & si sentiunt aliqui ex dictis, licet expressè non attingat, neque hoc corrigit illa lex, quod verum existimo, & ita tenet Gutierrez in practicis, lib. 2. quæst. 72.

12 Item creditor qui mutuauit ad

reficiendam domū, vel nauē, vel aliam quamlibet rem, vel eam edi ficandam, vel sustentandam, aut transportandam, & alendos nau tas, habet priuilegium inter alios creditores hypothecarios, immo & præfertur doti, ut aliqui ex Iuristis, & Theologis citatis dicunt. Sed verius est non præferri quando dos est tempore prior, & ita expressè disponit d. l. 29. titu. 13. par. 5. in fin.

13 Præterea creditor, qui mutua uit ad emēdam aliquam rem, quæ fuit illi specialiter hypothecata, præfertur in illa alijs creditoribus tacitam hypothecam habētibus, etiam tempore prioribus: ut in d. l. licet C. qui potiores in pignore habeantur quam supra dicti, & Cepol. cautel. 124. & alij scriben tes in d. l. extendunt ad venditor em, qui sibi prouidit de speciali hypotheca, immo etiam si non se prouideat, quod falsum est, & cōtra magis communem opinionem.

14 Aduerte etiam, quod plures Doctores dicūt hoc priuilegium esse fortius & maius, quam priuilegium dotis, & hoc constanter affirmant Theologi supra dicti, sed in cōtrarium est alia cōmuni opinio, quæ seruatur in praxi iudicando, & consulendo, ut per Couat. dicap. 8. & Gutierrez in d. allegatione 11. & 4. & Vincentiū Franc. vbi suprà & pro eis facit d. l. 29. in fin.

15 Miles, etiam minor, & Ecclesia habent

habent priuilegiū pro rebus emp-tis ex p: cunia eorum, non tamen praeferuntur doti, & fisco prioribus, ut per supradictos.

- 16 Creditor etiam qui mutuauit pro aliquo officio, vel militia emenda, habet priuilegium prælationis, ²⁰ suprà omnes creditores hypothecarios, vt notant omnes iuprædicti, & Authores in d.l. fin. C. de pignoribus & præfertur doti, etiam priori in illo officio, etiam si dos habeat expressam hypothecam, vt in Authentica quæ est post d.l. alsiduis, & notant Authores ubi suprà.

- 17 Fiscus etiam pro debito primi pilarij, hoc est debito contracto ex pecunia destinata ad precipuas ²¹ Principis necessitates, præfertur omnibus, immo & doti priori, etiam expressam hypothecam habenti, vt in l. non satis & ibi Authores. C. in quibus causis pignus, vel hypotheca tacite contrahatur, & in l. 2. C. de primipilo lib. 12. & notant omnes suprà dicti.

- 18 Exactores tributorum ut puta ²² del servicio Real, o moneda forera, præferuntur omnibus creditoribus etiam doti, ut per Ripam in d.l. priuilegia, & etiam pro Gabellis, & sic practicatur quod non habet locum in alijs collectis, nam hoc nullibi reperitur scriptum.

- 19 Ex quo infertur quod fiscus ha-bet hypothecam priuilegiatam, & præfertur omnibus pro debit is ex seruitio novo (*de los millones*) ex eo quia est impossitum ob præci-

puas, & urgentes belli orum, & Regis necessitates, & est sicut debitum primipilare, & non solum contra debitores collectarum seruitij, sed etiam contra collectores, & locatores, & idem in Gabellis.

Ecclesia etiam pro suis debit is & contra suos debitores, & administratores vel æconomos, etiam habet priuilegium prælationis, & concurrit cum dote & fisco, quia valet argumentum, ut dictum est de fisco ad Ecclesiam & de dote ad Ecclesiam, ut per Euerard. ubi suprà, & quia filius & Ecclesia in omnibus æquiparantur, ut per Tiraquel. in tract. de priuilegijs piæ causæ priuilegio 143.

Idem etiam erit in omni alia pia causa, quia valet argumentum de Ecclesia ad piam causam, & de minore dote, & fisco ad piam causam, & omnia priuilegia eis competentia competit piæ causæ, ut per eundem Tiraquel. in d. tract. priuilegio. 140. & 141. & 142. & 143. & 148.

Idem etiam erit in decimis, que madmodum in tributis, nam & hæ omnibus creditoribus præferuntur, etiam doti: valet enim argumentum de tributo ad decimam, ut per Euerard. in suis locis legalibus, loco de tributo ad decimam, intellige tamen in debitore decimæ, non in locatoribus decimarum, nam licet contra istos habeat Ecclesia priuilegium, non tamen præfertur doti anteriori, quemadmodum nec pro alijs de-bitis,

Variarum quæstionum

bitis, nam istud nullo iure cau-
tur, neque hic est similitudo ad 26
tributum de quo in l. i. C. si prop-
ter publicas pensitationes.

23 Quarta conclusio. Creditores
habentes priuilegium in actione
personalis, sunt omnes habentes in
hypothecaria, qui habent fortius
priuilegium, tūm etiām pupillus
& minores habent priuilegium in
personalis, non tamen in hypothecaria,
& ideo si non haberent hypothecam expressam dos, & fiscus
posteriorum tempore præferentur
eis, & idem de omnibus alijs priuilegiatis in hypothecaria, & idem
in filiis minoribus aduersus bona
patris, qui non præferuntur, nisi
pro dote matris, doti secundę vxo
ris, licet contrarium aliquando vi-
derim consultum & iudicatum.

24 Sponsa, etiām per verba de fu-
turo, pro dote data sponso, qui
objicit ante contractum matrimonium,
habet priuilegium in perso-
nali, non in reali æquali pupilli pri-
uilegio, Respublica etiam in bo-
nis sui debitoris, Romana verò
Respublica etiām in reali habet 28
priuilegium.

25 Depositarij etiām pro re depo-
sita quæ non appareat, habet priuilegium in personali, minus quam
supradicti priuilegiati, tūm etiam
creditores gratis credentes, si con- 29
currant cum creditoribus creden-
tibus ad usuras, vel alios illicitos &
reprobatos cōtractus, item etiām
mutuans ad rem emendam sine
hypotheca, habet priuilegium im-

personalis, vt per Rebus. vbi suprā.

Quinta conclusio. Priuilegia
maiora & minora non considerā-
tur ex maiori, vel minori violen-
tia, vel ex sola causa efficaciori, &
quæ maiorem iniustitiam causet,
sed ex causa iusta, cum dispositio-
ne legis sic declarantis, vt decla-
rant Ripa & Angel. per gloss. ibi
in d. l. priuilegia & Iuristæ omnes
vbi suprā, licet contrarium Medi-
na, & alij Theologi tenuerint
quos reprobat Petrus de Nauarr.
vbi suprā.

26 Sexta conclusio. In solutione Hypothec
creditorum, prima causa est ha- ria quo
bentium hypothecas priuilegia- fm partek
tas, & isti si sunt plures & æquales, adquirunt
qui prior est tempore potior est iu- fms jana
re, nisi aliqui sint magis priuilegiati, vt funeraria, & alij casus supradic- v. a. del
ti: nam tunc isti præferuntur etiā
hypothecis expressis priuilegiato- tibiana
rum, etiām prioribus. Et qui sint 116.1.c.8.
istи casus declarauimus in tertia n. 2.
conclusione: extra eos alij priuilegiati sunt pares, & obtinet dicta
conclusio.

27 Septima conclusio. Hypotheca
expressa anterior, etiām non priuilegiata præfertur tacitæ ve expressæ
posteriori, quantumuis priuilegiatae, etiām docti & fisco, vt in d. l.
33. & per Couarr. vbi suprā.

Octauia conclusio. Tacita hypo-
theca priuilegiata, prior tempore
præfertur posteriori expressæ, & ta-
cita posterior priuilegiata præfer-
tur tacitæ anteriori non priuilegiatae, vel minus priuilegiatae, vt
in

in l.d. assiduis, & Couar. vbi suprà.

30 Nona conclusio. Post credito-
res priuilegiatos in hypothecis,
succedunt creditores hypotheca-
rii non priuilegiati, & tunc, qui
prior est tempore potior est iure,
vt in regul'a qui prior, & ibi per
Dinum & Boer. de regul. iur. in
6. Si tamen prior creditor habeat
aliqua bona specialiter hypothe-
cata, debet facere in eis excusso-
nem, & non potest, in præiudi-
cium secundi creditoris, recurre-
re ad bona generaliter obligata,
vt in d.l. 2.C. de pignoribus, & no-
tant Couarru. in d.cap. 18. & Ro-
land de Valle dict. consl. 36.lib. 4.

31 Ex qua resolutione insertur, quòd
in cōcursu creditorum dominus
census redimibilis, etiā si sit prior
tempore debet facere excusione
in bonis, sibi specialiter ad secu-
ritatem census obligatis; & non
potest recurrere ad bona genera-
liter obligata in præiudicium se-
cundi creditoris; & sic multoties
consului & obtinui.

32 Hoc tamen fallit, nisi sit ali-
quis prior creditor habens gene-
ralem bonorum obligationem,
nam tunc, iste præfertur domino
census in bonis sibi specialiter obli-
gatis, quemadmodum præferre-
retur alio cuicunque creditori
specialem hypothecam habenti,
vt in generaliter C. qui potiores
in pignore habeantur, & notant
omnes supra dicti. Et an præfera-
tur anterioribus dominus census,
quando res hypothecata fuit eius

propria, vide Foller de censibus §.
tanquam, num. 58. fol. 159. Bene-
dictum de censibus, art. 67. fol. 172.
tomo. 6. tract. nouissimorum pat.
secunda.

33 Decima conclusio. In credito-
ribus hypothecarijs, etiam priuile-
gium non habentibus, qui prior
est tempore, etiam in tacita hy-
potheca præfertur posteriori etiā
habenti expressam, vt cum Negu-
santio & alijs vult Couarr, vbi su-
pra allegat. dict. l. 33. à contrario
tenu.

34 Undecima conclusio. Credi-
tor habens instrumentum publi-
cum sui debiti, vel vetam & non
suspectam probationem sui debi-
ti, etiam posterior tempore præ-
fertur habeti chyrographum, aut
solam confessionem debitoris, vt
constat ex dictis, & per Bursatum
consl. 119. num. 21. lib. 1.

35 Duodecima conclusio. In do-
te, & filco, & Ecclesia non proce-
dit præcedens conclusio, quia
in eorum fauorem semper prælu-
mitur prioritas vt per Negusan-
tium vbi supra, & authores in l. 1.
ff. solut. matrim. & Peguerá decisi-
crimin. 48. à num. 1.

36 Non tamen procedet hæc due
conclusiones in foro conscientiæ
in quo constat de veritate, nā tūc
præferretur qui in rei veritate est
prior, nisi propter priuilegium ce-
dat posteriori, in casibus de qui-
bus supra, & hoc constat ex. dictis.

37 Decima tertia conclusio. Quā-
do sunt plures creditores præten-
dentes

Variarum quæstionum

dentes pignus, vel hypothecam iudicialem & prætoriam, qui prior est tempore potior est iure, nisi sint plures immisso remedij præ-⁴⁰torijs, puta ex causa damni inferti, quorum legatorum, causa rei seruandæ ex primo decretō, vel alijs, tunc omnes concurrunt. Si vero sint plures habentes hypothecam iudicialem, ut quia sint immisso à iudice in executionem sententiæ, aut instrumenti guaranteegij, tunc qui prior est tempore potior est iure, vt probat Bart. in l. si & iure. ff. qui potiores in pignore habeantur, intellige nisi etiam habeant hypothecam coventionalem, aut legalem, tunc consideratur prioritas hypotheca.

³⁸ Decima quarta conclusio. Post creditores hypothecarios succedunt creditores personales habentes priuilegium in personali & si sunt eiusdem tituli, puta plures depositarij, plures Reipublicæ, omnes concurrunt, si vero sint diuersi tituli, & in iure vñus non anteponatur alteri, etiam concurrunt si vero vñus sit magis priuilegiatus in forma dicta, ille præfertur, non considerata temporis prioritate, vt in dict. l. priuilegia, & ibi per Rip. gloss. & Zasium.

³⁹ Decima quinta conclusio. Post omnes creditores supradictos succedunt ultimo loco creditores personales non habentes priuilegium, & hi omnes concurrunt, ne

que vñus præfertur alteri ob prioritatem temporis, vt per Doctores vbi supra, & in d.l. 11.

⁴⁰ Decima sexta conclusio. Ante omnes creditores dictos in conclusionibus præcedentibus, si res alienæ extant in bonis debitoris, vel etiam merces alienæ, quorum non fuit translatum dominiu in debitorem (puta quia depositæ, aut commodatæ) vel quia nō fuit habita fides de pretio, vel si fuit habita, debitor iam præconceperat fugam, aut decoctionem, quæ illicò intra breve tempus successit, & fecellit creditorem, vel quia venditor in re vendita reserabit sibi dominium, usque ad solutionem pretij, vel prouidit sibi de hypotheca speciali, cum clausula de non alienando, vt in l. creditor. §. fin. ff. de distractione pignorum, debent traddi veris dominis, & vendoribus, & nec fiscus, nec mulier, aut alij priuilegiati creditores aliquod ius contra eas prætendere possunt, vt notarunt Benuenutus, Matienzo & alij vbi supra, & eleganter Paul. Castrensis in dict. §. sed si plures, licet Consilium Cataloniæ prætulerit creditores camporis in pecunijs extantibus pupillo priori, & alijs vt videre est, per Pergueram decisione Criminali. 38. in fine.

Decima septima conclusio. Idem ordo conclusionum præcedentium, cum suis declarationibus debet seruari in restitutione facienda

cienda in foro conscientiae, quan-
do quis habet plures creditores,
& non est omnibus sufficiens.

⁴² Ultima conclusio. Hæres cum beneficio inuentatij, si vel omnes creditores concurrant, aut nullus, eumdem ordinem tenetur seruare in utroque foro, ut per Theologos ubi suprà: si verò aliqui veniāt & aliqui non, potest cum bona conscientia non seruare hunc ordinem, & soluere primò venientibus ex priuilegio d. s. & si præfata, (ut iam suprà diximus) ad quod non aduertunt Theologi, ná hoc priuilegium reducit hæredem voluntem se à molestijs liberare ad libertatem, quam quis habet de soluendo creditori personali primo venienti, quam esse licitam in foro conscientiae fatentur Theologoi ubi suprà, & sic cum his manet hæc quæstio copiosè elucidata in utroq; foro ad Dei gloriam & honorem.

S V M M A R I V M quæstionis. 7.

- ¹ Diuisio huius quæstionis.
- ² Fæmina est in capax ad accusandum, tibi declaratur tex. in l. Senatus Consulto. C. de his qui accusare non possunt, tibi declaratur num. 13.
- ³ Vxor non est affinis marito.
- ⁴ Refert authores tenentes quod mulier non præferatur in accusando de morte mariti filijs, num. tamen. 7. defendit contrarium.
- ⁵ Filii non præferantur, in facienda pace de morte mariti, uxori?

⁸ Maritus & uxoris sunt una caro, & ideo damnum unius est alterius num. 11.

¹² Causa maioris coniunctionis consideratur in accusando, & si declarantur pluraura.

¹⁴ Declaratur tex. in l. 3. §. alio. ff. de liberali causa.

Mulier præfertur in faciendo pacem de morte mariti.

Mulier secundò nupta non præfertur filijs, in accusando de morte mariti.

Q V Æ S T I O septima.

V Trùm mulier præferatur in accusando occisores mariti, aut faciendo pacem de eius morte filijs illius, vel alterius matrimonij, & quid erit si ad secundas transferit nuptias? quæstio elegans & frequens in praxi.

Quæstio hæc breuis est, & inter partes diuiditur. Prima utrum vxor præferatur filijs mariti in accusando de morte eius? Secunda an præferatur in transigendo & faciendo pacem, ita quod præcludat viam filijs, vel consanguineis accusare volentibus? Tertia quid erit si transeat ad secundas nuptias?

Ad primam partem dicendum videtur, quod filij præferantur in accusando ex sequentibus.

Primò quia fæmina sapte natura est inhabilis ad accusandum, ex l. 2. ff. de accusationibus, &c.

Variarum quæstionum

& l. qui de crimine C. de his qui acusare non possunt, & l. 2. tit. 1. part. 7. neque admittitur, nisi pro sequendo suam vel suorum iniuriam, ut in dictis legibus, & tunc non admittitur nisi in subsidium, scilicet, quando deficiunt viri cō sanguinei, etiam remotioris gradus, nam tunc, isti ei præferuntur, ita probat tex. in l. Senatus Consulto, & ibi glos. C. de his qui acusare non poss. vbi mater non admittitur ad acusandum de falsitate commissa in causa filij, nisi non acusantibus, vel negligentibus tutoribus ipsius filij, qui ei præferuntur, melior tex. in l. 3. §. alio ff. de libera. causa, vbi ad agendum de libertate illius, qui in possessione seruitutis existit, nec vult de sua libertate agere, admittuntur eius consanguinei, quos causa tangit, propter iniuriam status, & his omnibus deficiētibus, ctiāsi remotiores sint, admittuntur vxores consanguineæ, & post eas admittitur vxor. Vides igitur tex. expressum præferentem omnes consanguineos vxori, in agendo causam libertatis, non obstante, quod præ ceteris causa vxorem tagat, & seruitus infamet: igitur inhabilis, ut suprà diximus.

Secundò facit, quia vxor non est affinis nec cōiuncta ipsi marito, ut per bonas authoritates probat Petrus Plaza in tract. de delictis lib. 1. cap. 40. num. 2. qui etiā probat, maritum non contineri appellatione suorum, igitur non

potest acusare.

4 Et hanc opinionem per iura allegata in primo contrario tenuit Bald. in Rubr. C. de his qui acusare non possunt, versi. quidam repelluntur, & ibi additio verbo, fœminæ, & idem in l. Senatus Consulto, dicto titulo: eamdem etiam tenuit Salicetus in l. vxor, & in l. Senatus Consulto, & in l. qui de crimine C. de his qui acusare non possunt, & est communis opinio antiquorum, ut per Fulgos. ibi licet Cinus tenuerit cōtrarium, quam etiam sequitur Angel. Aretinus in tract. maleficorum verbo, & ad quærellam à nu. 16. cum sequentibus, & ibi Augustin. in additione, hanc etiam sequitur, & dicit communem Petrus Follerius in sua praxi criminali verbo, & audiantur exceptiones, à num. 15. cum sequentibus, & hanc etiam sequitur, & cōmunem dicit, Vincentius Francus Neapolitanus in decisio. 382. par. 2. per totam, & in proprijs terminis, hanc etiam opinionem tenuit idem Vincentius Francus, vbi suprà, & pro ea iudicauit Cōsilium Neapolitanum, ut per eum vbi suprà, ex qua decidit, quod si vxor querelauit coram uno iudice, & filij coram alijs, præfertur iudex electus à filijs, etiam si sit inferior.

5 Ex qua communi resolutione infertur ad secundam partem quæstionis, quod etiam filij debent præferri in facienda pace de morte

pattis, & præcludunt viam vxori, & alijs accusare volentibus. Nā qui præfertur in accusando præfertur, etiam in faciendo pacem, ex Angel. per tex. ibi in lege si plures. ff. de accusatio. & notant, latē Petrus Plaça in dicto tract. cap. 39. à num. 15. & Jacobus de Villalpando in repetitione l. 22. tit. 1. part. 7. §. nunc viso fol. 89. à num. 39. cum sequentibus Bart. & DD. in l. 4. §. Cato ff. de verborum obligatio. Couarru. libro 2. variarum, capit. 10. nume. 5. versic. nono idem, in fin. Matien. in l. 2. glos. 7. tit. 1. lib. 5. Recopil. qui omnes existimant, quod propinquiore accusante, aut transigente, est præclusa via alijs ad accusandum, vel transigendum, idem etiam tenet, & sequitur Menes. in l. transigere à num. 52. cum sequentibus C. de tractio.

7 His tamen non obstantibus, ni hilominus contraria sententia tenenda est in fauore vxoris: immo quod ipsa præferatur, & pro ea audiui iudicatum, in Chancellaria Vallisoletana, & eam in proprijs terminis tenuit idem Villalpando in dicta repetitione part. 2. §. & diximus, fol. 90. per totum, & eam etiam tenuit Antonius Gomez in suo tertio tomo de delictis, cap. 3. num. 63. in fine humeri, idem Menes. in d. lege transigere, num. 57. Et licet isti alleget Bart. in d. l. 2. ff. de accusa. Bar. nihil tale dicit, sed solum, quod mulier admittitur ad accusandum

de morte mariti, & idem, & non amplius dicit Bald. in d. l. qui de criminis, quod verum est, ut per Alber. Paul. Salicet. Bald. Ias. Cor. & alios in lege sororem, C. de his quibus ut indignis, Plaça vbi suprà, cap. 40. nu. 2. Iul. Clar. in sua praxi ciiminali, quæst. 14. num. 8. Boer. latè decis. 233. & Villalpan. Francus, & alij vbi suprà, & licet suprà citati tres authores, hanc opinionem interminis tentant: solum se fundant in maiori coiunctione, quia maritus & vxor, sunt una caro, ut Bald. vbi suprà dixit: nō tamē eā declarant, nec contrarijs respondent, & ita eam succinē, & illotis (ut aiunt) manibus per tractat, quod ex eorū resolutione remanebis dubius, & prorsus falsam putabis: quare diligentie examine eam fundo, in rationibus sequentibus.

8 Primò, quia ut isti dicunt, maritus & vxor sunt effecti una caro per matrimonium, ut in cap. gaudemus §. quia verò, de diuottijs, & plura alia iura iuris Canonici ad ducit Speculator tit. de teste §. 1. versi. quid de vxore, & ibi Ioann. Andr. in additione, & Villalpando vbi suprà: tū etiam in lege Catholica, & Christiana matrimonium est sacramentum, indiuiduā vitæ consuetudinem retinens, ut per Diuum Thom. in additionibus ad Tertiam partem, quæ stione 44. articulo 2. & 3. igitur iure ipso diuino, & lege Euangeliæ, matrimonium inducit inse-

Variarum quæstionum.

parabilem coniunctionem, & vni-
tatem, grunt enim duo in car-
ne vna, ut in Genesi. Igitur ad
propositum, nulla est maior con-
iunctio, quam viri & vxoris,
nam vir & vxor, non solum
sunt inter se coniuncti coniunc-
tione sacramentali, sed etiam
sunt quasi vna res, & vnum sup-
positum.

¶ Vnde iniuria facta viro, censem-
tur facta vxori, & è contra: ut col-
ligitur, ex his quæ notat Tira-
quel. ad leges conubiales, glos.
2. num. 57. Iulius Clarus lib. 5. sen-
tentiarum §. iniuria, num. 5. Licet
vxor non possit agere pro iniuria
facta marito, ex eo quia mariti
non debent defendi ab vxoribus,
ut in l. 1. §. fin. & l. sequenti ff. de
iniurijs, & in §. pater, instituta
eod. tit. & facit, quia iniuria ex-
tenditur ad coniunctas personas,
ex his quæ cum Craueta, & alijs
notat Ioann. Botta in cons. 2. nu.
21. licet in praxi benè admitte-
retur querela mulieris, quia in ea
non curamus de accusatore, cuim
semper in omnibus delictis pos-
sint procedere ex officio, ut ait
Iulius Clarus in sua praxi, quæst.
15. num. 4.

10 Si igitur sunt ita coniuncti, in
accusando debent præferri filijs,
tamquam minus coniunctis, ex
his quæ cum Plaça, & alijs nota-
uit Iulius Clarus in d. quæst. 15.
in fine.

11 Secundò in confirmationem
huius sententie facit: quia propter
motus

tam arctam coniunctionem, iniu-
ria & damnum mariti, est pro-
pria iniuria, & proprium dam-
num vxoris, ut de iniuria vxoris,
quæ est etiam iniuria mariti: &
punitur pœna, quam quis ex sta-
tuto haberet, si iniuriaret eun-
dem maritum: ut colligitur, ex
his quæ adnotauit idem Plaça in
dicto libro 1. capit. 6. nume. 25.
Igitur mulier accusando non dici-
tur agere de suorum iniuria, sed
de propria iniuria, at verò quan-
do vxor accusat de propria iniu-
ria, omnibus consanguineis præ-
fertur: ut per Bald. in dicta Ru-
brica C. de his qui accusare non
possunt, versic. quidam repel-
lentur, & in dicto l. Senatus Con-
sulto, igitur etiam debet præfer-
ri, quando accusat de occisione,
& damno mariti, quia est pro-
pria iniuria, & proprium dam-
num, & etiam si posset dici, dam-
num filij tanto magis proprium
est vxoris, quanto ipsa magis
coniuncta, & vnitæ est marito,
nam licet patri sint coniuncti fi-
lij per naturam: vxor est coniunc-
ta viro per naturam, & ius ip-
sum diuinum, & virtutem Sacra-
menti Matrimonij.

12 Tertiò facit, quia leges in
præferendo aliquem in accu-
sando, semper iudicant ex causa
maioris coniunctionis, & ma-
ioris interesse, & damni, & ma-
ioris amoris, & affectionis:
ita constat, ex lege si plures,
ibi vel maioris affectionis, ibi,
vel

quā habeat vñ ex eo quod interest, ff. de accusa-
 tio. & ex l. prætor §. si plures ibi
 iudicij lecho causa iustissima, causa esse videbitur.
 D. Anp. jn. ff. de lepulchro violato, & ex l. 3.
 3. fho. c. l. n. §. si tamen plures ibi, quem maxi-
 mè res pertinet, & ibi, ex causa, con-
 iunctione, et fide. ff. de libero homi-
 ne. exhiben. & ex l. fin. ibi, (cuius ma-
 gis interest) ff. de de collusione de-
 tegenda, & ex l. interest ibi, (quem
 patissimum) ff. de libera, causa, & ex
 tex. eleganti in l. 2. §. si simul, ibi,
 nam et propensiō iure, et maiori dolo-
 re, ff. ad l. l. l. de adulter. At verò
 nullus est qui dubiret, quòd mai-
 or affectio, maior dolor maius
 interesse, & damnū succedit vxo-
 ri ex morte mariti, quām filijs, &
 alijs, cum ipsi statim obliuiscan-
 tur, & facile de patribus non cu-
 rant: vxores vero bonæ, quæ in vi-
 ta dilexerunt maritos vero & in-
 tegro amore, semper eum lugēt,
 & sentiunt mortem, & eius defe-
 ctum: non dico de alijs discolis,
 quia in eis si mihi, de earū liberta-
 te, aut de odio contra maritū, con-
 staret, non practicarem hanc con-
 clusionē, sed vel eas admitterem
 cum filijs, vel filios eis præferrem,
 & idem de ea, de qua ex indicijs
 constat, quòd ad secudas nuptias
 transire vult, vt constat ex his quæ
 infra dicemus (vndē consulo ad-
 uocatis mulierum, quòd de earū
 bonis moribus, & amore erga ma-
 ritos articulos faciant, & aduoca-
 tis filiorum de earū leuitate, & in
 honestate) igitur vxor in totū præ-
 ferri debet.

att.

Et hanc opinionem tenendo,
 non obstant iura in contrarium
 adducta, nam ad d.l. Senatus Con-
 sulto respondetur, quod loquitur
 quādo mater volebat accusare de
 iniuria filij, tunc enim quia pro-
 pria iniuria est, & filius idonior,
 de iure cōmuni præfertur ipse aut
 tutor: non sic quando vult accusa-
 re de iniuria mariti, quæ est pro-
 pria, & ipsa magis propinqua.

Non etiam obstat tex. in d. l. 3.
 §. alio. nam aduertēdum est, quòd
 quādo mulier agit de iuribus ma-
 riti (ipso marito viuo) agit de re
 vxori prohibita: tūm quia mulier
 est, incapax ad agendum, vt in
 l. 2. ff. de regul. iur. tūm, quia agit
 contra obedientiam, æquitatem,
 & subiectionem naturalem, secū-
 dum quam mulier est subdita vi-
 ro, & debet ab eo protegi, & non
 vir ab ea: vt in d.l. 1. §. fin. cum l. se
 quēti ff. de iniurijs, vndē nōmirū,
 si ob fauorem libertatis admittat-
 ur, alijs deficientibus, in subsidiū
 maximè, quia ibi maritus nolebat
 de libertate agere, & videbatur in
 conueniens, quòd vxor ipsa, ma-
 rito reluctantē, contra dictam na-
 turalem obedientiam, ageret de
 statu mariti: quod tamen extra or-
 dinariē, & fauore libertatis per-
 mittitur, vt dictum est, igitur non
 debebat habere locum, nisi defi-
 ciēnte remedio ordinario, ex alio
 rum actione, nam quamdui locus
 est remedio ordinario, cessat ex-
 traordinarium: vt in l. in causæ
 secunda ff. de minoribus, at verò

Variarum quæstionum

in nostro casu vxor agit post mortem mariti de propria causa & dano, & iniuria mariti iam mortui, & à iure, nō est, ei interdicta accusatio, immo potius permissa, quia suam, vel suorum iniuriam prosequitur, ex d.l. vxor, & l. qui de criminis, nimis igitur si tanquam magis propinquas, & intercessata, & quæ agit tempore habili, & secundum ius naturale, alijs præferatur.

15 Ex quibus omnibus infertur, ad secundam partem quæstionis, quod quemadmodum mulier prefertur in accusando, ita præfertur in faciendo pacem, ex authoribus citatis, & ex Riminaldo Croto, & alijs in d. §. Cato.

16 Ad tertiam partem veniendo, eam solus disputat Iacobus de Villapando vbi suprà, num. 3. versi. limitatur tamen singulariter: vbi cōcludit vxore transiuntē ad secundas nuptias, nō præferri filiis in accusando, neque in faciendo pacem, quod verum existimo, immo semper consulo, ut iudices aduertant ad qualitatem, & honestatem, & vitam mulieris, & non faciliter eā filiis præferant, quod eorum rationabili arbitrio dimitto, ut fecit Iuris Consul in d.l. si plures, & cum his finitur hæc quæstio.

S V M M A R I V M
quæstionis. 8.

Principes et Domini temporales tenent iudices ponere, et idem de Pra-

latis ecclesiasticis, qui tenentur nominare Vicarios, Prouissores, num. 2. & 3. quid si habeant plura loca insignia, an in uno quolibet nomine teneantur, & an possint ipsi per se iudicare?

4 Salarium Prouissoris, an sit debitum necessarium, & teneatur soluere successor? & an successor maioratus? nam. 5. quod Domini qui per se possunt iudicare, non tenentur pone-re Iudicem, vulgo (Alcalde mayor) & si ponant, successor non tenetur salarium soluere.

6 Salarium tenentur soluere Domini, & Pralati, suis Iudicibus, nisi sint in contraria consuetudine, ut frumenti officij equiualeant salario, ibi num. 6. 7. 8. Non possunt tamen id constituere in penitus, aut multis num. 9. & tenentur ex bonis proprijs, aut redditibus Pralaturæ soluere, & capitulum soluit ex redditibus Episcopatus, num. 11. falt in delegatis, num. 12. & in Correctoribus à Rege missis, quibus villæ soluunt salario, numero decimo tertio.

14 Salaria Correctorum quomodo debeant solvi, & à quibus? ibi, & num. 15. & declaratur tex. in l. s. libro 3. Recopilat.

16 Salarium debetur Iudici non conuentum, si sit consuetudo dandi, secus si non sit, & late de Prouissore, ibi, & num. 17. & num. 18. limitatur ex aequalitate, quando labor esset magnus, & cū alijs circūstatijs, quas ratiōne ibi, & quād Iudex seruiret sine salario propter aliquid illi datum,

quid

- quod in certum euassit, ibi num. 19.
- 20 Remissio cessat, causa remissionis cef- sante.
- 21 Monasterium ob remunerationem, po- test aliquid bona dare Provisor, aut aduocato in emphiteosum, & quid de non soliti infestari, & de de- cimis, nu. 23. et nu. 24. 25. 26. ubi declarantur extrauagantes.
- 27 Salarium an transmittatur?
- 28 Index infirmus, aut se absentans an lucretur salarium? & num. 29. declaratur, et num. 30. an sit nece- salium, quod residat? & quo- modo possit se absentare? num. 31. & 32. et num. 33. et 34. et delicta decurionum inuidala, num. 35.
- 36 Index si se absentat, uera non agin- tatione, an amittat officium?
- 37 Correctore mortuo, an cessef officium lo- cum tenentis? et declarat tex. in l. 7. tit. 5. lib. 3. recopil. et an habeat lo- cum in alijs iudicibus?
- 38 Capitula Correctorum an extendatur ad alios indices: et num. 39. 40. et 41. et an ad Rectores positos à domi- nus: et num. 42. et 43.
- 44 Salarium iudicū an prescribatur triē- mo? et declaratur pragmatica anni 82. qua loquitur de salario Aduo- catorum, et Procuratorum.
- 45 Decima non soluitur de salario iudi- cis.
- 46 Salarium etiam non conuentum debe- tur aduocato, et de quantitate, equi- tate eius, et plures leges Regias decla- ratas vide ibi nu. 47. 48. et 49. 50. 51. et quando augeatur salariū per augmēntum laboris? num. 52. an medici et Aduocati debeat extor-
- quere salario a pauperibus?
- 53 Aduocatus transmittit salarium. De- claratur tex. in l. post duos C. de aduocatis diuersorum iudicū, et l. di em functo, et §. item cum qui- dam et l. 9. tit. 8. par. 5. num. 54. ss. Et an hæredes teneantur da re alium Medicum, aut Aduoca- tum, num. 56.
- 57 Aduocatus infirmus an lucretur sala- rium? et num. 58. 59.
- 60 Salarium aduocati prescribitur trien- nio, et declaratur Regia pragma- tica, anni 82. num. 61. et de inter- ruptione dicta prescriptionis in sa- lario Aduocati, famuli, et aliorum num. 62. 63. 64. et 65.
- 66 Decima non debetur de salario Aduo- cati.
- 67 Tempus in quo debet solui salario Iu- dicis, vel Aduocati, quod sit? et quando partes veniunt ad concor- diam? et declaratur l. 11. tit. 16. lib. 2. Recop. num. 68.
- 69 Iudices Dominorum transmittunt sa- laria.
- 70 Salaria Doctorū litterarum sunt pri- uilegiata, eleganter declaratur.
- 71 Notarijs, Procuratoribus, et Solicitato- ribus, an debeatur salario non conuentum? et an prescribatur triē- mo, et decimam soluant de eo: nu. 72. 73. et an accipiant plus ab sponte dantibus? num. 74.

§. 2.

Salarium non conuentum, quando fa- mulo debeatur? et quid quando non est conuentum soluere. Et si seruiat ob remunerationem, et sit

Variarum quæstionum.

- conduc̄tus minori salario et de et
pedis equis, vulgo, pajes, et si non s̄i
erat necessarius, et de his qui dicun
tur, allegados ibi n. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 55
 et nu. 10. de famulis scholasticorū
 et Capellanis Episcoporū et nu. 11.
- 12 Famulo, vulgo, Aprendiz, non debe-
tur salario, et ad quid teneatur
eius magister, ibi, et num. 13. et
num. 14.
- 15 Vitricus an teneatur soluere salario
priuigno seruienti latè declaratur i
 et num. 16.
- 17 Salarium an debeatur famulo in fir-
mo? et an famulo, qui sine causa re-
cessit? num. 18. et ad quid ipse tenea
tur? num. 19.
- 20 Dominus potest locare suū famulū alij
aque idoneo, et nu. 21. de Domino
irato expellente famulum.
- 22 Famulus an possit secrète auferre res II
Domini, ad sibi satisfaciendum de
salario debito.
- 23 Salarij cōuentio, quomodo probetur? et
quomodo procedatur in causa salarij?
- 24 Filio laboranti in re patris an debeatur
salariū? et idem in re matris latif-
simè disputatur, et nu. 25. 26. 27. 20
28. 29. 30. 31. 32. et 34. et ibi de me-
melioratione facta filio obseruitia
 et nu. 35. et num. 37. declaratur. l. cū 21
oportet. C. de bonis quælibet.
- 38 Salarium famulorum triennio præscri-
bitur, et declaratur latè l. fin. tit. 15. 22
lib. 4. Recop. num. 39. 40. 41. 42. 43.
44. 45. 46. 47. 48. ubi ponuntur
eius limitationes et declaratur do-
ctrina Bart. in l. 2. ff. de except. con-
tra Gutierrez. et an possit compensa-
re, vel retinere, et vide nu. 49. et
50. 51. 52. ubi de vestibus famuli.
Salarium filij et priuigni an præscri-
batur: ibi num. 54.
- Salarium non conuentum quando de-
beat solui ibi, et num. 56. ubi de so-
lutione partis.
- Decima an debeatur, de salario famu-
lorum et filiorum? et num. 58.

§. 3.

Administratori, actori, protutori, nego-
tiorum, gestori, sindico, socio, an de-
beatur salario non conuentum?
latè.

Tutori et Curatori, an debeatur sala-
riū? et quid de decima, et an debea-
tur de soldatis minoris? et quid si ni-
hil gerat? n. 6. 7. 8. et quid in patre
curatore filij emācipati? nu. 9. et. 10.
Expensæ an debeantur curatori vul-
tra decimam?

Executori testamenti an debeatur sa-
larium, vel decima? nu. 13. et. 14. 15.
et. 16. et ibi declaratur lex fori, et
praxis huius Regni, et de quibus bo-
nis saluatur hæc decima? num. 17.

Salarium non conuentum an debea-
tur depositario, testibus, per aquato-
ribus, et alijs?

Decuriones an possint assignare sala-
ria? et declaratur tex. in l. unica.
C. de præb. salario lib. 12.

Salaria administratorum an præscri-
bantur triennio? et an de eis debea-
tur decima? num. 23.

§. 4.

Affessorias an possit exigere iudex sa-
lariatus?

Affesso-

- 2 Assessorias an accipiant iudices imper-
3 ol r. 152. d.
3 Iudex peritus non salariatus, an acci-
piat iuste assessorias?
4 Delegatus an possit iuste petere asseso-
rias & num. 5. r. b. l. a. t. e. s. i. s. d. e. n.
6 Iudices Ecclesiastici an petant assesso-
rias?
7 Iudices Dominorum an possint exige-
re assessorias, et quid si sit consue-
tudo, num. 8. et quis habeat soluere
num. 10. et quid in iudice recusato,
num. 11?
- 12 Iudex non salariatus an possit accipere
esculentum & poculenum, ultra
assessorias?

Q V A E S T I O
octaua.

D E salariis iudicium secu-
larium, & Ecclesiasticorum,
Aduocatorum, Procuratorum,
& solicitatorum, famulorum,
& filiorum, Tutorum, Patrono-
rum, & Executorum testamento-
rum, quando debeantur non con-
uenti, & quis soluere teneatur,
& an decima ex eis debeatur, &
quando prescriptio currat? Et de
assessoriis, & expensis iudicium
non salariariorum in utroque fo-
ro interiori, & exteriori questio
admodum utilis, & practicabilis,

Quæstio hæc diuiditur in qua-
tuor partes, In prima agemus de
salariis iudicium utriusque fori, &
aduocatorum, procuratorum, &

solicitatorum, & de prescriptio-
ne eorum, & decima, ex eis sol-
uenda, & quando debeantur non
conuenta, & quis dare teneatur?
In secunda de salariis famulorum,
& filiorum, & decima, & prescrip-
tione, & quando debeantur non
conuenta? In tertia agemus de sa-
lariis tutorum, executorum, pa-
tronorum, & administratorum,
& de decimis & prescriptione. In
quarta de assessoriis, & expensis
iudicium non salariariorum.

S. primus de salariis iudicium
utriusque fori, & ad-
duocatorum.

Prima conclusio. Reges, Prin-
cipes, & Domini temporales, quā
do ipsi per se iudicare nō possunt,
vel quia absentes, vel quia impe-
diti, vel quia habent plura loca
subdita, & distantia (prout sunt
magni domini) tenentur in utro-
que foro iudices idoneos ponere,
alias mortaliter peccant, & tenen-
tur ad restitutionem dannorum,
quia hoc pertinet ad iustum gu-
bernationem subditorum, ad quā
ipsi tenentur, ex his quæ notat
Diuus Thom. in opusculo ad Du-
cissam Brabantiae, & Sylvestri in
summa verbo, dominum, & do-
minus, quæst. 4.

Ex quo infertur, quod propter
eandem rationem idem erit in Epis-
copis, & alijs Prælatis Ecclesiasti-
cis habentibus iurisdictionem Epis-
copalem, quod si ipsi ob rationes
dictas nō possunt iudicare: tenen-

Variarum quæstionum

tur habere Vicarium Generalem, & in Episcopo se absentante, aut impedito, ita tenet Rebuff. cum pluribus iuribus ab eo allegatis, in sua praxi beneficiali, lib. 1. capit. 20. num. 16. idem concludit in Ministro generali ordinis Minorum, teneri diuinitere Vicarium in partibus; cum Carolo Ruhnῳ vbi supra d. hum. 16.

3. Et non solum tenetur tunc habere Vicarium generale, sed si sint aliqua loca insignia, aut numerosa, nimis distantia, & litigantes non possunt commodè in omnibus causis accedere ad Vicarium generale, nisi cum magno labore, & expensis, tenentur committere causas in illis locis, & habere Vicarios particulares delegatos ad universitatem causarum, ex Francisco Marco decisio. Delphinali 341. hum. 19. part. 1. & sic practicatur.

4. Si tamen Episcopi, aut Prälati possent per se iudicare absque in commodo subditorum, non tenentur Vicarios ponere, aut nominare, ex authoribus citatis à Boerio, quæst. 347. num. 6. par. 2. & ita tenet etiam Puteus decisio. 43. & 44. lib. 2. quod apud me est sine dubio, ex quo ipse Puteus infert, quod debitum salatij Vicarij ab Episcopo possiti, est debitū voluntarium, & non necessarium, & ideo non tenebitur solvere Episcopus successor, sed hæres mortui, & ita dicit iudicatum in Rota. Fatoe r tamen, quod ho-

diè secundum communem consuetudinem, id non haberet locum, nisi in Episcopatibus paruis, vel vnius villæ, aut alias, & vbi Episcopi non consueverunt habere Vicarios: in alijs vero numerosis, id falsum existimo, quia Episcopus non potest commodè officium Vicarij, & iudicis ordinarij in omnibus causis per agere, quod salarium tunc in Episcopatibus vbi consuetum est solui, iudico debitum necessarium, in alijs non, vt infra dicitur, & quia debitum est necessarium tenetur soluere Prälatus successor si ipse percipiat fructus Episcopatus illius anni in quo Vicarius seruuit, non alias, ex tex. & ibi Domin. in cap. praesenti de officio ordinarij. in 6. & ex his quæ cum pluribus alijs notat Causalca. in indice ad suas decisiones littera F. verbo fructus percepti, fol. 983. in paruis, num. 12. & facit: quia ex dictis, hoc debitum contractum fuit in utilitatem Ecclesiæ, ad suam necessarium gubernationem, ideo tenetur soluere successor, qui perceperit fructus, ex tex. & ibi Abb. in cap. 1. de solutionibus, notat Ioannes Garf. in tit. de expensis, & melioratio. cap. 16. num. 14. & Molin. lib. 1. de Hispanorum pri mogen. cap. 10. à num. 30. 32. & 33. & licet ipse videatur cum Peralta differentiam constituere, in successore maioratus, ego tamen quo ad salaria iudicū indistincte

puto, quod si percipiat fructus ultimi anni, quod teneatur soluere salaria debita in illo anno saltuum pro rata, si pro rata recipiat, quia fructus successoris maioratus deputati sunt ad onera ipsius maioratus, quemadmodum fructus Ecclesiae ad onera ipsi Ecclesiae incumbet, & idem etiam iure optimo procedet in successoribus Regum, Ducum, Principum, & aliorum Dominorum temporalium, si & ipsi officiales ponant, & eis salaria tribuat prout consuetum est.

5 Inficitur etiam ex his, quod si Domini aliqui temporales possent commodè per se ministrare iustitiam subditis, putat quia habent paucos vassallos subditos, & habet iudices ordinarios, vulgo (*Alcaldes ordinarios*) nominatos a populis, non tenentur iudices nominare, & si non minent, & salaria soluant, quia debitum est voluntariu, non tenetur soluere successor, etiam si percipiat fructus, nisi sit haec fides mortui.

6 Secunda conclusio. Domini temporales, aut Praelati Ecclesiastici, qui iudices erant, tenentur eis competentia salaria ministrare, ut eleganter notat Follerius ad constitutiones Regni, const. peruenit, num. 23. idem Follerius in constitutione ad hoc volentes, num. 3. idem in Episcopo, quod etiam in foro conscientiae teneatur salariu Provisorii constituer, & soluere, notat Ioannes de Segura, in suo directorio Iudicium Ecclesiasticorum, c. 14. num. 36. & ita dicit practicari, notat etiam

Marienzo in Dialogo Relatoris & Aduocati, lib. 3. cap. 32. num. 9.

7 Fallit tamen hæc conclusio, quando Domini aut Praelati fuerunt in antiquissima consuetudine non soluendi salarium, vel constituendi diminutum, ut per Auend. in 2. part. statutorum Regalium, cap. 10. num. 3. cum sequentibus, & Burgos de Paz, consil. 48. per totum, nam tunc non tenentur soluere, & ita iudicatum fuit.

8 Secundò fallit, quando fructus iurisdictionis equivalent competenti salario, ex Segura ubi suprà, & ex his quæ infra dicemus, vel quando labor est parvus, & qui non meretur salariu ex his quæ Segura notat & quæ de famulis infra dicemus.

9 Aduerte tamē, quod nec praetati Ecclesiastici, neque alij domini temporales possunt in utroque foro salario hoc constituer iudicibus ab eis nominatis in pœnis, aut multis, quia ex hoc magna incomoda possent litigantibus obuenire, ex l. 3. tit. fin. lib. 8. Recopil. & notat Segura ubi suprà. num. 18.

10 Tertia conclusio. Domini, aut Praelati debet hoc salarium solvere iudicibus ab eis nominatis, ex bonis proprijs, & creditibus sui dominij, aut Prelature: non vero ex bonis populorum, aut vassallorum quibus iustitia ministratur, quia ipsi sunt debitores iustitiae ministrandæ, & ob hoc percipiunt distos redditus, ex his quæ sanctus Thomas in d. epistola late notauit, & notat Audanus in d. 2. p. c. 10. a. n. 3. & Folle

Variarum quæstionum

rio vbi suprà, qui idē putat in Vica
rijs, aut Provisoribus constitutis à
Capitulo, sede vacante, quibus de
betur solui salarium ex redditibus
iphsus Episcopatus, imò non solù
iudicibus, sed etiam aduocatis &
procuratoribus ipsius Episcopatu
s, qui fuerunt constituti ab Epis
copo prædecessore, quibus etiam
currit salarium durante ipsa vaca
tione, vt notat ipse Follerius, cum
Cardinali, & alijs in dicta consti
tutione, peruenit, num. 23. & fa
ciunt, quæ notat Ioann. Garsi. in
tract. de expensis cap. 20. num. 13.
In hoc tamen omnimodo est at
tendenda consuetudo, vt & ipsi in
sinuant, quod verissimum puto.

12. Fallit primò hæc conclusio in
iudicibus delegatis ad partium pe
titionem, tunc enim partes quæ
petunt, tenetur eis competentia
salaria ministrare: ita Segura vbi
suprà, à num. 46. & notat Angelus
in summa verbo, iudex, à num. 6.
cum sequentibus & Syluester in
sua summa verbo iudex. 1. quæst.
8. & quæst. 9. & 10. Ioannes Garsi.
in d. tract. cap. 21. num. 5. & Auen
dañus vbi suprà, & sic practicatur,
licet ipsi poste à recipiant à reis cō
demnatis, quos semper in salarijs
condemnant, quando agitur iudi
cium criminale, prout in Pesquisi
toribus quotidie videmus.

13. Fallit secundò hæc conclusio
in correctoribus à Rege missis,
quibus, ex antiquissima consuetu
dine, soluitur salarium à populis
ex bonis proprijs eorum, vt con
-

stat ex legibus Regijs allegatis ab
Auendaño vbi suprà, & ab Ace
ued. in. l. 5. titu. 5. lib. 3. Recopil. Et
deficientibus bonis proprijs, im
ponitur collecta inter incolas lo
ci, qui salarium soluere debent, &
imponitur per capita, non tamen
contribuunt nobiles, clerici, aut
alij à collectis exempti, vt per Ace
ued, cōtra Auend. vbi suprà, quod
iam praxi & consuetudine robora
rum est, & multoties vidi practi
catum: licet in aliquibus locis con
trarium vellint tributarij, vulgo di
cti (pecheros,) quia de iuri rigore
apparentiā habet opinio Auend.
sed praxis eam omnino explodit,
& quod debeat collecta imponi
per capita notat etiam Auiles in
c. prætorum cap. 1. verbo (salario,)
à num. 1. cum sequentibus, & li
cet suprà citati dicāt, hanc limita
tionem solum de consuetudine
procedere, errant certè si consi
deratur, quod temporibus anti
quis ante Regem Ioannem pri
mum, prout ex eius Chronicis ap
paret, & constat etiam ex prouis
sionibus antiquis illius temporis,
quarum alias vidi, & etiam con
stat ex legibus ordinamenti anti
qui in tit. (de los Corregidores) popu
li huius Regni regebantur per iu
dices, vulgo (Alcaldes Ordinarios)
locorum vicinos, sed quia cum té
pora illa plena essent bellis, sedi
tionibus, calamitatibus, & in forru
nijs in toto Regno, & potentes op
primerent alios, nec dicti iudices
timebantur, nec ipsi multoties fa
ciebant

ciebant institiam prout debebat) ob bonum publicum ipsorum populorum, & ad petitionem eorum, Reges mittebant Correctores ad sedandas seditiones, & puniendo delinquentes, quibus de iure debebant soluere salary, populi petentes, prout de iudicibus delegatis dictum est, & ipsi ea offerebant, & aliquando eis non postulantibus solebant non admittere Correctores: qui ut iudices delegati erant, & ab eis ad delegantem ipsum appellabatur, prout constat, ex ipsis Prouisionibus. Postea vero tacito consensu populum, hoc genus gubernationis continuatum est, vnde nimur si ipsi, & non Rex salary soluere debeant, cum ad hoc suum consensum tacitum & expressum praestauerint, quod non considerarunt supra dicti.

¹⁶ Quarta conclusio. Quando consuetudo existit soluedi salary iudicibus utriusque fori, etiam si non conueniat de salary, nominatus ad officium debet habere salary consuetum, & si varia salary sint praedecessoribus data, debent considerari tres ultimae & continuae præstationes, aut saltim ultima, & immediata, quæ permultum tempus continuata extitit, ita per bona iura, (*et si non sic declareret,*) probat Aulias in d. cap. a. verb. (*salary*) à num. 1. cum legentibus, & colligitur ex Bald. per tex. ibi in l. licet C. locati, & constat amplius ex his quæ de sa-

lario famulorum dicemus, Deo volente, in §. 2. huius questionis, & idem etiam notat Segura in d. cap. 14. à num. 6.

¹⁷ Quinta conclusio. Si salary non sit conuentum, nec sit consuetudo dandi, tunc de iuris rigore salary, non debetur iudici: quia intelligitur contraxisse secundum consuetudinem, & à nullo fuit deceptus, & ita in Prouissore expressè tenet Puteus in d. decisio. 43. & colligitur ex his quæ Segura notat d. cap. 14. à nu. 30. & facit glos. in l. 1. verbo aduocatos ff. de varijs & extraordina cognitionibus, quæ dicit, quod nulli alij, nisi aduocato debetur salary non conuentum, quam ibi Doctores sequuntur, & in l. salary C. mandati: & eam communem dicit decisio Genuæ elegans 115. per totam, & decisio. 16. nu. 15. & communè cum Cyno. Bald. Alciat. & alijs, dicit Ioan. Botta, consi. 43. num. 1. & 2. vbi eleganter de salary tractat, & est elegans consilium Alexand. vbi Natta in additione plura allegat, cōsi. 109, lib. 6.

¹⁸ Limitatur tamen hæc conclusio, quod labor iudicis esset magnus, & emolumenta iudicaturæ non sufficerent ad iustum satisfactionem, & solutionem ipsius, & iudex ipse esset consuetus operas suas locare, vel alias esset pauper, qui ex occupationibus iudicaturæ impediatur lucrari, cū officio quem habet: tunc enim eligens eū tenetur

Variarum quæstionum

tenetur illi dare salaryum, arbitrio boni viri taxatum, p̄catis suis qualitatibus, aliás, si vel non esset pauper, vel dominus, aut Prælatus non esset solitus conducere, & inueniret aequidoneos, absque salario, & labor non esset ita magnus, & iudex esset habitans in sua patria, neque impediretur ab alijs negotijs, tunc non tenetur soluere, aliás sic ex aequitate, prout in famulis, procuratoribus, & administratoribus, notant plures suprà citati, & Natta Becius, Paulus, Socinus, & alij, allegati à Joanne Botta vbi suprà, & faciunt quæ de famulis, & administratoribus, Deo voléte, dicétur, in d. §. 2.

Secundò limitatur, quando iudex seruiret sine salario, ex eo quod, ob remunerationem laboris, dominus, aut Prælatus aliquā donationem ei fecerunt, vel aliqua bona ad vitam dederunt, vel illi promiserunt iustam remunerationem facere, & expressè, vel tacitè, ex eo quia dominus dedit signa faciendi, & iudex etiam signis ostendit, propter remuneracionem speratam seruire, aliás non seruiret absque salario, quia habebat congruam sustentationem, & lucrabatur in officio, quæ omnia propter iudicaturam dimisit ad petitionem domini, aut Prælati, qui forsitan spē premiorum allexit, tunc enim, si data vel promissa incertā efficiantur, maximè ob culpam promittentis, tenetur

damnum resarcire, & congruum salaryum illi dare in utroque foro, & ita in salaryis famulorum, qui seruiunt ob remunerationem tacitè vel expressè promissam: concludit Frater Ludouicus Lopez, in suo instructorio negotian-
tiū, cap. 25, fol. 408. cum sequentibus, & idem in instructio-
rio cōscientiæ 2. part. cap. 8. per totum. Et cōfirmatur, quia cessan-
te causa remissionis cessat remis-
sio, & cessante causa donationis,
cessat ipsa donatio, vt constat ex
notatis in l. 1. C. de cōdict. ob cau-
sam, & quæ latissimè notat Tira-
quel. in tract. de causa cessante, &
particulariter in litera C, ibi, con-
cessionis causa cessante, & ibi ces-
sante causa contractus, & litera G,
ibi, gratia cessante, & litera L, ibi li-
berationis causa cessante, & litera R,
ibi, renuntiationis causa cessan-
te, & in multis alijs illius tractatus
partibus, & est tex. elegans in l. 1.
C. de dona. quæ sub mod. vbi qui
aliquam rem donavit alicui, vt ip-
se donatarius cum alimentet, sed
non faciat, potest repetere re, imo
datur illi vitilis rei vendicatio, ac
si non esset alienata, & reuiuscit
pristinum ius: facit etiam tex. in
l. elegáter. ff. de pignoratitia actio-
ne, vbi actio pristina reuiuscit
in favorem c̄editoris cui res in-
solutum data erat, si ipsa res ab
eo euincatur, & sic in præsenti do-
natio tacita salary, quam Iudex,
aut Vicarius fecit, fuit ob causam
remunerationis factæ, vel facien-
da,

dæ, si inanis posteā appareat, resolutur illa tacita donatio, & potest agere ad salarium, quod de iure sibi esset debitum, si donatio non inter fuisset, aut quod ipse verisimiliter exposceret, quia redimus ad primum statum, ex defensione causæ, ut in dictis iuribus.

21 Obiter tamen fateor, quod cū casus mihi de facto contigisset, in emphiteosi data, ab Abbe sancti Facundi, cuidam Prouisori, ob remunerationē letuitij, & postea monasterium ageret ad reciſionē contractus, consului in fauore Pro uiisoris, contradicturn monasteriu 25 cum ad huc iuuenis essem, sed nihilominus fuit cōdemnatus, licet in puncto iuris iustitiā, meo vide ri fouebat: quia emphiteosis erat parui momenti, & diminutio pensionis erat ob remunerationem, quæ est causa iusta emphiteoticādi bona Ecclesiæ, vt eleganter cū Curtio Iuniore Rodoā. Federico de Senis, Ruino, Fulgos, Decio. Card. & alijs antiquis, & modernis concludit Alexan. Raudensis, in declaracione de cōtractibusem phiteoticis Ecclesiarū, tit. de cauſa obculturā, & auxiliū à nu. 26. cū sequentibus, & in tit. de alienatio. nu. 30. & in tit. de nō cōcedēda in tegrū restit. nu. 82. vbi etiā cōcludit, nō cōpetere Monasterio in integrū restitutionem contra emphiteosim, quando merita erant æquivalentia, maximè si res data, non erat magni momenti.

23 Tūm etiam, quia res illæ quæ

fuerunt datæ in emphiteosim erāt solitæ infœudari, vel emphiteoticari, in quibus non militabat prohibitio extrauagatis ambitione de rebus Eccles. & Pauli I. III. quæ incipit, in iunctū, fo. 167. in noua collectione Bullarū, ut videtur est per Auenda. lib. 1. de exequendis mādatis Regum cap. 4. num. 30. cū sequentibus, & Coquaru. lib. 2. varia rum cap. 16. & 17. & decisio. Lusitana vltima idem Alexand. cum Iassone vbi suprà tit. de defensione aduersus caducitatē à num. 62. & 63. cum sequentibus.

24 Neque illi obstabat, quod inter bona emphiteosis, datæ erāt etiā decimæ, quia erat clericus, & per consequens capax: ex Rebuff. in tract. de decimis quæst. 13. nu. 63.

Immo, & laici sunt capaces, quoad cōmoditatē, & ideo possunt illis locari, & emphiteoticari, vt colligitur ex his quæ notat Riminal. Iun. consl. 41. à n. 1. lib. 1. & Aceued. in l. 1. n. 1. & 2. tit. 5. lib. 1. Recop. & sic multoties eis datæ sunt in emphiteosim à Monasterijs, q; in decimis solitis emphiteoticari, ante Conciliū Lateranēse, vel à tempore inmemoriali, vel in decimis à laicis habitis, veluti Regibus, & Ducibus habitis ante dictū Concil. & ex tunce etiā alij laicis infœudatis verum est, ex notatis per Ioan. Garl. in tract. de expēsis, cap. 9. à nu. 90. cum sequentibus, in alijs verò nō: quia alias lex esset imposta verbis, & faciliter fieret fraus legi, & sic audio in

Variarum quæstionum

in Romana Curia intelligi, & practicari.

26 Sed quidquid sit de re bene, aut male iudicata quoad nostram cōclusionem, certum est quod Prelatus ipse eiecta emphiteosi, tenebatur salarium congruum Prouisori soluere, in recompensam dāni illati, quia ille ob causam remunerationis speratæ gratiæ seruiuit, & ideò ea cessante, cessat ipsa gratuita remissio salarij, ex dictis iuribus, & ex toto titulo C. & ff. de condicione ob causam, & ex dicto tit. C. de dona. quæ sub modo, & est elegans tex. ad propositum, in l. si ob exiguum C. de conditione ob causam, vbi defectus, sperati patrocinij, inducit conditionem ob causam, quatenus causa deficit.

27 Sexta conclusio. Salarium iudicis aut Prouisoris pro anno incepto, transmittitur ad hæredes, ex notatis per authores, in l. diem functo. ff. de offic. assessoris, & collegis ex Capicio decision. 125. notat Aceued. in l. 20. titu. 16. lib. 2. Recopila. & Gregor. per text. ibi, in l. 9. titu. 8. par. 5. & latè tract. regularum, lib. 17. fol. 450. verl. mortuus est præses, & lib. 11. fol. 104. versi. vigesimo, & notat Auiles, in d. c. 1. verbo (*salario*) à nume. 18. Bart. in d. l. 1. §. diuus. ff. de varijs & extraordin. cognitionibus. Practicatur tamen in nostro Regno, quod si Rex, aut Consiliū toto illo anno non prouidit officium iudicaturæ, quod vxor & hæredes

mortui id exercant per officiales à mortuo nominatos, & eis soluant salario, quæ eis suus prædecessor dabat, & faciliter super hoc obtinentur Prouisiones in Regio Consilio, quibus datur licentia dictis officialibus exercendi officia, usque dum Rex prouideat, & est consonum notatis in dict. l. diem functo.

28 Septima conclusio. Iudex infirmus, aut se absentans, nihilominus luctatur salarium, pro tempore absentiae, & infirmitatis, ut constat ex Auilesio, vbi suprà, & ex tex. expresso, & eleganti in l. 6. cù l. sequenti, vbi latè Aceu. nume. 5. lib. 3. Recopila.

29 Hoc tamen intellige si sit absens per solos tres menses cum licentia decurionum, concessa ex iusta causa, in forma, de qua ibi, alias amittit salarium, & officium.

30 Aduerte etiam, quod quando est infirmus non est necessarium, quod resideat in loco sui officij, ut Auilesius vbi suprà notauit: nam nullibi hoc probatur, nec dicta lex distinguit, immo innuit cōtrarium, & si Aceued. in d. l. 6. vellet distinguere inter infirmitatem grauem, & non grauem, cuius distinctione tunc habebit locum, quādo infirmitas leuis iudicio medicorum, est parum duratura, tunc enim absentia videretur affectata. At verò si diuturna esset, & necessarium esset ad aliam Regionem transmigrare causa salutis, & Me-
dici

dici dicerent: tunc benè se se posset absentare, ut d.l. insinuat, nam hæc causa iusta est, prout in Restore se à beneficio absentante, ex tali infirmitate decisum est, per rex. Abb. & Imol. ibi in c. ad audienciam, de clericis non residentibus, & in cap. i. de cleroce ergo tante, & notat Rebuff. in sua praxi beneficiali, lib. 2. tit. dispensatio de non residendo, num. 27.

³¹ Alias enim absque infirmitate, ut dictum est, aut alia iusta causa, non potest se absentare, etiam per dictos tres menses, ut vult illa l. 6. ibi, pero bien permitimos, &c. quæ si solum permittit absentiam trium mensium, ex iusta causa, & cum licentia, à contrario ergo sensu absque iusta causa, & sine licentia, non poterit abesse tantum tempus: si tamen sit infirmus, non est necessaria licentia, ut sentit ibi rex. ibi, nitam poca, &c. ubi verbū (m) diuersificat catus de licētia, & infirmitate, & ponuntur ut diuersa, neque unum comprehenditur sub alio: licet contrarium vellet, ibi Aceued. num. 6. quamuis si infirmitas esset diurna, & iudex deberet à loco decedere, securius esset licentiā petere, immo in iudicibus Supremis à Rege petitolet, quod etiam practicatur in Correctoribus, quando absentia potest durare ultra tres menses.

³² Si tamen absentia esset modici temporis, puta octo, aut quindecim dierum, nulla esset necessaria licentia, neque causa vrgens, dum

modo non esset assidua, & in fraudem dictatum legum, nihilque propter eam diminueretur de salario Correctori, ut in clericō beneficiato, cum Cardin. & alijs notat expressè Rebuff. ubi suprà, nu. 14. & sic multoties video fieri. Et licet hoc in punto iuris defendi posset, tamen, consideratis præcīsis verbis dictæ legis, tenendum est contrarium, cum Bald. Amadeo, Parisio, & alijs allegatis, ab Auilesio ubi suprà, à nume. 12. cū lequentibus.

³³ Neque ultra dictos tres menses excusat licentia, de non residendo, data à Decurionibus, quia ipsi limitatae habent potestate in adendas licentias, ex dictis legibus, nec possunt earum terminos egredi, quod benè debet scire Iudex, aut Corrector, & sic non excusat, nec lucratur salaryum, ut benè aduertit, ibi Aceued. verbo nouenta dias, & quasi sentit d.l. 7. in principio, in quantum dicit (fuera de los nouenta días, en que pueden tener licencia) licet hæc verba clarè non concludunt de licentia data ultra dictos dies, sed quid quid sit, vera est dicta declaratio.

³⁴ Non tamen admitto, quod ipse Aceued. cū Auiles, & Auend. notat scilicet, quod ipse Corrector, qui se absentauit ultra tres menses, virtute dictæ licentiæ, possit recuperare damnum, quod si bi obuenit ob dictam absentiam, à Decurionibus, qui eā dederunt: hoc enim falsum est indistincte

sum-

Variarum quæstionum

sumptum, quia Decuriones non deceperunt eum, cum scire debebat, quod ipsi non poterant dare licentiam: & scienti non fit fraus, dolus, neque iniuria, ex iuribus vulgaribus, & facit tex. in l. si fundum C. de cuestionibus, nisi ipsum promississent setuare indeinem, de quo etiam dubito, vel nisi decepissent eum, affirmando se habere Regiam licentiam, quod difficulter euenire posse, credo.

36 Non etiam omitto, quod d. l. 7. in f. probat, scilicet, quod si iudex se absentat ultra nonaginta dies, ipso iure vacat officium, & Rex potest prouidere de alio Iudice: Sed interim, sui locum tenentes, aut alij officiales, possunt exercere officia, usque ad aduentum noui successoris, ex quo tex. aperte deducitur quæstio quotidiana, & con-

37 troiterfa. An mortuo Correctore, ccesset officium locumentensis, & possit exercere officium usq; ad aduentum noui Correctoris? In qua Auend. in d. 1. p. c. 3. nu. 3. tenuit, quod sic, cu Ioann. Fabr. & alijs, Couar. verò in Practicis, c. 4. nu. 3. tenuit contrariū: immo quod tūc populus per Iudices ordinarios debeat exercere iurisdictionem, & cu seQUITUR Aceued. in l. 1. tit. 9. n. 13. lib. 3. Recop. & opiniones conciliat Molin. lib. 1. de Hispanorū primog. c. 25. à nu. 7. cu sequentibus. Et certe opinio, Couar. quo ad nō usum officij, in puncto iuris verior erat, ut per Molin. vbi suprà, quo ad usum verò iurisdictionis,

nis, quem populis cōcedebat, omnino falsa in populis Castellæ, qui nullā habēt iurisdictionem, nisi à Rege sibi detur, nisi in hoc casu muniti essent Prescriptione immemoriali, ex his quæ notat Auend. in d. 1. par. c. 1. per totum, & cōtra trium obseruatur in praxi, neq; unquam vidi admissam opinionem Episcopi. Immo etiā audiui punitos iudices à populis nominatos, ob usum iurisdictionis: sed quid quid, sit de his opinionibus, & pra xi d. l. 7. determinat quæstionem & non obstante vacatione officij, admittit usum officialium Correctoris, & iam de hac quæstione dubitandum non est.

38 Sed non in congruè ad dictas leges dubitatur: an habeat locum in iudicibus dominorū, Correctoribus, & Iudicibus appellationum (quos vulgo *Alcaldes mayores appellanius*) & in iudicibus populorū, (quos vulgo *alcaldes ordinarios nuncupamus*) Auilesius in proœmio ad capitula Correctorum, verbo *qualesquier*, num. 2. versi. sed in casu isto tenet, quod omnia Correctorū capitula, de quibus in illo libro, & de quibus in d. tract. 6. extendantur ad dictos Iudices indistinctè, propter verbum, *qualesquier*, de quibus in dict. proœmio. Auenda. verò in d. 1. part. mandatorum, capit. 4. num. 34. in iudicibus (quos vulgo *Alcaldes ordinarios appellamus*) contrarium tenet. Ego verò opinionem Auenda. veriorem puto quia capitula

pitula illa solùm cum Correctoribus loquuntur, & non debent extendi ad alios cum quibus non loquuntur, & in dicto procœmio id clare constat, ibi, *nos los dichos nuestros Corregidores: vbi licet Rex ante cum omnibus iudicibus loquutus fuerit, quo ad obseruationem verò illorum capitulorum, solùm loquitur cum Correctoribus.* Neque obstat verbum (*qualesquier*) nam notorius stylus est, quòd rescripta Regia dirigantur omnibus iudicibus, etiā si particulariter alios obligent, vel cum alijs effectus eorum intel ligatur, prout videmus in executijs emanatis à Chancellarijs, quæ licet dirigantur omnibus iudicibus Regni. Tamen non intelliguntur, nisi cum iudice ordinario rei executati, vndè alias non potest eas, ad executionem perducere, & si faceret male faceret, quod sic cum casus occurrisset, vidi practicatum, & intellectum.

40 Fateor tamen, quòd iudices ipsi ordinarij, aut appellationum, quo ad partibus iustitiam ministrandā, si aliud contrarium legibus Regijs non inueniatur dispositū, teneantur obseruare illas leges, & capitula in quantū possunt, exceptis aliquibus præceptis, quæ nō bene concueriūt his iudicibus, nec iudicibus ruralibus, aut parvorum opidorū, quia membra debent regi ad instar capitjs, & nō debent à capite membra discedere, c. cū nō liceat de præscriptio eleganter. Molin.

de primogen.lib. 1. cap. 2. à nu. 16. Ex quo etiā infero, quòd si domini vasallorum in suis locis ponant Correctores, quemadmodū Rex: & ita eos, vt Rex, appellant, quod isti etiam debeant seruare dictas leges, & in omnibus cū eis loquātur, & intelligātur, etiā quo ad precepta, & dispositiones penales, quod aliquando iudicatum in Châcellaria Vallisoletana audiui. Sed ego etiā non existimo hāc opinionē veram, quia isti nō sunt propriè Correctores, nec dantur ad petitionem populorum, quemadmodum veri Correctores, nec sunt vt perquisitores, quemadmodum erant veri Correctores, nec suspenditur eorum prouisio ad petitionem populorum: vt in veris Correctoribus, vt cum legibus modernis, & antiquis notariis. Aceued. in l. 1. n. 1. 9. d. tit. 6. lib. 3. Recopilat. per tex. ibi nec illis dantur prouisiones cum præceptis, & eodem modo, quemadmodum dantur dictis Correctoribus: atque ideo admodum dissimiles sunt.

Non tamen nego, quòd si consuetudine immemoriali, domini nominassent Correctores, & essent in consuetudine seruandi dicta capitula, deberent seruare: & etiam si nominati essent cum conditione obseruandi dicta capitula, & ipsi acceptassent quemadmodum, Auendan. in secunda parte mandatorum Regalium, cap. 12. à nu. 10. cum sequentibus

K. dicit,

Variarum quæstionum.

dicit, quod in locationibus Gabel
larum dominorum (in quibus de
iore, non debent seruari leges del
quaderno) nisi id consuetudine ad
mitteretur, vel ea conditione lo-
carentur. Et hæc omnia vera mi-
hi videntur, licet quotidie Iudi-
ces Syndicatores ob suam maxi-
mam auri cupiditatem, puniant
tales iudices etiam rurales, dicta
capitula non seruantes, in his que
solum Correctoribus, & locis
numerosis conueniunt. Quod ab
furdissimum, & contra conscientiam
iudico, & quod tenentur ad
restitutionem condemnationum
sib factarum.

44 Octaua conclusio. Salarium Iu-
dicum non prescribitur triennio,
patet: quia nullibi reperitur decisio-
nem, nam pragmatica Curiarum
Matritensium anni 82. petitione
82. loquitur in salario Aduocato-
rum, Procuratorum, & non alio-
rum, l. verò, 9. tit. 15. lib. 4. Reco-
pila loquitur in salarijs famulorum,
& apothecariorum, & aliorum mi-
nutatim vendentium, at verò lex
que loquitur de prescribendo sa-
lario, non extenditur, nisi ad ca-
sus de quibus loquitur: ut in sala-
rio famulorum intelligit Rebuff.
in secundo tomo, ad leges Galli-
cas, tit. de salarijs famulorum glos.
10. concordat Dueñas in suis re-
gulis lib. 6. Regula. fol. 548.

45 Nona conclusio. Decima non
soluitur de salario iudicis, ex con-
suetudine, ut per Nauarr. in Ma-
nual. cap. 21. nu. 31. ponit Accue.

in l. 6. tit. 5. lib. 5. Recop. Rebuff. in
tract. de decimis, quæst. 13. nu. 44.
Decima conclusio. Salarium de-
betur Aduocato, etiā non conuen-
tum: ut constat ex d. l. 1. §. Aduoca-
tos, & ibi Bart. & omnes, & ex Ioá-
ne Botta, & alijs vbi suprà, & est
speciale in Adiocatis, & hoc est
sine dubio.

47 Non tamen debet recipere ex-
cessum salarium, quia recipien-
do, tenet ad restitutionem, &
peccat mortaliter, & id iure Re-
gio probat l. 11. tit. 16. lib. 2. Reco-
pilat. notat etiam Angel. in sum-
ma verbo Aduocatus, num. 15.
Syluester eodem verbo, quæst.
17. notat etiam frater Ludouicus
Lopez in instructorio negotian-
tium, libro 1. cap. 27. fol. 88. &
89. & idem Accued. in dict. l. 11.
num. 1. Et plures ex eis, ex legibus
Regijs dicunt, quod si est salaria-
tus, nihil potest recipere ultra sa-
larium, etiam ratione victoriæ
(vel por estrenas) ut vult dictus fra-
ter Ludouicus Lopez, & Azeued.
in l. 8. num. 3. tit. 16. lib. 2. Re-
copilat. nec ratione informatio-
nis de iure factæ, ut per dictum
fratrem, & cum fratre Dominico
Soto, & alijs, idem in Aduocato
Medico, & Notario, & Iudice sa-
lariato tenet Gutierrez in suis pra-
etieis quæstionibus, lib. 1. quæ-
stione 31. per totam, qui neque
etiam ab sponte dante, nec ro-
gatus permittit accipere, nisi post
item finitam. Aduerte tamen,
quod etiam de iure, ut suprà dicti
dicunt

dicunt non potest recipere salarium, neque stipendium ultra assignatum, & taxatum per leges Regias, & sic quotidie iudices, qui visitant Chancellarias sibi precepunt: sed tamen consuetudo contraria detogat illis legibus, ut per Aceued. in d.l. 11. in fin. & per Olanum in antinomij ad Villalobos littera A. numer. 78. vnde hodie salaryum iustum aduocati arbitrio Iudicis, aut boni viri relinquitur, considerata primū qualitate causæ, qualitate etiam, & diuitijs personarum, considerata etiam facundia, & excellentia Ad uocati, & consuetudine patriæ, & fori, & labore quem subiit, & in bubio tenetur iudicare contra se: & si in taxando discordat pars, & Aduocatus taxat Iudex: vt in l. 10.

50 & 11. tit. 6. lib. 2. Recopil. Immo, & si excessuum salaryum promissum sit Aduocato, & Medico, & de eo confecta scriptura publica, & guarentigia, nō est valida, neq; exequi potest, nisi pro iusto salaryo, à Iudice moderato, & taxato, & ita multoties vidi practicari in Medicis, & Chirurgis, vt tener Rip. in tract. de peste, tit. de reme, ad curandā pestem, nu. 84. Baeza de decima tutoris, c. 2. nu. 24. Gutierrez in tract. de iuramen. cōfirmatorio 1. par. c. 57. nu. 57. & nu. 28. & cum Platea. Rebuss. Pinelo, & alijs, tenet idem Aceued. in dictis legibus 10. & 11. nu. 1. tit. 16. lib. 2. Recop. Quæ opinio verissima est, & iustissima, & ab ea nō est

recedendū iudicado, & cōsulēdo.

Neq; hoc salariū augeri debet, etiam si litigās habeat plures causas, quam sperauerit Aduocatus, nisi à principio id sit conuentum, & ego in pactum deducere soleo, vt benè aduertit idē Gutierrez in suis practicis lib. 1. quæst. 32. nu. 2. allegat Matth. de Afſt. ad cōstitutiones Regni Siciliæ Rubr. 82. de salario Aduocatorū, nu. 4. licet Aceu. in d.l. 2. nu. 3. & Menoch. in tract. de arbit. Iudicum lib. 2. Centur. 3. casu. 223. cū pluribus, quos allegant, vellint in Iudice, & Aduocato, quod diminuto labore, diminuitur salaryum, & aucto, augetur: quod, n̄i calus grauis fortuitus, & valde insperatus existat, in iustum iudico, & contra verisimilem mentem contrahentium, & communem in praxim.

52 Tum etiā nec Medici, neq; Aduocati salarya extorquere debet à pauperibus: vt cū pluribus notat Roland. à Valle consi. 87. nu. 28. lib. 2. Ange. & Sylvest. vbi suprà, & si recipient, peccant mortaliter, teneatur q; ad restitutionē, vt per suprà dictos, quod practicatur in omnino paupere, qui vel nō potest soluere, vel cū maximo incōmodo alimentorum suorū, & familiæ, & in Chancellarijs non habentibus ultra tria millia marapentinorum in bonis, dantur Aduocati, & procurator pauperum, quod omnibus patet.

53 Undecima cōclusio. Salaryum annuū trāsmittit Aduocatus mor-

Vatiarum quæstionum

tuus pro anno incœpto: ita probat tex. in l. post duos, in fin. C. de ad uocatis diuersorum iudicium. No tant Bart. & omnes in d. l. diem functo, idē Bart. in d. l. 1. §. Diuus per tex. ibi Bald. & Salicetus in l. fin. C. de condicō. ob causam. Paul. & alij post glos. magnam ibi in l. si vno §. Item cum quidam ff. locati. & hoc non esse correctum ex l. 9. tit. 8. par. 5. quæ dicit deberi solui aduocato salaryum pro rata laboris firmitat Aceued. in l. 20. nu. 4. tit. 16. lib. 2. Recopil.

54 Hæc certè conclusio communis est, & propter auctoritatē cōmunitatis se quæda est: sed in puncto iuris suspecta videtur, nā d. l. post duos eā nō probat: loquitur enim in aduocato fisci habente dignitatem cū officio, neq; eā probat d. l. Diuus, nam nō loquitur in nostro casu, scilicet quando hæredes Aduocati volunt habere salaryum nō recuperatum pro anno incœpto: sed in casu quando salaryum fuit solutum Aduocato ante temporis finem, & mortuus est non finita causa, nā tunc dicit tex. quod non potest ab eo repeti salaryum, quia per eum non stetit, & hoc est spēciale in Aduocato contra regulā, tex. in d. §. Item cum quidā, neq; etiam probat d. l. diē functo, quia loquitur in iudice, tūm etiam in iudice nō probat: solum enim dicit, quod si Potes̄tas, Correc̄tor, aut Legatus moriatur, ante finē tēporis, assessorēs, & alij officiales debent habere salaryū integrū, quia

per ipsos nō stat, & hec in omnib⁹ operarijs procedit, iure cōmuni, vt in l. sed addes §. f. ff. locati, & nō rat glos. in d. §. item cum quidam: sed de salario ipsius legati trāsmittendo, ibi *verbum nullum*, tūm etiā Legatis solebāt solui salaryia in principio officij, vndē nimirum si hæ redes eius, ex salario recuperato soluant eius officialibus, neq; etiā facit l. legatus §. f. ff. de legationibus, nā loquitur in salario soluto legato, quod nō repetitur ab eius hæredibus, quod inductū est fauore legatorum, & propter magnas expensas, quas faciunt in præparādo se ad hæc officia, & ob auctoriatatem eorū, vt Bart. in d. §. Diuus fatetur, neq; ratio Bart. in d. §. Diuus concludit, scilicet de probitate scientiæ, nā ego non video, quo modo hæc ratio concludat in salario conuento, quippe qui clien̄tes laborē considerent Aduocati & operā, nō verò eius merita, nisi in eligendo ad talē operā, & aduocati cōductitij sint. Vnde iniustū videtur, quod lucentur, nisi pro rata laboris, vt Afflictis vult. decisione 392, & Capicus d. decisione 125, & benè in assessorē laf. in d. l. diem functo, nume. 10. & docin. ibi num. 7. tūm etiam si Aduocatus sit salaryatus ab aliquo particulari, pro quolibet anno, iniustum videtur, quod mortuo Aduocato iste soluat salaryum, & quærat alium Aduocatum æquē idoneum, cum alio salario: maximè si non sit admodum diues, neque

neque etiam obstat alia ratio Bar. scilicet, quod salaria annua successerunt in locum salariorum à legibus cōstitutorum. Nam licet possit locum habere in salarijs à Regibus constitutis, in alijs vero nullam inveniōrationem concludentem huius successionis. Igitur vides quām suspecta hæc opinio sit, & quod raro secundum usum hodiernum in praxi admittetur, nisi forsitan in aduocatis Dominorum, Magnatum, Episcoporum, Monasteriorum, & aliorū qui solent plures aduocatos habere, & ego in salarijs particulariū nunquā vidi admissam, nisi hæredes dent alium & quē bonum adūcatum loco mortui.

55 Quidquid tamen sit, sequenda 57 da est, propter eius authoritatem, quæ iniudice approbat, in d. l. 9. in aduocato limitatur, nisi sit salariatus ad aliquam causam particularem: tunc enim non lucratur salariū, nisi pro rata laboris, nisi he redes alium dent aduocatū, & ita declarat d. l. 9. quam ita intelligit Aceue. vbi suprà, Orosius, & alij quos ipse allegat.

56 Declaratur itidem dicta conclusio. Quod etsi dictum salarium annū pro anno incepto debeat trāmitti ad heredes prout vult cōmunis, & in medico, & aduocato concludit Cephalus cons. 70. lib. 1. noui tamen tenetur hæredes dare alium aduocatū & quē idoneū, vt Bart. notat. in d. §. Diuus, num. 17. quod verum est, ex iuribus ab

eo allegatis, non ex eius ratione, scilicet, quia requiritur industria personæ. Nam hæc ratio concludit, quod non debeat dari salariū quia non potest seruire per substitutum, sed quia alias nullum priuilegium haberet aduocatus, si teneatur dare substitutum: nam dando substitutum, quilibet alius operarius mortuus lucraretur salarium, vt in dict. l. 9. in fin. & quia quando requiritur industria personæ, potest quis delerire in casu necessitatis per substitutum & quē idoneum, vt notant doctores in l. vlt. §. ne autem. C. de cadu. tollen. Fellin. & Abb. in cap. p̄enul. & fin. de offic. delegat. additio Bart. in l. inter artifices. ff. de solutionibus.

Declaratur secundò, quod idē erit in aduocato infirmo, nam lucratur salarium, vt vult Matth. de Afflict. in dict. repetit. 82. num. 6. cum Bart. & alijs quos allegat, & idem vult Azeued. in dict. l. 10. & Gutierrez vbi supra in fin.

58 Vnum tamen sentit Gutierrez vbi sup. quod scilicet id procedat in aduocato cōducto ad aliquam causam: nam si infirmetur debetur ei totum salariū: etiam si pars querataliū aduocatum, hoc enim falsum existimō ex d. l. 9. quæ id non admittit in aduocato mortuo, minus igitur admittet in aduocato infirmo: & in aduocato infirmo, contrarium concludit Syluester, verbo, familia, quæst. 2. & in famulo infirmo, idem Syluester vbi suprà, Angelus, eo verbo,

Variarum quæstionum.

num. 2 & idem Aceued. in l. fi. tit.
n° 5. lib. 4. recopil.

59 Declaratur tertio, quod dictū sala-
rium nō lucrabitur Aduocatus in
firmis, nec trāsmittet ad heredē,
si male se gesserit in negotijs par-
tis, & ita in Iudice, notat Celsus
cons. 47. n. 19. & idē in Iudice, &
Aduocato, quod nō lucrabūtur sa-
larium anni incēpti, si Iudex fuit
amotus ab officio, eius culpa, per
Cels. vbi suprā, vel habuit aliud of-
ficiū incompatibile, & in Aduocato
sī pars eū deseruerit ex iusta causa:
vt dicemus, quando infrā agemus
Dō volente de decima tutoris.

60 Duodecima conclusio. Salariū
Aduocati præscribitur triennio,
ita probat d. pragmatica 82. ad
quam aduerre, quod solū extendi-
tut ad salario currentia post pro-
mulgationem ipsius, etiam si de-
pendeant ex causa antecedenti:
vt constat ex verbis eius, ibi (*que
corriren de aquí adelante*) non ergo
sufficit, quod tres anni ipsius præ-
scriptionis currāt post dictam pro-
mulgationem, contra salario ante-
dicta debita, sed est necessarium,
quod debeantur, & currant post
dictam pragmaticam, licet in sa-
lario famulorum contrarium vo-
luerit Aceued. in d. l. fin. num. 1.
qui allegat Oroscium in l. omnes
populi, num. 148. ff. de iustitia, &
iure, poterit igitur Aduocatus, nō
obstante lapsu triennij, petere sala-
ria decursa, ante d. pragmaticam.

62 Aduerre etiam, quod d. prag-
matica non potest renuntiari, vt

ipsa dicit, & annullat contractum,
& renuntiationem: vndē talis re-
nuntiatio non potest firmari iura-
mento: vt circa legem artharum,
quæ habet similem renuntiatio-
nem, cum Couarr. Menoch. &
alijs authoribus Hispanis, conclu-
dit Gutierrez in tract. de iuramen-
to confirmatorio, cap. 14: à num.
2. 1. par. & legi prohibitiuæ nō po-
test renuntiari, etiam cum iuramē-
to: vt concludunt authores in l.
non dubium C. de legib. l. cum
lex, & l. si quis pro eod. ff. de fide
iussor. notat idem Gutierrez in d.
1. par. cap. 16. nu. 19.

63 Est etiam notandum, quod li-
cet ad interrumpendam præscrip-
tionem in salario famulorum, suf-
ficiat petitio extrajudicialis: vt
Rebuff. determinat in secundo
tomo, ad leges Gallicas, titu. de
salariis famulorum, artic. 1. glos.
15. & post longam disputationem
sequitur Gutierrez in d. tract. lib.
3. c. 1. nu. 35. Licet contrarium te-
neat Aceued. in d. l. fin. nti. 39. de
quo infrā dicemus. Tamen in præ-
lenti casu est necessaria litis conta-
statio, quia sic declarat d. prag-
matica, ibi, *ni huiendo contestado de-
manda, &c.*

64 Neq; interrūpetur, etiā si pars
salarij petatur, & soluat in tra-
niuum, quo ad aliam partem
ex verbis illius pragmaticæ, ibi, *lo
que se les deniere de los dichos tres años,
& ibi, y q lo demas, &c. vbi legisla-
tor solū dicit posse peti, id qd de-
bitor de trib' ultimis, & indifinita
æqui-*

æquipolet vniuersali, ex notatis in l. placet ff. de liber. & posthum. & in l. si pluribus ff. de legatis i. & sic in salario famulorū intelligit. Accued. in d.l. fin. verbo, *se les que de deuiendo*, licet contrarium teneat Gutierrez in d. cap. i. nu. 34. cum Rebuff. quem allegat. Cuius opinionē tunc intelligo verāquādo soluit partem cū recognitione alterius partis, verbo, vel scripto factā, arg. l. cū fidem. C. de non numero. pecun. at verò si simpliciter soluat, vera est contraria opinio.

65 Habebit etiam locum pragma ca dicta, etiā si debitor constituat se soluturū, ad omnē voluntatem creditoris, vt per Aceue. vbi suprà nu. 39. loquitus in salario famuli, sed melius probatur in d. pragmatica. nā si expressè nō potest renūtiari multo min' tacite, vt p. eā ibi.

66 Decimatertia conclusio. De salario, aut lucro Aduocati, non debetur decima, quia nō est cōsueta solui, vt diximus suprà in Iudice, & sic dicunt DD. ibi citati.

67 Non est etiam omittendum, quod tépus, in quo debet solui salariū iudicis, vel aduocati, nō est limitatum in iure, vndē attendenda est conuentio, aut consuetudo, vt vult Bart. in d. §. Diuus: licet in fine temporis deberi dixit tract. Regularum lib. 17. verbo, salariū, fol. 319. Et si fiat concordia inter partes, quomodo salariū sit soluendum, decidit l. 11. tit. 16. lib. 2. Recopil. Aduerte tamen, quod Ioannes de Amicis, in consi. 148.

per totum, distinguit, quod si erat soluendum totum simul: debetur totum. Sin verò in certis terminis, & pagis: tunc debetur pagina de certo tempore concordiæ: sed tamen quomodo cumque sit in hoc Regno setuanda, est disposiatio d.l. quæ non distinguit.

69 Non est item obliuiscendum, quod ea quæ diximus de salarijs iudicium transmittendis vel non, habent etiam locum in iudicibus dominorum: vt per Olanum in antinomijs ad Villalobos littera S. num. 1.

70 Decima quarta conclusio. Salaria Doctorum, & Scholasticorū & per consequens Iudicum, Litteratorum, & Aduocatorum, habet priuilegia inter omnes creditores & æquiparatur doti, & fisco, & habet tacitam hypothecā à iure inducētam, cum priuilegio prælationis, quemadmodum fiscus, & dos: in plurimis casibus. Hęc cōclusio deducitur à Bart. in l. i. ff. solut. matrimonio. in fin. & eam tenet Bald. & Angel. ibi Socin. Rip. & Iass. in fi. idem Iass. in d.l. diem functio nu. 19. & dicit communem Marianus Socin. Iunior in d.l. i. in fin. & secundū eam dicit iudicatū Rebuf. in tract. de priuileg. Scholariū priuilegio 118. per totū. Hęc tamē cōmunis resolutio, nullū habet fūda mētū in iure: neq; est lex quæ tale priuilegiū det, sed ex solo fauore studij, & publicā utilitate moti sūt authores, & ideo eā in pūcto iuris securā nō puto, quia, priuilegium

Variarum quæstionum

debet esse in iure expressum, & nō induci per argumenta, sed tamen iudicando, & consulendo, non est recedendum à communi opinione, & ideo ex ea bene infertur ad secundos casus cōclusionis. Nam cum Aduocati, & Iudices gaudent priuilegijs concessis scholatibus, & doctoribus actu legentibus, vt colliges, ex latè traditis per Ioann. Garl. in tract. de nobilita. gloss. 35. per totam, sunt enim sicut milites, vt in l. Aduocati C. de Aduocatis diuersorum Iudicio rum: habebunt etiam hoc priuilegium prælationis.

71 Decima quinta conclusio. Notarijs, Procuratoribus, & solicitatoribus, si sint officiales, & mercennarij (prout sunt illi qui degunt in Audientijs publicis) debetur salarium, etiam non conuentum, taxatum, & moderatum per Iudicem, non ex iure scripto, neque ex priuilegio eis concesso: quia hoc solum Aduocatis concessum est, sed ex vulgari consuetudine & æquitate, & verisimili contrahentium mente, vt latè per Ioan. Bott. d. consi. 43. & alios ab eo ci-tatos, & est elegās decisio Genuę

72 115. per totam. Salarium Notaris non præscribitur trienio, quia nulla lege cauetur, at verò salarium Procuratoris & Solicitatoris sic: vt in d. pragmatica 82.

73 Decima sexta conclusio. Procuratores, Notarij, & Solicitatores, non soluunt decimam de suis salarijs de cōsuetudine licet de iu-

re debeant soluere, vt per Nauar. Rebuff. Accued. & omnes suprà citatos.

74 Vltima conclusio. Isti omnes, maximè Notarij, non accipiunt, vltra salarium, etiam ab sponte dātibus licet in Procuratoribus, & Solicitatoribus cōtrarium practi-cetur, vt inferius dicetur in §. 4.

§. 2. de salarijs famulorum, & filiorum, & de decima & præscriptione.

1 Prima conclusio. Salarium debetur famulo, etiam non conuen-tum, quando familius solet alijs seruire cum salario, & dominus conducere operas famuli, atque is continuē, & dietim, assistit ter-uicio domini, ita Alexand. consi. 109 colum 2. lib. 6. & ibi Natta, in additione, allegat plures auctori-tates, Rebuff. in d. 2. tomo tit. de famulorum salarijs, gloss. 1. num. 1. Accued. in d. l. fin. num 4. & 5. & fra: er Ludouicus Lopez, qui lo-quitur de foro conscientiæ in suo instructorio negotiantum capit. 25. fol. 408. & in instructorio con-scientiæ, 2. par. cap. 8. per totum Nauarr. in suo Manuali cap. 17. à num. 108. cum sequentibus. Pe-tras de Nauarr. in suo tract. de re-stitutione tomo 2. lib. 3. capit. 1. à num. 409. cum sequentibus.

2 Secunda conclusio. Famulo cō ducto minori salario, quam de iu-stitia debebat sibi taxari, ob imprudentiam famuli, vel eius ne-cessitatē, tenetur dominus in foro con-scienc-

conscientiae & quiualens salarym
solueret, vt per supra dictos, licet
in foro exteriori non obtineret fa-
mulus, si non est deceptio, vltra
dumidium iusti pretij, vel esset mi-
nor, & peteret restitucionem ad-
uersus conuentione m salaryj.

³ Tertia conclusio. Si de consue-
tudine, famuli soleant seruire sine
salary, vt famuli scholatium Sal-
manticæ, vel sit abundantia famu-
lorum, & non lucentur maius sala-
rium, non tenetur illis dominus
in foro exteriori, nec interiori, sa-
larium soluere, vel maius salaryū,
quam conuentum soluere, vt per
fratrem Ludouicum Lopez, vbi
suprà, non tamen debet dominus
famulū occupare in alio ministe-
rio quam in eo ad, quod eū à prin-
cipio elegit, aliás debet soluere illi
salarym, pro modo aucti laboris,
& ita procedunt, quæ Menoch.
& Aceued. vbi suprà notarunt, &
notant Nauar. & Ludoui. Lopez
vbi suprà.

⁵ Quarta conclusio. Si dominus
non habuit necesse conducere fa-
mulum, sed ob amicitiam, & ad
eius instantiam, eum recepit in
domo sua sine salary, usque dum
alium commodum querat, non
debet illi salarym in utroque fo-
ro, vt per fratrem Ludouicum Lo-
pez supra, & confirmatur, quia
tunc inducitur tacita donatio, &
remissio salaryj, quæ inducitur ex
coniecturis, vt latè per Mascard.
in suo tract. de probatio. par. 1. co-
clusi. ss 4. per totam. Menoch. in

tract. de arbitria iudicium lib. 2. cen-
turia 1. cap. 88. per totum. Portius
Imoleensis encli. 19. à num. 80. cù
sequentibus lib. 1. & plo prædicta
conclusione, & reliquis, vide Cor-
dubam si suo quæstionā. libro 1.
quæst. 34. per totam.

⁶ Quinta conclusio. Famulis qui
seruunt dominis, minori, vel nul-
lo salary (ex eo quia sperat, quod
domini faciant iustam remunera-
tionem laboris, prout alijs solent
facere, & de hoc cum domino ta-
citè aut expressè actum fuit, &
hæc fuit causa finalis seruendi)
si remuneratio non fuit facta de-
betur iustum salarym in utroque
foro, vt dictus Frater afferit, & di-
ctum est in conclusione, de Vica-
rio Episcopi.

⁷ Sexta conclusio. Famulis qui
seruunt abique conuentione ta-
cita, vel expressa de remunera-
tione, vel abique eo, quod inter
cum, & dominum tacitè vel ex-
pressè actum fuerit de dicta remu-
neratione, neque hæc fuit causa
finalis, sed impulsua, quia ipsi spe-
rabant de liberalitate suorum do-
minorum, non debetur salarym
ultra conuentum: nisi concurrant
quæ diximus in secunda conclu-
sione, ita affirmant authores su-
pra citati.

⁸ Ex quibus conclusionibus in-
ferre potes ad fatulos pedi-
sequos dominorum (quos vulgo
appellamus, pajes) quibus, de con-
suetudine, nullum dantur salaryū,
sed solum alimenta, & vestitus, &

Variarum quæstionum

eis docentur artes, & modi viuen-
di, & bona educationis, de iusti-
ta nullum eis deberi salarium
ex supra dictis. Non tamen
erunt lecuri domini in foro con-
scientiæ, si eos non faciant bene
educari, nec dent alimenta, & ve-
stitum competentem, quia propter
has causas gratis seruiunt, vnde
non possunt defraudari in de-
bitis ratione sui laboris. Inferri
etiam potest ad Capellanos, & Scho-
lares famulos, qui gratis seruiunt
Episcopis aut Prælatis, ob præ-
mia beneficiorum sperata, si po-
stea non conferant, non ex sua in-
dignitate, tenentur eis salario mi-
nistrare, & ad scutiferos domino-
rum minori salario seruientes, ob
officia, & beneficia, quæ solent
eis fieri à dominis, & ad domicel-
las dominarum, forsitan nobiles,
quæ seruiunt nullo constituto sti-
pendio, quæ sperant, quod domi-
ni eas suis expensis nuptijs collo-
cabunt, & ad alia multa, quorum
causæ, iudicandæ sunt ex præmis-
sis conclusionibus.

11 Septima conclusio. Famulis,
qui non continuò seruiunt, nec
cum domino morantur, sed sunt,
vt vulgo dicimus (*allegados*) si isti
in aliquo ministerio seruiunt, ad
quod dominus solet alios conducere,
& soleant etiam ipsi te lo-
care, debetur salarium: si verò
dominus non soleat conducere,
& ipsi non soleant locare operas,
sitamen pauperes sunt, & à suis
rebus distrahantur ob occupatio-

nes, de æquitate debetur eis sala-
rium, vt cum Guid. Roman. Be-
cio, Natta, & alijs concludit Ioán.
Bott. vbi suprà, & est elegans de-
cisiō Genuæ vbi suprà, & colligi-
tur, ex his quæ Theologi suprà no-
tarunt. Si tamen essent diuites, &
non distraherentur, neque amitterent,
& ex aliquibus coniectu-
ris, quantumuis leuibus, putà ex
amicitia, colligeretur præsump-
tio gratuiti seruitij, nihil eis in
vtroque foro deberetur, vt colli-
gitur ex authoribus citatis, & col-
litur ex his quæ dicta decisio
Genuæ 115. vbi suprà magistraliter,
& latè notat.

12 Octauo conclusio. Famulo, qui
seruit magistro, vt eum doceat ar-
tem suam, non debetur salarium,
immo ipse ex consuetudine, & cō-
uentione soluit magistro.

13 Tenetur tamen ipse magister
eum docere, & implere fidem cō-
tractus, & eum bene tractare, &
alimenta dare, & non eum occu-
pare in alijs seruitijs, præterquam
in illis, quæ similes discentes so-
lent facere, non se ab officio sub-
trahendo, & si in alijs occupent,
tenentur damna, & salarium sol-
uere, vt Nauarr. & Ludouicus Lo-
pez vbi suprà dicunt.

14 Immo famulus ipse si sit maior,
& si sit minor, eius curator potest
agere aduersus magistrum pro
recuperatione salarij, & damno
dato, & ad interesse, & minor po-
test petere restitutio[n]e aduersus
contractum, quem cu[m] magistro
cura

curator fecit, & repetere illi data ob laborem docendi, absque aliū magistrum querere suis expensis: vt colligitur ex his quæ notat d. Aceued. in d.l. fin. à nu. 28. & sic cum casus de facto accidisset, consului, & obtinui.

¹⁵ Nona conclusio. Vitricus tenetur soluere salarium priuigno, qui ei seruuit, si sit in ætate in qua salarium mereatur, puta maior quindecim annorum, & ipse vitricus alium famulum excusa uerit, quem alias deberet conducere. Si tamen sit minor, & maior annorum decem, licet non debeatur illi salarium, tamen alimenta compensantur cū seruitijs, & si de cennio sit minor, debet ille soluere alimenta taxata, ex bonis suis vitrico: & idem dicimus intutore & curatore pupilli, & minoris. Aceued. in d.l. fin. num. 6. & ita cum Bald. Salizero Grego. & alijs resoluit Cordoua de Lara in tract. de alimentis, in §. si mater, num. 72. cum sequentibus, qui estimationem alimentorum, & salarij, & quando utrumq; debeatur, arbitrio iudicis committit, & cum Burricario. Bart. Alexan. Calcan. Alexandro de Neuo. Abb. Ruino & alijs: idem resoluit Franciscus Bursa. consil. 83. à num. 9. cum sequentibus lib. 1.

¹⁶ Nisi ex coniecturis constaret, quod vitricus & curator, præstiterit minori, aut priuigno gratis alimenta: vt per eundem Bursat. vbi suprà, num. 11. idem in sala-

rio , si ex coniecturis constaret, quod non seruuit pro salario priuigno , putà quia vitricus non habeat necesse cum conducere, nec alium, sed solum ob amorem mattis cum tenuit in domo, vel quia ipse non erat eius qualitatis, vt deberet alij seruire, aut herum non inueniebat, & idem in minore. Quæ omnia arbitrio iudicis dimittuntur, & vide quæ notantur per ordinarios in l. si paterno affectu, & l. i. & l. quod in uxorem C de negotijs gestis,

Decima conclusio. Famulo infirmo non tenetur dominus soluere salarium pro tempore infirmitatis. Immo si dominus faciat, cum eo expensas ipse tenetur soluere: vt latè per Steph. Aufretiū in decisionibus Capellæ Tolosanæ, decisi. 269. notat Aceued. in d.l. 7. tit. 6. lib. 3. Recopil. & in l. 3. eiusdem tituli, & in l. 6. tit. 5. lib. 3. idem Aceued. in dicta lege fin. num. 16.

Vndecima conclusio. Famulo qui sine causa, & ante tempus dominum deserit, non solum, non debetur salarium futuri temporis, sed neque etiam præteriti: vt per Aceued. in d. l. fin. num. 12. Dominus etiam qui ante tempus expulit famulum, tenetur ei soluere salarium integrum: vt constat ex l. fori allegata ab Aceued. vbi suprà. Practicatur tamen, quod si dominus ex recessu famuli damnum patiatur, teneatur soluere famulus, usque ad quantitatem salarij,

Variarum quæstionum

- larij, & idem in domino.
- 19 Si vero damnū non patiatur: quia dominus statim inueniit aliū famulum èquè idoneum, & famulus alium dominū: tunc quia non est æquum aliquem locupletari cum iactura alterius, vt in l. nam hoc natura. ff. de cōdict. indebiti, & quia desinit interesse, vt in l. si vero. §. mandati actio. ff. manda-
ti, ex æquitate soluetur famulo, pro rata, & dominus pro rata sol-
uet, ut colligitur ex his quæ no-
tat Bart. in dict. §. Diuus. num. 18.
Bal. & Salicet. in l. æde. C. locati.
- 20 Duodecima conclusio. Domi-
nus potest locare suum famulum
aliij æquè idoneo, & ad easdem
operas, vt per Accued. in dict. l. fi-
nali, num. 24. & sic practicatur.
- 21 Decimatertia conclusio. Si do-
minus iratus expellat famulum, &
in continentia, aut intra breue tem-
pus, arbitrio iudicis, eū pœnitentiat:
famulus tenetur ei seruire, & si
non seruiat, non lucrabitur sala-
rium, ita Accued. vbi sup. nu. 25. Fallit si non sit intra breue tem-
pus, & res non sit integra, quia fa-
mulus conductus est ab alio, tunc
non tenetur famulus redire, & de-
bet ei soluere salarium præteriti
temporis.
- 22 Decimaquarta conclusio. Fa-
mulus cui non fuit solutum iu-
stum salarium à domino, nec do-
minus vult soluere, si certò sciat
sibi deberi, & debitum in rei veri-
tate sit liquidum, & via iusticiæ
non potest recuperare, vel quia
defficiunt sibi probationes, vel
quia expendet magis quam sibi
debetur de salario, vel quia pro-
babiliter credit ex lite dama sibi
obuentura, & faciat cum secreto,
ira quod ex satisfactione nō pols sit
sibi vel alteri tertio obuenire dā-
num, honoris, famæ, corporis,
& animæ, potest cum bona consi-
cientia suum salarium recuperare
de bonis domini: puta, ea occul-
tè & sine scandalo auferendo, vel
retinendo, aut compensando, si
sibi dominus aliquid debeat: nec
tenetur patescere etiam virtute
monitoriæ generalis, nec etiā
tenantur, qui de omnibus suprà
dictis certi, aut certificati sunt.
Et si ab eo petatur iuramentum,
potest per verba ambigua, dum-
modo per iurum non incurrat,
debitum negare, & si conditio-
nes suprà adductæ, & quælibet ea
ruin defficiat, peccat mortaliter,
& tenetur ad restitutionem, &
si poterat recuperare per viam
iusticiæ, quamvis peccet, non ta-
men tenetur ad restitutionem,
quia sibi debitum recuperauit, &
etiam non debet accipere ultra
sibi debitum, ita eleganter affir-
mat Frater Ludouicus Lopez vbi
suprà, licet non ita declarat: &
colligitur ex his quæ Nauarr.
vbi suprà notauit, notat etiam
Cordoua in sua summa casuum
conscientiæ, quæstione tertia, per
totam, notat etiam Rebuf. in dict.
tit de famulorum salarijs glos. 10.
per totam.

23 Decima quinta conclusio. Cōuenitio, & solutio talatij potest probari per alios famulos, & in causa salariorum proceditur summarie, & exequitiae, & per viam prouisionis, etiam spreta appellatione, ita Rebuss. in d. tit. glos. 7. & in l. 3. tomode lententij, prouisionalibus, art. 3. glos. 7. Acceid. vbi suprà, num. 3. 8. licet quoad appellationem debeat considerari quantitas petita, personarum qualitas, diuitiae, & pauperitas, & clara, aut non clara iustitia petentis, quod arbitrio discreti iudicis dimittitur, qui pro causarum varietate, & aequitate iudicabit, quod aequius, aut iustius, sibi videbitur.

24 Decima sexta conclusio. Filio laboranti in re patris, & sub eius potestate constituto, nec ipse, nec post eius mortem alij hæredes, tenentur salario soluere, licet opera quæ fecit salarium mereantur, & si alius facheret, iuste peteret, quia filius ad mandatum patris laborare tenetur, si labor non transcendat eius qualitatem, & possibiliter: & quia filius si adquirit, etiam ex operis industriae suæ, patri adquirit. Vnde si sibi ipsi acquirendo patri adquirit, multo magis acquirendo patri, ipsi adquitit, si ne spe talarij, alias non differet ab extraneo: qui ei adquirit cuius nomine adquirit, & salarium ei dat, ita determinat Iass. contra Fulgosum in l. illud C. de collationibus, & cum Cardin. Gutierrez, & alijs contra Fulgosum, concludit

Vincentius Francus decisio. Neapolitana 340. par. 2. idem latè tenet, & defendit Gutierrez in tract. de iuramento confirmatorio, cap. 5. à num. 1. 7. part. 1. idem etiam tenet Gordoua de Lara in tract. de alimentis §. sed si filius, num. 1. 3. 8. Ioan. Yáñez Patladorius in tract. rerum quotidianarū, cap. 1. 9. per totum Grego. Lop. in l. 3. tit. 20. part. 2. Nauarr. in Manuali Latino, cap. 1. 7. num. 1. 4. 4. & 1. 4. 8. & no uissimè Caualca. decisio. 1. par. 1. num. 1. 4. qui infinitos authores refert, & hanc opinionem tenet, & rationes huius opinionis sunt: tū quia filius non præsumitur seruire patri, ob salarium, sed ob obligationem naturalem, & amorem paternum, & ita in dubio iudicandum est: tūm quia filius debet obsequium patri, vt in l. veluti ff. de iustitia & iure, ergo debet operari ad mandatum patris, & non debet habere salarium ex opera, ad quam quiseat obligatus. Et si cum Bald. in Authent. ex testamento C. de collationibus num. 8. replices, quod filius debet patri solum operas obsequiales, non autem artificiales: vt in l. nullum. ff. de obsequijs à liberis, & libertis paterno præstandis. Respōdetur, quod illa lex loquitur in filio emancipato, qui per emancipationem solitus est à legibus iuris Civilis, & solum tenetur ad obsequium naturale: At verò de iure ciuili filius in potestate, est res patris, quem & occidere licebat: vt in l. in suis, & ibi

Variarum quæstionum

ibi authores ff. de liber. & posthu-
igitur à fortiori debet operari ad
mandatum patris, & pro hac ra-
tione faciunt duæ leges Partitæ à 27
Baeza, & Gutierrez pôderatæ pri-
ma d.l.3. tit. 20. part. 2. secunda l.
fin. tit. 7. part. 2. quæ concludunt,
quod patres in bello, & in pace
possunt vti filiorū obsequio ad suū
libitum, & qui totum dicit, nihil
excludit, ex l. Iulianus ff. delega.
3. Igitur intelligi debet, tā in ope-
ribus obsequialibus, quam in arti-
ficialibus, certè de iure ciuili Ro-
manorum, non est dubitandum;
de hac potestate: ex qua redditur
26 verissima dicta conclusio. Licet
contra eam tenuerit. Fulgos. in d.
l. illud, & Baeza in tract. de deci-
ma tutoris, cap. 2. à num. 9. cum se-
quentibus, Antonius Gomez in l.
29. Tauri num. 24. & secundum
cam dicit iudicatum Aluarado in
tract. de conjecturis vltima. volun-
tatum, lib. 2. cap. 2. §. 1. à nu. 114.
cum sequentibus, & nouissimè
Ayora in suo tractatu de partitionib-
nibus, part. 3. quæstione 3. &
isti alios allegant. Fundantur in
duabus rationibus. Prima, quod
filius non debet operas artifia-
les patri, sed solum obsequiales,
igitur potest petere salariū. Quæ
consequentia vera esset, si adder-
etur in antecedenti, si eas præsti-
tit animo salariū petendi, alias
est falla, quia in dubio præsumi-
tur, quod eas præstiterit animo do-
nandi, & idcirco dicit Nauarr. vbi
suprà, quod debet protestare, sed
id.

ego dico, quod etiam si proteste-
tur, non debet illi salariū, nisi
sit emancipatus, & etiam ad hanc
rationem suprà responsum est. Se
cunda ratio est, quia quando fi-
lius acquirit aliquid sua industria
& labore, etiam si negotietur cum
pecunia patris, totum id quod ref-
pondent labori & industriæ, & in
dubio medietas lucri, est aduen-
titium, & adquiritur filio, quo ad
proprietatē, & patri quo ad vslum
fructum, per tempus vitæ lux: ut
colligitur, ex verbis legis cum
oportet C. de bonis quæ liber. & §.
instituta, per quas personas no-
bis adquiritur, & ita in terminis
tenuit Bart. in d. l. illud, & in Au-
thentica, ex testamento C. de col-
latio. & in l. 4. §. nec castrense, ff.
de collatione bonorum. Bald. in
Authen. ex testamento num. 8.
C. de collatio. idem cum Salizet.
in l. filiæ cuius, C. famil. erciscund.
& communem, & verissimam sen-
tentiam dicunt infiniti allegati à
Baeza, & Gutierrez vbi suprà, &
eam dicit magis communem, &
veram nouissimè Velazquez de
Auendaño in l. 29. Tauri, gloss. 4.
à num. 17. cum sequentibus, se-
quitur etiam Ayora in d. tract. de
partitionibus, 3. par. quæst. 2. per
totam, sequitur etiam Accued. in
b3. tit. 8. num. 24. lib. 5. Recopil.
qui omnes secundum hanc op-
inionem Bart. & suam distinc-
tionem intelligunt l. 7. tit. 4. lib. 5. fo-
r. 28 ri, & l. 3. tit. 15. par. 6. quæ contra-
riū demonstrabant, scilicet, quod
totum

totum, quod filius lucratur cum pecunia patris, erat proprium patris, & debebat diuidi inter fratres post mortem eius: debent enim intelligi in his quæ filius lucratur absque labore suo, ut prætè emendo annuos redditus, vel deponendo pecuniam apud camporem, non verò, quando filius lucratur cum sua industria, & labore: nam si totum lucrum correspondet labori, est totum suum, & non sola pars. Si verò simus in dubio, dimidium attribuitur patri, & dimidium filio, licet hoc arbitrio iudicis dimittat, Bald. vbi suprà, prout & facit Menoch. in tract. de arbitrijs iudicium, lib. 2. Centur. 2. casu 126. per totum, & nū. 5. Sed certe d.l. non admittit dictam distinctionem in illis verbis (*todo lo que el hijo ganare con el dinero del padre en mercaderia*) pondera verbū (*mercaderia*) quod denotat, lucrū tuisse factum, labore, industria, & negotiacione filij: nam negotiatio præsupponit industriam, & laborem; & fructus proueniens ex mercatura, fructus industrialis est: ut idem Menoch. notauit in dict. tract. lib. 2. Centur. 3. casu. 201. in fine, igitur d. lex ineuitabiliter, contra dictam communem resolutionem, facit, & arguit eam esse correctam, &c. ita existimauit, & dixit Corduba de Lara vbi suprà. Sed quidquid sit de legē Partitæ, hoc certo scio, opinionem Bart. & communem, esse æquissimam ac proinde tenendam iudicando,

& consulendo, ac secundum eam pluries vidi consultum, & eam vt credo, praxis admissit, & contrariam, quia nimis rigidam, nunquam vidi admissam.

31 Sed, vt ad viam vnde digressi sumus redeamus: si lucrum negotiationis factæ ab ipso filio, adquiritur filio, ob proprium laborem, & industriam: igitur non tenebatur vti dicta industria, in favorem patris, & si usus est, & non resultat conjectura donationis, quod suum est patri commodauit, & dedit, & per consequens, iure naturali debetur ipsi recompensa, & satisfactio, & sic solutio salarij, proper suum laborem non patri debitur. Iggitur contra conclusionem.

32 Sed ad hanc rationem, quæ mirum in modum virget, & probat, filium non debere laborare patri, (nam si deberet, lucrum etiā suo nomine factum esset profectiū, & deberet in totum adquiriri patri) respondetur, quod licet huius lucri patri nō adquiritur proprietas, adquiritur tamen usus fructus pro tempore vitæ suæ, vt suprà dicuntur: at verò si illi adquiritur usus fructus ex labore filij, iam labor filij quodammodo est ad patris utilitatem: igitur ex eo non debet salario filio: tumetiam explanatur amplius hæc ratio, quando filius negotiatur cum pecunia aut re patris, nomine patris, iam totum lucrum est patris, etiā si non esset pater, quid ergo habet pater acquisitū sibi per filii, filii

Variarum quæstionum

frilli soluit salarym? certè nihil. Vnde si labor est ad hoc, ut ei soluat salarym, de ipso labore haberet pater vsum fructum (quod est absurdum) nam ibi vius fructus, & proprietas idem sunt. Si verò salarym, est etiam impossibile: nam idem esset creditor, & in nullo reluceret patria potestas, & si replices, quod apparebit in eo, quod filius non poterit exiger salarym, usque ad mortem patris, non soluis argumentum, quia pater sine eo, quod habeat, vel non vsum fructum, sentit hoc cōmodum, nam lis nulla inter patrem, & filium consistere potest, nisi pro bonis castrensis, vel quasi, ut in l. lis nulla ff. de iud. Vnde relinquitur, quod pater nihil percipit ex labore filij, nec ex lucro filij, etiam quo ad vsum fructum: quod falsissimum est, & contra iura, neque est inconueniens, quod filius lucretur sibi quo ad proprietatem, & tamen laborando patri, & augendo rem eius nō auferat salarym: nam semper in utroque casu pater ratione patriæ potestatis, pro vita sua, gaudet labore filij, & quia filius si lucratur nō est ex eo, quod labor nō sit patris, & patri debitus, sed quia pater permittit, facere, & absque patris permissione, tenebatur patri labore, nec possunt cōqueri alij filij, quia pater potuit id facere in sui præjudiciū. Et hæc est vera huius argumēti solutio. Ex qua infertur, verissimā esse nostrā conclusionē.

33 Fateor tamen, quod si filius, laborauit ut extraneus qui salarym lucratur, & auxit rem patris, saltem de æquitate debet ei solui, aut dari aliqua portio præcipua, ultra alios fratres ex bonis lucratibus arbitrio boni viri æstimata, quæ nō sit æqualis salary, sed minor: & in hoc solent suū interponere arbitriū arbitri nominati in iudicio familiæ exercitūdæ:

34 Ex qua vera conclusione inferitur primò, quod si pater pro seruitijs à filio in potestate factis, ei aliqua donationē in vita, aut in morte faciat, quod filius non debeat eā habere, ut verū debitum ultra tertium, & quintum, in quibus pater filiū meliorare potest, ex legibus huius Regni, sed quod debet deduci ex dicto tertio, & quinto, tāquam donatio gratuita, & voluntaria. Ita colligitur ex his quæ Narrat. notat in dicto Manuali, cap. 17. nu. 147. licet cōtrarium tenue rit dictus frater Ludouicus Lopez in suo instructorio negotiantium lib. 2. c. 45. in prin. & ita etiā tenet Palatius Rub. in Rub. de donatio. inter virum & vxorem §. 50. à nu. 39. & ibi, idem tenet suus additio-
nator Baraona, cū Segura, Castello. Couar. & alijs, idem tenet Angulo in suo tract. de meliorationibus in l. 12. glos. 1. nu. 13. Sed certè, cōsideratis supra dictis hæc opinio falsa est, quia si filius non poterat consequi salarym à patre iure debiti, donatio non procedit à debito, ut possit excedere tertium, & quin-

quintum, sed solum à voluntate patris, qui potuit non facere, & sic non potest excedere tertium, & quintum, & contra eam tenuit Gutier. vbi suprà, & tenuit Matiengo in l. 1. glos. 9. tit. 6. lib. 4. Recopi. Non tamen nego, quod illa portio assignata ab arbitris pro labore, tanquam ex æquitate debita, posset excedere tertium, & quintum: de quo etiam dubito, si tertium & quintum sufficiat ad recopensam laboris filij, immo potius tenere contrarium. Si tamē nō sufficiat tunc teneo dictā opinionē.

36 Secundò infertur, quod dicta conclusio non procedit in filio emancipato, & in filio naturali, & in filio respectu matris, aut aurorum, à quolibet parente prouenientium: isti enim non habent partiam potestatem, & sic filij eis nō tenentur seruire, & possunt petere salario, & sic practicamus, si nō appareant coniecturæ donations: & ita Nauarr. Gutierrez Aceued. & omnes fatentur, & in his casibus potest procedere opinio, quam suprà reprobauimus.

37 Vnum tamē obiter aduerte, ad dictā legē cū oportet, quod ex ea, & ex supradictis infertur, quod si filius in potestate ex voluntate patris seruiuit alijs extrancis, & lucratus fuit plura salario, q̄ licet pater in eis protēpore vitę tuę habeat vñstrū fructū: attamē post eius mortē debet ex aceruo bonorū reddi ipsifilio, rāquā bona aduētitia exd. l. & sic soleo practicare, & verū esti-

38 Decima septima conclusio. Salarium famulorum triennio præcribitur, ita probat d. l. fin. tit. 15. lib. 4. Recopilat. & hæc lex intellegitur generaliter in omnibus famulis, cuiuscunq; qualitatis, & conditionis sint, vt aduertit Rebuff. in tit. de salarijs famulorum glos. 9. Aceued. in d.l. fin. in principio. Et hæc præscriptio habet locum, etiā si dominus se obliget soluere salarium ad omnē voluntatē famuli, vt per Aceu. vbi sup. n. 39.
 39 Non tamen habet locum dicta l. si dominus cum iuramento se obligauerit ad soluendum salarium, nam tenetur soluere, non obstante præscriptione, vt per Rebuff. vbi suprà glo. 10. Quę tamē opinio debet intelligi quādo constat nō esse solutum salariū, si verò nō constet de solutione, suspecta est opinio Rebuffi, & contra eā tenet Gutierrez in d. 3. par. c. 1. nti. 20. præsumitur enim solutio ex cursu trienalium etiā famulus impeditus est petere, & iuramentum non debet operari contra legem prohibitiuam: vt suprà dictum est, nec contra bonum publicum ob quod inuenta est triennalis præscriptio, et si index essem, intrepide contra opinionem Rebuffi. judicarem.

41 Nec etiam habet locum quando dominus citatus fuit à famulo, vel quando interpellatus fuit extra judicialiter, prout suprà contra Aceued. cum Gutierrez conclusimus: nec in foro conscientiae si dominus sciat debere salarium

Variarum quæstionum.

famulo, nec etiamsi domino defer-
retur iuramentum à famulo, qui
iurate tenetur, & si confiteretur
salarium soluere debet, non obstat
te triennali præscriptione, neque
etiam habet locum, si dominus recog-
nouisset debitum, & aut obligatio-
nem ficeret famulo, vel ei pigno-
ra, aut fidei iussores daret: nec etiam 44
procedet via retentionis compe-
nsationis, aut exceptionis, nam etiam
si triennium esset elapsum, famu-
lus posset domino obijcere com-
pensationem, aut retentionem ra-
tione salarii, ut concludit Accue.
vbi suprà, licet contrarium videa-
tur tenere Gutierrez in dict. tract.
de iuramento confirmatorio, par.
3. cap. 1. à num. 21. cum sequenti-
bus. Sed verior est opinio Aceue.
tum quia dict. l. præscriptionem
inducens, est odiosa, & restringen-
da, tunc quia non loquitur de ex-
ceptione, sed solum de petitione,
nec loquitur de præscriptione de-
biti: sed solum de præscriptione, 45
iuris petendi, quod diuersum est:
& ideo non seruatur in foro con-
scientiæ, constito debito non so-
luto. Neque obstat doctrina Bar.
in l. 2. ff. de exceptionibus, com-
munitet approbata, vt per Gutier-
rez vbi suprà, nu. 12. & per Ioanné
Garsiam, in tract. de nobilitat. gl.
6. §. 1. num. 8. & per Socin. in d.l. 2
num. 6. scilicet, quod quando ex-
ceptione ideo competit, quia com-
petit actio, vt est exceptio compen-
sationis, præscribitur exceptioni
eodem tempore, quo actioni, sed
obstat

quando coperit sine actione: tunc
nunquam ei præscribitur, quia nō
est in potestate rei, quando conue-
niatur. Quæ doctrina vera & com-
munis, expreſſe contradicit nostræ
solutioni, & ad eam nullum bonū
responsum inuenit dictus Doctor
Gutierrez, licet admodum doctus
sit. Sed si bene cōsideras inuenies
bonum responsum ad dictam do-
ctrinam Bart. pro quo præmitto,
quod quando salarium est conue-
tum competit famulo actio loca-
ti, pro eo consequendo, quando
vero nō est conuentū nulla com-
petit actio, sed solum extraordina-
rium remedium officij iudicis, ex
æquitate, ut eleganter per decisio-
nem Genuæ. 115. suprà allegata,
& per Ioannem Bottam, & alios
vbi suprà. Imò Alex. d. consil. 109.
num. 2. lib. 2. dicebat, neque offi-
cium iudicis competere: sed hoc
non obtinet in praxi, ob dictam
æquitatem, ut dictum est. Igitur
respondeatur hoc præmis-
so ad dicta doctrinā, quod famu-
lus qui servuluit, si salarium sit con-
uentū, habet pro se actionem lo-
cati: & si eam non potest intenta-
re, habet officium iudicis, ex
æquitate. Igitur pro se concurrit,
in habendo salario, æquitas cum
actione, vndē non est verum di-
cere quod famulus ideo habet ex-
ceptionem, vel compensationem
ratione salarii debiti, quia habet
actionem, nam etiam si non ha-
beret actionem, quemadmodum
habet remedium extraordinariū
ad

ad petendum, habet à fortiori ex 48
dicta æquitate, ad retinendum, nec
præscripta actione tunc præscri-
bitur exceptio ex conuentione,
& ex æquitate, & sublata vna, non
46 censemur sublata altera. Neque ob-
stat, quod ex dicta æquitate, non
solum resultat exceptio ad retiné-
dum, sed dictum officium iudi-
cis, quod succedit in locum actio-
nis, & ideo datur exceptio: & mi-
litiat etiam ratio Barto. nam res-
pondetur, quod non ideo com-
petit exceptio, quia datur officiu[m]
Iudicis, sed immo ex sola ipsa æqui-
tate oriuntur, & officium iudicis 49
& exceptio: & non sumus in ter-
minis doctrinæ Bart.

47 Tum etiam respondetur, prout Socinus, ibi,
num. 6, respondet, quod etiam ha-
benti solum exceptionem sine
actione, competit per viam actio-
nis remedium extraordinarium le-
gis, si cōtēdat, de fidei iussoribus:
ut declaretur exceptionem sibi 50
cōpetere, & non ideo desinit ex-
ceptio esse perpetua, quod ex eo
est, licet non dixerit Socinus, quia
exceptio, non competit obdicū
remedium, sed immo dictum re-
medium competit ob exceptio-
nem: & ideo sublato remedio, no
cenetur sublata exceptio. Igitur
Socin. & Cūma. & alijs ibi conclu-
dunt, quod doctrina Bart. intelli-
gitur, quādo competit vera actio,
& remedium ordinarium, & ideo
datur exceptio, & non quando
competit solum remedium extra-
ordinarium.

Concludendo igitur ad propo-
situm: licet d. l. per lapsum trienij
abstulerit actionem & petitionem
famulo, ad petendum salarium, ta-
men non substituit maximā æqui-
tatem quae pro eo erat ad recupe-
rationem, & retentionem sui la-
boris: cū hæc sine actione existeret
possit, & ex alio fonte oriatur: ut
dictū est: & sic tollitur ratio Bart.
& remanet hæc opinio defensata,
quæ vera, & æqua est, ex supradi-
ctis, & semper eam in vitroq[ue] foro
seruarē iudicando, & consulendo,
& est conformis dictæ legi finali.

Non tamē admitto, quod ipse
Gutierrez nu. 23. in fin. dicit, quod
si esset species quam famulus de-
beret domino, quod non admittet
retetur compensatio, quia de spe-
cie ad quantitatem locum nō ha-
bet. Nam licet non admittatur in
vīm compensationis, admittitur
tamen in vīm retentionis.

Neq[ue] obstat, quod vna res pro
alia retineri non possit, ex doctri-
na Bart. in l. indebiti §. si centum
& ibi Iasson, & additiones ff. de
conditione indebi. & per Bald. in
l. fin. C. commodati, & per Negu-
santium, in tract. de pignoribus §.
part. in ēbro 4. à nu. 8. & 9. & alijs
allegatos à Iuann. Gar. in tract. de
expensis cap. 6. à num. 14. & cap.
15. à num. 1. Nam respondetur,
quod ex æquitate, salarium est pri-
uilegiatum, unde nimisrum si ob
privilegiū pro eo competat reme-
dium extraordinarium retentionis:
ut in dote, & alijs expensis

Variarum quæstionum

priuilegiatis, dicunt Doctores in d. §. si centum, tūm etiam respon 53 detur, quod famuli expensa est necessaria Domino pro suis rebus conseruandis: vnde pro ea debet dari ipsarum rerum retentio sicut de alijs expensis dicitur in d. §. si centum per Ias. & alios, & licet ista, in punc̄to iuris communis, nō omnino concludant, tamen ex æquitate admitti debent.

51 Non obtinet etiam d. lex in sa-
lario, quod discipulus dat magi-
stro, nam de eo non loquitur d. l.
fin. vt Rebuff. & Accued. & Due-
ñas ab eo allegati, concludunt:
I qui Petrus Dueñas transcripsit in
totum Rebuffum.

52 Neque etiam procedit in vesti-
bus, & alijs rebus famuli, quæ re-
liquit, apud dominum: nam has
non obstante lapsu trienij, repe-
re potest, nec procedit etiam in fa-
mulo, qui statim rediit, nam huic
non currit triennium à tempore
discessus primi, nec dicitur domi-
nus cieisse famulum, si eū statim
accipiat: quia fuit ex aliqua repen-
tina ira, & solutio salarij probatur
per alios famulos: & in salario pro-
ceditur exequutiue, & per viā pro-
missionis, & impedito iusto impe-
dimento non currit hoc trienniu-
m: nec etiam currit minori: vt hæc
omnia magistraliter, ponunt Re-
buff. Accued. & Dueñas vbi su-
prā, apud quos videre poteris: neque etiam obtinet dicta l. in
foto conscientiae, nec concurren-
te mala fide domini prescriben-

tis, vt per suprà dictos.

Ex prædicta conclusione infer-
tur, quod idem erit in salario filij
aut priuigni non conuento: nam
in casu quo debeatur præscribi-
tur triennio, ex d. l. Regia: nam
etiam salarium incertum, & non
constitutum præscribitur, vt per
Accued. vbi suprà num. 4. & 5.
Non tamen triennium incipiet à
die finiti seruitij: nam in filijs res-
pectu parentum, ordinarium est
non petere prædicta salario, vt
que ad eorum mortem, & sic
dies solutionis, ex communi cur-
su tunc cedit, & præscriptio inci-
pit à die obligationis, aut termino
solutionis, vt in l. cùm notis-
simi §. illud C. de præscriptione
30. vel 40. anno, immo ego intel-
lico, quod cum hæc salaria soleant
exegi, & peti tempore divisionis
hæreditatis inter fratres, aut à tem-
pore redditionis rationum, quod
ab illo tempore incipiet cutrere
tríennium. In filijs verò respectu
patris, non currit dicta præscrip-
tio, quia non debetur salariū, vt
suprà dictum est: nec portio quæ
principia illi datur, propriè salariū
dicitur.

54 Salarium etiam de iure, quod
non est conuentum, debet solui
in fine anni, si non sit alia consue-
tudo, vt supra diximus, & notat
Accued. vbi suprà num. 8.

56 Et etiam, vt supra diximus solu-
tio partis salarij, non interrumpit
præscriptionem, quo ad aliam
partem non solutam, nisi eo
modo

modo, quo suprà dictum est.

57 Decima octava conclusio. De cima debetur de salario famulorum, ut per Gregor. Lopez, in l. 1. titul. 20. part. 1. glos. magna, & per Aceued. in l. 6. tit. 5. lib. 1. Recopi. num. 4. & idem erit in salarijs filiorum, in casu quo debeantur, ut suprà dictum est.

58 At verò in portione, quam arbitri familiae exercundæ dant filio, ultra alios fratres pro seruitio, quod patri impedijt, maius dubium est: sed ego nunquam vidi, neque audiui talem decimam invisu esse: maximè, quia semper dicta portio solet solui, in bonis immobili bus defuncti, de quorum datione non soluitur decima, ut per Rebuf. in tractat. de decim. quæstio. 8. in fine, ubi dicit, quod de donatione rei immobilis, non soluitur decima.

§. 3. De salarijs tutorum, executorum, patronum, & administratorum.

Prima conclusio. Administratori, non debetur salariū non conuentum, idem in auctore, prototore, negotiorum gestorum gestore, & Syndico: ita Iuá. & Botta cù Natta, Alex. & alijs infinitis suprà citatis, dicto consil. 43. & elegans decis. Genuæ, de qua suprà multoties fecimus mentionem decisio. 115. per totam: & Baeza, in tract. de decima tutoris, cap. 2. à nu. 19. cum sequentibus, & c. 20. n. 20.

2 Fallit tamen hæc conclusio, primò, quando dominus habebat necesse hos conducere, & isti erat consueti operas locare, prout notat Altuarad. de coniectur. libro secundo, cap. 2. §. 1. à numer. 114. (vel quando dominus ex istorum negotiatione, & labore commodum sentijt, & ipsi ob negotia, non lucrati sunt in alijs, & sint pauperes, aut non admodum diuites, ita quod cessen coniectura donationis, vel labor suis sit ita magnus quod nullus, & si amicus, sine salario eum subiret: quæ omnia arbitrio iudicis dimittuntur) tunc enim tali administratori salarium debetur ex æquitate, arbitrio iudicis moderatum, & taxatum, & ita procedunt, quæ dicta decisio, & Baeza, ubi suprà, notwithstanding. Fallit secundò in socio mercatore, huic enim ex consuetudine eruata, inter mercatores debetur salarium, ita cù Parisio, & alijs concludit decisio Genuæ, nu. 15. allegat Alex. c. 30. col. fin. lib. 6.

4 Secunda conclusio. Tutori de iure, & curatori non debetur salarium pro labore ex l. à tutoribus. §. principalibus, & in l. qui negotiationem in fin. ff. de administratione tutorum, & in l. is qui, ff. de eo qui pro tutore negotia gerit, & id probant infiniti authores relati à Baeza in d. tract. de decima tutoris, capit. 1. à nume. 1. cum sequentibus, qui hanc dicit veram & communem resolutionem, & idem etiam dicit & notat Cabalcan.

Variarum quæstionum.

in tracta. de tutorc, & curatore
num. 310.

5 Nihilominus tamen de iure cō
muni, ex causa, putà quia labor tu
toris erat valdè magnus, & tutor
ipse amittebat, & à suis rebus di
strahebatur, iudex in recompen
sam poterat tutori aliquod sala
rium constituere, immo & de
bebat, vt Baeza, & Cabalcan. vbi
suprà notant, eleganter Lucas de
preciosis inter consilia vltima
rum voluntatum Cileti, consil.
114. i. parte per totum, Benedi
ctus de Barzis in eodem tomo,
consil. 115. Vincentius Francus
decisions 122. part. 1. Ioann. Gar
chia in tract. de expensis capit. 20.
an. 11. idé Vincentius Fran. decis.
340. par. 2. & Auend. vbi suprà.

6 Hodie tamen ex l. fori de qua
latissimè per Baez. in d. tract. loco
salarij datur tutori decima omniū
fructuum industrialium, natura
lium, ciuilium, & aliorum minori
quottanis obuenientium, vt lati
simè per Baezam in d. tract.

7 Immo, & salariorum quæ lu
cratur minor, ratione sui persona
lis laboris (quæ vulgò dicimus
soldadas) datur tutori decima, vt
cum Carolo Molineo, & alijs con
cludit idem Baeza in d. tract. cap.
22. num. 28. est tamen tunc ne
cessarium, quòd ipse tutor ad
hibeat diligentiam in querendo
heros minori, & exigendo, &
beneficiando dicta salario, aliàs
si nihil faciat, & negligens sit, non
debetur ei decima ex salarijs, quia

tutori qui non gessit ctiam in par
te non debetur decima, vt latè per
Baez. in d. tract. ca. 11. per totum,
si tamē alius ficeret suo nomine,
vel nō ficeret, quia minor vult so
lus facere, tūm quia administratio
alterius, aut minoris, currit suo pe
riculo debetur ei decima, quia ip
se censemur administrare, ex nota
tis à Baez. in d. c. in fi. Quare reme
dium est adhoc, vt non debeat, &
quòd minor qui de per se vult ad
ministrare dicta salario, aut alia sua
bona, & fructus colligere ad hoc,
vt non soluat decimam curatori,
quòd det ei fideiussores indénita
tis, tūc enim eis datis nō debetur
sibi decima, quia neq; administrat
neq; aliquid currit suo periculo, &
ita in praxi quotidie admittitur.

8 Tutori etiam male gerenti, &
plures defectus commitenti in ad
ministratione, non debetur deci
ma, ita cum pluribus iuribus, & au
thoribus concludit idem Baeza in
d. tract. c. 13. per totū, qui in n. 37.
cum sequentibus post longam ad
vtramq; partē disputationē: cōclu
dit, quòd si tutor, aut curator ob
negligentiā, vel dolum condem
natur ad resarcendū minori fru
ctus, aut redditus aliquos, vel pe
cuniæ, vel aliarū rerū, quòd nō po
test, ex eis deducere decimam, ne
que illam objicere, nec compensa
re: quæ opinio, & resolutio de ri
gore iuris vera est: quia tutor qui
fuit negligens, & nō laborauit nō
meretur premiū laboris, quē nō su
bijt, imò meretur pœnā ex negli
gentia

gentia; quæ in tutori delictum reputatur, & pro ea planiri potest, & peccat mortaliter, ut ex Baez. ipso in d. cap. 2. & in d. cap. 13. latè deducere, & colligere potes. Sed ex æquitate, & quia minori nihil obest decima soluta, in praxi non 11 admittitur, & quotidie ipsius decimæ obijcitur cōpensatio à tutoribus, & à iudicibus, & calculatoribus, admittitur.

9 Limitatur tamen lex fori in patre curatore filij emancipati, cui ob naturalem obligationem non debetur decima, ita neruose defēdit idem Baeza in d. tract. c. 4. à n. 1. cū sequentibus, qui in dicta naturali obligatione, vim facit, & in Lamicissimos, §. Lucius ff. de excusationibus tuto, ubi patet non potest se excusare à tutela, vel cura filij emancipati, id est, etiā paucis verbis vult Ioa. Garf. in d. tract. de expensis c. 20. nu. 14. & cōlegāter in salario, Vincentius Fran. in decisio.

10 340. p. 2. Sed hæc resolutio sic simpliciter intellecta, nimis aspera, & rigida est: nā si filius esset diues, pater vero pauper, & q̄ haberet alios filios, & ob dictam administratiōnē, ita oīcuparet, quod eis, & suæ domini administrationi attēdere nō possit, nō video cur nō deberet dari illi decima, aut salario sicut alijs extraneo. Immo sicut est contra naturale obligationē, quod pater se excusset à cura filij: ex d. §. Lucius: ita etiā est cōtra naturale æquitatē, quod patri laboranti nō detur premiū in solarium sui labo

ris, & ad congruā sustentationem vxoris aut filiorū, certè nisi substātia filij esset tenuis, & pauci labo-
ris, dicta opinio nō admitteretur in praxi, & ea non obstatē seruare tur regula generalis etiā in patre. Aduerendum tamen est, quod si curator ad lites, vel negotia minoris exeat, aut egrediatur à domo sua, & loco solitè habitationis & extra fines ipsius loci, decimam potest petere, & ultra cā omnes expensas, quas facit, immo etiā salariorum si sit officialis, aut artifex, & propter absentiā lucrari non posset in suo officio, aut arte, ut cū pluribus iuribus, & auctoritatibus notat Ioa. Garf. in d. tract. de expensis c. 20. à n. 11. licet ipse in salario contrarium teneat, sed id intelligendum est, quādo nihil ex absen-
tia amittit. Si tamen amittat iustū est, quod detur illi salarium, cōside-
rando quātitatem decimæ quam lucratur in bonis minoris, ut tanto sit minus salarium, quod arbitrio iudicis dimittitur, & ita colli-
gitur, ex authoribus à suprà dicto citatis, alijs suū officium esset illi damnosum, & sic practicare solemus: & sic etiam tenet Baeza in d. tract. c. 20. nu. 25. quem omnino vide, quia bene loquitur, & facit expressus tex. in l. idemque §. idemque ait, per argumentum à contrario ibi, hoc conuenit, ff. mandati, quem allegat Baeza ubi suprà num. 16.

Tertia conclusio. Executori testamenti nō debetur decima, nec

Variarum quæstionum

salarium, ita probatur in l. si quis pro redemptione, & ibi Bald. C. de donat. & in l. si quis ad declinādam, ibi *Nullo penitus luero*, C. de Epilcopis & Clericis, notat Bald. Salicet. & alij in l. nulli. C. cod. tit. & est tex. in l. 5. tit. 10. par. 6. & ibi, Gregoriū. & hanc resolutionem & conclusionem nouissimè tenet & sequitur Aceued. in l. 14. glosa, *Pague el daño*, tit. 4. lib. 3. Recop. & eam tenet Doctor Spino in suo tractatu de testamentis, glos. 28, num. 7. & 80. eandem tenet ipse Aceued. in l. 6. num. 20. dict. tit. 4, lib. 5. licet contrarium ex quibusdam legibus fori, & ordinamenti antiqui male intellectis, & quæ iā non sunt in noua legum collectio-
ne, tenuerit & neruolè defenderit Baeça dict. cap. 2. à num. 19. & ca-
p. 3. à num. 17. cum sequentibus, &
Auend. concurrente vnu in dicta prima parte mandatorum, cap. 21.
à num. 8. cum sequentibus. Sed eorum opinio in pucto iuris falsa est nec feruatur in praxi, vt dictus Aceued. aduertit vbi suprà, qui id eriam quod in conclusione dictū est, probato vnu soluēdi decimam, videtur tenere, sed probato vnu soluēdi, absque dubio decima debeatur; ex Authorib' dictis, & sic semper vidi practicari, vnlus tamen debet suisse introductus sicut cōsuetudo per decenium, videlicet si probatur cursus decennij, & duo actus iudiciales sententiæ pro cōsuetudine datae, aut plures quam duo actus extra iudiciales, prout

cum Auēdaño & alijs diximus in hoc lib. quæs. 1. de testamentis nu-
mer. 74. & hoc ideo est, quia nulla lex fori declarat expreſe dictam decimam deberi, vt benè probat Doctor Aceued. vbi suprà, & solū virtute consuetudinis exigitur, vnde debet probari consuetudo in forma iuris: imò quādo agitur de probando vnu alicuius legis fori, debet probari vslus in forma dicta, vt per Rodericū Xarez in proce-
mio legum fori, nu. 11. Gregoriū verbo, *Paladino*, in l. 7. tit. 2. part. 1. Burgos de Paz in l. 1. Tauri, num.
219. cum pluribus sequentibus, &
de modo probandi cōsuetudinē, vide infinitos modernos, & anti-
quos exteros, & huius Regni, alle-
gatos à Valdesio, in additionibus
ad Xuatez, in dicto procmio li-
tera. L.

In aliquibus tamen partibus ex vnu non soluitur tutoribus & execu-
toribus decima, sed vndecima, (vulgo *onzena*) feruanda est con-
suetudo ex his quæ notantur in l.
fin. C. de iure emphit.

17 Et hæc decima soluitur, de his quæ executor vendit ad exequen-
dum testamentum, & sic quotidie
practicamus licet. l. 4. tit. 2. libr. 5.
ordinamēti veteris, de decima cō-
tentorum in testamēto loquatur:
sed non declarat, an executor de-
beat habere talem decimam? l. ve-
rò. 3. allegata à Baeça solū loqui-
tur de salario consueto dari testa-
mentarijs, sed non declarat quan-
tum sit: & hæc leges non sunt re-

copilatæ in noua legum collectio
ne, & sic erit attendenda praxis &
18 consuetudo dicta. Licet tamen de
iuris rigore salaryum non debea-
tur tali executori, nec etiam deci-
ma: tamen si in exequendo multū
se occupauerit, & ab administra-
tione rerum suarum distraxerit, &
talis labor sit quod semper soleat
salaryum mereri, debetur ei à iudi-
ce taxatum, & arbitratum ex æqui-
tate, ita Spin. & Aceued. vbi suprà
imò id etiam obtinet si legata exe-
quenda pia sint, contra priuilegiū
piæ causæ, vt bene aduertit Spin.
vbi suprà, quod arbitrio Episcopi
dimititur, & sic aliquando audiū
practicatum: licet in mea propria
causa obtinere nō potui, cum res
de facto agitaretur, sed certè mag-
na est æquitas quæ pro executo-
re facit, circumstantijs dictis pen-
satis, & non indistincte intelli-
gendo.

19 Quarta conclusio. Nullibi in iu-
re reperitur dispositū, quod patrono
ratione iuris patronatus sala-
gium soluatur, nam solum in casu
necessitatis, si indigeat ecclesia, te-
netur eum alimentare, ex latè no-
tatis à Lambertino in tract. iuris
patronatus lib. 3. q. 3. art. 3. & 4. &
5. & 6. cum sequentibus. Si tamen
patronus administraret aliqua bo-
na ecclesiæ, & laborem subiret, &
id non possit facere gratis, quia
pauper esset, ex æquitate deberet
illi salaryum arbitrio iudicis,
& iudicaretur hæc expensa neces-
saria, prout in tutori dixit Baeza,

vbi supra, c. 21. à nu. 12. cum sequen-
tibus, quem omnino vide, alias fa-
ciliter patroni defererent ecclesia-
rum commoda, & administratio-
nes: & faciunt ea quæ de executo-
re testamentario supradiximus.
20 Quinta conclusio. Ultra omnes
supra dictos soluatur salaryum etiā
non cōuentum sequestro, aut des-
positario, testibus per equatoribz
quos vulgo vocamus (repartidores)
& alijs, de quibus per Auend. vbi
sup. & per Baeza in d. c. 2. à num. 19
cum sequentibus, & de sequestro
notat Rebuffi in 3o tomo ad leges
Gallicas, tit. de sequestris, art. 1. o. gli.
1. num. 18. & art. 4. glos. vnica, &
Nicolaus Antonius Grauatius in
annotationibus ad Vestiū, in pra-
xi Romanæ Curiae, lib. 7. num. 16.
& Aceued. in l. 1. num. 19. titul. 1. 2.
lib. 4. Recopil. In omnibus tamen
his attendenda est primū con-
suetudo, tūm etiā qualitas & quā-
titas laboris & necessitas, & dam-
num personæ, cui debet salaryum
darī, & his omnibus pensatis iu-
dex arbitrabitur, an salaryum de-
beat dari, vel non? & semper, vel
in plurimum, pro salario iudicare
debet.

Sexta conclusio. (Ultra casus ad
modum repétinos & necessarios,
in quibus Rex commodè consuli
non potest, quos arbitrio iudicis
dimittit) In alijs qui dilationem pa-
tiuntur decuriones nō possunt as-
signare salaryia, ex bonis Reipubli-
cæ, absque Regia licentia, ex l. vni
C. de. præbēdo salario, lib. 12. quæ

Variarum quæstionum

seruatur de consuetudine, ut per Curiam Pisanam lib. 2. cap. 18. nū. 3. & ibi Aceued. in Additione, & idem in l. 13. nū. 4. tit. 9. lib. 3. Recopilatio. licet eam non seruari de consuetudine dixerit Attend. in d. cap. 2. nū. 8. part. 1. Cuius opinio est intelligenda in casibus admodum necessarijs, & repentina vis, vbi commode Rex consuli nō potest, & in salario temporali, & non perpetuo, pro aliquo labore temporali, & in salarijs solitis solvi à tempore immemoriali ex bonis publicis, prout sunt salario Administratorum, Procuratorum, & aliorum officialium, quibus à dicto tempore salaryum solutū est.

22 *Ei* Septima conclusio. Salaria Administratorum, Executorum, & similium non prescribuntur triennio, quia nullibi id inuenitur dispossitum, ut constat ex dictis, & vide remissionem Aceued. in l. 9. tit. 15. nū. 10. lib. 4. Recopil.

23 *In* Octaua conclusio. Consuetudo nō recepit, decimam ex his salarijs solvi, licet de iure debeatur, ex Aceued. & Rebuff. vbi suprà. Et in hoc non est dubitandum, quia nunquam vidimus, nec audimus eam solutam.

**§. 4. de assessorijs, & expensis iudicium non salario-
rum.**

I Prima conclusio. Iudex salaria-
tus nō potest exigere assessorias, cuiam si salaryum tenue sit, ex cap.
2. prætorum, & ibi latè Auiles ver-

boley contra Rebuff. & est l. 9. tit. 6. lib. 3. Recopil. & ibi Aceued. nū. 1. idem latè Segura in d. directorio cap. 14. à num. 3. 8.

2 *S*ecunda conclusio. Indices imperiti (vulgò *Alcaldes ordinarios*) qui nominantur à populo, & non sunt salariati, possunt exigere assessorias pro consultore, ita latè fundat, & defendit Burgos de Paz in consl. 48. per totum Gregor. Lopez in l. 2. verbo, *deban tomar consejo*, tit. 21. part. 3. Auiles cum Mó taluo, & alijs in cap. 36. per totum verbo, *formadas*, num. 8. idem, in cap. 2. verbo, *igualmente*, num. 9. & in cap. 1. verbo, à las partes, nū. 23. & Ioannes Garsi. in d. cap. 2.

3 *T*ertia conclusio. Iudex peritus, etiam si non sit salariatus, non potest recipere assessorias: ita omnes vbi suprà concludunt, & Segura in d. cap. 14. num. 44. & notat Aceued. in l. 9. tit. 5. lib. 3. Recopil.

4 *Q*uarta conclusio. Ordinarius delegatus, qui procedit ut delegatus, si ipse sit peritus non potest recipere assessorias. Auiles in cap. 9. verbo, *comission*, per totum, & Aceued. in l. 9. num. 3. tit. 6. lib. 3. Recopil. & facit l. 9. tit. 5. eod. l. 3. & ibi ipse Aceued. Et potest procedere ex vtraque potestate, prout sibi utilius, & necessarium fuerit, ex supradictis, & sic faciunt quotidiè Iudices Ecclesiastici quando exequuntur aliquas Bullas, & gratias Apostolicas, & appetit tertius contradicitor, & in casibus quando tenentur partes Iudicium affu-

assumere, de quibus diximus, in
questio. 4.

Quinta conclusio. Delegatus
si est peritus non potest exigere as-
sessorias, ita Segura in d. c. 14. nu.
44. & ita decrevit Concilium no-
uum Toletanum actione 2. c. 10.
& idem est in iudicibus dicecesa-
nis, qui debent habere qualitates
de quibus in c. 10. sessio. 25. Con-
cilio Tridetini. Sed si causa sit gra-
uis, & processus valde magnus;
ex æquitate posset ipse delegatus
recipere aliquod stipendiū, quod
plures faciunt, saltim in foro cons-
cientiae eos non damnarem, ma-
xime si ita sit consuetudo, & da-
tum sit paruum non tamen con-
sulo faciendum, quia ad man-
datum Pontificis iudicare tenen-
tur gratis, & sufficit sibi honor iu-
dicaturæ.

Sexta conclusio. Iudices Eccle-
siastici ordinarij imperiti, vel nō,
nullatenus possunt recipere assel-
sorias, ut per Seguram vbi suprà.

Septima conclusio. Iudices do-
minorum non possunt recipere
assessorias, quia domini tenentur
eis salario soluere, ut per Aceued.
in d. l. 9. tit. 5. lib. 3. Recop. & colli-
gitur, ex Matienzo in dialogo Re-
latoris & Aduocati, lib. 3. cap. 32.
num. 9. sentit Follerius ad consti-
tutiones Regni, in constitutione
si alia, c. ad hæc volentes, num. 4.
& c. 21. à nu. 20. & Auend. in 2. par-
te mandatorum Regalium, cap.
10. à nu. 3. cum sequentibus.

Octaua conclusio. Dominoru-

Iudices, & Ordinarij Ecclesiastici
& Iudices periti, & alij prohibiti
recipere assessorias, possunt eas re-
cipere si sit consuetudo, vel qua-
dragenaria, vel immemorialis sol-
uendi, prout faciunt Rotæ Audi-
tores, ita notat Burgos de Paz in
d. consi. 48. per totum, & conclu-
dunt Aceue. & Burg. de Paz vbi su-
præ notat Follerius ad dictas Reg-
ni constitutiones in cōstitutione
iustitiarij, à nu. 9. Segura vbi suprà
& notat Angel. de Clauasio, in sua
summa verbo Iudex, à nu. 6. cū se-
quentibus. Syluester etiam in sum-
ma verbo Iudex, 1. q. 8. 2. & 10.

Nona conclusio. Expensas iti-
neris, & alias necessarijas, pro expe-
ditione causæ, sc̄per potest à parti-
bus exigere iudex delegatus, etiā
si peritus sit, ex authoribus in c.
statutū §. assessorē de rescriptis, in
6. notat Ioan. Gats. in d. cap. 20.

Decima conclusio. Assessorias
debent soluere partes pro æquis
partibus, quādo vertitur cōmodū,
& negotium ambarum partiū, pro
tit in sententia diffinitiua, vel quā
do ambæ partes petunt, quod iu-
dex recurrat ad assessorem, quan-
do verò iudex recutrit ad asseſſo-
rem solum ad commodum vnius
partis, & ad ipsius petitionem,
tunc ipsa pars debet assessorias
soluerē, ut notat Ioann. Bapti-
sta Asinius in sua praxi ciuili §.
25. cap. 29. & notat etiam Aui-
les in dict. cap. verbo a las partes,
à nume. 23. & colligitur, ex his
quæ notat Aceued. in l. 1. à nu. 20.
tit.

Variarum quæstionum

- titulo. 16.libro.4. Recopilation.
- 11 Vndeclima conclusio. Si aliquis recusat iudicem, quantumuis peritum, qui recusat debet soluere assessorias, & si iudex mittat processum foras: quia alia pars recusauit aduocatos loci: tunc de rigore hic vltimus debebat soluere expensas itineris, & assessorias primus recusans, sed de consuetudine etiam hæ expensæ inter partes diuiduntur. Si verò primus recusans iudicem, literatos loci recusauerit, omnes expensas, & assessorias soluere tenetur, si verò iudex merè gratis missit processum foras, ad cuitandas suspitiones: tunc etiam recusans, debet soluere: si verò iudex non sit literatus, & in omnem euē tum assessorem sumere debebat, tunc expensas assessoris soluunt ambæ partes, pro dimidia: expensas verò itinerum ex lociorū, aut socijs, iudicis recusati, ipse recusans soluit, vt colligitur ex notatis ab Aceued. in d.l. 1. à num. 20. tit. 16. libr. 4. Recopil. vbi Auend. & alios allegat, & sic practicatur.
- 12 Duodecima conclusio. Iudex etiam non salariatus, quem vulgo dicimus, *Alcalde Ordinario*, neque in uno foro, neque in alio ex legibus istius Regni, ultra sportulas, vel assessorias, vel salarium debitū, aliquid potest recipere à partibus, etiam esculentum, & poculētum, & etiam sponte dantibus, & si recipiat, puniri potest, & tenetur ad restitutionem. Neque etiā potest recipere pro labore, nec opere su-
- per erogationis, & idem in tabellione, & alijs publicis officialibus concluditur, vt per dictum Fratré Ludouicum Lopez, in suo instrutorio conscientię, cap. 29. fo. 213 par. 2. Nauarr. in Manuali. cap. 13. num. 30. Follerius, in dict. constit. iustitiarij, à num. 3. Aceued. in l. 8. tit. 6. lib. 3. Recop. Auend. in dict. 1. part. cap. 2. à num. 3. Olanus in antinomijs, ad Villalobos, litera. I num. 96. & Matien. vbi supra: qui omnes limitant, nisi dona essent, tam parua quod nullam causarēt in iudice suspicionē, quod quoad forum exterius non affirmo, & nisi consuetudo sit in contrarium, quam non admitterem, nisi in esculentis, & poculentis, & quando adesset iusta, & visitata causa dandi & recipiendi, alias consuetudo esset contra bonos mores, & occasio plurium inconuenientium. Finis quæstionis.
- S V M M A R I V M
quæstionis. 9.
- 1 Irregularis an sit aduocatus, vel iudex qui iudicant, aut consulunt in causa criminalis sanguinis, mortis, aut mutilationis membris prosequitur, & per totam quæstionem, & num. 2. citantur authores, & nu. 3.
- 4 Irregularis an quis efficiatur sola voluntate?
- 5 Irregularitas non contrahitur, nisi in casibus à iure expressis, & num. 6. declaratur, tex. in c. clericis, & n. 7. tex. in cap. aliquanto, dist. s.

Irre-

8 Irregularitas hæc an sit de iure diuino; & quis dispensat in hac irregalariitate? num. 9. & an Nuntius possit dispensare? num. 10. & an virtute Bullæ Cruciatæ num. 11. & an Comissarius Cruciatæ possit dispensare? num. 12. & an Episcopus? num. 13. & declaratur tex. cap. 7. session. 14. Concil. Trid. num. 14.

15 Episcopus an possit dispensare in homicidio voluntario, vel causali, ex decisione cap. 7. session. 14. Concilij Tridentini: num. 15. & 16.

17 In dubio, an quis sit iudicandus irregularis? & num. 18.

Q VÆ S T I O nona, Canonica.

VTrum Iudex, Aduocatus; aut alij similes, qui iudicauerunt, & consuluerunt in causa criminali mortis, aut mutilationis membra, si mutilatio non sit sequuta, incurant irregularitatem.

1 Videtur primo, quod sint irregulares, ex tex. in cap. clericis, ibi, aut iudicent inferendas. Nec clerici vel monachi, ubi non solum ex morte inficta, iudicatur quis irregularis, sed etiam ex eo, quod iudex, aut alius consuluerit, aut iudicauerit inferendam: Itaque ex solo consilio, aut iudicio contrahitur irregularitas: idque etiam melius probatur in cap. periculose de penitentia distinctione 1. ubi Iudei qui Christum non crucifi-

xerunt proprijs manibus, sed consiliū Pilato dederunt, aut pro eius morte instarunt, dicuntur cum occidisse, idque etiam videtur probari in cap. sicut dignum de homicid. & in cap. sententiam, ne clerici vel monachi. Igitur supra dicti sunt irregulares.

2 Secundo, quia per iura supradicta hanc opinionem tenuit Speculator in tit. de dispensatione S. iusta, & Nicolaus de Plous in tract. de irregularitate, regula 9. num. 5. tomo 14. tractatu nouissimoru: eandem opinionem tenet sanctus Antoninus de Floreto in eodem tractatu, cap. 2. num. 6. in d. tomo, & eam etiam sequitur Follierius in sua praxi criminali canonica 2. part. cap. 24. & nouissime Salcedo in additionibus ad proxim. Bernardi Diaz cap. 99. littera B. & Quintilianus Mandosius in tract. signaturæ tit. abolitiones aut rehabilitationes, fol. 94 versi. an autem Aduocatus, ex quibus haec videtur communis opinio.

3 Contrariam tamē opinionem tenet Abb. in d. cap. sententiam quest. 1. in fin. & quest. 3. 4. & 5. in quibus concludit, quod nunquam quis efficitur irregularis, & si consilium præstiterit, etiam si sanguis effusus sit, nisi mors sequatur, aut membra mutilatio: & eadem opinionem in proprio casu suquatus fuit Sylvester in sua summa verbo homicidium 3. quest. 1. & Bernard. Diaz in d. c. 99. eadem

Variarum quæstionum

dé videtur sequi Ludouicus Carterius in sua praxi criminali, fol. 158. num. 12. & num. 16. Nauarr. in suo Manuali cap. 17. num. 193. à num. 210. verbo, *dixi de forma*, & num. 211. verbo, *dixi sequitam*, idem tenet Felin. cum Ioanne Andrea, Archidiacono. Dominico, & alijs in d. cap. sicut dignum. nū. 11. & frater Dominicus Soto in quarto sententiæ, distinctione 25. quæst. 1. artic. 3. versic. debet autem.

4 Pro qua opinione facit primò, quia sola voluntate, etiam si perueniat ad actum extrinsecum, nō efficitur quis irregularis, vt vult dictus Nicolaus Plouius in d. statu, regula 27. num. 17. & Archidiaconus in d. cap. periculose, vbi glos. id videtur tenere licet in contrarium, à pluribus allegetur, Plaza in Epitome delictorum, capit. 17. num. 5. & 6. Igitur cum in p̄fensi casu, solum ad fuerit voluntas, quæ peruenit ad actū extrinsecum, consilij, sententia, aut co[n]natus, neque ad executionem processum est, non debuit, iudicans, aut consulens effici irregularis.

5 Secundo facit, quia irregularitas non contrahitur, nisi in casibus in iure expressis, vt in cap. si quis, de sententia excommunic. lib. 6. notat D.D. in c. ad audientiā de homicid. Plaza de delictis cap. 12. num. 11. Nauarr. in cap. si quis autem de pœnitentia, distinctione 7. num. 3. sed nullibi in iure expressum influerit, quod pro

solo consilio absque executione, contrahatur irregularitas. Igitur non debent supradicci irregularites censerii.

6 Neque obstat tex. in d. cap. clericis, nam ibi non dicitur, quod mors exequita non fuit: immo apparet, quod loquitur in casu quo fuit exequuta, & ideo dicitur, *iudicent inferendas*, ad denotandum, quod non solum contrahitur irregularitas, ex eo, quod quis proprijs manibus aliquem occidat, sed etiā si iudicet, aut iubeat, aut consulat mortem inferendam. Intelligi tamen debet, si mors sequuta fuit: vt iura iuribus concordemus, & in d. cap. periculose constat etiam clare, quod mors sequuta fuit, ex consi. & instantia Iudeorum, sic etiam debent intelligi alia iura.

7 Sed ulterius procedendo, Tercio facit tex. expressus in cap. aliquatos 51. distinctione ibi *sua exequuti fuerint*, vbi Cittiales, tunc iudicat indignos, & irregulares Concilium, quando sua exequuti sunt, scilicet, quando mortem aut mutilationem exequuti sunt, nō igitur, ex consilio aut sententia contrahitur irregularitas, sed ex executione, & sanguinis effusione, concurrente morte, aut membris mutilatione, & non alias.

8 Quartò, & ultimò facit. Quia hæc irregularitas, de qua agimus, à sacris litteris emanauit: at vero in sacris litteris, semper fit mentio de reali, & actuali executione, & san-

sanguinis effusione, Deus enim odit virum sanguineum, & dolosum, & effusorem sanguinis: ita enim dixit ad Dauid Regem Israel, ut constat ex libr. I. Paralipomenon cap. 22. multum sanguinem effusisti, & plurima bella, bellasti, non poteris ædificare domum nomine meo, tanta sanguine effusa coram me: vbi in duabus partibus semper Dominus loquitur de sanguine effuso, & alibi Paralipomenon lib. 2. cap. 28. non ædificabis mihi domum, eo quod sis vir belator, & sanguinem effuderis. Pon dera verbum, effuderis: semper igitur dominus ab altari suo prohibuit sanguinis effusorem, at vero non erit effusor sanguinis, qui nūquam eam effudit, nec ex eius consilio, aut iussu effusa est: quemadmodum non diceretur homicida, qui nunquam hominem occidit, nec eius causa occissus est, licet multories aliquibus mortem ministratus esset.

Ex quibus omnibus hæc pars mihi videtur verior, & eam teneam iudicando, & consulendo, nec alicui consulerem, ut Papæ dispensationem impetraret, quæ mihi necessaria non videtur, licet sufficere dispensationem Episcopi, existimauerint, qui priorem opinionem tenuerunt, & certè si irregularitas contraheretur, hæc non sufficeret, nam in irregularitate proueniens ex homicidio, aut mætri mutilatione, solus Papa dispensat, ut colligitur ex authoribus in

dict. cap. ad audientiam, & notat Nauarr. vbi sup. nu. 217. in fine Syluester vbi sup. quæst. 8. & S. Anto. de Florencia: vbi sup. nu. 40. & Bonaguida de Aretio, in tract. de dispensat. nu. 78. & Ioan. Rand. post illum tractatum, casu. 5. volum. 14 tractatum nouorum allegat. causa miror, & cap. clericum dist. 50. & cap. fin. de tempor. ordina. & dict. cap. aliquantos, cum præcedenti, & dict. cap. ad audientiam, & sicut dignum, & cap. 1. de homicid. & alia iura.

Nec tamen potest legatus, aut Nuntius dispensare, nisi hoc habeat in mandatis, ut colligitur ex Abb. cum additione, ibi, & Speculatori allegato ab additione in causa clerici. de clero excommunicata ministrante, & ex Petro Gambaro in tract. de legato tit. de absolutione ab excommunicatione, nu. 9. licet contrarium videatur ipse tenere, in dict. tract. lib. 10. de dispensatione num. 395. cum collectario quem allegat, sed contrarium est verum, ut colligitur ex supradictis, & ex notatis in cap. quod translationem de officio. legat. & notat Sylvest. in sua summa, verbo legatus, q. 12.

Neque etiam virtute Bullæ Cruciatæ, potest quis aboliri, siue in foro exteriori, siue in interiori, ut per Dominicanum Soto, in 4. distin. 22. quæst. 3. art. 1. & dist. 3. q. 1. art. 3. Cordoua tamen tenet, quod in homicidio attentato, dico in irregularitate, quæ ex eo causatur, dif-

Variarum quæstionum

dispensat Commissarius. Sed verius est nullam contrahi irregularitatem : ut defendimus , & est de indulgentijs, quæst. 43. dub. 4. & vide Medinam , & alios quos allegat frater Emanuel Rodericus Lufitanus, in explicatione Bullæ Cruciatæ §. 9. num. 64. Doctor Gutierrez in suis quæstionibus Canonicis cap. 3. num. 4. cum lequeruntibus , qui etiam contra plures defendit , quod sacerdos virtute Bullæ Cruciatæ potest absoluere in foro conscientiæ ab irregularitate , ex delicto contracta , quia cū possit absoluere à censuris , & hæc irregularitatis sit censura , potest absoluere ab hac irregularitate , licet dictus Emanuel Rodericus , cum Soto , & Nauarro securius putet , esse dispensationem à summo Pontifice impetrare , quod ego etiam existimo.

12 Neq; etiam Commissarius generalis Cruciatæ potest dispensare , etiam in foro conscientiæ , ab irregularitate contracta ex homicidio voluntario : licet possit in alijs irregularitatibus in dicto foro , ut per dictum fratrem Emanueli Rodericum in dicta explicatione Bullæ §. 13. num. 2.

13 Neque Episcopus poterit dispensare cum hac irregularitate , contracta ex homicidio voluntario , etiam non culpabili , et si homicidium occultum sit , & etiam quo ad forum conscientiæ , ex decisione tex. in cap. 6. de reformatione sessione 24. Sacrosancti Concilij

Tridentini , & ita intelligit Nauarr. in d. Manuali , cap. 27. in fin.

14 Tum etiam ex decisione , cap. 7. sessione 14. dicti Concilij de reformatione , Episcopus nō potest dispensare , etiam quo ad beneficium simplex , vel ordines minores , licet id iure communi permisum esset , ex notatis in d. cap. ad audientiam , & in d. cap. significasti de homicidio , & in capit. 2. de clericis pugnantibus in duello , & notat Salced. in praxi Bernardi Diaz cap. 64. littera B. & Gutierrez in dictis quæstionibus Canonicis cap. 13. à num. 16. Sed tamē dicta Conciliaris decisio loquitur solùm in homicidio doloso , non verò iustè perpetrato.

15 Sed ut fatetur dictus Gutierrez num. 19. nullibi in iure probatur , quod in homicidio voluntario Episcopus potuerit dispelare , quo ad ordines minores , & beneficia , sed solùm in homicidio causali . Vnde tenendum est , quod in casibus in quibus contrahitur irregularitas , & contrahitur etiam si delictum sit occultum per accidens : ut per Cordub. in suo quæstionario , lib. 1. quæst. 35. per totam , ex homicidio voluntario requiritur Summi Pontificis dispensatio , sed in præsenti quæstione nulla requiritur , ut dictum est.

16 Nec obstat , quod in dubijs , saltim in foro conscientiæ , quis se debet iudicare irregularis , & petere dispensationem , & sic cū hic casus sit dubius ob contrarias opiniones ,

niones debemus tenere eamque irregularitati fauet, ex notatis per Felin. Abb. & omnes in d. cap. ad audientiam.

17 Nam ad hoc respódetur, quòd secundum veriorem opinionem procedit, quando est dubium facti, tunc vtrè dubitamus de irregularitate, & tenenda est in dubio pars securior, cum tunc constet, ex facto probato induci irregularitatem ex iuris sanctionibus, sed de facto dubitatur. Sed quádo est dubium iuris, quia dubitatur an de iure in tali casu, & facto clare probato sit statuta, & inducta irregularitas: tunc in dubio iudicandū est contra irregularitatē, quia irregularitas non inducitur, nisi in casibus à iure expressis, ex tex. in cap. si quis de sententia ex communī. lib. 6. at verò non dicitur ex pressum id de quo dubitatur ex notatis, in l. licet Imperator ff. de lega. 1. & in l. si tutor petitus C. de pecul. tutorū, & expressum dicitur quod oculo corporali legi, & vide ri potest. Bal. in l. ad probationem C. de probatio Angel. in l. prætor ait ff. de noti operis nuntia. idem Angel. in l. quotiens ff. de hæred. instituend. norat latè Aymon Craueta in tract. de antiquitate té poris, part. 1. verbo ampliatur à num. 38. cum sequentibus. Villalobos in tract. communiuim opinionū, tomo 2. lib. 9. tit. 34. nu. 89. & 90. Ex quibus omnibus colliges, quòd expressū illud dicitur, quod verbis clare exprimitur, vel euidē

tibus signis colligitur, & id melius colliges, ex Ludouito de Molina in tract. lib. primogen. lib. 3. cap. 8. num. 3. & c. 1. tex. in l. Gallus §. quidam re Etè, ibi, qui ex verbis concipi possit, ff. deliber. & posthum. at verò nullibi in iure Canonico reperitur ex p̄tessè dispositū, quòd ex solo consilio, aut sententia mortis, absq; reali facto, & executione contrahitūr irregularitas, nec ei denter colligitur ex verbis Canonum, quæ de hac materiali agunt; immo omnia iura semper factum presuponunt. Igitur non debet consulens, aut iudicans se existimare irregularē.

18 Et hāc distinctionem de dubio facti & iuris, posuit Plaza, in dicti tract. de delictis, cap. 12. num. 11. & Nuar. in c. si quis autem de pœnitentia distin. 7. qui elegater reprobaunt differentiam communem, quæ fit inter forum conscientiæ, & iudiciale. ut potè quia irregularitas sit inducta de iure positivo, & si est inducta, in utroque foro debet seruari, si verò nō sit inducta hō debet seruari. Si verò sit dubium facti, & certitudo iuris: nulla ratio differentiæ dari potest, cur in utroque foro non iudicetur, quis irregularis. Si verò sit dubium iuris nullo modo iudicatur, nisi in casibus à iure expressis, sed tamē existente dubio facti, tenenda est communis distinctio, quia in foro interiori eligenda est pars securior, ob vitandum periculum, & scrupulum, & in

Variarum quæstionum

- conueniens: in foro vero exteriori, iudex non iudicat, nisi ex probatis, & existente dubio facti absolutum reum, ex notatis in l. qui accusare. C. de edend. & in l. fin. C. de probation. & in dubijs, reo faveendum est in foro exteriori, ex notatis in l. Arrianus. ff. de actio. & obl. Ad contraria adducta in prin. questionis, iam responsum est.
- 19 Ex quibus omnibus remanet defensata hæc secunda opinio, quia tenenda in existimo, salua melius sentientis censura.
- S V M M A R I V M o questionis. 10.
- 1 Fœminæ sunt incapaces spiritualium; nu. 6.
- 2 Abbatissa et moniales, an sunt personæ laicæ? num. 7.
- 4 Abbatissa est capax iurisdictionis spiritualis.
- 5 Vicaria, an possit uniti monasterio nominalium.
- 8 Abbatissa, et moniales in parochialisibus unitis monasterio, an teneantur ponere Vicarium perpetuum, vel ad nutum amouibilem? nu. 9. declaratur tex. in cap. de Monachis, de præbendis, et num. 10. tex. in Clem. quia regulares de supplenda negligentia Prælatorum, et n. 11. tex. in Clem. ne in agro, de statu Monachorum, et in Clement. unica de officio Vicarij, amplius declarantur num. 28. 29. 30. 31. et 32. et 99.
- 13 Declaratio ad Clementinam primam de excessibus Prælatorum, et n. 14.
- 30 Clem. i. de supplenda negligentia prælatorum.
- 16 Beneficium unitum, quoad titulum, et temporalia monasterio, an possit hoc deseriri per Vicarium ad nutum amouibilem? Et quomodo probabitur effectum unitum, nu. 17.
- 18 Beneficium unitum ad mensam Prodigati, an possit deseriri per tale Vicarium et quando dicatur, ita unitum: num. 19.
- 20 Beneficium unitum pleno iure, an non possit ita deseriri, et quando dicatur, unitum pleno iure ibi, et num. 61.
- 21 et ant talis unitio sit ad mensam? num. 22. et quid quando est unitu cum clausula, ut possit deseriri per tale Vicarium? et quid si est unitu monasterio medicantum, aut Monachorum, et declaratur proprius motus, Pij. V et extenditur ad nominales, num. 25.
- 26 Vicarium quis possit nominare, et quando possit amoueri, nu. 34. et ibi, an requiratur causa.
- 37 Declaratur tex. in cap. 7. Sess. 7. Concilij Tridentini, quando ex eius decisione Episcopus potest facere deseriri beneficio, unito monasterio, per Vicarium perpetuum, non obstantibus privilegijs, et consuetudine, et ponit nouem conclusiones. Et quid si beneficium est unitum pleno iure monasterio monachorum, aut mendicantium, et per viam concordia, et late de pacto et concordia, et de tempore immemoriali, nu. 39. 40. 41. 42.
- 43.
- 44 Consuetudine sublata, non censetur sublata immemoralis.
- 45 Concordie confirmata per Sedem Apo-

- stolicam non tolluntur à constitutio
nibus Concilij, nisi de eis fiat expre-
sa mentio.
- 46 Constitutio Conciliaris, non derogat pri-
uilegijs reueneracionis gratia con-
cessis.
- 47 Episcopas in beneficio unito, non po-
test nominare Vicarium perpe-
tuum, si pro bono pacis & quietis, fit
cessione litium expediat. na. 47.
- 48 Episcopus, si sola Vicaria est unita, non
potest ponere Vicarium perpetuum. 73
- 49 Episcopus, si beneficium fuit unitum
post Concilium, cum clausula deser-
uiendi per Vicarium ad nutum amo-
ibilem ex certa scientia, aut pro-
prio motu, aut cum derogatione di-
ctae decisionis, non potest ponere Vica-
rium perpetuum, & quid debeat cu-
rare Episcopus, nu. 51. & 52.
- 53 Intellectus & declaratio ad textum.
in cap. primo de capellis monacho-
rum.
- 54 Vicarius institutus, an amoueri de-
beat lice pendentib; & num. 55.
- 55 Possessio, an perdatur per scientiam, &
patientiam contrarij actu?
- 56 Possessio, an amittatur ex re inter alios
acta, & nu. 59. & 60.
- 57 Possessionem retinens, quam nunquam
amisit, potest continuare naturale
& tollere impedimenta, immo & pro-
testatio conseruat possessionem, nu-
62. & 63.
- 64 Institutio nulla non tollit, nec turbat
possessionem.
- 65 Possessio Glandestina non tuerit pos-
sessorum lice pendentib; & possessor
antiquior manu tenetur, nec dicitur
affentare, qui continat suam posses-
- sionem, numero. 66. & 67.
- Vicarius ad nutum amouibilis possidet
nomine nominantis, & non debet
manu tenere contrarium.
- Institutio non arguit perpetuitatem.
- Precario possidens non manu tenetur li-
te pendente, & nu. 72. 73. & 74.
- Episcopus, an possit Vicarium amouibi-
lem facere perpetuum, non obstante
appellatione, & de clausula, applica-
tio, & remota, ibi num. 76. & 77.
- Appellatio ab executore ratione exces-
sus.
- Episcopus quando virtute Concilij pro-
cedit, appellatione remota, si allega-
tur aliqua causa rationabilis, tene-
tur deferri appellationi, & nu. 80.

Q V A S T I O

Decima.

VTrum beneficium curatum
possit viri monasterio mo-
nialium in spiritualibus, & tem-
poralibus? Et an Abbatissa, &
moniales possint curam exercere
per Vicarium ad nutum amo-
ibilem, maximè si non solum titu-
lus beneficii, sed etiā postea Vica-
ria fuit annexa ipsi Monasterio,
per cessionē Vicarij perpetui, &
per viam concordie per Pontifi-
ce confirmata cū clausula seruie-
di, per Vicarium ad nutum amo-
ibile, qua per 40. annos post eā con-
firmatam, fuit usitata & obser-
vata? Et an Episcopus ex decisio-
ne sacro sancti Concilij Tridenti

Variarum quæstionum.

ni, sessio. 7. de reformatione, c. 7.
possit ponere in dicto beneficio Vi-
carium perpetuum, non obstanti-
bus Monasterij priuilegijs, &
dicta concordia, & vsu, & non
obstante quod moniales sint Ordi-
nis Sancti Benedicti congregatio-
nis sanctæ Iustinae de Padua, &
non obstantibus suis appellationi-
bus, & si faciat si attētet, & eius
facta reuocentur per viam atten-
tati, & an moniales perdidierint
possessionem nominandi, & amo-
uendi Vicarios: ex eo, quia ulti-
mus Rector, accepit institutionē
ab Episcopo, & litigantibus ipsis
cum eo, super eius amotione, lite
pendente debeant conseruari in
sua possessione, aut ipse possit of-
ficiū exercere, quemadmodum
ut ilis, & quæ iam de facto cōtin-
git inter monasterium monialium
de Vega, Ordinis sancti Benediti,
& Christophorum Sæclos Vi-
carium, ab eis nominatum, & ab
Episcopo institutum.

Quæstio hæc diuiditur in qua-
tuor articulos. Primus, an benefi-
ciū curatum possit vniri mona-
sterio monialium, in spiritualibus
& temporalibus? Secundus, an Ab-
batissa, & Moniales teneantur po-
nere Vicariū perpetuum, cum cō-
gruæ asignatione: aut sufficiat po-
nere ad nutum amouibilem? Ter-
tius, an Episcopus possit ponere
Vicariū perpetuum, eis inuitis, spre-

tis suis iuribus, & priuilegijs? Quar-
tus, an amiserint luā possessionē,
ex dicta institutione, & ea non ob-
stante, possint Vicariū amouere,
& an ipse, non obstante amotione li-
te pēdēte, debeat officiū exercere?

Articulus. & §. 1.

Ad primum articulū deuenien-
do. Videtur quod dictum benefi-
ciū, saltim in specialibus, nō po-
tuerit vniri dicto Monasterio Mo-
nialium. Primo, quia fœminæ sunt
incapaces, & non possunt exerce-
re ea, quæ dependent à potestate
clauium, ut per tex. & ibi Abb. Fe-
lin. & alijs in cap. dilecta, de maio-
rita. & obediēt Decius in l. fœmi-
næ, nu. 10. ff. de regul. iur. Franci-
cus Marcus decisio. 253. num. 6. &c
concordat l. 26. tit. 6. part. 1. & l. 4.
tit. 9. eadem partita. Igitur non va-
let dicta vnio.

Secundo, quia Abbatissa & mo-
niales, personæ laicæ sunt, ut potè,
quæ nullum Ordinem habeat, ne
que eius capaces sunt: at vero lai-
ci non sunt capaces spiritualium,
nec ea præscribere possunt, ut per
Abb. in cap. fin. quinto requisito,
de consuetudine: facit text. in cap.
si quis deinceps, 16. quæst. 7. & ca-
cū terra, & cap. Massana, de ele-
ctione. Quintilianus Mandosius,
ad regulas Chancellariæ, regul. 11
q. 13. à n. 2. cū seq. Paris. cōf. 13. à n.
1. lib. 4. Castal. in tract. de Impera.
q. 100. fo. 72. to. 10. tractatuū no-
uissimorū, Selvā, de benef. p. 2. q.
19. n. 3. per totū. Cui igitur sunt in-
capaces, non poterū earu in monasterio

beneficiū vniri saltim in spiritualibus, quia si vniretur, ipsæ haberent ius spiritualia exercendi, cuius incapaces sunt, ut dictū est.

3 His tamen nō obstantibus (quæ verè nō obstant) contrarium tenendum est, ex sequentibus.

4 Primò, quia Abbatissa est capax iurisdictionis spiritualis: vnde potest habere iurisdictionē Episcopa lē, & cōferre beneficia, & clericos instituere, & destituere, & Vicarios seu Prouisores nominare ad suspendendū, & excommunicandū, & exercēdam dictam Iurisdictionem: ut existimarunt Abb. Felin. & omnes in d. cap. dilecta, & Decius ubi suprà. Paris. d. consil. 13. Lambe. in tract. iuris patronatus, part. 1. lib. 2. quæst. 5. principali, artic. 5. num. 4. Iacobus Damoderius in Enchiridione similiū, littera A. verbo Abbatissa. Sanctus Antoninus in tract. de suspēsione num. 31. Marcus Antonius Marsilius in tract. de Ecclesiasticis redditibus, cap. 15. nu. 8. Cum igitur sit capax iurisdictionis spiritualis, ad quod nullum inconueniens militat: erit etiam capax Curæ Parrochialis in habitu: (nā hæc Cura est iurisdictionis, & a iurisdictione depēdet, saltim quo ad habitum, licet in actu exercēdi, quo ad ministranda Sacramēta, & ligādi, aut soluendi dependeat à pote state clauiū, ut per se notū est,) & per consequens valet dicta vno.

5 Secundò, quia quod Vicaria potest vniri Monasterio Monialium, &

Abbatissa possit exercere Curam per Vicarium capacem iudicauit Rotta Romana decisione. 21. deprēbend. in antiquioribꝫ. Ægidius decisione 162. & id denotat Concilium Trid. sessio. 25. c. 11. incip. in Monasterijs, ibi mulierū & ibi quibus inminet cura animarum, & per Rottam in tract. de excessibus Prælatorum decissi. 2. in nouis aliâs 273. & sic iam multo+ ties vidimus fieri, & practicari: & in Italia sunt Monasteria Monialium habentia iurisdictionem spiritualem, & beneficia vnta, ut per Cardinal. & Imol. in Clemē. frequens de excessibus Prælatorum, & in Hispania videamus amplissimum Monasterium Monialium (quod vulgo vocatur, *de las Huelgas de Burgos*) habere similes iurisdictiones, & vñiones. Cum igitur Vicaria possit vñiti Monasterio Monialium: lequitur eidenter, quod beneficium potest vñiti in spiritualibus Monasterio Monialium, quia vñio Vicariæ, nihil aliud est, quam vñio in spiritualibus, & quod Monasterium sit verus Rector, & Vicarius, ex quibus patet, quod hæc opinio vera est, & eam admittit praxis, & consuetudo.

6 Quā tenendo non obstant cōtraria, nam ad primū respondeatur, quod fœminæ sunt incapaces spiritualium, quæ pertinent ad claves, non quo ad habitum, sed quo ad actum: vnde cum in habitu sint capaces iurisdictionis

Variarum quæstionum

spiritualis poterunt eam exercere per sufficentes ministros, ut Rota vbi suprà respondet, sic videmus in Prælato electo, & confirmato, & non consecrato, qui in actu, nō potest exercere ea quæ sunt Ordinis Episcopalis, sed in habitu habet iurisdictionem, & ius exercendi in subditos, & potest exercere per aliū Episcopū, & idē in Abbatē habente Episcopalē iurisdictionem, ut in c. f. de officio Archid. & ibi per Abb. & in c. dilectus de officio Ordina. Sic etiā videmus in Rectori non ordinato, qui licet in actu non possit exercere ea quæ sunt Ordinis, & quæ pertinent ad ligandum, & soluendum inter suos Parrochianos: tamen habet ius in habitu, & potest exercere Curam per alium idoneum, ut per omnes in cap. licet canon de electione in 6. Tandem Collegium, Capitulum, Monasterium, nemo negabit, quod in habitu possint habere ius exercendi iurisdictionis Episcopalis, & Curæ, ut quotidie videmus, licet in actu sint incapaces: quia Collegium est persona representata, & facta, vnde possunt per aliū exercere. Existimo ego, quod ille habitus est solius exercendi dictam iurisdictionem, & Curā per capacem ad suam voluntatem, quod nec Monasterio virorum, nec monialium repugnat.

7 Ad secundum fundamentum respondetur, quod Abbatissa, & Moniales non sunt personæ laicæ

sed Religiosæ, & Ecclesiasticæ, quod plusquam notum est, ut per doctores supra citatos, & notant Sylvester & Angel. in suis summis Sylvestri. verbo excommunicatio 6. quæst. 2. Angel. verbo excommunicatione 5. num. 27. facit tex. in cap. demonialibus, & in cap. milices de senten. excommun. & in cap. si quis suadente, & ibi Archidia. & omnes 17. quæst. 4. Cum igitur sint personæ Ecclesiasticæ, & Religiosæ, erunt capaces iuris spiritualis, quo ad habitum, ut de cōuerso dicimus, qui licet non habeat Ordines, quia tamen est persona Ecclesiastica, est capax huius iuris, & potest beneficia conferre Abb. & Felin. in cap. causam de præscriptionibus. Selua in d. tract. de beneficijs par. 2. quæst. 19. num. 3. per totam, & sic remanet hic articulus elucidatus.

Articulus. 2. §. 2.

Ad secundum articulum descendendo, videtur primò, quod dictæ Abbatissa, & Moniales tenentur ponere Vicarium perpetuum, tex. expressius in c. 1. de Capellis Monach. lib. 6. vbi Monachi habētes beneficia Curata annexa tenentur Vicarium Episcopo præsentare, & ipse debet eum instituere, & post institutionem non potest ab ipsis Monachis removeti, etiam contraria consuetudine non obstante. Igitur tenetur nominare Vicariū perpetuū per quæ tex. ita tenent ibi Ioannes An-

dræas Anchærr. Dominicus Fran-
cæus, & alij.

9 Secundò facit tex. in c. de Mo-
nachis depræben. & in e. extirpan-
dæs. quia verò eod. tit. vbi proba-
tur, quando beneficium est vnitum
alicui præbendæ, teneri præbenda-
tum deputare Vicarium perpetuum
ad eius seruitium, cum congruæ
sufficientis assignatione, & in d. c.
de Monachis probatur, quod Mo-
nachi tenentur præsentare Epis-
copo Vicarium ad seruitium Par-
rochialium vñitarum, & Episco-
pus debet eum instituere cù assigna-
tione congruæ sufficientis, &
sic erit perpetuus, ex d. cap. 1. de
Capellis Monachorum, in 6. & ex
d. §. quia verò, & notat Abb. ibi
quinto notabili, quod de iure co-
muni non potest quis de seruire

beneficio per Vicarium tempora-
lem, sed debet deseruire per Vica-
rium perpetuum, quem latè se-
quitur Imol. ibi in repetitione.
Igitur idem, si sit vnitum mona-
sterio, ut in præsenti.

10 Tertiò allegatur tex. in Clemé.
quia regulares in 1. par. de supplé-
da negligentia Prælatorū: vbi in
Vicarijs, monasterijs vnitis, vel be-
neficiorum vñitorū, cadunt colla-
tio, institutio, & deuolutio ob ne-
gligentiam, quæ omnia pertinet
ad perpetuitatē Vicarij: & sic Vi-
caria beneficij vnitum est beneficium,
& per consequens Vicarius nō po-
test esse ad nutum mouibilis, ex d.
c. Igitur cōtra dictū Monasteriū.

11 Quartò facit tex. in Clemé. ne-

in agro, versic. cæterum de statu
Monachorum, vbi in Prioratibus,
Monasterijs vnitis, debet poni Re-
ctor, aut Vicarius qui collatio-
nem ab Episcopo debet lumere,
& debet esse viginti quatuor an-
notum, & ordinari intra annum
quædam modum obtinens aliud
beneficium Parochiale. Quæ om-
nia denotant, quod Vicaria Eccle-
siae Parochialis est beneficium, &
per consequens debet esse perpe-
tua. Ergo, &c.

12 Quintò allegatur tex. in Clem.
vnica de officio Vicarij vbi æqui-
paratur Vicaria beneficio Curato,
& est incompatibilis cum alio be-
neficio Curato, quod denotat esse
quid perpetuum, alias nullam in-
compatibilitatē induceret. Igitur.

13 Pro contra facit tamē parte
primò tex. in Clem. i. versi. quidā
de excessibus prælatorū, ibi, ad mē-
sam, & ibi, ad formam, vbi tex. insi-
nuat, quod quādo beneficia Cura-
ta sunt vnta ad mensam Abbatis
vel Abbatissæ, aut alterius Prælati,
ex eo scilicet, quia ipsi sūt veri Re-
ctores, & applicant sibi & mensæ
lūæ fructus beneficij, quod est vni-
tū in spiritualibus, & temporalibus
Monasterio, & mensæ Prælati, nū
quā vacat, & Prælatus potest alijs
clericis fructus locare, aut arrēda-
re ad firmā: ita quod ipsi Ecclesijs
deseruant, & ipsi Prælati mortuis
prædictis clericis, aut alias amotis
nō possunt beneficia illa cōcede-
re in perpetuum titulū alijs clericis:
& sic euidentissimè patet, quod

Variarum quæstionum

possunt ea facere deseruiri per Vi
carium ad nutum amouibilem,
prout sunt firmarij, & non tenen-
tur, nec possunt ea facere deserui-
ri per Vicarios perpetuos, per quā
glot. ita tenet ibi glo. verbo ad me-
sam: & Imol. & Cardinal. illam gl.
declarantes. Ergo ita poterit face
re dictum monasterium.

14 Secūdo facit tex. in dict. Clem.
i. de supplend. neglig. prælato. in
2. part. ibi, quæ non sunt de mensa pre-
latorum ipsorum, vbi tex. insinuat
aperte, quod collatio, & de volu-
tio in beneficijs vnitis, respectu
Vicarie, non habet locum in bene-
ficijs vnitis mensæ Prælati, quæ
nunquam censemur vacare, quia
Prælatus est vetus Rector, & sic Vi-
carius, potius appellabitur Capel-
lanus, quam vetus Rector, & in co-
non habebunt locum ea quæ in
veris Rectòribus, & vicarijs perpe-
tuis statuta sunt, & per consequēs, 17
Prælati poterunt deseruire benefi-
cia per vicarios ad nutum amouibi-
les, alias ipsi non essent veti Re-
ctores, sed ipsi vicarij perpetui,
quia Ecclesia nō debebat habere
duos veros Rectores, & immedia-
tos, quemadmodū, nec vxor duos
matitos. Igitur idem poterit face
re dictum monasterium.

15 Quare ex his, hæc contraria pars
in suo casu prior videtur: sed quia
doctores in varijs locis materiam
præsentis quæstionis cōfundunt,
se sibi ipsis contrarij sunt pro eius
perfecta declaracione, statuo con-
clusiones sequentes. in suis 31

16 Prima conclusio. Quando be-
neficium curatum est vnitum mo-
nasterio, præbendæ, aut prælature
solum quoad temporale regimen
& tit. scilicet, quia monasterium
ipsum habet titulum, & ius perpe-
tuum annexum gubernandi di-
ctum beneficium, & eius bona, &
solum percipit quæ remanent, so-
luto vicario perpetuo, & alijs one-
ribus, non tamen administrat sa-
craimenta parrochianis, neque vi-
tutur alijs iuribus spiritualibus: tunc
Prælatus monasterij tenetur de pu-
tare vicarium perpetuum: ita pro-
bat tex. in d. s. quia vero, & notant
Abb. Francus, & alij vbi supra, &
Abb. & Imol. in dict. c. de mona-
chis. Rebuff. in praxi beneficiali,
lib. i. tit. de vniōibus, à nu. 6. Al-
fonsus Oxeda, in tract. de incom-
patibilitate beneficiorum, p. i. ca.
15. num. 3.

17 Et probabitur esse vnitum, solū
quoad titulum, & temporalia, vel
ex verbis vniōnis, vel ex longo vnu
deseruēdi peti vicarios perpetuos,
vt per Franc. Oxedā. Rebuff. Imo.
& alios vbi supra, & in dubio sic
præsumetur vnitū, vt minus quā
sit possibile præiudicetur benefi-
cio, ex Imol. vbi supra, & Felin. cō-
sil. 2. oīn lōub. 3. oīn lōub. 4.

18 Secunda conclusio. Quando be-
neficium est vnitum ad mensam
Abbatis, aut monasterij, aut Præla-
ti, seu præbendati (scilicet, quia Ab-
bas, aut Prælatus deseruit benefi-
cio, per se, aut suos familiares, vel
alios quos conductit, & ipse percipi-
aduertas. que cōtrauthor yera pie
en muchas cosas creda q. p. 9 ue fique
motor opis de D. g. noctu p. 9. fideando q. uocata
dici dñs alios dñs de dñs. comu. p. 9. q. 13. bullam
152. mag. Intonat. ut notat Paul. f. 1. ch. 1.

pit fructus beneficij in solidum, & soluit stipendia conuenta, pro sui libito seruientibus,) tunc, quia beneficium cenletur vnitum in spiritu talibus, & Prælatus est verus Rector, beneficiumque nunquam vacat, potest Prælatus ipse, Abbas, aut Abbatissa monasterij caput, facere ipsum deseruiri per vicarium ad nutum amouibilem, ut per glo. in dict. Clement. i. verbo *ad mensam*: & in dict. Clem. i. de supplenda negligē. Prælatorum, & in Clement. i. de rescript. sequutas per Imol. Cardin. & alios ibi per Francum, & Ancharr. & Dominicum, in dict. cap. i. per Abb. & Imol. in dict. cap. de Monachis per Rebus vbi sup. Melius per eundem Rebus in dict. §. quia verò, notabili. 5. cōclusione. 2. fol. 372. idem in tract. de congrua petitione, nu. 32. Rip. in respōso. 8. num. 4. lib. 2. Petrus de Perusio in tract. de vniōnibus ecclesiārum, cap. 40. num. 5. Oxeda, vbi suprā, num. 5. Rotta in tit. de excessib⁹ prælatorum decis. 2. aliás. 273. in nouis. sup. iurisdictiōne

19 Et probabitur tūc beneficium esse vnitum ad mēsam, tūm ex verbis vniōnis, tūm etiam ex modo & consuetudine deseruendi, quæ vel debet esse immemorialis, vel, exhibito titulo vniōnis, quadragaria, ut per Rebus. Oxēdam, & alios vbi suprā, Anchar. cons. 162. Oldrald. cons. 296. & Oxed. vbi suprā, num. 131. & 14. Felin. dict. consil. 2. & cum Bald. & alijs Mascard. in tracta. de probationibus, libr. 1.

conclusi. 179. & lib. 3. concl. 1413. num. 11. Boet. decis. 345. Cardina. in Clem. i. quæst. 20. de supplend. negligē. prælato. Qui omnes mixtim loquuntur de probanda vniōne, & modo seruendi in beneficio vniōne, & facit tex. per eos citatus in c. cum de beneficio de præben. in 6. vbi Francus, Ancharr. & alij.

20 Tertia conclusio. Quando beneficium est vnitum monasterio pleno iure (& dicitur pleno iure quando Prælatus habet omnīmodam iurisdictionem spiritualem in beneficio, & eius Parrochianis, excluso in totum Episcopo) ut in cap. quoniam, & ibi Abb. de priuileg. tunc potest eum facere deseruiri per Vicarium ad nutum amo uibilem, ut per glo. in dict. Clem. i. verbo *ad mensam* de excelsibus Prælatorum. Abb. in dict. capi. de Monachis, & Imol. ibi, Cardin. & Imol. in d. Clem. i. Francus, & Ancharr. in dict. cap. i. de capellis monachorum, & authores omnes, suprā citatos. Et hæc est communis opinio, à qua nullus discrepat, & visus est eam tenere Abb. in c. pastoralis, de priuileg.

21 Quarta conclusio. Quando beneficium est vnitum monasterio pleno iure, quoad curā animarū, & his quæ ad eā pertinēt in spiritu talibus, & temporalib⁹ licet nō quo ad iurisdictionē Episcopālē, quæ est supra curā, nec curæ omnino necessaria, prout est visitare, & excommunicare, & ius dicere, tūc etiā Prælatus potest facere deseruiri

Variarum quæstionum.

beneficium per Vicarium ad nutum amouibilem: licet in hoc contrarium velint aliqui, ex supra citatis, sed certe falluntur, quia unio beneficij, quo ad iurisdictionem Episcopalem impertinens est ad unionem, quo ad curam animatum solum nam dicta iurisdictione est extra curam, & potest quis esse verus Rector & Curatus actu, & habitu, & non habere iurisdictionem Episcopalem. Vnde si est verus Rector in spiritualibus, & temporalibus: non video, cur non possit deseruire beneficio, vel per se, si potest, vel per Vicarium ad nutum amouibilem, ut bene aduertit Imol. in d. cap. de Monachis, num. 6. de præbend. & nouissime Cabalcanus in indice ad primam partem decisio littera V. verbo unio, nu. 15. & 16.

22. Immo, si vera loqui fas est, similis unio, est unio ad mensam, nam Monasterium, aut Prælatus est verus Rector, & gaudet ut talis, beneficij fructibus, quos sibi applicat, beneficiumque nunquam vacat. Vnde nulla ratio inueniri potest qua in modo seruendi eam distinguamus ab unione ad mensam.

23. Quinta conclusio. Quando beneficium est vnitum Monasterio cum clausula, ut posset deseruiri per Vicarium ad nutum amouibilem, seruanda est forma unionis quomodocumque beneficium sit vnitum: & ita fatentur authores supra citati, & constat ex glos. &

Fran. in d. cap. i. de Capellis Monachorum, lib. 6. & Francisco Pauiño in tract. de visitatione part. i. quæst. 6. num. 43. nec inquit

24. Sexta conclusio. Quando beneficium Curatum est vnitum Monasterio mendicantium, aut Monachorum regularium, Prælatus potest ei seruire per Monachum, aut Fratrem ad nutum amouibilem, & ita constat ex supra citatis, & nouissime sic disposuit Pius Quintus Summus Pontifex, fœlicitis recordationis, ut appareret ex eius proprio motu, quod est in libro collectionis Bullarum, & monituum, fol. 558. proprio motu 15. inter proprios motus dicti Summi Pontificis. *sq. enī M. q. idv.*

25. Et aduerte, quod idem erit in Monasterijs Monialium Ordinis sancti Benedicti, Congregationis sanctæ Iustinæ de Padua, cum ipsæ ex priuilegijs Ordinis potiantur priuilegijs Monachorum, & cum Monasteria ipsa, saepè soleantur per Monachos eiusdem Ordinis gubernari, qui etiam possunt seruire dicti beneficij, & sic militat eadem ratio, quæ est in beneficij vnitis Monasterio Monachorum, & quando est eadem ratio, appellatione Monachorum continentur Moniales, ut per Abb. & Felin. in cap. de monialibus de sentent. excommunicatio. Fulgos. consi. 121. Decimum in d. l. fœminæ ff. de regu. iur. Raynerium de Forlibio in l. tres fratres ff. de pact.

26. Aduerte etiam, quod nominatio

tio talium Vicariorum ad nutum amouibilem pertinet ad Prælatū, siue Prælatam Monasterij, cui beneficium vnitum est, & Episcopus solū debet approbare, & admittere, & licentiam administrandi Sacra menta dare, si Vicarius idoneus inuentus fuerit, quem potest examinare, neque vlla alia requiritur collatio, aut instituto, & sic nouissimè declarauit Congregatio Illustrissimorum Cardinalium ad interpretationem Sacrosancti Concilij Tridentini, propositorum: vt vidi in publico instrumento ex Roma, misso, & colligitur, ex Abb. & Imol. vbi supra & ex Franco in d. cap. i. & ex tex. in d. Clement. i. de supplend. negligentia Prælatorum, & ex d. Clemenc. ne in agro §. cæterum, ibi, ~~et~~ committi, ~~et~~ commissionis, commissio. & idem erit in Monachis, nam debent approbari, & examinari ab Episcopo, nisi Abbas aut Abbatissa habeant iurisdictionem Episcopalem, ex suprà dictis: & ita declaratum est per dictos Cardinales.

²⁷ Ex quibus omnibus colligitur, quod Monasterium Monialium, aut Abbatissa, de qua agimus in proposita quæstione, potest deseruire dicto beneficio sic vniuersito eius mense in spiritualibus, & temporalibus per Vicarium ad nutum amouibilem: maximè quia sic visitatum est à quadraginta annis, & sic cantat forma vnionis, & fuit vnta Vicaria, & quando

Vicaria est vnta Monasterio potest deseruiri per Vicarium ad nutum amouibilem, ut per Rottam in tit. de excessibus Prælatorum 2. in nouis alias 273: quæ est omnino videnda.

²⁸ Et hanc opinionem tenendo, non obstante contraria: nam ad primum respondetur, quod in d. cap. i. non loquitur in præsenti casu, an Monasterium possit deseruiri, vel non per Vicarium ad nutum amouibilem, nec tale determinat, sed solū quod quando Vicaria confertur per presentationem Monachorum, & institutionem Episcopi, tunc debet esse perpetua, quia institutio, sicut, & collatio matrimonium spirituale denotat, quod debet esse perpetuum: vt Archidiaconus, Dominicus, Ioann. Andreas, Fratus, glos. & alij, ibi notant Dinus & Francus in cap. i. de regul. iur. in 6. Et Aegidius Velamer. decisi. 700. nec potest Vicarius amouiri, quacumque consuetudine, aut statuto non obstante, nisi ultra statutum, aut consuetudinem, sit etiam confirmatio, aut Papæ privilege: vt glos. ibi verbo, consuetudine, notat, quam in ibi omnes sequuntur. Igitur si in beneficio vnto Monachi possint nominare Vicarium ad nutum amouibilem, est casus omissus in illo tex. qui solū loquitur de modo seruendi per Vicarium præsentatū, & institutum, qui sua aptè natura perpetuus est, & de eius remotione,

Variarum quæstionum

ne, non vero de modo nominationis Vicarij, & obligatione, aut perpetuitate, vel non.

29 Ad tex. in cap. de Monachis respondetur, quod non loquitur de nominando Vicarium, sed de congrua ei assignanda, & quod Monachi debent nominare, &

Episcopus instituere, sed non declarat modum unionis, nec an teneantur nominare Vicarium perpetuum, vel non?

30 Ad §. qui verò respondetur, quod non loquitur in ynone facta ad mensam, & in spiritualibus, & temporalibus, & ita omnes, ibi declarant.

31 Ad tex. in Clement. quia regulares, respondetur, quod in prima parte loquitur de beneficio non ynito ad mensam, & quod consecuit regi per Rectores perpetuos, cum collatione, & institutione: in secunda parte facit pro nobis.

32 Ad tex. in d. §. cæterum, respondetur, quod non facit ad casum, quia in quantum loquitur de Vicarijs, loquitur incidenter, & per transenam, & nō declarat, an sint perpetui, vel ad nutum amouibiles. In quantum loquitur de Prioribus nominatis ad Prioratus, non declarat, an sint perpetui, vel ad nutum amouibiles, vel an ipsi sint Curati, vel nō, & loquitur indifferenter, de Prioribus habentibus solū nudam cōmissionem, & sic in illo tex. nullum potest fieri fundatum pro parte contraria.

33 Ad tex. in Clement. vnica de-

officio Vicarij respondeatur, quod loquitur de Vicario perpetuo, & hunc æquiparat vero, & proprie rio Curato, & non loquitur de Vi rio ad nutum amouibili. Et sic ma net hæc pars defensata, quæ vide tur verior.

34 Ad vnum tamē aduerte, quod licet Vicarius sit ad nutum amouibilis, non tamen potest amoueri, nisi finito anno seruitij, vt per Rebuff. in sua praxi beneficiali lib. 2. tit. dispensatio de non residendo num. 18. & tomo 3. ad leges Gallicas, tit. de materijs possessorijs in beneficialibus, art. 9. glos. vni ca & in præfatione per totam: po stea verò potest amoueri, nec dat ur illi remediū aliquod ad defendendum suam possessionem, & ita dicit iudicatum Rebuff. vbi suprà.

35 Licet posset attētari, quod quē admodum locū tenens alicuius Correctoris, vel Vicarius alicuius Episcopi, vel aliis vicē alicuius gerens, & ab eo nominatus, non potest amoueri absq; causa, & si amo ueatur datur illi officiū iudicis de manu tenendo: vt per Guillēlmū Benedictū, in repetitione c. Raynutius, verbō, duas habens filias, à num. 37. cum sequētibus. Auiles. in c. Prætorum, verbo, fielmente, nu. 4. Accue. in l. 1 i. tit. 5. lib. 3. Re cop. Vincentius Fran. decil. 409. part. 2. ita & dictus Vicarius: sed quia hoc esset facere cum Vicariū perpetuū, non credo, quod praxis admitteret, & sic teneo opinionē Rebuf. secūdū quā dicit iudicatū.

Articulus, §. 3.

36 Pro huius articuli declaratione, quia non patitur argumenta, pro utraque parte considera conclusio-nes sequentes.

37 Prima conclusio. Quando be-neficia suntvnta, solum in tempo-ralibus Collegio, aut Monasterio, tunc nulli dubium est, nisi quod Episcopus poterit facere benefi-cium deseruiri per Vicarium per-petuum, & hoc non tam ex decis-iōni capituli. 7. Session. 7. dict. Cō-cilij, quam ex iure communi, vt su-pra dictum est.

38 Secunda conclusio. Quando be-neficiū est vnitum, etiam solum in temporalibus, sed cum priuile-gio nominandi Vicariū adnutū amouibilem: tunc ex dispositione dict. Sacri Concilij, Episcopus, si si bi videbitur, potest deputare Vica-riū perpetuum, non obstatē priuilegio, & hoc operatur dicti Con-cilij, decisio.

39 Tertia conclusio. Quando be-neficiū est vnitum in spirituali-bus, & temporalibus, aut ad men-sam, tunc maius dubium est: sed ex verbis generalibus dictæ decisio-nis, negare nō possumus, nisi quod Episcopus potest deputare Vica-riū perpetuum: tūm quia hoc est in fauore Ecclesiarum, & cultus diuini: tūm quia alias, quasi de ni-hilo seruire dicta noua dispositio, tūm quia verba dictæ decisionis generaliter loquuntur de benefi-cijs vnitis. Præterea verba dictæ

decisionis, ibi, etiam perpetuum, cla-re ostendunt, lacrum Concilium voluisse addere iuri communi, & declarare in fauorem Ecclesiarū. Nam dictio etiam auget, & inclu-dit, quod prius non includebatur, vt benè notat Staphileus in tract. de literis gratiæ, & iustitiæ, verbo, circa, num. 20. fol. 287. tom. 15. tra-tatum nouorum part. I. Ulterius etiam, ex dicto Motu proprio Pij Quinti, id constat esse verum, nam dictus proprius Motus decla-ravit dictam decisionem, & de ea mentionem facit, & etiam loqui-tur de beneficijs vnitis mensæ, & in spiritualibus & temporalibus, & limitat dictam decisionem solū in monachis, & mendicantibus, igitur in alijs firmam, & generalē reliquit, & exceptio declarat regu-lam, vt in l. nam quod liquide. s. penu. ff. de pen. lega. & per Doct. in l. 1. ff. de regul. iur. & sic com-muniter in praxi omnes admit-tunt.

Quarta conclusio. Quando be-neficiū est vnitum monasterio Monachorum, aut mendicantium, Episcopus non potest deputare, pro eius seruitio, perpetuum Vica-riū, sed adnutum amouibilem, ex dispositione dicti proprij Mo-tus, qui limitat dictam constitutio-nem Conciliarem. Et sic est de-claratum in Romana Curia, vt su-pra dictum est; debent tamen Mo-nachi nominare Vicarium, & Epis-copus examinare, & approbare, vt supra dictum est, & sic declarauit

Variarum quæstionum

dicta congregatio Cardinalium.

- 41 Quinta conclusio. Quando vniō facta est per viam pacti, & concordia, quæ approbata est per ledem Apostolicam & visitata, cum clausula, & capitulo, deseruendi beneficio, per Vicarium ad nutū amouibile, tunc Episcopus virtute dictæ decisionis Conciliaris, nō 44 potest deputare Vicarium perpetuum: quia dicta decisio non expreſe derogauit concordijs confirmatis, & constitutio, aut dispositio quantumuis generalis, non tollit pacta, aut concordias confirmatas per Sēdem Apostolicam, nisi de eis faciat expreſam mentionem: ut per gloss. in Clem. dudum, verbo, *pacta*, de ſepultur. Felin. in ca. constitutis, num. 3. de reſcrip. Ale- xan. conf. 121. nu. 7. lib. 4. & confi. 121. lib. 2. & ibi additiones. Roma. conf. 327. Stasileum in tract. de li- teris gratiæ & iustitiæ, num. 8. fol. 283. tom. 13. tractatum nouorū part. 1. Cellum in tract. clausularū fol. 492. nu. 23. & 493. num. 43. to- mo. 18. Paris. conf. 40. num. 6. li. 4. Rebuff. ad concordatas Galliæ, tit. de mandatis Apostolicis in fin. ver- bo. confirmatione, fol. 649. in pat- uis. Vitalem de Lambano, in tract. clausularum: verbo, *clausula non obſtant*, fo. 371. dicto tom. 18. Qui

42 orationes etiam loquuntur, quando conſtitutio derogasset pactis si ex preſe non addidisset, etiam confirmatis.

43 Et id etiam amplius haberet lo- cum, si concordia eſſet iurata: vt

conſtat ex omnibus authoribus su- præ citatis, & stylus S. Concilij est, quādo vult derogare concordijs, dicere, non obſtantibus concor- dijs etiam iuratis, & à Sede Aposto- lica confirmatis, &c. vt conſtat ex pluribus decisionibus dicti ſacri Concilij.

Sexta conclusio. Quando vniō apparet facta, & obſeruata à tem- pore immemoriali, & citra & à di- cto tempore continuè, cura parro- chialis administrata, & exercita per Vicarios ad nutum amouibi- les, ſcietibus, & consentientibus Or- dinatijs, nulloque vñquam tempo- re Vicarius perpetuus viſus eſt: tūc Episcopus virtute dictæ decisionis nō potest deputare Vicarium per- petuum, ad letuitum beneficij: nā illa decisio nullas conſuetudines expreſe derogat minusque dero- gat conſuetudini immemorabili quæ nunquam intelligitur dero- gata, niſi expreſe de ea fiat mētio ut latè probat Auenda. resp. 16. & generaliter in quaenque conſue- tudine, ex tex. & ibi doct. in cap. 1 de conſtit. in 6. & in cap. 2. de p̄- bend. notat Andreas Barba. in ca. fin. num. 37. de conſuetud. Burgos de Paz cum pluribus, in l. 1. Tauri- nu. 472. Philippus Francus in cap. cuius aliquibus not. 1. de reſcript. in 6. & in c. fin. eod tit. & in cap. cū in ecclesijs de p̄abē. in 6. Rebuff. in dict. tit. dc mandatis Apostoli- cis in fin. verbo contrarijs, fol. 651. in parois, & Rebuf. allegat Felin. Ioannem monachum, Vitalem, & alios

alios notant etiam Doct. in cap. si propter de rescript. in 6. notat etia idem Vitalis in suo tract. clausula rum, verbo, nulla præscript. obstante, fol. 371. tom. 18. Celsus in dict. tract. num. 4. fo. 493. Septima conclusio, posset etiam attetari: quod dicta decisio, & derogatio priuilegiorum in ea contenta, non exten ditur ad monachos Cistercienses, & Ordinis sancti Benedicti, ex eo, quia de iure debet de eis specialis mentio fieri, ut in cap. cum ordiné & ibi latè Felin. & Decius de rescriptis, & idque etiam apertè demonstrant priuilegia dicto ordini concessa à pluribus Summis Pontificibus, idque habet locū in monialibus eiusdem Ordinis, quia ijsdem priuilegijs gaudent, sed hoc pro nunc non firmo.

46 Octaua conclusio. Dicta constitutio Conciliaris, non derogat priuilegijs remunerationis gratia cōcessis, quia hæc non censemur derogata per clausulas generales, nō obstantiarum, & non obstantibus priuilegijs, ut cum Ancharran. Roman. & alijs concludit Decius cōsil. 164. nu. 4. vbi additio allegat, Ruin. Alexā. & alios: & idem vult Vitalis in dict. tract. verbo, clausula generalis, nu. 1. fol. 371. & Celsus, fol. 493. nu. 44. Mandosius in reg. Chancella. reg. 13. quæst. 8. à num. 10. Ex quo infertur, quod si ob translationem monasterij, de uno loco ad alium, ad petitionem alicuius populi, vel ob aliā causam publicam, fuisset vnitum monaste

rio beneficium curatum, per priuilegium Apostolicæ Sedis, & cum clausula, determinandi, per Vicarium ad nutum amouibilem, tunc Episcopus virtute dictæ decisionis, nō posset deputare Vicarium perpetuum, & alterare formam priuilegij, & idem erit in alia qualibet causa onerola: nam hæc privilegia sapient concordiam, & pacem qui bus non intelligitur derogatu, ex supra adductis.

47 Nona conclusio. Si pro bono pacis & quiete, & cessatione litii, expediatur quod nō fiat nouitas in positione Vicarij, sed quod ponatur ad nutum amouibilis, sicut ante solebat: tunc non potest Episcopus deputare Vicarium perpetuum, idque denotant verba dictæ decisionis, ibi, nisi, &c. Et confirmatur quia executio illius decisionis, est commissa Episcopo, per verba denotantia arbitriū boni viri, ut constat ex verbo, videbitur, & expedire & procurent, quæ verba denotat boni viri arbitrium, ex I. si sic, ff. de lega. 1. & ex Menoch. in tract. de arbit. li. 1. q. 7. & 8. Vnde sequitur quod Episcopus, tenetur sequi arbitriū ratione regularum, & per consequens sequi leges, & Canones, & æquitatem, veritatem iustitiam, & rationem: alias male faceret, & posset ab eo appellari, ut latè notat idem Menoch. in d. tract. quæst. 13. circa finem: igitur in casu de quo agimus, lectando veritatem, & æquitatem, & quod pacifico sta

tui

Variarum quæstionum

tui Ecclesiæ vnitæ conueniat, & bono eius regimini, si non expediatur nouitatem facere non debet eam facere?

48 **Decima conclusio.** Quādō particulariter, & per se fuit vñita Vicaria perpetua monasterio: tunc Episcopus in executione dictæ decisionis non posset deputare Vicarium perpetuum: primō, quia tunc de nihilo seruiret vñio, & tacite Episcopus eam tolleret, & ex d. de cīsio. nō constat, quod sacrū Concil. voluerit in totu vñionem tolle re, sed solum dare arbitrium Episcopo ad limitanda, & restringēda, priuilegia, si id conueniat regimi ni Ecclesiæ, non autē ad tollenda in totum: Secundō, quia in dubio verba dictæ decisionis, quantumvis generalia sint, debet intelligi: ut minus quam sit possibile derogent iuri tertio, ex Felin. in c. causamque verbo, non obstante collatione alteri facta, de rescript. & ex Iass. in l. fin. ff. de constitutio. princip. & notat Alexan. consi. 34. lib. 4. Celsus in d. tract. clausularum, tit. de clausulis rescriptorum, nu. 24. fol. 392. pal. b. V. 838. 5. part.

49 **Vndeclima conclusio.** Quando beneficium est vnitum post dictū Concilium, cum clausula, deseruendi per Vicarium ad nutum amouibilem, si vñio fuit facta exacta scientia, aut Proprio motu, aut cum derogatione dicti capituli: non potest Episcopus deputare Vicarium perpetuum, quia constat de voluntate Summi Pontifi-

cis, ad quæ omnia, vide quæ de clausula exacta scientia, notat la tē Antonius Gabr. lib. 6. conclusionum tit. de clausulis conclusio ne lib. per totum & de clausula Motu proprio conclusione, ubi concludit, quod hæ clausula habent vim specialis derogationis, & specialis expressionis. Si vero vñio fuit facta absque dictis clausulis, & sine dicta derogatione, tunc non intelligitur dicta constitutio derogata: nam in quocunque rescripto, priuilegio, aut cōstitutione non intelligitur derogatum constitutioni Conciliari, nisi de ea fiat expressa mentio: vt colligitur, ex Anania in cap. sicut blam de accusatio, Abb. in c. non magno in fine clerici vel Monach. & in cap. dilectus de præbē. Innoc. in c. penul. de Capell. Monachorum, notat Felin. in cap. nō nulli de rescript. num. 12. Petrus Gambarus cum pluribus in tract. de legato, fol. 229. à num. 397. cū sequentibus tomo, 13. part. 2. tractatu nouoru, notat etiā Rom. consi. 43. num. 11. & 12. Decius in cap. prudentiam de officio deleg. & cum Selua Abb. Decio, & alijs Quintil. Mandos. ad regulas Châcel. reg. 19. fol. 17. n. 12. Quod ego intelligerem, nisi constet de voluntate Pontificis, ex verbis Bul lœ, cum sit notoria dicta constitutio, quod arbitrio Iudicis, ex circumstantijs dimittimus, & in dubio debet sustineri gratia, cum sit notoria dicta constitutio.

Adier.

51 Aduertendum tamen est, quod in casibus in quibus Episcopus non potest deputare Vicarium perpetuum, debet tamen curare, ut bene deseruiatur beneficio, alias potest ponere Vicarium perpetuum quia priuilegiatus amittit priuilegium, ex abuso eius, ut per Menoc. in tract. de arbitra. lib. 2. centur. 2. casu 182. nu. 47. & per Robertum Lanzelotum in tract. de attentat cap. 4. nu. 418. fol. 313. tomo. 5. Ne pos. a Monte Albano, in tracta de exceptio. art. 2. nu. 13. fol. 107. tomo. 3. tractatum, & Petr. Bell. in tract. de re militar. tit. 9. nu. 8. fol. 344. tomo. 16. Anton. de Rosellis, in tract. de indulgentijs, n. 407. fo. 156. tom. 17. Ruin. consil. 28. nu. 5 lib. 5. Riminal. Junior consil. 18. nu. 94. lib. 1.

52 Ex quibus omnibus supra dictis clare patet, quod in praesenti questione, Episcopus non potest deputare Vicarium perpetuum, tum quia unio est facta per viam concordiae, tum per viam remunerationis, tum etiam Vicariæ sole, tum etiam cessant scandala non ponendo, & melius gubernatur beneficium, ut sepe gubernatum est, non curio hic, quod causa unionis fuerit pia, nec quod concurrat præiudicium tertij. Nam haec omnia complectitur dicta decisio Coniliaris.

I. Et Articulus. 4.

53 Ad quartum articulum descendendo, videtur dicendum primo,

quod ex dict. institut. Vicarius acquisierit possessionem Vicarij perpetui, & quod lite pendente debeat manu teneri in sua possessione, non obstante amotione Abbatissæ sequentibus.

Primo, quia institutio est actus conueniens Vicario perpetuo, & Vicarius institutus amoueri non potest, ex tex. expresso, in dict. ca. 1. de capell. Monac. in 6. & ibi Io. Andr. Arch. Domini. Francus, & omnes, & per vnum actum, qui fuit sortitus effectu adquirit quis possessionem, ut in cap. cum olim & ibi Abb. de causa possess. & proprieta. Alex. consil. 73. num. 16. lib. 4. Francif. Marcus, decisi. 109. 1. part. Decius consil. 124. per totū Corneus consil. 43. lib. 3. Lambert. in tract. iuris patro. 1. par. libri. 2. q. 3. art. 11. Molin. de primogen. lib. 1. c. 6. num. 24. Menoch. consil. 90. nu. 117. lib. 1. Mascard. in tract. de probatio. 3. part. conclusi. 1180. n. 10. Cum igitur Vicarius acquisierit dictam possessionem, amissit ipsam Monasterium, quia duo insolidum possidere non possunt ex iuribus vulgaribus. Ergo manu tenendus est.

Secundo, quia & si dictus Vicarius, non esset nisi naturalis possessor, deberet manu teneri lite pendente, ex extraordinario remedio, q. (interim) vocamus, ut per Fr. Mar-

Variarum quæstionum

cum decisione. 163. num. 4. par. 1.
Ioannem Bottam cons. 42. per totum,
& cons. 76. à princip. Menoch.
cum Neuizano, Roland. Couar. &
alijs, in tract. de retinen. poss. rem.
vlt. nu. 18. cum sequentibus.

56 Tertiò, nam licet dictum Mo-
nasterium, prius habuerit pacificā 60
possessionem amouēdi Vicarium,
tamen eam amissit, quia scivit di-
ctum Vicarium habere possessionem
Vicarij perpetui, & tacuit. Ita
Innocen. in capit. licet causam de
probatio. sequuntur Felin. & De-
cius, ibi tenet Bald. in l. non igno-
rabit, num. 3. C. ad exhibend. & cū
Ias. Deci. Natta, & alijs, communē
dicit Mascard. in dict. tract. 3. par.
casu. 154. nu. 45. Si igitur amissit,
non potest eam continuare, & Vi-
carius defendendus est.

57 His tamen non obstantibus, quæ 61
verè non obstant, contrarium te-
nendum est, imò quod monaste-
rium nō amiserit suam possessio-
nem in amouendi, & per consequens
quòd debeat defendi lite penden-
te, & nō dictus Vicarius ex lequet.

58 Primò. Quia de dicta institu. mo-
nasteriū nūquam fuit certioratū,
nec fuit facta cum dicto monaste-
rio, atverò ex re inter alios acta nō
amittitur possessio, Corneus ele-
ganter in cons. 47. num. 7. libr. 3. n.

59 Secundo, quia Abbatissa, & mo-
nales semper ignorauerunt, quòd
dictus Vicarius esset constitutus 62
in possessione Vicarij perpetui,
quia cū eis nullus actus factus fuit
perpetuitatem denotás: at verò ig-

horans non amittit possessionem,
ex l. quamvis saltus in fin. ff. de ac-
quirend. posses. notat Socin. Iuni-
in l. 1. nu. 599. ff. de adquir. posses.
Mascard. in d. 3. p. conc. 1:175. n. 17
Igitur non amiserunt dictæ mo-
nales.

56 Tertiò. Quia Abbatissa & mo-
nales nunquam fuerunt impedi-
tae amouere dictum Vicarium: igi-
tur non fuerunt turbatæ, nec spo-
liatæ, & per consequens nūquam
amiserunt possessionē, ex his que
late cū Menoch. notat Virginius
Bocatius in tract. de remedij pos-
sessorij, cap. 11. per totū, facit tex-
in l. clam possidere. §. qui ad nun-
dinas, & ibi scribentes. ff. de adqui-
ren. poss. & in l. in amittēda. ff. eo-
tit. notat Láber. in d. tract. iuris pa-
tron. 1. p. lib. 2. q. 3. art. 15.

Quarto. Quia Abbatissa, & mo-
nales semper habuerunt animū
retinendi possessionem, & ita con-
stat ex dicta amotione, & constat
etiam ex pluribus dictis, & factis
earum: at verò retinens possessio-
nem, quam nunquam amissit po-
test ingredi, & continuare natura-
lem, & tollere impedimenta. Bar.
in l. 1. §. interdum, nu. 3. ff. vti pos-
sideris, & cum Ripa, & Afflictis, &
alijs Menoch. cons. 104. nu. 8. lib.
1. & in tract. de recuperand. rem.
9. n. 194. Patil. consil. 24. lib. 1. Me-
noch. cons. 2. n. 181. & 366. lib. 1. illo

Imò, & protestatio quam fe-
cit Vicarius Monasterij contra
dictam institutionem, possessio-
nem earum conseruavit, vt per

Me-

Menochium, dicto consilio 104. numer. 79. licet in protestatione contrarium tenuerit Ioannes Garsia, in tract. de nobilitate, glossas. à num. 5. cum sequentibus, sed debet intelligi eius opinio, quando actus est omnino contrarius protestationi, tunc actus si fortitur effectum vincit protestationem, & per eum amittitur possessio. Si vero actus sit ambiguus declarat ipsum actum, & in praesenti casu actus institutionis est ambiguus, ut infra dicetur, & constat ex tex. & ibi notatis, in l. at si quis. §. plerie. ff. de religio. & sumptibus funer. & notant Bart. & authores, in l. 4. §. morte. ff. de noui oper. nuntia. Ripa, & omnes in c. cū M. Ferrariensis, de constit. Philip. Francis in c. solitudinem, de appellatio. & hoc est quod voluit dicere Menoch. vbi sup. & sic debent intelligi, quae Ioannes Garsia, notat, nam in praesenti casu, ex declaratione colligitur animus retinendæ possessionis, quæ animo conservatur. Igitur ad propositum, si dicta Abbatissa & moniales retinent possessionem, & possunt continuare, & intrare, & occupare naturalem, poterunt amouere dictum Vicarium, quia earum possessio consistit in hoc.

Quinto. Dicta institutio nulla fuit, quia fuit contra formam unionis: at vero per institutionem nullam, non dicuntur turbatae dictæ moniales, in possessione amouendi, & nominandi Vicarium, quemad-

modum, per collationem nullam non turbatur patronus in possessione presentandil, ut per Virginium Bocatum, in d. titu. cap. iii. num. 39. Decius, cons. 1267. Gallo. cons. 15. Igitur habet possessio. 65. Sexto. Dictus Rector si possidet dictam Vicariam, ut perpetuam, ignorantibus dictis monialibus, possidet eam vi, & clam. At vero possessio clandestina non tinetur possessionem lite pendente, ut per Francum in cap. cum personæ. §. quod si tales, num. 3. de privileg. in 6. & idem Virginius cap. 3. gu. 3 & est tex. in l. 1. ff. ut possidet ille antiquior possessor manu tenetur si non amissit ciuilem, contra iu niorem possidentem vi, clam, vel precario, ut per Menoch. in tract. de retinend. reme. 3. nu. 303. Virginius in dict. tract. cap. 10. num. 7. Nec dicitur attentare qui continuait suam ciuilem possessionem, & expellit habentem naturalem, Abb. in cap. cum venissent de restit. spol. & cum Parisi. & alijs, id nat & sequitur Robertus Lanzelo. in suo famoso tract. de attentatis lite pendente, limitatione prima, numero 65. Ergo dictæ moniales manu tenenda sunt, & non Vicarius.

68. Septimo. Dictus Vicarius fuit nominatus à dicta Abbatissa, & monialibus, ut Vicarius ad uitium amonibilis. Igitur, ut talis nomine ipsarum possidebat, & sic erat tamen quam preccatio possidens, & non debet manu tene-

Variarum quæstionum

teneri in sua possessione, contra verum dominum, ut in dict. l. 1. §. fina. ff. vti posside. notat P. P. Parisius, consilio. 12. num. 69. lib. 1. Ioannes Botta, consil. 42. nume. 8. 71 Menoch. in tractat. de retinend. remed. 2. Francus, in dict. §. quod sitales, num. 3.

69 Octauo, institutio, non arguit perpetuitatem, quia dictus Vicarius nominatus fuit, ut temporalis, & ad nutum amouibilis: at vero in beneficijs, quæ conferuntur ad benefacitum, institutio non arguit perpetuitatem, ex Franco, in dict. cap. 1. de capellis Monacho rum, in 6. numero quinto. Tunc enim institutio fit, ex super abundanti: simile videmus in Monacho nominato ad Prioratum, nā licet illicoferatur, vel instituatur in eo, nō ideo efficitur perpetuus, sed quandounque potest reuocari ad claustrum, ex notatis in dicta Clementina. 1. de supplend. negligencia prælat. & in dicto. §. ceterum. Igitur Vicarius non debet manu teneri. Sed hæc ratio suspecta est, & de ea non est curandum, licet in præsenti casu possit admitti, ob naturam Vicariae, quæ ex cōsuetudine, & priuilegijs est ad nutum amouibilis, & institutio sequitur naturam beneficij. Et sic procedunt quæ Francus notat, & in casu dubij, iudicatur Vicaria perpetua, ex institutione, & sic procedit tex. in d. c. 1.

70 Vltimò facit, quia locum tenes - Vicarius ad nutum amouibilis, pre-

caro possidens non debent manu teneri lite pendente, notat Re buff. in loco citato, in §. 2. n. 34. Igitur, nec Vicarius de quo agimus.

Et hanc opinionem tenendo, non obstant contraria: nam ad prium respondeo. Quod ex dicto actu institutionis, nec monasterium amissit suam possessionem, nec acquisiuit Vicarius, nisi saltim clandestinam, ut dictum est.

Ad secundum respódeo, quod dictus Vicarius non poterat manu teneri contra ipsum monasterium, quia possidebat ab eo precastrio: & si aliter sibi mutauit possessionem fuit clandestinè, & sine scientia Monasterij.

Ad tertium respondeatur, quod negatur, dictum Monasterium sciuisse dictum Vicarium possidere, ut perpetuum: quod patet, quia postquam intellexit, quod ipse te stabat de eo, amouit eum.

Ex quibus concludo, quod dictū Monasterium possidet adhuc dictam Vicariā, ut ad nutum amouibilem, & lite pendente debet manu teneri in eius possessione, & Vicarius nō potest officiū exercere.

Nec potest Episcopus virtute dicti Concilij, maxime seclusa appellatione dictarum Abbatistæ, & Monialium, cum facere perpetuum, primò, quia adhuc nunquam fecit, & si nunc vult facere inueniet incapacem, quia amotum à dicto Monasterio, & non potest eum denuò creare Vicarium absque præsentatione Monasterij,

vt notatur in dict. cap. 1. & declaruit dicta Congregatio , vt dictum est: tūm etiam, quia Episcopus nō visitando , non potest procedere appellatione remota, & dict. decisione loquitur de Episcopo visitante, & ita intelligit Robert. Lançel. in tract. de attentat. appellat. pendente, limit. 8.

76 Tūm etiam, quia Episcopus nō⁷⁹ potest procedere appellatione remota, quando appellatio est legitima, & ex legitimis, & concludētibus causis, quia clausula, appellatione remota, solum tollit appellationes fīiuolas , quæ sunt directe contra dispositionem legis, vt per Imol. in cap. vt debitus, num. 9. de appellatio. nosat Robertus Lançelot. in tract. de attentatis, appellatione pendente, limitat. 8. nu. 40 & Balbus, lib. 1. communium opinionū. tit. 20. nu. 104. allegat Bar. in l. 1. §. interdū. ff. à quibus appellare non liceat, allegat etiam Hostensem, Bal. Salic. & alios.

77 Et dicta clausula, etiam, nō extenditur ad contradicentes, de iure, & non de facto, glos. & omnes in cap. pro illorum , de præbend. Felin. Decius in c. super eo, de officio delegat. & est cōmunis, vt per dictum Robert. Lançel. vbi suprā num. 41.

78 Confirmatur, quia Episcopus, 80 exequendo dicta decisione, in casibus in ea non comprehensis, except: at verò licet alias remoueatur appellatio, semper tamen in omni causa cōceditur ratione excessus,

& causantur attentata, ex Paris. ele ganter conf. 8. n. 12. lib. 4. & tradunt scribentes in l. ab executor. ff. de appell. & in l. ab executione. C. quorum appellat. non recipiantur, & notat latè cum alijs infinitis idem Lanzel. in d. tract. de attent. appellat. pendente limit. 5. à n. 23 cum sequentibus.

Confirmatur etiā à simili, quia licet Episcopus virtute Concilij, propter præsumptionem , quam pro se habet, possit visitare omnes de diœcesi , & eorum appellatio non causet attentata, quia ipse cōtinuat suam possessionem, & quia est remota appellatio: tamen si allegatur sibi aliqua rationalis causa exemptionis, quæ impedit visitationem, & de ea fiat sibi fides, tenetur deferre appellacioni, & inter rim super sedere, & appellatio causat attentata, & sic semper fuit decisum in Rotta, vt per dict. Rob. Lançel. in d. tract. de attent. tit. de attentatis lite pendente, limit. 1. à num. 48. cum lequētibus, Anton. Gabr. in suis communibus conclusionibus, libr. 5. titu. de acquirend. possesi. conclusi. 6. num. 1. & isti plura allegant, qui omnes concludunt quod iustificatio appellationis causat attentata, non obstante remotione appellacionis.

Ex quibus etiā concludo, quod Episcopus non potest simpliciter procedere ad executionem dictæ decisionis, & positionem Vicarij perpetui, non auditis partibus, & quod tenetur audire , & def-

Variarum quæstionum

ferre appellationi, & suspendere executionem, quando est iustifica ta ex eo, quod simus in casu non comprehenso in dicta decisione, ex supra dictis. Et sic finitur hæc quæstio.

S V M M A R I V M practicabilis questionis. II.

ad modum

- 1 Obligans se pro alio, ut principalis, an possit conueniri absque excusione?
- 2 Obligans se sub conditione, si aliud non soluerit, an possit conueniri absque excusione?
- 3 Exceptio excusione, an in his Regnis admittatur.
- 4 Exceptio excusione, an admittatur contra executionem instrumenti garantij.
- 5 Clausula solita apponi de stylo Notario rum, an semper singatur apposita? & an idem de exceptione excusione ibi, num. 7. nu. 43. 44. & 45. rubri declaratur, an id procedat in his Regnis, ex l. 13. tit. 25. lib. 4. Rec.
- 6 Fideiussor, qui se obligauit, ut principalis, & si principalis non soluerit, quomodo possit conueniri ibi. & nu. 15. & 16.
- 7 Mandator, sponsor, & constitutarius, quomodo possint conueniri, ibi. & nu. 18. & 19. & nu. 20. 21. 22. 23. & numer. 24.
- 8 Fideiussor obligans se simul cum reo, an habeat beneficium excusione, & declaratur tex. in l. fideiussor. §. fin. ff de fideiussor, num. 27. & 28.
- 9 Executio, an possit peti simul contra principale, & fideiussorem, qui non po-

test conueniri, aliusque excusione, & quid si in processu constet, quod reus non est idonius ibi. nu. 33.

Tex. in cap. cum M. Ferrarensis de constitutio. declaratur.

10 Fideiussor conuentus in via ordinaria an possit compelli ad soluendum, si ne excusione, etiam si renuntiatio non sit apposita probando, quod solet apponi in scripturis.

11 Obligans se, ut principalis renuntiat excusiones, ibi, & n. 49. 50. 51. & 52. & declaratur Craueta, consil. 263. n. 53. 54. & nu. 55.

Q V Ä S T I O Vndecima.

Utrum fideiussor qui se obligauit tanquam principalis, faciendo debito alieno suum proprium, & indefectum, quod principalis non soluat, tunc, etiam per instrumentum garantij, possit executari non facta excusione in bonis principalis debitoris, supposito quod se obligauit solus in separato instrumento, & non renuntiavit dispositioni Authetica praesenti, de fideiussor.

1 Primò pro parte affirmativa, q non sit necessaria excusio: primo facit, quia si excusio esset necessaria, de nihilo seruiret facere debito alieno proprium, & obligare se, ut principalem, quæ verba sonat: quod fideiussor ipse sit costitutor, & proprius & verus debitör sine

sine adiutorio alterius, & nihil operarentur, si excusio esset necessaria: nam tunc non esset principalis debitor, & proprius, sed accessorius, & in defectum alterius, & intercedens pro debito alieno, at vero in instrumentis nulla verba debet inseri, sine virtute aliquid operari, & verba quantu[m] minima debet habere virtutem aliquid operandi, ut dicit Bal. in Rubric. C. de contrah. empt. q. 9. cuius doctrinā Alex. in pluribus consilijs sequitur quæ refert Hippolytus in Rubrica de fide iussor. numet. 64. Decius, consil. 69. numero. 3. Ioannes Botta cū Bectio, & alijs, consil. 92. n. 27. Igitur nō erit necessaria.

l. ii. b. Secundo facit: fide iussor obligauit se conditionaliter, si principalis non soluerit, igitur impleta conditione, quia principalis solvere, non vult tenetur fide iussor ex natura actus, absque aliqua excusione: ita arguit Ripa, in l. si stipulatus, num. 50. & 51. ff. de verbis. obligat. Nec obstat quod fide iussor semper est obligatus sub dicta conditione, quæ tacite sub intelligitur à lege, & nihilominus, si non soluat, non potest conueniri, absque excusione, ergo id est quando exprimitur ipsa conditio, quia taciti & expesi, idem est iudicium, ex l. cum quid. ff. si cert. peta. Nam respondet ipse Ripa, quod aliter exprimitur ipsa conditio, quam insit: facita enim solum obligat fide iussorem, in casu impotentiae rei principalis facta excusione,

expresa verò obligat in casu no-luntatis ipsius fidei iussoris, ergo, reddit obligationem conditio-nalem, argu. text. in l. si ita, §. illi si volet. ff. deleg. 1.

4. Tertio facit, quia in his Reg-nis ex legibus huius Regni, & particulariter ex lege decima, titulo decimo septimo, libro quar-to Recopilationis, proceditur cō-petta veritate, omissis apici-bus iuris, at vero exceptio excus-ionis est de apicibus iuris, quia est exceptio Ordinis, glos. in l. si mancipium. §. 1. ff. de euictio. Ig-itur non debet admitti in hoc iu-dicio: & ea non obstante potest fi-de iussor executari, aut conueniri, ut vult Bart. in dict. §. 1. Roma-nus, & ibi elegans additio, consil. 43. o. Alexander, consilio. 58. libro quinto, Aufrius, in decisione Capellæ Tolosanæ. 197. Socinus, consil. vigesimo quarto, libro pri-mo, & cum Bectio, Decio Cro-to, & alijs, communè dicit Antonius Gabriel, in suis communib[us] conclusiōnibus, libro tertio, titu-lo de fide iussoribus, numero, 65. & communem dicit, etiam plu-res authores referendo, Octavia. Olascus, decisione. 2. per totam communem etiam dicit. Præses Anton. Thesa. decisio. Pedam. 52.

5. Quarto facit, quia in præsenti quæstione, fide iussor fuit obliga-tus per instrumentum guarenti-gium, contra eius executionem, solum certæ exceptiones admittu-tuntur, ex legibus huius Regni,

Variarum quæstionum

1. & 2. tit. 21. libr. 4. Recop. at vero quando fideiussor est obligatus per instrumentum guarentigium habes executionem paratam, non potest opponere exceptionem exclusionis, ad differendam solutionem, ita notabiliter declarat Paul. in l. si dubitet. §. i. n. 3. ff. de fide iussor, quem in excusione, sequitur Socin. d. cons. 24. in fin. & cum An gel. Bal. & alijs Anton. Gab. vbi supra, num. 78. & veriorem opinionem existimat Aceued. licet ipse in contrarium declinet in dict. l. 1 num. 178. tit. 21. lib. 4. Recopil. tñet etiam in terminis Benedictus de Plumbino, in tract. de discussiōnibus, nu. 3. & Benedictus de Bar sis in tract. de guarentigij. 2. part. quæst. 14. Anton. Mala. tractat. de oblig. in forma Cameræ, tit. de persona potentis executionem, num. 5. Menel. in l. 1. nu. 43. C. de iur. & facti ignoran. idque magis habet locum ex legibus huius Regni, de quibus supra in quibus numerantur exceptiones, quæ opponuntur contra instrumentum guarentigium, & tamen non numeratur exceptio exclusionis, quæ fuit ratio Angeli consulentis, & citati à Pau lo, & supra dictis. Igitur non potest opponere dictus fideiussor, de quo agitur.

g. Atq. 6 Quintò & vltimò facit, quia ut plusquam notū est, de stylo & con suctudine Notariorum huius Regni, semper in obligationibus à fideiussoribus contractis, siue per se, siue cum alijs factas ponitur renun

tatio excusionis: & Authenticæ præsente. C. de fide iussor. Igitur, & si in præsenti quæstione non fuerit apposita, censetur, ac si fuisset apposita & expresa, argu. text. in l. quod si nollit. §. quia assidua. ff. de ædili. edict. & in l. fin. & ibi glos. C. de fide iussor, & Notarius semper intelligitur rogatus apponere clausulas constitutas, vt per Bald. in dict. l. fin. Decius, & Cagnolus, in l. temper in stipulationibus. ff. de regul. iur. docet cum pluribus, Couarr. in Rub. de testament. par. 2. nu. 14. latissime cum infinitis al legationibus, Anton. Gab. tractat. commun. opinio. lib. 6. de consuetud. cap. 3. à prin. Thomas Grammaticus, decil. 62. Menoch. cons. 37. à nu. 3 i. lib. 1. Mascard. in tract. de probatio. part. 2. conclus. 1103. à princip. cum sequentibus. Præses Antonius Thesaurus in suis decisi. Pedemontanis, decisione. 58. nu. 7. Franci. Mantica in tract. de co iecturis vltimarum voluntatum; libr. 1. tit. 9. nu. 2. Tum etiam quia intelligitur rogatus apponere clausulas consuetas, si non apponat, & si sine eis instrumentum absoluat, & parti traddat, per inde habetur acti in eo ipso consuetæ clausulæ essent expressæ, ita concludit Socin. in l. Gallus. §. idem credendum in fin. ff. de liber. & posthum. & Ia so. ibi, nu. 2. idem Ial. in l. argenta riis, nu. 8. ff. de edend. & in l. certi conditio. §. si nummos. ff. si cert. peta. Rip. post Felin. & Deciu in cap. cum M. Ferrariensis per text.

ibi

ibī à num. 39. cum sequētibus, de constitutio. Soci. Iun. in l. hæc verba, nu. 44. ff. de lega. i. idein consi. 69. à nu. 33. lib. 4. Mantica, vbi sup. nu. 2. Anto. Gab. qui plures autho ritates confusè, & malè citatas, al legat, vbi sup. num. 35. omnes alle gant Bald. in dict. l. fin. qui solū dicit quòd Notarius intelligitur, semper rogatus apponere clau sulas consuetas, non tamen dicit quòd habeantur pro expressis, al legant etiam Bart. & alias authori tates, quæ dicunt, quòd cōtractus debet intelligi, & regulari secun dum consuetudinem, & allegat, d. l. fin. & dict. §. quia assidua, quòd si verum est, utile est ad intellectum l. 13. tit. 25. lib. 4. Recop. licet illius Glossator Aceued. non attigerit. Hæc sunt arguimēta, quæ pro hac parte fieri possunt: licet nullus Au thorum, ex his qui eam tuentur, ea in suæ opinionis comprobationē integrè adduxerit.

8 Et hanc opinionem, quando fideiussor se constituit princi palem debitorem, & fecit de debito alieno suum proprium, te nuit contra plures Hippolyt. in d. Rub. de fide iussor. num. 62. & per Transennam, sequitur Franciscus Marcus, decisione, 1602. nume. 3. partit. 1. & Matthæus Colerius in tract. de processibus executiuis, li bro. 1. cap. 10. à nu. 255. cum sequētibus, Andr. Gail. lib. 2. practicarū. quæst. obseruatione. 28. num. 2. & 6. Ioan. Ancha. Iunior. in suis quæ stionibus familiaribus, lib. 1. quæ.

32. num. 9. Marcus Anton. Natta. consil. 345. num. 3. Gualder. in tra ctat. de arte testandi, tit. 6. cautela, 30. num. 2. Ioan. Borta, cuin Paulo & alijs, consil. 48. num. 3. & plures ex his affirmant praxim firmare hanc opinionem, & fundantur in verbis fide iussionis, ibi, principalis debitor, & ibi, faciendo de debito alieno suum proprium. Et quādo fideiussor, se obligauit sub conditione, si principalis non soluerit: eandem opinionem tenuit Rip. in dict. l. si ita stipulatus, nume. 51. & Dueñas in regul. 335. nu. 12. & licet Dueñas & Emanuel Xuarez in additionibus, ad Anton. Gom. in tom. 2. de contractibus, cap. 13. nu. 2. littera D. alios authores allegauerint hæc opinionem tenentes, non tamen, ita expreſſe tenēt. Tùm etiam quā do fide iussor est obligatus per in strumentum guarentigium, & pro ceditur de plano veritate comper ta, omisssis iuris apicibus, candē opinionem tenuerunt authores quos citauimus, supra nu. 4. & 5. & infiniti ab eis allegati.

Contrariam tamen opinionē quoad primam partem, de qua su pra tenuit glof. celebris in Authē. de fide iussoribus. §. si quis igitur, verbo, fideiussorem, in fin. collat. i quam inibi Ange. lequitur, & Ale xand. in additione ad Barb. in Ru bric. ff. iudicatum solui, veri. quæ rit. Dynnis, & practicus Ferrara, in forma libelli cōtra plures reos de bendi, num. 4. 5. & 6. Speculator in tit. de renuntiatione. §. 1. Azo,

in Summa C. de fideiussoribus, & communem dicit Antonius Gab. in suis conclusionibus communibus, lib. 3. de fideiussor. num. 27. & 28. & quando fideiussor se obligavit solus, & in separata scriptura, eandem opinionem tenuit Alex. conf. 29. n. 36. lib. 7. & conf. 32. lib. 4. & decisio Genuæ 78. nu. 2. Paris. conf. 110. nu. 13. lib. 1. Paul. in l. 2. §. 1. ff. de duobus reis, Ias. conf. 58. lib. 3. Dueñas. tegu. 335. limitat. 5. Gregor. Lopez in l. 9. tit. 12. part. 5 & in l. 57. tit. 18. part. 3. Xuarez. in l. post rem iudicatam, prima limi. a legem Regiam, nu. 14. Aceue. vbi supra, & nouissime cum Greg. & Dueñas, Gutierrez, in tracta. de iuramento confir. 1. p. c. 23. num. 8. & ex recentioribus, Vbelembertius, conf. 10. nu. 2. lib. 1. & præses Antonius Thesaurus, decisio. 166 num. 6. qui dicit sic iudicatum in Senatu Pedemontano, post longā disputationem.

¹² Et quoad secundam partem, de qua etiam supra, eandem opinionem contrariam, & negatiuam, imò, quod non possit conueniri, nec executari fideiussor non faciat excusione, etiam si principalis nolet soluere, tenet Paul. de Castro, in l. fideiussor obligari. §. fin. num. 2. versic. item oppono. 2. ff. de fideiussor. quem sequuntur Anton. Gomez, & Emanuel Xuarez vbi supra.

¹³ Tum etiam, quoad tertiam partem, imò quod etiam quando pro ceditur solum comperta veritate

admittatur exceptio excusione, eandem & cōtrariam opinionem tenuit doctissimus Philippus Corneus, conf. 55. n. 28. lib. 3. quem se quitur Decius, in l. fi. ff. si cert. pet. & eum sequuntur Georgius Natta Purpuratus, Claudius, las. Felin. & alij allegati ab Anton. Gabr. dict. tit. de fideiussor, num. 65. sequitur etiam Anton. de Fano, in tract. de pignoribus. 8. part. memb. 1. n. 28. Hippolytus, vbi supra, num. 12. decisio Genuæ, 78. & 90. & 91. Ronchegallius, in l. 3. §. vbi duo, à nu. 123. ff. de duobus reis, sequitur etiam plura allegans, Osacrus decisione Pedem. 2. qui dicit quod iudices appellationum solent sequi hanc opinionem, licet ipse distinguat inter fideiussorem, & tertium possessorem, & in primo putet non admitti exceptionem, in alio sic: quia non est de apicibus juris, sed de æquitate, ut infra diceatur, & idem faciunt plures ab eo relativi, eandem etiam opinionem sequitur dictus præses Thesaurus decisio. 52. qui dicit, quod licet Senatus Pedemontanus, saepè iudicauerit pro contraria, tamen hæc frequentius practicatur. Præterea, qd admittatur contra instrumentum guarentigium sentit Aceued. vbi supra, quod non negarent Xuarez & Gutierrez quos citauimus, sup. quæst. 5. nu. 74. concludentes omnes legitimas exceptiones admitti intra decem dies oppositionis in via executiva, si intra eos liquidentur, & non negat Auen. in decla

claratione ad d.l.4.& 5.titu. de las exceptiones , numer. 28. qui admittit omnes exceptiones, quæ oriuntur ex natura actus & obligationis, quæ geritur, prout est hæc exceptio excusione.

¹⁵ Fundatur hæc opinio, quoad di-¹⁷
ctam primā partem ab Accursio,
vbi suprà, scilicet, quia eadem est
ratio fide iussoris, simpliciter, & si
de iussoris, qui se obligat, vt prin-
cipalis: quia cum ambo se obligēt
pro debito alieno, & in nullo eorū
nouetur obligatio rei principalis,
sed semper remaneat in suo vigo-
re, ambo sunt fideiussores, & vbi
est eadem ratio, debet esse idem
ius.l.illud.ff.adl.Aquil. Igitur de-
bet fieri excusio in isto, sicut in
illo.

¹⁶ Secundò fundatur, quod eadem
æquitas, quæ militat in fideiussore
simplici, scilicet, ne molestetur ¹⁸
pro principali existente eo soluen-
do, eadem etiam militat in isto fi-
de iussore, ergo eadem dispositio,
debet esse. Hæc sunt fundamenta
à glos. traddita, & Doctores, qui ea
sequuntur, nulla alia addunt.

¹⁷ Sed ego vltra eos corroboro
opinionem, quia iste fideiussor, de
quo in themate quæstionis, obli-
gauit se, vt fide iussor, licet fecerit
de debito alieno, suum proprium:
at verò, ex actus natura, fide iussor
habet priuilegium excusione. Igi-
tur, aut non erit fide iussor, quod
repugnat obligationi, & verbis o-
bligationis, aut si est, ne inducatur
repugnantia, debet habere priuile-

gium fiduciisorum, prout est bene-
ficium excusione, & verba illa (vt
principalis, & de faciendo debitū
proprium) possunt intelligi in ca-
su quo reus obligationis, facta ex-
cusione, non soluat debitum.

Secundo corroboro, quia iste,
qui se obligat vt principalis pro
debito alieno, non nouando, nec
suscipiendo suo periculo, est sicut
constitutarius, qui se constituit,
solutorum quod alias debet ex ti-
tulo. C. & ff. de constit. pecunia, &
faciunt, quæ notat Rotta Genuen-
sis decision. 4. num. 20. & 21. & ille
gaudet beneficio excusione ex di-
cta glos. & §. si quis igitur: idē ergo
erit dicendum, in fide iussore, quia
valet argumentum de constituta-
rio ad fide iussorem, & econtra ex
d.l.fin. & ex d. glos. verbo fideiussore.

Tertio corroboro, quia text. in
d. §. si quis igitur, idem quod in fi-
de iussore determinat in manda-
tore, & spōsore: at verò isti, vt prin-
cipales se obligant. Igitur idē erit
in quolibet fideiussore.

Sed si benè, & cum iuditio con-
sideres Lector optimè, argumenta
hæc non concludunt. Nam ad pri-
mum negamus esse eandem ratio-
nem veriusque fide iussoris, fide
iussor enim, qui se obligat simpli-
citer obligat se pro alio, & indefe-
ctū alterius, vndē ex natura actus,
& præsumpta contrahentium vo-
luntate, prima obligationi, & prin-
cipalis, est rei principalis, altera verò
est accessoria, vndē nimis si æqui-

Variarum quæstionum.

tas dictæ Authenticæ interpre-

ta fuerit, quod primo cōueniatur, 23

principalis, & post accessorius, nā
ex ordine obligationum coniectu-
ratur idem ordo in voluntate cō-
trahētium, & quia molestum erat,
eum qui se pro alio obligauit illi-
co vexari, existente suo principali,
soluendo, ad quod habuit respe-
ctum, dictus obligans. Fide iussor

20 verò qui se obligauit vt principa-
lis, & fecit de debito alieno suū
proprium, licet ipse se obliget pro
alio, etiam se obligat pro se, & vt 24
proprius debitor. Vndè ex eius vo-
luntate, quæ ex verbis apparet, nō
habet respectum ad principalem,
neque ad excussionem faciédam,
sed ad se obligandum, & soluendū
debitum, vt principalis, & per con-
sequens tacitè excussioni renun-
tiat, imò in necessariam consequé-
tiā, aliàs de nihilo seruirent ver-
ba: ex quibus etiam disoluitur ar-
gumentum de æquitate. Nā æqui-
tas non militat contra voluntatē
contrahentium, quæ ex verbis col-
ligitur.

21 22 Hæc etiam prima corroboratio
obstat, si consideres non esse
annexum fideiussioni benefi-
ciū excussionis: imò esse admodū
separabilia, quod apparet, quia iu-
re antiquo fideiussores erant, &
tamen dictum beneficium nō ha-
bebant, & hodie si renuntiant nō
habent, & etiam semper fideiussor
res manent. Igitur bene potest es-
se, quis fideiussor, & teneri vt prin-
cipalis, quia hoc non repugnat na-

turæ fideiussionis.

Ex quo apparet impertinens es-
se quod glo. Alex. & alij suprà di-
cti requirunt, ad hoc, quod consti-
tuens se pro principali, nō habeat
beneficium excussionis, scilicet
quod debitum nouetur, & reus li-
beretur per nouationem à prima
obligatione, id enim minimè ne-
cessarium est, sed sufficit quod ap-
pareat voluntas volentis soluere,
absq; excusione, quod verissimū
iudico.

Nec etiam obstat secunda corro-
boratio: quippe qui cōstitutarius
pro alieno debito se obligat, vt fi-
deiussor, & id etiam facit sponsor
& mandator, vt glos. vbi supra, &
Hippolyt. in dict. Rubr. in princi-
patētetur. Vndè, valdè differunt à fi-
deiussore pro principali se obligā-
te, nec in constitutario est expedi-
tum, an habeat beneficium excus-
sionis, id enim nullo iure proba-
tur, & d. l. fin. solum in beneficio
diuisionis loquitur, & non in be-
neficio excussionis, & sic respon-
detur etiam ad tertiam corrobo-
rationem. Et quis sit sponsor man-
dans constitutarius, qui habentur
vt fideiussores, ponit. l. 6. titul. 12.
part. 5.

Tandem ex his omnibus etiam
apparet, nullo iure fundari differē-
tiā quam Alex. in dictis consilijs,
quem omnes sequuntur, ponit,
scilicet, an fideiussor, qui vt prin-
cipalis se obligauit: obligabit se si-
mul cum reo, & tunc non habeat
beneficium excussionis, aut verò
se

se obligauit solui, & in scriptura se parata, & tunc habeat. Quæ certè differentia, ex solo eorum capite²⁸ processit, quod apparet, quia aut fideiussor le obligauit simul cum reo, ut principalis, & non ut fideiussor, & tunc ambo sunt duo rei, & non est dubitandum quod non habeant beneficium excusionis, aut verò se obligauit, ut fideiussor & semper existat fideiussor, & tuc non video quæ differentia sit inter eum, & alium, qui separatim obligatur, ambo enim sunt fideiussores: pone enim quod fideiussor se obliget cum reo, ut fideiussor, & quod non renunciet excusione, tacite, neque expreſe: tunc nemo sani capit is dicet, quod non competit illi beneficium excusionis: aut verò renuntiat, & tunc illi non competit, non ex coniunctione cum reo: sed ex renuntiatione tacita, aut expressa. Igitur recentis ijsdem terminis idem erit si separatim obligetur.

²⁶ Vides igitur quā m fragilia sint huius opinionis fundamenta.

²⁷ Quoad secundam verò partē Pau. Caſtreñis, qui ante signanus huius factionis fuit, nullum fundatum, nec rationes nobis indicauit: sed ex eius dictis colligi potest, vna & sola ratio, scilicet, quod fideiussor, qui le obligauit sub conditione, si reus non soluerit verè & propriè fuerit fideiussor, ut in dicta l. fideiussor. §. fin. ff. de fideiuss. vnde cum tex. in dict. Authentic. præſente loquatur generaliter de

fideiussore de illo etiam debet intelligi.

Sed hæc ratio etiam non concludit: nam ex illo textū apparet, quod conditio illa, si reus non soluerit, verificatur & impletur, facta interpellatione reo principali, & eo non soluente, & ex tunc teneatur fideiussor nō tantum ex natura fideiussionis, quam ex vi contraria. Ex quo constat non habuisse respectum ad reum principalem: sed ad implementum cōditionis: & sic ex voluntate tacita visus est renuntiare priuilegio dictæ Authenticæ, ut in illo casu diximus. Neq; obstat generalitas dictæ Authenticæ: nā non intelligitur quādo fideiussor, expreſe vel tacite ex excusione renuntiat, vt omnes ibi fatentur.

Præterea, quoad tertiam partē, in articulo de apicibus iuris, fundamentum eorum precipuum est quod aut consideramus excusionem, quoad ordinē, scilicet quod de necessitate, siue reus fuerit idoneus siue non, præcedat excusio, & sententia super excusione, & tunc exceptio excusionis est de apicibus iuris. Et ita procedit glo. supra allegata, & non curatur de ea quando proceditur comperta veritate: aut verò consideramus eam, quoad substantiam veritatis & iustitiā partis, scilicet quod non molestetur, reo existente soluendo, hoc probato: & tunc excusio procedit ex æquitate, & mera iustitia, vt ait text. in l. Moschis. ff. de iu-

Variarum quæstionum

- iure fisi. & non est de apicibus iuris,
 & per consequens fideiussor po- 33
 test eam apponere, etiam si proce-
 datur veritate comperta: & ita Ne-
 gusantius, vbi lupa resoluit, & est
 certè vera & elegans distinctio.
- 30 Ex qua infertur, quòd in quan-
 tum Olascus, & Thesautus, cù plu-
 ribus ab eis allegatis, distinxerunt 34
 inter fideiussorem, & tertium pos-
 siblarem, quoad exceptionem ex-
 cussionis iudicatēs, in uno esse de
 apicibus variis in alio non, per-
 permanet, & sine ratione considera-
 runt: nam quoad substantiam mo-
 lestia, eadem aequitas versatur in
 uno, quæ in alio, quoad ordinem
 vero, idem rigor.
- 31 Ex qua etiā infertur, quòd quā
 do proceditur comperta veritate,
 omisis apicibus iuris, uno eodē- 35
 quæ iudicio, non curando de di-
 eto ordine, procedi potest contra
 unum, & contra aliū in defectum
 alterius: itaque si constitetur reum
 non esse idoneum, condemnabi-
 tur fideiussor, si vero econtra, con- 36
 demnabitur reus, & absoluetur fi-
 deiussor ab instātia iudicij: & ita O-
 ratius, Madosius ad Romanum,
 vbi supra fatetur Alexan. & alios
 allegans.
- 32 Infertur etiam, quòd in via exe-
 cutionis, potest simul peti executio
 ēbñtra principalem, & fideiussorē
 & si ex bonis principalis debitoris
 & expēsīs, satis fieri potest, nō ven-
 detur, neque adiūcentur bona fide
 nulloris, si vero minus, sic, & sic de-
 bet declarare iudex in sententia, quā
- vulgo *de remate*, dicimus.
- infertur amplius, quòd si credi-
 tor agat aduersus fideiussorem, &
 in processu probet, non esse idoneum
 reum, vel alias difficilem: cō-
 ueniendo obtinebit, quia constat
 de veritate, & sic vult Negusantius
 vbi sup. & sic practicare solemus.
- Quoad aliam partem, de execu-
 tione fundatur, quia lex in ea solū
 modo admissit certas exceptio-
 nes, non tamen admissit exceptio-
 nem excissionis. Igitur ligima nō
 est, nec debet admitti: nam inclu-
 sio vnius est exclusio alterius. l. cū
 prætor. ss. de iud. & faciunt quæ ad
 ducit Auenda. vbi suprā, & notat
 in proprijs terminis elegantissi-
 me Corneus, cons. 109. libr. 1. qui
 omnino videndus est.
- Neque obstat quod aliqui ex
 regnicolis nostris dicunt, admit-
 tendas esse similes exceptiones: nā
 id in dicta. q. 5. reprobauimus, ni.
 citato: aduersatur enim legibus
 Regni supra citatis.
- Neque etiam obstat, quòd hæc
 exceptio sit de natura contractus,
 & intrinseca ipsi contractui, quæ
 nunquam exclusa censemur: nam
 iam suprā probauimus esse extrin-
 secam. Aduerte Lector optimè, q
 ex inaduententia fundauimus par-
 tem contrariam: dico quòd funda-
 mentū partis huius est, quòd hæc
 est legitima exceptio, & de natura
 contractus, & intrinseca: hoc funda-
 mentum non concludit, ex suprā
 proximè dictis. Vides igitur quā
 dubia sit, & male fundata secunda
 op-

- opinio, & quòd esse veram, nec di-
cere, nec affirmare possumus, quia
sua fundamenta non concludunt.
- 39 Nec etiam concludunt funda-
mēta primæ opinionis. Responde-
ri enim potest ad primum: quòd
licet fideiussor se obligauerit, ut
principalis, tamen semper fideiussor
est, & fideiussor manet: atvero
natura propria fideiussoris erat o-
bligare in solidum, & tanquā prin-
cipalis, licet lex illi postea benefi-
cium excursionis concedat, vndē
si expresit, & manet fideiussor ni-
hil noui addidit obligationi fide-
iussoriæ, & sic gaudere debet pri-
uilegio.
- 40 Ad secundū respondetur, quòd
fideiussor conditionalis, est fideiussor,
& debet gaudere priuilegio fideiussorum, quia lex non distin-
guit, nec nos distinguere debe-
mus, vt in l. de pretio. ff. de publi-
tia. in rem actione.
- 41 Ad tertium potest responderi,
prout suprà dictum est, quòd ex-
ceptio excursionis, quoad substan-
tiam veritatis, non est de apicibus
iuris.
- 42 Ad quartum potest responderi
quòd exceptio excursionis, non
contradicit instrumento: sed solù
suspendit eius executionē, & ideo
admitti potest, ex Auendaño, vbi
suprà.
- 43 Ad quintum potest responderi
quod licet verum sit, quòd clausu-
læ solitæ de stylo apponi in instru-
mento, si fuerint omissæ debeat
de iustitia de nouo apponi, & ad
- hoc potest cogi Notatius, quia
partes censentur eis consensisse,
& hoc probat tex. in dict. §. qui
alsidua, tamen fallum est dice-
re, quòd habentur pro apposi-
tis, nam id non probat tex. in dict.
§. qui alsidua, nec tex. in dict. l. fin.
imò totum contrarium, nam non
obstante consuetudine Notario-
rum, Imperator iudicauit necessa-
rium legem condere, ut fideiussor
non liberetur ex contestatione fa-
cta aduersus principalem, quod
sic solebat in instrumentis ponи:
sed ne ex in curia Tabellionum,
partes damnum pateretur habuit
necessæ legem generalē condere,
innuēs, quòd si non esset condita
lex, clausula dicta haberetur pro
omissa, non obstante dicta con-
suetudine.
- Nec obstat tex. in dict. ca. cum
M. Ferrariensis, nec rex in dict. ca.
acepimus de xstate, & qualit. illa
enim iura procedunt in clausulis
de iustitia necessarijs, ad iustifican-
dum rescriptum, legem, aut statu-
tum, vel cōtractum: illæ enim sem-
per subintelliguntur ob æquitatē,
& iustitiam conseruandam, & ne
resultet absurdum: secus vero, est
in clausulis, quæ licet solitæ, ad iu-
stitiam vel iniustitiam, indifferen-
tes sunt, & absque eis contractus
potest esse iustus: & secus est in
clausulis, quæ de voluntate appo-
nuntur, prout est renuntiatio ex-
cusionis, quæ impertinens est ad
iustitiam fideiussionis, & ex volun-
tate partium apponitur, vndē si sit
omis-

+ Variarum quæstionum

omissa nulla ratio nos cogit, ut ha-
beatur pro repetita, & sic intelli-
guntur, quæ supra dicti notat ma-
xime Ias. & Socin.

- 45 Atque in his regnis, ex l. 17. tit.
25. lib. 4. Recopila omnes clausu-
læ, & renuntiationes scripturarum,
debent inseri in ipsis instrumentis 47
ante partium consensum, & otorga-
miento, (quod vulgo dicimus) alias
post Notarius eas addere non po-
test sine iudicis mandato, vnde ho-
die nullatenus possunt haberi pro
appositis, & ita expreſe notat Mar- 48
tinez de Olano in suis antinomijs
ad Villalobos litera. N. n. 24.

- 46 Fateor tamen quod, si lis ago-
retur aduersus fideiūſſorem in via
ordinaria, & post terminum solu-
tionis tractum articularetur, &
probaretur dictus stylus, & consue-
tudo, & quod fideiūſſor non con-
tradixit prædictæ renuntiationi,
tacite neque expreſe, quod tūc ob-
vitandum circuitum posset fideiūſſor
condemnari, maximè si tab-
bellio tempore obligationis eam
integre non scripsit, argumēto eo
rūm, quæ latissimè notat Tiraqu.
in tractatu de retracta conuētio.
ad fin. tit. à nu. 21. cum sequentib.
licet in hoc cum casus acciderit,
amplius deliberandum erit, & con-
siderandum est, an aliqua utilitas
ex circuitu proueniat? vel non, ut
dixit idem Tiraquel. cum Decio
& alijs, in diet. tract. §. 2. à num. 71.
cum sequentibus. Tūm etiā quan-
do casus acciderit discretus iudex
valde debet ponderare qualitates

contrahentium, & omnes actus
circumstantias, & verba: ut ex eis
deprehendat, an ex proposito, vel
errore omissa sit excusionis renú-
tiatio: & in dubio præsumi debet,
quod ex errore omissa fuit, ex d. §.
quia assidua.

Ex his igitur pater, quā anceps
& ambigua sit hæc quæſtio, &
quod si ad unam, aut alteram par-
tem declinemus semper ingens la-
bor nobis erit: quid ergo tenendū
in tam perplexa quæſtione?

Ego vero salua melius ſentien-
tis censura, omnibus recte perpen-
ſis, adhæreo primæ opinioni, quā
inuenio melioribus rationibus ful-
citam, nam certe negati non po-
tent, quin obligans ſe, ut principa-
lis, & faciens de debito alieno ſuū
proprium, tacite viſus fit excusſio-
ni renuntiare alias non faceret de
debito alieno ſuum proprium, ſed
ſemper eſſet obligatus nomine a-
lienō, & iustum eſt, verba tam præ-
ciſſa aliquid operentur, neque ob-
ſtat mea euasio, nam verum eſt,
quod iure antiquo fideiūſſor, ut
principalis, erat obligatus ſine be-
neſicio excusionis, ſed reponde-
ret quod fideiūſſio ſuapte na-
tura denotat obligationē non prin-
cipalem, ſed accessoriam, & pro alio,
vnde licet iure illo fideiūſſor ſolue-
ret abſque excuſione, non tamen
erat principalis, nec debitum erat
proprium, & ſic debitum benefi-
cium, bene ſe compatiebatur cum
fideiūſſione: at vero quando fidei-
iūſſor ſe obligat, ut principalis, &

49 facit de debito alieno suum proprium, iam verè est principalis, & sua obligatio non se compatitur cum excusione, quæ facit eum purum fideiussorem, & non principalem, vndè propter incompatibilitatem vilus est renuntiare dicto beneficio, argumento notatorum per decisionem Genuæ, 93. & in c. solitudinem de appellat:

Ex qua ratione etiam respondeatur obiectioni, quam feci contra secundam partem: nam negari non potest quin fideiussor se obligans sub conditione, si principalis ad certum terminum non soluat, impleta conditione, statim maneat obligatus secundum Iensem contrahentium collectum, ex verbis & communi vsu loquendi, & non debet dilationem obijcere, sed statim soluere, vndè ex natura actus renuntiat beneficio excusione, nam alias de nihilo seruiret conditio, nec eius implementum, & sic habemus intentū.

50 Neque obstat, quod hæc conditio etiam tacite inest, & non excludit excusione, igitur expressa nihil amplius debet operari: nam responde, quod quando tacite inest, inest implicitè & confusè, & fideiussor qui simpliciter se obligat in genere, & cōfusè non cogitat de simili conditione secundum ordinem iuris, neq; ad eam habet explicatam intentionē sed se iuri conformat, nihil aliud magis quam de simplici fideiussione cogitādo, nimirum si secundū

iura, sibi pro sit excusione beneficium, at vero quando talis conditio exprimitur, inest alio modo, quia inest distinctè, & explicitè tam in verbis, quam in intentione contrahentium. Vnde impleta conditione manet obligatus fideiussor, non ut fideiussor, sed ut principalis, ad debitum obligatus, ex vi verborum, & voluntate contrahentium, & non potest exceptionem excusione opposere, quia contradicit verbis conditionis, & explicitè voluntati, & hæc fuit intentione Ripe vbi supra, quam non intellexit Emanuel Xuarez ubi supra, Iuolum Antonium Gomezium defendens, & leuiter à Ripa discedens, & hoc iure utimur, prout semper vidi intellectum, & practicatum.

Neq; obstat generalitas dictæ Authenticæ, nam non debet extendi contra voluntatem contrahentium, qui possint fuori suo renuntiare, ut in l. si quis inconsiderando C. de pactis.

Nec etiam obstat, quod dispositiōnē dictæ Authenticæ debet expresse, & specificè renuntiari, & non tacite, ut voluit cum Roman. & alijs Crauet. in consil. 26. nu. 6. sequitur Praeses Thesaurus d. de cissio, 166. num. 4. qui alios authores allegant (sed non loquuntur in hoc calu, sed in alio, scilicet, utrū in generali renuntiatione auxiliorum) renuntiatum censetur huic auxilio, & concludunt, quod non, cuius contrariū Alex. voluit

Variarum quæstionum

cons. 32. & 34. libr. 4. & alijs plures
cum sequuntur, quos Anton. Nat-
ta, ibi in additione recenset, sequi-
tur etiam alios allegans Horatius
Mandos. in additionibus, ad Ro-
man. cons. 472. & Anton. Gab. vbi
supra, uum. 83. qui alios quam plu-
rimos referunt. Et hæc opinio ve-
rior est, nisi ex precedentibus & se-
quentibus, aut alijs coniecturis ap-
pareat renuntiantem non cogitas-
scit, de hoc remedio renuntiando,
& quod clausula solum ex stylo ta-
bellionum apposita fuit, sed redea-
mus, unde digressi sumus.

33 Non obstat inquam, hæc Cra-
uetæ opinio: nā iudicio meo nul-
lo iure fundatur, neq; obstat quòd
renuntiatio etiā iurata non exten-
datur ad ea, quæ sunt de natura
actus, vt Craueta dicit, quia vt su-
pra diximus exceptio excusione
non est de natura fideiussionis, ne
que ei intrinseca: sed priuilegium
additum, & separatum, quod ex se
patet, vt benè aduertit in alio casu
Gutierrez, in tract. de iuramento
confirmatorio, prima part. cap. 23
nu. 21.

54 Tum etiam dicimus, quod sa-
tis dicitur expressa, dicta renuntia-
tio, quia euidenter ex dictis verbis
colligitur, & expressum id dicitur,
quod appetet ex claris & euiden-
tibus coniecturis, & quod ex ver-
bis concipi potest, tex. in l. Gallus.
§. quidam recte ibi. Qui ex verbis
concipi potest. Vbi Aretin. Socin. &
alijs ff. de lib. & posthu. notat Mo-
lin. lib. 3. de primogen. cap. 8. à nu-

mero. 5. cum sequentibus. Ex qui-
bus, quoad præsentem quæstionē
fatis manet confutata opinio Cra-
uetæ.

Igitur, vt iam iam receptui ca-
namus, omnia supradicta aperte
demonstrant, quam vera sit in pun-
cto iuris prima opinio, & quæ cer-
te vt euitetur litium anfractus de-
bet seruari iudicando, & consulen-
do maximè, in via executiva: tem-
peranda tamen est ad praxim, vt si
aliquid intersit creditori in electio-
ne fideiussoris admittatur indistin-
ctè hæc opinio. Si verò non iter sit
ad compescendam malitiam cre-
ditoris petente ipso fideiussore ef-
ficiatur, & melioretur executio in
debitore principali, & eius bonis,
citeturque ad omnes actus, & po-
stea si fieri potest, absque ullo in-
commodo creditoris, primitus ex
eius bonis ei satisfiat, & eis defi-
cientibus, vel non idoneis existen-
tibus, ex bonis fideiussoris. Et hæc
est vera & equissima praxis, admo-
dum conformis omnibus supra
aductis, & haec tenus de quæstione

S V M M A R I V M

quæstionis. 12.

Auditor Cameræ, quam iurisdi-
ctionem habeat late declaratur,
ibi, ~~et~~ numero. 2. 3. et 4. Et an pos-
sit auocare causas in numero quinto.
Et an sit iudex ordinarius? nume-
ro sexto. Et an sit competens in cau-
sis beneficialibus, numero. 1. Et de-
claratur decisio. cap. 20. Sessionis.

24. de reformatio. Concil. Tridenti. nu.
8. col. 3. ¶ 4. Declarantur etiam 49
praxes plurium Regnorum, num. 9.
10. ¶ 11.
- 12 Auditor Cameræ est executor gratia-
rum Apostolicarum, ibi, ¶ nu. 13.
¶ 14. 15. ¶ 16. Vbi declaratur Pro-
prius motus Gregorij. XIII. ¶ n. 17
- 17 Executor gratia Apostolicæ quando te-
neatur supersedere & remittere
causam Ordinario in prima instan-
tia, ¶ de praxi horum Regnorum,
ibi, ¶ num. 18. 19. 20. 21. ¶ 22. Vbi
de auditore Cameræ, ¶ num. 23.
- 24 Auditor Cameræ est legitimus execu-
tor literarum pensionis, ¶ quomo-
do ipse, & eius sube xecutor cū clau-
sula, ceterū, possint procedere, & de
praxi, nu. 25. 26. 27. 28. ¶ 29.
- 30 Executor pensionis potest procedere ad
executionem non obstante quod pen-
deat lis coram Ordinario super nul-
litate pensionis, latè declaratur ibi,
¶ num. 31. 32. ¶ 33. ¶ quando no
possit, si allegetur subreptio, & nu
mero 34. ¶ an solutio noceat? num.
35. 36. 37.
- 38 Possessio exigendi pensionem, an suffra
getur in possessorio, non habenti ti-
tulum iustum latè declaratur? ibi,
¶ nu. 39. 40. 41. ¶ 42.
- 43 Ab executori pensionis non appellatur,
quoad effectum suspensuum, &
quid quando excedit, ¶ de eius ex
cessibus, ¶ de praxi horum Regno
rum, num. 44. 45. 46.
- 47 Auditor Cameræ est executor senten-
tiarum Rottæ.
- 48 Auditor Cameræ est executor obliga-
tionum in forma Cameræ, et ibi de
- obligatione in forma Cameræ
Auditor Cameræ potest procedere con-
tra turbantes possessores beneficio-
rum.
- Auditor Cameræ potest procedere con-
tra debentes salario officialibus Cu-
riæ Romanæ, et an suspectus sit si
excedit.
- Q V A S T I O**
Duodecima.
- De iurisdictione Auditoris Came-
rae Apostolicæ, quoad proxim or-
dinariam, & an ei sit deroga-
tum, ex decisione Sacrosancti Co-
ciliij Tridentini, Sessione. 24. ca.
10. de reformatione.
- 1 Quæstio hæc in his Regnis sci-
tu digna, & admodum necessaria
est, cui respondetur per conclusio-
nes sequentes.
- 2 Prima conclusio. Temporibus
antiquis, & in prima institutione
huius officij, Auditor Cameræ so-
lum habebat iurisdictionem in 1.
instantia inter Curiales Romanæ
curæ residentes, ut est deci. Rottæ
de officio Ordin. 5. in antiquis no
tat latè Sebast. Bât. in tract. de nul-
lit. tit. de nullitate, ex defectu iuri-
dictionis delegatae à n. 12. cum se-
quen. Octau. Vest. in sua praxi Ro-
manæ curiæ, lib. 2. cap. 4. à princi.
- 3 Ciues verò Romani, ex priuilegijs
Pontificiū, non conueniebantur, ne
que hodie conueniuntur corā di-
cto Cameræ Auditore, ex Mando.
in suo tract. de monitorijs. q. 15.

Variarum quæstionum.

- 4 Secunda cōclusio. Hodie ex pluribus Pontificum concessionibus auditor Cameræ, habet iurisdictiō nem admodum generalem, non solum contra Curiales: sed etiam contra alios, vibilit̄ existentes, & non solū in temporalibus, sed etiam in spiritualibus, & non solū in prima, sed in secunda instantia, ut notat Quintil. Mandos. in noua forma mandati, gl. facultates. §. sane, verbo, *generales*, in fin. idē Mando. in tract. de inhibitio. q. 124. nu. 1. Vantius, vbi sup. & nu. 103. & idē Octauia. Vestrius, vbi supr.
- 5 Et in tantum hoc est verū, quod potest auocare causas ab Ordinarijs, in vim specialis rescripti, ut per Mandosiu vbi supra, nisi à delegatis Sedis Apostolicæ, ut per Alciat. conf. 48. nu. 5. lib. 6. quod hodie nō admittitur, ut infra dicitur
- 6 Tertia conclusio. Auditor Cameræ est iudex ordinarius, & non delegatus: & ita notat Hostiens. in summa de officio Ordina. in princip. Mandosius in dict. forma mādati. §. volentes glo. camieriaratus in fin. & glo. in Clement. ne Romani. §. eo tamen, verbo exp̄i are de electione, idem Mandos. in dicto tract. de monitorijs. q. 44. nu. 3. & q. 60. nu. 14. & Vantius vbi supra: licet contrarium, imò quod sit delegatus tenuerit gloss. in Rubrica de offic. de legat. & Anton. de Pretis in tract. de iurisdictione Episcoporum, cap. 6. nu. 48. & Strahileus in tract. de literis gratiæ, & iustitiæ, nu. 740. volum. 15. tra-
- stat. nouorum, & notat Cardi. in Clem. Auditor de rescrip. Franci. Mar. deci. 285. p. 1. Quoru opinio cōfutatur, ex cōmissionibus eidē auditori datis, & quia sua iurisdictio est officio, in perpetuum, & in variabiliter, annexa, quod sufficit ad esse ordinariū, ut notum est
- 7 Quarta conclusio. Auditor Cameræ non est iudex cōpetens in causis beneficialibus in i. instatia, nisi à Papa aliqua sit ei commissa causa, ut notat Ægid. Vela. decis. 210. & 305. Mand. in d. tract. de inhibitio. q. 87. & de monitorijs. q. 12. & q. 69. & ad reg. Chanc. Apostolicæ, reg. 31. q. 4. a nu. 18. & per totā, nouissimè Rob. Lanç. in tract. de atten. tit. de attent. lite pendente, nu. 323. fol. 307. tom. 5. tractat. nouor. licet dubitauerit Quintil. vbi sup. ex quibusdam verbis suæ cōmissionis, quæ nimis generalia sunt, & limitantur in causis beneficialibus, quod praxis Romanæ Curiae manifestè confirmat.
- 8 Quinta cōclusio. Nouissimè ex dicta decis. Sacrosa. Cōcil. c. 20. de reform. scil. 24. moderata est dicta iurisdictio, quoad causas quæ in partibus accident: nam ex decis. enim illius tex. nec dictus auditor Cameræ, neque alijs iudex. Romanæ Curiae, potest de eis cognoscere in prima instantia, nec monitorias decernere ad extrahendum partes à suis domicilijs, & cōpellendū eos in Romanæ Curia litigare, sed omnes cauitæ in prima instantia, coram locorum Ordi-

dinarijs debent agitari, & ventila-
ri: quod iustissimē decissum est ob
vitandas infinitas lites, & impor-
tunas molestias & vexationes, quā
à Curialibus, aut ab alijs quotidie
fiebant, degēribus in remotis par-
tibus, qui ob uitandas maximas ex-
penſas, & litium, & itinerum an-
fractus, & dispendia iuri suo quān-
tumuis bono cedebant, & nullo
vel paruo dato, in caluniosos li-
tigatores transterebant, aut pen-
ſiones constituebant; aut verō li-
tes deserebant, & per contradic̄tas
condeſſabantur, quod in mag-
num damnum, & detrimentum
Reipublicæ Christianæ vertebar-
tur, ut benē aduertit Alua, ab Es-
quiuel. in tract. de concilijs, part. 2
cap. 29. & sic praxis Romanæ Curiæ
nouissimè confirmat, in qua
ſæpe partibus potentibus rescrip-
ta ſolent dari, circa obſeruationē
dictæ decisionis, in præiudicium
iurisdictionis dicti auditoris. Con-
firmat etiam stylus, & praxis to-
tius Hispaniarum Regni, in eius
supremo Consilio ſemper rescrip-
ta dantur, (quæ vulgo prouifſiones,
dicuntur) iudicibus Regijs direc-
tè, ut ipſi videant decreta, manda-
ta, aut rescripta dicti auditoris, aut
alterius Romanæ Curiæ iudicis,
& ſi inuenient eſſe contra dictam
decisionem ea auferant, & eidem
Consilio remittant, partibus cita-
tis, ut reuiffioni earum assistant,
qui id faciūt, & in dicto supremo
Consilio partibus præſentibus, vel
per contumaciā absentibus, re vi-

dentur, & ſi contradictionē
iudices ſupremi vident eſſe, ea re-
tinēt, & Pontifici ſuplicant, & mul-
toties impetrantes in expēſis con-
dēnant, & puniunt, ſi qualitas fa-
cti id requirat. Sin verō in nihilo
aduersaria inuenient, ea appro-
bant, & partibus traddunt liberē-
que eis ut ſi ſinunt. Eſtque Rex no-
ſter Catholicus, & inuictissimus,
ex Bullis & priuilegijs Summorum
Pontificum perpetuus couſerua-
tor dicti Concilij, & iurium eius,

¶ Et in alijs tribunalibus supremis,
vbi de litibus Ecclesiasticis, per
viā recursus (quod vulgo dicimus
de fuerça,) cognoscitur, ſi partes,
contra quas dictæ literæ impetrā-
tur, vel in quantum præiudicium,
impetrantes eis utuntur corā exe-
cutoribus, vel ſub executoribus al-
legant aliquid, quod altiorē inda-
ginē requirit, ad litēque ordinariā
pertineat, ſitque reus neceſſarius
allegās, qui nunquā litigauit, nec
conuictus fuit, taleſque executo-
res, vel ſub executores, eū non au-
diunt, ſpretisque ſuis appellatiō-
bus ad executionē procedunt, de-
claratur vim fieri, & cauſam in 1.
instantia cognoscēdā Ordinario
remittunt, vel iuuent eos repone-
re attentata, & appellatiōne iustæ
no calūniosæ, deferre, & hoc iure
utimur. In Gallia etiā ex cōcorda-
tis, de quibus per Rebuf. & Coſmā
Gomier. in tit. de cauſis, nullus ex
dictis iudicibus cognoscit in 1. in-
stantia, ſed ſolum Ordinarij lo-
corum. Imò neque executores

Variarum quæstionum

gratiarum conficiunt processus, nec fulminant, nec possunt fulminare censuras, nec audiunt partes, sed solum nudam executionem, quæ est facti, faciunt: & si controversia sit, omnia remittunt Ordinario, ut diximus latè in quæstione 4. de executoribus gratiarum Apostolicarum §. 2. & notat Rebus. in tract. de pacificis possessoribus, n. 146. & post factā executionem, etiā non vtuntur iurisdictione contra perturbantes, ut diximus in dicta quæstione.

11 Ex quibus infertur, quod hodie Auditor Camaræ non potest auocare causas ab Ordinarijs, nisi per rescriptum suæ Santitatis, & sua manu signatum, ut constat ex dicta decisione.

12 Sexta conclusio. Auditor Cameræ est legitimus executor omnium gratiarum Apostolicarum quæ à Summo Pontifice conceduntur, etiam si alijs sint directæ, ut notat Vestrius vbi suprà, & Quintilian. Mandat. in d. tract. de monitorijs, quæst. 60. nu. 64. &

13 q. 61. Et hæc potestas aut iurisdictione, sibi non diminuitur, ex d. c. 20. Concilij Tridentini. quia tex. ille non intelligitur in executionibus, sed solum in litibus, & causis ordinarijs, & requirētibus altiorē in dagine, in alijs autē cū procedatur facto summarie simpliciter, & de plano, absq; strepitu, & figura iudicij, nō datur propriè instantia, nec lis, nec iudiciū, sed mera executio, ut tenuit Bar. in l. litibus C. de agri

col. & c. lib. 11. cuius opinio communis est: ut latissimè ad utramq; partē disputādo refert Ioan. Bap. Asinius in sua praxi ciuili c. 3. nu. 35. cū sequētibus: & licet alij plures ex auctōribus contrariū tenuerint, ipse tamē fōdere distinctio nis cōcordat, quod nostra opinio procedat quando in executione omnia sunt clara, & liquida, & nihil quod impedit cōtra eā oppōnitur, contraria verò quando legi tima exceptio oponitur, & hanc sententiam cū Purpurato, videtur amplecti Menoc. in tract. de arbit. lib. 1. q. 22. tū etiā, ut colliges ex Fe lin. in c. fin. de præsumpt. post Abbat. & alios ibi, hæc executione gratiarum Apostolicarum magis est extrajudicialis, quam judicialis, & in extrajudicialibus nōdatur instātia: ut cū Socin. Iass. & alijs dicit idem Menoch. vbi suprà nu. 6.

15 Præterea. Executor gratiæ est quid, accessorium ipsi gratiæ, & pars ipsius, ut dicit tex. & ibi glos. & omnes in c. si super gratia de officio de lega. in 6. vnde quemadmodū cōcessiones gratiarū nō toluntur, ex dicto sacro Cōcilio, ita neq; eis accessoria, & per cōsequēs nō tolluntur executiones, neque executores cum ipse, qui facit gratiam, possit, & debeat eam exequi, alias vana esset potentia sua, & si potest per se, poterit etiam per alium, ut in locis vulgaribus. 16 Et de hac resolutione, & declaratiōne, hodiè nullatenus dubitari potest, quia eam confirmat Grego-

Gregor. XIII. Sūmus Pontifex fœlicis recordationis, vt apparet ex eius proprio Motu, quod est in Sūma collectionis bullarum, proprio Motu. 9. ibi. Summariam duntaxat, & ibi, sed mērē executiū, & aduerte quod loquitur etiam quando est executor, auditor Cameræ Apostolicæ, vt pater, ibi, dilecto filio curia Cameræ Apostolicæ, etc.

Ex qua declaratione infertur 19 quod si aduersus executionē gratiæ Apostolicæ allegetur aliqua exceptio, quæ altiorem indaginē requirat, & gratiam efficiat nullā, vel subreptitiam, aut obreptitiam vel Bullā, saltam, aut simile: quod tunc datur instantia, & non potest auferri iurisdictione ab Ordinario in prima instantia, ex dict. cap. idque confirmat. d. decisio Gregorij, ibi. illarum tamen forma seruata, vbi vult quod executor in prima instantia nō potest procedere omni missa forma gratiæ: at verò in gratia semper ponitur, aut subintelligitur clausula, si preces ueritate nitantur. aut alię æquipolentes. Vnde si narrata, vera sunt, aut aliquid ex necessarijs omissiatur, cessat iurisdictione executoris, & non potest exequi gratiam, teneturque summarie audire super exceptionibus allegatis, alias declarabitur, vim fieri, & postea remittere causam Ordinario, in prima instantia terminandā, quia cessat omnino via executiua, ut diximus in d. q. 4. §. 3. & 4. 8. Infertur secundò, quod si tertius possessor cū tit. saltim colorato se

opponit aduersus gratiæ executiōnē, & alleget de suo iure, & declinet iurisdictionē executoris (quia contra cū non habet locū via executiua, sed ordinaria) executor tenetur supersedere, & remittere causam in prima instātia Ordinario, quia aliter excederet à verbis gratiæ, quæ solū iubet illicitū detērem amoui, ut diximus in d. q. §. 4.

Infertur tertio, quod si ex verbis gratiæ, de quibus in d. q. executor tenetur assumere partes iudicis, vt per Feli. in d. c. si. si gratia sit signata manu Sūmi Pontificis, talis executor potest cognoscere de causa in prima instātia ad effetū executionis, & hō tenetur remittere causam Ordinario, quia ex apositiōne manus Sūmi Pontificis cēsetur tacite auocata, ex tx. & ibi Abb. Frā. & alijs in c. vt nostrū de appell. & ex Dec. Rip. Fel. & alijs in c. cū M. Ferra. de cōst. Quod si nō sit signata, & executor tenetur ex verbis gratiæ assumere partes iudicis, causa Ordinario remittenda est d. deci. Conciliari. Si verò gratia requirat aliquā liquidationē, aut verificatiōnē narratiū (non tamē executor, si nō vult, tenetur assumere partes iudicis, & citare partes, vt in cāfibus notatis à Fel. & Meno. vbi lu.) si assumat partes iudicis debet partes sumariē audire, & procedere executiū, alias si ordinariē audiat, excedit à mandato, & malefacit teneaturque remittere Ordinario, ab eo q. tanquā ab executorē excedēti, pōt appellari, vt ind. q. diximus.

Variarum quæstionum.

1. Infertur quartò, quod omnia su-
prà dicta habent locum in audito-
re Camerae, quando exequitur grá-
tiam Apostolicam, ex idéitate ra-
tionis, quia ipse non potest in pri-
ma instantia, de causa ordinaria
cognoscere, ut dictum est.
2. Habetque etiam locū in sub-
executore eius, quando exceptio-
nes concludunt in iustitiam exe-
cutionis, & nullitatē gratiæ, quia
tunc tenetur audire ad effectū iu-
persedēdi, & remittendi instantiā
Ordinario, ut diximus in dict. q.
quia Romana Curia longè distat,
ex equitate de qua in d. q. alias ab
eo posset appellari, tanquam in iu-
stitiam faciente, & excedente, ut
in dict. q. diximus.
3. Infertur quinto, quod ex dicta
decisione Gregorij, tuc securè po-
terit auditor Camerae, vel eius sub-
executor, vel aliis executor grá-
tia Apostolicæ procedere, quan-
do vel possidēs est notoriè intus-
sus, aut exceptiones, quæ allegan-
tur, sunt manifestè friuolæ, & quæ
non impediunt executionem, tuc
enim in mera executione versatur
& nō in instantia ordinaria, de quib-
us quonib[us] latè diximus in d. q.
4. Septima conclusio. Auditor Ca-
meræ est legitimus executor lite-
ratur pensionis, ex potestate sibi
commissa, vnde potest procedere
per viam monitorij, contra debi-
tores pensionis: & si intra termi-
num constitutum debitores pen-
sionis nihil allegent, seruatis ter-
minis, de stylo Rotte seruari soli-
- tis, potest procedere ad reintegra-
tionem monitorij, & dare manda-
tum executiū, contra tales de-
bitores, potestque etiam procede-
re per viam processus, fulmina-
do centuras, de quibus in bulla pé-
sionis, & commitendo publicatio-
nem omnibus, & singulis, &c. Cū
clausula ceterum, ut constat ex Octa-
uiano Vestrío, ubi supra, & ex Ca-
millo Plautio, in tractat. de pensio-
nibus Episcopalibus, à nū. 27. fol.
534. tom. 1. p. tract. nouorum, & ex
Mandolini tract. de monitorijs. q.
31. cum sequentib. & quæf. 76. Ad
uertere tamen, quod sub executor
cum clausula ceterum, non potest
procedere executiū contra bona
debentis pensionem, quia hoc si-
bi commissum non est: sed solum
potest publicare censuras fulmina-
tas, à dicto auditore Camerae, in
casu non solutionis, & denuntiare
debitorem excommunicatum, &
precipere alijs, ut cum denuntient
& existent, alias excederet, & ab eo
posset appellari, ut per Camil. ubi
suprà.
- Tum etiam nota, quod & si de
iure, & stylo Romanæ Curie (si de-
bitor pensionis non est ipse, qui
consentit impositioni pensionis)
debeant sibi intimari literæ péso-
nis, alias soluere nō tenetur, ut est
glossa reg. 23. Chancellarie Apo-
stolicæ, & notat Gomezius, in co-
pendio virtusque assignatur ois-
cafinem Paris. conf. 8 i. lib. 4. Re-
buffi in dicto tractat. de pacificis
possessoribus, num. 145. Tamen si
au-

auditor Cameræ decernat moni-
torium contra tales successorem 30
inter tenore gratia, & notifice-
rat sibi monitorium, tunc nō erit
necessaria intimatio literarū, quia
monitoriū æquippollet dictæ inti-
mationi, & ita practicatur in Rot-
ta, ut per Gomezium, ubi supra, &
per Cassiador. decis. 2. tit. de pen-
sionibus, & decisio. 12. de rescrip.
Mandat. in tractat. commissionū
in forma commissionis, verbo
prænominatos heredes, & in dict.
tract. de monitorijs. q. 23. & q. 76.
27 Hoc tamen intellige esse verum,
quoad executionem faciendam
in bonis debentis pensionem, nō
tamen quoad declarandum eum
incurrisse censuras, & penas Bul-
le pensionis, nam auditor Camer-
æ, nec eius sub executor non pos-
sunt eum declarare publicè exco-
municatum, nec beneficio priua-
tum, absque eo quod sibi intimen-
tar litteræ originales pensionis, &
ita declarant omnes supradicti. Et
sic exemplum gratia pensionis
in monitorio insertum, propriau-
thoritatem auditoris Cameræ, fa-
ciat fidem, quoad viam & effectum 31
ipsius monitorij, ut per Puteum
decisione. p. 46. lib. 3. non tam ad
effectum principalis intimatio
qua per se, & principaliter sit ad in-
cursus in censoriarum, ut supra di-
cti dicunt. Imò & si ad translationem
pensionis requiratur, quod
Bulla sic expedita, & intimata, suffi-
ciet tamen ex dicto stylo, quod in
certa sit in processu dicti auditore

ris, ut Puteus, ubi supra dicit. 7
Notandum etiam est, quod di-
ctus auditor Cameræ, aut eius exec-
utor in partibus, virtute clausula
alterum, possunt procedere ad exe-
cutionem pro pensionibus decur-
sis, vel per viam monitorij, & tem-
perationis, & mandati, ut dictum
est, vel per viam declarationis in-
cursus censuratum, non obstante,
quod in via ordinaria, pendeat lis
inter pensionarium, & Rectorem
grauatum, vel super reformatio-
ne pensionis, vel super eius nulli-
tate, ex vi commissionis Pontificis
cum clausula ordinaria, sine retar-
datione solutionis pensionis, ut per
Rebuffi in dict. tractat. de pacificis
possessor. num. 156. & per Hiero-
nymum Gigantem, in tractat. de
pensionibus, quest. 69. notat. Octa-
via. Vestrius, in dict. praxi Roma-
næ. Curiæ libr. 3. cap. fin. Gigas in
dict. tract. quest. 85. & q. 47. Camil-
lus Plautius, in dict. tract. de pen-
sio. num. 1. Robert. Lançelotus in tra-
ctat. de attētat. 1. part. cap. 10. nu-
m. 38. & cap. 17. nu. 60. & n. 92. idem Gi-
gas. q. 35. 7
Et idem erit, si coram iudice
ordinario agatur de nullitate, aut
de reformatione pensionis, absque
commissione, vel cum ea, & sine
dicta clausula, dum tamen nullitas
nō sit omnino notoria, ut per Lan-
celotum, ubi supra, maximè si pe-
sio aegius sit constitutus in posses-
sione recipiedi pensionem, ut per su-
per dictas, quia nō debet Ipoliani
at ali possessione, ex de negatione

Variarum quæstionum

pensionis, ut per Gigantem in dicto tract. de pensionibus. q. 47. & Petrus Gambara in tract. de legato. par. 6. nu. 53 1. & si esset spoliatus ex dicta denegatione deberet reintegrari, & restitui, non obstante dicta litis pendentia, ut per supra dictos, tenetur tamen tunc, ad iustificandam suam possessionem, docere de titulo iusto, aut saltim colorato, ut cum Decio, & alijs notat Gigas, ubi supra, & idem Gambara in loco citato, & faciunt quæ notat cum infinitis Menoch. in tractat. de recuperand. remed. 15. num. 458. cum sequentibus faciunt ad supra dicta, quæ notat nouissime Gutierrez Placentinus in tractat. de iuramento confirmat. cap. 2. à nu. 23. declarando doctrinam Innocentij, in cap. cum in iure, de officio delega.

32 Intellige tamen quod licet in hoc notabili, dictum sit expeditum quando agitur de reformatione pensionis, quando vero agitur de nullitate, procedit cum distinctione: nam aut nullitas requirit alternem indaginem, & tunc absque dubio non impedit dictam executionem, ex notatis per Bart. Ripa. & alios in l. 4. §. condemnatum de re iudic. & latissime per Robert. Lanzelotum, in tractat. de attentatis, tit. de attentatis nullitatem pendente per totum, aut vero nullitas versatur circa extrinseca gratiæ pensionis, verbi gratia, quando pessio fuit assignata ex causa resignationis, aut cessionis iurium, & dif-

putatur de titulo, & iuribus resig-
nantis, vel de validitate concordia
aut alijs extrinsecis, & tunc etiam
non impedit dictam executionem
faciendam per auditorem Came-
ræ, vel eius sub executorem, & ita
dicunt Doctores supra dicti. Aut
vero versatur circa intrinseca gra-
tiæ, ut puta circa eius obreptionem,
vel subreptionem, scilicet, quia im-
petrans non fecit mentionem de
alia pensione prius constituta, quo
casu impositio pensionis iudica-
tur nulla, & subreptitia, ut per Ca-
siad. in titulo de pensio decisione
3. & Petrum Gambara, in dicta. 6.
part. nu. 127. Paul. Æmil. Veral. de
cisione. 301. & 311. num. 4. & 312.
libr. 2. Tunc lite super subreptione
pendente, non potest auditor,
nec eius sub executor procedere
ad executionem pro pensionibus
decessis, & hæc est legitima exce-
ptio ad impediendam dictam exe-
cutionem, quia efficit auditorem
omnino iudicem incompetem, &
ita concludit d. Hieronymus
Gigas in dict. tract. de pensio. q. fi.
num. 13. pro quo facit, quia gratia
subreptitia est ipso iure nulla, & est
etiam ipso iure nulla datio execu-
toris in ea contenta, & per eam nul-
la attribuitur iurisdictio executo-
ri, secundum Abb. & Imol. per tex-
tum ibi in cap. cum in nostris, de
concessione præben. Felin. in cap.
fin. quæst. penul. de præsumptio-
Gigas ubi supra, eleganter Felin.
in cap. ad audientiam, primo, ver-
sic. literæ beneficiales non dāt ius
de

de rescriptis, Menoch. cum alijs quam pluribus ab eo relatis in tractat. de arbitrar. iudicium, libr. 2. cent. 3. casu. 201. nu. 1. cum sequentibus. Igitur cum auditor non sit iudex competens ex causa subreptionis, non potest procedere ad executionem lite super subreptione pendente, maximè si subreptio coram eo, vel eius, sub executori allegetur, & de ea in continenti pateat, vel patere possit, ex Gigante ubi supra. Et in tantum hoc est verum, quod etiam si Auditor Cameræ processisset contra Rectorem pensione oneratum per viam monitorij, & quia ipse non comparuit, processisset seruatis terminis de stylo Rottæ seruari solitis ad reintegrationem monitorij, & relaxasset mandatum executium ad partes virtute cuius Rector soluisset pensionem, nihilominus si postea allegaretur subreptio, & super ea litigaretur, non deberet pensionarius, exigere pensiones lite pendente, nec auditor Cameræ, aut eius subexecutor Rectorem posset via executiva compellere ad soluendum, sed causa debet, in prima instantia, Ordinatio remitti, nec per dicta monitoria, & mandata Rector est præiudicatus, aut pensionarius in legitima possessione constitutus, ita quod in eius favorem habeat locum via executiva dicti auditoris lite pendente: quia acta per ipsum per viam executionis, & monitorij omnia fuerunt ipso iure nulla, tanquam fa-

34 35 36 37

cta à iudice in competenti, & quia existente nulla gratia nulla etiab existit datio executoris, & eius executio, ut dictum est, etiam si pars non appellatur: ita notabiliter declarat Felic. in dict. c. ad audienciam. 2. versic. dicto, ampliatione 1. per totam, qui & amplius videt, quod etiam si executor assumpsisset partes iudicis & processisset in via ordinaria, omnibus terminis seruatis, & dedisset sententiam definitiavam, à qua partes non appellaſſet, nihilominus acta ab eo sunt nulla, & non præiudicant, maximè quia nullitas incompetentiæ, virtute rescripti, aut gratia subreptiæ, irremissibilis est per partes in spiritualibus. Imò iudex incompetens, dicitur procedere, ut priuatus & spoliare iudicatur ex his, quæ cù pluribus notat Menoch. in tract. de recuperand. remed. 8. à nu. 13. cum sequentibus. Tum etiam ad propositum facit, quia acta facta invia executiva non nocet in iudicio ordinario, ut per Abb. Anton. Imol. & alios in cap. causamque primo, extra de testibus, & in cap. venientiis eodem tit. notat latè Baptista Aſinus in d. præxi ciuili. §. 15. cap. 17. num. 15.

Nec solutio facta virtute executionis factæ à dicto auditore Cameræ, vel eius subexecutoribus quidquam nocet, quia præsumitur metu facta ex Gigante in d. tra. Stat. q. 36. Nec etiam posselsio soluendi pensionem: nam hæc ut dictum est non suffragatur non haben-

Variarum quæstionum

bēti titulum iustum, vel saltim coloratum, at verò habens titulum, ex gratia subreptitia non habet titulum iustum, nec coloratū, imò, in beneficialibus intrussus reputatur: ex notatis per Abb. in capit. in nostris in fine, de concessione præ bēd. & per Felin. in cap. in nostra corollario. 2. num. 12. & 13. de rescriptis, Gomez, in reg. de triennali, q. 51. vbi titulus discoloratus dicitur, quando est ipso iure nullus, & intrussus dicitur, quando nullū habet titulum de facto, vel habet titulum ipso iure nullum, vel ipso iure, vel per hominis sententiam est priuatus, titulo. & quis dicatur intrussus latius dixi in dict. q. 4. §.

39 2. & 3. Præterea habens titulu non coloratum in beneficialibus, non defenditur, sed potest liberè spoliari, vt per Ripam in l. naturaliter. §. nihil commune, num. 71. ff. de acquirend. possess. & infinita allegat Menoch. in dict. tra&z. de recupe. remed. 15. à nu. 463. cum sequen-

40 tibus. Nec iuuaret etiam dicta pos sessio: quantumuis esset annalis, vel triennalis, ex defectu tituli, quia regulæ de annali, & triennali, quæ de beneficiatis titulatis loquuntur, non iuuant pensionarios, qui non propriè sunt beneficiati, nec habent titulum beneficij, vt cum Gomez, & alijs concludit Hieronymus Gigas, in dict. tract. de pensionibus, q. 97. Gambara in d. 6. p. de pensionibus, n. 5 19. cum sequentibus.

41 Præterea notandum est, quod

si Rector onere pensionis grauatus per longum tempus, putà per decennium pensionem non soluerit, & causas apparentes, non solutionis allegauerit, debet audiri corā Ordinario in prima instatia, & non potest procedere cōtra cū executiū dictus auditor Cameræ nec cōtra eum datur commissio cū clausula, sine retardatione pensionis, ob præsumptionem, quæ est in eius fauorem, vt notat Gegas, in d. tractat. quæst. 85. num. 3. Gomezius in dicto compendio signature, in fin. Tùm etiam ex eo dem Gomez, si gratia pensionis aliquas qualitates, aut cōditiones contineat, non potest executiū procedere, nisi verificatis dictis qualitatibus, & si contradictoriū iudicium, & viam ordinariam requirant, quia tunc auditor tenetur assumere partes iudicis, ex Felin. in d. c. fin. remittendæ sunt Ordinario, in prima instantia, ex decisione noua, dicti. c. 20.

Ex quibus omnibus ad propositum cumulatis, iam vides, quod executor Cameræ est executor gratiarum pensionis, & in casu in quo habet locum executio propensionis decursis, non obstante litis pendentia, aut exceptionibus allegatis, & non tenetur assumere partes iudicis Ordinarij, vt supradictum est, sed solum proceditur, de plano potest procedere ad executionem, & declarationem censuratum, sine impedimento dictæ constitutionis Concilialis, quia tunc

tunc nulla apud eum est instantia
nec illam Ordinario aufert, sed in
suo statu relinquit, nec excedit 46
exequendo, & ideo ab eo appellari
non potest ex Gigante in dicto
tract. q. 95. & si appelleatur, & pro-
testetur Regius recursus (quem
dicimus de la fuerça) iudices supre-
mi debent declarare vim non sie-
ti, & causam subexecutori remit-
tere. Si verò non habeat locū via
executiva, quia gratia est subrepti-
tia, & auditor est incompetens ac
proinde eius subexecutor: vel quia
alias aliqua legitima exceptio op-
ponitur, quæ impediat executionem,
& oriatur ex natura gratiæ si
ue propter verba expressa, siue pro
pter conditiones, à iure sub intel-
lectas, quæ habentur pro expres-
sis, ex d. c. cum M. Ferratiensis de
constitut. & cap. sicut accepimus
de ætat. & quali. vel quælibet alia
exceptio allegetur contra iurisdictionem
executoris, de qua saltim
summarie, incontinenti appetet,
ita quod non videatur per calum-
niā opponi: tunc executor, aut
auditor, vel eius subexecutor ex-
cedit, si exequatur, & ab eo potest
appellari, quo ad utrumque effe-
ctum suspensium, & devolutiu-
m constat ex Gig. d. q. 95. & cum Fe-
lin. norat d. Aemil. Veral. dec. 333.
part. i. Imò vt constat ex eodem
Gigante. q. 70. pars damnificata
potest ad Ordinarium recurrere,
vt causam retineat, & eum ab in-
iusta vexatione subexecutoris defen-
dat, quod etiam constat ex ele-

44

47

ganti consi. Hieronymi Grati, cō-
sil. 36. per totum lib. 1.

In his tamen Regnis, recurren-
dum esset ad dictos supremos iu-
dices, qui declarabunt vim fieri,
& acta reponent, vel causam Or-
dinario remittent, ab eo fine debi-
to terminādam, si longiorē dis-
cussionē requirat, vel appellatio-
ni deferre iubebunt, & sic practi-
catur, & hoc modo seruabitur de-
cisio dicti Sacri Concilij. Imò si ad
Consilium Regale recurratur indi-
stinctè, si executor excedat, cau-
sam Ordinario remitteret, qui abs-
que dubio quod supradictum est,
facere poterat seruando modos,
de quibus in cap. pastoralis. §. quia
verò de officio delega, de quibus
etiam per Marantam disputatio-
ne. i. & omnia sic perscrutando,
& intelligendo, auditori Cameræ
seruabitur illæssa iurisdictionio, auto-
ritas, & obedientia debita, & salua-
bitur decisio dicti Concilij, & de-
claratio facta per dictum Summū
Pontificem Gregor. qui non dat
iurisdictionem executoribus in
prima instantia, excedendo à for-
ma rescripti, & debita executione
vt dictum est.

Ottava conclusio. Auditor Ca-
meræ, est etiam executor senten-
tiarum ab Auditoribus Rottæ de-
cretarum, vt per Mandos. in dict.
quæst. 60. num. 15. non potest ta-
mè procedere ad declarationem
centiarum, de quibus in execu-
torialibus, nisi monitorio præce-
dente, vt per Mandos. tract. de mo-
nitio-

Variarum quæstionum

nitorijs, q. 75. quod monitorium semper, & in omnibus, parte com parente resolutur in vim simpli vis citationis, ut per eundem in dicto tract. q. 17. & si nihil quod re leuet allegat, reintegratur & publicantur censuræ, & decernuntur mandata, ut dictum est: raro tamē partes vñuntur dicta iurisdictione quia sere semper intimatis executorialibus à Rotta decretis, solent ad eam recurrere pro declaratoria & brachio sœculari, quod sibi creditur in causatis contumatijs, & sententiis terminis seruare solitis, in audience contradictarum.

48 Nona conclusio. Auditor Cameræ est ordinarius & perpetuus executor obligationum in forma Cameræ factarum, & potest procedere contra obligatos in forma Cameræ, licet in partibus existant Galicæ extra eam contraxerint, ut per Mandos. in dict. forma mandati. §. sitque verbo generalis, Vestrivs, & alij vbi supr. Anton. Masi de obligati in forma Cameræ, p. 6. Amò potest causas super dictis obligationibus, pendentes, coram Ordinarijs ad se aduocare, ut per Lançelot. in dict. tract. de attent. tate pendente, limitatione. 15. n. 8 fol. 33 o. lib. 5. tract. & fol. 418. c. 20. limitatione. 26. & hoc sibi conferuatum est, ex dicta Gregoriana sanctione, quippe qui in his causis semper executiùè procedatur, nec via ordinaria sit locus, & dictus auditör iudex proprius & legitimus sit harum causarum, & non - oin

erit iustum, quod tam propria iurisdictione sibi auferatur, nec aliter intelligere, & practicare possumus, de stylo procedendi, coram dicto auditore, & exceptionibus, quæ admittuntur, aduersus eius executionem, & aduersus obligationem Cameralem, videndus est idem Gallesius, in dict. tract. & particulariter in 3. part. à quo non est necessarium transcribere, nihilque illi addi potest, sufficit quod ex dicto stylo secundum formam nouarum obligationum, absque alia citatione datur mandatum in forma monitorij, ut debitor intratres dies soluat, alias declaratur pro excommunicato, & si intra illos tres dies soluerit, aut allegauerit, & probauerit aliquas exceptiones legitimas, executor non poterit publicare censuras. Si vero non faciat poterit publicare: & ita declarat Gallesius, dict. 3. p. q. 3. potuit tamen debitor per se, aut per procuratorem consensisse sententiæ ex communicationis insertæ in obligatione, & impossitæ à iudice coram Notario obligationis: & tunc ex consensu, & ob contumaciam in non parendo declaratur. Si vero non consenserit est ad recognitionem, & sententiam ferendam per viam monitorij, cum termino competenti citandus: & si non compareat proceditur contra eum ad executionem: si vero compareat proceditur ad declarationem reintegrato monitorio, eo non probata aliquā legitimā exceptionē.

De-

liber primus.

49 Decima conclusio. Auditor Cameræ potest procedere contra turbantes legitimos possessores beneficiorum in fructu perceptione, & contra possessorem beneficij, ut doceat de titulo, vel illud dimitat, non tamen contra debitores decimarum, ut per Mandos. in tractat. de monitorijs. q. 13. Hoc tamen, ut credo, in his Regnis, non admittetur in prima instantia, & seruaretur decisio dicti Concilij, nisi quando ipse esset executor alius cuius gratiae, & is cui facta fuit intra annum turbaretur, & ageretur de molestia facti, & non de molestia iuris.

50 Undecima conclusio. Auditor Cameræ potest decernere monitoria, contra debentes salariofficialibus, aut aduocatis Curiæ Romanæ, ut per Mandos. vbi sup. q. 59. & in tract. commissionum, cōmissione. 11. glo. verbo, validitate, & de hoc nō est dubitadū, quia sic etiā practicatur, in omnibus alijs, tribunalibus, & in his casibus proceditur executiue, vello leuato, ut diximus in q. de salarijs.

51 Duodecima conclusio. Auditor Cameræ suspectus est, si excedit in modo procedendi, ut vult Innocen. in tractat. de exceptio, fol. 104. tomo. 3. tractatum part. 2. & quibus casibus inhibeat alijs Auditoribus & iudicibus, vidēdus est Herculanus in tract. de attentatis, cap. 18. num. 18. fol. 272. tomo. 5. Hodie tamen, in casibus ordinarijs, inhibere nō potest Ordinarijs

locorum in prima instantia, in casibus autem, in quibus est iudex competens ex supra adductis inhibere poterit. Et cum his finitur hæc quæstio.

S V M M A R I V M
quæstionis. 13.

1 Beneficium curatum, an valeat per adoptionem secundi, late declaratur? nu. 2. et declaratur tex. incap. 17. Sessio ne. 24. Concilij, de reformatione, numer. 3. et capit. 4. Session. 7. numer. 4. et quid quando confertur simplex, et quando possit quis habere simplex cum Curate, numero. 5. et 6.

7 Beneficium, quando vacat per adoptionem secundi, an possit possidens resignare illud? late ibi. Et quid quando non vacat ipso iure, sed possessor venit priuandus, numero. 8. et tradditur limitatio, quando lis vertitur super priuatione, et est facta testium publicatio. ibi. num. 11. 12. et 13.

14 Alienatio rei litte pendente, facta quādo valeat. nu. 15. 16. et 17.

18 Beneficij impetratio ante resignationē possessoris, an valeat facta resignatiōne? ibi, nu. 18. ei 19.

19 Referatio Pape, an impediat per mutationem? ibi contra plures.

20 Ordinarius post resignationem possessoris, et pendente tempore concessō ad expeditionem gratiae, non potest procedere ad priuationem ob non residentiam possessoris, habentis aliud incompatible, ibi, et num. 23. et 24. vbi eleganter declaratur, et quantum

Variarum quæstionum

- tam sit tempus, ibi, num. 25. et ante
naturaudire possessorem, n. 26.
- 27 Quis ordo requiritur ad procedendum
contra non residetem, et de tempore, ibi.
usque ad finem, et de tempore ad
optandum,

Q V A E S T I O

Decimatercia.

An habens beneficium curatum
si postea nanciscatur aliud benefi-
cium, aut beneficium incompati-
bile, possit resignare dictum bene-
ficium curatum in favorem ali-
cuius, cum reservatione pensio-
nis? Et an Ordinarius facta resig-
natione, et constando de ea, et
diligentius, possit procedere ad pri-
uationem, vacationem, et proui-
sionem beneficij, non auditio resig-
nante.

Pro resolutione huius quæstio-
nis præmitto primò, quod per asse-
quutionem beneficij curari, et ade-
ptam illius pacificam possessionem,
vacat primum ipso iure, ut in cap.
de multa, de præbend. & in Extra-
uaganti execrabilis, de præbend.
notant latè doctores, in dict. cap.
de multa, & in cap. extirpendæ. §.
quia verò eod. titul. præcipue Re-
buffi. ibi. fol. 403. & 421. Lambert.
in tract. iuris patronatus. 1. p. lib. 2.
quæst. 7. art. 15. & in 6. q. art. 15. 16
& 17. Salcedo in praxi Bernard.
Diez, cap. 8. per totum, Gutier-
rez Placentinus, cons. 10. per totū

Espino, de testamen. gloss. 3. à nu.
74. latissime Alphonſus Oxeda in
tract. de incompatibilibus, 1. part.
cap. 15. num. 18. & cum Veroio,
Bernardo Diez, & alijs, idem cap.
13. num. 13. Et licet aliqua iurâ ve-
lint quod beneficiatus habeat te-
pus ad dimittendum primum be-
neficiū, vel sex mensium, vel mē-
sis: verius est nullum tempus habe-
re: sed illico teneri dimittere de fa-
cto, quia ipso iure vacat, nec potest
ex duobus alterum optare, & Epis-
copus eo nō vocato potest alij pri-
mum conferre, ex cap. licet Episco-
pus de præbend. in 6. & text. in d.
Extrauagati Execrabilis processit
ex quadam dispensatione in quan-
tum assignauit mensem habentii
duo beneficia curata de facto ab-
que dispensatione, ex eo, quia eo
tempore, de facto usus licet in iu-
stus irrepererat habendi plura bene-
ficia curata, qui usus quodammodo
& si leuem excusationem facto
dabat, & in prima parte loquitus
est de his, qui ex dispensatione ob-
tinebant cum quibus mitius erat
agendum, tex. etiam in cap. 17. Ses-
sione. 24. de reformatione Sacro-
sancti Concilij Tridentini, qui ha-
bentibus plura beneficia curata
dat sex menses, intra quos uno reli-
cto alia dimittant, procedit: ut pa-
tet ex tex. ibi, etiam in habentibus
dispensationem, cum quibus Con-
cilium maiori benignitate vtitur
ex causa dispensationū, quam usus
erat, tex. in d. extrauag. execrabilis
& licet ex capit. 4. Session. 7. de re-
for-

4 formatione dicti concilij, habens duo Curata, utroque ipso iure pri uetur, procedit, tex. in habete post promulgationem ipsius Concilij, & præsumptiuè, & de malitia, aut ex proposito, contra iura Canoni ca recipiente duo curata, & ea reti nente, hic enim iam cōmittit deli ctū, ob quod dignus est priuatione: at verò absque delicto, si reci piat secundum post primum solū primo est ipso iure priuatus & te netur illico dimittere, absque ullo termino: vt dicit dicta extrauagás Execrabilis, & si nō demitteret, &c Ordinarius intra breue tēpus pro uideret, tūc nullū delictū cōmitte ret nō capiendo fructus, si verò de facto retineret, & fructus ambarū Parrochiarum reciperet, esset loc us pœnæ dicti capituli, & sic con cordantur Cōstitutiones quæ de hac materia loquuntur, ad quæ omnia nō aduertūt plures, qui de hac materia ex professo loquuntur.

5 Secundō præmitto, quod si ha benti beneficium Curatum, cōfer ratur aliud simplex incompatibi le, scilicet quia requirit residentiā ut sunt beneficia præsbyteralia, in Episcopatu Palentino, vel haben ti Curatum cōferatur aliquod of ficiū, aut cathedra extra locum beneficij, quæ etiam incompatibi lis sit, non propterea vacat benefi cium primum ipso iure, quia hoc nō inuenitur in iure dispositū, sed Prälatus ob non residentiam, vel incompatibilitatem potest agere ad priuationem: vt vult Abb. ele

ganter in cap. fin. in fin. de clericis non residend. idem in d. c. de mul ta notabili 1. & 2. Rebuff. & alij vbi suprà glos. etiam in pragmat. sanct. Gallicana, tit. de collat. glos. residentia littera E. Oxeda cū plu ribus de incompatibilitate benefi ciorum, p. 1. c. 18. n. 30. & c. 17. nu. 40. vbi refert antiquorum opinio nes. Sed tamen hæc est verior, & communior opinio, & que sem per in praxi recipitur, & eā sequū tur DD. omnes infra citandi.

6 His præmissis quæstiōni respō detur conclusionibus sequētibus.

7 Prima cōclusio. Quādo benefi ciū primū vacat ipso iure per asse quitionē secundi, nō potest possi dens resignare illud in fauore alte riū amici, quia nemodat quod nō habet, ita concludit Rebuff. in sua praxi beneficiali, lib. 3. titu. de modis amittēdi beneficia nu. 52. Boer. decis. 205. per totā Alphon sis Oxeda in d. tract. p. 1. c. 13. nu. 62. Christophorus Rufiniacus in suo tract. de benef. c. 20. n. 4. & 5. cū sequētibus, f. 275. to. 15. tracta tuū noborū, p. 2. & id satis insinuat dicta Extrauagás execrabilis, cum ibi sumus Pótifex, sibi reseruer col lationē beneficij, qđ ipso iure va car, & sic tāquā beneficū reserua rā nō poterit resignari in præaudi tiū reseruationis, tatis etiā id pbat d. c. licet Episcopus, vbi Episcopus tale beneficū puidere potest nō citato possessore, qđ aliud beneficū assequitus fuit, at vero si ille posset resignare citādus esset, ante quam

P Episco-

Variarum quæstionum

Episcopus alteri collationem face ret, licet ad hunc text. posset respō deri, quod sufficit citari, ante aquā prouisso traddat possessionem, & sic saluabitur nullitas, quæ ex de fectu citationis potest interuenire

- 8 Secunda conclusio. Quādo bē 10 neficiū primū non vacat ipso iure, sed est possessor priuandus ob incompatibilitatem, & non residē 11 tiam, per sententiam iudicis: tunc possessor ipse potest resignare in fauorem alterius, etiam cum reser uatione pēnionis, ut est glo. in c. 2. verbo finita, ut lite pend. lib. 6. per quam ita tenet & defendit Boer. deci. 206. per totam Fel. in c. inqui sitionis, in princ. de accusat. Autre rius ad decisiones Capellę Tolosa næ decis. 237. Rebuff. vbi sup. glo. in pragm. sanctio. Gallicana, titul. de collationibus. §. item super, ver bo, dispositio, Dominicus cōf. 105 per totum Ludouicus Gomez in regul. de annali, quæst. 42. per totā Rufiniacus, vbi supra. Probus addi etam pragmaticā, Thomas Ferratius cautela. 44. Robertus Lanzel. in tract. de attentat. p. 2. c. 4. n. 503 fo. 3 12. tomo. 5. tractatuum idem in c. 5. à nu. 10. 11. 12. & 13. fol. 338

- 9 Et licet isti aliqua iura allegent, ea non bene probant, nec plures ex 12 authoribus ab eis citatis, qui lo quuntur quando lis pendet super priuatione beneficij, & possessor cedit liti: tunc dicūt ipsi quod ces sat lis, sed non aperiunt, an possit cedere per viam resignationis in fauorem alterius? facit doctrina

Bald. in l. incestas. C. de incestis nupt. vbi dicit quod priuatus ipso iure non potest bona alienare, lec us priuādus, & plures alias autho ritates in confirmationē huius do ctrinę, Bal. allegat ipse Oxe. vbi su. c. 4. n. 11. Limitant rāmen hanc cō clusionem plures ex supradictis cū Burrio, & alijs, duobus in modis.

Primus, quando lis vertitur su per priuatione beneficij, ob nō re sidentiam: vel ob alium delictum, & ante resignationem, facta est te stium publicatio: tunc enim habe tur, ac si esset lata sententia priuationis, ut per iura ab eis allegata, & tunc nō potest resignare. Quam ta men limitationem ego intelligere quando facta testium publicatio ne, apparet possessorē omnino pri uandū, nullamq; ei cōperere defensionē: tunc resignare non pos terit, quia tunc perinde habetur, ac si esset priuatus ipso iure, nam idem esset in sententia, à qua ob notorietatem iustitiae non posset appellari, alias si dubium versaretur in iure, & in facto, benē poter it resignare, quemadmodum pos set resignare pendente appellatio ne, à sententia priuationis, ut vult Rebuff. vbi sup.

Sed ego valde dubito de hac li mitatione, nam cū priuandus sem per in omni tempore, vsquedū sit actualiter beneficio priuatus, in possessione & proprietate habeat ius, non video, quare illud nō pos sit cedere in fauore alterius, neq; vi la fraus sit, quia lex permittit, & quia

quia si ob delictū priuandus veniebat, poterit etiā alia via puniri. Si vero ob incōpatibilitatē, & nō residentiā, cesat causa priuationis eo renuntiante: tū etiā si notoriē constaret, quod̄ esset priuādus, ac pro inde non posset resignare, nec ut re sua, iam priuatus ipso iure cēse retur, & sic nō fieret differentia in 13 ter priuatū, & priuandū. Tū etiam, vt Abb. in d.c.f. in fin. dicit, quem Oxeda & omnes sequuntur, talis possessor potest optare inter hæc duo beneficia incōparibilia, & alterū eligere: atvero si de primo nō posset disponere, quia ex notoriē facti habetur ut priuatus, optare nō posset. Præterea licet dicta resignatio dicatur in fraudem cōdemnationis, nihilominus valet quia renūtiauit possidēs ius quod habebat: quemadmodum valet alienatio omniū bonorū in fraudē delicti, vel creditorum, licet rescindatur ex remedio tituli, si quis 16 in fraudē creditorū, quando apparet in fraudem factam, ex Bart. in l. post cōtractū, à nu. 11 ff. de donat. quem omnes ibi sequuntur.

14 Imo ex distinctione Bart. ibi communiter approbata constat, quod̄ alienatio vnius rei absque simulatione, etiam post litem contestatā quando bona ipso iure nō publicatur, est valida. Imo etiam & omnium bonorum, si fuisset facta absque simulatione, & per cōtractū onerosum, quod non firmo, quia ex tali alienatione præsumitur simulatio & fraus, ut per Barto. vbi

suprà. Tum etiam ipse Bart. ibi dicit quod̄ si alienatio esset facta post lentētiam appellatione suspe sam valeret, licet posset per viam attentati reuocari. In quo puncto reprehenditur à Barba. ibi in addi tione, & mérito, quia appellatio non tollit libertatem, quæ erat lite pendente, & ante sententiā, imo in ea conseruat appellantem ex titu. ff. nihil nouari appellatione pend. & quia quando agitur actione, aut per sequitione personali, non contrahitur vitium litigiosi. Ideo potest fieri alienatio lité pendēte, vt cum Baptista Ferreto & alijs, notat Me noch. cont. 79. nu. 27. lib. 1. & cū dict. glos. verbo, finita, & alijs notat Robert. Lanzel. in tract. de attent. i. p. c. 4. in præfatione, a nu. 479. Tunc enim contrahitur vitium litigiosi, quādo agitur actione reali, idque etiā procedit in beneficia libus, & ita intelliges quæ notant authores à Lanzeloto citati vbi sup. n. 493. Igitur constat ex his, q̄ alienatio, lité aut appellatione pendente facta à domino rei, licet ex aliqua causa veniat priuādus semper valet, in quocunque statu litis fiat, nisi simulata, & in fraudē fiat, vt constat ex Pico Anibale, & alijs repetentibus in dict. l. post contra ctum, nimirum etiam si id propter eadē rationem obtineat in beneficialibus, quando vitium litigiosi non contrahitur, quare non solum dubito de supradicta limitatione, sed eā penitus falsam iudico & quæ nō conseruat in praxi

Variarum quæstionum.

prout aliquando videtur non seruari.
 18 Secundus modus est, quando antea quam deus vel possessor priuandus resignaret, alius impetravit beneficium in casu privationis, tunc enim si possessor sciat de dicta impretratione, & gratia concessione resignare non potest: si vero ignoret, potest, & ita Gomezius, Domin. Butrius, & alij, quos ipsi elegant, tenent. Tenet etiā Christo phorus Rufiniacus ubi suprà c. 21. & Latius Lancelot. in d. c. 5. à nu. 10. cū sequentibus fo. 538. Sed ego etiā falsa existimo hanc differentiā, nā si scientia prouisionis impedit dicta resignationē, ob decreta irritans, de quo in nouis prouisionibus, idē etiā erit quando interuenerit ignorantia, quia decreta irritans afficit ignorantes, saltim quo ad annullationē actus: vt est glo. in Clem. vnica de concessione præben. & plura congerit Anton. Gabr. in suis communibus cōclusionibus lib. 6. tit. de clausulis, cōclusi. 3. per totam Robertus Lācelottus 2. p. c. 10. tit. de attenta. post auocationem causē à nu. 27. cū sequentibus, & facit, quia quādo Papa manus apponit prouisioni alicuius beneficij, sunt ligatae manus inferiorū, vt notat authores in c. vt nostrū de appella. & cū Paris. & alijs Lācelottus ubi suprà nō solum enim considerandum est an omnia sint Pontifici narrata, svel subreptio interuenerit, nam si hoc deficiat, iam constat de voluntate Pontificis, & in præiudicium

sue gratia non est locus designationi, etiam ab ignorantie facta, & ita consulerem si calus acciderit, & si resignaret in favorem aliquis in manibus Summi Pōtificis, & gratia noua expediretur in favorem resignatarij, eam iudicarem nullam, & subreptitiam. Ex quo infero falsum esse, id quod Capra, Vellacomba, & alij in lib. 4. communium opinionum tit. 42. à num. 20. dicunt scilicet reservationem Papæ factam de aliquo beneficio ad impretrationem alterius, non impedire eius permutationem cum alio, id enim apertere falsum est, quia si constat de voluntate Pōtificis volentis referuare siue tacite siue expresse certum corpus beneficij, impediti sunt inferiores, nec possunt de eo disponere in præiudicium dictæ reletationis, que afficit ipsum beneficium neq; obstat tex. in c. vnicō de rerū permuta. lib. 6. nā procedit in reservatione generali concessa in favorem expectantū, quā declarat Summus Pōtifex nō extēdi ex aequalitate ad beneficia vacātia per viam permutationis, ne per indirectū auferatur alicui libertas disponendi de rebus suis modo licito, & honesto & debito, & ita etiā tenet, & dicit esse cōmūnem resolutionē Mandat ad Regul. Chancellariae, reg. 1. q. 13. per totā, & inter reservationem specialem, & generalē, nulla est differentia, quando utraque habet decretum irritans: int per eundem in d. regul. 1. q. 3. Vides

Vides igitur, quod quemadmodum resignatio non valet apposita manu Papæ per prouisionem, qua inducit reseruationem, ex decreto irritanti, ut per Paul. Paris. consil. 47. lib. 4. ita etiam, nec permutatio facta, existente speciali reservatione beneficij, aut generali, nisi in favorem expectantium, ex quadam æquitate de qua in d. c. vñico, ut dictum fuit.

21 Quare, ad propositum redeinndo, limitatio hæc secunda est vera, & absque distinctione seruanda, & ut credo eam semper Rota seruat.

22 Tertia conclusio. Ordinarius pendente tempore necessario, ad expeditionem litterarum, & gratiæ concessionem, post resignationem, non potest, ob non residentiam, procedere contra possessionem beneficij incompatibilis, quod non vacauit ipso iure, quia non tenetur residere, sed potest habere & residere, dico possidere ambo beneficia, usq; ad dictam diffinitionem, & seruire vni per se, & alteri per substitutum, quod appetet ex sequentibus.

23 Primum, quia iste non fuit priuatus ipso iure, sed veniebat priuandus, & ideo potuit dictam resignationem facere. Si igitur potuit facere dictam resignationem, ex consequenti, potest possidere beneficium usque ad eventum resignationis, quia alias si priuaretur inanis esset resignatio, qui enim vult consequens, vult etiam boup

antecedens necessarium ad illud, vt in l. illud ff. de adquirend. haered. & in l. 2. & ibi DD. ff. de iurisdictione omn. iudi. at vero, quando quis potest licetè tenere duo beneficia incompatibilia, non tenetur residere in utroque, quia esset impossibile, poterit igitur vni deseruire per se, & alteri per substitutum, quia pro illo tunc censemur dispensatus à residentia, quemadmodum dispensatus circa pluralitatem beneficiorum, in dubio censemur etiam disponens quo ad residentiam ex, consequentia necessaria: ut vult Rebuff. in dicta praxi beneficiali lib. 2. titulo dispensatio, de non residendo, numer. 28. & cum pluribus dictus Alphonſus Oxeda in tractat. de incompatibilitate beneficiorum, part. 1. capit. 17. num. 29. gloss. Abbl. & Decius in cap. quia in tantum depræbeint & plures alij quos Oxeda ubi supra allegat, facit tex. in capit. extirpandæ. §. quia verò deprehend. Selua de beneficijs, parte 4. quæstione 6. numer. 2. immo, quasi in proprijs terminis, allegati ab Oxeda, &c dictus Selua dicunt, quod qui est pluralis licetè potest excusari a residencia in uno ex incompatibilibus. Si igitur excusat, non potest priuari ob non residentiam in uno ex incompatibilibus.

24 Secundò facit, quia missio nuntij ad Papam, ad facientiam resignationis in manibus Pontificis, est sicut missio nuntij ad prosequendam

Variarum questionum

dam appellationem , & est sicut quædam appellatio, quæ impedit Ordinarium, ne de causa se intromittat, ex text. in cap. meminimus cap. dilecti, el 2 de appellatio. & cū Portio. Imolensi, & alijs notat Robert. Lanzelot. in tract. de attent. 2. part. capit. 12. ampliatione. 16. à num. 1. cum sequentibus. Igitur sic erit in dicta missione , quæ propter authoritatem Sedis Apostolicae ligavit manus Ordinarij, vt nō possit procedere ad dictam priuationem, durante tempore conuenienti, ad resignationem faciēdam.

25 Quarta conclusio. Tempus intra quod debeat expediti gratia coram Sede Apostolica , non est determinatum à iure, ideo erit assignandū arbitrio iudicis, qui considerata distantia loci, & rei grauitate, maius vel minus tempus conueniens iudicabit, & eo finito , ad priuationem procedet: ita probat tex. in l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. oblig. latè Iacob. Menoch. in tract. de arbitra. iud. lib. 2. casu. 2a. nu. 1. cum sequentibus.

26 Quinta conclusio. Si Ordinarius procedat contra recipientē secundū beneficiū, aut officium incom patibile, & si non inducens priuationem primi ipso iure, & ad eiusdem priuationem ob non residentiam, & in cōpatibilitatem, non potest ipso facto eum spoliare & priuare: sed prius eum tenetur audire, & citare, & de causa cognosce re, si aliquam defensionem habeat & sententiam disinitiuā proferre,

à qua poterit appellari, glo. verbo. prouideat, in d. Pragm. in fin. alias nulliter procedet, & omnia per ipsum facta reuocabuntur, per viam attentati iniustitiæ, & nullitatis, ut colliges ex tex. in c. inter quatuor, & in c. ex parte, & ibi Abb. & Imol de cleric. non residentibus, idem Abb. in d. §. quia verò, nu. 21. & in repet. num. 16. gl. & doctores, in c. ex tue, de cleric. non resident. Oxeda in d. tract. c. 18. num. 5. & Bene dictus Capra in suo tract. regularū reg. 91. nu. 46. Selua latè in suo tract. de benef. par. 4. c. 3. 4. & 5. & licet Salzed. in additionibus ad proxim criminalem Bernardi Diaz, c. 52. verbo, ad priuationem, litera D. voluerit quod contra clericum non residentem, nō est necessaria solēnis citatio, sed solum requisitio, & spoliatio de facto, & allegaverit Gregorium Lopez & alios, intelligendus est, quando constat, nō residenti nullā defensionē cōpetere, alias male & perperā & contra iura & authoritates expresas, diceret, & in praxi prima opinio recipitur, & quando Ordinarij nō audiunt possessorem in tribunali bus Regijs, declaratur vim, fieri, prout ego in simili causa iam vidi declaratum. *ibidemq. eobis* 3. ent.

27 Sexta conclusio. In iure adoptā dum inter beneficia in cōpatibilitia, in quibus non inducitur priuatione ipso iure, vel ad resignandum nullū tempus videtur alsignatum, & determinatum, sed tamen arg. tx. in d. Extraua. Execrabilis videtur, quod

assignari & dari , sic determinat Colmas Gimier,in pragmatica,Sāctione Gallicana tit.de collationibus,glos.residential litera.E.in fin.Ex quibus omnibus constat resolutio huius quæstionis , cui finem impono.Laus Deo.

S V M M A R I V M quæstionis.14.

- 1 Appellari,an possit à sententia lata in causa reformationis pensionis;ibi. et declaratur tx.in Clem. i. de iure patronat. et de congrua assignanda, et à sententia, quæ eā assignat, an possit appellari, ibi, et declarantur plures decisiones Sancti Concilij Tridentini, et nu. 5.6. et 7.
- 2 Appellatio declaratur, an detur in causa alimentorum? et n.10. et 11.
- 3 Quæstio, an possit appellari à sententia lata in causa reformationis resolutur.nu.7. et 8. Vbi Respondetur ad contraria,
- 4 Appellari,an possit à procedente secundum conscientiam?
- 5 Pronisio,an detur Rectori petenti congruam lite pendente?

Q V Ä S T I O

Decima quarta.

AN à sententia lata in causa reformationis pensionis infra uorem Rectoris cui est assignata pars congrua, possit appellari, quoad utrumque effectum suspensiuū, & deuolutiuū? &

an lite pendente possit secretari pensio?

- 1 Pro parte negatiua , imò quod non possit appellari,saltim quoad effectum suspensiuū faciunt sequentia.

Primo,facit text.in Clement.i.
de iure patronatus,quem text. ultra scribebentes,ibi eleganter,& late declarant Cæsar Lambertinus,in tract.iuris patronatus,part.3.libr.2.q.10.art.9.& 10.cum sequentibus,& Rebuff.in tract.de cōgrua portione.q.4.per totam , vbi probatur,quod Episcopus in assignatione congruæ portionis , debet procedere secundum conscientiam & velo leuato , semotis omnibus exceptionibus , & allegationibus , & per consequens,semota appellatione,idque etiam nouissime videtur probare, tex.in cap.7. Sess.7 de reformatione , inter decisio-nes sacrosancti Concilij Tridentini,probat etiam tex.in cap.16.Sess.25.de reformatione,& in capit. 8. Sess.21.& in cap.4. eadē Sess. quæ omnia iura probant,quod ab assignatione congruæ portionis non admittitur appellatio,saltim quoad effectu suspensiū.Cū igitur in præsenti quæstione simus in materia assignationis cōgruæ portionis nō poterit appellari à sententia quæ eā assignat, saltim quoad dictu effectu.Confirmatur hoc argum.ex gloss.in d.Clem. i.verbo oneramus quam ibi Card.Ancharran. & alij

Variarum quæstionum.

sequuntur, & Lambertinus, vbi supra, art. 13. quæ dicit, quod si Episcopus a signat de nouo Rectori congruam portionem, & appellatur ab excessu a signationis, Episcopus non tenetur deferre appellationi, quoad effectum suspensum. Si vero sit contentio super congrua portione ab antiquo a signata, quæ tunc allegatur insufficiens, & Episcopus maiorem assinet, à qua a signatione appelletur, Episcopus non tenetur deferre appellationi, quoad dictum effectum suspensum: itaque nullo casu tenetur dictæ appellationi deferre, quia est ei onerata conscientia, & procedit ex dicto arbitrio & sententia: & de iure non appellatur à iudice, cui est onerata conscientia, ex dict. gl. quæ admodum in iure laudata, & singularis est, & eam plures commendant, & sequuntur, quos refert & sequitur Iacobus, Menoch. in tract. de arbitrar. iud. lib. 1. q. 8. nu. 40. & in materia appellationis cum Couarr. & infinitis alijs allegationibus eam defendit, & sequitur idem Menoch. in dict. tract. lib. 1. q. 70. per totam sequitur etiam cum Franco, & alijs Robert. Lanzelot. in tract. de attētatis. 2. p. cap. 12. limitat. 10. per totam. Igitur ad propositum redeundo casus glossæ oneramus est causus nostræ quæstionis: nam sicut ibi erat quæstio super congrua antiqua augenda, ita in præsenti, & sicut ibi Episcopus non tenetur appellationi deferre, quo ad effectum

suspensum, ita erit hic ob congruæ fauorem, & sic dicta glossa iūcto text. in euitabiliter facit pro hac negativa opinione. Secundo pro hac opinione facit, quia in causa alimentorum non conceditur appellatio à sententia lata in fauorem alimentorum, saltim quoad effectum suspensum, ut notat per tex. ibi Bart. in l. fin. ff. de appellat. recipiendi, num. 1. vbi allegat Speculatorem, & alios antiquos. Hanc eandem sententiam tenet glossa verbo decedat in c. qua fronde, de appellati. Speculator, in tit. de appellatio. §. in quibus, nu. 11. & cum infinitis sequitur, & communem dicit Antonius Corduba de Lara, in tract. de alimentis ad §. si vel parons, nu. 26. sequitur etiam Anton. Nizellus, in tract. de concordia glossarum, num. 35. fo. 191. tom. 18. tractatum novorum, sequitur etiam Lanzelotus Gallus, in tract. de statutis, vers. solidos. q. 6. num. 27. fol. 333. tomo. 2. Bald. Nouellus in tract. de dote. p. 9. priuilegio. 7. num. 2. Lanzel. in tract. de attentat. limitatione. 24. à nu. 5. cum sequentibus fol. 372. tomo 5. Rebuff. in 1. tom. ad leges Gallicas, tit. de sententijs prouisionalibus, art. 1. gloss. 2. per totam, & non ulsimè Ludouicus Pontanus, in tracta. de alimen. cap. 19. per totū, tomo. 8. par. 1. latissimè etiam cū Couarru. & Ludouico de Molina Aluarus Vazquez, rerum iudicatarum, consultatione. 1. per totam eleganter Auend. in repetitio. legum

gum Regni verbo, gouierno per totum, & facit expressus tex. in l. 6. tit. 18. ibi, sobre dar gouierno à ninos pequenos, lib. 4. Recopil. Si igitur in casu alimentorum non conceditur appellatio, quia res dilatationem non recipit, ita erit in causa congruae, quæ alimentis æquiparatur: ut notat Hieronym. Gigas in tract. de pensionibus, quæst. 95. & notant DD. in d. Clemen. prima, & Rebuss. vbi suprà idem in d. tit. de sententijs proqisionalibus in præfatione, num. 137. & sic iudicauit Rota coram Grato in causa decimarum Legionensis, quæ ut credo erat inter clericos villæ sancti Facundi, & incolas eiusdem loci, & Abbatem, & conuentum monasterij sancti Facundi Ordinis sancti Benedicti eiusdem oppidi ex altera, super seruitio Parochialium, quorum decimæ pertinent ad dictum Monasterium ex consuetudine, de qua decisio ne meminit Robertus Lancellottus in d. tract. limita. 24. fol. 372. tomo 5. num. 6. & 7.

His tamē non obstantibus (quæ verè non obstant) contrariam partem, nempe affirmatiuā, in terminis nostræ quæstionis tenuit dictus Hieronymus Gigas in tract. de pensionibus, quæst. 95. circa finem, & tenuit etiam Rebuss. in d. tract. de congrua portione, nu. 79. fol. 244. tomo 15. tractatum nouorum, par. 2. Fundamentum horum omnium est, quod in iure semper, & in omnibus casibus per

mittitur appellatio quo ad utrumque effectum, sulpicium, &c. de uolutuum, nisi inueniatur prohibita, ut in locis vulgaribus: atverò in hoc casu non inuenitur prohibita, ut patet ex responso ad contraria. Igitur enī permitta.

6. Et hanc opinionem tenendo (quæ teneri debet) & vera est, & semper, & pro ea consulti, & videi practicari, non obstant contraaria.

7. Nam ad prium respondeo, quod loquitur, quando Episcopus ex officio assignat congruam portionem Curato, quam antea non habebat, & non pet viam actionis à parte intentatæ, ut in præsenti quæstione, & ita etiam procedunt decisiones sancti Concilij supra citatae. Cum enim Episcopus procedat ex officio, procedit secundum suam cōscientiam ad assignanda alimenta Rectori, ut commode possit Ecclesiæ deferire, & procedit summarie, & de plano, vnde nimis si applicatio non sortiatur effectum suspe sium. Quando verò assignata cō grua à summo Pontifice, ut in præsenti casu, procedit per viam actionis, & ad partis petitionem, nimis si quoad utrumque effectum semper concedatur appellatio, propter præsumptionem, quæ est pro assignatione antea facta, & quia tunc non est periculum in mora, nec maxima iniuria ex parte Rectoris, cum possit sibi prouidere ex congruae assignatione.

Variarum quæstionum

8 facta. Neque obstat d.glo. verbo, oneramus, in secundo casu, nam iure non probatur, nec eam probat dicta Clementina, quæ solum loquitur quando de novo congrua assignatur Rectori, quæ antea nūquam fuerat assignata: & ideo securè contra illam tenendum est, & ego tenerem, tūm etiam Imol. ibi in fin. eam intelligit quando Episcopus procedit ex officio ad 10 assignationem congruæ, & est quādo inter eum, & Patronum super congrua assignata, non vero quando procedit ordinariè ad partium petitionem, & est quæstio inter Pa-
tronum & Rectorem. Neque etiā obstat, quòd à procedente secundum conscientiam non detur appellatio, nā vt videre est apud Menoch. & Lanzelotum, hæc opinio non est secura, & multi contra eā tenent, & si demus quòd vera sit, quando iudex non grauat nimis partem, nec excedit notabiliter. Si tamen excederet daretur appellatio, quoad vtrumque effectum, vt vult Francus, in cap. statutum. §. assessorum, verbo, cōscientiæ, de rescrip. in 6. Ego verò quoad effectū suspensuum, si iudex procedit ex officio, & summarie, & extra judicialiter ex forma mandati, secundum suam conscientiam, quæ sibi est onerata, nec partes tenetur audiē, in via ordinaria, tenerem opinionem glossæ. Si verò causa requirat iudicialem indagationem, & versetur inter partes, per viam actionis, semper contra eam tene-

rem, quia nullo iure probatur, & sic sentiunt Francus, Lanzelot. & alij in suis limitationibus. In præsenti verò quæstione sumus in via ordinaria, & causa inter partes vertente, & in rescripto, ex quo sententia procedit, quæ omnia denotat, & inducunt iudicialem indagacionem, & sic non erit locus glossæ supra dictæ.

Ad secundū respondetur quòd dupliciter proceditur, in causa alimenterum, primò summarie, & ex officio iudicis, scilicet quando pupillus, qui non habet vndē se alat, petit alimenta, vel quādo sunt decernenda alimenta infanti pupillo, vel minori, vel filijs, vel parentibus, vel quando aliquis petit hereditatem ascendentium, & lite pendente petit sibi decerni alimenta, quia non habet vndē se alat, & ex pēcas litis faciat, vt in casibus quos cumularunt latè Pontanus Molina. Vazquez, Lanzelottus, & alij vbi supra, & tunc à sententia vel decreto alimentorum, non conceditur appellatio, vt supra dicti existimant. Tūm propter necessitatē naturæ, & præsumptionem iustitiae: tūm etiam ne procedatur infinitum, & ita practicatur.

Secundò, proceditur ordinariè & ad partis petitionem, & per viam actionis, vt in præsenti quæstione, vt quando alimenta debentur ex contractu, & tunc proceditur ordinariè, & habet locum appellatio maximè si litigans polsit se aliunde alere, & ita declarat Auendañ.

vbi

vbi supra, & declarat Corduba vbi supra, n. 33. qui allegat Abb. Di- da. Perez, & alios, & allegat. l. 7. tit. 19. part. 4. & hoc est de quo agimus in præsenti quæstione, & sic non obstat contrarium. Et manet resoluta quæstio.

12 Fateor tamen, quod si congrua, ab antiquo, Rectori assignata, per tra-
ctum temporis ita facta esset exi-
guia, quod ipse magnam inopiam
pateretur, nec posset litem prole-
qui, quod tunc appellatione pen-
dete, per viam prouisionis sibi de-
beret decerni congrua sufficiens,
& sic procedunt, quæ in contra-
rium allegata sunt. Imò & si assig-
nata per sententiam, non esset ex-
cessiva, posset iudex appellationi 10
non deferre, quoad effectum sus-
pensionium. Quare hæc omnia arbi-
trio iudicis superioris, qui de atté-
tatis debet cognoscere dimitto, 12
qui etiam in dubio, nisi aliud sibi
constet ex processu iudicabit atté-
tatum, ex supra dictis quoad par- 13
tem quæstionis, quæ de secreto lo-
quitur resolutiù respondendum
est, non esse locum secreto, nisi es-
set timor dilapidationis, nam Cle-
ment. 1. de se quæstratione possel- 15
sio, & fructuum procedit, quando
prima sententia lata est in Rotta,
tum etiam non procedit in mate-
ria pensionis, ut per Gigantem in
tractat. dicto. quæstione. 46.
per totam. Et sic fini-
tur quæstio.

S V M M A R I V M
quæstionis. 15.

2 Tutor, qui reddidit rationes, an teneat
denuò redere? n. 2. & quid si red-
didit? absque calculatoribus, & au-
thoritate iudicis num. 3.

4 Presumitur pro rationibus datis à Cu-
ratorē in solemni forma, maximè si
ei data sit quietatio, & quid si non
constat, an integre, & per inuetariū
reddiderit? ibi, n. 1. & declaratur la-
tè, n. 6. & 7. & an presumatur esse
in dolo? ibi, & ex quibus conjecturis
presumitur dolus. ibi, n. 8. & quid
si probet quod integrè reddidit. nu-
mer. 9.

5 Liberatio facta à minore ex certa scio-
tia in favorem curatoris, an illi prof-
fit, & tollat dolum presumptum? &
num. 11.

6 Curator tenetur de novo reddere ratio-
nem, etiam si iam legitimè reddide-
rit, si minor errores probet, num. 12.

7 Curator si non constat de rationibus red-
ditis, etiam si habeat liberationem
generalem, denuò tenetur reddere
rationes, ibi, & quid si liberatio es-
set antiqua? ibi. num. 14.

8 Rationes presumuntur imperfectè da-
tae sine calculatoribus.

9 Liberatio generalis, an possit testibus
probari? & declaratur leges Regie.

Q V A E S T I O
Decima quinta.

V trū minor possit petere ratio-
ne à Curatore non obstante
quod

Variarum quæstionum

ipsum liberavit liberatione gene
rali? & quis eorum teneatur pro
bare rationes bene vel male red
ditas?

1. Hæc quæstio assidua est in pra
xi & DD. confusè in eius explica
tione procedunt, & eam ex pro
fesso tractauit melius omnibus,
Bart. Socinus consil. 159. & 190.
per tota consilia lib. 2. & consi. 92.
lib. 4. Ias. consi. 219. lib. 2. Cephal.
consi. 192. lib. 2. elegantissimè Ro
land. Valle consi. 49. per totum
lib. 1. & alij de quibus infrà. Qua
re pro eius vera ad praxim resolu
tione, colligo conclusiones se
quentes.

2. Prima conclusio. Si tutor suæ
administrationis rationem reddidit,
in dubio alio nō allegato, nec
apparente, non tenetur eam de
nūo reddere, argu. tex. in l. semel
C. de appochis publicis lib. 10. de
cilio. Genuæ 189. num. 3. Ioan
nes Monach. Fran. Joánes Andr.
& alij in cap. 1. §. fin. de cleri. & gro
tan. lib. 6. Auend. in 2. part. man
datorum Regalium, cap. 10. num.
39. Rebuff. in l. bobes. §. interce
dere fol. mihi 548. de verbis. fig
nificant. Decius consi. 24. num. 4.
Accued. in l. 22. num. 9. tit. 6. lib. 3.
Recopilat. Menoch. in tract. de
arbitrarijudicium, lib. 2. Centur. 3.
casu 209. nu. 37. Iacobus Dama
huderius de patrocinio pupillo
rum tit. de ratione tutorum, nu
m. 6.

3. Secunda conclusio. Si tutor aut,
bono

curator rationes reddit minori,
simpliciter, & absque calculatori
bus, hec sint à iudice per senten
tiā approbatæ, nec ipse genera
lem liberationem tutori, aut cura
tori fecerit, nec super eis pacti
sint, & minor ipse alleget errorē,
vel errores, & petat denuo reuide
ri, etiam si pluries petat, audiend
us est, ita Bald. & Salicetus per
tex. ibi in l. vnica C. de errore cal
culi. Et aduerte, quòd tunc mi
nor, nec aliis qui petit rationes
reuideri, non tenetur errores pro
bare, sed sufficit allegare: vt sen
tiunt supra dicti & Iass. & Curtius
in d.l. vnica.

4. Tertia conclusio. Si tutor aut
curator rationes reddidit per cal
culatores, qui eas absolverunt,
vel à iudice approbatæ sunt, vel
pactum post eas factas interuenient,
vel generalis liberatio, aut quieta
tio successit, tunc præsumitur pro
rationibus datis, & qui vult, vt
denuo sibi dentur, tenetur erro
res allegare & probare, ita sentit
Bart. in l. 2. C. de iure fisci, lib. 10.
Iass. in d.l. 1. num. 6. notat Socin.
d. consi. 190. num. 3. & consi. 92.
num. 8. notat Valle dict. consi. 49.
à nu. 50. & 56. Decius consi. 1. 10.
num. 9. Paul. consi. 3. 6. lib. 2. Ce
phal. d. consi. 192. num. 45. & nu
m. 1. & 3. lib. 2. Bertachi. in tract. de
Episcopo part. 6. num. 6. Paris. cōs.
8. 9. lib. 1. per totum Riminal. Iu
nior consi. 300. num. 67. lib. 2. Ve
roi. consi. 191. num. 41. lib. 1. Me
noch. ubi suprà num. 40. Mascar.

in

in suo tract. de probatio lib. 3. conclusione. 1258. num. 16. licet contrariū tenuerit Placētintus, Gutierrez. in suo tract. de iuramento confirmatorio. i. part. capi. 40. nu. 18. deceptus ex dictis authoribus, qui contra eum loquuntur, nisi in casibus de quibus in conclusionibus. Et ratio pro hac conclusione clamatur, nam cum tutor fecerit, id ad quod erat obligatus putā rationes reddere, præsumitur pro eo, & qui dicit non benè reddidisse, id probare tenetur, ex allegatis ab codē Gutierrez, vbi suprà.

5. Quarta conclusio. Si cōstat de redditione rationum à tutore, vel curatore facta, non tamen ex probationibus, aut scriptura constat, quòd redderit eam integrè & perfectè, prout tenetur per inuentarium legitimū, aut librorum rationis, non obstante quacunque liberatione, denuò eam reddere tenetur in forma solemni: ita omnes vbi supra concludunt ex Card. & Imol. in Clement. i. quia continet de religiosi domi. Paul. consil. 342. lib. 2. Neuizan. consil. 94. in si. Anchār. consil. 33 i. Baeza, in tract. de decimā tutorum, cap. 2. à num. 162. cum sequentibus, Cabalcan. in tract. de tute, & curatore, à n. 230. cum sequentibus, Iacobus, Damahuderius, in dicto patrocinio pupillorum, tit. de tutorum liberationibus, cap. 2. num. 48. adducunt rationem, quia ratiō non sufficiens redditā, nō iudicatur redditā, ex l. quotiens, ff. qui satis

dare cogantur, & quia contra non exhibent in libros rationum, & in uentaria præsumitur dolus, ex notatis in illi tutor qui reportorium ff. de administratione tutorum, & in l. i. §. officio. ff. de tutellis & rationibus distrahen. & in generali remissione non venit dolus, ex h. creditor. §. Lucius. ff. manda. & notatur, in l. tres fratres, & in l. empr. §. Lucius. ff. de pact. notat latè Mascard. in d. tract. part. 3. conclus. 1253. à nu. 8. cum sequentib. 6. Et licet in nu. 19. cum Felin. & alijs id limitet in dolo præsumpto, qui includitur, secundum ipsum, in generali quietatione, & remissione, quòd etiam sentit Couar. lib. 2. variarum c. 14. num. 2. versic. secundum: authores tamen, qui ab ipso citantur non benè id probant: nā Decius consl. 177. num. 4. Felin. & Anton. in cap. Fraternitatis, de testibus, Decius, in l. contractus de regul. iur. num. 40. & Cagnol. ibi à nu. 7. cum sequentibus Paris. cōsl. 42. nu. 35. lib. 1. tolūm dicunt dolūm præsumptum, qui consistit in omittendo, posse remitti per pāctūm: hoc enim non negamus, nā idem etiam obtinet in dolo vero de præterito, vt notat Bar. in l. Auriol. §. Gaius. ff. de libe lega. idem Bald. Salicet. Ias. & Curt. in l. actio ne. C. de transactio. Paul. Iass. & Alex. in l. si vnius. §. illud. ff. de pactis, & licet etiā Cagnolus dicat, quòd dolus præsumptus tacite remitti potest: etiam non negamus, dum modo ex iudicijs perspicuis collig-

Variarum quæstionum

gatur remissio, aut renuntiatio, idemque etiam erit in dolo vero quando vel verba renuntiationis, sunt nimis generalia, vel quis renuntiat actioni, ut vult gloss. in d.l. actione in fin. & Bart. vbi sup. Menes in d.l. actione. n. 6. notat etiam Conar. vbi sup. Sed quod simpliciter in generali remissione veniat dolus verus, vel presumptus, non dicunt, nec docent, nec etiam ego inuenio legem quæ disponat, in generali remissione dolu presumptu contineri, ex quibus non videtur vera dicta limitatio.

⁷ Quare verius existimo, quod si dolus sit presumptus, ex vehementi præsumptione putata, quod tutor non fecit inuentarium, quo casu præsumitur bona minoris surripisse, ut in d.l. tutor, notat etiam Plotus, cum pluribus, in tractat. de in litem iurand. §. 9. num. 26. quod tunc non intelligitur remissus, quemadmodum, nec dolus verus, quia æquiparatur dolo vero, ut cū Bal. Curtio Duarenio, & alijs notat idem Plotus in dict. tract. §. 49. num. 3. Et de dolo vero, quod non veniat in generali remissione, notant Bar. vbi supra, per textum. ibi Fulgosius Curtius Ias. Menes. n. 6. declarando glo. in l. actione supra dicta. Et confirmatur quia ideo dolus verus, non includitur in generali remissione, ne detur materia surripiendi, & delinquendi, & quia partes ignorabat occultata à dolo so, ex dict. l. tres fratres, idem etiam inconveniens militabit in dolo

præsumpto, nam tutor occultando inuentarium, & rationes, poterit impunè bona minoris, eo ignorante, surripere.

⁸ Si vero dolus præsumptus præsumatur ex leuibus coniecturis, aut ex eo nihil adsit, nec possit ad esse tutoris, nec abesse minori, tunc existimo quod includeretur in dicta generali remissione, & ita contraria procedunt.

⁹ Ex quo singulariter infertur ad nostram conclusionem, quod si probaretur ab ipso tutor, vel curatore, quod integrè, & sine fraude, & de omnibus bonis minoris rationem dedisset: tunc licet non exibuisse inuentarium, non tenteretur iterum reddere, quia cum dolus non esset damnosus, censetur inclusus in generali liberatione, ex Barbat. vbi supra. Confirmatur, quia quando tutor probat bona omnia, quæ minor habebat, & quod plura non habebat absque fraude, tunc propter non confessionem inuentarij non defertur contra illum iuramentum in litem quia cessat vehemens præsumptio doli, ita cū Plato Calcaneo, & alijs probauit Menochius, in tracta. de arbitra. iudi. lib. 2. cent. 3. casu. 208 num. 21. Cum igitur remaneat quasi in efficax doli præsumptio, nimis si compræhendatur in generali remissione. Secundò infertur, quod si minor effetus maior ex certa scientia, quæ constasset ex verbis liberationis, & ex alijs coiecturis, dedisset generalem liberacionem

nem tutori includeretur dolus etiam verus, qui potest remitti, præteritus saltim, ex supradictis, & ita latè sermone dēfendit Cephal. vbi suprà, quod nullam patitur difficultatem. Constat ergo ex supra adductis, quod nostra cōclusio vera est, quam etiam tenet, & sequitur Plotus in d. tract. §. 5. num. 36.

¹¹ **Quinta conclusio.** Si tutor aut curator rationem reddidit per inventarium, & librum rationis, tenetur denuò eam reddere si minor errores probet, ex Socin. & alijs vbi suprà, maximè si errores consistant in eo quod aliqua bona sua remanserunt apud curatorem, vel quod ipse occultauerit, vel dolum in perniciem minoris cōmiserit, ut Socin. vbi suprà latissimè notauit, quem vide.

¹² **Sexta conclusio.** Si non constet de rationibus redditis neq; in forma solemni, nec minus solemni, & simus omnino in dubio, sed solùm appareat liberatio generalis in fauorem curatoris, aut tutoris cum relatione rationis datæ: tunc si tutor non probat verè, & integrè rationem datam, denuò reddere eam tenetur: ita colligitur ex mente Socini Ias. Roland. & aliorum vbi suprà. Et ratio est, quia in præsenti materia rationum redendarum à curatoribus, requiriatur actualis redditio rationis, vt in l. cū seruus ff. de conditio. & demonstra. At vero vbi ad euitandas fraudes, vt in præsenti casu re

quiritur facta fuisse, nō sufficit cōfessio, quia est materia suspecta, alias de facili leges fraudarentur, & bona pupillorum turriperētur, & hoc modo intelligendo facit dicta ratio, quod non sufficit cōfessio, quia actus est suspectus, & prohibitus, ex l. si forte f. de castrensi pecul. & ex glo. cōmuniter approbata in l. donatio. C. de proba. & ex l. qui testamentum, ff. de proba. & ex l. fin. & ibi glos. C. māda. & faciunt quæ dc confessione suspecta, notat latè Mascal. cum pluribus in d. tract. de probatio. part. . conclusio. 364. & 365. cum alijs tribus precedentibus, & ita intelligendo, rectè concludunt rationes tradditæ à DD. quæ alias non concluderent.

¹³ **Septima conclusio.** Si libera-
tio esset iam antiqua, putà ab hinc
viginti annis confecta, tunc puto
quod omnia præsumuntur sole
nitè acta, & quod minor tene
tur probare rationes, vel nō datas
vel minus plenè datas, ex notatis
in l. sciendum ff. de verbo. obliga
tioni. & in cap. peruenit de censi
bus, & facit: quia solutio præsumi
tur ex diuturnitate temporis, con
currente silentio creditoris, argu
mēto l. si quis forte §. 1. ff. de pœn.
& cum Deo Paril. Alex. Corneo
Craueta, & alijs, latè notat Mascal
dus in d. tract. de probatio. par. 3.
conclusio 1319. a num. 16. cum
sequentibus, & confirmat mani
festa ratione, quia alias nullus es
set litium finis, & daretur occasio
mille

Variarum quæstionum.

mille fraudibus, nam a communi-
ter accidentibus, in tanto tempo-
re succedunt vel obliuiones, vel
amissiones scripturarum, & mor-
tes testium, ita quod difficillimū
esset tutori denuo bonas rationes
dare, & posset minor cum eius ia-
ctura locupletari, quod ferendū
non est.

15 Octaua conclusio. Posset atten-
tari (quia à communiter acciden-
tibus, secundum usum communē,
ad dandas rationes à tutoribus no-
minantur calculatores,) licet hoc
à iure non requiratur, si tamen si-
ne eis essent datæ præsumeren-
tur imperfectè datæ, ac pro inde
denuo essent dandæ, quemadmo-
dum dicit Socin. d. consi. 94. à
num. 14. quando ex statuto requi-
rebantur, quod tamen, concurren-
tibus alijs et si leuisimis indicijs
rationes non perfectè redditæ, ve-
rum existimo, alias non.

16 Nona conclusio. Liberatio ge-
neralis, in materia præsenti potest
duobus testibus probari, quia om-
nis solutio duobus testibus proba-
ri potest: ut per Anton. de Butrio
in cap. ad audientiam, num. 11. de
præscriptionibus notat DD. in
l. testium C. de testibus notat etiā
eleganter Mascard. in d. tract. de
probatio. 3. part. conclusio. 1319.
à nu. 16. notat Aluarus Valascus
in tract. iuris emphiteotici, 1. par.
quæst. 7. à num. 7.

17 Nec obstat d.l. testium, & l. par-
titæ quæ cum ea concordat l. 32.
tit. 16. par. 3. nam procedit quod

contractus fuit celebratus in scrip-
tis, ex partium conuentione cum
additamento, quod absque scrip-
tura non valeat contractus, & ita
declarant cum pluribus Mascard.
& Valascus vbi suprà.

18 Præterea hodie ex l. 2. titu. 21.
lib. 4. Recopil. ibi, por testigos, sem-
per solutio in quoconque casu po-
test duobus testibus probari, & ita
intelligit ibi Aceb. num. 18. qui
ait sic practicari, omissa distinctio
ne Auenda. quam ipse refevit, &
quam nunquam in praxi vidi ad-
mitti, & sic d.l. 32. cum d. l. testiū,
usu antiquata est, & cessant declara-
tiones, de quibus per Mascard.
vbi suprà, & eundem in 2. parte
conclusio. 983. per totam, secu-
reque solutiones Canonum em-
phiteosis, testibus probari possunt
ut per Valascum vbi suprà, cum
quibus finitur hæc quæstio.

S V M M A R I V M quæstionis. 16. §. 19.

² Filius naturalis, quando admittatur
ad successionem fideicommissi, et
maioratus num. 2. quando filius
naturalis succedit in fideicommis-
sis, et excludat substitutum sub con-
ditione, si sine liberis decesserit, n. 3.
et ibi latè videatur usque ad nu.
4. et s. eiusdem quæstionis an appella-
tionem filiorum etiam naturales in-
telligatur nu. 5. ubi interpretatur
casus legis Lucius in §. fin de leg. 2.

⁶ Filiorum appellatione, etiam naturales
veniunt, nisi contrarium de mente
reflato-

- testatoris cōstet: quam questionem
per te videas, et communem multi 16. An valeat argumentum de fēudo ad
affirmant.
- 7 Filiū naturale, quando statutum,
aut consuetudo, illum legitimum 17. Et an filius naturalis succedat, vel nō
faciat.
- 8 Condītio si si liberis ab homine expræ
sa, et etiam condītio, si sine liberis à
lege sub intellecta, eundem sortiun
tur effectum, et ita intelliges, text.
in l. cum auus, de condītio, et demon
stratio. et l. cum acutissimi. C. de fi
dei commis. et quomodo differant fi
lii spuri et naturales.
- 9 Filii naturales, quando gaudent hono
re et nobilitate parentum.
- 10 Filii naturales et legitimi, in hoc Reg
no in conseruatione familiæ, et ag
nationis, sunt eiusdem qualitatis et
conditionis, conseruantque nomen,
et arma contra infrā. Et si ratio in 20. Comprobatio opinionis Vlpiani per infi
testamento non sit expressa; si tamē
una sola potest dari, ipsa attēditur,
tanquam si esset expressa, et colligi
tur voluntas testantis. nu. 11.
- 11 Filius naturalis in hoc Regno, quando
admittatur ad successionem maio
ratus et fideicommissi, et substitutū
excludat?
- 12 Filius naturalis, an sit capax succeden
di in maioratu: num. 13. et quid nō
succedat, vide ibi Gregorij opinio
nem, et aliorum scribentium.
- 14 Condītores maioratum prætendūt in
conditione maioratum agnationis,
et nominis conseruationem, et alia
rum dignitatum, num. 14.
- 15 Quando filius naturalis succedat in
maioratu, et quid in successione
Regni, et quantum valeat in iure 25. Reprobatur opinio Caldas, qui à Bart.
- nostro argumentū à cōtrario sensu.
An valeat argumentum de fēudo ad
maioratum, et de emphiteusi ad
maioratum?
- 18 Filius naturalis an succedat in fēudo,
vel non, et qui non succedit in fēu
do an possit sucedere in emphiteusi?
Filius naturalis an dicatur, filius
verus proprius aut iustus?
- 19 Ut autē filii naturales ad successionem
fideicommissi admittatur, oportet
voluntatem testantis considerari,
et attendi. Vide etiam opinionem VI
piani, et Papiniani, in §. si quis roga
tur, et quomodo in dubio naturalis
filius admittatur ad successionem
fidei commissi, et an sit quæstio vo
luntatis, aut quando iuris.
- 21 Confirmatio quæstionis, per responsum
Iuris consulti, in l. fin. de iure delibe
rand. reiectis multorum contradic
tionibus.
- 22 Interpretatio ad d. §. volo, in confirma
tionem. §. si quis rogatus, quā vide
re poteris, usque ad finem. n. 22.
- 23 Responsum ad replicationem intellectus
§ si quis rogatus, ut bene aduertit
August. Veroius, per totum. nu. 23.
- 24 Replicatio Abbatis, et Decij in d. c. in
præsentia, et intellectus eiusdē tex
tus an natus ex seruis, et ex seruili,
et licito cōtubernio dicatur nasci na
turalis, seu legitimus filius? an cōtuber
niū inter seruos sit tāquā matrimon
iū, aut sit inter liberos cōcubinatus?

Variarum quæstionum

- opinione recessit, quem videas, et
admittitur Bart. opinio qui recte
intelligit dictum §. Volo, colligen-
do ad virginem mentem Vipiani
quem multis sequuntur, n. 2 s. (¶) 26.
- 27 Intellectus ad responsum Iuris Consul-
ti in d.l. Lucius §. fin. ibi Claudius,
qui m. videas.
- 28 Respondetur ad l. heredibus §. fin. ad
Trebilian. (¶) declaratur verus, et
genitus l. intellectus.
- 29 Filius furiosus an faciat deficere con-
ditionem, si sine lib. ris deciserit ibi.
- 30 Filius naturalis an excludat substitu-
tum, et quando? num. 29. (¶) intel-
lectus ad l. generaliter §. cum autē
ibi, sine iusta sobole, reprobando op-
pinionem, (¶) responsum Benedicti de
Barzis, ibi, iusta enim soboles, an in-
telligatur de naturali, aut de legi-
timatantum ibi nu. 30.
- 31 Differentia inter conditionem subin-
tellectam à lege, et conditionem
ab homine expressam, quam diffe-
rentiam coll. ges, ex d. §. cum au-
tem, (¶) d. §. si quis rogatus.
- 32 Ius a soboles semper presumitur de le-
gitimo matrimonio, nisi aliud con-
sistet de mente testatoris, ad repellen-
dum substitutum.
- Filius naturalis non excludit substitu-
tū, nisi aperte constet de volunta-
te testatoris, (¶) hoc est tenendū, tā
in consulendo, quam in iudicando.
- 33 Conditione si sine liberis an intelligatur
de legitimis aut naturalibus, tām
in feminis, quam in masculis maio-
ratus co dentibus? (¶) non est pre-
sumendum, quod mulier habeat fi-
lios naturales, ibi, (¶) in maioratibus
præeditur nominis et familiæ con-
seruatio.
- 34 Filii naturales, utrūm succedant in fi-
deicommissis, tām patri quā matri.
- 35 Filii illustrium naturales an succedat
parentibus habentibus dignitatis,
et quomodo, videas authores de
hac materia scribentes, ibi.
- 36 Opinio procedens approbatur.
- 37 Filii illustrium naturales an gaudet
parētum suū prūlegio, et equi-
parentis alijs nobilibus, et perfectè
conseruet nōmē generis, et similitat
eadē ratio, quæ in legit. mis, nu. 37.
- ## Articulus & §. 2.
- ### quæstionis. 16.
- 2 Filius succedes in maioratu aut in fæu-
do religionem ingrediens, an succe-
dant consanguinei proximiiores in
gradu an vero monasterium in
quo accepit habitum? (¶) quādo mo-
nasterium sit capax bonorum?
- 3 An monachus cui competit successio
maioratus conseruet agnationis no-
men, et si monasterium sit capax
successionis maioratus.
- 4 An in maioratibus nobiliū in huc Reg-
no succedat monasterium, num. 4.
- 5 An in anniversarijs capellis patrona-
tibus, et molarationibus factis à
particularibus personis tertij, et
quinti succedat monasterium, (¶)
et de Decijs et aliorum scribentis
opinionem.
- 6 Quando monasteria monachorum Ord-
inis etiam Minorum sint habilia ad
succedendum, et super hoc inter-
pretatur Concilium Tridentinum,

- ¹⁰⁰ Sessione. 24. cap. 3. de reformatione.
 7 Quando monasterium ad succedendum
 sit capax, vel non?
 8 Quando filius naturalis ad successionem
 maioratus admittatur, et hoc indu-
 bitanter afferunt multi, quos vide
 bis in proprijs terminis, n. 8. et quando
 spurius filius succedat parentibus non
 solum in bonis, sed etiam in dignitatibus.
 9 An monasterium excludat filium na-
 turalem? et quando monasterium ex-
 cludatur a filio naturali in maiora
 tum, et quando filius naturalis conser-
 uet, et substineat nomen et arma,
 et preferatur monasterio. Monaste-
 rium succedit contra voluntatem
 testatoris, eod. num.

Q V A E S T I O

Decima Sexta.

VTrum filius naturalis suc-
 cedat in maioribus, patro-
 natibus, & anniversarijs Hispa-
 norum, & si deficiant consanguinei
 legitimi, an saltim in defectu
 eorum admittatur, saltim si perso-
 na nobilis sit, & nobiliter viuat,
 & an consanguineus legitimus
 monachus eum excludat.

Quæstio hæc diuiditur in duas
 partes, prima est, an filius naturalis
 succedat in primogenijs? Secunda,
 an saltim admittatur in defec-
 tum legitimorum consanguineo-
 rum? Et an monachus vel mona-
 chis qui legitimi sunt cu excludat?

Pars prima, & §. primus.

Pro parte affirmativa, quod filius naturalis admittatur facit,

quia de fideicommissis ad maiora
 tus valet argum. ut latè resoluit
 Molin. lib. 1. de primog. cap. 7. per
 totum, & cum Alex. Socin. Ias. &
 alijs Anton. de Gamma in decisio-
 nibus Lusitanis, decif. 278. nu. 14
 & Pelaez de Mieres, in tract. maio-
 ratuum lib. 2. q. 6. n. 6.

At verò filius naturalis succe-
 dit in fidei commissis, & venit ap-
 pellatione filij, & excludit substitu-
 tum sub conditione, si sine liberis
 decesserit primo nominatus, aut
 vocatus, ergo, ita in primogenijs.
 Antecedens probat tex. expressus
 in l. ex facto. §. si quis rogatus, el 1.
 ff. ad Trebel. ibi. Naturalem filium
 efficere, ut deficiat conditio, et in li-
 bertino, eodemque colliberto scribir, etc.
 Vbi Vlpian. ex authoritate Papi-
 niani, lib. 8. questionum probat, si
 filium naturale excludere substi-
 tutum, sub dicta conditione, quod
 idem Papinianus in libertino, eo-
 demque colliberto notauit in l. cu
 pater. §. volo. ff. de legat. 2. vbi pa-
 tronus iussit dati prædia libertis
 suis & quod si quis eorum sine
 decesseret pars eius ad collibertos
 veniret: unus decessit, qui habe-
 bat filium, & fuerat in servitute con-
 ceptus, eratque iam libertus ut alij,
 & collibertus patris dubitauit Iu-
 reconsultus, at iste faceret defice-
 re conditionem, & excluderet sub-
 stitutum, cum non esset legitimus
 sed naturalis: nam in servitute con-
 ceptus, etiam si in figura matrimo-
 ni, non potest esse legitimus, ex
 his quæ notant Bartolus, Alexan-

Variarum quæstionum

Ripa, & omnes, in d. §. si quis ro-
gatus, latè Aug. Veroius post De-
cium in cap. in præsentia, nu. 209.
de prob. & in §. i. instituta de serui
li cognat. & respondet Papinian.
eum substitutū excludere. Vndē
licet inter authores ingens pug-
na sit, an filius, de quo in illo text.
fuerit conceptus in figura matri-
monij, vel non? & an non concep-
tus in tali figura esset spurius, aut
naturalis: de quo latè & subtiliter
dictus Aug. Veroi. qui modo de-
fendit Barto. modo Abbatem, qui
inter se contrarij sunt, attamen in
quocunque sensu dictum respon-
sum accipiamus, semper pro hac
affirmatiua parte facit.

4 Idemque etiam probat text. in
l. hæredibus. §. fin. ff. ad Trebe. ibi.
*Nam & si matrimonium cum furio-
sa non fuit, tamen satisfactum est huius
modi conditioni. Vbi Titius filiam fu-
riosam hæredem instituit, & si si-
ne liberis decederet, iussit portio-
nem suam ad fratres deuenire, po-
stea testator ipse de facto furiosam
copulauit matrimonio, quæ ex ma-
rito liberos habuit, dubitabatur,
an hi liberi facerent dictam con-
ditionem deficere, & dubium fa-
ciebat, quia furiosa non potuit in
matrimonium consentire, & per
consequens matrimonium de iur-
te non tenuerat, nec filij legitimi
erant, nec bona parentum fides
prolem potuit legitimam facere,
quippe qui in furiosa, nec mala
fides, nec in marito bona fides, ad-
erat, cum eam furiosam, & incar-*

pacem contrahendi videret, & per
consequens, liberi erant naturales
& non legitimi, nihilominus res-
pondet Consultus, quod dicti libe-
ri excludunt substitutum, & faciunt
deficere dictam conditionem. Quod
confirmat tex. in l. Lucius. §. fin. ff.
de legat. 2. ibi Claudioisque credi-
tur appellatione filiorum natura-
les liberos, idest in seruitute con-
ceptos contineri. Accedit etiā Tre-
batij sententia, in l. fi. ff. de iure de
libera. ibi, quia filij appellatione li-
bertini quoque continentur. Ex
quibus iuribus aperte patet, quod
filiorum, aut liberorum appellatio-
ne, naturales continentur, & fa-
ciunt dictam conditionem defi-
cere. Ex quibus etiam iuribus hanc
opinionem pro regula generali,
nisi contrarium de mente testato-
ris appareat tenuerunt, & posue-
runt Bart. n. 2. Rip. nu. 10. in d. §. si
quis rogatus, qui hanc dicit comu-
nē opinionem, & cum Decio, Bur-
sato, Sfortia, & alijs infinitis ma-
gis communem & veriorem dicit
Michael Crass. in suo tract. sentet.
q. 37. n. 2. & eadem etiam videtur
tenere Corneus, consil. 202. num. 9
lib. 3. & consil. 131. n. 5. lib. 3. idem
Cornelius, consil. 22. num. 12. lib. 2.
& consil. 131. n. 2. lib. 2. idem te-
nuit Socin. consil. 182. num. 1. lib.
2. & Decius consil. 433. n. 17. Soci.
Junior, consil. 154. n. 3. lib. 2. & cum
distinctione Bart. in d. §. si quis ro-
gatus, transit Ferrara. in sua pra-
ctica Papienisi in forma libelli,
quo agitur ex substitutione, glossa
de-

decederet sine filijs, num. 2. & hāc etiam opinionem communem dicit & eā videtur sequi, licet postea arbitrio iudicis remittat, Ludouicus de Molin. lib. 3. de primogn. cap. 3. à nu. 41. Albara. in tract. de coniecturis vltimorum voluntatū lib. 2. cap. 1. §. 1. nu. 19. Antonius Gomez in tomo 1. de vltimis voluntatibus, cap. 5. num. 40. Rolan. à Valle consl. 67. à num. 1. lib. 3. Paris. consl. 14. num. 20. lib. 2. Manticā in tract. de coniectu. vltimorum voluntatū. lib. 8. tit. 7. à num. 4. & eandem cum pluribus sequitur, & communem dicit, Bursatus consl. 5 1. nume. 20. lib. 1. Anton. Gabr. lib. 4. communium conclusionum tit. de fideicommiss. conclusio. 1. num. 67. & 68. & alius cōmunita lib. 5. commun. opinio. tit. de naturalibus liberis, versi. resultat, & hi Alex. & alios infinitos authores allegant, qui huius fuerunt sententiae.

7 Immo quando filius naturalis, per statutum, aut consuetudinem est legitimus hæres patris, indubitanter eam tenuit Corneus vbi suprà idem tenet glos. in d. l. hæreditib. §. 1. & est cōmuni resolutio: vt per Franciscum Caldas Pereyra Lusitanum in tract. de nominatione emphyteotica, quæst. 20. n. 14, Gabr. Paleotus in tract. de notthis, & spurijs, cap. 27.

8 Et non solum supra dicta opinio procedit in cōditione, si sine liberis, ab homine expressa, sed etiam in conditione, si sine liberis

à lege sub intellecta, vt cum pluribus Menesius in l. cū accutissimi num. 3 1. licet fateatur magis communem esse distinctionem Bart. in d. §. si quis rogatus, vt per eum ibi nu. 30. & in calu tex. in l. cum Auus ff. de conditio. & demonstra. & in l. cū accutissimi, vbi idē Menes. C. de fideicommissis, & in l. generaliter §. cum aucteīn, C. de institu. & substitutio. prout quando descendentes sunt grauati restituere alicui absque aliqua conditione expressa, & ita tenent Bar. Angel. Cinus Fulgos. Decius, & alij relati per Anton. Gabr. vbi suprà, & tenet etiam Benedictus de Barzis in tract. de filijs non legitime natis, num. 16. qui responderet ad tex. in d. §. cum aucteīn, ibi sine iusta sobole, qui contrarium teneare videtur, vt procedat in filijs spurijs non naturalibus, nam naturales ex concubina habiti illo iure, vt iusti filij, & iusta soboles habentur. Ex quibus remanet fūdatum, quod filius naturalis admittitur ad fideicommissum familiæ relictum & excludit substitutum, & per consequens eodemmodo debet admitti ad maioratum, consequentia patet ex p̄tmissis.

9 Secundò facit, quia naturalis filius, secundū huius Regni leges, & generalē cōsuetudinē gaudet honore, & nobilitate parētū, & iudicatur vt de familia & parētela, & eius prērogatiis gaudet: vt notat late Ioan. de Rojas Valentinus Inquisitor in suo tract. de successio,

Variarum quæstionum

ab intestato c. 15. à n. 18. & Gutierrez Placentinus in suis practicis 11 quæstionibus, ad nouā legū Regia rū, collectionem lib. 2. q. 105. n. 2. & Ioannis Garsia in suo tract. nobilitatis, quem infra Deo volente citabimus: imò ex dict. consuetudine videmus in Hispania plures filios naturales possidere maioratus, & domos illustres, aut saltim descendentes ab eis, & videmus etiam iudicari, ut decippo, & agnatione, & quod portant nomen & arma agnationis, absque vlla distinctione, & sedent, & ambulant cū nobilibus, & consuetudo potest facere naturales, decippo, domo, & agnatione, & quod ferant nomen & arma, & conseruant familiam, ut per Rayner. in tract. de nobilitate in 2. quæ. 5. quæstionis principalis Bart. in tract. de insignijs, & armis collatione. 2. & cum Nicolao de Vvalden. Dominic. Socini. Afflict. Boer. Guidone Papa, Ange. & alijs late Tiraq. in tit. de nobil. c. 15. nu. 10 25. Si ergo naturales in hoc Regno conseruant agnationem & honorem familiarum, eadem ratio militat in eis quæ in legitimis, ideo enim legitimi admittuntur ad successiōnem maioratus, quia conseruant nomen, arma, & agnationem parentum, ergo idem ius, & succedent in maioratibus. Vbi enim eadē est ratio, debet esse idem ius. l. illud, & ibi Bal. & Flor. ff. ad l. Aquil. Imò ex identitate rationis 13 colligitur voluntas testantis, vt colligitur ex his, quæ latè notauit de.

Mantica, in dict. tract. lib. 6. tit. 14 per tetum. Tum etiam & si ratio in testamento non sit expressa, si tamen vna sola potest dari, ipsa attenditur, ac si esset expressa, ex Ful goi. cons. 15. num. 1. & cum Corneo, Ripa & alijs, idem Mantica vbi sup. num. 20. Et hæc ratio vel dispositionem restringit, vel eam ampliat de persona ad personam, ut cum Tiraquelo, & alijs tradit idem Mantica vbi supra, num. 22. 23. & 24. at verò filij naturales admittuntur & excludunt substitutum ex volūtate vera, aut præsumpta & conjecturata testantis, ut absolutè docuit Ulpian. in d. §. si quis rogatus ibi. *Mihi autem quod ad naturales liberos attinet, voluntatis quæstio videtur esse, &c.* Melius Papianianus ad propositum, in dicto. §. volo, ibi. *Ex voluntate substitutionem excludere.* Igitur liquidò apparet, quod filius naturalis admittitur ad maioratum & fideicommissum, & excludit substitutum in his Regnis. Tum suapte natura, tum etiam ex conjecturata mente testantis, quæ præsumitur ex identitate rationis, ut dictum est. Et hanc sententiam in proprijs terminis visus est tenere Gregorius Lopez in l. 32. titulo. 9. partit. 6. glossa magna in medio, quem refert & sequitur Placentinus Accued. in l. 2. tit. 6. num. 45. lib. 5. Recopilationis. His tamen non obstantibus contraria opinionē: imò quod filius naturalis in maioratu non succedit.

dat, nec sit capax succedendi, tenet idem Gregor. Lopez in l. 2. tit. 15. verbo, *sino el hijo mayor*, part. 2. Ioannes Lecerier, in tract. de primogenit. lib. 1. q. 5. nu. 2. Andr. Tiraquel. in tract. de primoge. q. 34. num. 1. & nu. 59. & eam sequitur, & communem dicit Ludouicus de Molina in suo tract. de primogen. Hispan. lib. 1. cap. 4. nu. 45. & lib. 3. cap. 3. num. 41. cum sequentibus. Eandem opinionem tenet, & sequitur Aluarad. in dict. tract. de coniecturis lib. 2. cap. 1. §. 1. a. n. 13. & cum ea transit dictus Accu. in l. 7. n. 20. tit. 8. lib. 5. Recopila, & eam tenet & sequitur Velazquez de Auend. in l. 40. Tauri. gloss. 2. à n. 43. cù sequentibus. Ex quibus patet hancesse communē opinionē.

14 Pro qua primò facit, quia majoratus conditores prætendunt in maioratum conditione, conservationem agnationis, nominis, & aliorum, ad dignitatem familiarē pertinentium, ut Molin. Tiraq. & alij supra citati fatentur: & ad ocum videmus: at vero filius naturalis incapax est ad conservationem familiæ & conditionis, imò non est de familia, nec agnatione, nec nomine & armis fertur potest, ut Molin. & alij supra testantur, & oportet Bar. Bald. Corneus Iass. & omnes in l. fin. C. de verborum significacione, & est text. in l. Spurius. ff. vnde cognati, notat Bart. in l. tutellas. ff. de capitis diminutione, Bald. in l. fin. C. vnde legitimi Deicius cons. 215. nu. 1. par. 1. Craue-

ta cons. 138. nu. 3. lib. 1. & cum Bartol. Felin. Corneo, Angelo. Abb. Anchar. & alijs communem dixit Alexan. cont. 163. nu. 1. inter consilia collecta à Zileto de ultimis voluntatibus. . . part. Salicetus consil. 70. num. 70. lib. Tiraquel. in d. tract. de nobilitate. cap. 15. à num. 10. Ioannes Garsia in tract. de nobilitate, gloss. 10. num. 17. Gab. Paleotus in d. tract. de nobitis & spurijs. cap. 39. num. 4. laiissimè Alcarius Clemens in tract. de patrino potestate, cap. 5. num. 23. Ludouicus de Sardis in tract. de legitimatio, 2. p. in princip. Nicolaus de Valdis, de successionibus ab intestato, 1. p. à nu. 50. Rojas de successionibus ab intestato. cap. 15. per totū. Cum igitur incapax sit nō potest succedere in maioratu, quia succederet contra voluntatem testatoris quæ colligitur ex dicta ratione, ut per Marti. vbi sup. & per Rip. Alex. & alios in d. §. si quis rogatus, & in fidei commisso est text. expresus, in d. §. si quis rogatus in verbis, de quibus supra. Secundo facit tex. in l. 2. tit. 15. par. 2. ibi. *Si dexasse hijo ò hija de su muger legitima.* Quæ verba denotat, quod in successione Regni succedit filius ex uxore legitima: ergo non succedit natus ex non legitima, nam valet argumentum a contrario sensu, ut in iuribus vulgaribus, & dispositio loquens de successione Regni, extenditur ad alios majoratus particulares, ut per Molli. lib. 1. de primog. cap. 1. & 2. per quæ ex hac opinione etiam te-

Variarum quæstionum

net, & sequitur Pelaez de Mieres,
in suo tract. de maioratibus. 2. p. q.
2. per totū, & allegat in eius fauorem
rem dictam legem partitæ.

16 Tertio facit, quia de fœudo ad
maioratus, valet argumentum, &
etiam de emphiteosi ad maiora-
tum, vt Molin. & alij citati, in pri-
mo argumento pro contraria opi-
nione, pro constanti affirmant, &
in fœudo, Bald. in l. cum antiquo-
ribus. C. de iure deliberand. At ve-
rō filius naturalis non succedit in
fœudo, vt est tx. in c. 1. §. naturales,
tit. si de fœudo fuerit controuer-
sia, in vñibus fœudorum, latè Pari.
conf. 14. num. 18. lib. 2. Iulius Cla-
rus lib. 4. sententiarum. §. fœudum
q. 82. Butsat. conf. 76. lib. 1. Ruinin.
Iunior conf. 60. nu. 1. lib. 1. Berträ
dus, consil. 112. nu. 23. lib. 2. Fran-
ciseus Sonsbetius in tractat. ad ius
fœudorum, num. 78. Et idē in em-
phiteosi, quod in ea non succedat
filius naturalis, maximè quando
acquisita fuit ab ecclesia, notat ele-
ganter Carolus Ruinus cons. 47.
num. 7. lib. 1. Menoch. in tract. de
adipiscend. remed. 4. nu. 388. Tirā
quel. latissimè in l. si vnquam, ver-
bo, suscepit liberos, à nu. 56. cū
sequentibus de reuocand. donat.
Iulius Clarus in dict. lib. 4. senten-
tiarum. §. emphiteosis. q. 30. Oliue-
rius textorius de successio ab inte-
stato, nu. 30. Gigas de pensionibus
q. 16. nume. 5. & 6. Latissimè cum
in infinitis Aurelius Corbulus in tra-
ctat. de causis ex quibus amittitur
emphiteosis. tit. de causa, ob linea-

finitam à num. 54. cum sequenti-
bus, qui ex professo defendit idem
esse in emphiteosi priuata, nisi de
contraria voluntate contrahen-
tium constet, aut nisi emphiteosis
sit hereditaria, & ad extraneos pos-
sit pertinere, quod verum puto,
ex dict. §. si quis rogatus, & ex d. l.
fin. ff. de iure deliberand. vbi filius
naturalis, filius proprius non est: la-
tissimè etiam Caldas Pereyra Lusi-
tanus, in d. tra. de nominatione. q.
19. per totam vbi resolut quæstio-
nem esse voluntatis, vt in fidei cō-
missio, prius respondit Vlpianus in
d. §. si quis rogatus, idem etiam te-
net Antonius de Gamma Lusinus
in suis decisionibus, decision. 377.
à nu. 2.

Igitur si filius naturalis non suc-
cedit in fœudo, nec in emphiteosi,
quia non verus & proprius, aut iu-
stus filius dicitur, minus succederet
in maioratu, in quo agitur de di-
cta agnationis conseruatione, &
honore, seu splendore familiæ, pro-
ut in fœudo.

Quartò, facit text. in dicto. §. si
quis rogatus, ibi. *Ego autem quod
ad naturales liberos attinet,* &c. Vbi
Vlpian. quoad admittendos, vel nō
admittendos filios naturales ad fi-
dei commissi successionem, putat
deberi in primis considerari volun-
tas testatoris, & ea attendi & expe-
ctari, innuēs, quod in dubio, si de
ea non constat non admittuntur,
& hoc apertius patet, quia Vlpia-
videtur corrigere, vel saltim modi-
ficare, & declarare sententiam Pa-

piniani indistincte putantis naturales admitti, ut constat ex illis verbis. *Ego autem, quæ aduersantur sententiæ præcedenti*: at verò in nihilo corrigeret, si simpliciter naturales admitterentur, non constito de voluntate, nam id etiam Papinianus dixit, neque obstat si dicas quod potuit aduersari in eo, quod addit Papinianus, dico Vlpia. quod est quæstio de voluntate: nam si intelligas, quod tunc naturales admittantur, quando constat de voluntate, habemus intentum, & iam aduersatur Papiniano. Si verò intelligas quod tunc excludentur, quando constat, aut conjecturatur de voluntate testantis volentis eos excludere, tunc in nihilo aduersaretur Papiniano, nam id Papinianus non negavit. Igitur intelligere debes, quod Vlpia claram sentit quod naturales in dubio non admittantur, nisi constito de voluntate, & ideo dixit Vlpianus quod erat quæstio de voluntate, & non de iure: nam si in iure dubitaretur, an deberent vel non admitti, seclusa voluntate, quæstio esset iuris, & non voluntatis. Vnde præsupponendum est, quod secundum sententiam Vlpiani, de iure

²⁰ non admittuntur. Et ita tenent & intelligunt Azo, Odofredus Accursius, Cyn. Alber. Faber. Corrasius, Emanuel Costa, & alij allegati à Molin. qui dicit communem resolutionem, dict. lib. 3. cap. 3. nu. 43. & nouissimè, & neruose dictus Caldas Pereyra in dict. tract. de nomi-

natione emphiteotica, q. 20. per totam, quem vide, & idem tenet Angelus, conculendo conf. 366 sequitur Antonius Thesaurus, deci. Pedem. 166. nu. 6. vbi dicit quod hæc opinio est verior, & eam magis vilus est amplecti Socin. dicto cōf. 182. lib. 2. & Socin. junior cōf. 82. à num. 15. & 16. libr. 4. & idem Bart. Socin, conf. 86. num. 13. libr. 3. & consil. 51. nu. 13. lib. 4. & licet Augustinus Veroius Decius, & Parisius in d.c. in præsentia confusè nimis procedat, & modò hæc, modò contrariam opinionem defendant, non tamen hæc opinio sibi unquam displicuit. Et eam maximè confirmat iuris consulti Responsum in d.l. fin. ff. dc iure delibrand. vbi post relatas opiniones iuris consultorum sibi contradicentium, tandem tenet quod tunc filij appellatione, Libertiaus, qui erat filius naturalis continetur, quādo liquido constat id voluisse testatorē, & hoc calu approbat opinionem Trebatij id indistincte putantis, innuens quod si de voluntate non constet, sit vera opinio, Labeonis dicentis, simpliciter non contineri, qui est tex. clarus, & cauillari non potest.

Neque obstat Papiniani responsum, in d. §. volo, putantis appellatione filij collibertum contineri prout etiam constat ex d. §. si quis rogatus: nam licet Veroius & Caldas, multa comminiscantur in illius responsi intellectum, & confusè procedant, tamen eorum di-

Variarum quæstionum

Eis & aliorum recte perpensis, verus sensus illius responsi est: quod idèò collibertus filius liberti graduati sub conditione, si sine liberis, p. alijs libertis restituere facit defi- cere conditionem, & excludit substi- tutos, quia ipse fuit in seruitute conceptus, quod appetet quia col- libertus erat patris, & simul illi cù patre fuit data libertas, ac proinde secundum illa tempora iustè con- ceptus erat, & iustus filius erat ha- bitus ex seruili contubernio, qui- bus, ex eo quod parentes nullos alias filios magis legitimos pote- rant habere, ita fauebatur sicut le- gitimis, & iudicabantur ut in ma- trimonio nati, ex §. 1. instituta de seruili cognitione, & sic ex volun- tate testatoris excludebant substi- tutos, quemadmodum & legitimi 24 credendumque est de illis sensisse testatorem cum libertus eos iam haberet, ita dilectos, ut legitimos, & quia à communiter accidenti- bus serui & liberti hos filios habe- bant, & domini eos diligebant, & in communi vslu verbum filiis ad eos relatum de his intelligebatur, tūm etiam, quia cum in casu illius rex filius etiam libertus esset dilec- tus & notus testanti erat, & per consequens ex voluntate testatis, excludit substitutum.

23 Et si replices quod hic intellectus semper procedit ex voluntate te- stantis, & non ex natura dispositio- nis, quod est contra supradicta, & contra sensum Vlpiani, in dict. §. si quis rogatus respondet, ut bene-

aduertit August. Verolius, ubi sup. quod ex verbis Papiniani colliber- tus ex natura dispositionis exclu- dit substitutum, quod patet: quia non admittit eum in casu quo co- stet de voluntate, prout alios natu- rales admissit Vlvia. in d. §. si quis rogatus, & sic non requirit, quod voluntas probetur, sed simplicitet & dispositiù eum admittit. Tamē ex voluntate testantis, quæ præsumi- mitur in eius fauorem: quemad- modum filius legitimus simplici- ter admittitur, sed tamen admitti- tur ex voluntate testantis, quæ in dubio præsumitur, alias contra vo- luntatem non admiteretur, at ve- rò filius in seruitute conceptus, ut legitimus est, & ideo pro se haber- testantis voluntatem.

Et si etiam replices cum Abb. & suo defensore Decio, in d. cap. in præsentia, quod in dicto textu non constat quod filius in seruitu- te conceptus, fuerit conceptus in figura matrimonij: replicatur q. sufficit quod constet, quod fuerit in seruitute cōceptus, & quod fue- rit seruus, nam tunc satis præsumi- tur, quod natus fuerit ex seruis, & ex seruili & licito contubernio, quod secundum illa tempora erat figura matrimonij, nec inter ser- uos alia figura matrimonij erat, ni- si cōtubernium, quemadmodum in liberis concubinatus, qui habet figuram matrimonij, nec erat præ- sumendum quod natus esset ex alio illicito coitu. Tūm quia spu- rius esset, tū quia delicta non præ- su-

sumuntur: tunc quia iustus seruus
 non esset, neque inter seruos & col-
 libertos deberet numerari, & quia
 verba, iniusto, vero & potiori signi-
 ficati accipi debet ex T. i. ff. si ager-
 vectiga, vel emphiteoticarius pe-
 tatur, & licet non omnia supradic-
 ta, ita exacte declareret, sed tamen
 in substantia, contra Decium, ita
 declarat & defendit opinionem
 Bart. in dict. §. si quis rogatus. Ga-
 bri. Paleotus, in tract. de nothis. &
 spurijs. cap. 13. & 14. quod prius fe-
 cerat Augustinus Veroius ubi su-
 pra. Ex quibus patet, quod non si-
 ne mysterio Vlpianus in liberto
 & colliberto non reprobavit, nec
 modificalit propriam sententiam
 Papiniani, neque in eis dixit esse
 questionem voluntatis, sed simpli-
 citer admissit, ad quod non aduer-
 tit Caldas ubi supra, qui ab opinio-
 ne Barto. ubi supra, recepsit putans
 indistincte, naturales etiam filios
 libertorum in seruitute conceptos
 admitti, constito de voluntate ex
 conjecturis, & non alias ita intelli-
 gens. dict. §. volo, fallitur enim vir
 subtilis, quia Papinianus indistin-
 ctè dispositus in favore in colliber-
 torum, cuius sententiam ita Vlpia-
 nus ubi supra declarauit. Ex qui-
 bus patet quis sit verus intellectus
 dicti responsi, qui prius fuit Bart.
 ubi supra quem Rip. Alex. Veroi.
 Ferrara, & alij communiter sequu-
 tur & salutatur ab obiectu Abbatis
 & Decij, ubi sup.

Ex quo etiam intellectu iam in
 telliges responsum Iurisconsulti,

in dict. l. Lucius. §. fin. ibi. Claudiu-
 sè creditus, &c. Nam Iurisconsul-
 tus ibi loquitur de Pamphila filia
 Pamphili liberti, quæ fuit in serui-
 tute concepta, & erat naturalis,
 quia ex contubethio seruorum,
 quod apparet, quia textus ibi eam
 nominat filiam naturalem, & quia
 testator eam iussit in suo testame-
 to manumitti: igitur serua erat, &
 in seruitute concepta, alias serua
 non esset, & Claudius eam natura-
 lem, & in seruitute conceptam ap-
 pellat, & per consequens, ex contu-
 bernio illo tempore licito, alias no
 nō esset naturalis: sed spuria, ut dictu
 est, & licet nō esset patris collibet-
 ta, tamen, quia erat serua, sicut le-
 gitima & dilecta, ut legitima, & in
 figura legitimæ habita, excludit
 substitutum, & facit deficere con-
 ditionem, si sine liberis, ex natura
 ipsius dispositionis, & non ex vo-
 luntate probata, aut conjecturata,
 ex alijs verbis testamenti, ut Cal-
 das sentit, cuius sententia senten-
 tie Claudi Iurisconsulti repug-
 nat, neque obstat quod Iuriscon-
 sultus ponderet, illi fuisse relicta
 libertatem in testamento, ac pro-
 inde à testatore dilectam, nam Iu-
 risconsultus de libertate idcirco fa-
 cit mentionem, quia sine ea, maxi-
 me illo tempore, in successibilis erat
 & incapax cōmodi ex substitutio-
 ne prouenientis, ut constat ex An-
 gel. & alijs, in dicto principio insti-
 tuta de Ierulsi cognatione, & ex
 Veroio, & Paleoto, ubi supra. Nec
 his obstat tex. in dict. l. hæredibus.

Variarum quæstionum.

§. i. ff. ad Trebell. ibi, nam et si matrimonium cum furiosa non fuit, satisfactum est eiusmodi conditioni, qui tex. aperte videtur demonstrare, etiam in alijs filiis naturalibus, quod filius naturalis furiosus ex natura dispositionis facit deficere dictam conditionem, nam ad hunc tex. facilis est responsio, quippe qui, furiosa in figura matrimonij concepit, & peperit filium, eique furiosæ perpetuò existenti fuit facta substitutio, vnde ex natura dispositionis suus filius sic habitus continetur filij appellatione, quia furiosa nullos alios filios magis legitimes & iustos potuit habere, & quia tales in figura matrimonij nati legitimi reputabantur. Ideo factum est conditioni ex natura à qualitate personæ grauatae, ut putauit Vlpian. in d. §. si quis rogatus. Vnde ibi ex voluntate presumpta, & ex ipsa dispositione admittitur filius naturalis absq; illa quæstione voluntatis.

29 Tandem finem faciemus, si dicrimus, naturales filios suapte natura non excludere substitutos, aliquando tamen excludunt, vel ex voluntate probata, vel ex voluntate presumpta, ex cōditione personæ grauatae, absque aliqua alia probatione, & sic intelliguntur dicta Iuris consultorum responsa, quæ inter se contraria sunt.

30 Quinto & ultimo facit tex. in d. l. generaliter §. cum autem, ibi sine iusta sobole. Neq; obstat responsio Benedicti de Barzis, quod

intelligatur de sobole naturali ex concubina habita, quæ tunc temporis iusta reputabatur, nam is sensus aperte falsus est, quia nec illo tempore leges approbarunt concubinatum, vt quid iustum, sed ad maiora mala vitanda, nec prole in iustum aut legitimam iudicarunt, vt clarum est, & authores ibi fatentur.

31 Neque etiam obstat, quod ille tex. intelligitur in conditione sub intellecta a lege, at vero secus est in cōditione ab homine expressa quæ est differentia communis, in d. §. cum autem, & in d. §. si quis rogatus nam certè: vt constat ex Costa & alijs, nulla ratio differentiæ inueniri potest: nam verba testamentorum in dubio iuris dispositionibus conformantur: vnde si de iure filius naturalis exclusus est, non video quare non excludatur ex verbis generalibus testantis, qui in dubio secundum ius testari censemur: tum etiam Imperator, ibi non disponendo de nouo, nec ullam differentiam constituendo de iusta sobole mentionem facit: sed per transennam, & ut per se notum de hoc axiomate mentionem facit, & sua principalis decisio, ad decidendam hanc quæstionem prodijt, scilicet, an quem admodum cōditio, si sine liberis, sub intelligitur in filio naturali, & legitimo grauato, intelligeretur etiam in filio naturali grauato, in quo maius dubium erat, & decidit, quod sic, igitur in alio nihil noui

noui statuit, sed ut per se notum refert, ergo semper iusta soboles filij appellatione contenta fuit, & non alia, nisi de contraria constet volūtate.

32 Ex quibus omnibus iam patet hanc secundam opinionem veriorē esse, & quae debet seruari in iudicando, & consulendo, prout semper vidi seruari.

33 Quae non solum obtinet in maioratu factō à masculo, sed etiam in condito à fœmina, & in fœmina 36 grauata, tūm propter honestatē mulieris, de qua non est præsumendum, quod̄ debeat habere filios naturales, nec testatorē vel 37 le his sentire, tūm etiam, quia ita ut in alijs, in istis suo modo præditur nominis, & familiæ conseruatio, quae non benē per naturales conseruatur, & ita cum Gregor. Lopez, & alijs notat Aluarad. in d. tract. lib. 2. cap. 3. num. 75. & Gutierrez lib. 3. practicarum. q. 5. 2. in fine, & hoc in praxi seruatur.

34 Imò etiam in fidei cōmissō simili in dubio id verū puto, ob præsumptam testantis voluntatē, non obstante quod̄ naturales sint successionis maternæ capaces, ut plures ex authoribus supra citatis, maximē Aurelius Corbulus existimant.

35 Tūm etiam hæc opinio ex dignitate testantium maximē corroboratur, quivit in pluribus, nobiles sunt, aut saltim nobiliter viuunt, & alias qualitates habent, & sic verificatur decisio, tex. in d. §. si quis

rogatus, ibi ex dignitate, & cōdicti Rīpa, ibi nūm. 10. dicat, solum intelli gi in filijs illustrium habentū dignitates, verius tamen est intelligi de alijs personis qualificatis suo modo, vt Imol. & Alexā. & alij ibi putant, & Cornelius, & Socin. in locis citatis, & Cophal. conī. 188. nu. 18 lib. 2. & alij quā implures ex supra citatis, quo s videre potes maximē Roland. à Val. Deci. & Alexi. & Bursatum, vbi supra.

Et hanc opinionē tenendo, nō obstante contraria, nam ad iura in primo contrario allegata, iam responsum est.

Ad aliud de nobilitate naturalium. Respondeatur, quod̄ licet naturales, ex Hispana consuetudine, nobilitate parentum, quoad tributa, potiantur: in alijs tamen & ex estimatione, inferiores sunt alijs nobilibus. Neque ex quales eis iudicātur, certè ipsi non benē, & perfecte & diminutē nō menē generis conseruāt, & per consequens non militat. omnino in eis eadem ratio, quae in legitimis: quare non est redendum à Iuris regulis, & communib[us] resolutionibus, & tamen da est supra dicta conclusio. Et hæc de primo articulo.

Articulus 2. §. 2.

In hoc articulo, quia non cōmodē dantur plura argumenta, ad clarificatiōnē explicationēm, procedam per conclusiones.

1mo Prima conclusio. Fœndū, aut maioratus habentes vastallos, aut

iuris-

Variarum quastionum

iurisdictionē sacerdotalē annexā, non transiunt in monasteriū pro vita proximioris consanguinei Monachi, ultimo morienti, etiam si monasterium sit capax bonorum in communi, ut per Molin. in tractat. de maiorat. libr. 1. cap. 13. nu. 95. Aluarus Vaez, consultatio. 101 num. 6. Aluarad. de coniectur. lib. 2. cap. 3. à num. 4. Anton. Gomez, in l. 40. Tauri, num. 66. Matien. in l. 1. tit. 7. gloss. 1. num. 8. lib. 5. nouę Recopil.

3 Secunda conclusio. In maioratu, in quo agitur de conseruatione agnationis (quod apparet, quia fundator maioratus vocavit semper masculos, vel iussit portari non men & arma, vel ex alijs coniecturis id apparet) non succedit monasterium, quia non est capax agnationis conseruandæ: ita eleganter Decius, cons. 259. num. 2. sequitur Couarr. libr. 1. variarum, cap. 19. numer. 2. Menes. in l. cum accutissimi, nume. 44. C. de fideicommiss. Rip. respon. 13. num. 16. & 17. Pelacz de Mieres, in d. tract. de maiorat. 2. p. q. 3.

4 Tertia conclusio. In primogeniis nobilium, in quibus ut in plurimum prætenditur nominis consuetudine, ex consuetudine huius Regni, & præsumptis fundatorū voluntatibus, non succedit monasterium, etiam si in fundatione expressè exclusum non sit, ut colligitur ex Pelacz, Couarr. Ripa & alijs vbi supra, licet contrarium in omnibus teneat Velazquez de Auen.

in l. 40. Tauri, glos. 4. à num. 9. sed in hanc conclusionem, & alias tene, quia procedit ab vnu & cōmu ni testatorum mente.

5 Quarta conclusio. In aniversarijs capellis, & patronatibus, & meliorationibus tertij & quinti, etiā per viam maioratus factis à personis particularibus, succedit monasterium, nisi expressè exclusum sit, aut ex evidenteribus coniecturis de exclusione appareat: ita Moli. Vazquez, & alij vbi supra, qui absolutè respondent in fauorem monasterij, & non negat Decius, & alij, vbi supra, Gamma dicit, ita fuisset iudicatum decis. Lusit. 6. per totam, licet male declaretur consil. Decij de quo supra, & absolutè concludat in alijs primogenijs pro monasterio. Vide quæ habes in additione, quam feci ad dictam decisionem.

6 Quinta conclusio. Monasteria monialium, etiam Ordinis minorū, sunt habilia ad successionem, in casibus in quibus monasterium succedit ex priuilegijs, & consuetudine, ut per Æmil. consil. 135. n. 2. & 3. Bald. consil. 183. lib. 5. Capitium decis. 10. Cephal. consil. 56. n. 46. & 98. nu. 7. lib. 1. Calder. consil. 17. de statu monachorum, Iulium Clarum lib. 4. sententiarum. §. testamentum. q. 21. Bursat. consil. 60 num. 21. lib. 1. Nicolaum de Vvalin in tract. de successionibus ab intestate. p. 2. num. 8. concordat decis. sacrosancti Concilii Tridentini, sess. 24. cap. 3. de reformatione.

liber primus.

7 Sexta conclusio. Quando monasterium non est capax honorum in communi, indubitanter non sicut cedit, ita omnes ubi superiore nemine discrepante, & idem quando expressè exclusum est vel ex coniectionis constat.

8 Septima conclusio. Filius naturalis deficientibus omnibus legitimis consanguineis, aut eis non apparentibus, ne bona efficientur vacantia, succedit, in maioratu: ut elegantissime notat Decius cōsil. 271. num. 12. & 13. & in proprijs terminis Melchior Pelaez de Mieres in d. tract. maioratum, 2. par. quæst. 2. num. 27. & facit elegans tex. in l. generaliter §. Spurius ff. de curriónibus, ubi licet spurius suapte natura sit incapax officij Decuriónatus, tamen in defectu aliorum debet admitti: & confirmatur, quia filius naturalis potest vocari ad maioratum in defectu aliorum, ut per Aceued. & Matienz. & Angulo per tex. ibi in l. 11. glos. 5. & 6. tit. 6. lib. 5. recopilationis, faciunt etiam quæ notat Calder. consi. 4. de constitutio. Nicolaus de Vbald. in d. tit. de successionibus, & notat latè Gutierrez in 2. tomo practicarum, quæst. 52.

9 Octaua, & ultima conclusio. Monasterium non excludit filium naturalem succedentem in maioratu, in quo pretenditur agnationis conseruatio, aut exclusum, aut incapax in communi, est in defectum legitimorum, quia monasterium est incapax ad conseruandā

agnationem, ut dictum est: filius verò naturalis maximè si honori- fice vivat ex coniunctudine Hispaniæ licet in coro non conseruat, ta- men in maiori parte conseruat, & nomen, & a matre, & honore in- fustinet familiæ, enīque repre- sentat, ut dictum est, & sic præ- fertur monasterio, quod nihil ho- rum facit. Tū n̄ etiā non facit par- tem nec præfertur, aīo qui non admittitur ad partem, ut per au- thores per tex. ibi in l. huiusmodi §. si Titio ff. de lega. 1. & in l. unica §. in primo C. de cadu. tollend. & in l. planè §. si communatum ff. de- legat. 1. notat Anton. Funeus in tract. de constitutio. vñsi. 15. non facit partem fol. 280. volum. 18. tractatum nouorum. Confirmatur quia monasterium non est suc- cessor utilis, & legitimus, & idem est nō habere successorem, vel ha- bere inutilem, vel incapacem, ar- gumento tex. in cap. inter corpo- ralia, & ibi Abb. de translatione Episcopi facit tex. in l. 2. ff. de au- thoritatutorum, notat latè Tho- mas Aetius in tract. de ludo scha- chorum in num. 38. fol. 183. volu- 7. tractatum, facit etiam, quia nō præstat impedimentum quod de iure non solvit effectum, ut in regul. non præstat de regul. iur. in 6. latè Damasus de Brocardis, nu- 39. fol. 510. volum. 18. ex quibus omnibus apparet, quod Monas- terium non impedit filium natu- ralem à successione maioratus, quia incapax est, & succedit con- tra

Variarum quæstionum.

tra voluntatem testatoris, qui interrogatus, ita responderet maximè si filium naturalem qualificatum videret, & in hoc Regno mortales successerunt filij naturales in primogenijs nobilium: si tamē esset monasterium capax, in casibus supradictis, excluderet filium naturalem, & hoc non habet dubium. Et hæc de quæstione.

S V M M A R I V M quæstionis. 17.

2 Maioratus, an alienari possint? & si alienentur transeant cum ipso onere? & an valeat argumentum de maioratu ad fideicommissum, & ad hoc vide num. tertium totum.

4 Reprobantur opiniones numeri præcedentes, quem per te videas.

5 Interpretatio, & verus intellectus ad l. nihil proponitur deleg. i. n. s. Quid enim sit actio realis & personalis, & in quo differant, & ad hoc vide l. fundi Trebatiani, de usu fruct. leg. nu. s.

6 Interpretatio, & verus intellectus ad legem Caius Seius, de annuis legatis, & vide ad legem fin. in §. fi. de contrah. emptio. & ad intellectum harum legum, vide Ioan. Garci. in tract. de expensis, & melioratio c. 4 à n. 9. cum sequentib. n. 6. col. 3. et 4 & an res possint alienari, in præiudicium legatarij, vel non num. 7.

8 Reprobantur Ripa, & Guido, quia nihil ad nostram quæstionem probat num. 8.

9 An fideicommissum perpetuum colliga-

tur ex una tantum cœiectura quæ quæstionem vide, num. 9.

10 Vide elegantem Oldraldi doctrinam in consil. 21. per totum, de cōditione, si sine liberis, &c. & de hac materia infinitos videbis authores, quos ac curatè vide ibi.

11 Quando datur substitutio fideicommissi temporalis, aut perpetua? & quid ad hoc concurre debet?

12 Bona fœudalia, an sint indiuisibilia, & ex illis inducatur perpetuus maius? & quid in successione eorum cōsideretur? Et utrum militet eadē ratio in bonis fœudalibus quæ in bonis annuensariorum indiuisibilibus.

13 Interpretatio ad tex. in d. §. præterea Ducatus, quem per te vide, n. 13. &

14 Rexus debet esse, et Princeps unus, ibi.

15 Successio Ducatus, et Comitatus, an de rigore iuris veniat ad maiorem, vel non? et vide scribentium opiniones, præcipue Guillielmi Benediti, in repetitione cap. Rainuntius, de testamentis, versic. in eodem testamento, nu. 15. et quid in ista successione apud nos seruetur? et plures alias rationes, num. 16.

17 Utrum valeat argumentū. Bona sunt indiuisibilia, ergo pertinet ad maiorem, et ad illum solum peruenire debent, et an plures pro indiuiso possint possidere, et reprobatur, text. in d. §. præterea, non bene à Doctoribus allegatus, ibi.

18 Reprobatur præcedentes opiniones.

19 Quando maioratus, et fideicommissum ex cōiecturis inducatur, et si ex solidatione maioratus sine alijs verbis

- bis constituantur maioratus. Et vide ibi opinionem Couarruiae, et aliorum scribentium, et quid de fideicommiss. num. 20.
- 21 Si ex natura rei, quae est indivisibilis, et ex natura oncris perpetui, et frequet: vnu testantium, qui adhac anniversaria vocant maiores, et pretendunt conservationem memoriae³⁰ colligatur evidens conjectura maioratus et fideicommissi.
- 22 Individua annos possint ad plures peruenire, vel ad unum tantum: et iste unus an debeat esse maior? Multa enim priuilegia habent primogeniti nro. 22. Et an anniversaria, et bona eorum individua sint, et majori debeant competere ob priuilegium aetatis?
- 23 An expediat Reipublicae, et familiarum saluti animarum (ut memorie beatorum defunctorum conseruentur, et per eas cognoscantur ratione conservationis, ut unus tantum possideat maioratum seu anniversariorum, et ad tollendas discordias, quod etiam probatur multis authoribus in isto nre relatis, usque ad nro. 24. et utrum anniversaria equiparentur, et assimilentur maioratibus, et iudicetur secundum eorum regulas.
- 25 Verum faedium habens iurisdictionem possit diuidi? nro. 25. et quid de faedi minoribus?
- 26 An inueniatur ius, vel lex quae dicat bona individua peruenire ad maiorem, et an onus iniustum sit sufficiens conjectura ad inducendum maioratum?
- 27 Iura citata non probant precedentia.
- 28 An conjectura oneris, iunctis alijs neces-
- sarijs requisitis sufficiens sit ad prae sumendam testantis voluntatem? et an sufficiat una violenta coniectura, quod deduces ex dict. l. cum proponetur in fine, et ibi Bar. n. 28
- Ad Consilium elegantissimi Oldraldi respondetur, vide in contrarium adducta.
- Ad ultimam de faediis respondetur rationem, quam vide, et quid de natura faudi sit.
- Ad conclusiones et argumenta totius nostrae questionis respondetur, tam opiniones scribentium, in hac materia reprobando, quam admittendo, et quid in puncto iuris tenendum sit tam ex consuetudine horum Regnum, quam ex presumptis testantibus voluntatibus.
- 29 An ex memoria perpetua anniversarij instituantur maioratus perpetuus sine alijs vocationibus factis a testatore? et authores in hoc Couar. Mol. Burgos de Paz.
- 30 An apposito onere ad successionem, et si vocetur filius, aut aliis certus consanguineus, vel extraneus et post eius mortem vocet consanguineum proximorem alijs vocationibus non factis, inducatur maioratus perpetuus, et ad hoc vide Ancharra. et alijs ibi.
- 31 Si testator faciens aliquas substitutiones, et post eas vocet consanguineum proximorem sub conditione, si sine liberis et substitutus, aut vocatus decedat, etiam si conditio deficiat, si ratione appositionis oneris et vocationis efficiatur maioratus perpetuus vel non?

Variarum quæstionum

- 35 Quād oratione vocationis præferātur masculi feminis?
- 36 Si testator cum onere apponat prohibitiōnem alienationis, volens bona in familia conseruari, alijs vocationibus non factis, an inducatur maiora ⁴⁴ tus perpetuus?
- 37 An ex verbis testatoris, et ex alijs cōiecturis enuntiatuīs constet perpetuum esse maioratum, et ex vocationibus masculorum et ex exclusionibus fēminarum?
- 38 An verba testatoris dicentis, quod bona vadant de maiore ad maiorem, vel quod non diuidantur, et ad vnum successorem perueniat, inducant maioratum perpetuum? et si ex onere, et ex his que testatur dixit ante et post testamen-⁴⁶tum inducaturet iam maioratus per petuus?
- 40 An onus impositum à testatore in anniuersarium, ut primus vocatus portet nōmē et arna, cōiecturam maioratus inducat?
- 41 Res grauata si erat maiorum; nempe domus principalis antiqua, aut locus cum vassallis nō emptitijs, sed ⁴⁸ à maioribus habitis ex qualitate, et affectione rei cum onere, an cōiecturam maioratus inducat?
- 42 An ex onere magno et honorifico constituatur maioratus perpetuus?
- 43 Ex appositione oneris cum cōsuetudine succedēdi per viam maioratus, an inducatur perpetuus maioratus? et an cōsuetudo ad inductionem maioratus, esse debeat quadragenalis, aut immemorialis? et ad hoc vi- de lex. 44. Tauri, et notata per Mo-
- linam, de primogenijs, capite sexto, et an consuetudo declareret dubiam testantis voluntatem, sufficiatque esse decennalem, vel bicensalem.
- An ex cōsuetudine prouintiae, oppidi, aut patriae, imposito onere anniuersario à testatore, sine alijs verborum declarationibus, inducatur maioratus? et quando bona cum onere, ratione patriae, oppidi, aut prouintiae, cōsuetudinis, sine alijs testantis declarationibus vendantur, et alienentur, trāseundo cum ipso onere.
- Si nulla sit consuetudo in populoque probari possit et nulla alia cōiectura testatoris sit, nisi solum oneris impositio, an maioratus inducatur?
- Episcopus ex causa, ne memoria testantium pereat, et ut bona conseruentur, visitando bona anniuersarios subiecta; inalienabilia facere possit, et quod ad maiorem vadat ut administrator, et ultimarum voluntatum executor.
- Quomodo iudices se habere debeant in his anniuersariorum iudicandis causis, ut recte, et ad vnguem iudicent?
- Q V E S T I O
Decima octaua. 17
- V Trūm bona grauata onere memoriae, aut anniuersarij perpetui, sint affecta sua natura vinculo maioratus, cum clausu-
lis

lis ordinarijs in maioratu? an
sint bona libera, & possint aliena-
ri cum dicto onere? & de coniectu-
ris qua inducunt maioratus.

1. Quæstio hæc utilis est in mate-
ria maioratum, patronatum, &
anniuersariorum, & in his regnis
frequentissimè in praxi contin-
gens, & in qua Doctores qui de ea
agunt, admodum varij & perple-
xi sunt, ideo decreui breues in ea
resolutiones ponere cum fortio-
ribus fundamētis, ut deinceps nul-
lum versetur dubium.

2. Pro parte negatiua, quòd non
sit maioratus, & possint liberè alie-
nari cum dicto onere, supposito
quòd ut dictum est, valet argumen-
tu: de fideicommisso ad maiora-

glossat *tum*, facit text. expressus in l. nihil
lib. i. c. 14. proponi. ff. de legat. primo. Vbi he-
n. f. pug res grauatus dare quotannis ali-
qui cui Reipublicæ, ad sportulas Re-
gl. 1. q. 19. etorū, (vt gloss. ibi interpretatur,) redditus aliquorum ædificiorum,
ff. 3. p. 5. non prohibetur ædificia distrahe-
re, salua semper legati causa, ecce
ibi tex. manifestè probanté, quòd
onus perpetuum adiectum certè
rei, non inducit prohibitionem alie-
nationis, ac per consequens, nec fi-
deicommissum perpetuum, & suc-
cessor in illa re potest eam liberè
alienare cù suo onere. Idque etiā
probat tex. apertus in l. fundi Tre-
V. Anh. gen. batiani. ff. de usufruct. legat. vbi
2. tho. c. 15. quis reliquit vxori suæ usum fra-
ctum, aut redditus fundi Treba-

tiani, quoad viuetet, & dubitaba-
tur, an hæres grauatus posset ven-
dere fundum, & dare uxori æstima-
tione in reddituum? respondet Iu-
ris Consultus quòd sic, & sic onus
perpetuum impositum, non indu-
xit perpetuum fideicommissum,
igitur nec in præsenti casu indu-
cit maioratum. Per quæ iura in
proprijs terminis hanc partem ne-
gatiuam tenent Antonius de Gá-
ma Lusitanus in suis decisionibus
Lusitanis, decisione 224. numer.
9. & decisione, 30. & ego ibi in ad-
ditione, & decisione. 38. Qui dicit
ita pluries iudicatum in suo Lusi-
taniae Senatu, allegat Ripá, in lege
prima. §. si hæres percepto, numer.
decimo quarto. ff. ad Trebellian.
& Guidonem Papæ, decisio. 576.
qui dicunt, quòd legato fundo
cum onere anniuersarij, transit ad
tertium possessorem cum illo one-
re, & dicunt esse speciale, fauore
piæ causæ. Eandem opinionem
& partem tenet & sequitur Alua-
rus Valascus, Lufitanus in suis co-
sultationibus, cōsultatione octua-
gesima secunda, numero septi-
mo & octavo, qui cōcludit, quòd
ex dicto onere non inducitur ma-
ioratus, etiā si adjiciatur, quòd
fundus, aut res grauata dicto one-
re deueniat ad proximiortem, indef-
fectum quòd primus legatarius li-
beros nō habeat, nā si conditio de-
ficit res remanet libera cù suo one-
re. Igitur nec adiectio oneris, nec
vocatio proxiniortis in defectuō
ditionis inducunt maioratū, ean-
dem

Variarum quæstionum

dem partem nouissimè tenet, & se
quitur Velazquez de Auend. in l.
40. Tauri, gloss. 42. nume. 61. alle-
gat Decium, Molineum & alios,
idem in l. 41. gloss. 3. num. 12.

4 Sed, salua pace supradictorum;
hæc prædicta iura, nec authorita-
tes citatæ Ripæ, & Guidonis hanc
partem bene probant.

5 Nam in dict. l. nihil proponi;
non constat quod onus fuerit per
petuum: tūm etiam onus illud nō
fuit adiectum super ipsa te, aut res
ipsa grauata, aut onere affecta, sed
solum hæres grauatus dare fundi
redditus, ex quo Iuris Consultus
deducit solum fuisse ortam actionem
personalem cōtra hæredem,
non verò rem grauatam, nec actionem
realem dari, quod manifestius
Iuris Consultus declarat in
dicta lege fundi Trebatiani, vbi di-
cit quod hæres potest soluere æf-
fimationem dictorum reddituum
& vendere rem: igitur res ipsa nō
erat grauata: nec affecta aliquo
vitio reali hypothecæ, vel vñus-
fructus, nam si esset non posset
hæres fructum rei legatario au-
ferre, & principalis ratio dubi-
tandi illorum iutium fuit, ad quā
determinandam condita sunt, an
ex illo legato afficeretur res, aut
constitueretur, vñusfructus &c. I.
C. determinat quod non, & quod
potest onus adimplere hæres in
pecuna, aut alio modo. Idque
etiam aperte probat textus in le-
gue Caius Seius. ff. de annuis lega-
tis, vbi legatum annum, ex cer-

ta re non afficit rem, & in lege fi-
nali. final. ff. de contrahend. em-
ptione, de quorum intellectu la-
tè agit Ioannes Garsia, in tracta-
tu de expensis, & meliorationib-
us capite quarto, à numero no-
7 no, cuni sequentibus. Imò illa iu-
ra manifestè indicant, quod si res
esset grauata, & affecta hæres non
posset illam alienare in præiudi-
cium legatati: igitur non pro-
bant intentum, de quo agimus,
agimus enim de re grauata, per-
petuo onere anniuersati, velde
anniuersario super aliqua re in
perpetuum felicto, quod idem
est, vt Garsia, vbi supta defendit.

8 Nec Ripa, & Guido probant par-
tem, de quia est secundo cum non
ex professō tractent de inducen-
do fideicommissō: sed solum an-
onus Missarum afficiat ipsam rem
& transeat contra tertium posses-
lorem: quia videbatur quod non,
ex dictis iuribus, & nihilominus
fauore piæ causæ contrarium de-
terminant prout, his non allega-
tis, determinat etiam Tiraquelus
in tractatu de priuilegis piæ cau-
sæ, priuilegio sexagesimo tertio,
per totum: ex proposito tamen
non agebant, & sic non meren-
tur allegari, quare supra dicta fun-
damenta, hanc partem non iu-
uant, vnde ad alia recurrendum
est.

9 Secundò facit, quia fideicom-
missum perpetuum non induci-
tur ex una cōlectura non admodū
vrgenti: sed ex pluribus, & valde

vrgentibus & concludentibus , ut
late & eleganter Burlat. consil. 51.
num. 9.lib. 1. Et confirmatur , quia
fideicommissum perpetuum , est
onus , & in dubio debet interpre-
tari quod non subsit fideicom-
missum perpetuum , ut elegan-
ter cum pluribus declarat Rimin.
Iuni. consil. 31. nu3. lib. 1. Cepha. cō-
sil. 447. num. 16. & consil. 394. num.
26. & 420. num. 13. & 353. nu. 36.
lib. 3. & consil. 483. num. 8. & 446.
nu3. 39. lib. 3. late de hoc funda-
mento Modernus Ioannes Botta
consil. 50. per totum.

10 Tertiò facit elegans doctrina
Oldraldi, consil. 21. per totum , vbi
ex onere perpetuo, etiam cum plu-
ibus substitutionibus conditioni-
nalibus, si sine liberis, &c. Et defi-
cientibus conditionibus , vtpotè ,
quia grauati habuerant liberos, &
nihil erat dispositum à testatore,
in casu existentium liberorum, nō
solùm, non iudicat Oldraldi, indu-
ctum fideicommissum perpetuum ,
sed imò iudicat bona libera , cum
onere, & est magna Oldraldi au-
thoritas, cuius opinionem, infini-
tos pro ea allegando, communem
dixit Ioannes Botta, vbi suprà , &
ab ea non esse recedendum, nisi
existentibus pluribus, & grauibus
coniectruris infinitas authoritates
pro ea citando dixit Antonius
Thesaurus in suis decisionibus
Pedemontanis, decisione. 248. per
totum . Et hanc sententiam Ol-
draldi communem , & veram di-
xit Anton. Gabr. libr. 4. commu-

nium resolutionum, titulo de fidei
commis, conclusione. 7. & Ol-
drald. ex professo defendit doctissimus
Iacobus Menoch. consil. 85.
à nu. 45. lib. 1. vbi infinitas autho-
ritates citat. Ex qua decisione Ol-
drald. ipse in dict. consil. 85. nu. 124.
declarat famosum consilium An-
charr. 27. qui prius dixerat quod
ex impositione grauaminis Mis-
sarium , & vocatione duorum anti-
quorum de domo, inducitur sub-
stitutio, & fideicommissum , ut in-
telligatur de fideicomisso tépora-
li, & non perpetuo & q̄ si intelliga-
tur de perpetuo debet cōcurrere
aliq̄ efficaces cōie&turē aliās tenet
contra dictum consiliū, ex d. do-
ctri. Oldral. & refert plures autho-
res contra Ancharr. tenentes.

Quartò facit, quia bona fœu-
dalia sunt indiuīsibilia , & cum
onere perpetuo, recognoscuntur
à dominis, & nihilominus nō in-
ducitur maioratus perpetuus ex
eorum indiuīssibilitate , & oneri-
bus annexis , etiam si sint bona
qualificata, & iurisdictionalia, sed
vadunt ad omnes filios fœudata-
rij vltimò morientis, pro indiuiso
vel pro diuiso, quoad commodita-
tem , si aliud non sit consuetum ,
vel aliud non dicat inuestitura. Er-
go ita erit in his bonis anniuersa-
riorum & indiuīssibilibus ob ean-
dem, vel maiorem rationem, & in
bonis fœudalibus. Antecedēs pro-
bat text. in capite primo. §. vidi-
mus, qui fœudum dare possunt in
vīsibus fœudorum, & in c. 1. de suc-

Variarum quæstionum

cessione fœudi, & in c. 1. de fœud.
Marchiæ. & in cap. Imperiale. §.
præterea Ducatus in secunda par 14
te de prohibita alienatione fœudi
per Federicum, per quæ iura ita te-
net, & eleganter declarat Bart. So-
cin. conf. 165. à nu. 15. lib. 2. & con-
sil. 278. lib. 2. & consil. 251. num. 7.
& 67. num. 26. eo lib. Alex. confil.
25. lib. 5. Corneus confil. 199. nu.
47. lib. 2. Riminal. Iunior, conf. 18.
num. 51. lib. 1. Paris. conf. 17. num.
30. lib. 2. Socin. Iunior. confil. 31.
lib. 4. tract. regularum, fol. 56. par.
1. Rodericus Xuarez in repetitio.
l. post rem iudicatam, in vnde-
ma limitatione, in causa Comita-
tus de Valentia, dubio. 2. per totū,
qui loquitur etiam in fœudis dig-
nitatum, & plures ex supradictis
etiam in eis loquuntur, licet eum
reprobet suus additionator Val-
des ibi litera. N. & litera. E. nihil
aliud præter allegationes Moder-
norum adducens, eandem etiam
conclusionem ex professo mate-
riam tractans, tenuit Franciscus
Curtius Iunior in suo singulari
fœudorum tractat. part. 4. princi-
pali, à nu. 109. cum sequentibus,
& certè in puncto iuris, & consue-
tudinum fœudalium, verior est &
omnes fatentur, nisi in fœudis dig-
nitatum.

13 Neque obstat text. in dicto. §.
præterea Ducatus, vbi Comita-
tus & Ducatus sunt indiuisibilis,
ex quo Isernia, & alij ibi, inferunt
quod debeant peruenire advnum
& per consequens ad maiorem, vt

inferut Molin. & alij allegati à Val-
desio, vbi supra.

Nam primò respondetur quod
ille text. loquitur in dignitatibus
regularibus prout sunt Ducatus &
Comitatus, & non in alijs: in his
enim est specialis ratio, prout in
Regno, ne scilicet diuinuantur, &
ad nihil redigantur, & quia en-
tia nolunt male disponi, unus er-
go Princeps, unus ergo Rex ait
Aristot. lib. 12. methaphysicæ in fi-
ne: expedit enim vasallis, habere
vnum dominum, non plures, ne
in regimine, & in alijs inducatur
confusiones, & discordiae, & ita
tenet Abb. per text. ibi in cap. licet
de voto, idem Abb. conf. 3. dubio
2. lib. 2. Et hanc opinionem tenet
Molin. lib. 1. de primogen. cap. 2.
à num. 10. vbi dicit quod secundū
eam, & contra Rodericum Xua-
rez iudicatum est in dicta causa
Comitatus de Valentia, idem Bur-
gos de Paz Iunior, quæst. 2. n. 103
Tiraq. de primogen. q. 4. nu. 20. Li-
cirier, de primogenitura. q. 2. nu. 8
Celsus, conf. 120. nu. 10. Paris. vbi
sup. Anton. Gomez in l. 40. Taur.
nu. 12. Burgos de Paz in procēdio
legum Taur. n. 37. Et in his etiam
in rigore iuris, nō est omnino cer-
tum debere venire ad maiorem,
imò verius est contrarium, vt So-
ci. Rimini. & plures ex supradictis
tenet, & fatentur, & bene aduertit
Guilliel. Bened. in repetit. cap. Rai-
nuntius, verbo in codice testamento. 1.
à nu. 168. & in Italia ex consuetu-
dine eorum fit diuissio, nisi in
mag-

magnis dignitatibus, non recognoscuntibus superiorum, quæ consuetudo valet, ut Curtius, Socin. Riminald. & alij fatentur. Quare hæc opinio apud nos, & plures alias nationes, magis obtinet ex consuetudine, & ob bonum publicum quam ex necessarijs iuris fundamentis.

17 Secundò respondetur, quod nō sequitur. Bona sunt indiuissibilia, Ducatus, & Commitatus sunt indiuissibiles, ergo debent ad vnum & ad maiorem peruenire. Possunt enim plures pro indiuiso possidere, possunt etiam commoditates diuidi, possunt etiam vni non maiori adiudicari, data stimatione alteri, & alias plures instantias contra dictam consequentiam dant Suarez, Socin. Curt. & alij vbi sup. Igitur tex. in d. §. præterea, nō probat id ad quod allegatur.

18 Pro contraria verò parte plura faciunt, quæ licet necessario non concludant, saltim tamen mouēt, & persuadent in contrariam opinionem: imò, quod inducatur maioratus, & fideicommissum perpetuum ex dicto onere ex sequentibus.

19 Primò, quod fideicommissum, & maioratus inducuntur ex conjecturis, ut in l. cum proponebatur ff. de legat. 2. & in l. vnum ex familia. §. fi. & ibi Bart. ff. de leg. 2. & in maioratibus ex sola dictione maioratus sine alijs vocationibus notat latè Couarr. lib. 3. variarum c. 5. per totum, Burg. de paz, consil. 9.

num. 3. & consil. 44. num. 10. Velazquez in d. l. 41. gloss. 3. nu. 12. vbi recenset plures cōiecturas, ex quibus maioratus inducitur. Anton. Gomez, in dict. l. 40. Taur. à num. 64. Matienz. in l. 1. glo. 7. tit. 7. lib. 5. Recop. Molin. qui ex professo plures conjecturas recentet in d. lib. 1. cap. 3. per totum, & c. 5. per totum. Et infideicommissis notat Botta, & alij vbi suprà. Mantica in tract. de conjecturis libr. 6. tit. 15. Aluara. in cod. tract. lib. 2. c. 1. §. 1. Mascard. de probat. p. 2. cōcl. 775. Valle, consil. 30. & 23. num. 27. & num. 4. & 5. lib. 4. Crassus in tract. sentent. §. fideicommissum, q. 19. & 14. & 5. & 4. decisio. Pedemon. 50. Magonius, decisione Lucana. 33. num. septimo, Gozadinus, consilio. 102. & 30. Cephalus, consil. 269 libr. 2. Corneus, consil. 231. nume. 8. libr. 4. & 146. libr. 2. Alexand. vbi supra, Decius, consil. 465. per totum, Portius consil. 43. Soc. lun. consil. 13. & 14. & 61. lib. 4. Menochius, consil. 95. libr. 1. qui omnes plures conjecturas recentent, ex quibus inducitur fideicommissum perpetuum, de quibus infrà agemus.

At verò in præsenti quæstione ex natura rei, quæ est indiuissibilis, & ex natura oneris perpetui, & frequenti usu testantium, qui ad hæc anniversaria vocant maiores, & prætendent conservationem memoriarum, colligitur euidens cōiectura maioratus, & fidei cōmissi perpetui, vt notat omnes

Variarum quæstionum.

vbi suprà , & de conjectura ex natura rei facit glos. in l. quoties ab omnibus gloss. i. & ibi Bald. C. de fide. commis. quæ est communis, vt per Deciū Molin. Peral. & alios allegatos à Burgos de Paz Iuniore, in d. quæst. 2. num. 90. & 98. Ergo ex eis inducitur maioratus.

22 Secundò facit, quia ea quæ sunt indiuidua non possunt ad plures peruenire , & debent venire ad vnum , & iste vnum debet esse maior, ob reuerentiam etatis, & ita in fauorem primogeniti plura statuta sunt priuilegia in sacris litteris, plura etiam habent ex consuetudine Prouinciarum , & instrumenta communia debent esse apud maiorem , vt in l. fin. ff. de fid. instrumento, & claves, & arma, & insignia domus, vt per Boer. in tract. de custodia clavium num. 62. & ex consuetudine Fraciæ, domus principales adjudicantur maiori, vt latè per Tiraquel. in d. tract. de primogen. in præfatione à num. 126. & 127. & 137. & 138. cum sequentibus, & in terminis iuris Hispani id affirmat Albarad. in d. tract. lib. 2. cap. 3. & 4. num. 29. & dicit sic iudicatum , & plura primogenitorum priuilegia recēset Guillielmus à Monserrat. in tit. de successione Regni, à num. 20. at verò anniuersaria, & bona eoru, indiuidua sunt, & vni debent competere. Igitur debet esse maior ob prærogatiuam etatis.

23 Confirmatur, quia interest Reipublicæ, & familiarum, & anima-

rum saluti, vt hæ memoriæ conseruentur, interest etiam, vt sit memoria eas fundantium , & per eas cognoscantur : interest etiam familijs ipsis fundatorum , vt non pereant, sed in eis conseruentur, at verò hoc & que commodè fieri non potest nisi bona eorum perpetuò vñita, & in familia remaneant, & vnu sit eorum successor, ne inducantur confusio, & diminuantur , aut alienentur, & sic pereant. Si ergo ex rationibus ad vnum debeat devenire , debet esse maior, & primogenitus ob certiorem , & meliorem conseruationem, & tollendas discordias. Igitur habemus intentum , & ita in bonis vnitis, licet non ita declareret, tenet Xuarez in d. l. quoniam in prioribus, ampliatione 10. num. 26. allegat Angel. Aretin. & alios in additione al legat Alex. cons. 4. lib. 4. Qui etiā alijs conjecturis mouentur , & id videtur dicere Menes. in l. cū quidam, num. 2. ff. delegat. 2. allegat legem communi diuidendo ff. com muni diuidendo qui loquitur in prædio celsuali, aut emphiteotico, & ad propositum in Rubri. de fid. cōmiss. nu. 8. dicit, quod anniuersaria assimilatur maioratibus, & secundum eorum regulas debent iudicari , & Rodericum Xuarez sequitur Albara in d. tract. cap. 3. §. 3. num. 11. vbi cum Isernia in d. §. præterea ducatus, dicit quod si aliquis emat aliquod fœudū, vel anniuersarium extraneum, quia indiuisibile, ad maiorem debet peruenire

re de quo dubito, immo & falsum existimo, quia nullo iure probatur & sufficit quod ad vnu possit peruenire, etiam si maior non sit, vel ex sortibus, vel ex adiudicatione data recompensa, vel aliis. Et Xua rez, etiam sequitur Modernus qui dam Salaçar, in tract. de vsu & consuetudine, cap. 12. nu. 13. & sequitur Gamma, & Baeça, vbi supra, refert etiam & sequitur Molin. in tract. de primogen. lib. 1. cap. 11. num. 9. & sentit Celsus vbi supra, & in emphiteosi, cum Xuarez & alijs sentit Cald. in tract. de nominatione emphiteotica. q. 24. num. 47. & in fœudo iurisdictionis, q. non debeat diuidi, sed maiori reseruari, quia indiuisibile, & quia conuenit Regi per vnum Cephal. consil. 152. num. 64. lib. 2. quod in puncto iurisverum non existimo, quia cōtradicit his, quæ de fœudis inferioribus notant in præcipitati, & Craueta, cōsil. 135. lib. 1. nisi in dignitatibus ut dictum est, & notat Peguera, in tract. de fœud. versic. 6. à num. 17. & hanc etiam Xuarez resolutionem sequitur, idem Caldas allegando Curtium & alios, in dicto tractatu, quæstione. 13. num. 35.

26 Ex quibus omnibus iam vides quomodo hæc secunda pars fulciatur rationibus, & plurimis authoribus, quæ certè magis persuadent ob bonum publicum, quam concludant, nam negare non possumus eas parum concludentes es

test, quod nullum ius, nec lex inuenitur quæ dicat quod bona indiuisibilia perueniant ad maiorem, cum possint esse in diuisibilia, & ad aliū, & alios peruenire, & quod onus iniunctum non sit sufficiens conjectura ad maioratum inducēdum, constat: cum absque maioratu possit conseruari, & plures ex authoribus citatis, alias conjecturas adduxerint in fauore majoris. Sed eam sectando ad rationes contrariæ partis potest respōderi.

Ad primam iam respōsum est, quod iura citata non probant illā partem.

27 Ad secundā quod conjectura one ris, iunctis his quæ dicta sunt in eiuscorroborationem, est sufficiēs ad præsumendam testantis voluntatem in fauorem maioratus: qui interrogatus verissimiliter, sic responderet, & vna violenta conjectura sufficit, ex d.l. cum propone batur in fine, & ibi Bartol.

28 Ad consilium Oldraldi respon detur, quod existentibus conjectu ris concludentibus verisimilem mentem testantis, plures alij tenuerunt contra eum, ut cōstat ex pro eo citatis, & infra magis patebat, at verò ex supradictis, onus, cum alijs adductis in eius corroboratio nem, sufficientem cōiecturam voluntatis testatoris inducit, ad excludendum famosum Oldraldi cōsilium.

29 Ad ultimam rationem de fœudiis respondeatur, quod est speciale

R 5 in

Variarum quæstionum

in fœudis: vel procedit ex tenore
inuestiturarū, quæ sunt ex pacto,
& prouidentia, & secundum usus
fœudorum.

31 Ecce Lector optime, quam an-
ceps quæstio sit, & si verum am-
amus, hæc secunda opinio, in pun-
cto iuris, omnino falsa est, sed quia
secundum horum regnorum con-
suetudines, & testatorum præsum-
ptas voluntates ob carum, & Rei-
publicæ, utilitatem, & memoriarū
conseruationem, in pluribus casis
bus praxis eam amplectitur, sed
ne aliquid scitu dignum, & irreso-
lutum remaneat, pro eius perfecta
declaratione, nota conclusiones
sequentes, quæ nostram quæstio-
nem, & totam materiam de indu-
cendo ex cōiecturis maioratu, elu-
cidabunt.

32 Prima conclusio. Si testator cū
onere anniversarij, aut memoriae
perpetuae, professus est, se maiora-
tum velle facere, etiam si nec sub-
stitutiones, nec vocationes faciat,
inducitur maioratus perpetuus, in
ter omnes de familia, & regulari
debet secundum regulas maiora-
rum, vt Couar. Molin. Burgos de
Paz, & alij Hispani fatentur.

33 Secunda conclusio. Si testator
apponat onus, & ad successionem
vocat filium, aut aliquem certum
consanguineum, vel alium: & post
eius mortem vocet consanguineum
proximorem, alijs vocationib
non factis: inducitur maioratus
perpetuus, quia ex vocatio-
ne maioris incerti, & non cogniti

& appositione oneris perpetui, cō
stat quod nō habuit affectionem,
ad aliquam certam personam, sed
voluit memoriam perpetuare, &
sic obtinet sententia Ancharran.
in d. cons. 27. quem Molin. dicto
cap. 5. sequitur, & alij infiniti, & eā
defendit Mantica, vbi supra, cum
Tibetio Deciano ab eo relato.

34 Tertia conclusio. Si testator ali
quas substitutiones faciat, & post
eas vocet consanguineum proxi-
miorem, sub conditione, si sine liberis
substitutus, aut vocatus dece-
dat, etiam si conditio deficiat, ni-
hilominus ex appositione oneris,
& vocatione proximioris, habetur
in alijs pro repetita, & efficitur ma-
ioratus perpetuus, & in hoc casti
verior est opinio Ancharra. quam
Oldraldi, vt Gamma, vbi supra, fa-
tetur, licet contrarium Aluarus
Vaez, vbi supra, consuluerit, & co-
tra Oldral. tenuit Molin. d. cap. 5.
& consuluerunt plures citati, ab
Antonio Thesauro, vbi supra.

35 Quarta conclusio. Si testator
plures vocationes faciat, præferen-
do masculos fœminis, ex eo, & ex
oneris appositione, & etiam sine
ea, inducitur maioratus perpetuus,
vt Botta. Socin. Molin. & alij ex ci-
tatis fatentur.

36 Quinta conclusio. Si testator
cum onere apponat prohibitionē
alienationis, quia vult bona in fa-
milia conseruari, etiam si non fa-
ciat alias vocationes, inducitur
maioratus perpetuus, vt Decius
& Valle, & alij infiniti, vbi su-
prā

prà consulerunt.

37 Sexta conclusio. Si ex verbis testatoris constet, velle conseruare familiam vel agnationem, siue ex vocationibus masculorum & exclusionibus fœminarum, siue ex rationibus, siue ex alijs verbis, etiā enuntiatiis: inducitur maioratus perpetuus, ex supra dictis, & notat Pelaez de Mier. in tract. maioratus part. 2. q. 5. per totam, & quæstio. 42 12. vbi tractat de doctrina Oldral. Velazquez etiam, & alij Hispani vbi suprà.

38 Septima conclusio. Si testator dixit, quod bona vadant de maiore in maiorem, vel dixit, quod nō diuidantur, & perueniat ad vnum successorem, inducitur maioratus, vt per Molin. Mantic. Velazquez Corn. & alios vbi suprà.

39 Octaua conclusio. Si ex onere, & ex his quæ testator dixit, ante 43 & post testamentum, colligitur, quod voluit facere maioratum, inducitur maioratus perpetuus, vt per Molin. vbi sup.

40 Nona conclusio. Si testator ap posuit onus anniversarij, & iussit primò vocatum portare suum nō mē, & arma, inducitur maioratus, ita Guido Pap. q. 467. quem sequū tur Tiraquel. Benedictus, Molin. Velazquez, & Mant. & plures ex suprà citatis.

41 Decima conclusio. Si res grauata erat maiorum suorum, puta dominus principalis antiqua, aut solar, (quod vulgo dicimus) cum vassal lis non emptitijs, sed à maioribus

habitis: tunc ex qualitate, & affectione rei, cum onere, etiā si aliud non dicatur, inducitur coniectura maioratus, vt talis res à familia non exeat, & hoc est quod dictum est ex d. glossa. in d. l. quoties ab omnibus, ex qualitate rei induci coniecturam maioratus, & licet res dubia sit, in praxi seruatur hæc conclusio.

Vndecima conclusio. Si onus sit magnum & honorificum & res grauatæ, bonæ quantitatis, & estimationis, & testator positus in dignitate, vel nobilis, aut alijs in suo statu qualificatus, qui potuit prætendere conseruationem memoriæ & agnationis, tūm ob id, tūm etiam ob honoris augmentū, conseruationem, & qualitatem, inducitur maioratus perpetuus, ita ex suprà adductis colligitur.

Duodecima conclusio. Ex appositione oneris cum consuetudine succedendi per viam maioratus, inducitur maioratus perpetuus, vt per Ierniam, Aluarū, & alios, in d. §. præterea Ducatus, & per Curtium Iuniorem vbi supra. Et licet isti dicāt consuetudinem debere esse, vel quadragenariam vel immemorialem, quod consonat. h. 44. Tauri. ex notatis per Molin. lib. 2. de primogenijs, cap. 6. tamen cum hæc consuetudo nō sit principaliter inducta maioratus: sed solum declarat verba obscura testamenti, aut voluntatem testatoris, sufficiet esse decennalē, aut bicennalem ex his quæ Molin.

Variarum quæstionum.

tat in dicto capit. 5. in fine, vbi
suprà.

44 Decimatertia conclusio. Si in prouintia, oppido, aut patria, vbi testator mortuus est, & bona onerata relinquit, sint alia anniuersaria, & bona similis conditionis, & in eis succeditur per viam maiora-
tus, non obstante quod in funda-
tione non dicatur, tunc inducitur 47
ex onere maioratus perpetuus: ut
colligitur ex Molin. vbi suprà, in
dict. cap. 11. & ex his quæ fœudistæ
notarunt, & eleganter declarat Guido Pap. conf. 131. & ex Cel-
so & Peguera, vbi suprà.

45 Decimaquarta cōclusio. Si in illa prouintia, patria, aut oppido sit cō-
suetudo in totum contraria, quod bona similiter onerata absq; alijs
vinculis & prohibitionibus liberè vendantur & alienentur, cum suo
onere, licet non diuidantur, quod
ia ego vidi, tunc nō erit inductus 48
ex onere maioratus perpetuus,
sed bona erunt libera cum dicto
onere, nam consuetudo potest fa-
cere bona, alias vinculata, libera, vt
per Burgos de Paz in d. q. 2. num.
128. Crauet. conf. 201. lib. 2. facit. l.
4. tit. 33. part. 7. & declarat Burgos
de Paz conf. 29. n. 11. Ias. conf. 128
lib. 1. & faciunt quæ de diuidendis
dignitatibus fœudistæ, vbi sup. di-
cunt & Socin. & Curtius suprà al-
legati.

46 Decimaquinta conclusio. Si nulla adsit vel probetur consuetu-
do, & nulla sit alia coniectura, nisi
sola impositio oneris, tunc verita-

tem fateri cogimur, ex sola oneris
impositione non intelligi consti-
tutum maioratum, licet bona di-
uidi non possint, & ita procedunt
quæ Antonius de Gamma, Albar.
Vaez, Rip. & Velazquez, supra exi-
stunt, & omnino falsa sunt, quæ
per trāsennam Xuarez, & alij eius
asseclæ existunt.

Poterit tamē Episcopus ex cau-
sa, ne memoria pereat, & bona co-
seruentur, visitando efficere bona
inalienabilia, & quod vadant ad
maiorē, quia hoc pertinet ad me-
liorem executionem legati pij, cu-
ius est Episcopus executor, imò &
poterunt arbitri familiæ exercun-
dæ vni, & maiori adiudicare, imò
ad id cogi possunt à iudice, ne me-
moria pereat. Et ita procedūt que
Albarad. & Isernia, & alij vbi suprà
notant quod æquissimum, & cer-
tissimum iudico.

Finem faciam si dixero mate-
riam hāc, (sive onus ponatur, sive
non), totam consistere in recto ar-
bitrio iudicis, qui omnibus circu-
stantijs ritè, & rectè probatis, & pē-
satis, & quid expediat, & quid ve-
rissimile sit, & quod cōsuetum sit,
potest vel bona libera declarare,
vel maioratu subiecta, & in dubio
si onus perpetuum annexum non
habeant, libera debet declarare, si
verò habeant, in dubio vinculata,
vt melius conseruetur memoria,
& familiæ, & agnationi prouidea-
tur, & hæc omnia ad contraetos
emphiteoticos, & census perpe-
tuos, quæ indiuisibilia sunt, & vni-
de-

debent competere non quæ data est nominatio successori, adduci possunt, prout & aliqua Caldas vbi suprà adduxit, ad quod faciunt quæ de fœudo fœudistæ, vbi suprà notarunt, & quæ notat Cephal. conf. 12. & 3. lib. 1. & 302. lib. 3. & Riminald. dict. conf. 18. & Celsus vbi suprà, & conf. 93. & Ioseph. Ludoicus decisione Lucana. 29. & idem Cels. consil. 26. nume. 14. Et sic finitur hæc quæstio.

S V M M A R I V M quæstionis. 18.

2 Sciens delictum committendum an teneatur illud reuelare, & iudici manifestare secus faciens an puniatur, & puniri possit, & si non manifestauerit an puniatur eadem pœna, qua puniendus est principalis: eodem numero & an delictum attentatum puniatur, ac si esset consummatum, et quando?

3 An hodie de communi consuetudine, conatus pœna arbitraria puniatur minori, quam delictum consummatum? & ad hoc vide tex. elegantissimum, & ibi scribentes, in l. 2. ff. de parricidijs, num.

4 Reprobatur opinio Marsilij, male intellegitis, tex. in d. l. 2. iam allegata, et vide intellectum dict. l. vtrum, numer. a. & quando conscijs criminis, eadern pœna puniantur, num. s. 6. 7. & num. 8. & quid sit indicare furum, aut indicare furtum: eodem numer.

9 Qui hominem à pœna mortis libe-

rare potuit, & non fecit, an cum occidere videatur: ad hoc vide text. in cap. dilecto, de sententia excommunicationis in 6. ibi si potest & neglexit, & c. sicut dignum. §. illis etiæ extra de homicidio, & cap. quæ de sententia excommunicationis, multa iura ad hoc, num. 9. & usq; ad num. 10. & an seruus teneatur reuelare delictum perpetrandum, contra dominum, si sciat, num. 11.

12 Delictū reuelare an quis teneatur propter atrocitatē rei, & ipsum non reuelare an sit de se malum. nu. 12. per totum.

13 Non tenetur quis alium defendere, nec delictum in alium committendum manifestare.

14 An aliquis iustè ad defensionem alicuius pecuniam & salarium recipere possit? & si accipit si teneatur ad restitutionem.

15 Intellectus ad l. metus. §. Sed licet, quod metus causa; ad quam Respondet Decius in d. l. culpa caret, & in cap. i. de officio delegati, num. 15. per totum, & de hac defensionis materia, vide num. 16. & 17. et in isto nu. 17. respondum. vero, numer. 18. et num. 19. et 20.

21 Ratio ad hanc materiam Veroi, in dict. cap. i. de officio deleg. a nu. 49. et an quis de iure, et secundum leges alteri benefacere teneatur, vel non?

22 Intellectus ad tex. in l. v. et viii de iustitia et iure (ibi iure fecisse existimatur,) et qui ob tutelam sui corporis facit, an teneatur ut ob tutelam corporis alieni facete, num. 23. et 24.

25 An aliquem defendere sit de iure Ciui-

Variarum quæstionum

- li vel Canonico, et an ius Canonico in hoc conueniat cum Ciuli, vide Cognolum, et Decium in l. culpa caret, in fin. num. 26.
- 27 An iure obligationis, quis teneatur ad manifestandum delictum alienum ei obuiandum? an vero secundis bonos mores? vnde Couarr. et alios in hac materia, nu. 27.
- 28 Quod de his conclusionibus ante a relatibus, tam in consulendo, quam in iudicando obseruandum sit, num. 28. 37.
- 29 An de iure naturali teneatur quis alterius delicto obuiare, et committendum manifestare, et alium defendere si commode fieri possit, et sine aliquo clamoroso? nu. 29.
- 30 Et an aliqua sit obligatio inuenta in iure Ciuli contra non reuelantem, obuiantem, aut defendantem, vel aliquadata actio, vel officium iudicis? Et vide interpretationem ad l. culpa caret ibi, et an quis quan- tius naturaliter ad defensionem alterius obligetur, si hoc non faciat puniatur, lege Ciuli; ibi.
- 31 In crimen de se Maiestatis, et raptu virginum, et alijs similibus: scientes delictum committendum, si non obuiant, nec manifestant eisdem paenibus puniuntur; quibus delinquentes, in principales, secus vero in alijs crimelminibus. Et an haec pena secundum opinionem Bartoli, et Baldi, ad invicem contra dicentium dñebeat esse arbitriam? id est ut in alijs.
- 33 An sciens delictum committendum tenetur manifestare, si probari non possit, et quid in hoc faciendum qu. 33. Et in crimen heresis hoc obser-
- uandum licet contrarium Veroi defendat, ut in cap. 2. de heret. et ibi Doctores notant, numer. 34. et an in delicto heresis, et les & maiestatis licenceat propriam parentem denuntia- re, et idem in criminis symoniae, nu- me 35. cap. 3. 1. 31. 32. 33. 34. nos
- 36 An iure Canonico inueniatur aliqua in plena in foro exteriori imposta contra delictum alienum non reuelan- tes? emund. lib. 3. cap. 3.
- 37 An pralati ex officio teneantur corrigere, inquirere, et delicta punire?
- 39 Intellectus ad textum in cap. delicto de sententia excommunicationis, lib. 6 quem vide nu. 39. Intellectus etiam ad textum in cap. quant & de sententia excommunicationis, quem memoria manda, num. 40. Et aduerte intellectum ad text. in d. c. qui cum iure, nu. 41.
- 42 Non obuias delicto cum commode pos- sit fieri, nec manifestans perpetrandum secundum ius Canonicum, et Ciule, quodammodo contemnit leges naturales, et bonos mores, et facit contra legem pietatis, humanitatis, et misericordiae, et qui non reuelat, vaeors et corde durus habetur et non debet remanere in punitus, ne detur occasio pericandi malis hominibus.

Articulus & §. 2.

- Obuiare delicta an qui teneatur in foro conscientie late sibi. num. 43. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52.
- Et ibi quando quis teneatur delictum secretum manifestaretur.
- Et quidcrimque heresis?

Et

*Et quid si vergat in damnum Rei
publicæ?*

Et quid si vergat in damnum tertij?

53 *Accusatus an teneatur delictum ma-
nifestare? et ibi an quis denuntiare
teneatur de delicto secreto, & quid
de publico, et quādo teneatur respōde-
re monitorijs? n. 54. 55. 56. 57. 58. 59.*

Q V A E S T I O

Decima Octaua.

VTRUM sciens delictum com-
mitendum, teneatur illud re-
uelare in foro exteriori, & inter-
iori? & an non faciendo possit
puniri?

1 Quæstio hæc diuiditur in duos articulos. Primus erit de his quæ in foro exteriori tenenda sunt in materia huius quæstionis. Secundus, quæ obseruanda sint in foro conscientiæ.

Articulus primus.

2 Ad primum articulum venien-
do pro parte affirmativa, scilicet,
quod sciens delictum commi-
tendum teneatur manifestare, & non
faciens possit puniri: Facit primo
tex. in l. vtrum. ff. de parricidijs, ibi
(proinde cōscij etiam extranei ea-
dem pœna afficiendi sunt,) vbi cō-
scius delicti parricidiij perpetrādi,
tenetur illud propalare, aliás si nō
faciat pœna parricidiij punitur, idē
probat text. in l. 2. ff. eodem. tit. ibi
(eius, qui cognoverat tamē necpa-

tri indicauerit,) vbi filius qui scit
venenum patri dandum, tenetur
illud manifestare patri, aliás pœna
extraordinaria relegationis punitur.
Igitur sciens delictum perpe-
trandum, tenetur illud reuelare.
Obiter ad illū text. aduerte, quod
ideò filius non fuit punitus pœna
ordinaria parricidij, quia delictū
fuit solum attentatum, & non cō-
summatum, & hic est verus intel-
lectus illius text. licet Marsilius cū
alijs ibi aliter intelligat. Nota etiā
aliud singulare, quod colligitur
ex illo text. quod licet in atrocio-
ribus, delictum attentatum punia-
tur, vt consummatum, & eadem
pœna: hoc tamen intelligitur res-
pectu principalium delinuen-
tiū, non verò respectu scientium
delictum, & non manifestan-
tium: ita singulariter probat ille
tex, ad quem non aduertunt Hip-
polyt. nec alij ibi, nec etiā qui ma-
teriam de conatu tractarū, prout
fecit Fel. in tract. de punic. conatu
Viuius, & qui communes scripser-
unt in lib. 9. commun. tit. 12. à n.
7. & num. 31. Menoch. in tract. de
arbitrar. lib. 2. cent. 4. Castr. 360. à
num. 24. & tract. regularū. fol. 117
par. 1. Iulius Clarus in praxi, quæf.
92. per totam. Peguera, decis. cri-
min. 70. & hi alios infinitos alle-
gant materiam tractantes. Ex quo
verò intellectu infertur, quod cū
hodie, de communi consuetudi-
ne, nisi circunstantiæ, & qualitates
delictorum & delinquentiū aliud
suadent, conatus punitur pœna

Variarum quæstionum

arbitraria minori, quām delictum perfectum. Solū ad hoc erit necessaria decisio illius text. ut minor pœna detur quām aliās pro illa scientia daretur si non esset condita illa lex, quia si in tempore quo conatus puniebatur, illa lex remisit pœnam scienti de nihilo hodie feruiret, si etiam & pœna illius legis non remitterentur, nam absq; illa idem hodie foret, & ideo attenta dicta cōluetudine debet remitti pœna aliās debita, per argumentum dictæ legis, & commutari in aliam minorem.

4 Insertur etiam falsum esse sumarium Marsilij ad illam legem. § quod frater sciens mortem parata fratri, & non reuelans punitur pœna arbitraria deficitque pœna. d. Id enim falsum est: nam illa l. nō loquitur in morte fratris, sed solū de morte parata patri ab alio fratre per venenum, non tamen veneno dato, quod appareret ex. §. fin. l. præcedentis, qui continuatur cū d. l. 2. & ideo ibi fuit de minimis pœna: non quia frater erat venenandus: sed quia delictum fuit attenuatum, & non consummatum remanet. Igitur ex his quod sciens delictum perpetrandum tenetur propalare aliās punitur, etiam si delictum non fuerit consummatum; & sic intentum.

5 Secundò facit tex. in l. vnicā, ibi. Ceteros autem omnes qui conscijs. & ministri, etc. C. de raptu Virginum, ubi conscijs de raptu virginum puniūtur eadem pœna, qua principales.

Ergo manifestare tenebantur, & non faciendo puniri poterant, & sic pars affirmativa vera.

6 Tertiò in crimen leſat maiestatis id etiam probat text. in l. quisquis. §. id quod, ibi. De satellibus conscijs ac ministris simili severitate censimus. C. ad l. l. l. maiestat.

7 Quartò facit tex. in l. i. C. de falsa moneta ibi, facti concios, & ibi delictum prodiderit perpetrādū, licet in presenti text. facillimè pos sit cauillari, & responderi, quod in prima parte ibi, facti concios, intelligatur de socijs criminis, prout glof. Bald. Salicet. & omnes ibi intelligunt: in secunda de domino, in cuius fundo, aut domo fabricatur falsa moneta, quiete & tacendo tacitè videtur domum accommodare ad delictum perpetrādū: & ideo ut receptator, & auxiliator meritò debet puniri.

8 Quintò facit text. qui loquitur in delicto furti in cap. qui cum fure extra de furtis, ibi. Non fur solum sed ille reus tenetur, qui furti conscius querente possessore non indicat, licet posset responderi quod aliud est indicare furem, & ad hoc non tenetur sciens, aliud vero indicare furtum, aut rem furatam, & ad hoc tenetur sciens, & de hac indicacione loquitur ille tex. nec aliam credendum est permisisse a quos iuris Pótificij conditores. Sed quid quid sit de response, confirmat argumentum tex. per locum ab speciali, & in cap. dilectus de excelsibus prælator. & in cap. si sacerdos,

de officio Ordinatij, & in c. i. de re
stitut. spoliat. Sexto facit text. qui
generaliter loquitur in cap. dilec-
ti, de lenti. excomm. lib. 6. ibi si po-
test & negligit videatur iniuriante-
tem fouere, & esse particeps eius ¹¹
culpæ, & in cap. sicut dignū. §. illis,
etiam ibi qui potuit hominem li-
berare à pœna mortis, & non libe-
ravit eum occidit, extra de homi-
cidio, & in cap. quantæ de senten-
excommun. & in cap. error. 83. di-
stinctione, ibi negligere quippe,
cum possis perturbare peruerlos,
nihil aliud est quam fouere, nec ca-
ret scrupulo sitietatis occultæ qui
manifesto facinori desinit obuiare,
& in cap. consentire, &c. Si quis
ibi non impugnauerit, & cap. ne-
mo, ibi crimina non corrigit ea di-
stinctio. c. qua propter ibi deferre
curauerit, c. si quid ibi videritis ad
mittere, & ibi qui non repellit a so-
cio iniuriam si potest, & capit. qui
potest ibi, nihil aliud est quam fa-
uere iniquitatem eorum. 23. q. 5.
& cap. negligere. 2. q. 7. quæ omnia
iura probant quod quis tenetur si
potest obuiare delicto commitem-
do, & defendere proximum, alias
culpæ reus erit. Igitur si ad obuian-
dum & proximi defensam est deli-
cti manifestatio necessaria tenebi-
tur eam facere, & non faciendo, ut
reus poterit puniri, quod indiui-
duo plures ex. ex allegatis probat.
Et sic probatur dicta pars.

10 Septimo facit tex. in l. culpa ca-
ret. ff. de regul. iur. ibi culpa caret,
qui scit & prohibere non potest,

Igitur per argumentum à contra-
fio sensu, quod est validum in iure
vt in locis vulgaribus si prohibere
potest, culpam contraxit, & in rea-
tu est, igitur puniri debet.

Octavo facit text. qui loquitur
in seruo respectu domini, qui tene-
tur reuelare delictum perpetratum
contra dominum si sciat in l.
i. §. co. ibi auxilium ferre possunt,
& ibi plorando, & ibi proclamas-
set, & in §. occisorum ibi si quis eos
eius fuderis fuerunt. ff. ad Sillaniam.
Igitur idem erit in alijs, & sic in-
tentum.

Nec obstabit si ad iura supradi-
cta saltim ad aliqua eorum respon-
deas, quod procedant in casibus
specialibus & atrocissimis propter
eorum atrocitatem, nam replica-
tur & respondeatur, quod aut non
reuelare delictum est per se malū,
& tunc semper, & in omnibus ca-
sibus erit malū, & sic nullū erit spe-
ciale, quod videtur insinuare, tex.
Iuris Canonici, qui generaliter lo-
quuntur, aut est malū, quia prohibi-
tū & non perse, & tunc repugnat
rationes dictorum iurium, quæ ad
modū morales sunt, & ex eis appa-
ret suapte natura non reuelare de-
lictum esse malum & punibile, igi-
tur semper erit malū, nec dictæ le-
ges iuris Civilis, (ideo loquitæ sūt
in criminis læsæ maiestatis partici-
pī & falsi monetæ & alijs de cō-
cijs, quia de eis specialiter volebāc
disponere aduersus i. cōmune) sed
vt nulla occasiō dubitādi relinque-
ret, an deberet puniri pœna prin-

Variarum quæstionum

cipaliū vel non, de quo maximum dubium esse poterat, & ad hanc etiā partem facit tex. in §. ali instan-
tia de public. iudic. & in capic. fœli-
cis depœnis in sexto, & in l. fin. vbi
Salic. Corneus, Paulus & omnes.
C. de his quibus, ut indignis. Ex
quibus hæc pars remanet defen-
sata.

- 13 Pro parte vero negatiua, imò quòd quis non teneatur delicto obuiare, neque alium defendere, & perconsequens, nec propalare delictum in alium commitedum.
- 14 Facit primò text. elegans in l. me-
tum. §. sed licet. ff. quod metus cau-
sa. Vbi probatur quòd quis iuste-
potest recipere pecuniam & sala-
rium ob defensionem alterius, ver-
bi gratia, ob defendendum aliquē
à latronibus, vel à tumultu & sedi-
tione popularium, at vero si tene-
retur eum defendere, & obuiare
delicto ipso iure Ciuiili, Canonico
& Naturali, turpiter acciperet, &
percolequēs non posset accipere,
& teneretur restituere. Igitur si po-
test accipere, non tenebitur defen-
dere, nec de delicto obuiare, &
perconsequens non tenebitur de-
lictum propalare. Et sic pro parte
negatiua.
- 15 Sed hic tex. non benefacit pro
hac parte negatiua, quia ut bene-
respondet Decius in d. l. culpa ca-
ret, & in d. c. 1. de officio deleg. &
August. Veri ibi nu. 48. cum se-
quentibus ille procedit in defen-
sione successiva, ad quam, quia la-
boriosa & incommoda est, non te-

netur quis de iure naturali, vt con-
stat ex exemplis ibi à Iutis Consul-
to positis, scilicet, quidam vel vole-
bat iter facere, vel aliud facere vo-
lebat, & timebat à latronibus mo-
lestari, pactus est cum aliquo, vt eū
defendar, est pactio iusta, quia obli-
gat illum ad defendendum eum,
à damnis successu alicuius tempo-
ris occurrentibus, quod amphū
apparet, quia qui est instantaneo,
& improviso periculo, vt in pluri-
bus non aduerit ad similes pactic-
iones, nec temporis breuitates face-
re sinit, vnde debemus intelligere
quòd ex proposito, & ante dam-
num sibi prouidit, & pactionem di-
ctam fecit. Item qui timebat ini-
micitias, aut factiones, vel seditio-
nes, aut bella ciuilia loci, quæ suuit
defensorem & pacto eum obliga-
uit: iustum est pactum, quia pactio
illa erat laboriosa & successiva. Igi-
tur ex exemplis Consulti benè po-
satis, constat quòd est vera Decij
responsio.

Secundò respondet idem Ver-
ius, quòd qui tenetur obuiare de-
lictio non tenetur ex contractu,
quia turpiter acciperet pecuniam
vt in l. fin. ff. de conditione ob tur-
pem causam, sed tenetur ex obli-
gatione legali, & non est inconue-
niens, quod quis recipiat mercede
ob faciendum ei ad quæ tenetur
obligatione legali, & ibi ponit que-
dam exempla quæ nullatenus con-
cludunt obligatum obligacione le-
galis posse aliquid accipere ex vi
pacti, sed solū ex voluntate dan-
tis

tis per viam donationis remuneratoria, quæ hæc responsio admodum debilis est, & melior est responsio Decij, ubi supra.

- 18 Tertio respondet idem Veroius, & non in subtiliter, quod ibi Iuris Consultus non determinat an accipiens pecuniam ob defensam iustè vel non acciperet, quia non pertinebat ad titulum quod metus causa, sub quo illa lex est collocata. Sed an accipiens inciderit in ædictum, quod metus causa quasi metum inferens a defectum extorquedi, ob defensam, vel procurans ab alijs inferri: & respondit quod non, quia ipse nec latrones, nec hostes, nec populum sum missit ad viam faciendam, sed solum laboris sui præmium accipit, quæ responsio non displacebit.
- 19 Quartò respondet, quod ille textus loquitur in casu quo quis per se met ipsum poterat ab hostibus liberari, sed ob maiorem commoditatem conduxit Socium. Tunc enim quia ille non tenebatur eum defendere nec operam non necessariam præstare iustè sui laboris salarium recipit & appareat ex text. ibi quo magis, sed hæc responsio omnino diuinatoria est, nec verbum quo magis id insinuat, sed solum demonstrat obligationem præcissam, & intensam, quam alius in se suscepit, alium defendendi.
- 20 Quintò respondit. Quod licet

quis alium teneatur defendere & obuiare delicto tamen non cum incommunitate & manifesto periculo, ut Decius, Cagnolus in dicta l. culpa caret, & Canonistæ in locis citatis dicunt, at vero in casu illius text. inminens periculum & incommoditas apparebant, quia se opponere volebat furori multitudois, qui admodum periculo sus est, quæ responsio cum prima eo incidit, & non in elegans, nec falsa est. Ex quibus apparet quod textus ille qui pro capitali & expresso ab omnibus, qui hanc partem tuetur adducitur non bene probat eorum opinionem.

Secundò adducitur text. in l. 4. §. si tibi, ibi ut fugitiuum meum in dices, vel furem rerum mearum. si de conditione ob turp. causam, ubi manifestè probatur quod quis potest recipere præmium ob propriandum delictum furis aut fugitiui, nec in recipiendo turpitudinem committit, quare ab eo repetiti non potest conditione ob turpem causam, qui text. irrefragabilis videtur pro hac negativa opinione, nec illi à doctoribus ullum respolum accommodatur, nec credo posse accommodari, quod omnino concludat igitur.

Tertiò facit ratio quam adducit Augustinus Veroius, in dicto capite primo de officio delegati, à numero quadragesimo nono, scilicet quod de iure, & secundum leges alteri quis non tenetur benefacere, quia hoc est liberalitatis

Variarum quæstionum.

& gratitudinis, argum. tex. in l. sed si lege §. consuluit. ff. de petitione hæredit. allegat gloss. in cap. ad re stituendum de officio ordina. Sed manifestare delictum aut ei obuiare est alteri benefacere. Igitur ad id nullus tenetur. Sed hæc ratio omnino non cōcludit primo, quia obuiare delicto principaliter non est alteri benefacere, sed eum à ma lo liberare, ad quod quis tenetur, & in consequentiam est beneface re, vndē nimirum est si in con sequentiam præcepti includatur be neficium, & simus ad illud obligati, quia sumus ad præceptum. Secū dò maior patitur, equiuocationē, & distinctionem, & peccat fallacia figuræ dictionis: nam si verbum benefacere capitur pro bono ope re necessario saluti proximi, & sine quo periclitatur, petimus principium, & hoc est de quo querimus & nō probatur iure quod hoc modo non tenetur quis alteri benefacere, si vero capitur pro bono opere voluntario, & super eroga tiones quo casu loquuntur alle gata per Veroium. Vera est argumentatio, sed non concludit, quia non militat in nostra quæ stione.

23 Quartò facit tex. à Veroi. & De cito allegatus in l. vt vim. ff. de iustitia & iure, vbi quis iure fecisse ex stimatur quod fecit ob tutelam sui corporis igitur quod fecit ob tute lam corporis alieni non fecit iure ex obligatione, per argumentum à contrario sensu, & in fine dicit

quod hominem insidiari homini est nefas & prohibitum, igitur hoc solum præcipitur & prohibetur facere non tamē liberare à malo. Sed certè cū iudicio cōsiderando textus ille non facit pro hac parte: nam verbum iure ibi non signifat idem quod obligatio, sed signifat idem quod iustum & permisum est à iure gentium & natu rali, prout est se defendere ab iniuria, non negat igitur Iuris Consul tus, quod ex eo quod quis iuste faciat, qui facit ad suam defensam, iuste etiam faciat ad defensam al terius, nam hæc non sunt contra ria, nec contradictoria, sed diuer sa, & ex diuersis non fiat illatio, vt in lege Papinianus exuli. ff. de de minorib. Nec etiam infertur ex eo quod lex illa in fine dixerit nefas esse hominem homini insidiari, quod non sit etiam malum non defendere alium, vel non ob uiare delicto, quia hæc etiam diuersa admodum sunt, nec illa lex complexa est omnia moralia & iuris vtriusque præcepta, vndē ex ea nullum valet summi argumen tum.

24 Vides igitur ex his quām an ceps & dubia quæstio sit: modo ad hanc, modo ad aliam partem decurrente prout ex fundamentis apparet.

25 Et Doctores omnes qui de ea loquuntur etiam intet se varijs sunt Bart. enim in dict. l. virum de par cidijs, absolutè tenuit non te neri quis alienum delictum etiam

commitendum propalare, & idē
ipse in dict. §. cod. & §. occisorum
quem omnes sequuntur in dict. l.
fin. C. de his quibus ut indignis, &
latè defendit Decius in d. cap. 1. à
num. 48. post Felin. in d. c. quantæ
de sentent. excommuni. & non te-
neri obligare se, obuiare delicto,
nec alium defendere. Tenuit ipse
Bart. in d. l. vt vim, nu. 8. quem Ias.
ibi, & omnes Legistæ sequuntur,
& tenuit prius glos. in d. l. culpa ca-
ret, quam inibi Maynerius, & alij
sequuntur, licet Decius & Cagno-
lus quodammodo contradicant,
& has duas opiniones visus est se-
qui, & communes dicere, Plaza, in
Epitome delictorum, libr. 1. cap.
22. num. 21. & cap. 28. num. 28. te-
quitur etiā Carrerius in praxi cri-
minali. §. homicidium, versi. circa
secundum num. 26. Sequitur & co-
munē dicit Jul. Clarus in sua pra-
xi quest. 87. num. 2. & 3. qui idem
dicit esse de iure Canonico, quod
de iure Ciiali, & easdem opinio-
nes in utroque foro, Canonico &
Ciiali communes dicit Franciscus
Viuius, libr. 9. communium opin.
tit. 1. n. 86. & Ficard. & Bona cosa,
ibi. n. 81. & 82. & Cras. etiam dict.
lib. 9. ti. 10. nu. 12. idem Viuius lib.
9. tit. 10. n. 27.

26 Canonistæ in dict. capite quan-
tæ, & in dicto capite qui cum fu-
re & plures ex Legistis, in dict. l. vt
vim. & Decius, & Cagnolus, vbi su-
pra, & idem Decius in dict. c. 1. de
officio. delegat. tenent quod de iu-
re Ciiali, quis non tenetur alium

defendere, nec obuiare delicto,
nec manifestare: de iure verò Ca-
nonico sic. Et hanc opinionem se-
quitur Franciscus Marcus, decisi.
771. & 772. & 773. in 2. part. & ea
magis amplectitur, Carrerius, vbi
suprà. Eandem opinionem se-
quitur & communem dicit Menoch.
in tract. de arbitra lib. 7. cent. 4. ca-
su. 355. sequitur etiam tractatus re-
gularum, part. 2. fol. 121. colum. 11.
& Petrus Calefactus inter consilia
criminalia à Zileto collecta cons.
107. libr. 1. tenet etiam Antonius
Gomez de delictis, cap. 2. nu. 8. te-
nent etiam Dynus, & Boér. in ad-
ditione, in regula non est sine cul-
pa, de reguli iuris in 6. & Mandos.
ad Roman. cons. 117. & Boér. de-
cisi. 83. nu. 6. Capit. decisi. 130. n. 67.
2 Cagnolus & Decius, in dicta l.
culpa caret in fine, sentiunt aliam
& tertiam opinionem, quod si cō
modè quis poscit, teneatur deli-
ctum manifestare, aut saltim deli-
cto obuiare, & alium defendere,
nulla facta differentia inter ius Ci-
uale, & Canonicum.

Couarruicias & alij, de quibus
infra, fuerunt in quarta opinione,
scilicet quod iure obligationis nō
tenetur quis ad manifestandum
delictum alienum, nec obuian-
dum ei, sed tamen secundum bo-
nos mores est, & quodammodo te-
netur facere, & si non faciat pote-
rit aliquia leui pœna puniri, vt
alij amoueantur ad manifestan-
dum delicta p̄fæparata in dam-
num tertij, & ne nimia desidia,

Variarum quæstionum

vel dolus scientis remaneat impunita.

29 His narratis opinionibus meum negotium erit veritatem declarare, & quid tenendum sit in puncto iuris, & iudicando & consulendo, quare pro huius quæstionis integra resolutione collige conclusiones sequentes.

30 Prima conclusio iure naturali quis tenetur delicto obuiare, & committendum manifestare, & alium defendere, si commodè sine suo periculo fieri potest: nam & iure naturali quis tenetur proximum diligere, & eius conseruationem velle, alias locus insidijs daretur, & societas humana disolueretur, & hoc æquitas & ratio naturalis dictat. Hæc cōclusio absque dubio vera est, ex iuribus Canonicis supra citatis, & quia forum conscientiæ consequitur ad ipsum ius naturale, & in foro conscientiæ quis tenetur ad ea quæ in conclusione dicta sunt, ut Verius ubi supra fatetur, & ibi Felix, Decius, & omnes citati, Narratus in Manuali latino, capite vigesimo quarto, à numero vigesimo quinto, idem in capite sacerdos, de pœnitent. distinctione. 6. numero 23. idem Menochius ubi supra idem, Viuius & alij Communista ubi supra, & Gutierrez in quæstionibus Canonicis, capite vndecimo, numero vigesimo primo.

31 Secunda conclusio. Iure Ciuii nulla est inuenta Ciuii obligatio

nec data actio, aut officium iudicis contra non reuelantem, qbuiā tem, aut defendantem, & ita fatetur glossi. in d.l. 4. §. si ob iudicium, & constat ex textu. ibi. & per consequens nullus illo iure potest puniri pœna, non reuelans, quia nec etiam lex tale, quid pro delicto statuit, nec pœnam imposuit, & ita procedit opinio Bart. & Legistarū nec obstat tex. in d. l. culpa caret, quia text. ille solum à cōtrario sensu sentit, quod est in culpa, qui nō prohibet cum potest, & fateor q̄ est in culpa, quia fecit cōtra æquitatem, & rationem naturalem, nō tamen ob eam culpam debet puniri, quia nec lex Ciuii id voluit, nec eu[m] obligauit, quemadmodū iure antiquo non adimplens patrum nudum erat in culpa, quia faciebat contra rationem vel legem naturalem, sed non ideo poterat compelli, nec puniri, quia lex Ciuii cum nō obligauit, nec dedit actionem contra eum.

32 Fallit tamen hæc conclusio in crimine parricidij, asasinatus, falsæ monetæ, leslæ maiestatis, & raptus virginum, & occisionis, aut iniuriæ Cardinalium, & in seruis & famulis, & subditis scientibus delictum commitendum contra dominos suos, & non reuelantibus, nec obuiantibus, isti enim eadem pœna qua principales, aut saltim arbitratia, puniri debent, quia iure Ciuii tenabant obuiare & manifestare, & contra eos non facientes est sta-

statuta pœna in iure. Et ita procedunt iura Civilia in contrarium citata & adducta, & ita fatentur Veroius Decitus & alij, vbi suprà, Hippolyt. Marsil. in dict. l. vtrum, & in 35 l. 2. ff. de parricidijs. Egidius Boſius, in sua praxi criminali, titulo. de crimine leſæ maiestatis, à num. 47. & dicit communem Viuius libro. 9. commun. opinionum. titu. q. fol. 28. & Gigas, in tract. leſæ maieſtat. quæſti. 8. cum lequentibus Menoch. vbi suprà, Osſascus, deciſ.

³ Pedemontan. 80. Et licet iſti inter ſe maximè diſferant, an dicti conſcijs debeat puniri pœna arbitria, aut pœna ordinaria delicti, & alleguent Bart. & Bald. ſibi inuicē contradicentes, veritas tamen eſt, quod pœna erit iudici arbitria, qui penſatis circumſtantij, & gra- 36 uitate delicti, & quid expedit bono publico, & malitia, aut culpa minori & maiori non reuelantis, aut dāno maiori & minori ſequunto, ex non reuelatione, aliquando pœnam ordinariam imponet, aliquando verò minorem, & etiam minori maiorem.

³⁴ Intellige tamen omnia ſupradicta, ſcilicet quod tenetur maniſtare ſciēs, ſi potest probari, aliàs non: ita fatentur ſupradicti, quod tamen ego intelligo cum grano 37 ſalis, ſcilicet, quod ſi nō poſſit probare, ac proinde non teneatur, nec accuſare, nec denuntiare, nec publicè teſtificari. Tenetur tamen in ſecreto dicere illi, qui poſſit prodeſſe, & non obeffe, vt meliori mo-

do quo poſſit delicto obuietur, vt dicemus Deo volente, in ſecundo articulo, aliàs arbitria pœna ve- niuet puniendus.

Nota etiam, quod dicta in haec fallentia habebunt etiam locum in criminе hæresis licet contrariū voluerit Veroius vbi ſuprà, vt in cap. 2. de hæreti. & ibi notant Doctores, & in cap. qua propter. 2. q. 7. notat latè Rojas in tract. de hæret. num. 82. & 83. & in singulari- bus de materia fidei, singulari. 3. 4 & 5. lit. A. num. 14. latè Albertinus de assertionibus Catholi. q. 33. nu- mero. 20. & in hoc delicto & leſæ maiestatis etiam proprium paren- tē tenetur quis denuntare & ma- nifestare, & ita affirmant omnes ſu- pra dicti.

Et idem eſt in criminē ſymoniæ: vt cum Angelo & Syluestro notat Guillielm. Rodoanus in tra- ciat. de ſymon. mental. p. 4. nu. 24. cap. 9. Vbi allegat quandam Extra uagantem quæ imponebat ſenten- tiā excommunicationis non reuelantibus crimen ſymoniæ com- missum, quam dicit eſſe per non uſum abolitam, intelligo quoad dictam pœnam, non quoad obli- gationem reuelandi dictum cri- men.

Tertia cōcluſio. Iure etiam Ca- nonico nulla inuenitur pœna in foro exteriori poſita, non reuelan- tibus delictum alienum, neque ſta- tuta aliqua obligatio reuelandi, quoad dictum forum, & ita proce- dit communis opinio, quę non di-

Variarum quæstionum

stinguit inter ius Canonicum, & Ciuiile, & contraria est admodum suspecta, nec iure probatur.

38 Nec obstant iura decretorum supra allegata, nam primò procedunt in prælatis, & alijs qui ex officio tenentur delicta corriger, in quinere & punire, & non in alijs, & ita respondent dominus Turre Cremata, & alij ibi, & ita aduerit Cazialupus in tracta. de Ludo, numer. 55. & Nicolaus Moronus in tract. de tregua & pace. cap. 141.

39 Vel secundò & melius respôde, quod dicta decretorum iura, ut sæpe facere solent, solum declarant id quod bonum, & æquum est, malum ve & prohibitum, iure diuino & naturali, & ostendunt rectam viuendi viam in ordine ad Deum, & proximū, & sic ut in pluribus magis congruunt foro conscientiæ, quâforo iudiciale sunt enim dicta sanctorum, qui de sola veritate, & virtutum & Euangelica doctrina agebant.

40 Neque obstat etiam text. in dicto cap. dilecto, nam etiam modo dicto procedit, & verba supra notata, non sunt principalis decisio illius tex. sed vna ratio inter alias, ad coadiudicandam principalem decisionem, quæ erat, an prælatus offensus à iudice seculari posset se armis spiritualibus defendere, & dicit quod sic.

41 Nec etiam obstat text. in dicto cap. quantæ, de senten. excommunic. Nam vt Panormitanus & alij ibi notant, non procedit in simpli

ci scientia: sed in scientia dolosa illius qui cum dolo & malitia videt clericum offendit, & non solum eum non iuuauit cum commode posset, sed sibi delictum complacerebat, fortè quia inimicus erat, nec desinit iuuare ex impotentia, aut timore quantumuis vano, vel ex incuria & negligentia, sed ex solo odio & malitia. Iste enim non solù conscius, nec non obuians est, sed quoddammodo particeps, complex, & auxiliator, & de tali suspectus.

42 Nec etiam obstat tex. in dicto c. qui cū fute, nā non loquitur de iudicando fure, sed furto, ut supradictum est, & loquitur etiam quoad forum interius, prout plures ex predictis farentur.

43 Quarta conclusio. In utroque foro Ciuiili & Canonico, non obuians delicto cum commode potest, nec manifestans perpetrandum quia quodammodo contemnit leges naturales & bonos mores, & agit contra legem pietatis humanitatis & misericordiæ, ob eiusvæ cordiam, aut duritiem cordis, ne aliquid contra ratione in republica permittatur inultū, & ne detur anima malis hominibus securè procedendi, debet puniri aliqua pena saltim arbitraria leui, ita sentit Aegidius Bosius vbi supra, & ita Menochius cum Couarru. & alijs vbi supra.

Articulus & §. 2.

44 Prima conclusio. In foro conscientiæ

tiæ, quis tenetur obuiare delicto, & illud manifestare, modis de quibus infra. Et ita Iuristæ & Theologi omnes, quos infrà allegabimus 48 fatentur.

45 Secunda conclusio. Delictum secretum commitendum scies in damnum publicum, puta coniuratio aduersus Regem, Principem, aut dominum temporalem, & voco secretum, etiam si duo vel tres sciant, nulla alia diligentia facta, tenetur iudici, vt iudici manifestare 49 si potest probari: ita tenet in foro conscientiæ Dominicus Soto, in tract. de ratione tegendi, aut detegendi secreti. quæst. 4. conclusio. 2. & quæstio. 5. conclusio. 1. Nauar. in cap. inter verba. 11. q. 3. conclu. 6. Corollario. 58. Cordoba in quæstionario, lib. 1. quæst. 43. dubio. 2. Petrus Nauarra in tract. de restit. part. 1. lib. 2. cap. 4. à num. 176. Angel. in summa, verbo, denuntiatio Syluester in dicto verbo, D. Thomas: & ibi Cajetan. 2. 2. q. 33. art. 7 51 in corpore quæstionis, Gutierrez, in dict. q. 11. Cantera. q. 5. criminis, à nu. 1. cum sequentibus.

46 Intellige tamen id procedere, etiam si delictum sit sibi propalatum sub sigillo secreti, non tamen sub sigillo confessionis, ita omnes vbi supra.

47 Aduerte etiam, quia licet quis teneatur manifestare iudici, vt iudici, non tamen tenetur denunciare, nec accusare, vt Gutierrez dicit nisi id conueniat bono publico, & possit commodè probare. Tunc

enim tenetur denuntiare & accusare, ex Cordoba vbi supra, Diuus Thomas. 2. 2. q. 68. art. 1.

In crimen tamen hæresis quis tenetur iudici, vt iudici manifestare delictum secretum, etiam si probare non possit, non tamen, vt accusator nec denuntiator, ita Rojas, vbi supra, licet contrarium voluerint Ioannes Andreas, & alij ab eo allegati, & Corduba, & alij vbi supra.

Tertia conclusio. Si delictum probari non possit, non tenetur manifestare iudici vt iudici, sed secrete & vt bono viro: ita quod possit prodesse, & non obesse, & curare de alijs remedij secretis, ad cuiandum quæceflant, si delictum cessavit, & sit vere emendatus delinquens: ita Cordub. Soto, Sylvestr. & alij vbi suprà.

In crimen tamen hæresis fallit hæc conclusio, vt supradictum est.

Quarta conclusio. Delictum secretum tendens in damnum aliquius priuatæ personæ, etiam si possit probari, non tenetur quis manifestare iudici, vt iudici, sed vt personaliter quæ potest prodesse, & non obesse, vel alia remedia querere: & hoc nisi reus sit emendatus, vel parti satisfactio sit facta, & in secreto, iudici vt priuato tenetur quis manifestare, etiam si sibi delictum sit sub sigillo secreti, non tamen sub sigillo confessionis, ita Corduba, Soto, Cantera, Nauarr. & alij vbi supra.

Variarum quæstionum.

52 Quinta conclusio. Si delictum secretum tendens in damnum tertij, aliter non possit obuiari, tenetur quis manifestare iudici ut iudici si potest probare: si verò non potest probare, tenetur manifestare secreto modo alij, qui possit prodere, & non obesse, ita Theologi omnes vbi supra.

53 Sexta conclusio. Delictum de quo quis est accusatus aut denuntiatus, tenetur sciens manifestare ad præceptum superioris, etiam si sit secretum, si Prælatus iustè procedat, scilicet cum infamia, & semi plena probatione: si verò iniustè procedat absque villa informatione, aut aliàs sit sibi delictum manifestatum sub sigillo secreti, aut revealare & manifestare debens, est persona priuilegiata, quæ non tenetur contra alterum testificari, tunc non tenetur ad præceptum superioris delictum manifestare iudici ut iudici, quia tunc adducitur, ut testis.

54 Aduerte tamen ad duo, primò quod hoc non procedat in crimen hæresis, ut Rojas vbi supra, aduertit.

55 Secundò, quod & si iste non tenetur manifestare iudici, ut iudici, tenetur tamen in secreto manifestare illi, qui possit prodere, & non obesse, & ita colligitur ex dictis Theologorum & Iuristarum, vbi supra, licet ipsi non ita declarant.

56 Septima conclusio. Delictum secretum non tendens in damnū

tertij, nec in dāmnum publicum, sed solum in dāmnum delinquens, non tenetur quis denūtiare iudici ut iudici, nec ut priuato: sed prius debet procedere via secretæ monitionis & ordine Euāgelico, si peccauerit in te frater tuus, &c. Et non solum non tenetur, imò nec potest ut Theologi & Iuristæ omnes vbi supra fatentur, & in tract. de correctione fraterna, & de hoc non est dubitandum.

57 Octaua conclusio. Delictum publicum potest quis denuntiare iudici ut iudici non tamen tenetur accusare, vel denuntiare, nisi id expressè bono publico, aut emendationi alterius conueniat, si iudex sit negligens, & non inquietat nec sit aliquis qui accuset, nec vellit aut debeat accusare, ita colligitur ex Diuo Thoma, & alijs vbi supra, licet ipsi non ita declarant & ex Cardinal. de Turre Cremata in summa. 64. dist.

58 Nona & ultima conclusio. Monitorijs datis à prælato, pro reuelatione delictorum secretorum debet quis obtemperare obseruando in omnibus, & per omnia leges & conditiones conclusionum præcedentium, & non aliter neque alio modò aliàs male faceret, nec Prælatus tale vult præcipere, & si præcipere suum præceptum errore intollerabilem contineret. Ita Syluester, Gutierrez cum Neuizano, & alijs ab eo allegatis, & sentiunt Theologi supra citati.

59 Vnde increpandus est quorundam

dā tribunaliē Ecclesiasticoꝝ ab
vſus, secundum quem absque di-
ſtinctione, coram ſcriba & teſtibꝫ
reuelatur peccatores occulte & eis
maxima iniuria fit cum procedi
fit cum procedi deberet in forma
dicta in omnibus conclusionibꝫ
præcedentibꝫ. Et hæc pro expla-
natione quætionis ſufficiūt. Laus
Deo.

S V M M A R I V M
quætionis. 19.

- 4. Maioratum ex quibus coniecturis vi-
deatur quis facere.
- 5. Filii poſti in conditione, an cengeat̄ur
vocati? nu. 6. et 9.
- 7. Verbum ſine hærede, intelligitur ſine fi-
liis. nu. 8.
- 10. Filii evocati an intelligentur ſubſtitu-
ti? nu. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. Et decla-
ratur l. cum auus, et l. Codicillijs, n.
18. et 19.
- 20. Clauſula Regis Enrici, quomodo intel-
ligatur?
- 21. Ius ſubſtitutionis quando transmitta-
tur? nu. 22. 23. 24.
- 25. Filii fratriſ, quando eius personam re-
preſentent, in fidei commiſſi? nu. 26.
27. 28. 29. 30. 31. Et declaratur tex.
in l. fin. C. dc verbor. ſignifi.
- 32. Repraſentatio inducit̄ur ex perpetui-
tate maioratus.
- 33. Repraſentatio admittit̄ur in maioratu
in quo ſuccedit̄ur per viam nomi-
nationis, ſi ultimus poſſeſſor non no-
minauit, num. 34.
- 35. Eligere an quis poſſit, vnum vel plu-
res ad maioratum, quando abſolute

facultas conceditur? nu. 36. 37. 38. 39.
40. vbi declaratur l. vnum ex fa-
milia et plura iura.

41. Intellectas ad. §. ſi duos nu. 42. 43. 44.
45. 46.

Q V Ä S T I O
Decima nona.

V Trūm ſi aliquis faciat ma-
ioratum cū onere anniuer-
ſarij perpetui, et nominet ad eius
ſucceſſionem aliquem ex filiis, et
poſt eius mortem vellit quod ſuc-
cedat nepos, quem primus nomi-
nauerit, et ſic deinceps in futurū
et ſi primus filius ſine hæredē mo-
riatur ſubſtituat alium filium, et
ab eo deſcendentes, ita ut ultimus
poſſeſſor ex filiis ſucceſſore eligit;
et ſi iſte ſine liberis decedat, ſub-
ſtituat conſanguineum proximio
rem, ita quod bona vadant ſem-
per de maiori in maiorem, cum
dicto onere, et per tractum tem-
poris filius primo vocatus liberos
habuerit, et vnum ex eis nomi-
nauit, qui poſt eius mortem ſucess-
it, qui tandem ſine liberis obiit, reli-
ctis fratribus, et ex fratre maiore
defuncto filiis? an ſubſtitutus ſuc-
cedat in maioratu, vel ſuccedat
alius ex fratribus, et excludat
ſubſtitutum? et an inter ipſos fra-
tres filius maior fratriſ maioris
prædefuncti, repreſentet perſonā

Variarum quæstionum

patris præmortui , & excludat substitutum , & patruos fratres vltimi possessoris defuncti sine liberis.

1 Quæstio hæc vtilis & difficilis est , & quæ mihi iam in praxi constigit in causa cuiusdam anniuersarij : quæ diuiditur in tres partes .

2 Prima an substitutus sit in totū exclusus ex eo , quia primus vocatus decessit cum libertis ? Secunda , si calu quod non sit exclusus , & quod conditio repetatur in personis descendantium à primo nominato propter conseruandam perpetuitatem maioratus , si inter fratres , filios , primi nominati inducatur substitutio reciproca , ita quod ipsi intelligantur vocati , & nominati à testatore ad successionem maioratus gradatim , & uno sine liberis decedente , substituatur alius ei , & in eius locum , & excludatur substitutus , qui nunquam admittatur , nisi decendentibus sine filiis omnibus descendéntibus adicto primo vocato ? Tertia si frater maior defunctus , ante ultimum possesso rem transmiserit ius substitutionis ad filios suos , & hi repræsentent fratrem , & præferantur alijs fratribus patris , & quia in dicta quæsti. succedit de facto , quod dictus vocatus primus plures filios nominavit omnes unum post alium ad dictam successionem , adiicitur quarta pars , an id potuit facere , vel non ?

Pro cuius quæstionis elucidatione , quia difficilis est , & non sunt

plura argumenta pro utraque parte gratia maioris claritatis procedam per conclusiones , & in qualibet earum disoluam , argumenta fortiora quæ contra eam adduci poterant , ad primam partem veniendo .

§. I. & Articulus. I.

4 Sit prima conclusio . Ex verbis , de quibus in quæstione , constat clarissimè quod testator voluit facere maioratum perpetuum . Primo ex imposititione oneris anniuersarij . Secundo , ex pluribus vocationibus . Tertio , ex eo quia vocauit cōsanguineum maiorem . Quartò , quiavoluit quod bona videntur de maiori in maiorem , & in hoc non est dubitandum , & constat ex his quæ cum Molin . Gamma , Velalquez , & alijs diximus in quæstione . 17 . per totam .

5 Secunda conclusio . Ex eo quod testator voluit facere perpetuum maioratum constat , tūm quod filii positi in conditione intelliguntur vocati : tūm etiam quod omnes conditiones , & substitutiones quæ sunt necessariæ ad dictā perpetuitatē , ne maioratus deficiat & bona efficiantur libera intelliguntur repetitæ , ita Molin . latè in tracta . de Hispanorum primogenijs , lib . 1 . cap . 6 . per totum in principio , maximè , & nume . 16 . & nū . 23 . Ex qua conclusione infertur , quod ne in præsenti calu bona , de quibus agimus remaneant libera ex eo quod primus vocatus de quo

quo agimus decesit cum liberis se
cundum famosum consilium Ol-
draldi. 21. debemus intelligere
quod filii aut hæredes in conditio-
ne positi intelligantur vocati &
grauati restituere substituto sub
eadem conditione, si sine liberis,
& sic bona nunquam efficiuntur
libera, nec excludetur substitutus
qui admittetur defficientibus vo-
catis si sine liberis, ut per Molin.
vbi supra. num. 16. Et cōstat ex his
quaꝝ diximus in dicta quæstione,
& hæc quoad primam partem di-
xisse sufficiat.

§. 2.

7 Prima conclusio. Verbum sine
hærede, de quo in præsenti quæ-
stione intelligitur ex subiecta ma-
teria, id est, sine filio. text. est expre-
sus, & ibi gloss. verbo sine hærede,
in l. ex facto. §. fin. ff. ad Trebel. vbi
Alexand. Bar. & alij notant Bart.
Ias. & Doctores in l. Gallus. §. etiā
si parente. ff. de liber. & posthum.
notat cum pluribus Aluarus Vaz-
quez in tractat. de iure emphiteo.
quæst. 44 à numer. 11. Mantica in
tract. de coniecturis vltima volun-
ta. lib. 8. tit. 14. pertotum.

8 Secunda conclusio. Verbum si-
ne hærede, de quo in quæstione
æquipolet, verbo sine liberis, &
idem est dicendum secundum sub-
iectam materiam sine hærede quod
sine liberis, in his quaꝝ ad filios, &
non ad extraneos debent perveni-
re, tex. expressus qui sic declarat in

dict. §. fin. & ibi omnes, & confir-
tur quia in definitum verbum pro-
ut est illud sine hærede æquipolet
vniuersali, vt per Bart. in l. si ædifi-
cium. ff. de seruitu. Vibani. præ.
& in l. 2. ff. de liberis & posthum.
notat Damas. in tracta. de Brocar.
num. 14.

9 Tertia conclusio. Hæredes, aut
liberi in conditione positi, de qua
in quæstione, vt diximus in præce-
dentibus conclusionibus, intelli-
guntur vocati à testatore, & in eis
militant, omnes cōiecturæ ex qui-
bus authores colligunt filios in cō-
stitutione positos esse vocatos, scilicet
licet, quia testator voluit facere
maioratum perpetuum, & impos-
suit onus perpetuum, & fecit plu-
res gradus substitutionum, & vo-
cavit cōsanguineum proximorem,
& voluit quod bona irent de ma-
iori in maiorem, & prædilexit sem-
per filios primi nominati, quem-
admodum prædilexit eum, & post
eos, prædilexit substitutū & filios
eius, & in ultimo gradu, vocavit
consanguineos proximiores. Et
hæc est communissima conclusio
& resolutio in his Regnis vstatissi-
ma, vt colliges ex his quaꝝ notat
Molin in dict. lib. cap. 6. à princi-
pio & per totum, latissime Burlat.
consil. i. lib. i. per totum, Michaël
Crassus in suo lib. sententiarum. §.
fideicommissum, quæstione. 13. &
14. Menoch. consil. 85. lib. i. Ceph.
consil. 419. lib. 4. latè Achilles perso-
nalis, in tract. de adipiscenda pos-
sess. à num. 192. cum sequentibus.

An

Variarum quæstionum

Antonius Thesaurus: in suis nouis pedemontanis decisionibus, deci-
96. per totam, Iulius Clarus, lib. 4.
sententiarum. §. testatum, q. 77. per
totam Menes, in l. cū accutissimi
nu. 47. C. de fideicōmiss. Ioseph de
Rusticis in integro tractatu, quan-
do liberi in conditione positi, &c.
Et his alias infinitos Modernos,
et antiquos alegant & omnes po-
nunt pro regula generali, quod fi-
lij in conditione possit non cense-
tur vocati ex gloss. in l. Lucius. ff.
de hæredibus instituendis fallit ta-
men nisi contrarium ex dictis co-
iecturis colligatur in quo omnes
conueniunt.

10. Quarta conclusio filij in condi-
tione positi, quia intelliguntur vo-
cati in præsenti quæstione, ut di-
ctum est, intelliguntur in vicem si
bi ipsi substituti, ita quod decede
te uno sine liberis maioratus de-
beat peruenire ad alium & exclu-
ditur substitutus, & omnibus dece-
dibus sine liberis admittitur
substitutus, ita eleganter conclu-
dit Socinus Iunior. in l. hæredes
mei. §. cum ita nu. 10. ff. ad Treb.
idem tenet eius patruus Bartholo-
meus Socin. consil. 104. lib. 3. Paris.
consil. 7. num. 33. lib. 3. & consil. 37.
num. 38. lib. 2. Hieronymus Torniel
inter consilia Portij Imolen-
sis consil. 43. num. 28. licet postea
num. 38. contrarium teneat se-
quitur etiam Tiberius Decianus,
inter eadem consilia, consil.
44. num. 5. Sequitur etiam Ay-
mon Craueta, consil. 130. num. 5.

lib. 1. tenet etiam idem Socin. Iu-
nior consil. 145. à num. 33. libr. 1. &
Socinus Patruus admodum subti-
liter in consil. 249. dub. 1. lib. 2. Ri-
minal. Iun. consil. 203. à num. 101
lib. 1. tenet etiam Ripa in l. 1. nu.
10. C. de pactis, & ne excludatur
filius, aut nepos testatoris ex con-
iectura vulgaris. C. cum auus. ff. de
condit. & demonstrat. eadem opini-
onem tenet idem Hieronymus
Torniel, in dict. §. cum ita, nu. 121
Mantica in dict. tract. lib. 2. titu. 3.
num. 13. Socinus Iunior, in dict. §.
cum ita nu. 23. & consil. 180. & 151.
lib. 2. & Bart. Socinus in dict. §. cū
ita nu. 8. Cephal. consil. 478. nu. 31.
lib. 4. Crauet. consil. 326. nu. 3. lib. 2.
Osascus decisi. Pedemontan. 110.
nu. 17. & Crauet. in dict. consil. 130.
Socinus consil. 94. à num. 8. lib. 4. &
non solum quando substitutus est
extraneus, aut transuersalis, hæc
opinio vera est. Sed etiam si sit sub-
stitutus aliis filius testaris, ut post
Imol. Paul. Alexan. & Socin. in di-
cto. §. cum ita sequitur. Torniel
ibi, num. 153. & sentit Socin. in d.
l. cum auus, num. 9. in fin. licet id
solum intelligat in legitima filij
grauati non in bonis quæ volunta-
riè Pater illi ultra legitimam reli-
quit: quanvis in hac declaracione
contrarium tenuerit, Bart. in dict.
§. cum ita, cuius opinio communis
est secundum Torniel, vbi supra,
num. 122. sed in posita quæstione,
absque dubio ex coniecturata mē-
te testatoris verior est contraria
opinio, ut infra dicetur.

13 Fundatut hæc conclusio & cō-
munis opinio, de qua supra in cō-
iecturam ēte testantis, qui ex eo
quod filios in conditione positos
prætulit substituto, & eos vocauit 15
ex consequenti, videtur substituis-
se inter se, ne substitutus minus di-
lectus præferatur eis cōtra volūta-
tem testantis, & quia ex eo quod
testator prædilexit primo vocatū,
grauatum & nominatum, censem-
tur etiam prædilexisse, omnē eius
posteritatem ex coniectura legis 16
cum auus, quæ etiam loquitur in
filio grauati, & in filio substituto,
& præfert descēdetes à primo gra-
uato ipsi filio substituto.

14 Nec obstat ut Socinus dicit, q̄
illa lex intelligatur quando grāu-
tus fuit institutus in legitima sibi
à jure natura debita, nām id non
constat in illo text. sed quod sim-
pliciter nepos grāuatus fuit cum
patruo hæres institutus & clariūs,
patet ex dict. l. cum accutissimi in
quinta, quia à Iustiniano condita
fuit, apparet quod filius, aut nepos
fuit etiam extra legitimam institu-
tus aliās grāuari non posset ex l.
quoniam in prioribus ab eodem
Iustiniano condita. C. de inofficio
lo testamento, & l. 2. tit. 4. par. 6. &
cum dicta l. cum auus concord. l.
10. dict. tit. & par. confirmatur am-
plius, quia coniectura pietatis in
qua Papinianus fundamentum fe-
cit, in omni casu militat, siue in vo-
luntario, siue in necessario reliete,
nam impium essent bona patri re-
licta, & quæ ab ipso possessa sunt,

postea eius filijs auferre, & ita peri-
contrarium pium essent, eis relin-
quere, quod eredendum est testa-
torem sensisse.

Atque amplius id apparet in pre-
senti quæstione, in qua testator
prædilexit primo vocatum, & post
expressè prætulit substituto om-
nes eius descendētes per viam no-
minationis, vndē consequentia vi-
detur eos substituisse inter se alias
ipsi essent minus dilecti, & à bonis
patris alienarentur. Et si conside-
ras decisionem tex. in l. Codicillis
de usufructu legato admitti potius
reciprocam substitutionem, inter
simpliciter vocatos ad domus ha-
bitionem, exclusa Republica sub-
stituta, inueniens, quod id non so-
lum fuit ex ratione usus, vel usus
fructus, ut Batt. ibi existimat, sed
ex voluntate testantis, qui ante in
alio simili legato eisdem legatariis
facto dicta Republica substituta,
eos inuicem substituerat, & prædi-
lexerat, & ex eadem voluntate, in-
ducta etiam fuit reciproca substi-
tutio inter pupilos grāuatos in ca-
su tex. in l. pen. C. de. impuberum,
& alijs substitutionibus, vt patet
ex tex. ibi cogitasse, & licet de ver-
borum rigore aliud videretur, nā
filij pupilli fuerunt hæredes insti-
tuti, & si vterque deceperit fuit
alius institutus, & videbatur quod
vno decedente deberet admitti
substitutus ad eius partem exclu-
so fratre ex natura verbi distributi-
ui, tamen contrarium decidit Im-
perator ex voluntate testantis in
fa-

Variarum quæstionum.

fauorem filij conjecturata.

17 Ex quibus hæc conclusio vera videtur licet contrarium tenuerit 20 Ripa in l. Centurio. num. 166. in fine. ff. de vulg. & in dict. §. cum ita num. 29. & Ruin. consil. 179. num. 1. lib. 2. quem refert, & sequitur Cephala. consl. 417. num. 92. lib. 4. & Antonius Gabriel, lib. 4. communium tit. de substitutio. q. 4. nu. 28. Menochius consl. 376. num. 68. libr. 4. Thesaurus decis. 248. num. 17. quo rūm fundamentalum in substantia est quod videtur inconveniens tot speciali tales inducere, scilicet quod filij intelligantur vocati, & conditiones repetitæ & reciproca substitutio inducta, sed cum in testamētis primum locum obtineat voluntas defuncti, si de ea apparet non est curandum de dictis specie libus.

18 Fateor tamen, quod si filij possit in conditione non intelligantur vocati, sed ab intestato succedant quod inter eos non inducitur reciproca substitutio, ut per ambos Socios in d. §. cū ita Rolan. Valle consl. 34. nu. 59. lib. 4. Bursat. consl. 51. num. 6. & 51. nu. 2. libr. 1. Ioan. Botta consil. 97. nu. 9. qui omnes infinita consilia vtriusque Socii, & Paris. & aliorum modernorum, & antiquorum referunt, & idem faciunt Gabriel, Ceph. & Menoc, vbi supra.

19 Ex quibus omnibus infertur ad dictam secundam partem, quod fratres ultimi possessoris. l. sicutim maior ex eis admittitur ad success-

sionem dicti maioratus excluso substituto.

Nec obstat, quod contrarium fuerit decilum in terminis bonorum à Rege Enrico. II. donatorū ex clausula eius testamenti disponentis quod bona essent maioratus, & venirent ad filium primo genitum donatarij, & eo sine tali filio decadente ad Regiam Coronam in causam Comitij de Oñate, ut refert Molina dict. tract. cap. 6. num. 21. lib. 1. nam licet ipse Molina non referat fundamenta, credo quod id potuit iuste fieri ex eo, quia voluntas Regis fuit modificari donationes quas fecerat & restringere ad solos filios maiores possessorum, ut bona aliquando reddirent ad Regiam Coronam, quorum Redditus penè essent impossibili, si omnes filij & descendentes à primo donatario, essent vocati, & inuicem substituti & transuersales succederent contra Regis intentionem, essentque bona perpetuo ab alienata quod ipse evitare voluit, & de his haec tenus.

21 20 Prima conclusio frater maior transmisit ius dictæ reciprocat substitutionis quantumuis conditonalis, scilicet, quia mortuus fuit in vita possessoris non verificata conditione, si sine liberis, adeius filios, & descendentes ex natura maiorum que est, quod semper præferatur linea primogenitorum, & filij

maioris, linea^e filij aut fratri^s secūdi, vt in fœudi^s notat tex. in cap. 1. de successione fœudi & in maiora tibus Hispanorum Burgos de Paz consil. 29. per totum Molina lib. 3 de Hispanorum primogenijs, c. 7. per totum, & constat ex l. 40. Tau ri Couarru. in practicis capit. 38. & cum Matienço & alijs Velazquez in dict. l. 40. in pluribus glos sis ad illam legem, tum etiam ex volūtate testatoris, qui ut dictum est, quemadmodum dilexit primo vocatum, censetur etiam dilexisse omnem eius posteritatem in ordine successiō & maiorem & eius fi lios, magis quam minoris, quod constat, quia voluit facere maiora tum, & in dubio se voluit confor mare cum obseruatis in alijs mai oribus, ex vslu Hispanorum, vt per 21 Molinam in dict. lib. 1. cap. 5. Præterea fideicommissum conditio nale transmittitur ad hæredes, ex voluntate testantis, vt probatur in l. 1. C. de his qui ante appertas tabulas, & per Deci. consl. 628. nu. 7. & 376. nu. 6. Mieres in dict. tracta par. 2. cap. 1. num. 4. & Mantieam de coniecturis lib. 2. tit. 20. nu. 15. Albarado, in eodem tractat. de cō iecturis vltimatum voluntatū lib. 3. c. 1. n. 15. Crass. in d. tract. senten. §. fideicomissu. q. 2. n. 7. & §. 68. & in filio maiore notat Velazquez in dict. l. 40. gloss. 5. à n. 6. & gloss. 6. & idem Crass. in q. 67. notat etiā Par is. consl. 66. nu. 10. & 52. n. 18. lib. 3. Socin. Iunior. consl. 141. num. 20. lib. 2. Crauet. consl. 306. n. 4. lib. 2.

23 Ceph. consl. 114. n. 12. Achiles, in d. tract. de adipilcenda, à n. 232. Soci Rip. Torn. Zanch. & alij in d. §. cū ita quæ eslvera & cois exceptio, & ab ea in iudicādo & cōsulendo, nō est recedēdū. Igitur idē erit in ma ioratu & annuerlarijs ex supra di c̄tis. In dubio tamen si de cōtraria voluntate non appareat fideicom missum cōditionale non trāmitti tur ex tex. expresso in l. vnic. §. sint autem sub conditione. C. de cadu cis tollendis, & ex l. in causæ, 2. §. Pomponius. ff. de minoribus, & ex dict. §. cū ita, & tener glos. in d. l. vnic. C. de his qui ante appertas tabulas, cūm qua est magis con munis opinio, vt per Rip. & alios in d. §. cū ita & Torn. n. 59. Soc. Iun. n. 47. & 55. Valle, consl. 97. n. 16. lib. 4. & cum Socino, Gabriele, Parisko Antonio Gomezio & alijs, Crass. in d. §. fideicommissum, q. 67. à n. 6 est etiam tex. expressus in l. in per sonam. C. de fideicom. vbi Menet. n. 3. hanc dicit magis communem in opinionem, licet contrarium re nuerit Accurs. in d. l. in personā, & in l. is cui. ff. de aeti. & obli. & sequū tur Soci. & Cuma. in d. §. cū ita, qui inducūt tx. in d. l. vni. qui nō loqui tur de fideicō. conditionali, sed pu ro, quod ex l. Papia, de caducis nō cedebat, nec transmittebatur ante apertas tabulas, quæ solū excipie bat, quoad hæreditates descendē tes, vñq; ad tertiu gradū, lex verò il la in favore filiorū substulit impe dimētū à dicta lege Papia inductū nō solū quoad hæreditates, sed etiā

T quo

Variarum quæstionum

quo ad legata & fideicomissa, & non solum usque ad tertium gradum, sed etiam ad omnes descendunt, & non solum quo ad cessionem diei & additionem, sed etiam quoad transmissionem in legato, aut fideicomisso puro, non in conditionali, nam repugnat decisioni texti in dict. §. si autem, qui loquitur in filijs, ut appareret ex continuatione textuum precedentium & subtiliter, aduertit Socinus Iunior in dict. §. cum ita, alias rationes & obiectiones adducit Bartholus Soci. Sed eisdem doctissime, & subtiliter satisfacit dictus Socinus Iunior, ubi supra, a quo non est necessarium transcribere, quia nihil illi addendum est.

25 Secunda conclusio, filij fratris representant eius personam etiam secluso iure Regio & alijs coniecturis voluntatis, quod apparet, quia ideo fratres hic admittuntur, & intelliguntur vocati, quia testator voluit bona in familia conseruari, & de eis facere maioratum perpetuum & per consequens tacite vocavit familiam secundum ordinem iuris, atvero in fideicomissis, quando familia vocati, filius fratris praemortui personam patris representat & admittitur ad successionem fideicomissi, ut voluit glo. nota

26 bilis verbo proximo in l. cum ita legatur. §. in fideicomisso deleg. 2. quam inibi sequitur Bart. Paul. Angel. Cum & alij Paulus & Corneus in l. fin. C. de verborum significacione, & eius opinionem pluri-

bus relatis communem dicit Molin. lib. 3. de primogenijs, cap. 7. n. 2. eam etiam communiter approbari eam defendens dicit Hippoly. Rim. Iun. consil. 167. lib. 1. ad causas ultimarum voluntatum, diuersorum a Zileto collectorum, & cu infinitis communem dicit, & sequitur Anton. Gabr. lib. 4. communum tit. de fideicommissis concl. 3. sequitur etiam & communem dicit Michael Crassus in tractatu sentiarum. §. fideicommissum, quæst. 2. Cephal. consil. 478. num. 3 8. lib. 4. Rolan. de Valle, consil. 68. lib. 1. Mantica in tractat. de coniect. lib. 8. tit. 9. licet contrarium tenuerit Baldi in dict. §. in fideicomisso cuius opinionem constantissime & acerrime defendit Decius qui dicit hic iudicatum in consilio primo per totum quem infiniti autores sequuntur, ut constat ex Rolâ. consil. 38. num. 33. lib. 4. & ex praefide Anto. Thesauro, qui decit. opinionem tenet, & secundum eam Senatus iudicauit in decisionibus Pedemontanis nouis. & vide eundem decis. 248. decit. 65. num. 2. Et neruose, & cum multis auctoribus ex professo Dicum defendit Aluarus Vazquez in tract. de iure emphiteotico q. 50. à nu. 30. cum sequen. Sed certè in puncto juris, & æquitate attenta verior est opinio glossæ, non solum quando testator est ascendens, aut patruus, & amita, vel auunculus, quo casu plures qui De ciu sequuntur contra eum tenent, & ipse met Decius in locis à su-

à supradictis allegatis, sed etiā quā
 do primus successor est patruus,
 aut ascendens, nam verior opinio
 est, quod in successione fideicom-
 missi debet considerari proximi-
 tates respectu grauati, ut Rol. latè de-
 fendit consil. 110. lib. 1. Molin. d.
 lib. 3. c. 9. & hæc asidue in praxi ser-
 uatur, nisi constet de contraria te-
 stantis voluntate, & ita eam tenet
 & defendit Peguera de fœudis ver-
 sic. 6. fol. 83. num. 94. & plures in
 eius fauore refert & sequitur Cal-
 das Pereira Lusitanus in tract. de
 renouatione emphiteosis, quæst.
 9. à num. 32. cum sequentibus idē
 facit prædictus Aluarus Vazquez
 Lusitanus in dict. tractatu de iure
 emphiteotico, quæst. 50. à nu. 33.
 cum sequentibus, qui secundum
 eam dicit Iepius iudicatum & de
 ea legem esse latam in suo regno,
 & Molina ubi supra testatur, & in-
 finiti moderni consulentes eam iā
 sequuntur, quos breuitatis causa
 non refero, sufficit quod in tribu-
 nalibus iam est canonizata, licet
 plures authores admodum graues
 contra eam tenuerint, & in pūcto
 iuris communis infideicommissis
 temporalibus verior est. Sed non
 est locus iste ad eam disputandam
 & hactenus de ea. Sed vt redeamus
 vnde digressi sumus indistinctè,
 contra Bald. & Deci. verior est no-
 stra cōcl. quia testator nullum gra-
 dum proximorum, nec filiorum,
 aut nepotum, vel aliorum consan-
 guinorum, specificè vocauit, sed
 solum familiam, aut cōsanguineos

de parentela, & sic nullam maiori affectionē ostendit ad vnum, quā ad alium, vnde necessario perso-
 nas successuras, & gradus & modū
 succedendi visus est relinquere dis-
 positioni iurie cōmunis, cum que-
 stio in dubio censemur se confor-
 mare testator, vt supra dicti latè
 fundant & aperte ostendit dict. 1.
 fin. atvero secundum iuris disposi-
 tionem cōsanguinei gradatim suc-
 cedunt & filius representat patrē,
 quando agitur de succedendo, pa-
 triuo igitur sic erit in fideicomissis
 quando datur in eis perpetua suc-
 celsio & nō est præfixus aliis mo-
 dus succedendi, cui rationi non be-
 ne potest responderi, nec Bal. pro
 sua opinione, nec etiam Decius ali-
 quam quæ concludat tradunt, nā
 de maiori dilectione sublata est,
 ex supradictis, & de fictione etiam
 tollitur, quia testator non specifi-
 cè, notauit, aut vocauit gradus, sed
 sub inuolucro verborū. Igitur abs-
 que illa fictione successio, intelli-
 gitur secundum ius commune, &
 quod in iure non sit disposita, re-
 presentatio in fideicommissis, sed
 solum in successionibus ab intesta-
 to, etiam responderetur quod dispo-
 sita in iure sunt regulæ humanorū
 actuum, & testatores se conformat̄
 cum dispositione iuris, si aliud nō
 disponat, & sufficit similitudo, aut
 proportio vnius ad alterum, quanti-
 do aliud non inuenitur specificè
 dispositum, alias nesciretur quo-
 modo esset succedendum in fidei-
 commisso familiae relicto, & quæs-

Variarum quæstionum.

admodum succeditur gradatim; non quia testator dispoluit, sed quia sic succeditur ex dispositio- ne legali, ita etiam obtinet repræ- sentatio, quia sic succeditur ab in- testato. Ex quibus omnibus appa- ret quod nostra conclusio vera est.

32 Tertia conclusio, in præsenti casu, quia testator voluit perpe- tuum maioratum facere, & percó sequens semper visus est vocare successores ordine primogenito- re nulli dubium est, quod in linea primogeniti & maioris etiam in successione transuersalium detur perpetua repræsentatio, & ea fi- nita in linea secundo geniti, & sic de singulis ex text. in dict. cap. 1. de successione fœudi, & ex l. 40. Tauri, quæ hoc expressè disponit, & est recopilata in noua legum co- lectione, titulo *de los mayorazgos*, de qua latè agit Molin. dict. lib. 3. c. 7. & 8. per totos Velazquez in dict. l. 40. gloss. 5. 6. & 7. 8. & 9. & quasi per totam legem, & hoc ex natura actus. ut constat ex dict. l. & notat Rolan. à Valle, dict. cons. 34. lib. 4. Couar. in practicis, capi. 38. per to- tum, imò ex natura actus colligi- tur voluntas testantis ex Molina in d. c. 6. lib. 1. per totum, at verò ex testantis voluntate repræsen- tatio extenditur etiam ultra filios fratrium, ex Bursato consilio. 1. li- bro 1. Crass. in dicto §. fideicom- missum, quæstione secunda in fine, Burgos de Paz consilio 29. per totum.

Quarta conclusio, licet in hos maioratu succedatur per viam elec- tionis, & nominationis, tamen quia vltimus eius possessor non nominauit, nec potuit nominari admittitur maior, vel filius maio- ris, ad quem seclusa nominatione pertineret, & tunc pro illa vice no- suceditur per viam electionis, sed ordine constituto in maiorati- bus, & sic ordine primo genitura & representationis, ita sentit Gre- gorius Lopez in l. 2. titulo 15. par- tita 2. ver. en Espana. & cum Guido- ne & alijs sequitur idem Molina, lib. 2. de Hispanorum primogenij cap. 4. num. 42. Ex quibus omni- bus sequitur quòd in præsenti quæ- stione filius maior filij, dico, fratriis maioris prædefuneti repræsentat patris personam, & admittitur ad successionem dicti maioratus, aut anniuersarij exclusis alijs patruis, quantunvis proximioribus, & ex- cluso substituto sub conditione, si ne liberis. Et hæc de tertia parte,

§. 4.

Ad quartam & vltimam partē deueniēdo videtur quòd, primus à testatore vocatus cum clausula, ut posset eligere successorem po- tuerit eligere duos, vel tres, vnum post alium, quia hoc non repug- nat natura & maioratus ex sequen- tibus.

Primò ex tex. expræso in l. vnū ex familia. §. si duos. ff. de legat. 2. vbi hæc res grauatus restituere vni

re vni ex familiæ testatoris potest duos eligere, & de fideicommisso ad maioratum valet argumētum, vt per Molin. in dict. lib. 1. c. 7. nu. 9. Menel. in Rubr. C. de fideicommissis, num. 7. & 8. Igitur sic erit in præsenti maioratu.

Secundò facit doctrina Bart. in dict. §. si duos & in §. sed si fundum illius legis vnum ex familia, vbi cōstantur affirmat, quòd executor debetis ex præcepto testatoris elige re vnum inter pauperes, ad aliquā rem, potest eligere duos successi uè vnum potest alium, & quemlibet pro vita sua, & hanc doctrinā Bart. lequitur Suarez in l. quoniā in prioribus, quæstione. 5. ad legē regiam in principio, & columnā sequenti, & ibi huius Additio na Valdes in additione, & sequitur Azebed. in l. 3. tit. 6. num. 15. lib. 5. Recopil. & cum Peralta, & alijs idem visus est sequi Albarado in tractatu de coniecturis vltimorum voluntatum, lib. 2. cap. 2. à numer. 3. 1. & à num. 20. ex qua doctrina ipsi inferunt quod pater qui potest meliorare vnum ex filiis in tertio & quinto bonorum potest meliorare duos, & potest meliorare vnum pro vita sua, & alterum potest eius mortem, & vnum ad decennium, & alium ad alium decēnium, quia quemadmodum potest tertium & quintum inter eos diuidere, ita & tempus nam valet argumentum de re ad tempusque 40 sicut ratio Bart. vbi supra, & alegat Segoram. & alios hāc opinionem.

tenētes, quæ in melioratione quæ est electio voluntaria, & in qua descendentes grauari possunt ex legi permissione, absque dubio vera est, & tenenda iudicando & cōsulendo, & primam Bart. opinionem tenet etiam Segura in Repe titione dict. §. sed si fundum, à numer. 15. 7. & 15. 8. Si igitur executor qui nudus minister est, & cui sola electio commissa est potest nominare plures vnum post alium, sic etiam poterit facere successor in maioratum cui electio successoris commissa est.

His tamen non obstantibus contrarium tenendum est in præsenti quæstione, imò quod non potuerit eligere, nisi vnum ex sequentibus.

Primò quia iste successor, tan quam Commissarius & Mandatarius, non potest excedere formam sibi in testamento mandatisdatā argumento. Id diligenter. ff. manda ti latè. Felinus de forma in cap. cū dilecta de rescriptis, & infinitas allegationes vide apud Seguram & Didacum Perez ibi in additione in d. §. sed si fundum, à num. 9. cū sequentibus, atvero testator in suo testamento & fundatione maiora tus, solum permisit primo nominato, vt sibi non nominaret vnum successorem, & de pluribus non dixit igitur non potest excedere & nominare plures.

Secundò successor in majoratu nō potest alterare primam fundationem, aut inuestituram, nec

Variarum quæstionum.

disponere aliquid in præiudicium vocatorum ex prima fundatione, & in uestitura argumento tex. in c.

1. de successione fœudi, & in l. finali. ff. de pactis, & in l. quoties. C. de donationibus, quæ sub modo, & ibi Salicetus, & notat latè Cephal. cons. 3. à num. 6. lib. 1. Bald. consil.

327. col. 4. lib. 1. & alios plures alc-

gat Ceph. vbi sup. & Ancha. quem 42 ipse non allegat consil. 339. per totum & cum Cephal. Paris. Carrio, & alijs idem latissimè fundat Ludouicus Peguera in tracta. de fœudis in Repet. cap. item ne super laudem vers. 6. à nu. 105. cum sequentibus, & elleganter Paris. cons. 20. num. 5. lib. 3. Aug. Vero. cons. 106 num. 2. lib. 2. & facit tex. in cap. 1. de alienatione paterna fœud. in 43 vsibus fœudorum, & text. in dict. g. sed si fundum, & est elegans consilium Ancha. vbi supra, qui in terminis dicit quod successor nō potest facere nouas vocationes in præiudicium vocatorum à testatore, sed in præsenti causa testator dedit licentiam cuilibet successori nominandi vnum sibi successorem, igitur illud ius non debet sibi aufetri ab antecessore nominando pro tempore & vice successoris, & successorum, nec potest alias vocationes facere, quam primus testator fecerit, & hanc opinionem tenendo quæ vera est.

41 Non obstant contraria, nam ad primum respondeatur, quòd non procedit in bonis maioratus in quibus unus debet succedere non

plures quia repugnat natura maiorum, ut fatetur Molin. dict. cap. 4. num. 46. lib. 3. Sarmiento in d. §. si duos, Pelaez de Micres in dicto tractat de maioratis. 2. par. quæst. 8. num. 26. & in emphiteosi Caldas in tractat de nominatione emphiteotica, q. 10. à nu. 31. cum sequentibus.

Secundò respondeatur quòd ille tex. non facit ad propositum nā non loquitur in fiduciocommissio nre reliquo, sed in fiduciocommiso reliquo familiari, & vni vel pluribus, ex familia ad electionem hæredis, ut constat ex dict. §. sed si fundum nō etiam loquitur quando eligitur vnum post alium, sed quando duo eliguntur simul.

Ad secundū respódetur quod nō loquitur in bonis vinculatis & indiuisibilibus, sed in bonis liberis, & in quibus cōmissa est distributio inter pauperes, vnde quemadmodū hæres aut executoi potest diuidere quantitatē inter plures ita potest diuidere tempus, nam valet argumentum de quantitate ad tempus, vt Bart. dicit, hic verò loquimur de bonis vinculatis, & quæ ad vnum debent peruenire secundum ordinationem testatoris, quævis si veram loqui, fas est. Ego semper dubito, & dubitavi de illa Bartoli decisione, nam licet à principio executor bona poterit inter pauperes diuidere, si non diuisit & vni aut duobus res dedit secundum voluntatē testatoris, nō video quare posse eos grauare one-

onere restitutio*nis*, & contra Bar.
est tex. in d. §. sed si fundum, & in
§. si de falcidia, tum etiam testator
voluit eleemosynam pauperibus
facere certe non essent comoda
eleemosyna si onus aliquod habe-
ret annexum, quod non posset for-
sitam pauper electus adimplere, &
ex eleemosyna damnum sibi reful-
taret, tu etiam quia executor per
electionem fecit quod sibi a testa-
tore iniunctum est, at vero quod
grauet non est illi iniunctum, &
sic excedit à forma à testatore da-
ta, nec obstat argumentum de re
ad tempus, nam procedit existen-
te eadem ratione, & non diuerita,
ut in præsenti casu, scilicet quan-
do disponens de re libera dispone-
bat non de ea restitutio*n*e subie-
cta, nec etiam obstat quod grauamen
est iniunctum in fauore pau-
peris, etiam vocati, quod permit-
titur, quemadmodum permititur
in fauorem unius ex familia, voca-
ti à testatore sub nomine collecti-
uo ex Bart. Fulgo. & Imola, Bal. &
alijs alegatis à Hieronymo de Por-
toles, in tractatu de consoilio & fi-
dei commissio legali. cap. 41. à nu.
21. (& in fauorem alicuius agnati,
quando pater in feudo grauat fi-
lium) ut per eundem cum Menoc.
Alex. Roland. & alijs num. 22. quia
quoad primum exemplum respo-
detur id procedere quia hæres ha-
bebat libertatem à testatore eligé-
di vnum, aut quos veller, dummo-
do res legata a familia non exiret,
vnde nemirum si posset nomina-

re: vnum post alium, quia libere
eligebat, quod etiam non est ex-
peditum, nec ex illis iuribus con-
stat. In secundo exemplo id potest
facere pater in fauore omnino
successori, quod nihil est, nec ali-
quid facit nec grauat, at vero in ca-
su Bart. licet electio esset libera,
quo admodum, & rerum diuisio-
nem, non tamen quoad grauamē,
vnde non militat eadem ratio. Ex
quibus omnibus concludo in præ-
senti quæstione, non potuisse te-
statorem nominare tres successo-
res, prout nominauit & quod sol-
lus primus est nominatus, vt Cal-
das vbi supra. Notat & sic impono
finem quæstioni.

S V M M A R I V M
enibus quæstionis. 20. et enobis
dulcedo audiatur aperte.

I Subrogatus an sapiat naturam eius in
cu*m* locum subrogatur, & quomo-
do intelligatur? nu. 7. & nu. 10.

4 Res subrogata in locum patrimonialis,
an sit patrimonialis? num. 5. 6. 7. 8.
& 9. et 10. et 11. et 12. et 13. et 14. et 15.

Q VAE S T I O
Vigesima.

V Trūm si res aliqua patrimo-
nialis vendatur, & in eius
locum alia subrogetur, qua post
etiam vendatur res subrogata ef-
ficiatur patrimonialis, & consan-
guineus possit eam intra nouem
dies retractare.

hæc reg. nō procedit
in priuilegijs. statu.
lens Bla. 4. p. c. 2. nō.

Variarum quæstionum

Videtur, quod sic ex sequenti-
bus, primò quia subrogatus sapit
naturam eius in cuius locum sub-
rogatur cum omnibus suis qual-
itatibus ex tex. in l. si eum. §. qui in
iuriarum. ff. si quis cautionibus, &
ex l. §. donatæ res. §. si sponsus. ff.
donat inter virum, & ex l. si pa-
ter. ff. de adimendis legatis, & ex l.
Imperator. §. fin. ff. de legat. 2. &
l. § i. & rem & pretium. ff. de petit.
hæreditatis, & in l. 1. §. hæc actio,
& ibi Bart. ff. si quis testamentoli-
ber esse fuerit, & l. res quæ ex dota-
li, & l. ita constante. ff. de iure do-
tium, & l. filiæ. §. Titia, & ibi Soci.
ff. de conditionib. & demonstrat.
& l. si cum dotem. §. fin. ff. soluto
matrimon. & l. vlt. §. & vt plenius,
de rei vxoræ actione, & de subro-
gatione latissimè agit Euerardus,
in suis topicis legalibus loco à sub-
rogationibus, folio. 650. in paruis
& infinita, etiam Gometius in §.
fuerat à num. 7. instituta de actio-
nib. Moli. lib. 4. de Hispanorū pri-
mogenijs, cap. 4. à n. 24. cù sequen-
tibus, Mieres in eodem tractatu,
prima part. quæst. 2. per totam Cal-
das Pereyra, in tract. de renouatio-
ne emphiteosis, quæstione: 3. à nu-
mer. 13. cum sequentibus Hiero-
nymus de Portoles in tract. de cō-
sortio & fideicommissio legali, c. 6.
à num. 20. & cap. 1. à numer. 30. &
isti alios infinitos allegant, qui ma-
teriam tractant, omnes concludunt
quod subrogatus succedit in locu-
eius pñmolum & naturalem in eu-
ius locum subrogatur, & ex dictis

iuribus constat, quod res subroga-
ta in locum alterius iudicatur, vt
ipsa res in cuius locum subroga-
tur, & si erat prima dotalis, secun-
da efficitur dotalis, & si prima erat
fideicommissi, aut maioratus, se-
cunda efficitur etiam, de fideicom
missio, aut maioratu, & ita probat
Gregor. in l. 40. tit. 9. partit. 6. Aze
ued. in l. 6. nu. 6. tit. 7. lib. 5. recop.
& facit l. 4. ti. 4. lib. 3. Fori, que pro
bat, quod si vñdatur aliqua res ma-
riti, aut vxoris, & ex pretio alia
ematur ista, secunda efficitur pro
pria eius cuius erat prima, quam
sic practicari dicit Montal. ibi, &
Xuarez in tit. de las ganancias, lim.
2. Palac. Rub. in Repet. Rub. de do-
natione inter virum & vxorem. §.
62. num. 4. Matienço in l. 2. glo. 2.
num. 4. tit. 9. lib. 5. recopilationib.
Igitur si res antiqua erat patrimo-
nialis, res empta, & subrogat loco
illius erit etiam patrimonialis, &
habebit locum retractus.

Aduerte tamen quod in subro-
gatione reiloco alterius, ad hoc ut
fortiatur eius naturam omnes su-
pradieti requirunt quod sit expre-
sæ facta, vel quod constet ex alijs
coniecturis, & ita notat gloss. in l.
sed si. l. §. 1. ff. de petit. hæred. & in
dict. l. Imperator. §. fin. & in d. l. ita
constante, & notant Caldas. Mol.
& alij supra allegati, alias in particu-
laribus, nec pretium succedit lo-
eo rei, nec res loco pretij, nec una
res in locum alterius ex Bart. in d.
l. si & rem & pretium, & ex text. in
l. venditor ex hæreditate. ff. de ha-

reditate vel actione vendita, & ex l. idemque, §. fin. ff. qui potiores in pignore habentur, & ex l. quamuis. C. de pignoribus, & l. quidam. ff. de in rem verso, & l. si ex ea, & l. si ut proponis. C. de rei vendicat. & l. vlt. C. de seruo. pignori dato. &c. & ex l. 49. tit. 5. par. 5. & multis alijs iuriis à supradictis citatis, in vniuersalibus vero pretium subrogatur loco rei ex mente intentione, & equitate: non de natura verborum, vt in dict. l. si & rem & pretium, & in testamentis, quando ex aliquibus indicijs constat de testantis voluntate habet locum etiam si res sint particulares, & ita procedunt iura supra citata.

4 Secundò facit authoritas Lucæ de Penna, in l. 1. col. 3. C. de imponenda lucratius descriptione, lib. 10. & Matthæi de Afflict. in cap. 1. num. 8. & 9. de vassallo decrepitæ ætatis in vñibus fœudorum, & Iacobii de Ardize. in sua summa fœdorum, parte. 5. verbo nouum. §. 1. & Cassanei, in consuetudinibus Burgundiæ, tit. desdroitz. §. 2. vers. & aquæstum, à num. 7. itidem Boërij in consuetudinibus Vituricensibus, titulo *des costumes concernentes*, lex Mariages, gloss. 1. col. 2. qui omnes uno ore affirmat, quod res siue fœudalis, aut emphiteotaria aut libera empta de pecunia alterius reifœaudi, vel emphiteosis, vel patrimonij antiqui, & in eius locum subrogata, vel etiam habita ex permutatione rei antiquæ iudicatur, ut antiqua & patrimonialis, & de

trūco, & in ea succedunt omnes qui in talibus patrimonij, aut fœudis antiquis debeant succedere, & nō qui soli in bonis acquisitijs succedunt, fundantur ex supra adductis, igitur ad propositum etiā res de qua agimus subrogata in locum patrimonialis & antiquæ erit patrimonialis & antiqua, & in ea locus erit retractui, quemadmodum in vera patrimonialis.

5 Ex quibus hanc opinionem in proprijs terminis tenuit Malcarius in sua praxi, tit. de societate §. item nomina, & Arnaldus, Feronus, in consuetudinibus Burdegalensisibus, titulo de testamentis. §. 6. num. 6. & in titulo de retractu §. 23. column. 1. quos sequitur Tiraquelus in tractat. de vitroque retractu libr. 1. §. 3 1. glossa ultima, à num. 2. cum sequentibus, qui in rebus permutatis affirmat per plures Galicæ consuetudines hanc opinionem esse aprobatam, & omnes allegant Bald. consilio. 112. lib. 1. qui magis generaliter loquitur & bene faciunt quæ Portoles in materia sui consortij inducti ex foro Aragoniæ vbi sup. quasi in terminis adducit loco supra citato.

6 His tamen non obstantibus quæ verè non obstant in materia nostrarum legū regiarum, si aliud consuetudine, inductum non sit contrarium verius existimo, immo quod retractuon sit locus ex sequentibus.

Primo, quia tunc res subrogata in locum alterius sortitur eius na-

Vatiarum quæstionum

turam, & qualitates, quando est ea
dem ratio in vna quæ in alia, &
quando concurrit potentia actiua
ex parte subrogantis, ita cum plu-
ribus declarant Gomezius, Molina,
& Pelaz de Mieres. vbi supra,
quia ut Tiraquel. & alij supradicti
facentur hæc subrogatio inducit,
aut operatur per fictionem ad fictio-
nem verò inducendum necessaria
est potentia actiua, ut per Barto.
quem omnes sequuntur in repet.
l. ei si pro emptore à num. 13. ff. de
vslu capionis, at verò in pæsentí
non est, eadem ratio in vna, quæ
in alia, nam retractus, ut constat
ex dictis legibus Regijs causatur,
quia res retrahenda fuit patris &
aui, hæc ratio & si miluerit in pri-
ma re, non tamen in subrogata in
locum eius, igitur non habet locū
subrogatio, & cessat ratio retrac-
tus, & cessante ratione legis ces-
set ipsa lex, ut latè per Tiraquel. in
tractat. de causa celsante, tum etiā
fictio contra veram ientitatem rei
non potest induci ab aliqua poten-
tia humana, nisi quoad iuris effec-
tus, quia facta infecta fieri nullo
modo possunt, ut in l. in bello. §. fa
ctæ de captiuis, inducere verò fi-
ctionem quoad iuris effectus est
solius legis disponentis igitur id
non potest facere homo ex Barto.
vbi supra, ad propositum igitur fa-
cere patrimoniale, id quod non
erat, est impossibile humana poten-
tiæ facere verò quoad iuris effec-
tus est legis disponentis, igitur nō
poterit facere homo, & sic sua sub-

rogatio quoad retractum imperti-
nens erit.

8 Secundò, quia verba legum re-
giarum ibi, de patrimonio, & abolengo
debent intelligi propriè, & nō per
fictionem ex l. 3. §. hæc verba ff. de
negot. gest. Bart. in dict. l. Si is qui
pro emptore, quæstione, 3. princi-
pali. Tiraq. in dict. tract. §. 1. glossa
o. num. 73. Si igitur debent intel-
ligi propriè non habent locum in
casu ficto, & sic in re subrogata in
locum patrimonialis, & per conse-
quens in re subrogata non erit lo-
cus retractui. Concludo quod nul-
latenus intelligere possum, quo-
modo res subrogata in locū illius,
que erat patris, aut aui possit esse,
patris & aui, nec habere eosdem ef-
fectus: si lex non inducat, aliás, qui
libet posset facere leges, & defrau-
dare iam factas aliquid de novo
fingendo.

9 Et hanc opinionem tenendo
non obstant contraria nam ad pri-
mum iam responsum manet ex su-
pra adductis, & ita procedunt le-
ges in contrarium allegatae ad sc.

Ad secundū respondetur, quod
si Doctores in contrarium citati
intelligunt, quod res subrogata in
locum antiquæ efficitur de anti-
quo patrimonio quoad causandū
effectus quos ob antiquitatē cau-
sabat prima res, loquuntur secun-
dum consuetudines priuatas, aliás
in puncto iuris falsum dicent. si
verò loquuntur ad effectum quod
talis res subrogata, non iudicatur
acquisititia, tunc bene loquuntur
quia

quia hoc potuit efficere subrogās,
solūm subrogando, quia aliam iā
alienauit, & hoc non est fingere,
sed disponere de nouo in eo in quo
potuit disponere, vel tacite, vel ex
presso, vt in dictis legibus, si verò
subrogans ex consensu interesse
putantis, potuit etiam inducere ef-
fectus rei antiquæ subrogando,
non etiam erit fingere, sed de no-

uo pacisci, & disponere in sui pra-
iudicium, quòd vnicuique permis-
sum est. Et sic intelligitur omnia
quæ de subrogationibus statuta
sunt, sed nos de hoc modo subro-
gationis non loquimur, sed de me-
ta fictione, quæ ex sola disposi-
tione hominis non proce-
redit, & finitur hæc
quæstio.

Finis libri primi quæstionum variarum
utriusque iuris. Ad laudem Dei
omnipotentis.

¶ **1** **2** **3** **4** **5** **6** **7** **8** **9** **10** **11** **12** **13** **14** **15** **16** **17** **18** **19** **20** **21** **22** **23** **24** **25** **26** **27** **28** **29** **30** **31** **32** **33** **34** **35** **36** **37** **38** **39** **40** **41** **42** **43** **44** **45** **46** **47** **48** **49** **50** **51** **52** **53** **54** **55** **56** **57** **58** **59** **60** **61** **62** **63** **64** **65** **66** **67** **68** **69** **70** **71** **72** **73** **74** **75** **76** **77** **78** **79** **80** **81** **82** **83** **84** **85** **86** **87** **88** **89** **90** **91** **92** **93** **94** **95** **96** **97** **98** **99** **100** **101** **102** **103** **104** **105** **106** **107** **108** **109** **110** **111** **112** **113** **114** **115** **116** **117** **118** **119** **120** **121** **122** **123** **124** **125** **126** **127** **128** **129** **130** **131** **132** **133** **134** **135** **136** **137** **138** **139** **140** **141** **142** **143** **144** **145** **146** **147** **148** **149** **150** **151** **152** **153** **154** **155** **156** **157** **158** **159** **160** **161** **162** **163** **164** **165** **166** **167** **168** **169** **170** **171** **172** **173** **174** **175** **176** **177** **178** **179** **180** **181** **182** **183** **184** **185** **186** **187** **188** **189** **190** **191** **192** **193** **194** **195** **196** **197** **198** **199** **200** **201** **202** **203** **204** **205** **206** **207** **208** **209** **210** **211** **212** **213** **214** **215** **216** **217** **218** **219** **220** **221** **222** **223** **224** **225** **226** **227** **228** **229** **230** **231** **232** **233** **234** **235** **236** **237** **238** **239** **240** **241** **242** **243** **244** **245** **246** **247** **248** **249** **250** **251** **252** **253** **254** **255** **256** **257** **258** **259** **260** **261** **262** **263** **264** **265** **266** **267** **268** **269** **270** **271** **272** **273** **274** **275** **276** **277** **278** **279** **280** **281** **282** **283** **284** **285** **286** **287** **288** **289** **290** **291** **292** **293** **294** **295** **296** **297** **298** **299** **300** **301** **302** **303** **304** **305** **306** **307** **308** **309** **310** **311** **312** **313** **314** **315** **316** **317** **318** **319** **320** **321** **322** **323** **324** **325** **326** **327** **328** **329** **330** **331** **332** **333** **334** **335** **336** **337** **338** **339** **340** **341** **342** **343** **344** **345** **346** **347** **348** **349** **350** **351** **352** **353** **354** **355** **356** **357** **358** **359** **360** **361** **362** **363** **364** **365** **366** **367** **368** **369** **370** **371** **372** **373** **374** **375** **376** **377** **378** **379** **380** **381** **382** **383** **384** **385** **386** **387** **388** **389** **390** **391** **392** **393** **394** **395** **396** **397** **398** **399** **400** **401** **402** **403** **404** **405** **406** **407** **408** **409** **410** **411** **412** **413** **414** **415** **416** **417** **418** **419** **420** **421** **422** **423** **424** **425** **426** **427** **428** **429** **430** **431** **432** **433** **434** **435** **436** **437** **438** **439** **440** **441** **442** **443** **444** **445** **446** **447** **448** **449** **450** **451** **452** **453** **454** **455** **456** **457** **458** **459** **460** **461** **462** **463** **464** **465** **466** **467** **468** **469** **470** **471** **472** **473** **474** **475** **476** **477** **478** **479** **480** **481** **482** **483** **484** **485** **486** **487** **488** **489** **490** **491** **492** **493** **494** **495** **496** **497** **498** **499** **500** **501** **502** **503** **504** **505** **506** **507** **508** **509** **510** **511** **512** **513** **514** **515** **516** **517** **518** **519** **520** **521** **522** **523** **524** **525** **526** **527** **528** **529** **530** **531** **532** **533** **534** **535** **536** **537** **538** **539** **540** **541** **542** **543** **544** **545** **546** **547** **548** **549** **550** **551** **552** **553** **554** **555** **556** **557** **558** **559** **560** **561** **562** **563** **564** **565** **566** **567** **568** **569** **570** **571** **572** **573** **574** **575** **576** **577** **578** **579** **580** **581** **582** **583** **584** **585** **586** **587** **588** **589** **590** **591** **592** **593** **594** **595** **596** **597** **598** **599** **600** **601** **602** **603** **604** **605** **606** **607** **608** **609** **610** **611** **612** **613** **614** **615** **616** **617** **618** **619** **620** **621** **622** **623** **624** **625** **626** **627** **628** **629** **630** **631** **632** **633** **634** **635** **636** **637** **638** **639** **640** **641** **642** **643** **644** **645** **646** **647** **648** **649** **650** **651** **652** **653** **654** **655** **656** **657** **658** **659** **660** **661** **662** **663** **664** **665** **666** **667** **668** **669** **670** **671** **672** **673** **674** **675** **676** **677** **678** **679** **680** **681** **682** **683** **684** **685** **686** **687** **688** **689** **690** **691** **692** **693** **694** **695** **696** **697** **698** **699** **700** **701** **702** **703** **704** **705** **706** **707** **708** **709** **710** **711** **712** **713** **714** **715** **716** **717** **718** **719** **720** **721** **722** **723** **724** **725** **726** **727** **728** **729** **730** **731** **732** **733** **734** **735** **736** **737** **738** **739** **740** **741** **742** **743** **744** **745** **746** **747** **748** **749** **750** **751** **752** **753** **754** **755** **756** **757** **758** **759** **760** **761** **762** **763** **764** **765** **766** **767** **768** **769** **770** **771** **772** **773** **774** **775** **776** **777** **778** **779** **780** **781** **782** **783** **784** **785** **786** **787** **788** **789** **790** **791** **792** **793** **794** **795** **796** **797** **798** **799** **800** **801** **802** **803** **804** **805** **806** **807** **808** **809** **8010** **8011** **8012** **8013** **8014** **8015** **8016** **8017** **8018** **8019** **8020** **8021** **8022** **8023** **8024** **8025** **8026** **8027** **8028** **8029** **8030** **8031** **8032** **8033** **8034** **8035** **8036** **8037** **8038** **8039** **8040** **8041** **8042** **8043** **8044** **8045** **8046** **8047** **8048** **8049** **8050** **8051** **8052** **8053** **8054** **8055** **8056** **8057** **8058** **8059** **8060** **8061** **8062** **8063** **8064** **8065** **8066** **8067** **8068** **8069** **8070** **8071** **8072** **8073** **8074** **8075** **8076** **8077** **8078** **8079** **8080** **8081** **8082** **8083** **8084** **8085** **8086** **8087** **8088** **8089** **8090** **8091** **8092** **8093** **8094** **8095** **8096** **8097** **8098** **8099** **80100** **80101** **80102** **80103** **80104** **80105** **80106** **80107** **80108** **80109** **80110** **80111** **80112** **80113** **80114** **80115** **80116** **80117** **80118** **80119** **80120** **80121** **80122** **80123** **80124** **80125** **80126** **80127** **80128** **80129** **80130** **80131** **80132** **80133** **80134** **80135** **80136** **80137** **80138** **80139** **80140** **80141** **80142** **80143** **80144** **80145** **80146** **80147** **80148** **80149** **80150** **80151** **80152** **80153** **80154** **80155** **80156** **80157** **80158** **80159** **80160** **80161** **80162** **80163** **80164** **80165** **80166** **80167** **80168** **80169** **80170** **80171** **80172** **80173** **80174** **80175** **80176** **80177** **80178** **80179** **80180** **80181** **80182** **80183** **80184** **80185** **80186** **80187** **80188** **80189** **80190** **80191** **80192** **80193** **80194** **80195** **80196** **80197** **80198** **80199** **80200** **80201** **80202** **80203** **80204** **80205** **80206** **80207** **80208** **80209** **80210** **80211** **80212** **80213** **80214** **80215** **80216** **80217** **80218** **80219** **80220** **80221** **80222** **80223** **80224** **80225** **80226** **80227** **80228** **80229** **80230** **80231** **80232** **80233** **80234** **80235** **80236** **80237** **80238** **80239** **80240** **80241** **80242** **80243** **80244** **80245** **80246** **80247** **80248** **80249** **80250** **80251** **80252** **80253** **80254** **80255** **80256** **80257** **80258** **80259** **80260** **80261** **80262** **80263** **80264** **80265** **80266** **80267** **80268** **80269** **80270** **80271** **80272** **80273** **80274** **80275** **80276** **80277** **80278** **80279** **80280** **80281** **80282** **80283** **80284** **80285** **80286** **80287** **80288** **80289** **80290** **80291** **80292** **80293** **80294** **80295** **80296** **80297** **80298** **80299** **80300** **80301** **80302** **80303** **80304** **80305** **80306** **80307** **80308** **80309** **80310** **80311** **80312** **80313** **80314** **80315** **80316** **80317** **80318** **80319** **80320** **80321** **80322** **80323** **80324** **80325** **80326** **80327** **80328** **80329** **80330** **80331** **80332** **80333** **80334** **80335** **80336** **80337** **80338** **80339** **80340** **80341** **80342** **80343** **80344** **80345** **80346** **80347** **80348** **80349** **80350** **80351** **80352** **80353** **80354** **80355** **80356** **80357** **80358** **80359** **80360** **80361** **80362** **80363** **80364** **80365** **80366** **80367** **80368** **80369** **80370** **80371** **80372** **80373** **80374** **80375** **80376** **80377** **80378** **80379** **80380** **80381** **80382** **80383** **80384** **80385** **80386** **80387** **80388** **80389** **80390** **80391** **80392** **80393** **80394** **80395** **80396** **80397** **80398** **80399** **80400** **80401** **80402** **80403** **80404** **80405** **80406** **80407** **80408** **80409** **80410** **80411** **80412** **80413** **80414** **80415** **80416** **80417** **80418** **80419** **80420** **80421** **80422** **80423** **80424** **80425** **80426** **80427** **80428** **80429** **80430** **80431** **80432** **80433** **80434** **80435** **80436** **80437** **80438** **80439** **80440** **80441** **80442** **80443** **80444** **80445** **80446** **80447** **80448** **80449** **80450** **80451** **80452** **80453** **80454** **80455** **80456** **80457** **80458** **80459** **80460** **80461** **80462** **80463** **80464** **80465** **80466** **80467** **80468** **80469** **80470** **80471** **80472** **80473** **80474** **80475** **80476** **80477** **80478** **80479** **80480** **80481** **80482** **80483** **80484** **80485** **80486** **80487** **80488**

QVÆSTIO, SIVE TRACTATVS DE COLLE-

CTIS, QVÆ VVLGO (PECHOS REALES ET
Concejales dicuntur,) qui imponere possint, & quibus, & pro quibus bo-
nis, & quæ forma seruanda in impositione & ex actione sit, & qui immu-
nes & exempti sint ab eis, quæstio certè admodum utile & quotidie
in foro necessaria, in qua declarantur plures huius Regni,
& iuris communis leges & diuersæ consuetudi-
nes horum Regnorum in earum
impositione.

Quæstio hac diuiditur in quatuor partes. In prima agendum est de his
qui collectas imponere possunt. In secunda quibus possint imponi,
& pro quibus bonis. In tertia de modo impositionis & exactio[n]is. In
quarta de personis exemptis, & immunitatibus.

S V M M A R I V M QVÆSTIO- nis vigesimæ primæ.

- 2 Munerum quotuplex sunt species:
- 3 Munus mixtum & reale, quid sit & de distinctione munieris realis, & declaratur text. in l. rescripto. §. fin. de 30 Collectam intra tria millia marapetiorum imponit universitas, & quo modo intelligatur & practicetur, late hic, & num. 31. 32. 33. & 34. 35. 36. 37. 38. Et an ad soluenda salario custodiam possit imponere. num. 39. 40 Iudex an possit imponere ibi. et nu. 41. 42. & 49.
- 11 Collecta imponere est de Regalibus et Principi competit.
- 12 Uniuersitatibus an competit? nu. 13. 14. 15. 16. 17. 18. & 19. ubi declaratur plures leges Regia, et consuetudines huius Regni.
- 20 Pro salario Medici, quando ciuitas possit imponere collectam, & quid pro soluendis redditibus census cum factate Regia impositis. num. 21. 22.
- 23. & 34. 25. 28. ubi declaratur l. 1. & l. 25. tit. 6. lib. 3. recop. et n. 27. 28. et 29.
- Ciues an possint imponere ibi. n. 43. 44. 45. 46. 47. ubi quid de Parochianis 48 Collectam quando uniuersitas imponebat ob urgentem necessitatem.

Variarum quæstionum

50 Domini vasallorum an imponat collectas. nu. 51. 52.

53 Collegia et artes an imponant?

§. 2.

54 Collecta imponuntur incolis, et pro quibus bonis an pro eis quæ alibi possident an. 55. 56. et 57.

Et an pro mobilibus? num. 58.

Et an pro mercibus? num. 59. 60.

Et an venatoribus, piscatoribus, et artificibus? 61.

Et an exteris? nu. 62.

Et an maritis pro bonis virorum, usufructuarijs, censuarijs, legarijs, fideicommissarijs ibi. num. 63. et 64.

65 Coloni an soluant Collectas? num. 66

et 67.

68 Bona anniuersarij, et capella, an collectentur?

69 Collectare an possit quis, pro bonis donatis, quæ non possidet? ibi et nu. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. et declaratur lex Regni.

70 Venditor pro rebus venditis an possit collectari? ibi, et num. 71.

72 Incola mutantes incolatum quando collectentur, num. 79. 80. 81. 82. et declaratur lex. 10. tit. 14. lib. 6. recopil.

73 Vicinus nouus quomodo collectetur.

74 Incola non collectatur in loco originis.

75 Collectam impostam pro soluenda conditione, qui soluere teneatur.

76 Incola iurisdictionis quando collectetur.

77 Pastum an sit seruandum in collectis soluendis?

78 Patri et filiis an imponatur, una col-

lecta, et quid de pluribus socijs? nu. 89.

90 Collecta an possit imponi fratribus? ibi, et num. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. ubi ponitur regula cum ampliationibus, et limitationibus, et declarantur leges Regni.

§. 3.

105 Per aquatores debent nominari ad distributionem collectarum, et nu. 107. et 108.

108 Debet fieri extimum, aut padron. 109 Collecta an imponatur praecijs et libram, et quid de iure, et quid de consuetudine structur, num. 110. et 112. et 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. ubi quando imponatur per capita et ampliations et limitationes, et 122. et 123. et declaratur l. 3. tit. 14. lib. 6. recopil.

Et quid sit soluere per Canones. ibi. Et si debet considerari causa, ob quam imponitur et declarantur plures casus qui quotidie accident in præxi, nu. 125. et 126. et 127.

127 Statum an requirat Regis confirmationem.

128 Moneda forera, quomodo debet distribui, et an valcat consuetudo contra eam, num. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. et ibi quis pauper dicatur ad effectum non soluendi, num. 136.

137 Canonici an debent contribuere ad reparationem Ecclesie.

138 Extimum debet a iudice approbari. Et debet omnes citari interesse putantes.

- tes. Et si aliquis conqueratur, debet revideri, num. 139. et 140. 167 Vniverstates condemnare, quomodo soluant collectas.
- Et quomodo et quot viciibus, et intra quod tempus, ibi, num. 141. 168 Exactor an teneatur pro incolascrip-
to in padron, et postea liberato. 169 Extimum debet revideri si forsitan bona decrescant, aut augentur, et num. 170. et 171. 172 Vicinus an teneatur contribuere in collecta contra se imposta.
- 142 Terminus debet dari ad soluendum collectas. 173 Et an possint pignorare, num. 144. et capere personas, num. 145. 146. et 147. 174 Clerici an collectentur latissime hic.
Et an hospitalia. 175. 176. 177. 178
179. 180. ubi late de hospitali-
bus, et an teneatur ad gabellas, et an possint visitari, num. 181.
Et an confraternitates ibi, et n. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188.
189. 190. ubi ponit regulam cum am-
pliationibus et limitationibus, et quid de pia causa, et an gabellam soluat, late ibi, num. 191. et 192.
et 193. et quid de oblatis et cōuer-
sis, 194. et 195.
Et quid de heremitiis, num. 196.
Et quid de fratribus et sororibus ter-
tij Ordinis, num. 197.
Et an Nouitius, num. 198.
Quid de Clerico prima tonsure, nu-
mer. 199.
An hereditas iacens Clerici, nu. 200. 201. ubi quid in gabellis, num.
202. 203.
204 Commendatores an collectentur? et an sint laici, num. 205.
205 Clericus an sponte soluat?
Et an eius filii et Coloni, et familia-
res, num. 207.
Et an si emat bona estimata, num. 208.

321 Variarum quæstionum

- 209 *Bona clericorum, & ecclesiistarum, et 255 nobilium, an debent registrari, et ponи in extinoribi, et num. 210.* 256 *Habentes duodecim liberos, an collectetur?*
211. et 212. 257. *Quid in Consulibas?*
- 213 *Clericus an contribuat in collectis pos-* 258 *Clericus an liberetur à collectis.* 259. *sitis ob communem bonum, vide late-* 260 *Pauper an liberetur à collectis.*
- plures casus? num. 214. 215. 216.* 261 *Meretrices an liberent à collectis.*
- 217. 218. 219. et 220. Vbi de ponti-* 262 *Excusati an collectentur? et nu.* 263.
- bis et deservitio nouo, de los mi-* 264. et ibi de los de Valderas, y
- llones, et 221. de studio, et 222.* Antonia Garcia.
223. 224. et 225. *Vbi quomodo il-* 265 *Præscriptio an liberet à collectis.* 266.
- lis imponantur, et coram quo con-* 267.
- nueniantur.* 226. 227. 228.
- 229 *Nobiles et exempti an contribuant?* 268. *Socius exempti an liberetur.*
- Ibi et nu. 230.* 269. *Et an portio exempti alijs acrefcat.*
- 231 *Clericus negotiator an contribuat,* 270. *Et quid debeat facere si collectetur.*
- et 232.* 271. *Et an sint sublate exemptiones? num.*
- 233 *Clericus, aut Ecclesia succedens laico,* 272. *268. 269. 270.*
- an contribuat? et 234. 235. 236.*
- 237. Vbi quando bona antea erant*
- obligata, vide plura ad proxim*
- notabilia.*
- 238 *Clericus conjugatus an contribuat,*
- quid in mendicantibus, et quid*
- propter bellum? et quid quando cle-*
- rici possident fœuda à Rege, et*
- quid si existat consuetudo? n. 244.*
- 243 *Nobiles an possint collectari ibi, et*
- 246. 247. 248. et 249. Vbi plura*
- de nobilibus ad proxim.*
- 249 *Milites an collectentur? ibi et n. 250.*
- 251 *Domini et vassallorum an collectentur?*
- vide plura singularia.*
- 252 *Graduati an collectentur, et ibi de le-*
- gentibus? vide plura notanda in*
- praxi.*
- 253 *Auditores et alij Regis officiales an*
- collectentur.*
- 254 *Emphiteotica Principis an collecte-*
- torum curiam nisi modicam? num. 13*

Q V A E S T I O

vigesima prima.

Prima pars, Et 5. primus.

- 2 *Pro introductione totius hu-*
- ius quæstionis, ut valde necessa-*
- rium præsupponendū est, quòd*
- munerum ciuilium, tres sunt spe-*
- cies, personale, reale, & mixtum,*
- personale, quòd solum personis*
- imponitur absq; patrimonij con-*
- sideratione, & quòd solum con-*
- sistit in labore personæ sine sum-*
- ptu pecuniaꝝ. Reale, quòd impo-*
- nitut Patrimonio ipso, vel perso-*
- na ob res & patrimonium mix-*
- tum, quòd imponitur persona-*
- & rebus, & quòd consistit in la-*
- bore & sumptu pecuniaꝝ, ut re-*
- alè dicit Iuris Consultus, qui exé-*
- pla ponit in l. munerū ff. de mu-*
- ne*

meribus & honoribus , & in l.pri-
ma. ff. eodem titulo, notant Do-
ctores in l.vnica. C. de mulier. &
in quinto loco, libro decimo, no-
nat Ioan. Arce ab Otalora in suo
tractatu de nobilitate , libro pri-
mo, capite secundo , numero se-
cundo , Nicolaus festasius in suo
tractatu de extimo , & collectis,
parte prima in principio , Petrus
Gregorius Tolosanus in sintag-
mate iuris vniuersi parte secunda
libro decimo octauo, capite duo-
decimo, & capite vigesimo, nume-
ro primo, secundo & tertio. Et li-
cet Authores Iuristæ pro maiori
parte, non benè declarent , quòd
dicatur munus mixtum. Imo sim-
pliciter putent, quod collecta quæ
imponitur personis pro rebus, sit
munus mixtum, & non merè rea-
lio quia non habeat certam &
determinatam præstationem : sed
aliquando sit maior , aliquando
minor , ut videri est in collectis,
vulgo (Reales y concejales,) & in ser-
uitio ordinario , & extraordina-
rio, vt volunt Bartol. in l. his qui.
ff. de iure immunitatis, prout eum
refert Otalora , in dicto tractatu
parte secunda, capite primo , nu-
mero secundo , & Ioann. Garcia
in eodem de nobilitate tractatu,
glossa prima. §. primo, numero de-
cimo octauo, Cardinalis Paris. co-
filio vigesimo quinto, numero. §.
libro primo, Hippolytus, Riminal-
dus, Iunior, consil. 25. num. 19. lib.
1. qui omnes allegant glos. in l. res-
cripto. §. fin. verbo, incolis. ff. de

4 muneribus, & honoribus. Tamen
si benè & attente consideretur,
munus , non ex hoc dicitur mix-
tum, quòd persone pro rebus im-
ponatur , nec quòd habeat cer-
tam, vel incertam præstationem;
quòd apparèt si consideremus ,
quod in muere imposito personæ
pro rebus, sola expensa patrimo-
nij , & pecuniæ negocium facit,
nec ullum officium laboris, aut in
ductriæ personalis interuenit ; at-
verò in munere mixto , utrumque
interuenit, vt apparèt ex exemplis
traditis à Iuris Consulto , in dicta
l.munerum. §. patrimoniorum , &
à Bartolo ex professo, in dict. l.vni-
ca, col. 3. & à Petro Gregorio , vbi
supra, quod etiam apparèt, quia cù
munus mixtum sit compositum
ex personali & reali, debet utriusq;
naturam sapere, & sic laborem &
expensam præluponit. In collecta
verò quæ personis pro rebus im-
ponitur, sola expensa existit , nec
glos. in d. verbo incolis, id ad quod
allegatur dici. — m enim dicit
quod munera d. bus in illo tx.
quæ incolis imponuntur, sunt col-
lectæ, quibus hodie utimur, & quæ
quotidie vicinis imponuntur. Ex
quibus verbis non solum non pro-
bat id quod supradictæ dicut, imo
totū contrariū cù enim Iur. Cō. in
illo tx. loquutus fuerit de munerib;
patrimonialibus in duplice differe-
tia, quidā quæ imponuntur incolis
ob res, quædā quæ solum modo re-
b^o ipsis & gl. exēplificauerit in col-
lectis , intelligit clare q; collectæ

Variarum quæstionum

sunt munera patrimonialia in secundo gradu differentiæ , & hoc nullum dubium habet , Bartol. etiam in dict. l. his qui nunquam fuit loquutus de munere mixto, sed solum de munere ordinatio, & extraordinario: & ita etiam loquutus fuit in dict.l. rescripto. §. fin.

§ 5 Quare verius existimo , & a mente m Iuris Consultorum munera mixta non esse collectas, quæ pro rebus imponuntur sine labore personæ, sed ea quæ in labore, & expensa consistunt , prout ire ad bellum suis expensis : tributa suis expensis exigere , officia aliqua cuim expensa propria exercere , & alia de quibus per Iur s. Consultum Gregor. & Bartol. vbi supra , quæ cum maximum rigorem sapient à republica Christiana , penè inusitata & abolita sunt.

6 Collectæ verò munera realia, & patrimonialia personalia sunt quod benè dicitur & declarauit, Bartolus iusta lege vñica, quem Mauricius, Angel. & omnes ibi sequuntur , & paucis verbis distinxit Iuris Consultus in dict. §. fin.

7 In hoc verò decepti sunt plures ex legum peritis, qui cum vidarent ex iuri antiqui dispositio- ne collectas non imponi foren- sibus , munera verò patrimonia- lia , sic & omnibus absque dile- ctu , ex dicto. §. finali. & ibi Bar- tolus, & ex dicto. §. patrimonio-

rum , & ex dicta lege vñica, & le- ge quæ sunt munera. ff. de iu- re immunitatis , & ex titulo. C. de muneribus patrimoniorum, li- bro decimo, per totum, alia esse mixta , alia verò merè realia non iudicant, aduertentes quod mu- nera quæ non participant de la- bore personæ , sed solum de ex- pensa patrimonij, nullam mixtu- ram personalium habent : non etiam aduertentes quod Iuris Co- sultus, in dicto. §. finali , patrimo- nialia munera in duplicitis diffe- rentia constituerit , aliaque im- ponuntur incolis propter res, pro- ut sunt collectæ, alia verò, quæ re- bus ipsis duntaxat, & prima non imponuntur forenibus, altera ve- rò sic , & appellantur merè realia , quæ sunt censas aut tribu- ta certa rebus assignata , videli- cet tantum pro qualibet re, aut iugatione , aut capite vel in tri- tico , oleo , ordeo , aut pecu- nia , quæ vocabantur canonicae penititiones , de quibus plures erant apud Romanos , ut perpe- tuum Gregorius , vbi supra , vel onera domorum , equorum , aut quadrigarium , qui hospi- tationes angaria , perangaria & vereda vocabantur , & solas ip- sis res respiciebant auferendas à quolibet possessore ob publi- cam necessitatem , prout no- stris temporibus sunt (llcas be- stias de guia, aposentos de soldados, y hombres de armas) vel etiam viæ ageris , & alia quæ propè fun- dos

dos existebant, & solam ipsorum utilitatem respiciebant, prout hodie sunt illa quæ vulgo (valladas, caminos vicinales, puentes por do se passa à las tales heredades, carreras, regueras,) & alia similia dicimus, quæ solum fundos ipsos respiciunt & non personas, quia sine eis, vel in totum perirent, vel inutiles factæ essent, & ab his non discrepat viæ, quæ iuxta domos sunt, sine quibus inviles essent.

⁸ **Alia vero prima,** quæ incolis imponuntur, sunt ea quæ quotidiè de nouo eueniunt ad publicas necessitates subleuandas, in certa & variabili modo maiora, & quæ non certò onere, rem afficiunt, quæ sunt collectæ, de quibus supra, & ea etiam quæ solam utilitatem vicinorum contingunt, nullaque ex ipsis, directa & principalis utilitas, patrimonijs ipsis in se resultat, de quibus late infra Deo volente dicemus.

¹⁰ **Igitur,** ut concludamus, munera in triplici differentia sunt, personalia, patrimonialia, & mixta, patrimonialia in duplice, alia quæ solum incolis imponuntur, quæ non ita Realia sunt, alia verò mere Realia, & nostris hisce temporibus, mixta penè abolita sunt, mere vero realia, quæ certam aut determinatam præstationem habent pauca aut nulla; nisi ex contractibus particularibus per viam censu perpetui, aut redimibili-

lis, aut per viam fœudi vel emphiteosis, vel alterius annuæ præstationis: realia verò quæ licet variabili, utilitatem rerum dumtaxat respiciant, aliqua sunt de quibus infra, & in dicta lege quæ sunt munera, & in dicto §. patrimoniorum, & Bartolus, & Tolosanus ubi supra, solum verò magis communia sunt personalia & realia in certa, quæ personis pro rebus inducuntur, de quibus in hoc Regno frequenter in actionibus forensibus agimus, & de quibus plures ex legibus huius Regni loquuntur & maior noster erit sermo: quæ omnia notanda sunt, quia totam materiam dilucidant et persiunt, vt in processu questionis semper videbimus his supra notatis ad partem primam nostræ questionis descendendo. Si prima conclusio, imponere collectam est de Regalibus, & solum Principi non recognoscendi superiore, spectat: aut quibus ipse committerit per suam expressam licentiam, textus exp̄ressus in capite ultimo, ibi angularium, et per angularium et extraordinaria collatio, et capite in titulo quæ sint Regalia in viis bus fœudorum, notat Valden. in tractatu de collectis, numero tertio, Baldus in l. etiam, C. de executione rei iudicat. Cornic. consilio. 333. numero 33. libro primo, et cum eo Nicol. Festas in dict. tractatu parte 2. c. 2.

Variarum quæstionum.

numer. i. licet ipse etiam dicit esse iurisdictionis & Imperij. Sed prior est magis communis & verior opinio, ut per Matthæ. Vbensembe-
ium, consil. 27. à num. 20. cum se-
quentib. lib. 1. & eam sequitur So-
cin. Iunior. consil. 98. à num. 15. lib.
3. Menoch. consil. 32. num. 70. lib.
1. & ex nostris Auend. in 2. part.
mandatorum Regalium, cap. 14.
num. 1. & 2. & cum Auil. 10. & alijs
Azeu in l. 25. nu. 1. tit. 6. lib. 3. Re-
cop. Celsus consil. 34. & 29. Salaçar
in tractat. de vsl & consuetudine
c. 2. à num. 2. & 3. & pro ea de iure
cōmuni est tex. expressus in l. pla-
cket. C. de excusatio. munerum lib.
10. & in l. 1. C. de super in dicto lib.
10. vbi platea, Rebuf. & alij id con-
firmant, & iure nostro Regio eam
probat text. in l. 1. titul. 6. lib. 1. Re-
copilatio. & in l. 25. tit. 6. lib. 3. Re-
copil.

12 Secunda conclusio. Iure cōmu-
ni vniuersitates, communitates &
consilia populorum ad soluenda
sua debita, & ad alias imminentes
necessitates communitati, & eius
incolis poterant collectam impo-
nere abique Regia licentia, etiam
si nullam iurisdictionem haberet,
& id faciebant Rectores populo-
rum iudice presente. Et hanc opini-
onem de Iure Communi tenuit
Barto. in l. 4. §. auctor. ff. de re iudica-
ta, quem in ibi Alexand. Imola Ias-
to. Rip. & omnes scribentes sequū-
tur, ipse Bartol. Paul. Albert. Bald.
& alij post gloss. ibi in l. 1. §. quod
si nemo. ff. quod cuiusque vniuer-

sitatis nomine, tenuit etiam idem
Barto. in dicta l. vnicā quem Ma-
tic. Rebuffus & alij ibi sequuntur,
repetentes omnes in l. placet C.
de sacrosanctis Ecclesijs, Baldus
etiam in dicta l. etiam. Vvald.
vbi supra numero 2. & 3. Festas di-
cto cap. 2. num. 8. Aegidius Tho-
mas, in tractatu de collectis. capit.
1. num. 8. & capit. 12. numero 1. et
idem Festas in dicta 2. parte capit.
4. à num. 45. Auend. vbi supra nu-
me. 2. Guid. Pap. decis. 87. Burs. con-
sil. 16. nu. 29. lib. 1. Rimin. Iun. con-
sil. 10. nu. 16. lib. 1. Olasc. in decis.
Pedemont. 95. num. 9. et nouissi-
mè Antonius Thesaurus Præses
in suis nouissimis Pedemontanis
decisionibus, decis. 257. à nu. 1. om-
nes isti eam dicunt communem
et veram resolutionem et alios in
finitos allegant, et etiam dictam
glossam in dicto §. quod si nemo,
quæ id non probat, sed solum
quod quando ciuitas est debe-
trix et executata, et non habet
propria, nec bursam, commu-
nem potest iudex compellere ad
collectam imponendam. Sed
non ideo ciuitas id poterit pro-
pria autoritate facere allegant
etiam lege omnes C. de ope-
ribus publicis, quæ solum dicit
quod omnes incolæ tenentur
ad constructionem murorum pro-
modo net tracta possessionum,
sed non dicit quis imponet collec-
tam ad muros edificandos,
nec lex per Bithiniam. C. de
immunitate nemini conceden-
da

da, conclusionem probat, quia de 15 imponenda collecta, & à quo impo-
natur nihil dicit, sed de obligatis
ad agores, muniendos pro modo
possessionum, aut capitulationum,
de qua obligatione cōtrouertitur,
quando collecta imponitur, & si
hæc leges conclusionē probaret,
omnes quide modo contribuen-
di loquuntur, quæ infinitæ sunt;
id etiam probarent, & cum loquā-
tur in omnibus collectis volunta- 16
rijs, & necessarijs, indistincte sequi-
retur, quod cum omnes ad eas
obligentur actu, postquam imposi-
tæ sunt, & habitu ante impositio-
nem absque vlla distinctione & li-
centia eas posset imponere vni-
uersitas quod falsissimum est, qua-
re semper existimauit dictam con-
clusionem iure non probari, &
quod vera non est: nisi quādo vni-
uersitas virtute alicui instrumēti,
est executata & nō habet bona, vñ
de solvere possit: tunc iudex cogit
eam collectam imponere, ex dict.
gloss. quæ hoc probat, & probat
etiam Celsus consil. 9. num. 3. &
consil. 34. num. 40. & Bursat. Ri-
minald. & alij vbi supr. & probant
Iass. num. 20. Rip. num. 26. in dict.
§. actor, & Cassane. in consuetudi-
nibus Burg. in verbo desiustices,
Rubric. 1. §. 4. versic. & fur, nume-
47. Sed tunc vniuersitas non sua
authoritate collectam imponit,
sed ex licentia iudicis, de qua stan-
tim verba faciemus, & repugnan-
tur d. lex. 1. & lex placet, de quibus
supra qua generaliter loquuntur.

Tertia conclusio. Quidquid sit
de Iure Communi Iure nostro. Re-
gio ea quæ de Iure Communi ex
authoribus relata sunt, sunt corre-
cta, & vniuersitas ultra tria millia
marapetinorum, etiam ad causas
necessarias non potest collectam
imponere absque expressa licentia
Regia, vt probat d. l. 1. & d. l. 25. ti-
tul. 6. lib. 3. Recop. & Auen. Azeu.
Auil. & alij regiū colæ, vbi supr.

Aduertendum tamen est pri-
mò, pro intellectu dictarū legum
Regiarum, quod procedūt etiam
existente quacunque consuetudi-
nē immemoriali in cōtrarium, vt
apparet ex dict. 25. ita in proprijs
terminis notat Auend. vbi supra,
num. 5. Azeued. in dict. l. 25. glossa
que estan en costumbre, idem in l. 3.
num. 21. lib. 2. Recop. & facit quia
reprobata consuetudine censemetur
reprobata immemorialis ex gloss.
in Clement. fin. verbo qui vis de
rebus Ecclesiæ non alienandis, &
in Clement. r. verbo, quantacun-
que de foro competenti, Felin. in
cap. cum causam num. 12. de re iu-
dic. Couar. lib. 3. variatum; cap. 13.
num. 5. & in terminis Salazar vbi
sup. nu. 13. Mexia in pragmatica
qua taxa panis, conclus. 1. nu. 63. b

17 Sed hæc declaratio scrupulo nō
caret, nam ea quæ dicit Couar. cū
Felin. & alijs, & quæ dictæ glossæ, di-
cūt procedūt, quando expresse re-
probatur cōsuetudo à lege, tāquā
irrationabilis: tunc enim nimis, nū
si censeatur etiam reprobata con-
suetudo immemorialis: tūc etiam

Variarum quæstionum.

dicitæ glossæ loquuntur in casu
quod lex reprobat consuetudinem,
per verba duplicita, & nimis gene-
ralia, scilicet, quacunque, aut quan-
tacunque, ut aperte loquuntur di-
ctæ Clementinæ, sed dicta lex 25.
non reprobatur expressè consuetu-
dinem, nec eam iudicat, aut decla-
rat ut irrationalitem, nec loqui-
tur per verba nimis generalia, ver-
ba enim eius sunt, (*auque digan que*
estan en costumbre, &c.) & sic simili-
citer, & verbis indefinitis consue-
tu

18 tudinem tollit: At vero quādo lex
simpliciter tollit consuetudinem,
non censetur sublata consuetudo
centum annorum, aut immemo-
rialis ex gloss. in authent. ut de ce-
tero commutationis rerum Eccle-
siasticarum, verbo præscriptione,
collatione secunda, in principio,
quam Angelus ibi sequitur, sequū
tur etiam Felin. & Paris. in capit.
accidentes de præscriptione. Abb.
in cap. super eo de patrochi. Mo-
lin. ad deci. consil. 496. nume. 9. &
in consuetudinib. Parisiensis, part.
1. §. 7. num. 12. Felin. Rubr. de præ-
scriptione. col. fin. Riminal. Iunior.
consil. 34. num. 5. lib. 1. & commu-
nem contra alteram communem
dicit Anton. Gabr. libr. 5. suarum
communium conclusionum, titu-
lo de præscriptionib. conclusio. 1.
à num. 27. cū sequentibus, ex qui-
bus dubia redditur hæc declara-
tio. Sed eam defendendo dicere
possimus quod ut constat ex dict.
l. 1. tit. 6. lib. 7. recop. Legislator Re-
gius irrationalitem iudicauit &

contra bonum publicum, & in dā-
num populorū huius Regni, quod
vniuersitates ipse suamet authori-
tate possent imponere collectas,
etiam ob publicas earum necessi-
tates, nam ex hoc sequerentur mil-
le absurdæ & inconuenientia, &
quod polsim incolas collectarent
& bonis exaurirent, necessitates
que fingerent. Præterea ipsi Recto-
res forsitan malo celo & cupidita-
te moti superfluas exigent & im-
bursarent: quæ in conuentiū pau-
cis verbis loquutus de legibus sui
Regni, quæ cum dictis concordat,
considerauit Rebus in 1. thom.
ad leges Galiae, titul. de litterarum
obligatione. artic. 2. gloss. 1. num. 81
& 82. qui etiam loquitur, de collec-
tis impositis adsoluenda debita,
& hæc omnia cessaret, aut cessant,
si Rex ipse, & eius supremi Contul-
tores, de quibus nimis fitendum
est, cognoscant, prius an collecta
expediens & necessaria sit, & an
bona propria deficiant, & quare,
& postea licentiam dent, & sine ea
nihil fiat, & hoc modo refrenabūt
injustos appetitus gubernantium,
& auferentur scandala, & inconue-
nientia, quod admodum necessa-
rium & conueniens erat & contra-
rium, penitus irrationaliter, vnde
cum sit irrationaliter, consuetudo
quæ id permittit, quantumuis im-
memorialis, erit etiam irrationali-
lis, & cum sit, iam censetur deroga-
tio ex simplici derogatione con-
suetudinis & constat de mente ve-
ra vel presumpta Legislatoris, &
ita

ita procedit communis opinio cōtraria, de qua per Couarru. Felin. & dictas glossas, & si replices, quod eadem inconuenientia resultabūt in vniuersitate libera, non recognoscere superiorem, quæ ex consuetudine regalia habet & pōt collectare: respondetur quod similis vniuersitas habet vicem Principis & gubernatur per Senatores & Viros ex omnibus selectos, qui semper prospiciunt bonum publicum & qui ab ipsis generalibus adunātijs priuātūr, si benē non exerceat & in bonum publicum suum officium, aut officia, vnde quidquid faciunt ex tacito vel expresso in-
21 colarum cōsensu faciunt, & sic inconuenientia non resultant, quod secus est in vniuersitatibus subditis, & quæ nec rectores nominant nec iplos priuare possunt, sed eis ex necessitate obtemperant, non facio vim in eo quod communiter dicitur, quod vniuersitates huius Regni sunt incapaces iuris collectandi, quia non habent iurisdictionem actiuam, ex Auendañ. in cap. 1. & 2. Prætorum libr. 1. Nam tempus immemoriale poterat eas facere capaces ad vnam speciem iurisdictionis ex notatis in c. præterea. §. super quibusdam de verbo rum significatione, & in l. omnes pupili, de iustitia & iure, & in l. Imperium. ff. de iuris. omni. iudicium ex quibus iam patet quod consuetudo immemorialis non derogat dictis legibus.

20 Notandum etiam est ad dictas

leges quod & si iure cōmuni, vt plures existimant (quod ego vtrū non credo, vt dixi) ciuitates, aut cōmunitates pro salatio medici & aduocati possent imponere collectam quam opitionem communem dicit Velacomba, lib. 4. communium opinionum, tit. 39. nu. 2. enim ex dictis legibus. ibi (*niparas necessidades, &c.*) hoc iam correctum est, & non poterunt facie nec inuidos collectare, absque Regia licentia, vt Auendañus dixit in secunda parte mandatorum Regalium cap. 10. num. 9. de quo supra latius agemus.

Præterea prout summè necessarium, & quod maximè ad praxim conducit, & mihi multoties de facto accedit ad intellectum dictæ legis primæ dubitatur, an si ciuitas vel cōmunitas sit obligata alicui censu cum facultate & licentia Regali possit deficientibus proprijs ad soluedos redditos decursos, imponere collectam, inter incolas & ciues virtute principalis facultatis absque noua & expressa licentia, & videtur quod non, nam licentia debet esse expressa, & non præsumta ex verbis dictæ legis primæ, ibi (*sin nostra expressa licencia,*) & de licentia quod debeat esse expressa, & non præsumpta notat luan. Andras in cap. si Abbatem de electione libr. 6. Lapus allegatione. 86. & cum alijs Roland. conf. 67. num. 66. libr. 3. Auendañ. in suo dictionario legum Regni verbo, *otoramiento*, per totum & Matienço

Variarum quæstionum

821
cum alijs infinitis quos allegat in l.3. gloss. 1. num. 5. tit. 3. lib. 5. recopilat. Corset singulari verbo, licentia, Decius consil. 38. & hanc esse communem opinionem cum Villalobos, dicit Aceued. in l.2. tit. 3. lib. 5. recopil. à num 18. & in proprijs terminis, quod non sufficiat licentia præsumpta & coniecturata, idem tenet Azeued. in d.l. 1. numero. 7. tit. 6. lib. 7. recopil. tenet idem Auenda. ubi supra nume. 6. At verò in prælenti casu Rex non dedit licentiam expressam, ad imponendas collectas, sed solum ad obligandum se pro censu redimibile, igitur non est expressa, & sic universitas non potest eam impoñere, quia expressum id dicetur, quod est individualiter expressum ut notat glossa in cap. Inquisitores de hereticis lib. 6. quam approbat Barto. Soci consil. 33. num. 17. lib. 1. Mantica in tractatu de ceteris vltim, voluntat. lib. 7. tit. 12. num. 4.

22 His tamē non obstantibus quæ verè & attente considerando non obstant semper tenui, & teneo contrarium, nam eo quod Rex dedit communitati licentiam ad se obligandum pro censu redimibili in consequentiam dedit illi licentiam ad solvendum redditus, cum una obligatio accedat alteti in necessaria in consequentiam, & si universitas non potest solvere redditus ab ilque collecta, in consequentiam dedit ei licentiam etiam ad imponendam collectam: cum abs

que ea non possit commodè impleri contractus census cum dicta licentia gestus, & qui unum vult, etiam vult omnia ad illud necessaria ex l.2. ff. de iuris fid. omniū iudicium & arbitrium ex statuto datū extenditur ad omnia consequentia, necessaria & connexa, ut latè fundat Menoch. in tractat. de arbitrarijs iudicium, lib. 1. q. 45. & 46. & in simili videmus quod licentia data ad iudice ad obligandum bona minorum alicui debito extenditur ad vendendum ipsa bona ad solutionem debiti, ad quam venditionem alias requirebatur expressa licentia, ex l. si pupillorū §. pupillus ff. de rebus eorum, & eu pluribus notat Molina in lib. 4. de Hispanorum primogenijs, cap. 5. num. 2. & licentia ad actum operatur ad executionem ipsius actus. l. siue generalis, versic. ut expediatur. ff. de iure dotiam. l. 3. §. le dvtrū ff. de minoribus glo. 2. in l. Lucius Titius. ff. de administratione tuto. & licentia in contradictu promissoris, non Requiritur in actu solutionis Socin. in l. 1. §. fuit quæsum, num. 1. ff. ad Trebel. faciunt ux notat Alexand. in l. si ex legati causa, nu. 4. ff. de verbis obligat. Soci. in l. 1. §. item adquirimus. ff. de acquirend. poss. Bald. in l. magis puto. §. ne paſsim. ff. de rebus eorum, latè hæc omnia & pluta alia adducit Simoncellus in tract. de decretis part. c. inspectione. 4. num. 38. & 43. 44. & 45. aliqua Pelaz de Mires in suo de maioratibus tractat.

par-

23 part. 4. q. 3. Et confirmatur quia ini-
quū, & absque ratione esset, quod
debentes dictos redditos cum fa-
cilitate regia, si sibi deficiant pro-
pria, semper & quotannis deberet
addire Regiam Curiam pro licen-
tia Collectādi impetranda, in quæ
stio magis expenderetur, quā red-
ditus importarent, quod non est te-
rendum ex l. mediterraneæ, C. de
annonis, & tributis lib. 10. & sivna
licentia pro omnibus annis dare-
tur quid magis importabit colle-
ctare ex dicta licentia, quām ex li-
centia censum imponendi cum ea
dein inconuenientia, quæ ex uno
possent resultare, possent etiam ex
alio prouenire: tūm etiam verba
generalia dictæ legis primæ, debet
recipere rationabilem modifica-
tionem, ex Rimin. Iun. consil. 35.
num. 34. lib. 1. & restringi ex ratio-
ne præsumpta ex eodem consil. 74.
num. 62 lib. 1. & debet etiam restringi
ad mentem & verisimilitudinem,
ut per eundem consil. 19. num. 19
& recipiunt congruam & equan-
i interpretationem idem consil. 46.
num. 104. & facili res, restringuntur
verba legis quam hominis ex eo-
dem consil. 61. num. 18. lib. 1. cum
igitur equum, rationabile & rectu-
fit, quod dicta prima licentia suffi-
ciat & sit verisimile quod si legi-
lator de hoc suisset interrogatus;
ita responderet, non debet reque-
si alia noua & expressa licentia ex
supradictis.

25 Præterea confirmatur, quia lex
generaliter loquens non debet ex-

tēdi ad casus specialem rationem
habentes ex glo. in l. sciendum. ff.
qui lati date cogantur, & glo.
verbo, vacantibus in authent. de
hæred. & falcidia colum. 1. & glo.
in l. 3. verbo Decurionibus de silē
tiarijs, lib. 12. Barto. in l. Lucius. ff.
ad turp. & est communis opinio,
secundum Antonium Gabrielem
lib. 1. de const. conclusion. 1. per to-
tam. Igitur hic casus cum habent
specialem rationem, non extendi-
tur ad eum dicta lex. 1. c. 1. o. 1. p.
Et hanc opinionem tenendo nō
obstat argumentum contrarium,
nam ad illud respondet, quod lati
dicitur licentia expressa ea quæ
constat & procedit a dicta licentia
ad censem, cum deducatur ex ver-
bis, & ex necessaria consequentia
verborum, & ex verisimilitudine
concedentis & ex vehementibus,
& probabilibus coniecturis, & id
dicetur expressum, quod ex verbis
concipi potest ex l. Gallus. §. quidā
recte ibi, ut eo casu valat, qui ex
verbis concipi potest. ff. de liberis
& posthumis, & notat Molin. hb.
3. de primogen. cap. 8. num 5. cū
sequentib. & expressum id dicitur
quod ex generalibus verbis, vel ex
conjecturis evidenter, elicetur,
ut notat gloss. verbo expressum in
l. prætor. ait. §. 1. ff. de noui operis
nūtiatio. id quod etiam probat. l.
nomihatim. ff. de cond. & dumon
stratio. & plura iura ad propositū
adducit Alexand. cōs. l. 10. num.
10. lib. 6. quem refert & sequitur
Fraciscus Matica in tractatu de

Variarum quæstionum

conieeturis ultimatum voluntatū
lib. 7. tit. 12. num. 7. & facit lex licet
Imperator. ff. deleg. & l. si quis lo-
cuplex. ff. de manumissis testamē-
to, notant Baptista Villalobos, &
Vezinus lib. 9. communium op-
nionum, tit. 34. nu. 89. & 90. ex qui-
bus patet hanc opinionem, videri
veram & bene fundatam, & valde
equam, & quæ deberet teneri iu-
dicando & consulendo, & pro ea
sæpe consului, licet contra eam, ali-
quando audiueū iudicatum à
quibus Præsidibus Prouinciarum,
quos vulgo) *Alcaldes de Adelanta-
miento*) dicimus. Sed ipsi certè ad-
heserunt cortici litteræ, & nec sen-
sum legis, nec has rationes ponde-

rarunt. Et hæc opinio corroborat-
tur, nam si ob instantem necessi-
tatem & periculū nostra iura per-
mittunt imponere collectam absque
Regialicentia, de quo infra dice-
mus, quæ maior necessitas quam
soluere redditus continuos, vt cui
tentur executiones, & quia inter
ea dum licentia expeditetur dam-
num, communitates patercentur,
quæ corroboratio, licet persuadeat
non tamen omnino concludit, &
ideò ad supradicta, cum casus cue-
nerit recurritum est. Fateor rem
esse dubiam, & in dubbio ante fa-
ctum, si locus esset, consularem, vt
licentia pateretur, post factum ve-
rò hanc opinionem defenderem.
Hoc tamen certò scio quòd qui
adsoluendos dictos redditus, defi-
cientibus proprijs collectam im-
ponerent, nullam poenam, & ma-

ximè dictarum legum Regiarum,
incurrerent, nam causæ tam iusta,
& tam coloratæ, à poena excusatæ
ex tex. in l. igitur. §. cauta. ff. de libe-
rali causa, & ex Barto, in l. 1. §. non
autem ff. si quis testamento libe-
res se iussus fuerit, & cum pluribus
notat latè Menoch. in tract. de re-
cuperand. remed. §. à num. 48. cù
sequentibus. Et id amplius apparet
quia, iudices qui collectam denegarunt ius defensæ, alienationis,
aut perpetuæ locationis in bonis
publicis censi subiectis, cum Re-
gia facultate ad soluendum reddi-
tus dictos) concederūt, quòd etiā
absq; speciali Regis licentia in alio
casu fieri nullo modo poterit, sed
de hijs haec tenus meum interpo-
sui iudicium, vos cogitate.

Quarta conclusio. Communi-
tas, aut vniuersitas intra tria mil-
lia marapetinorum ad suas nece-
ssitates publicas sublevandas, potest
collectam imponere, ita probat d.
l. 1. cum dict. l. 25. Aduerendum
tamen est, quod ad hoc, vt dicta
collecta possit imponi, est necessa-
rium quod constet, ciuitates non
habere propria & bursam commu-
nem, ex qua & quibus possit suc-
currere dictis necessitatibus, ita
probant dictæ leges. Nec si ciui-
tas habeat prata, exitus, vias, aut ca-
pos publicos, ex quib⁹, nihil cōmo-
di in cōmuni petcipit, dicetur ha-
bere propria ad excusandam colle-
ctam cum hæc, nec frustrifcent,
nec possint alienari, ita eleganter
notat & aduertit Aegidius Tho-

masius in suo tractat. de collectis, cap. 14. num. 1. & 2. Igitur ad hoc, ut ciuitas dicatur habere propria debet habere fructus & obentio-
nes bonorum propiorum decur-
sas, vel bona quæ locentur, aut lo-
cari possint, nō bona quæ nec pos-
sint, nec soleant locari, imò & si ha-
beret propria, non tamen redditus
decurios, nec qui de proximo de-
berent decurrere, & ex quibus ni-
si, ea vendendo non posset suis ne-
cessitatibus subuenire, non dicere
tur habere propria, & posset impo-
ni collecta, ex Thom. vbi sup. quia
nihil & inutile equiparantur ex l.
quoties ff. qui satis dare cogantur
& ex cap. 1. de translatione præla-
torum, & quia bona immobilia
non debent vedi, si alio modo suc-
curri potest publicæ necessitati,
ex notatis in l. magis puto ff. de re-
bus eorum.

33 Notandum præterea est, quod
ex dict. l. 25. quando ciuitas, aut co-
munitas habet viros sibi subiectos
nos potest imponere in locis ciui-
tatis & vicorum, maiorem col-
lectam, quam trium millium
marapetinorum, nisi viros soleant
contribuere per se, & ciuitas per se,
tunc enim quodlibet corpus de
per se potest imponere dictam in-
tegram collectam, prout declarat

34 Auend. Auil. & Aceued. ibi, sed in
hoc iam de consuetudine non ser-
uatur dicta lex, imò quilibet popu-
lus aut communitas etiam si alijs
sit subditus, aut subdita potest di-
ctam collectam integrum impo-

nere proprijs deficitibus, alias
ridiculu esset distribuere tria mil-
lia marapetinorum inter tantos &
quod nihil, aut penè nihil alicui
cederet & consuetudo etiam solū
decennalis leges declarat scriptu-
ras & priuilegia, ut est text. in cap.
cum dilectis de consuetudin. vbi
Anton. Abb. & cum Bartol. Inno-
cent & alijs infinitis latè Ludo. de
Molina lib. 2. de Hispanorum pri-
mogen. cap. 6. à num. 58. cum se-
quenti. Ex quæstio. infertur addu-
cta in quæstione præcedenti, scilicet
quod resolutio mea absque du-
bio esset vera si probaretur con-
suetudo collectandi pro redditibus
decursis ex censu imposito cù
licentia Regali, absque noua licen-
tia: nam hæc consuetudo declara-
bit dispositionem generalem di-
ctæ legis primæ.

Aduerto etiam ad dictas leges
& nostram conclusionem ne de-
cipiari Lector amice, quod & si
Auenda in dict. cap. 14. num. 4. &
Mexia in pragmatica qua taxa pa-
nis conclusione. l. num. 63. dixe-
runt quod tria millia marapetino-
rum, possunt imponi à communi-
tate per viam sisæ. Tamè hæc opini-
o aperte est contra generalitatē,
l. 16. tit. 8. lib. 9. Recop. quæ prohibe-
bet imponi sisæ, sine expressa licen-
tia Regia, nec obstat, quod dicta
millia possint distribui per viam
collectæ, nam aliud est, sisæ, aliud
collecta, & licentia ad unum, non
extenditur ad aliud, ut probatur
ex multis similibus congestis per
Ota

Variarum quæstionum

Otaianum, Simon Celsus in tractat. de decretis, lib. 1. tit. 1. nume. 92. cum sequent. & per Aurel. Corbulum in tract. ex quibus caus. dico inquam, in tract. de causis, ex quibus emphiteosis, tit. de causa priuationis ob alienationem q. 7. per totam, & in terminis licentia Regiæ, non extendibilis devno ad aliud, etiam maiorem ratione habentis, latè Lud. de Mol. libr. 4. de Hispanorum primogen. c. 5. à nu. 10. cum sequentibus, & est tex. elegans, licet vulgaris in l. si pupillorum. §. & si Prætor. ff. de rebus eorum, vbi data licentia ad vendendum, non extenditur ad pignorandum, etiam si minoris, præiudicij sit. Nec obstat quod dicunt de paruo præiudicio, & de eadem ratione, nam dicit. l. dicit quod licentia est stricti iuris, & non extenditur ad casus eandem, vel maiorem rationem habentes, etiam si sint parvi iudicij, & est communis resolutio Alex. & aliorum, ut per Molin. vbi supra, quibus confunditur dicta opinio, quam nunquam vidi, nec audiui practicatam, nec eam ego practicarem.

37 Tandem etiam notandum est, quod licet vniuersitas possit collectam trium millium marapetinorum imponere, non tamen in uno anno potest imponere plusquam 40 vnavice, alias daretur occasio fraudibus, & ita practicatur. Et quando ciuitas collectam imponit non est necessaria licentia iudicis, ex d. l. licet in Concilio iudex debeat

assistere, & ita notat Olanus in antimonij ad Villalobos, littera. V. n. 15. quando vero victus imponit necessaria est licentia iudicis, ut constat ex. l. 2. tit. 6. li. 7. Reco. & notat Auend. vbi sup. & Accu. in d. l. 25. nec contradicit Guido Pap. q. 86. nu. 9. & 106. per totā, solum enim dicit, quod vniuersitas, de iure sine licentia iudicis non potest congregare, sed postquam est congregata bene facetur, quod pro suis necessitatibus potest imponere collectam sine licentia iudicis, licet dicat in sua patria de cohsuetudine non posse, sed in hoc Regno intra tria millia marapetinorum concessa est vniuersitatibus licentia collectandi, & sic non erit necessaria iudicis licentia ex eodem, ibi.

Quinta conclusio. Vniuersitas ad soluenda salario Custodum motuum, & nouarum plantarum potest collectam imponere ex l. 5. tit. 7. lib. 7. Recopil. notat Azeue. in d. l. 25. num. 5. & intellige quod dicit. l. procedit, non solum quando imponitur, aut datur salarium pro nouis plantis conseruandis, sed etiam quando datur pro custodiendis montibus, & defensis antiquis, & ita probat dicit. lex. & ita practicatur.

Sexta conclusio iudex nullatenus potest imponere collectam, nec dare licentiam collectandi ex dicit. l. placet C. de excusati. munerum lib. 10. & ex d. l. 1. C. de super in dicto codem lib. & notat Francis-

ciscus Marcus decis. 615. nume. 5.
part. 1. Auil. in cap. Prætor. c. 8. ver
bo, repartan.

4^r Quæ conclusio fallit quando-
cunque lis pendet coram aliquo
iudice, & vniuersitas nō habet bo-
na ex quibus expédere in litis pro-
sequationem, tūc enim iudex cog-
nito de causa, potest dare licentia
collectam imponendi pro expen-
sis necessarijs, quia iudex causæ
principalis est, etiam incidentis, &
si alias ad eam esset incompetens,
si principaliter adderetur, ex l. quo-
ties. C. de iudicis, & ex l. cum Præ-
tor. ff. cod. tit. & ex l. 1. vbi omnes
notant. C. de ordine iuditiorum,
notent Doctores in l. nulli. C. de
iudicijs, & Menoch. d. q. 45. & 46.
& quia causa commissa censetur
omnia ad expeditionem necessa-
ria cōmissa, ex l. 2. ff. de iurisd. om-
nium iudicum, vbi Alexan. & om-
nes, etiam si sint mixti Imperij, &
alterius iurisdictionis, ex l. fin ff. de
ofic. eius, cui mandata est iurisdi-
ctio, & sic communiter practica-
tur, & in Tribunalibus supremis,
quando in eis pendet aliqua lis in-
ter communitates & alios, semper
dantur rescripta, quæ vulgo, prouis-
iones appellamus, ad imponendum
collectam, & iudices nobilitatum,
vel qui de causis nobilitatis cog-
noscunt, quotidie dant ad petitio-
ne in Fiscalis, vel communitatis,
vt notat Ioann. Garcia, in d. tract.
de nobilitate glo. 22. & si dicatur
quod est speciale in eis de consue-
tudine, vt in dominis de parlame-

to Delphinali dixit Guido Pap. q.
444. num. 2. replicatur quod non
constat de specialitate, & etiā alij
iudices dare solent, nec hoc con-
tradicit dictæ leg. primæ, quæ nō
loquitur de iudicibus in hoc casu,
sed de vniuersitatibus.

Fallit secundò, quando iudex
procedit ad executionem senten-
tiæ, aut instrumenti contravniuer-
sitatem, tunc enim si non habeat
propria, nec bursam communem,
cogitur imponere collectam, tūc
licentiam potest dare, quia hic est
actus necessarius, & in consequen-
tiam officij & executiones, vnde
tunc suo iure vendicat potestatē
collectandi, & ita probat glo. quæ
in his terminis loquuta est in d. §.
quod si nemo, quam Bald. Paul. &
omnes ibi sequuntur Bartol. & au-
thores in d. §. actor, Guid. Pap. d. q.
86. Rebuf. vbi sup. Rol. consil. 66.
lib. 1. & 84 lib. 2. & Bursat. & Olaf.
vbi sup. & melius Bald. in d. l. etiā
C de executione rei iudicata.

Septima conclusio. Ciues aut
Incolæ se congregando, & se obli-
gando per viam pacti & conuen-
sus, possunt collectam inter se im-
ponere, nam hæc non est pro-
priæ collectæ iurisdictionis, sed
est quidam contractus in quo plu-
res sunt obligati ad summā, quæ
pro rata illis perequabitur. Et hæc
conclusionem tenuit ex professo
Guid. Pap. q. 63 1. num. 3. & eam vi-
sus est etiam approbari Bald. in d.
l. etiam col. 3. in medio, & Auend.
in d. c. 14. nu. 7. & Azeu. in d. l. 25.
nu.

Variarum quæstionum

- num. 5. Salaçar in tractat. de vñu & consuetud. cap. 2. nu. 3. & licet in
44 praxi, de ea aliquando dubitetur,
ne fiat fraus dictæ legi primæ, ta- 48
men nullam ego inuenio rationē
dubitandi, quilibet enim in re pro
pria est moderator & arbiter ex
vulgari, l. in re mandata. C. manda
ti, iat verò duo , tres aut quatuor
perviam contractus posunt se obli
gare ad dandum aliquid alicui, &
post distribuere solutionem inter
se, quia de rebus suis disponūt, igi
tur etiam se poterunt obligare de
cem, centum, & amplius & post di
stribuere inter se. Ergo etiam om
nes ciues & incolæ, & sic intentū.
Est tamen verum quod colle
cta similis non potest imponi non
consentientibus ex Bald. vbi lupt. 49
& notat latè Præles Thesaurus de
cif. 257. num. 4. & Cellus consi. 92.
46 nu. 3. & consl. 34. nu. 40. Ex quibus
infertur quòd si communitas par
ticularis cōducit medicum quod
inter obligatos & consentientes
potest imponicollecta, quia obli
gandose pro solutione salarij taciti
tè eam consenserunt absque vlla
Regia licetia, & ita nota Auenda.
47 dict. c. 10. nu. 9. Infertur etiam q
Parrochiani, aut confratres alicu
ius cōfratiræ, vel alij de aliquo Col
legio approbatò possunt se congre
gare, & ad aliquam necessitatē col
lectam inter consentientes impo
nere, quia hæc non est propriè,
collecta, sed pactū, & ita tenet Sala
çar vbi sup. Gutier. latè allegatio.
to. Gassan. in consuetud. Burgun
diæ, Rub. 13. § 6. glos. depōtem.
Ioan. Garl. in suo tracta. de expen
sis & meliorationibus, c. 12. n. 66.
Octaua conclusio. Vniuersitas
existente urgentissima necessitate,
& in mora periculumpotest col
lectam imponere absque licentia
Regia tenet Auend. d. c. 14. nu. 8.
Azeued. in d. l. 25. n. 5. Mexia dict.
conclus. 1. num. 62: Hanc conclu
sionem nunquam practicari vidi,
nec audiui, & eam non practicaré
nisi omnibus remedij possibili
bus ex cogitatis & exequitis, & eis
non sufficientibus, tunc enim ob
necessitatē p̄cissam, receditur
à regulis iuris, communis necesi
tas enim legem non habet, vt su
pra dicti dicunt.
- Interim antequam transeamus
ad aliam cōclusionem aduerte ad
dicta in conclusione. 6. quòd etiā
si villa , aut communitas, habeat
propria, non vendibilia, & ex qui
bus nullus resultat redditus in cō
muni, vt sunt exitus defensæ cam
pi publicæ potest index qui proce
redit ad executionem sententiæ,
aut instrumenti, cogere collectam
imponere, quia in his bonis non
potest facere executionem, vt cū
Speculatore Gregor. & alijs notat
Auiles. in c. 30. Prætor. verbo, gra
tias, num. 3. in fin.
- Nona conclusio. Domini vassal
lorum, prout sunt Duces, Marchio
nes, Comites, & alijs inferiores in
his Regnis, nec possunt collectam
imponere, nec dare licentiam col
lectandi, quia non habent Rega
lia

lia, ita eleganter Curtius Iunior cons. 74. num. 1. & Bald. in l. cum multa. C. de bonisque liberis Alexand. cons. 144. lib. 2. Rebut. & alij in l. 1. C. de superindicto lib. 10. & est communis resolutio, ut per Matthæum Vbesembechium, consil. 27. num. 27. & 28. cum sequentib. lib. 1. & consil. 45. per totum libr. 2. Iuan Gar. in tractat. de expensis & meliorationibus, cap. 12. nu. 64.

⁵¹ Fallit tamen nisi ipsi domini essent in consuetudine collectandi, aut dandi tales licentias à tempore immemoriali, nam tanto tempore regalia prescriuere possunt; & ita est communis resolutio, ut per Iulium Claram, lib. 4. sententiaram. §. fœudum. q. 2. & per Fiscard. & Villalobos in suis communibus, lib. 4. tit. 39. à nū 7. cum sequentibus, & cum Socin. Ruino, & alijs Iano. Bota, consil. 87. num. 38. Rip. in dict. §. actor, num. 19. Paris. consil. 25. nu. 1. lib. 1. Decisio. Petrusin. 43. nu. 4. Iano. Gar. vbi supr. & hoc non est per dictas Regias immutatum, quippe qui solum loquuntur de universitatibus, & ita video ⁵² in praxi iudicari. Simile videmus, quod licet domini vassallorum de iure non possunt dare licentiam ad alienandapropria conciliorum si tamen existunt in consuetudine dandi tales licentias à tempore immemoriali, valent tales licentiae, vt in terminis notat Auenda. in l. par. mandatorum Regalium, c. 12. num. 24.

⁵³ Decima & ultima conclusio, Col-

legia, & artes pro necessitatibus suis spectantibus, ad artificium illius collegij possunt indicere collectam, ut per Felin. in cap. cum omnes, num. 16. de constit. soci. Jun. consil. 38. num. 8. libr. 1. Festasius in dict. tracta. de extimo, & collectis 2. part. cap. 2. num. 16. quod intelligo cōsentientibus omnibus illius collegij, aut inter consentientes tam non inter alios, alias collegia habent iura Regalia, quod fallit est, licet si existent in consuetudine immemoriali sic faciendi, posset eorum potestas descendere quod pro nunc cogitandum, relinquo, & sic finitur dicta pars prima.

Sequitur §. 2. de his quibus collecta imponi possunt & pro quibus bonis.

Prima conclusio. Collecta imponi potest, & debet incolis & subiectis ratione iurisdictionis, ita probat ex in dict. l. vnicā. C. de mulieribus, & in l. loco lib. 10. & in l. rescripto. §. fin. ff. de munib. & honori. & in dict. §. patrimoniorum, & ita tenent ibi Bart. & DD. Bald. & alij in dict. l. placet Soci. Iun. consil. 74. num. 24. lib. 4. & consil. 3. nu. 21. lib. 2. & consil. 7. nu. 2. lib. 2. Alex. consil. 68. num. 1. lib. 2. Ampliatur primo hæc conclusio ut procedat ut non solum incolis & vicinis, possint imponi collecta pro bonis que possident in loco domicilij, sed etiam pro his quæ extra domiciliū possident ex Bart. in d. l. vni-

Variarum quæstionum.

ea.col.3.n.21. quem sequitur Rui-
nus in cons.111.lib.5. & commu-
nem dicit Vellacomba, lib.4. com 56
munium opinionum.tit.39 nu.14
sequitur etiam Bart. Soci. col.302
nu.4.lib.2.& Ioan.de Amicis.con-
sil.8.nu.11.Corneus cons.333.lib.
1.idem Corneus,cons.22.lib.1. &
cons.202.nu.5.lib.2. licet contra-
rium voluerit Aegidius Thomas.
in tract.de collectis,cap. 11. à nu.
21. cum lequentibus.Sed concor-
dantur opinione, scilicet, quod
prima procedit quando superior
imponit collectam.Secunda verò
quādō imponit ipsa ciuitas, ut vo-
luit Bartol.in d.l. vnica, quem om-
ne vbi supra sequuntur. Sed ego
priorem opinionem saltim in bo- 57
nis mobilibus,(nam de immobili-
bus, infra Deo volente dicemus)
abque distinctione veram existi-
mo,nam bona personam sequun-
tur cum accessorium naturam se-
quatur sui principalis, ex regu.ac-
cessorium,& ibi latè Anchæ.de re-
gul.iur.in 6. & dictam distinc-
tionem non inuenio iure fultitam,
nec obstat.l.fin.ff.de iurisdict. om-
nium iudicium , vbi extra territo-
rium ius dicenti impunè non pa- 58
retur, nam in prælenti casu cum
persona sit iurisdictionis, ita erunt
eius bona, simile videmus,in actio-
ne reali, quæ licet dirigatur con-
tra rem ipsam tatum. Si tamē per
sona quæ eā possidet, sit vnius iu-
risdictionis , licet ipsa in aliena iu-
risdictione existat, potest intenta-
ri coram iudice domicilij, vbi per

sona existit, ut in l. fi. C. vbi in rem
actio. & ibi Bald. Salic. & autho-
res.Hæc tamen ampliatio nō pro-
cedit vbi quis in loco, vbi sunt bo-
na, omnes collectasque in illo lo-
co imponuntur, subiit, tunc enim
non poterit pro illis bonis collec-
tari in loco domicilij, ut Bartol.
Corne. & alij vbi supra, voluerunt
nam nō debet quis collectari pro
eisdem bonis in duobus locis, ut
per Bar. Plat. vbi sup. Patil. col.25.
lib. 1. Hæc tamen declaratio non
poterit practicari in bonis mobili-
bus, cum solum soleant collectari
in loco domicilij, imò in multis
partibus de consuetudine nō col-
lectentur, habebit tamen locum
quādō quis est duorum locorum
incola & vicinus, tūc enim in quo
libet loco vbi est vicinus poterit
collectari pro bonis quæ ibi haber-
et sit de consuetudine, & est text.
in l. Labeo. ff. ad municipales &
plures authoritates cumulat Bur-
gos de Paz in repetit.l.3.Tauri, 1.
part.concl.3.num.518.Petrus Gre-
gorius Tolosanus in simptagmate
iuris. 1.part.lib.3.c.18.nu.6. Tho-
mas.in dict.tract.cap.10. nu. 11.
Secundò ampliatur quod non
solum possit imponi ipsis incolis
pro bonis immobiliis, sed etiam
pro bonis mobilibus, siue consisté-
tibus in pecunia, siue in mercibus
siue in alijs rebus, ita notat Luc.
de Penna in l.3.C.de fundis limi-
trophis, lib. 11.& in l.2.C.de præ-
dijs nauiculariorum, eodem libr.
Roland.consil.66.num. 18, lib. 1.
Ioan.

Ioan. de Amicis, consil. 22. nu. 5. &
 consil. 8. vbi latè Ægidius Thomasius, in dict. tract. de collectis, cap.
 16. per totum, Nicolaus Festas. in
 dict. tract. de extimo & collectis,
 1. par. cap. 1. nu. 22. qui omnes con-
 cludunt quod ad petitionem ex-
 actorum, si petatur, cogitur quis
 medio iuramento sua bona mobi-
 lia patefacere & registrare, ex l. 1.
 C quando & quibus, quarta pars
 debeatur, lib. 10. notat Barto. in l.
 per singula. C. de discisoribus, lib.
 10. Thomasius, in dict. tract. c. 13.
 num. 16. Hęc tamen ampliatio de-
 claratur primò, vt non procedat
 quando in loco est cōsuetudo sol-
 uendi collectam, solum pro immo-
 bilibus, & non pro mobilibus, tūc
 enim seruanda est consuetudo, &
 non poterunt mobilia registrari,
 vt eleganter notat Nicolaus Festa-
 sius, in dict. tract. de collecta. 1. par-
 te, cap. 1. nu. 15. & in modo collec-
 tādi, & distribuēdi collectas sem-
 per seruandus est mos & consuetu-
 do, vt latè notat Ioan. Cephal. cōs.
 515. nu. 11. lib. 4. & Ioan. de Ami-
 cis, dict. consil. 8. per totum, & de
 consuetudine in modo collectandi,
 Aluarus Vazquez, in tractat. de
 iure emphiteotico. q. 17. nu. 275.
 60 Tertio ampliatur, quod etiam in-
 colis mercatoribus pro ipsis mer-
 cibus possit imponi collecta, ex l. 62
 filij. §. ultimo. ff. ad municip. & ex
 l. munericum. §. patrimoniorum. ff.
 de mun. & honor. & ex l. forma. §.
 in seruis. ff. de censibus, & ex l. fin.
 C. de immunita. nemini concedē-

da, lib. 10. & per locum ab speciali
 facit. l. negotiatores. C. de excusa.
 munericum. lib. 10. & hanc opinionem
 cum Bart. Plat. Antib. Luca de Pe-
 na, Parpal. Cbrn. Vvalden. Rolan.
 de Villa. & alijs communem dicit
 Iacob. Menoch. consil. 9. lib. 1. per
 totum, vbi latè questionem dilpu-
 tat: & hanc opinionem tener, licet
 contrariam ex equitate defende-
 rent, Alciat. consil. 263. lib. 2. & Al-
 ban. consil. 38. per totum, quorum
 opinio licet equitatem quandam
 praeferat, nec in puncto iuris def-
 fendi potest, nec in praxi seruatur,
 nec eam vñquā seruatè vidi: alias
 mercatores, qui vt in pluribus, nō
 habēt alia bona, quam merces de
 facili nobiles fierent, & defrauda-
 retur fiscus Regius à suis collectis,
 & tributis.

Quarto ampliatur, quod etiam
 incolis, venatoribus, pilicitoribus,
 & quibuslibet alijs artificibus pro
 ipsis artificijs, & negotiationibus,
 dummodò, incolæ sint, secula cō-
 suetudine contratia, collecta pos-
 sit imponi, vt notat Lucas de Pen-
 na, in l. 2. q. 11. C. de quibus mune-
 ribus nemini se liceat excusare, li-
 bro. 10. & Rolan. Valle, consil. 66.
 à num. 22. cum sequent. lib. 1. Tho-
 mas. in dict. tract. cap. 11. nu. 19. &
 cap. 14. nu. 2. & 3.

Aduerte tamen, quod licet Ro-
 land. in dict. consil. 66. ex Luca de
 Pen. vbi supra dicat quod exteri,
 qui morantur in ciuitate si habeat
 merces vel articia, in illa ciuitate
 & ibi negocientur, & lucentur,

Variarum quæstionum

ibi debeant collectari, & quod qui colligit fructus in ciuitate, in qua est vicinus, si eos differat ad aliam partem, & ibi vèdat, debeat etiam pro eis collectari in utroque loco, vt dicit Lucas de Penna, ubi supra quæst. 15. & 16. Tamen ego dicta opinionem nunquam vidi practicari contra eum qui vicinus non est, nec in his Regnis practicatur: nec Lucas de Penna eam opinionem probat, qui vt dicere est loquitur in eo, qui vel est vicinus in duobus locis, velet si expresse non sit receptus pro vicino, operata men vicinitatis facit, quia onera soluit, & paucis ablique pretio, & alijs vicinorum commoditatibus gaudet, & domum & habitatione longa, vt vicinus habet, hic enim, vt vicinus ex tacito consensu populi iudicatur, nec lex filij. §. fin. ad municipales, & l. fin. §. patrimoniorum. ff. de muneribus & honor. Hanc opinionem probant, quia leges ille solum loquuntur in feneratoribus, qui quia odiosi, sunt debent collectam soluere in loco, in quo negociantur, & ita declarat Thom. in dict. cap. 11. n. 19.

62 Quinto ampliatur, vt etiam marris vicinis, pro bonis vxorum vñfructuarijs: pro bonis vñfructuandis, emphiteotæ, pro bonis emphireofis. etiam si emphiteosis sit Ecclesiæ & libellarijs & censuarijs, possit imponi collecta, pro rebus ipsis deducto onere, quod solvunt domino directo, quia habet ius in iure, & quodammodo domini

sunt, ita latè notat Egidius Thomasius in dict. tractat. de collectis cap. 10. à num. 36. & 37. cum seqq. Nicol. Festas. in dict. tract. de extimo, & collect. 2. part. cap. 4. à nu. 43. cum sequent. notat Paris. cons. 25. num. 97. lib. 1. & est communis secundum Emanuelem Xuarez, lib. 4. comm. opin. tit. 39. nu. 2. 8c Aluarum Vazquez, in tract. de iure emphiteoti. quæst. 17. à num. 27 & facit tex. in l. litibus de Agricola & censitis, lib. 11. & l. si pendent. §. si quid cloazatij. ff. de vñfructu, notat decisio Pedemonta. 83. nota etiam Ioann. Gar. in tractat. de expens. & meliorat. cap. 12. numer. 62. Rip. lib. 2. responsorum, respò. 71. num. 17. de rescriptis, & cum Federico de Senis, Archidiacho, & alijs communem dicit Villalobos in dict. tractat. commun. omnium opinionum, dict. tit. 39. à num. 1. & ibi. Vellacomb. num. 4. & dictus Xuarez nu. 10. & Aué. in d. cap. 14. à nu. 33. & Iulius Clarus, verbo emphiteosis, quæst. 46. 63 Et hij omnes idem existimant in legatario, hærede, fideicommissario, filio, creditore possidente per primum & secundum Decretum, & in alijs omnibus qui quodammodo habent ius in re, & pro suo possident, vt est conductor ad lögutepus, non habebit tamē locū. Hæc ampliatio, si cōsuetudo sit in contrariu: scilicet qđ dicta bona nū quā fuerit collecta & extimata. Intelligendū tamē est: quod debuit esse factus liber extimi, & in eo nū quam

quā descripta dicta bona, aliás nū
quam ex simplici non vſu dicere-
tur inducta consuetudo, maximē
in locis in quibus ad collectas bo-
na non registrantur, nec describū-
tur, sed inconfuso, incole collectan-
tur, vt infra dicetur, & constat ex
omnibus authoribus citatis, & sic
multories consului, & audio iudi-
catur & praticatum.

⁶⁵ Sexto ampliatur, vt etiam colo-
nis, siue partiarijs, siue alijs ad mo-
dicum tempus pro mercede pecu-
niaria conducentibus, collecte im-
poni possint pro fructibus, quos
percipiunt, expensis deductis, vt
notant plures ex authoribus cita-
tis, & notant Roland. & Lucas de
de Pen. vbi supra, & Bart. in l. i. C.
de annonis & tributis, libr. 10. &
in colonis, creditoribus, secretarijs
& depositarijs, idem notat Auēd.
in d. c. 14. num. 15. & 16. vbi etiam
loquitur in pastoribus, & facit tex-
tus in l. litibus ibi & siquidem co-
loni. C. de agricolis & censitis lib.
11. notat Feder. cons. 3. num. 9. Do-
min. in c. quāque de censibus. in
6. Platea in l. Senatorum. C. de dig-
nitat. libr. 12. Thesau. qui in colo-
ni 10 Ecclesiæ contra Barto, & alios
dicit ita iudicatum in senatu Pede-
montaneo decisione. 116. num. 8.
& licet Festasius in dicto tract. p.

⁶⁶ 4. c. 2. nū. 50. & Thomas. c. 11. nu-
mcr. 20. & Petrus Greg. in d. sin-
tagmate iuris, lib. 13. c. 8. num. 22.
& alij plures, de quibus per Ioan-
nem Garciam, & Aluarum Vas.
quiū vbi supra, dixerint dominū

debere collectas pro bonis locatis
aut conductis, non colonum si-
tamen intelligendum est, quod
colonus debet soluere pro utilita-
te & fructibus quos percipit dedu-
ctis expensis ex Luca de Pena, &c
alijs vbi supra, dominus etiam sol-
uet ratione possessionis, & redditus
quem percipit ex re locata, &
sic quilibet soluet pro suis bonis,
& emolumentis, & nullus pro a-
⁶⁷ lio grauabitur. Tandem, nulla bo-
na, siue le mouentia, Iura aut actio-
nes, seclusa conluetudine exem-
pta sunt à collectis, & sic pro cen-
sibus redimibilibus, quōs quis ha-
bet, aut perpetuis, quos vulgo (de-
zimos iuros) potest quis collectari
ex Auenda. vbi supra, numeri 15. &
per Lucam de Pena in l. 3. quæst.
5. C. de fundis limitrophis, libr. 10.
& in l. i. C. de indictionibus, libr.
10. & Roland. vbi supra, Neujzan.
consilio. 66. num. 15. & de pensio-
nibus domorum, quod pro eis sol-
uatur collecta, notat ipse Lucas in
l. i. C. de annonis & tributis, libr.
10. & ipse Roland. vbi supra.

⁶⁸ Immò etiam seclusa semper cō-
suetudine pro bonis arniuerſario-
rum, deducto onere, potest quis
collectari ex Auend in d. c. 14. nu-
mer. 13. Intelligo tamen, quando
non sunt bona capellaniæ collati-
uae, & ea possident laici, & in plu-
ribus locis sic practicatur, in plu-
ribus etiam de consuetudine non
collectantur, ynde seruāda est cō-
suetudo, yd dictum est.

⁶⁹ Septimo ampliatur, vt etiam

X 2 polsit

Variarum quæstionum

possit quis collectare pro bonis,
quæ nō possidet in duob^o casibus.

70 Primus, quando omnia bona
sua donavit filio, patri, aut consan-
guineo, & transstulit possessionem
(intelligo quando persona in quā
sit translatio est exempta à tribu-
tis,) tunc enim donatio præsumi-
tur facta in fraudem, & etiam si
nō habeat bona alia & quæ habet
donauerit clericō in titulum pa-
trimonij, pro eis poterit collecta-
ri, & si non soluat collectas poten-
tit carcerari, ita probat textus ex-
pressus in l. i. i. tit. 10. libr. 5. re-
cipiat. & ibi Azeued. & Matienz.
Auenda. vbi supra, numer. 30. &
idem erit etiam, si non faciat do-
nationem in omnium bonorum,
sed maioris partis ex Matieço ibi
gloss. donation, vbi allegat iura,
quæ ad propositum faciunt, im-
mò, & illa lex generaliter loqui-
tur in qualibet donatione, sed
quia sic simpliciter intellecta pos-
set includere repugnantiam, & a-
liquid inconveniens in præaudi-
tium libertatis Ecclesiasticæ, ad
71 eius intellectum. Aduertendum
est, primò, quod illa lex non an-
nullat donationem bonorum in
personam exemptam. Secundo,
quod illa lex non simpliciter præ-
sumit donationem fraudulentam,
sed quando ex ea quis efficitur
impotens ad soluendum tributa,
vndē si donatio sit omnium bo-
norum, vel maioris partis bono-
rum, & ex ea quis efficiatur im-
potens ex illa lege, & ex iure com-

munī, iam hodie præsumitur frau-
dulenta, & non valet, & intelli-
go quod non valet, non quod sim-
pliciter, si non sit omnium bono-
rum non valeat, nam hoc non vo-
luit dicere illa lex, sed non valet
ad effectum, quod ex ea quis libe-
retur à tributis, immò, ea non ob-
stante, ac si non fecisset, debet
tributa soluere, aut dare bona, ido-
nea ad soluendum. Tertiò, quod
si quis à principio non fecerit do-
nationem omnium bonorum, nec
maioris partis, sed alicuius partis
iurorum bonorum, si ob eam dona-
tionem postea efficiatur impotens
ad soluendum tributa, vel alias plu-
res donationes faciat, ex quibus
impotens efficiatur. Ex hijs præsu-
mitur aduersus eum fraus vñq; dū
probet, quod à principio sine vlla
fraude, & ob causas necessariò do-
nauit, & quod tunc potens remane-
bat ad soluendū tributa, & quod
successu temporis ob aliquos casus
factus est impotens, & interim de-
bet in carcere manere, & eo proba-
to liberari ex d.l. Quartò aducite,
quod si incola, absq; vlla fraude, &
in casibus à iure permisis, fecisset
donationē omnium bonorum vel
maiores partis, vel alterius rei, aut
rerum, & hoc probaretur, quod
tunc etiam deberet liberari, nā il-
la lex non impedit homini libero
liberam administrationem rerum
suarum: modo licito, & in casibus
à iure permisis, nec vt dictum est
irritat ipso iure dictam donatio-
nē, sed solū præsumit fraudulenta,
& eam

& eam annullat ipso iure ad effectum procedendi, prout in illa legge, & non ad alium, quod amplius apparet, quia lex illa dat licentiam donatori, allegandi de tuo idre, ad quid, ergo seruiret illa licentia, si 76
donatio semper, & quacunque via esset nulla, quia nulli existenti, quidquid allegasset, vel ab illo, vel ab ipsis bonis posset fiscus sua tributa exigere, unde aperte concedendum est, presumptionem, de qua in illa lege, non esse iuris & de iure, quia potest probari contrarium, sed solum iuris ac proinde, nullitatem esse nullitatem presumptam, & Reuocabilem comperta veritate & non veram.

74 Aduerto etiam quod illa presumptionio, non procedit ex sola donatione, nisi cum donatione alia suspicio & inditium appareret ex Azcued. & Matien. ibi & constat ex processio illi^o legis, atverò quādo donatio est omnium bonorū, vel maioris partis, facilius absque alijs indicij presumpitur fraus & nullitas contractus, quam ex alia donatione, vt notum est Ex quibus colligitur verus intellectus illius legis ultra scribentes ibi.

75 Ex quo infertur, quod quando pater donaret filio ad titulum patrimonij si donatio non esset excessiva, nec ultra legitimam & tertium & quintum, & filius absque ea non possit ordinari, non presumeretur fraus, nec pater pro illis bonis deberet collectari, quinimo nec etiam filius, vt constat ex Auē

da. vbi sup. & ex Matien. glossa verbo, *donacion, o trasfamiento*, vbi al legat Menchach Didacum Perez & alios, & sequitur oriam ibi Azeued. num. 3.

Secundus casus est, quando incola haberet bona extimata & posita in extremo (quod vulgo dicimus *libro de la pecheria*), nam si tunc ea vendat, & non faciat se leuari, aut auferri, ab extimo, & quod potatur nomine emptoris, vel emptor non sit & quē idoneus, tunc ipievere ditor etiam si non possideat, cogitur pro eius solucre collectas, ita cū pluribus concludit Ægidius Thomasius, in dict. tracta. de collectis, c. 11. nu. 2. & nu. 4. & in c. 10. nu. 15. & nu. 5. & nu. 11. Decius, cons. 284. num. 5. Nicolaus Festasius, p. 4. cap. 1. nu. 5. 8. notat Angel. in l. fin. C. sine centu, vel reliquis, Bald. in l. etiam colum. fin. C. de executione rei iudicat. & in l. 1. §. quod si nemo ff. quod cuiusque Universitatis nomine, Paul. in l. 2. C. sine cen su vel reliquis, & in l. a quæ. C. de rescind. vend. Roland. consil. 32. numer. 14, lib. 1. & cum Barto. & alijs Parisius consil. 25. num. 77. lib. 1. & cum Veroi. & alijs Burlat. consil. 16. à num. 9. libr. 1. Rimirald. Iun. consil. 25. à num. 6. lib. 1. Vasquiū, in dicto tractatu de iure emphiteotico, cap. 17. num. 31. Omnes ij dicunt quod extimum afficit ipsam rem, & dominum in ipsa nominatuni, usque dum, aliis in eius locum subrogetur, & debet esse & quē idoneus. Sed certè hæc tā communis

Variarum quæstionum

resolutio nullo iure probatur. Nec obstat Authent. sed periculum. C. sine censu, vel reliquis, & tex. Vnde sumitur in quo se fundant Bal. & Paul. ibi & omnes citati, nam si benè consideras loquitur in bonis tributarijs Principi pro Canonicā pensitatione, & certo tributo obligatis ; quæ imò antea ipsius Principis fuerunt, & de quibus loquitur titulus de fundis patrimonialibus, lib. 11. in quibus ob fauorem Principis nō permittitur alienatio, nisi periculo ipsius venditoris, & in æquè idoneum, & ita constat ex §. permitias, à quo illa Authent. desumpta est, tunc etiam loquitur quandocunque vendor volebat alienari rem tributariam, releruata sibi facultate soluēdi tributa, pro emptore, tunc enim ne Principi fraus fiat, statuit Imperator, quod trāpositio fiat cum causa cognitione, coram Prætore facta, qui inquirat an emptor sit idoneus, & tunc iubeat eam fieri, absque dicta conditione, ut possessores semper tributa agnoscant, & res tributariæ dominum recognoscant, & si non sit idoneus fiat etiā periculo ipsius vēditoris, ita quod semper, vel emptor solus, vel emptor & vendor tributa agnoscat, & res semper existant, & appareat tributariæ, vndē quod in fauorem certæ pensitationis statutum est, ob recognitionem dominij Principis, non debet ad alios casus trahi, maximè dissimilem rationem habentes, vt in præsenti casu, ybi

non agitur de tributis certis, nec de bonis tributarijs Principis, nec de eius fauore, nec de dominio eius, sed solum de collectis in certis & variabilibus, ad quas bona nō speciali iure tenentur, vnde concludē dum est in puncto iuris posse libertè alienati, nec venditorem post eorum desertionē teneri aliquid pro eis soluere, ex doctrina Barto. in l. 15. cum quo ff. de aqua pluia arcend.

Quod tamen limitatem, nisi in contrarium esset consuetudo quā in pluribus huius Regni locis vidi & audiui obseruari, maximè in locis aut opidis de behetria tunc enim consuetudo obseruanda es-
set, vt supra diximus.

Octauo ampliatur, vt etiam si incole post impositam collectam mutauerit incolatum, nihilominus illis polsit imponi, & tenentur eam soluere: vt est tex. & ibi gloss. & Bartol. in l. incola. ff. ad municipalem, & non solum quando inciuitate est imposta & perequata collecta, sed etiam quando à superiore est ipsi ciuitati indicta etiam ante perequationē ex glo. vbi sup. notat etiam Aegid. Thom. in d. tra-
ctat. c. 10. nu. 11. notat Corn. cōsi. 24. num. 2. lib. 3. idem Thom. d. c. 10. num. 15. & c. 11. n. 26. hodie ta-
men iure nostro Regio in seruitio Regali, l. 10. tit. 14. lib. 6. Recopil. dicit quod qui in primo anno in capitationes fuerit vicinus alicuius loci tenetur soluere pro omnibus annis sequentibus, vñque dū finia-
tur

tur tēpus contractus, etiā si mutet
domiciliū, capitulū verò *del encabe-*
gamiento general. de quo per Lasar-
tē de Molin. in tract. de gabell. c. 4
n. 41. in gabellis in capitatis aliter
disponit, scilicet, quod si locus sit
trecentorū vicinorū, & minor te-
netur quis soluere seruitū Regiū,
dico gabellam, aut collectam pro
gabella, solum pro anno incepto,
vt in d.l. incola. Si verò sit maior
solum tenetur pro rata illius tem-
poris, quò, in ciuitate aut opido
habitauit, & hæc opinio in serui-
tio Regio & alijs collectis magis
seruatut in praxi, legem enim illā
decimam ego nunquā vidi in pra-
80 xi seruati: Credere m tamen quod
si vicinus recedens, in contractu
capitationis esset obligatus, pro
sua persona & bonis, siue pro col-
lectis, siue pro gabellis, quod tūc
in puncto iuris esset obligatus pro
omnibus annis contractus ex no-
tatis in d. §. actor. & per supradic-
tos, licet etiam hanc opinionem
nunquam viderim practicari, & si
vicini remanētes non essent suffi-
cientes ad implendum contractū,
damnum domino cederet, vt in-
fra dicetur, & constat ex Corneo,
vbi supra quod appetet ex legibus
huius Regni, de quibus infra quæ
permittunt, vt quis libere possit
mutari incolatum, non obstante
bus quibuscūque pactis & obliga-
tionibus, quas annullant, & nō es-
se libera mutatio, si post mutatio-
81 nem possit incola collectari in lo-
co à quo recessit. Ex quibus etiā le-

gibus cessat q̄ dicebat Bart. in d.l.
incola, scilicet, q̄ collectis alibrat
nō potest renuntiare incolatū nisi
aliū æquè idoneū præstet quem se
quit. cū alijs Otau. Olaf. in suis de-
cis. Pedem. deci. 91. n. 47. cuius co-
trariū tenuit ipse Bar. in d.l. 15. cū
questio hæc enim doc. Bar. cessat,
nā si Bar. intelligit de collecta de-
nūtiata pro anno incolatus, verū
dicit, & nō habet dublū, si verò in-
telligit de collecta ex cōtractu pro
ueniēti pro annis cōtractus, cessat
eius opinio ex supradictis, si verò
intelligit d̄ alibratione facta ex eo
q̄ quis sit in extimo positus, simul
cū eius bonis, iā hæc opinio in pū
cto iuris supra reprobata est, & a.
probata cius opinio in d.l. is cum
quo, nisi aliud dictaret cōsuetudo,
vt supradiximus.

Limitatur & declaratur primō
hæc prima conclusio, vt licet inco-
lē possint collectari intelligitur in
bonorum possessoribus, & pro mo-
do possessionum & fructuū quos
ipſi percipiunt, non vero non pos-
sidentes, etiam si ius ad res habeat
vt per Thom. in d. tract. cap. 1. nu.
8. Deci. consil. 284. num. 1. Cepha.
consil. 515. num. 7. lib. 4. & facit tex.
in l. fin. vbi Bald. & Salicet. C. sine
censu vel reliquis, & l. fructus ver-
bo functionum. ft. de actionibus
empti, notat Roland. consil. 32. n. 4.
lib. 1.

Secundo limitatur, vt etiam in
cola & vicinus nouus, non possit
collectari, nisi recipiat utilitatem
in futurum, pro debitiss. contractis

Variarum quæstionum

ante ipsius in collatū, vt notat Bar. in l. prouidendum. C. de Decurionibus, lib. 10. & ibi Platea & omnes, & notat Thomas. in dict. tractat. cap. 10. num. 12. & cum Matthæ. de Afflict. id tenet & sequitur Cassan. in consuetudinibus Burg. tit. des iustices, Rub. 1. §. 4. versi. & fur. num. 47. tenent etiam Villalobos, & Emanuel Xuar. lib. 4. communium opinionum, tit. 39. num. 8. 17. Corn. consil. 24. lib. 3. num. 17.

- 84 Tertio limitatur, vt incola solū debeat collectari in loco domiciliij, nō verò in loco originis, vt probat gloss. in l. vnica. C. de mulieribus, & in quo loco, quam ibi Bart. sequitur, & sequitur Roman. consil. 161. Festas, in dict. tractat. de extimo, & collectis, cap. 3. num. 19. licet contrarium tenuerit ipse Bart. in l. assumptio. §. filius. ff. ad municipalem, & facit l. 5. 6. & 7. C. de incolis, lib. 10. Omnes tantum supra adducti concordant has opiniones, vt prima procedat quando locus originis & incolatus sunt eiusdem iurisdictionis. Secunda verò quando diuersæ, sed quidquid sit de hac distinctione, quæ non bene iure probatur. Hodie in his regnis absque distinctione limitatio procedit, nam de generali consuetudine, nec ad munera, nec ad honores, commoda vel incommoda vicinitatis, nō curatur de origine, sed solū de domicilio & incolatu, & ijs dicitur vicinus, & gaudet commodis & incommodis vicinitatis, qui in loco habitat cum do-

mo & familia, & onera soluit, & vicinitatem facit, & pro vicino habitus & tractatus est, & vt talis communiter reputatur, originarius vero, iam non est vicinus, nec habetur, nec reputatur provicino, vt cū pluribus concludit Burgos de Paz in repet. l. 3. Tauri. part. 1. conclusione. 3. numer. 367. cum sequentibus.

Quartò limitatur, vt si collecta sit imposita ad soluendam condēnationem pro aliquo delicto, solū illi teneatur soluere qui delictum perpetrarūt, aut ei censerunt, vel ratum habuerunt, & non alijs Innocentes, vt in terminis tenet Bartol. in l. aut facta. §. fin. ff. de pcen. & Osal. cum pluribus in decisione Pedem. 90. nu. 9. & sic iudicatum dicit Hippol. Rimi. Iun. consil. 25. nu. 17. lib. 1. quod ego intelligerem, quando de nocentibus constat ex aliqua scriptura publica, vt putā mandato & obligatione, vel opidum est paucorum vicinorum, & potest faciliter constare de nocentibus, vel nisi alij non nocentes ex delicto aliquā utilitate recipiāt, in opido verò insigni & numeroso, vbi de Innocentibus non bene posset constare, tunc collecta omnibus imponi posset: intelligerem etiam hoc verum quando delictū est per ipsam Vniuersitatem factū, vel per Rectores conuocato consilio & in forma solita: tunc enim debitum erit vniuersitatis, & cum licentia Regia, omnes poterūt collectari, si verò delictum Vniuersitatem

tem non tangeret: sed solum inter esse, & commodum particularium nonque Vniuersitas congregata fuisset in forma solita, tunc incolae omnes non poterunt collectare: sed solum culpabiles, & consentientes, & si à Rege peteretur licentia, aut esset impetrata nō consentientes, possent eam contradicere & obtinerent, vt est glo. in l. aliud: §. refertur. de regu. iur. & cum infinitis Mascal. in tract. de probat. part. 3. conclusione. 1415. per totā Menoch. in tractat. de recuperan. possess. remed. 9. à num. 123. eleganter Corneus cons. 224. nu. 13. lib. 4 & Azeu. ad Curiam Pissanam. lib. 4. cap. 3. à num. 3. cum sequen. Vbi etiam de collecta loquitur, & allegat Olascum, vbi sup. Thom. c. 14 num. 21.

86 Quinto limitatur, vt si collecta imponatur alicui ciuitati, vel ville vel eius incolis, non ideo possint collectari incolae iurisdictionis, nisi si expresse dicatur, aut ex coiecturis constet, vt eleganter notat Ioā. Philippus, consil. 11. quod iam in praxi contigisse vidi, & sic consultum fuit.

87 Sexto limitatur, vt & est super modo collectandi facta conuen-
tio ex aliqua iuxta causa inter in-
colas & Vniuersitatem, non possit
imponi incolis, vel alijs vltramodū
& quantitatem conuentam, ita no-
tat & declarat Festasius in dict. tra-
ctat. 3. part. cap. 2. à num. 9. & Tho-
mas. in dict. tract. cap. 11. num. 27.
& notat Bart. in l. fi. C. de annonis,

& tributis, lib. 10. Olasc. decil. 90. à num. 8. Nençanis, consil. 66. à numero. 18. & quidam communista, in tractatu communium opinio-
num, lib. 1. tit. de legib. num. 223. & licet hæc limitatio in consuetu-
dine certo modo collectandi, vera
sit, vt per Bart. vbi supra in pacto
vera non est, ex l. vacuatis, & ibi no-
tatis. C. de Decurionibus, libr. 10.
nec in his Regnis vllatenus admis-
teretur in præiudicium Regis, aut
populorum: sed solum in præiudi-
tium ipsorum pacientium, ex gl.
in dict. l. vacuatis, & de hoc nulla-
tenus est dubitandum.

Septimo limitatur, vt patri & fi-
lijs in potestate, non possit imponi
plus quam vna collecta, quia nō
iudicantur vt plures, sed solum. vt
vnum incola, & vnum tributarius, vt
concludit Thomas. in dict. tracta.
cap. 10. nu. 38. allegat tex. in l. cum
facultates. C. qui numero libero-
rum se excusat, lib. 10. & idē si filij
mortuo patre indiuisa hæreditate
possideant secus si diuisam, vt per
eum ibi in fine, & notat Auiles in
capitulis iudicum sindicatus, cap.
8. verbo, ley, & Azeue. in d. l. 25. tit.
6. num. 6. lib. 3. & sic practicatur.

Octavo limitatur, vt etiam plu-
res socij, nisi sint socij omnium bo-
norum nō sit vnum incola, & vnum
tributarius, sed plures, & non pos-
sit collecta cuilibet insolidum in-
dicti, sed cuilibet pro sua parte, vt
per dictum Ægidium Thom. in
dict. tract. c. 10. num. 36. hodie ta-
men ex generali consuetudine in-

Variarum quæstionum

distingue, etiam si sint socij omniū bonorum sunt plures tributarij, ut & plures incolæ & cuiilibet indi citur sua collecta per se, ne alias fraus fiat, ut constat ex dict. l. 11. titul. 10. lib. 3. Recopilat. in principio.

90 Secunda conclusio. De iure cōmuni non potest imponi collecta forensibus, scilicet alterius loci in colis, etiam si possideat bona mōbilia, vel immobilia in loco, ubi imponitur collecta, ita probat tex. in dict. l. rescripto. §. fin. ff. de munērib. & honori. & l. cum nec. C. de incolis, lib. 10. & l. munerum. §. patrimoniorum. ff. eod. tit. de mune. & honor. & l. libertis. §. sola. ff. ad municip. & notat Thom. in dict. tract. cap. 1. nu. 8. & c. 11. nu. 13. Socin. Iun. cons. 33. lib. 3. & cons. 49. lib. 1. & Festas. in dict. tract. part. 1. & 3. per totum Bart. in dict. l. vni- ca, & in dict. §. fin. Roland. consil. 32. nu. 6. lib. 1. & alij infiniti quos recensent, Gabriel lib. 6. suarū con clusionum, tit. de iure immunitatis, conclusione. 2. Azeued. in d. l. 25. à num. 1.

91 Quæ conclusio ampliatur primo, ut procedat nō solum in muneribus merè personalibus, de qui bus nullum dubium erat, sed etiā in realibus non habentibus certā & determinatam præstationē, & quæ non concernunt direcētè aliquam rē, prout sunt collectæ quæ ciuibus & personis pro rebus inducuntur ex text. iunct. gloss. in d. §. fin. & ibi Barto. & distinguit ex-

pressus text. in dict. l. sunt mūera ff. de vacatione munetur, & no tānt Authores supra citati, & sic practicatur, ex qua ampliatione apparet quod forensis non tene n̄ tur ad collectas impositas pro refi ciendis pontibus, & fontibus vijs, & alijs rebus publicis : ex quib⁹ ipsi nullam vtilitatem recipiunt, quia licet sint onera Realia, conti net tamen in certam præstationē, & non diriguntur directe nec in directe, in vtilitatem rerum foreni sium, nec ipsas attingunt, ita declarat Guid. Papæ. quæst. 444. notat etiam Corn. consil. 72. numer. 14. lib. 4. Festasius in dict. tract. de extimo & collectis, part. 2. cap. 2. nu. 42. usque ad finē. Nec obstat quod ipse Guido, quæstione. 7. & quæstione. 372. Tenuerit contrarium in collectis impositis pro fortificatione Castrorum & villarum, nam loquitur secundum consuetudinem suæ patriæ, & quando forenses recipiunt vtilitatem, ut infra dicetur, & iura quæ allegat loquuntur in muneribus merè Realibus, & patrimonialibus, & sic loquitur totus titulus. C. de muneribus patrimoniorum, libro decimo, & alia quæ allegat, vel melius dicendum est, quod titulus ille loquitur de muneribus patri monialibus indistincte, siue merè Realibus & certis, siue in certis, sed nulla lex est in toto tit. quæ lo quatur de eis forensibus imponēdis nec etiam obstant dict. §. fin. & l. sunt mūera. & §. patrimoniorū, & l.

& l.honor. §. variarum. ff. de mune
ribus, & honoribus, nā vt in prin-
cip. huius quæstionis dictum est lo-
quuntur in muneribus merè Rea-
libus, & in quantum loquuntur
de vijs esternendis & de collatio-
nibus viarum : apertè loquuntur
de collectis impositis in utilitate
iprorū prædiorum: quæ sunt one-
ra mere Realia, vt ibi apposítè di-
ctū fuit. Vnde male loquutus fuit
Lucas de Penna, in dict. l. 3. quæst.
quæst. 14. C. de excusationibus mu-
nerum, lib. 10. qui contra hanc re-
lutionem tenet non aduertentes
ad verum intellectū dictorum iu-
rium, & ad distinctionem, de qua
per Iuris Consultum in dict. §. fin.
& per nos in dict. quæstionis prin-
cipio.

⁹³ Secundo ampliatur, vt etiam si
forensis decennio habitauerit in
loco, dum tamen non contraxe-
rit incolatum, nec pro vicino ha-
bitus fuerit, sed semper pro foren-
si, vt scolares, non ideo possit col-
lectari, quia vicinus non est, vt la-
tè notat Burgos de Paz post nume-
rum, vbi supra citatum in sequen-
ti, & in proprijs terminis ita tenet
Abbas, conf. 100. lib. 2. Festas. vbi
supra, num. 42. & certè est allegás
consilium Abbatis, qui sic deter-
minat, dummodo constet quod
non habuerit animum contrahen-
di incolatum, sed semper receden-
ti, & quod nūquam se pro vicino
gessit, & hoc ipse probare tenetur,
nam in dubio ex tan longa habita-
tione incola præsumeretur & pos-

fit collectari non probato contra-
rio, ita cum pluribus declarat Meno-
noch. in tract. de arditr. iudic. libr.
centur. 1. casu 86. num. 7. & num.
22. & infinita ad propositum alle-
gat nouissimè Mascard. in suo tra-
ctat. de probation. part. conclusio
ne. 532. per totam, & particulariter
in num. 13. & num. 21. vbi allegat
Bart. in l. de iure num. 2. ff. ad mu-
nicipalem, & alia quæ videre po-
tes, quia ille liber iam frequenter
in manibus aduocatorum versa-
tur.

Tertio ampliatur etiam si fore-
sis emerit in loco in quo imponi-
tur collecta, bona alibrata & aesti-
mata, & in extimo, quod vulgo di-
cimus [libro de pecheria] possita, ita
declarat Bartol. ab omnibus rela-
tis in consil. 180. Bald. in cap. fin.
de vita & honestate clericorum,
& hanc opinionem ex professo, &
constantur defendit Hippoly. Ri-
minal. Iunior. in dict. conf. 25. per
totum lib. 1. & est communis opi-
nio, pro qua iudicauit Senatus Pe-
demontanus, vt pro Anto. Thes.
Præsidem. decisione. 234. num. 7.
licet contrarium tenuerint Ange.
Iaf. Bellonus, & alij per eos citati,
per Azeued. in l. 11. tit. 3. lib. 1. Re-
copil. & Aluarum Vasquium in d.
quæst. 17. à num. 7. cum sequenti-
bus, sed verior est nostra amplia-
tio, quia vt Hippolytus fundat, in
collectis in certis & continéibus
modò vnam quantitatem, modò
aliam: vsque dum indicatur, & bo-
nie adiiciatur certa & indiuidua

quanz

Variarum quæstionum.

quantitas, pro qua sint specificè obligata, nō potest dari in actu hypotheca, aut obligatio absq; actio ne personali, quæ non militat abs que collectæ indictæ, & si aliqua 27 obligatio est: est admodum generalis & incerta, & quæ solùmmodo personam obligatam cōsequitur, vnde deficiente persona, deficit ipsa cōsequitua obligatio, ex l. lex vestigali. ff. de pignorib. & id manifestè demonstrat tex. de iure Regni, in dict. l. 11. tit. 3. lib. 1. Recop. & textus magis apertus, in l. 14. tit. 14. lib. 6. Recop. quæ aperte dicit quod bona quātumuis obligata in genere collectis etiam per extimum, nō transirent in exem- 98 ptos cum onere collectarum, de futuro inducēdarum. Igitur idem erit quando transiret in forensis, cum liberi & exempti sint, nisi ve infra dicemus. Ex quibus apparet quod si collecta esset indicta & im posita, antequam forensis emeret quod tūc esset obligatus ad illam soluendam, vel rem pro illa dimittendam, quia iam verè existit obli gata, & cum suo onere transit, ita Bald. in sua Margarita, verbo Ecclesia, per text. in dict. l. incola. ff. ad municipalem, & est communis secundum Præsidem, Thesaurum

96 vbi supr. num. 8. Apparet etiam q si onus, aut tributum certum, aut inuariabile esset annexum rei, tūc etiam forensis tenetur, ex dicta l. 11. quæ in clericis & Ecclesijs lo quitur & ibi Azeued. Didac. Perez 99 & alij, & est expressus tex. in dict. §

patrimoniorum, & notant Felin. & Doctores in cap. Ecclesia san ctæ Mariæ, de constit. & hoc nullum dubium habet.

Hæc tamen conclusio limita tur, primò, vt non procedat quando foreles reciperent commodū ex causa, aut expensa, pro qua est imposita collecta: tunc enim adeā tenerentur, vt notat Baſt. in dict. §. actor. num. 3. Rom. num. 32. Alberic. in Rubrica. ff. de munere, & honor. nu. 31. & 32. Ant. Rubeus, in consil. 9. Anton. Thesaurus, de cil. 257. num. 6. Auend. in 1. part. mandator. Regalium, cap. 14. nu mero. 20.

Ex quo inferitur, quod quando ex murorum ædificatione, ipsi cō modum reciperent, quia ipsi tem porē necessitatis ad illud opidum confugiunt, vel ad villam, seu ciuitatem, quæ collectam imponit vel ponte, aut via uteretur, ad sua præ dia & res, tunc pro quantitate rerum ad tributa & collectas impositas, pro illarum refactione, autre edificatione, tenerentur, & ita cō stat ex dict. l. omnes, & ibi Alber. & alij. C. de operibus publicis, & ex l. fin. C. de immunitat. nemini concedenda, & est expressus text. de iure Regio, in l. 3. tit. 6. lib. 7. recopiat. Qui probat, quod in reparationibus murorum, pontium, & fossarum debent contribuere vii qui tempore necessitatis ad opidū principale se recipiunt. Inferitur etiam, quod si villa principalis cū facultate & licentia Regia, impo tue-

Azeued.in diel.1.25. à nu.1. Co-
munistæ in lib. 4. communū op-
pin.tit.29. à num. 11. qui omnes
de communi testantur.

Tertio limitatur. Ut non pro-
cedat in hoc Regno saltim quo-
ad bona immobilia sita in alieno
territorio ex l. fin. tit. 9. lib. 7.
Recop. notat Auend in d.c. 14. à
num. 20.

Aduerte primò ad illam legē
ibi, *reales y personales y mixtos*, q
licet ad omnia munera & collec-
tas obliget forensem rationi bo-
norum, tamen in hoc Regno nū
quam fuit practicata, nisi solum
in muneribus Realibus, & nō in
omnibus, sed solum in collecta
imposita pro seruitio Regali or-
dinario & extraordinario lullen-
do, & ita innuit paucis verbis
Auend vbi supra. Et ego semper
sic viva intelligi, & practicari, in
alijs vero collectis nunquam vi-
di, nec audiui practicatum, nisi
expresse in licentia Regia dica-
tur, aut forense recipient utilita-
te in ex illa expensa, pro qua col-
lecta imposita est, vt supra dixi-
mus. Ex quo inferri potest, quod
forense ex dict. l. poterunt col-
lectari pro nouo seruitio Regali
quod vulgo dicitur (*de los millo-*
nes) cum sit Regale & extraordi-
narium, quod adhuc non vidi
practicatum, sed illa lex expresse
facit pro hac illatione, & non po-
test allegari usus cōtrarius, cum
adhuc usque nunc nunquam ta-
sus acciderit.

Præ-

suerit aliquam collectā, pro re-
dimendo aliquo officio de no-
uo à Rege vendito, cuius exerci-
tum resultaret in damnum inco-
larum ciuitatis & vicorum sub- 101
iectorum, prout in officio fido-
rum executorum & aliorum si-
milium, qui multas vexationes
& molestias solent facere subdi-
tis, quod tūc ipsi forense subditi
tenentur cōtribuere, & idē erit si 102
vergat in opprobriū eorū, quod
tal is psona tale officiū exerceat,
& idem si emerit à Rege iurisdi-
ctionem, quam populus vult re-
dimere, ita colliges ex Præside.
Anton. Thesauro, qui benè lo-
quitur, & dicit ita iudicatum de
cil. 257. per totam allegat Crau.
& alios quos per te videre potes,
sufficit quod in his Regnis sic
communitatē practicatur, & in li-
centijs quæ à supremo Consilio
dantur opidis se redimentibus.
Iubetur, vt contribuant forense
possidētes bona in territorio di-
cti opidi.

Secundō limitatur. Nisi existat
consuetudo collectandi foren-
ses, qui debet esse, immemoria-
lis, & viget per totam Italiam, vt
latè per Bursatum, in dict. cons.
16. per totum, vbi infinitos Mo-
dernos, & antiquos allegant de
hac consuetudine attestantes la-
tē Parisi. dicto cons. 25. à num. 5.
lib. 1. & Rimini. Junior. consil. 2.
num. 3. lib. 1. Anton. Gab. lib. 6.
commun. conclus. tit. de iure in
munitatis conclusi. 2. per totam

Variarum quæstionum

103 Præterea aduerte quod cōtra dictam legem, non valet consuetudo etiam immemorialis, ut defendit Auend. in suis respons. responso. 16. per totum, quod apparet ex illa lege, tum quia iudicat dictam consuetudinem irrationalabilem, & quando consuetudo reprobatur, vt irrationalis, reprobatur etiam immemorialis, ut supra in §. 1. latè cōcludimus, tum etiā, quia id constat ex mente legis, qui facit de consuetudine immemoriali allegata, mentionem, nec admittit distinctionem, Auend. in d. respons. scilicet, quod consuetudo admittatur in præiudicium vicinorum, & conciliorum, contra quos existit usus, aut præscriptum est, nō in præiudicium Regis, nam hæc distinctione aperte repugnat mente & verbis illius tex. cum illa lex fuerit facta in favorem incolarū in oppido remanentium, quibus magnum damnum imminiebat ex discessu, aliorum incolarum, si ipsi pro bonis sitis in territorio tributa non soluerent, maximè si ad loca exempta, & libera transmigrarent, ac pro inde penè nobiles efficerentur & populi, tributarijs de popularentur, quia qui remaneant tanquā nimis onerati ex aliorum discessu, sarcinam sufferre non possent, & compellerentur, & ipsi abire, ideo ad eorum petitionem, ad hoc inconueniens euitandum, condita est illa noua pragmati-

ca, nec fuit condita in Regis favorem, cui nihil y[n]c[on]sum depe[re]t ex tali discessu, nam pars exēptorum, & disidentium alijs a[re]crescit, vt infra dicetur, & hic est verius intellectus illius legis, ex quo aperte cōfutatur dicta Auenda distinctio.

104 Ulterius aduerte, quod dicta lex non procedit, quandocumque populus, aut villa principalis habet sub se vicos subiectos, qui simul à Rege incipitantur, & collectantur in dicto seruitio Regali, & qui semper habiri sunt ut unum corpus, quod vulgo dicimus (*vna p[ro]ceris*) licet postea ipsi inter se distribuant summam, simul indistam, in hijs enim licet habeat terminos distinctos, nō seruatur dicta lex, si aliter nō sit consuetum: nam isti iudicantur, in omnibus & per omnia, ut unus populus, & non militat inconuenientia, de quibus in dicta lege, idem, à fortiori erit, quādo vici siti sunt intra terminos proprios ciuitatis, quia ipsi, terminos non habent, & simul collectantur, & contribuant cū ipsa ciuitate, licet extra collectas nō sint illi subdita, ut est elegans cōsiliun, Roman. conf. 275. ànum. 4. Intellige tamen, quod illa bona, siue in uno loco, siue in alio, debeant collectari, & non remanere exempta, alias y[n]c[on]sum nihil operaretur, & quod quando ciuitas distribuit locis sub dictis, nihil distribuat ratione bonorum,

sed

sed incolarum, & quod diminutis incolis, diminuatur collecta distributa tali vico, & accrescat alijs, vt in uno populo sit, alias si hæc non obseruantur, non esset perfecta vnio, & militarè dicta inconuenientia, ac proinde seruanda esset decisio dictæ legis Regni, & iam sic practicauit, & cōsului. Adque omnia aduertere, quia nō inuenies alibi, ita notata & considerata, & quotidie in praxi contingunt. Cum quibus finitur hæc secunda pars, & ad quæstionem de collecta imposita pro puto reficiendo quod ad eam teneantur vicini, etiam si sibi renuntient, vide Thoma. in dict. tract. c. 13. num. 17.

§. 3. De modo distributionis, & exactiōnis:

105 Prima conclusio. Distributio collectæ non est de Regalibus, idèo cuilibet ciuitati, aut oppido permittitur absque vlla Regis licentia, vt per Crauet. conf. 195. Menochius, confil. 28. à num. 3. lib. 1.

106 Secunda conclusio. Ad distri-
butionem collectarum, debent
ab ipsis Vniuersitatibus, aut Re-
ctoribus, ipsas representantibus,
nominari, perequatores, quos
vulgo dicimus (Repartidores) qui
debent iurare suum officium fi-
deliter exercere, & ea distributio
postquam facta fuerit debet ap-
probari à Iudice, & ipsis Rectori-

bus, text. expressus in l. 4. tit. 14.
lib. 6. Recop. latè Festasius in d.
tract. de extimo & collectis, par.
1. cap. 1. per totum, & ita practi-
catur, & an Rectores debeant as-
sistere distributioni faciendæ nō
inuenitur iure dispositum, seruā-
da tamen est consuetudo, vt in
dict. l. 4. Sindicus verò républi-
cæ, tanquam pars debet citari &
alisteic, & ita affirmat Nicolaus
Festasius ubi supra, & ita practi-
catur. Imò si distributio sit etiā
facienda inter nobiles, vel alios
exemptos, quia casus est ptivile-
giatus, debent ipsis citari & alsi-
stere, alias non valet distributio
facta in eorum præiudicium, vt
per Cardinalem, & Ancharram in
Clementin. 2. de censibus, & ibi
gloss. latè Ioann. de Nebizanis,
confil. 66. num. 12. decisio Peru-
sina. 43. num. 7. Parpalia. in l. pla-
cet, colu. 26. de Sacrosanctis Ec-
clesijs, practicatur quod quili-
bet status distribuendus, nomi-
net aliquem perequatorem, qui
assistat, imò ipsis Rectores nomi-
nant, (El repartidor de hijosdalgo, è
clerigos,) vnum ex ipsis.

Tertia conclusio. Ad rectam
distributionem faciendum, de-
bet fieri extimum, aut registrum
de omnibus bonis possessorum,
qui ipsa tenentur manifestare,
medio iuramento, & debet cita-
ri possessores ad faciendum exti-
mum, ita Festasius, in dict. tract.
1. part. cap. 1. à num. 39. cum se-
quentib. Vbi etiam latè traccat,
quod

Variarum quæstionum

quod pro omnibus bonis debet fieri extimum, de quo latè supra egimus, & late Roland. dict. consil. 66. & facit text. in l. forma, cù suis paragraphis. ff. de censibus, facit Nebizanus consil. 67. num. 10. Menoch. consil. 75. à num. 10 lib. 1. & non esse prædia posita in extimo arguit non debere cōtribuere, nisi contrarium probe 110 tar, ex Crauet. consil. 3. num. 13. lib. 1. & bona immobilia ponenda sunt in extimo loci, vbi sunt; vt per Menoch. vbi supra, nu. 16 Roland. num. 54. In aliquibus locis seruat de cōsuetudine in his Regnis quod non fiat extimum, sed censitores inspiciunt grosso modo facultates cuiusquam & pro eis distribuunt, quæ consuetudo seruanda est secundum Bar. in l. fi. C. de prædijs, & omnibus hauiculorum, lib. 2. & Festasius, in dict. tract. cap. 2. num. 38. par. 111 1. Et sic multoties vidi seruari in alijs etiam locis seruatur de consuetudine, vt supra dictum est, quod solum bona immobilia ponantur in extimo, seruanda est etiam consuetudo, vt per Festas. vbi supra.

209 Quarta conclusio. Iure communi collecta imponitur pro æs & librâ quod vulgo dicitur (porciliares) ita Barto. Roman. Imol. Alexand. lass. Rip. & alij, in dict. §. actor Corneus, consil. 24. num. 10, lib. 3. Thomas. in dict. tracta. 112 cap. 14. à num. 21. decif. Pedem. 68. num. 8, & 83. num. 6. Lucas

de Penna. in l. 2. C. de quibus muneribus nemini se liccat excusari, lib. 10. Rip. respon. 20. num. 6. Auil. cap. Prætorum, cap. 34. verbo, alibien, & facit l. 20. tit. fi. par. 3. Cassaneus, in consuetud. Burgund. verbo des iustices. Rubri. 1. §. 4. verbo & fur. nu. 45. Auen. dict. 14. nu. 2.

Imò in dubio, quando non cōstat quod debeat imponi per capita, debet imponi per æs & librā, ita notat Petrus Gregor. in suo sintagmate iuris, part. 1. lib. 3. cap. 7. num. 9. Ioan. de Amicis, in dict. consil. 8. à nu. 1. Thomas. in dict. tract. cap. 13. à num. 2. & facit text. in l. omnes. C. de operibus publicis, & in l. 2. C. de annon. & tribut. lib. 10. & in l. 1. C. de munerib. patrimon. & l. fi. C. de immunit. nemini concedēda, lib. 10.

Ampliatur hæc conclusio, vt procedat etiam quando imponitur collecta ad refectionem murorum, pontium, & viarū & aliorum, quæ bonum commune respiciunt: tunc etiam debet fieri distributio per solidum & librā, ita probatur in dictis iuribus, & notat expressè Bart. in dict. l. fin. Thomas. in dict. tractat. cap. 14. num. 20. Et ita semper consului & practicaui, & ita tenet Guido Pap. quæst. 7. & quæst. 372. & ibi ad dict. & consil. 1.

Limitatur primo, vt non procedat quando collecta imponitur pro soluendis salarijs Corre-

ctorum, iudicium, Medicorum, aducatorū ciuitatis, & aliorum officialiū, hæc enim imponitur per capita, ut per Luc. de Pen. in l. fi. q. 11. & 12. C. de quibus munierib. vel præstatio nemini se licet excusare lib. 10. Auen. in d. 2. p. c. 10. à n. 4. Bellac. lib. 4. com mu. op. tit. 39. n. 9. Fes. in d. trac. 1. p. c. 4. in fi. & cū Auil. & alijs di ximus in q. de salar. §. 1. vbi vide vbi etiā tractauit, an nobiles te neātūr cōtribuere ad soluēdūm salariū correctoris, & cōclusi q̄ nō allegādo Azeu. Orol. & alie. s.

114 Secundo limitatur quādo collecta imponitur pro redimenda expēla militū, qui iussu Regis à ciuitatibus huius Regni mittūt ad bellū, nā tunc imponitur per capita corū, qui ad bellū iredebe bant, ut cū Luc. de Pē. & alijs cō cludit Pet. Nic. de Vval. in tract. de collect. à prin. & n. 15. Cassa. in cōsuet. Burg. verbo, des iusti ces, Rub. 1. §. 4. verbo & fur. n. 45 Auen in d. 2. p. c. 14. n. 11. hoc tñ intelligitur & practicatur cū distinct. & ita colliges ex Vval. vbi supra, q̄ si Rex petit milites suis expensis, & nō expēsas ciuitatis, tunc munus istud es merē perso nale, & collecta pro ea imposta etiā est personalis, & debet per capita distribui, quādo verò Rex petit milites expensis ciuitatis, tūc est istud onus mixtū patrimo niale, & quo ad expēsas, quæ est munus patrimoniale collecta p. 115 ea imposta, est etiā patrimonialis

lis & diuiditur per æs & librā in ter omnes incolas qui à tributis nō liberātur, & ita cū Luc. de Pē. & alijs cōcludit idē Pet. de Vval. vbi sup. om̄il. verò militandi, im ponitur per capita Robustiorib. & Validiorib. & magis ap tis ex vicinis, qui si legitimas ex culationes nō habeāt cōpelluntur ire ad bellū, vt benē aduertit Luc. de Pen. in l. 1. q. vlt. C. vt ru sticam ad nullū obligeū, &c. & in Rub. C. de tyronibus, libr. 11. & in l. 3. C. de priuilegijs donijs Angustæ etiā li. 11. vbi etiā trac. an vasalli possint compelli ad bellandum in viti, maximè suis ex pensis. Verare solutio est quod in defectū volentiū possunt aptiores eligi, nominari & cōpelli, & expensis populorū, si Rex ni miū necessitatibus oppressus ad omnes nō sufficiat, & hæc distin ctio est vera, & quā iā practicauit & vidi practicari, licet multi eam non intelligentes soleant paralo gizare, & ex ea eleganter decla ratur, tx. in l. 7. tit. 4. lib. 6. recop. quæ lex enumerat personas quæ non tenētur ire ad bellū. Intelli gi enim debet, quod excusat ur a seruitio personali, & per conse quens a collecta imposta, loco illius seruitijs ad quāredūm, vel mittendū, alios, loco sui, non tñ excusat ur ab expensa imposta pro soluendo militibus missis, & collecta, quæ in ei⁹ locū succedit.

Tertio limitatur generaliter, ut non procedat cōsiderata cau

Variarum quæstionum

sa collectæ: nā si causa imponendi collectā est munus merē personale, quod solū cōsistebat in labore personæ, qui labor ex illa collecta redimitur, tūc imponitur per capita corū qui tenebantur, illud munus subire, si verò causa imponēdi est munus Reale quod cōsistebat in pecuniaria impenia, tunc imponitur per æs & librā, ita tenet & probat Bart.

in d. s. actor, quē ibi sequūtur A- 117
lex, & alijs Salic. in d.l. etiam. C.
de executione rei iudicatæ, por-
tius Imolent. consl. 19, n. 3. Rol.
Vall. d. cōsl. 66, n. 16. lib. 1. Ægid.
Thom. in d. tract. c. 1. nu. 2 i. cū

116 seq. Ex qualibet limitatione infertur primo, quod si ciuitas imponat collectā pro soluendis custodi- bus vinearū, & melsiū, & aliarū terum si homines ciuitatis sole- bant seruire per capita vicisim, quod vulgo dicitur (*à la vez,*) ut contigit in parvis, vicos quod tunc collecta illa debet imponi per cauita considerata causa, & ad eam tenentur clerici, & nobi- les qui prætendūt utilitatem ex custodia, ut per Auend. vbi sup. nā licet isti suis personis nō tenē- tur custodire: tenetur tñ ponere alios loco lui, & suis expensis, & idē erit in collecta imposita pro soluēdis salarijs custodibus por- tarū tēpore pestis, nā ad ea tenē- tur per capita qui tenebātur cu- stodire ex Rip. in tract. de peste tit. de remedijs ad conseruandā vberatē contra pestē, n. 226: alij

verò vt nobiles, vel DD. clericī, alij exempti de quibus per Rip. vbi sup. & Hierony. Præuidel. in suo tract. de peste, quæst. 1. non tenentur ut dictum est, nisi col- lecta imponeretur pro soluēdo salario prefecti custodum, nam ad hoc etiam exempti tenentur eū non sitvile, sed nobile officiū & etiam nobiles coguntur lubi- re, & ita practicatur.

Secundo infertur quod si col- lecta imponatur pro redimen- do hospicio militum, verbi gra- tia (*para que pasen adelante, des-yan ò se hospeden en los mesones*) & idem in armigeris, qui vulgo vo- catur (*los hombres darmas,*) tenē- tur ad eam considerata causa illi qui tenentur ad hospitandum & non tenētur nobiles clericī, Sin- dici Franciscanorum, & Prædi- catorum, & Trinitatis, & Famili- liares Sancti officij, & alij ab hos- pitio excusati. Si tamen Rex mā- det illis dari salgānum, aut vi- cētum ab ipsis hospicibus, & im- ponatur collecta pro hac expen- sa redimenda, tunc non tenē- tur ad eam isti, qui non tenebā- tur hospitare considerata causa, si verò debet dari victus, aut alia quantitas à Concilijs loco- rum, vltra hospitium, tunc si collecta imponatur, debet solui ab omnibus non exceptis à tri- butis, quia hæc non datur ratio- ne hospitiij, & est munus merē patrimoniale, & debet solui per solidum & librā, ex luperdicti.

Tertio

118 Tertio infertur, q̄ si aliquod imunus angariandi, aut perangarium imponatur ciuitatibus, vt quotidie cōtingit, si collecta pro his muneribus implendis, aut redimendis imponatur quod debet imponi considerata causa, non simpliciter per æs & libram sed solū ratione bonorū aptorū ad illud ministeriū, & quæ Rex ad prædictum ministerium accipere poterat pretio soluto, vt puta ratione mularum, aut quadrigariū, aut similiū, & ita practicatur, & multoties consului.

119 Quarto infertur, quod si collecta imponatur pro soluēdo salariio custodibus messium, pactuum, aut animaliū in loco in quo nō custodiunt vicini, por la vez, vt vulgo dicetur, quod debet imponi ratione bonorū, qui custodiuntur considerata causa, & nō simpliciter per æs & librā, & ita notat Auend. vbi sup. & tenetur clerici ad dictā collectā, similia bona possidentes ratione bonorum, & omnes alij exempti, & ita notat Auen. vbi sup. & Azeu. per ibi in l. 12. tit. 3. lib. 1. Recop.

120 Quarto limitatur, vt non procedat conclusio in locis in quibus est cōsuetū, collectā imponi per canamas, aut pecherias, & non simpliciter per æs & librā, nam tunc seruanda est cōsuetudo, vt in l. 3. tit. 14. lib. 6. recopila. notat Auend. in d.c. 14. nū. 17.

121 Quinto limitatur, quando est cōtia cōnlectudo, quod collecta

imponatur partim pro capite, & partim pro bonis, videlicet una pars pro capite, duę verò pro bonis, quod vulgo dicitur, al tres dos yas, nā tunc seruanda est consuetudo ex supra adductis, & hæc cōnlectudo seruatur in pluribus huius Regni partibus, & est bona & æqua consuetudo, ex qua nec diuites, nec pauperes nimis rūtūtūt, & semper ratione æquitatis seruādæ, p ea cōsului.

122 Sexto limitatur, vt nō procedat quandocunq; ex modo collectandi per æs & libram, aut per canamas, resultat læsio, in damnū incolarū, nam tunc seruanda est forma d.l.3. scilicet, vt nominentur sex personæ ex tribus generibus tributariorū majorū minorū, & mediocriū, cum Iudice & Rectoribus, & hi omnes concordent de modo collectādi, & super eo faciant suas ordinaciones, quæ debent à Rege vel eius supremo consilio confirmari.

Notandum tamē est primo ad illa legē. 3. quod ex illa & ex eius conjectura constat de mēte Regis Legislatoris, quod voluit derogare cōsuetudinibus antiquis de modo collectādi dando licetiam ad faciendum nouas ordinaciones in præiudicium earum, nā lex derogat cōsuetudini nō solum quādo expresse derogat, sed etiā quando constat de mente Legislatoris, quod voluit derogare, vt per Ioan. Andreā in c. fin. de cōsuetudini. & cōmūnem

Variarum quæstionum

opinionē Canonistarū dicit vici
nus lib. 1. commun. opin. tit. 17.

125 n. 323. Secūdo notādū est quod
ex illa lege apertè constat esse, vt
damnolas reprobatas consuetu-
dines collectandi, vel per capita
solū, quia est in pauperū dānum
vel per æs & librā solū, quod vul-
go dicitur, *por hazendas*, quia est
in maximum diuitum præiudi-
cium, qui de facili poterūt opi-
bus exauriri, & ad paupertatem
redigi, vndē clare lex illa appro-
bat cōsuetudinem, aut modum
collectandi per capita, & æs &
libram, quia hoc modo omnia
inconuenientia tolluntur, quæ
etiam militari poterunt quādo
collectatio fit, vel modis dictis,
vel per *cañamas*, vel per extimū,
si solū bona immobilia, sint exti-
mata, & ad illam tantū habeatur
consideratio, vt in multis locis,
quæ habent suos libros extimi,
possunt enim esse alij & admodū
diuites, qui solum merces & bo-
na mobilia habent, & liberari à
collectis, & alij non ita diuites
prægrauari, possunt etiā alij pau-
peres qui dietim laborant, & cū
labore acquirunt modico dato,
alios iubare ratione personæ, &
non dādo isti efficiuntur diuti-
res & alij pauperiores, & cū oēs
incolæ sint, & cōmodis incolat-
us ficiātur. Duorū est etiā quod
saltim in modicis onera non fe-
rant, vndē vt alter alterius onera
portet, & vt æqualitas seruetur,
æquū est vt distributio modo di-

cto fiat quod semper consulō.

Tertio notandū est, quod si V-
niuersitas tractet de reformādo
consuetudines, aut modos anti-
quos collectādi, secūdū illā legē
interim quod à Rege vel eius su-
premo Consilio, confirmatur id
quod à diputatis est gestū, debet
seruari modus antiquus collectā-
di, quia nouū statutū in his Reg-
nis nō pōt obseruari absq; Regis
confirmatione, & ita demōsti at
l. 8. tit. 1. lib. 7. recop. & ita tenet
Greg. Lop. in l. 12. ti. 1. p. 1. & Gu-
tier. in tract. de iuram. confir. 1.
p. c. 3. 8. per totū & contra Auen.
Orosc. & Villal. qui contrarium
tenebant, hanc opinionē magis
cōmunē & vetiorem dicit Ioan.
Gar. in tract. de nobilit. in præfa.
a nu. 12. & sequitur Olan. in anti-
no. ad Villal. lit. I. & n. 73. in fin. li-
cet cōtrariū voluerit defendere
Azeu. in l. 13. n. 10. tit. 6. lib. 3. re-
co. qui & qui cōrrariū tenebant
monētur ex c. 17. Prætor. verbo,
las hara guardar: cui benē respon-
det Ioan. Gar. vbi sup. vt proce-
dat in statutis veteribus cōfirma-
tis, quæ & si contradicantur, de-
bent interim seruati, non in sta-
tutis de nouo cōditis, & hæc opi-
nio contra Auenda. frequenter,
in praxi seruatur, & ad propo-
situm, id apertè demonstrat, d.
lex. 3. in fin. quæ iubet quod or-
dinatio in cōcordia facta, super
distributione collectæ mittatur
ad Regium consilium, vt ibi
confirmetur, vel infirmetur, &

fa-

facit amplius, quia distributio collectae est iurisdictionis, licet non supream, ut dictum est, hoc tam non firmo, quia Menoc. d. cons. 130
28. cum alijs contradicit.

128 - Septimo limitatur conclusio, ut non procedat in tributo, quod præstatutum Regi in recognitione eius supremi dominij, hoc enim solùmodo, per capita imponit, ut per Orat. in tract. de nobil. lib. 1. c. 2 n. 7. Ioá. Gar. in d. tract. gl. 7. n. 2. & in gl. 1. §. 1. n. 18. & test tx. in l. in Lusitania. st. de censibus

129 - Sed dubitatur, an pauperes existunt ab hoc tributo, videtur quod non, quia est tributum personale & capitum, nihilominus contrarium est tenendum ex Auile. in c. Prætor. c. 33. verbo. *pobres*, n. 4. allegat ll. quas per te videte potestis, & idem tenet Auend. in d. c. 14 n. 33. & cū Balb. Alex. & alijs Nicol. Fest. in d. tract. de extimo & collect. p. 4. c. 2. à n. 60. & in tribu. de quo agimus id aperte demonstrant. l. 18. tit. 3. & l. 11. & l. 10. d. tit. lib. 9. recop. vbi videtur requiri quod perequator in registro huius collectionis, quod vulgo appellamus, *el padro de la moneda forera*, scribat debitorē cū bonis, & quod non occultet bona, & quod habeat mobilia aut in mobilia, quod esset in pertinens si collectandus non debet habere bone, sed sufficeret persona, & ita praticatur licet Orat. vbi sup. iudicauerit propriū munus pauperū esse soluere dictā monetam

& quod nullus ab ea excusat, sed certè non loquitur in omni no paupere.

- Quis autem pauper dicatur tractant supradicti, & latius Cornelius Veniceasius, in tractatu de paupertate. quæst. 6. à nu. 18. cum sequentibus. Nicol. Festal. in d. tract. & d. c. 2. à n. 6. & cum Couat. Dida. Perez. & alijs ponit etiam Azeu. in l. 9. à num. 14. tit. 5. lib. 4. recop. & in l. 2. à n. 45. u. 18. lib. 4. recop. Olanus in antin. ad Villalo. lit. P. nu. 8. vbi allegat Dec. Yellacom. Didac. Perez. & Gregor. Lupium & alios Emauel Xarez lib. 9. commununt opinion. tit. 2. nu. 130. Menoch. in tract. de arbitrat. iudic. lib. 2. Cent. 1. cas. 65. per totum Mascalcard. late in tract. de probat. par. 3. conclusione. 1154. per totam communiter concludunt, quod relinquitur arbitrio iudicis, quis dicatur pauper considerata qualitate causæ & negotijs, & in terminis collectarū secundū Auen. & Festal. vbi sup. ille dicitur pauper, vel qui hostiatim victimū quæ fit, vel quidictim laborat, sed clarius, ut constat ex dictis legibus ab Auile allegatis, & ex dict. l. 4 tit. 14. pauper ad effectum collectarum, is dicitur qui nulla bona habet, siue mobilia, siue immobilia: nam si aliqua habeant etiam parui valoris pro eis poterit collectari, ut constat ex his quæ supradiximus, & ex Festalio vbi supra, & ex Rolando

Variarum quæstionum

de Valle. in d. cons. 66. & tene-
retur soluere dictū tributum de
moneda forera, licet in eo soluēdo
nō habeatur cōsideratio ad bo-
na respectu distributionis, quia
æqualiter per capitā distribui-
tur: sed solum respectu exactio-
nis, quæ nō sit à nō volēte soluere.

Notandum tamē est ad hoc tribu-
tū quod vniuersitates: vel tribu-
tarij dicti vulgo (pecheros) nō pos-
sunt illud soluere de bonis cōmu-
nibus, nec etiā soluere in cōmu-
ne, quod vulgo dicimus (per juto)
vt excusetur distributio, & ex-
actio particularis pro quo libet ca-
pite, & vt excusetur extimū, q. vul-
go dicimus (el padrō) nā hoc esset
in dānū Regiæ maiestatis & eius
præheminentiæ, cui soluit ab
omnibus dictū tributū in recog-
nitionē supremi dominij & sub-
iectionis & vassallagij, quæ reco-
gnitio sibi tolleretur, ex d. solu-
tione.

Quēadmodum in emphiteota est dispositū, qui tenetur
per propriā personā soluere &
non per aliū, & tenetur quotānis
soluere: & nō potest soluere uno
anno pro omnibus ex eo, quia
soluit in recognitionē dominij,
vt vult Bald. in l. acceptā. C. de v-
suris invlt. col. & in l. 2. vbi Iaf. q.
22. C. de iur. emphiteot. & cum
Iaf. Claro & alijs cōmunē resolu-
tionē dicit Bellac. Sena. Tauriē.
lib. 4. cōm. opin. tit. 4. à nu. 143.
cū sequent. & pro hac opinione
facit expressus tx. in l. 2. ibi, cēsū
rei agnoscere: & in l. fi. ibi. publi-

cas pēnitentes agnoscere. C. si-
ne cēsu, vel reliquis, vbi omnes
possidēte tenētur pro sua perso-
na tributa agnoscere, & nō valet
pactū, quod alius pro eis agnosc-
cat, etiā si vēditor fuerit, quæ iu-
ra expresse hāc resolutionē pro-
bāt, facit etiā tex. in l. omnes. C.
de annon. & trib. lib. 10. ibi, quæ
solēniter à Prouincialibus de vo-
tilsimis cōferēda sunt (vbi in so-
lutione tributorū consideratur
solēnitas obediētiæ, & iubicō
nis vassallorū, vndē cū huic de-
uotioni, & recognitioni repug-
net solutio incōmuni & peralios
facta, nō debet admitti etiā si de
cōsuetudine immemoriali con-
trariū fieret, nā tunc cōsuetudo
hāc nō esset seruanda cum non
sufficiat ad liberandū quenā tri-
butis, ex l. cōpetir, & ibi notatis.
C. de prescrip. 30. vel quadragin-
ta annorū: & notat Franc. Balb.
in tract. præscrip. 2. p. principali,
q. 7. tex. expressus ibi, latè Azeu.
notat à n. 41. cū seq. in l. 1. tit. 15
lib. 4. Recop. in l. 6. tit. 29. p. 3. q.
secus erit in alijs collectis ordi-
narijs: & extraordinarijs, vt pu-
ta, en el servicio Real, y extraordina-
rio, nam cum possit aduersus cū
præscribi tempore immemoria-
li, & se liberari ab eo ex Balbo &
alijs a supradictis allegatis, mul-
to magis ex consuetudine im-
memoriali poterit solui, ab æ-
lijs, quam tributarijs pro eis, &
in communi, & ex bonis com-
munibus, & sic video practicari.

Si

133 Si tamen ex priuilegio loquente de hoc tributo capitis, aut ex Regia licentia hoc modo solueretur, valeret solutio, nam Rex expressè & in totum posset aliquos eximere à dicto tributo ex legibus Regijs allegatis à Burgos de Paz, consil. 45. & 46. Si ergo potest eximere, melius poterit dare licentiam hoc modo soluendi, quæ non est talis exceptio, quæ omnia nota ad praxim quia singularia sunt & à nullo inuenies tacta. Et ex his intelligere potest, quod si in aliquo loco sit consuetudo loquendi de bonis communibus hoc tributum de la moneda forera, quod non obstante consuetudine ad petitio nem particularis, aut particula rium, debet fieri extimum, vulgo (padron,) & exigi a viciniis in particulari, & super hoc darentur Regiæ prouisiones, de quo iam longam vidi dissensionem, licet nondum audierim quod

134 fuerit iudicatum. Perviam tam nobilitatis valet præscriptio, aduersus omnia tributa ex l. Regia de qua per Ioann. Garciam, in dicto tract. de nobilitate, gloss. 19. Imò etiam quadragennaria præ scriptio cum titulo licet in valido sufficit in hoc tributo, & sic limitatur dicta lex comperit, prout cum Alex. & alijs vult Bal bus ubi sup. ex l. fin. C. de fundis patrimoniali. lib. 11. & in terminis tenet Otalora in tract. nobil. par. 4. cap. 6. ubi loquitur de pri-

uilegio antiquo bellici auctiolis contrarium tamen tenet Ioan. Gar. in d. tract. de nobili. glo. 27. num. 75. Vbi dicit quod dispositio d. l. fin. obtinetur in rebus præ scriptibilis non verò in tributo impræscriptibili, de quo agimus ex d. l. comperit, & ex d. l. 1, & ex d. l. 6. tit. 29. Sed pro prima opinione fuit iudicatum, ut ipse Otalora refert, & in puncto iuris Communis, verior es contraria opinio, quia dicta lex final in tributo, quod præstatur in recognitionem dominij, ex prædicto tituli butorio loquitur, & in eisdem terminis loquitur dicta lex comperit: & d. l. 1. & l. 6. hunc casum in specie non tangunt, sed generaliter loquuntur de tributis nulli tempore præscribendis, vnde quemadmodū lex cōperit in fine, quæ generaliter loquebatur, fuit limitata ex d. l. fi. in possidēte, aut præscribentē libertatē cū titulo, per quadraginta annos, ita etiam poterunt limitari dictæ legis Regiæ, quæ concordat cum communii iure, & legibus antiquis, non lex noua quātumcunque, indistinctè, & generaliter loquens, debet intelligi, & distinguui secundum terminos legis antiquæ concordantis, & per leges antiquas, quæ legem illam distinguebant, ut per Ias. latè in l. sciendum, num 4. ff. qui satisdat cogantur, donatus à finalibus lib. 1. communium opinion. tit. 17. num. 19. & lex noua generali

Variarum Quæstionum

ter corrigens, dico de nouo prouidens, non censetur corrigere legem antiquam specialē, & specialiter prouidentem, ut est glo- communitatē approbata; in l. 3. C. de silentiatijs lib. i i. quam cō munem cū pluribus dicit Oros- cius in l. i. col. 207. ff. de const. princip. & in l. sed & posteriores col. 16 i. ff de legib. quē & alios refert & sequitur Azeued. in l. 7.

135 num. 3. tit. 2. lib. 1. recop. Nec ob stat quod tributa sunt impræscri- ptibilia ex dictis legibus, nā con sidero, quod dupliciter aliquid dicitur impræscriptibile, velex prohibitione legis, vel ex inha- bilitate possidentis, seu magis in capacitate, aut ex parte materiæ quæ non est inhuīano comer- tio, nec potest ad profanos vlus polsideri, quando ex prohibitio ne legis causatur impotentia, po test per legem in alio casu dispe- sari, & de hoc nulli dubium, quā do verò est ex incapacitate per- sonæ, tunc nec lex vlo casu po test dispensare, nec Princeps per mitere, nisi sit talis qui valeat dis pensare cum tali incapacitate, si etiam sit ex parte materiæ, tunc nec lex, nec Princeps potest dis pensare, & in his duobus casibus nec valet præscriptio cum priui legio, vel sine eo, quia Princeps expressè dispensare non poterat multominus tacitē, ut contigit in causis spiritualibus, siue decimarum, siue aliarum rerum, in quibus, nec seculares sunt capa-

ces, nec Princeps dispensare po test, nisi in Papa, & tunc tacitē non censetur: dispensare ob pres criptionem, nisi modo statuto in concilio Lateranensi, ad propositum, igitur, tributa non sunt impræscriptibilia, ex parte mate riæ, quia Princeps, potest conce dere immunitatē ab eis per res criptum, ut in dict. l. 6. & si mate ria non esset in comertio nullatenus posset, quemadmodū nō posset recte sacram efficere pro fanam & secularem, nec posset eximere quem sua obedientia, & facere aliquem à Céphalum, & sine capite ex notatis in cap. cū non liceat de præscript. quia repugnat Iure naturali, quod ali quis sit sine superiorē, si non sit ipse superior, licet possit se alij subiucere ex notat. in dicto. cap. Nec etiam, sunt impræscriptibilia, ex incapacitate possessorum, nam non video, quare sint laici incapaces à liberatione tributorum, imò admodum capaces: re stat igitur quod ex prohibitione legis resultad dicta impotentia, vnde sequitur, quod per aliam le gem potest concedi potentia & dispensari, nec obstat quod tri- buta arguunt obedientiam, & ab obedientia non potest quis liberari præscriptione ex dict. c. cum non liceat, nam responde- tur, q̄ tributa simpliciter sunt so lum actus obedientiæ & nō obe dientia ipsa, quæ nullatenus po test præscribi cōtra superiorem

eo existente superiore, ut in dict.
cap. i. & in d.l. i. in fine, cum igitur sint actus obedientiae & obedientia per diuersos actus possit praestari, non sequitur quod illis sublatis, sit sublata obedientia cum per alios actus possit demonstrari, vnde licet quis sit a*tui* 137
butis immunis; nihilominus validus manet, & tenebitur alios actus obedientiae praestare, & si casus extremae necessitatis obueniat, etiam tenebitur tributa soluere & poterit ei indici, quia hoc obedientiam arguit: semper enim apud Principem est supremum dominium, quod ab eo separari non potest, ut in dicta l. i. & licet in actu sit restitutum, in aliquibus casibus, in habitu tamem semper manet & reducitur ad actus, qui pro loco & tempore conueniunt ad superioritatem & obedientiam conseruandam, & hic est verus intellectus huius materiae, & dict. l. i. & d.l. fin. nec d. lex Partitae equiparat res sacras cum tributis, sed solum refert casus in quibus non obtinet 138
præscriptio licet non sint patres, & maior ratiocineat in uno quā in alio, & hic etiam est verus intellectus dictæ legis Partitæ, & manet defensatæ lententia, de quibus per Otoloram, quas meo iudicio à priori considerando, male redarguit dictus Ioannes Garcia, licet aliás vir admodum doctus sit, ut de eo audiui, & ex eius scriptis constat. Sed hæc om-

nia moralem philosophiam, & scolasticam Theologiam attingunt, in quibus non minus si luctuistæ errent, & ex his etiam maximè declaratur materia dicti, cum non licet in quo scribentes nimis variant.

Octavo & ultimo limitatur in Canonicis, qui ad reparacionem Ecclesiarum debent contribuere equaliter, non consideratis distributionibus quotidianis ita eleganter Iacobus Philippus Portius, consil. 195. per totum, est talis intelligentia, quando in fructibus grotsis, electi equales alias malediceret, & sua opinio iure non probaretur.

Quinta conclusio post factam distributionem ab ipsis nominatis per scripturam quam vulgo dicimus, (*el padron,*) debet ipsa scriptura approbari à iudice & rectoribus aliás non potest ex ea aliquid exigiri, ita probat text. in l. i. C. de appoc. publicis, libr. 10. & ibi Bartol. notat etiam Nicolaus Festas. in d. tract. i. parte, cap. i. num. 25. Et ante approbationem debent citari omnes interesse putantes, etiam per editum cum termino ad reclamandum, & ita practicatur, non enim debet procedi ex abrupto, & absque citatione, ut cum Bald. Crauet. & alijs notat Roland. consil. 32. num. 38. lib. i.

Et si grauatus intra terminum compareat & conqueratur revictetur extimum, aut dicta scriptu-

Variarum quæstionum

ra, per alios nominatos à iudice
& Rectoribus, dictos vulgo, des-
agranadores, vt colliges ex Tho-
masio, in dict. tractat. cap. 13. nu-
m. 14. & num. 34. licet omnes
dicat, quod grauatus habet duo 142
remedia, alterum recursus, & hic
durat anno, ex l. qui se grauatos.
C. de censoribus & perequato-
ribus, lib. 11. Auctn. dict. cap. 14
num. 30. alterum appellationis,
& hæc debet interponi intra de-
cem dies, immo quinque ex legi-
bus Regijs, vt cū Ang. & alijs no-
tat latè l. in l. f. in f. ff. de con-
stit. Princip. & latè Ioan. Garcia,
in d. tract. glo. 5. à nu. 5. cum se-
quent. Et si non conqueratur,
solutiones nocent, non obstan-
te qualibet præstatione, vt per
Garc. vbi supra, qui videndus est
quia bene loquitur Auiles. in c.
Prætorum. capit. 34. num. 2. Sed
in praxi si intradicatum terminū
quis non compareat, aut aliquā 143
justam excusationem non com-
parendi, daret, difficulter audire-
tur, nec etiam approbatio habet
locum à declaratione nominato-
rum, quia sua declaratio non
obtinet vim sententiæ, usque
dum sit approbata à iudice ex l.
instar. C. de iure fisci. libr. 10. ab
approbatione tamen bene pote-
rit grauatus appellare, quia hoc
iure non prohibetur, non tamē
habet approbatio effectum sus-
pensibum, & ea non obstante exe-
cutio fit vt infradicerur.

141 Et aduerte ne erres quod dictū 144

extimum non potest considerari ni-
si semel, & ita practicatur, vt in
gabellis notat Lalarte de Molina
in tractatu gabellarum, c. 18.
num. 19.

Aduerte etiam quod perfecto
& approvato extimo, non statim,
debent exactores exigere, & eū
exequi, sed terminus aliquis de-
bet dati debitoribus, ad se præ-
parandum, & solvendum, & ita
notat Festas. in dict. tr. a. 3. par.
cap. 1. num. 8. & constat ex l. 3. &
6. dicto tit. 14. lib. 6. recop. qui di-
cit quod quando indicitur ali-
qua collecta ciuitati, ante exac-
tione in debitoribus moneri, per duos
mensis ante. Sed hoc non pra-
cticamus, nā particularibus non
assignatur terminus aliquis, exac-
tores vero semper expectant,
nisi periculum sit in mora, & iu-
dicaretur in ciuile si non face-
rent.

Nec etiam possunt exigere ab
aliquo, nisi illi ostendant dictam
scripturam dictam (padron,) si id
petat Bart. & Angel. in l. 1. C. de
exactoribus tribut. lib. 10. Fest. d.
3. part. cap. 1. & num. 22. Et non
potest exigere ab alijs, quam ab
scriptis in dicto padron, nec exce-
dere, nec intromittere se in exac-
tione partis alicuius socij, si in
exactione sibi datus est pro diui-
sio, alias punitur, vt in d. l. 1. nota-
tur, & est tex. in l. quicunque. C.
de executoribus, & exactoribus
lib. 11. & per Thomas. & Festas.
vbi supra. Et ipsi possunt exige-
re

re per viam pignorationis, & ve-
dere pignora per Festas. vbi sup.
nu. 1. & 14. possuntque personā
capere, ut per Festas. in dict. 3. pi.
num. 14. Bart. in l. nemo, carcerem.
C. de exacto. tribut. lib. 10.

145 Hoc tamē intelligit Festa. quod
debitores possint detineri, non
tamen carcerari, ut in d.l. nemo
carcerem, scilicet quod possint
detineri in custodia libera, non
incarcere clauso, & ita etiam in-
telligunt, Salic. Bald. & alij alle-
gati à Baeça, in tract. de inope. 147
debitore, cap. 13. à nu. 14. & 15.
& latè notat Matthæus Brunus,
in tract. decisione bonorum, q.
11. quantæ questionis principa-
lis, per totam notat etiam Pe-
trus Gregor. in sintagma iuris
vniuersi, par. 2. lib. 22. c. 10. à nu.
3. cum sequentibus, qui omnes
ita intelligunt, tex. in l. sacrilegij
2. §. fin. cum lege sequenti. ff. ad
legem Iuliam Speculat. de con-
suetudine, tamen dictus Baeça,
cum Palac. Rub. in Rubr. de do-
nat. inter virum & vxorē in prin-
cipio, à num. 12. dicit quod de-
bitores collectarum carcerātur,
& iudicio meo quando erant cō-
sumaces insolendo, idem erat
iure communi, ut constat ex d.
le nemo carcerem, quæ solum
dicit quod non ponantur instru-
cta, & aspera custodia, non tamē
negat, qui in subsecura custodia
collocentur, & ita militari custo-
diæ cōmittuntur, ut expresse im-
perator in d.l. nemo carcerem

146 insinuat: at verò secura custodia
carcer est, ex l. 1. ff. de custodia
eorum, & hic est verus sensus di-
ctæ legis, nemo carcerem. Debi-
tores verò alij reddituum Rega-
lium, prout gabellarum, salina-
rū, aut aliorum, & conductores
dictorum reddituum nō solum
capi possunt, sed sub fideiussori-
bus etiam non relaxantur, ut eō
stat ex legibus allegatis à Baeça
vbi supr. & ex l. 10. tit. 16. libr. 9.
Recop. & l. 14. & 15. tit. 7. lib. 9.

Aduerte tamen: quod licet
debitores collectarum detineri
possint, tñ si facta in bonis excus-
sione reperiantur nō soluedo de-
bet relaxari: ex eo quia iam sunt
pauperes & pauperes nō collectā-
tur, ut notat supradicti, immo ego
existimo quod si bona vendi nō
possunt, etiam debent relaxari,
quia ipsi non tenentur propter
personam, sed propter bona, un-
de dimisis bonis liberantur; ut
in dict. l. nemo carcerem per tx.
ibi notatur, & notat Baeça vbi
supr. & facit doctrina. Bartol. in
l. 15. cum quo. ff. de aqua plu.
arcend. Iaf. in l. in emphiteoti-
carijs num. 154. ff. de iure emphiti-
co, onera enim hæc com-
mitantur possessionem ex Burc.
cons. 16. nu. 1. lib. 1. Bellacom.
lib. 4. commun. opin. tit. 39. nu.
29. vñ de cestante causa, cessat
effectus ex iuribus vulgatibus.
Aduente etiam, quod si talis
debitor collectæ sit inops iam
dictum est quod non potest col-
lectari

Variarum quæstionum

lestat, si verò etiam si sit pauper pro modo bonorum potest soluere collecta non admittitur ad cessionem bonorum ad finē differendi solutionem ipsius collectæ, & ita intelligitur tx. in l. præter honorem. C. de cessione bonorum, aut qui bonis cœdere possunt, & ita intelligunt ibi Paul. Salic. & omnes, & Brunus, & Greg. supra cicati: si verò ex bonis soluere non potest, quia emptorem non inuenit, tunc exactor ea vēdet, ut dictum est, & cessio liberabit debitorem, quia non est malicioſa, & hæc cessio non est illa cessio solemnis, quæ communiter practicatur, sed solum rei defertio sumaria, in qua nec termini considerantur, nec vlla citatio creditorum est necessaria, quia collecta omnibus præfertur, ut diximus in quæſtione de creditoribus, Debitor vero, aut cōditoris gabellarum, non admittitur ad cessionem ex l. 5. tit. 9. lib. 9. recop. alij vero fisci debitores admittuntur ex Baeça vbi supra, & ex Azeued. in l. 5. tit. 16. lib. 5. recop. licet certe illa lex. 5. contra æquitatem naturalem manifeste sit, secundum quam cessioni renuntiari non potest, & hic est materiæ huiusverus intellectus.

149 150 Exactor vero si emptorē bonorum pignoratorum, vel de relictorum non inueniat, satisfaciet illa reipublicæ traddēdo, ut per Egidium Thom. in dict. tract. c. 13. num. 40. allegat. l. fin. G. de

exactoribus tributorum lib. 10. Finem tamen capturæ & cæſio ni debitoris collectarum impoñam si dixerō, quod quoad capturam faciendam: vel non faciendam, & modum exactioñis, seruanda est cōſuetudo loci. vbi fit executio ex l. missi opinatores. C. de exactoribus tributorum libro. 10. & de consuetudine ferè in tota Hispania, aut in pluribus eius locis, debitores non capiuntur pro collectis, nec carcerātur nisi bona abscondant, licet Baeça dixerit seruari cōtrariū, quod ego nunquam vidi. Mulier etiā nō potest de iure Regio pro collectis carcerari, imò nec pro tributis, aut gabellis ex l. 1. tit. 11. libro 5. recop. & ex l. 3. tit. 13. colib., & notat Lasarte de Molina in tract. de gabellis, cap. 18. nu. 60. & de iure cōmuni, id etiam notat Festas. in d. tract. de extimo & collect. 3. part. c. 1. nu. 21. post Barto. & alios quos allegat notat Azeu. in l. 10. tit. 3. lib. 5. recop. Nobilis vero etiam non potest carcerari pro collectis, nam id non videtur dispositum: nisi in conductore vētigalium, ut per Baeçā in tract. de inope debitore. cap. 16. a num. 76.

Impubes tamen non potest carcerari, ut per eundem in d. tract. cap. 8. a princip. minor vero viginti quinque annorum, si curatorem habeat cuius culpa effectus sit non soluendo, non po

poteſt carcerari, ſi verò non ha-
beat, poſteſt carcerari ſi habeat
bona, vt dictum eſt, & Festas. vbi
ſup. notat: ſed vt diximus in cap-
tura pro collectis conſuetudo at-
tendenda eſt.

154 Sexta conclusio. Contra debi-
torem collectae, qui eſt habitus
pro debitore putā, quia non eſt
notoriuſ exemptus proceditur,
velo lebato & executiuē, vt per
Thomaf. in dict. cap. 13. num. 30
facit tex. in §. coges autem in Au-
thent. de mandatis Principum
collat. i. notat latē Crauet. cons.
111. nu. 19. lib. 1. Rolan. cons. 32. 156

nu. 5. lib. 1. Menoch. cons. 75. nu.

154 104. lib. 1. Olasc. in decil. 86. nu.
quarto. & lite pendēte compelli-
tur quis ſoluere abſque metu at-
tentati ex Bursato dict. cons. 16. 157

num. 76. lib. 1. & ex Præſide An-
tonio Thetauro in ſuis Pedeinō

155 tanis decil. decil. 164. nu. 2. Imo
etiam compellitur pendente ap-
pellatione, vt cum multis autho-
ribus notat Robertus Lançelo.
in tract. de attentatis tit. de attē-
tatis lite pendente c. 4. limit. 15.
num. 2.

Hoc tamē & omnia ſupradi-
cta intellige quando debitū eſt
liquidū, & ipſe existit in poſſeſ-
ſione ſoluēdi collectas, vt dicūt
ſupradicti, ſi verò non existit in
poſſeſſione ſoluendi, & aliquis
allegueret, quod cōcludat eū non
eſſe debitorem audiendus eſt, vt
per ſupradictos, in hoc tamē
Regno cū præſumptio pro Re-

ge & pro collectis ſit, auditu r fu-
marie & contra omnes procedi-
tur executiuē, & velo leuato abſ
que metu attentatorum, & lite
pendente compellentur contri-
buere, & ſic in clericis, & nobili-
bus, & alijs exemptis ſemper vi-
di practicarū, qui ſemper recur-
runt ad ſuperiorem, qui etiā nun-
quam procedit reuocando attē-
tata ob fauorem collectarum, &
ceſſant qui Doctores vbi ſup. di-
cunt, niſi conſet de malitia eos
compellentis, aut de notoria in-
iuftitia, vt ſupra dicti dicunt.

Septima conclusio exactor
collectarum, bet fideliter & re-
cte ſuum officium exercere, alias
poteſt puniri, vt in l. 1. C. de di-
cūſſoribus lib. 10. Roland. d. con-
ſil. 66. num. 56. lib. 1. Imo ſi exce-
dit & procedit de facto pignorā
do ultra modum, vel alia iniuſta
faciendo, potest ei refiſti de fa-
cto, ex l. contra. C. de executor.
& exact. lib. 12. & ex l. prohibitū,
& ibi Bart. Platea. C. de iure fiſci
libr. 10. notat latē Cassaneus in
conſuetudin, Burgun. verbo deſ-
iuitices, Rub. 1. verbo de ſimple
riſcole, à num. 8. cum ſequen. Fe-
ſſaf. vbi ſup. num. 24. Hoc tamē
in his Regniſ de conſuetudine
non ſeruatur, nec etiam in Galia
ſeruatur, vt dicit Molin. in con-
ſuetud. Parisien. part. 1. §. 1. gloſ.
4. à num. 35. & Rebuſſum in to-
mo primo ad leges Galiae in pro-
œmio, gloſ. 5. à num. 118. in fine.
Sed grauatus debet recurrere
ad

Variarum quæstionum

ad iudicem, & interponere querellam executorem, alias si resistat, poterit puniri, nisi exactor, aut executor non ostendat literas suæ comisionis, & executor extra territorium, vel non portet signum, ex quo cognoscatur vel nisi periculum sit in mora & damnum sit irreparabile, ut hæc omnia notat Cassaneus ubi supra.

- 158 Octaua conclusio. Exactor tenetur intra annum suam exactio nem finiri, & rationem reddere, & durante tempore exactionis, liberatur ab alio officio, & non potest terminū debitoribus prorogare, ut in l. sicut de exactoribus & perequatoribus lib. 10. notat Festas. in d. tract. p. 1. c. 1. nu. 26. & in l. exactores. C. de excusatione tutorum, notat etiam dictus Ægid. Thom. in d. tract. c.
- 159 11. nu. 29. & 27. Et si exactor sit negligens tempore sibi constituto, aut anno transacto, poterit ipse pro alijs capi, & tenetur collectas integrè soluere, ut per eundem Thomas. in d. cap. 11. num. 160 24. Tum etiam non potest exigere collectas à possessore rei vediæ, si adhuc res non sit posita in suo extimo, sed debet exigere à venditore, qui sibi datus est debitor in quaterno, quod vulgo dicimus, (*el padrō*) ut cum Rol. & alijs notat dictus Præses Thesa. decis. 164. nu. 3.

- 161 Nona conclusio. Exactor nō potest pecuniam collectæ expen-

dere in alium usum, quam eum ad quem fuit deputata, Bart. in l. 1. C. de his qui ex publicis collationibus, lib. 1. Fest. in d. tract. 3. parte cap. 1. num. 30. etiam habita licentia a communitate ex Curtio Iuniore, cons. 19. nu. 13. & ex eodem Festas, ubi supra. & hoc in his Regnis nullum dubium habet, immo in his Regnis nō permittitur reliqua, quæ vulgo dici mus fincas, etiam ad alium usum expendere, cxl. 11. & 12. titu. 14. lib. 6. recop.

Decima conclusio. Exactor non potest lucrari cum pecunia collectarum, & si lucratur, totū lucrum est reipublicæ, quia semper debet eam paratam habere usibus reipublicæ ex l. vnicā. C. de auri publici persecutoribus lib. 10. per quem ita tenet Bart. idem Bart. in l. fin. C. de his qui ex publicis ratiocinis, libr. 10. & in l. 2. C. de his qui ex publicis collation. eo. lib. idem Bart. in l. diu, per text. ibi. C. de exacto. & perequatoribus, libr. 12. & eius opinionem sequitur Decius cōsil. 6. libr. 1. & cons. 477. nu. 9. libr. 2. & cōtra Cumanum defendit Festas in dict. tract. p. 3 cap. 1. n. 32. cum sequent. & est communis, ut per Vellacombam in d. lib. 4. tit. 39. num. 5. sequitur etiā Franciscus de Ripa in suo tract. de peste, tit. de remedij ad conservandam libertatem, num. 16. & Mexia in pragmatica qua taxa panis conclusio. 1. a num. 67.

cum

cum sequent. Aviles. in c. Prætorum, cap. 45. verbo, *ni tomari*. Ex quibus constat hanc esse cōmūnem opinionem, quam contra Decium in d. consl. 6. extendit dictus Festus. ut procedat etiam si exactori sit assignatus terminus ad soluendum, quia ut cumque sit semper pecunia publica debet esse parata ad ylum reipublicæ: quam opinionem veram & sequendā existimo, nō ex sola ratione, quam authores dicti tradidūt: sed quia pecunia exacta est aliena & reipublicæ, vnde lucrū 166 etiam debet esse illius cuius est pecunia, saltim pro ea parte, quæ pecuniae respondet non pro parte industriae lucrantis ex notatis a Bartol. & glof. vulgari in l. cum oportet. C. de bonisque liberis, de quo in questione de salarijs 167 latius egimus, & illam plius confirmatur ex l. 3. C. de positi & ex his qui cum pluribus iuribus inde positio pecunię signatæ notauit glof. in l. 2. C. eod. tit. quam ibi. Bald. & Sali. & omnes sequuntur: ex quibus apparet hanc opinionem in punto iuriis veram esse, licet malè in praxi seruetur, ex iudicium partialitate, & in Curia.

168 Vndeclima conclusio. In exaltatione collectarum, non admittitur compensatio fauore reipublicæ, vt cum pluribus iuribus notat Aegidius Thom. in d. tract. de collect. c. 14. a nu. 19.

165 Duodecima conclusio. Exacto

ctor collectæ non potest compe-
pellere emptorē alicuius rei ad
soluendas collectas præteritas
debitas a venditore, nisi solum
ratione tei, illam pignorando,
nec potest cōfugere ad alias res
proprias ipsius emptoris text. in
l. his qui C. de prædijs, & omnibus
rebus naūiculariorū lib. 11.
l. fin. C. de debtoribus ciuitati lib. 10. Bald. in l. 2. C. sine censu
vel reliquis, & est communis, vt
per Vellacombam. dict. lib. 4. ti.
39. num. 22. Azeued. in l. 5. tit. 3.
lib. 3. reco. Nec etiam dominus
emphiteosis, si ad eū res teddeat
ex aliqua causa, tenetur ad colle-
ctas præteritas de tempore em-
phiteotæ, ex l. lex vestigali. ff. de
pignoribus, & notat idem Vella-
comba, ybi supra, nu. 25.

Decimatertia conclusio. Si
duæ Vniverstates condamina-
tæ sunt, non teneatur ad collectā
quilibet pro dimidia, sed per æs
& libram, & sic debet distribui
inter eas collecta, considerando
numerum incolarum, & quanti-
tatem bonorum, & sic semper
consului, & probat Thom. in d.
tract. cap. 13. a nu. 18. allegat l. si
non fuerit. ff. pro lotio.

Decima quarta conclusio. Si
in dicto munere, & dato breui,
vulgo, padron, exactori, aliquis
ex incolis ibi descriptus libera-
tur, vel efficiatur non soluendo,
exactor pro illo soluere non te-
netur, sed de novo alijs incolis
debet eius pars pro modo fortu-

Variarum quæstionum

narum iudici, ita probat Thom.
in d. tract. cap. 13. nu. 11. nec de-
bet unus pro alio grauari, vt per
eundem nu. 13.

169. Décimaquinta conclusio. Si
in bonis registratis, aut alibratis
& positis in extimo, fiat decre-
mentum, aut causatur sterilitas,
vel fertilitas, aut augmentum, 172
tunc ad petitionem cuiuscunq;
interesse putantis, debet ipsum
extimum, vulgo, *el padron o regi-*
stro reuideri, & de nouo indici col-
lecta pro modo facultatum, &
ita notat idem Thom. vbi supra,
num. 7. facit tex. in l. forma. ff. de
censibus, & in l. 2. & l. omne ter-
ritorium. C. de censitoribus, lib.

v. lib. c. 11. notat glo. in l. 2. C. de allunio
laa. gar. aa. 170 nibus, Ioan. Philip. cons. 1. nu. 4.

expans. c. 22. Craue. cons. 191. num. 6. & facit
n. 46. c. 22. l. 3. §. diui. ff. de iure fisci, & pars
ipa. ~~ff. 11. 22.~~ diminuta nō perijt Principi, sed
(ff. 11. 22. n. 101.) accrescit alijs, vt per glos. in d. l.
omne territ. & in l. 2. C. de Apo-
chis publicis, lib. 10. & ita iudica
guid. decie. rum dicit Ioan. Philip. vbi supra
v. glip. p. 171 num. 13. & facit tex. in l. 1. C. de
ff. ip. s. omnia agro deserto lib. 11. Vsus
tamen plurium huius Regni lo-
eorum inualuit, vt per interuala
temporum, puta de biennio in
biennium, aut de triennio intric-
nium reuideatur dictum exti-
mum, qui vsus tanquam lauda-
bilis seruandus est, & probat elle-
gans tex. in l. 5. dict. tit. 14. lib. 6.
recopil. & in l. 4. co. tit. qui dicit
quod si aliqui oppidi diminuu-
tur, aut depopulantur eoru pars

accrescit alijs locis vicinioribus
eiusdem iurisdictionis, & comit-
atus, aut illis qui suos terminos
& bona possidet, qui derelinque-
do illos terminos & bona liberta-
tur, in quo est singularis illa lex,
& confirmat opinionem Barto.
in d. lsi. is cum quo.

Decima sexta & vltima con-
clusio. Si aliqua collecta im-
ponatur à ciuitate, ad soluendum
aliquid debitum alicui vicino,
aut faciendo aliquas expensas in
aliqua lite, puta nobilitatis cum
ipso vicino, ipse etiam tanquam
vicinus tenetur soluere, & pót
collectari pro sua parte ex l. ab
omnibus. §. si Titio & Paulo de
Castro, & Alber. ff. de legat. 1. no-
tat Auend. in d. 2. parte manda-
torum Regalium, cap. 10. num.
19. Ioan. Garcia. cum Otalora, &
alijs in suo tract. de nobilit. glos.
2. num. 3. Otalora in dict. tracta.
3. part. c. 1. & dicit communem
Bellacomb. in dict. tit. 39. nu. 19.
& ita semper practicatur, licet
aliqui cōtrarium tenuerint, sed
contra eos benè facit tex. in d. §.
si Titio, vbi si hæredes debeant
dare decemvni ex eis, legatarius
ipse contribuit pro sua parte, tan-
to minus accipiendo, quia ipsi
hæres est, & sub generali nomi-
ne hæredum comprehendebat-
ur, & ita in præsenti casu, quan-
do collecta indicitur omnibus
incolis, contribuere tenetur ip-
se creditor, quia incola est, & sub
nomine populi & incolarum cō-
præhen-

præhenditur, nisi pactum in cō-
trarium cū eo sit factum, quod
tamen intelligerem quando ex
solo mutuo à se facta collecta
imposita est, quæ alias non erat
imponenda, nisi propter contra-
ctum cum eo factum: tunc enim
nihil lucratur ex pacto: sed solū
indemnis manet: si vero respu-
blica in omnem euētum, & pro-
pter debitum, aut necessitate m
præcedentem collectam debe-
bat imponere, tunc ex pacto lu-
cratur, quia omnimodo debe-
bat collectam soluere, & sic lu-
craretur ex mutuo, quod esset v-
surarium & prohibitum ex Ota-
uiano, Olasco. in terminis in suis
Pedemontanis decision. decis.
95. num. 28. Festas. d. 3. part. c. 2/
num. 9.

173 Finem faciam huius tertiae par-
ti si dixerō quod exactor collec-
tarū, ut dictum est, tenetur red-
dere rationes, & exhibere libros
& quod potest habere duas exac-
tiones, vulgo (*dos cobranças*,) &
non tres, ut constat ex lege qui-
cunque, & ex l. siue ex præto-
riano, & l. contra nostra. C. de
exactoribus & executoribus. lib.
12. & ei, & perequatori debetur
salarium, si labor hic mereatur,
nisi aliud sit de consuetudine, ut
diximus in lib. i. questionū. q. 8.
§. 3. num. 20.

§. 4. De his quilibet e xem-
ptis sunt à tributorum & colle-
tarum solutione.

Prima conclusio, clerici, Ec-
clesiæ & Monasteriæ, & ecclesia-
sticæ personæ immunes sunt à
collectis & tributis, tex. in c. ad-
uersus de immun. eccles. c. quan-
quam de césibus in 6. c. clericis,
& c. fin. de immun. eccles. in 6. c.
i. de censibus in 6. Clemen. vni.
de immunit. eccles. tex. in l. pla-
cket. C. de Sacrosant. Eccles. & in
authen. item nulla communitas
C. de Episcop. & cleti. & concor-
dat lex. § 4. & l. § 6. & l. § 2. tit. 6. p.
1. & l. 3. tit. 3. lib. 1. & l. 11. & 12.
eo. tit. & lib. & l. 2. tit. 4. eo. lib. 11.
nouæ recop.

Ampliatur primo, hæc con-
clusio, ut procedat in hospitali-
bus, ita Auen. in d. cap. 14. nu.
32. hospitalia enim gaudent pri-
uilegijs ecclesiarum ex Soci in l.
remque nobis vers. 2. dubitatur,
ff. de acquir. poss. & ex Felin. late
in cap. de quartâ. de præscrip. &
plura congerit Anton. Gabr. in
suis communib. lib. 6. tit. de pia
causa, conclusione. 2. per totam,
& Menoch. in tract. de recuper-
rem. 15. a. nu. 22. cum sequent. la-
tissimè Mascalodus in tractat. de
probatio. 2. parte conclusione
869. per totam: intellige tamen
secundum supradictos id esse ve-
rum, quando hospitale publicū
fundamentum Episcopi autho-
ritate, quia tunc est locus reli-
gioſus & conoſcitur, esse locū
religioſum, ex eo quod habet
oratorium & Ecclesiam anexā,
cū altaribus & campanili, & vbi
Z publicè

Variarum quæstionum

publicè diuina celebrantur & homines sepeliuntur: tunc enim ex hijs arguitur fundatum esse Episcopi authoritate, cognoscitur etiam ex eo quod Episcopus in eo exerceat iuta Episcopalia, & ex alijs de quibus per Mascard. vbi sup. & per Petrum de Vvaldis de Perusio, in tract. de qua-

176 ta. canonica. q. 2. per totam. Ad uerte tamen ne erres, quod licet hospitale, non habeat ecclesiam annexam, nec altaria, aut campanile, si sit fundatum, authoritate Episcopi, aut alterius cuiuslibet Ordinarij, est locus religiosus, & gaudet priuilegijs ecclesiarum, ut ex tex. in c. ad hæc, & ibi Abb. 178 de religiosis domibus, si tamen non haberet ecclesiam annexā in forma solemni ecclesiæ, non daretur immunitas confugientibus ad hospitale, quemadmodū datur confugientibus ad ecclesiæ, & ita colligo ex Remigio Degoni, in tract. de immunitat. ecclesiæ ampliat. 17. et ita intelliguntur quæ cum pluribus notat Conuar. lib. 2. vari c. 20. n. 4. et Ioan. de Vilquis in tract. de immunit. eccl. n. 48. fo. 14. tom. 13. tracta tuū nou. p. 1. et ita semper vidi.

177 Et audiui, intelligi et practicari, et cum hac declaratione debes intelligere quæ a supradictis notantur in materia hospitalium, omnes enim dicunt quod hospitale fundatū Episcopi authoritate dicitur locus religiosus, et gaudet priuilegijs ecclesiarū, secus

in fundato authoritate priuata, sequitur Guilliel. Rod. in tract. de rebus eccles. non alienandis Rub. 30. n. 12. Horat. Mandol. in tract. de priuilegijs ad instar. q. 4 nu. 2. Hier. Præuidel. in tract. de peste, versic. vos scitis, nu. 5. Cornel. Venincas. in tract. de pauperat. q. 5. num. 44. Bobius in tract. de statutaria virbis præscriptio. glos. 19. nu. 202. Petr. Gammar. in tract. de legat. c. de potestate legati circa hospitalia per totum Selua, de beneficijs, p. 1. q. 6. n. 10 Ioan. Lup. in tract. de libertat. eccl. q. 16. nu. 7. Lopus de Castella eleganter in integro, tract. de hospitalitate. Sed hi oēs cum Felin. vbi supra, quasi inter se variare videntur, aliquando enim simpliciter loquuntur de fundato Episcopi authoritate, aliquando vero de fundato eadem authoritate ad hospitalem, & Missas celebrandas, & quod habeat altare cōsecratum publicum, & vbi publicè celebrentur, & non priuatim, aliquando vero requirunt, quod habeat Rectorem perpetuum, qui instituatur ab Episcopo, & quod non regatur per seculares. Sed ad has confusiones euitandas vera resolutio videtur, hospitale fundatum auctoritate Episcopi simpliciter dici pium & religiosum etiā si per seculares regatur, & non ponatur ibi, Vicarius aut Rector perpetuus. Si tamen non constat de tali auctoritate cā præsumimus ex

ex signis supra aductis, quæ tūc necessaria sunt, & si ea non habeat, & per seculares regatur, erit leculari & profanum, licet mortuo fundante, quodāmodo sit locus pius, & quāvis nō sit locus religiosus, gaudet tamen pri uilegijs piæ causæ, & Episcopus id poterit visitare ad effectum, vt videat si ibi, omnia secūdum volūtatem fundatois fiat, & bona consumātur in hospitalitate, & non in rebus profanis, ex alle gatis à Paris. cons. 34. lib. 4. in fin. Si verò sit fundatum Episcopi au thoritate, & habeat ecclesiam & Rectorem perpetuum, tunc erit beneficium ecclesiasticū, & erit locus magis religiosus, & gaudebit in omnibus, & per omnia pri uilegijs ecclesiarum, & in summa licet non ita intelligat & declareret, nobiscum videtur sentire Petrus Gregor. Tolosan. in suo sin tagmate iuris vniuersi, par. 2. lib. 182 15. q. 28. nu. 39. ubi allegat Cos. mam. Gumier. in glos. sanctionis

180 Gallicanæ. Quim vide hodie tamen ex decision. sacrosanct. Cō cil. Trident. Sess. 22. c. 8. & 9. de reformatione absque vlla distin ctione hospitalia sunt Episcopis subdita, quoad visitationem & executionem voluntatis fundatoris, & quoad redditiones ratio num, & sic practicatur. Imo etiā in praxi excepta immunitate, de qua supra semper gaudent priuilegijs ecclesiarum, quemadmodum, & quælibet pia causa, &

quam sine vlla distinctione, col lectantur, & in terminis de collectis etiam concordat Felin. in dicto cap. de quartæ, numero un decimo, & Iulius Ferretus in tra statu de gabellis, numero. 487. fol. 23. tomo. 12. tractatuum no uoram, ex quibus iam perfectè intelliges omnia quæ de hospit alibus à Doctribus tractatur. Ex quibus infero hospitalia nun quam teneri ad gabellas, etiam si vendant, nam si sunt loca sim plicitet religiosæ, suapte natura vt ecclesie non tenentur ad ga bellas, & ita breuiter demon strat Modernus Lasarte in tract. de gabellis, capi. 19. numero. 90. Si vero non sunt simpliciter reli giosa, sed quodāmodo pia, quia ad pias causas instituta mortuo fundatore, gaudent priuilegijs piæ causæ, & non tenentur ad ga bellas, vt statim dicemus.

Secundo ampliatur conclusio. Ut etiam confraternitatis collectari non possint, quia dicūtur loca pia, vt colliges ex his, quæ notat Speculator in tit. de instrumentorum æditione. §. nunc aliqua, numero. 62. & latè defendit Petrus de Perusio, in dicto tractatu, quæstione secunda principali, articulo. 2. quam cum Ioann. Andr. Deci. Alexan. Cardin. & alijs communem opinionem, dixit Anton. Gabriel ubi sup. concl. 1. tit. de pia causa, & Tiraq. in tract. de priuilegijs piæ causæ, in præfat. n. 7. & con

Variarum quæstionum

fuluit Federicus de Senis cons. 3.
& alij plures hanc opinionem
tenuerunt quos recenset Meno
chius in dicto tractatu de recu-
perand. remedio decimo quin-
to, à num. 25. cum sequent. & in
proprijs terminis collectatum,
eam videtur tenere Auend. vbi 183
supra, num. 33. Ego tamen licet
videam in pluribus locis de con-
suetudine seruari hanc amplia-
tionem quoad collectas & tribu-
ta, non quoad iurisdictionem, &
seruanda est consuetudo, & licet
etiam vera sit quando maior pars
confrattum est nobilis, aut ecclæ-
siastica, ut Auend. vbi supra di-
cit hisce casibus seclusis falsam
existimo in pucto iuris, dictam
ampliationem. Nam confratratia
simplicitet, sumpta ex Rebuffo
in tract. de confratijs, tom. 2. ad
leges Gallicas in prin. nihil aliud
est, quam congregatio plurium
hominum per viam sodalitatis,
aut fraternitatis, ad opera pietatis
exercenda. Igitur illud cor-
pus factū & imaginatum, q̄ vo-
camus vniuersitatem, aut cōfra-
triā, quoad substantiam & en-
titatem, nihil aliud est, quam plu-
res homines cum relatione ad
dictam congregationem & fra-
ternitatem, & si dicas quod rela-
tio, aut connotatio, prout logici
vocant, est accidens, accidens
verò non potest sine subiecto es-
se, subiectum verò debet esse rea-
le, & per consequens aliquis lo-
cus, in quo subiectetur illud ac-
cidentia 184

cidens, & si ille sit pius debet es-
se etiam confraternitas locus
pius, à denominatione subiecti,
ex quibus authores semper con-
siderant confratram cum holpi-
tali, aut ecclesiæ annexa, & ex
hoc decepti sunt ad tenetiam
primam opinionem. Ad hoc re-
pondetur quod subiectū est ho-
mines ipsi confrates, in quibus
subiectatur dicta relatio, & si di-
cas quod defficientibus homini-
bus deficiet confratratia: respon-
detur quod in actu id verum est
in habitu tamen (quod in poten-
tia manet in agenti, hoc est in su-
periore, aut eius priuilegijs, ex
quibus potest dicta confratratia
reduciri ad actum aduentibus
subiectis tanquam ex potentia
activa verum non est, nam ma-
net in habitu. Vnde confratratia
suapte natura non circumscribi-
tur loco, quemadmodum ciui-
tas, populus, collegium, & mona-
sterium, & in hoc differunt. Re-
stat igitur, quod cōfratratia est ho-
mines simul iuncti sub dicta re-
latione, & si homines sunt laici,
erit vniuersitas laica, si sunt ecclæ-
siastici, ecclesiastica, & per conse-
quentem si est laica, non gaudent
priuilegijs ecclesiastum, ut male
Speculator & alij dixerunt non
aduententes ad substantiam hu-
ius nomen claturæ.

Ex qua vera déclaratiōne es-
se cōfratratia infertur q̄ imperti-
nens est distinctio quam Meno.
& alij vbi sup. faciunt an confra-
tria

tria sit vñita Ecclesiae, aut hospitali, & quid sit principalis confratrica an hospitali, confratrica enim per se est ens, & subsistit se 186 cluso hospitali, & per se potest considerari & habere bona, tunc enim haec distinctio procedit quando ignoratur cuius sint bona 187 confratrices, an hospitales, si enim confratrica est principalis, bona presumuntur eius esse ex Bobio, & Perusino vbi sup. Sive 188 rō hospitale, & contra, si tamē constaret cuius sint, nulla distinctio necessaria est, igitur confratrica secularium secularis est, & 189 non gaudet priuilegijs Ecclesiarum (vt licet non ita declarando professus fuit Bald. in l. illud, ver sic. quid de eo. C. de sacro sanct. 185 Eccles & in authen. Hoc ius pro rectum, versic. secundo, quæro quid de rebus eo. tit. idem in l. id quod pauperibus. C. de Episco. & cleric. & in l. si quis ad declinādām versic. deinde quæritur eo. tit. Alexan. vbi Catol. conf. 119. num. 27. lib. 2. & conf. 18. num. 5. lib. 4. & conf. 297. num. 4. eo. lib. & conf. 307. in fin. eo. lib. Socin. conf. 82. lib. 4. Franc. in c. 1. de rebus Ecclesiarum non alienand. in 6. Parisius eleganter dicit conf. 34. per totum, Rebuffus vbi supra, nu. 8. quos omnes & alios quam 190 plures in fronte vidi, & cū Imol. Cardin. & alijs hanc magis communem & veriorem opinionem dicit Antonius Gabriel in dict. lib. 6. tit. de pia causa conclusio-

ne prima, per totam, & Menoch. vbi supra a num. 30. cum lequeribus, Bobius in loco supra citato. Cum igitur cōfraternitas sit secularis potest collectari, vt ali quo modo sentit Auendañ. vbi supra.

Hæc tamen resolutio limitada est primo, nisi in contrarium existat consuetudo quæ in omnibus penè locis Hispaniæ obseruatur. Secundo limitatur quando cōfratrica est vñita aliquo hospitali, aut ecclesiae, & apparet bona esse illius hospitalitatis, aut ecclesiae ex supra allegatis. Tertio limitatur ex Petio de Peñis & Menochio, quando cōfratrica accedit hospitali, tanquam principali, & bona iudicantur, vt de hospitali, & appellantur bona-hospitalis, licet ea confratres administrent, & confratrica etiā sumit denominationem ab inuocatione hospitalis, & ab ipso hospitali, tunc enim bona presumuntur esse hospitalis, & non collectabuntur: tunc etiam iudicabitur principalis confratrica, quando ecclesia, aut hospitale sumit denominationem à confratrica, vel est solum pro vñibus confratrices, vel confratrica fundavit ecclesiam, aut hospitale, & ex alijs indicijs. Quarto limitatur quando bona confratricæ essent in totum consumenda in piis causas, prout in dubio presumitur ex Abbe consilio. 31. libro primo: tunc licet non sit

Variarum quæstionum

locus religiosus ex eodem Ab-
bate erit tamen pia causa, & fra-
ternitas instituta ad pias causas;
& bona dicentur relicta à piis
causas, quæ gaudent priuilegijs
bonorum Ecclesiasticorum ex
latè notatis, & adductis per Tira-
quel in tract. de priuilegijs piæ
causæ priuilegio. 140. ac proin-
de non poterunt collectari, tūc
ex dictis priuilegijs: tum etiā ne
diminuantur opera pietatis ob
collectarum solutionem, quem
admodum etiam ob eandem ra-
tionem non patientur deductio
nē Trebelianicæ & falcidiæ, ex
l. si quis ad declinandam. C. de
Episcopis, & clericis, & ex Auth.
similiter, & ibi latissimè Roma:
C. ad legem falcidiam, & nō pa-
tiuntur, alia iura iudicialia, ex tx.
in l. nulli, in medio, & ibi Bald. &
Salicet de Episcopis, & clericis,
& quasi in terminis facit tex. in
d.l. si quis ad declinandā ibi per
aliam occasionem minui, & in
terminis facit tex. in authent. de
Ecclesiast. titul. §. si autem hæres
ibi, & hæc pluriñis tributis filca
libus pregrauatos collatione. 9.

191 Ex quibus iuribus etiam in-
fertur quod ne diminuantur di-
cta opera pietatis, non tenentur
etiam dictæ confratriæ, soluere
gabellam ex venditionibus bo-
norum ad piæ causas deputato-
rum, quemadmodū licet de con-
fratrijs, non loquatur in termi-
nis piæ causæ, tenet Bertachin.
in tractat. de gabellis. s. part. mē-

bro. 5. num. 5. & Parladorius, re-
rum quotidianarum. c. 3. §. 1. nu-
18. Albarado. in tract. de cōiect. u.
vltimarum voluntatum, lib. 2. c.
1. §. 2. nu. 17. quos omnes refert,
& sequitur Lasarte de Molina, in
tract. de gabe. cap. 20. à num. 61.
cum sequent. qui non referunt
iura supra allegata, nec rem ex-
actè percipiunt. Nec obstat quod
in quaterno gabellarum non sit
pia causa excepta, nam sufficit
quod Ecclesia sit excepta, & q̄
pia causa gaudeat Ecclesiæ priuilegijs,
nam illa exceptio adpiam
causam debet extendi quantum
cunque exorbitans sit, & quan-
tum cunque lex loqueretur per
ditionē taxatiuam, vt latè fun-
dat Tiraq. in d. tract. de priuile-
gijs piæ causæ, priuilegio. 160.
per totum, allegat Bartol. in l. si
constante. q. 19. ff. solut. matrim.
& allegat l. illud. C. de sacrosant.
Eccles. & Alex. Angel. Alexand.
& alios, & allegat Anton. Abb.
& Ioan. Andream, in cap. ex te-
nore qui filij sint legitim. Idque
apparet ex lege gabellarum quæ
de Ecclesijs loquitur, quæ est l.
tit. 18. lib. 9. Reco. quæ in prin-
cip. demonstrat non esse inten-
tionis Legislatoris tollere Eccle-
sijs priuilegia à iure concessa, &
extendit ad quascunque Eccle-
sias, & cum à iure pijs causis ea-
dē priuilegia, quæ ecclesijs sint
concessa constat aperte non fuī
se intentionis Legislatoris, ea au-
ferendi eum, & Ecclesijs non tol-
lat

lat, & quia cum piæ cause ad Ec. 193. cœlestis dirigantur, & partes sint Ecclesiæ, quodammodo etiam ecclesiæ dici possunt. Imò credere dum est pientissimum Principē ideò de pijs causis loquutum non fuisse, quia id per se notum erat inter Catholicos & religiosos Principes, & quia eadem ratione, quia Ecclesijs noluit præiudicare, eadem etia credendum est noluisse præiudicare pijs causis. Tunc etiam quia in pijs causis, ius Canonicum seruandum est in 194. utroque foro, ut per eundem Triumphae, in d. tract. 163. priuilegio atvero iure Canonico non inuenitur imposita gabella pijs causis, imò liberæ sunt ab omnibus exactionibus ex notatis in c. requisiisti de testam. & quia in pijs causis diuinitatum, & naturalis iuris habetur consideratio, ut per eundem priuilegio. 164. atvero nulla ratio naturalis, nec ius diuinum cogit ad dictam gabellam solendam, imò manifestè ostendit contrarium, & in dubijs etiā pro pia causa iudicandum est, ex eodem priuilegio. 148. & lex generaliter loquens, prout est h. dicit tit. 18. non comprehendit piam causam, ut per eundem, cū Rom. Socin. & alijs priuilegio, 130. Ex quibus concludo, quod confraternitas ex bonis relictis ad pijs causas, nec alia pia causa non debet tributa, nec gabellas soluere: & ita semper consului, & vidi ab alijs consultum & practi-

catum. Infertur etiam quod ex anniversarijs, aut bonis capellaniæ non debet solui collecta, quando tota bona, dico fructus honorum anniversarijs subiectorum, debent consumi in ipsis anniversarijs, & nihil remanet possessori: secus vero quando alii quid remanet, & capellania, nō est collatiua, & sic intelliges quod Auendañus dicit dict. capit. 14. num. 33. & diximus in hac quæstione. §. 2.

Tertio ampliatur hæc conclusio prima, ut procedat etiam in oblatis & conuersis, quando oblatio est perpetua, & cum obligatione servandi in perpetuum ecclesiæ, in conuersis nullum dubium est, quia communiter professionem faciunt & promittunt tria vota, ut alij isti enim omnes sunt de foro ecclesiæ, ut per Felin. & alios in c. si diligenti, & c. cum sit, & cap. postulasti, & cap. 1. de foro competenti, notat Niccol. Festal. in dict. tract. de extremo & collectis, part. 4. cap. 1. nu. 8. allegat Bald. Ang. & Paul. qui loquuntur de hijs qui offerunt se ecclesiæ cum omnibus bonis suis, de quibus etiam loquitur tex. in cap. fin. de succession. ab intestat. & de oblatis & conuersis loquuntur Nauar. in suo Manuali latino, c. 27. nu. 79. Sylvestri. excommunicatio. 6. q. 2. & verbo ecclesiæ, quæst. 5. Abbl. & DD. in capit. non dubium de senten. excom. & in c. vt priuile-

Variarum quæstionum

gia, de priuilegijs Rodoan. de rebus ecclæsiæ Rub. 23. n. 64. & de spolijs. §. ad maiorē, n. 67. Staphi. de lit. grat. tit. de spectatiuīs, tit. de varijs modis vacationis, nu. 103. Bermondus Choberius de concub. verbo, quia religiosi, numer. 2. Berstachinus de Episcop. parti. 3. num. 19. Franci. de Platea de excommun. §. 42. num. 1. Bea 196 rius Anton. eo tract. cap. 1. num.

2. Petr. de Peru. in tract. de qua-
ta. Episcop. q. 17. num. 13. Lupus
de hospitalitate, nu. 4. Franc. de
disput. pectorij, dub. 3. Ioan. Lig-
natio. de censuris. §. 5. n. 6. Curt.
de feud. p. 2. reg. 17. num. 20. Le-
cister. de primogenit. lib. 1. q. 24.
num. 41. Bartol. Bald. & Docto-
res in authenti ingredi. C. de sa-

195 crisi. Ecclæsijs. Et licet isti interse-
varient, ex eoruin dictis collige
quod conuersus & oblatus qui-
se, & huius offsetū monasterio, aut
ecclæsiæ seculari in perpetuum,
mutant habitum cum promis-
sione non desserendi, & incedūt
consurati, & se subiiciunt Abba-
ni, aut alicui Prælato, & ab eo ad-
missi religiosè viuunt, sunt pro-
priæ personæ ecclesiasticæ, &
gaudent priuilegio fori, vndē
non soluent collectas, nec gabel-
las ex Julio Ferreto, in d. tracta.
de gabel. num. 556. & si isti faciat
etia vota, & iam hodie faciūt in
omnibus religionibus absq; du-
bio sunt perfectè religiosi, ut per
supradictos licet non admittan-
tur ad omnes actus, ad quos Mo-

nachii admittantur, si verò bona
non desseruerint, & in sua domo
laicaliter viuunt, vel ad tempus
secum suis monasterio aut ecclæ-
siæ offerunt, nec absolutè vitam
mutarunt, non gaudet dicto pri-
uilegio, & possunt collectari ex
Auend. in dict. cap. & ex Sylue-
stro vbi supra.

Ex quibus infertur, quod he-
remitæ tunc gaudent priuilegio
fori, & sunt personæ religiosæ &
per consequens non poterūt col-
lectari, quando habitum & vitæ
mutant, & regulariter viuunt, &
alicui superiori subiiciuntur, ut
per Syluestrum vbi supra, alias
non, vt latè cum pluribus notat
Lasarte de gabel. c. 1. num. 89. &
sic sunt intelligenda & practicā-
da, quæ notat Boëtius duas co-
munes contrarias referendo, in
tract. de vita & statu. heremita-
rum, num. 13. & notat Nauarr.
vbi supra.

Infertur etiam, quod fratres
& sorores tertij Ordinis Beati
Fræisci, si laicaliter & in suis do-
mibus cum proprio filiis & uxo-
ribus viuant, quod non gaude-
bunt dicto priuilegio, & poterūt
collectari & soluere gabellas, ut
per Bart. in l. semper. §. quibusdā
ff. de iure immunit. notat Ægid.
Thoma. in dict. tract. de collect.
cap. 6. à num. 2. Corn. conf. 205.
num. 2. lib. 1. Festas. in dict. cap.
1. à num. 9. & hodiè sic expresse
decidit l. 1. tit. 14. lib. 6. recop. vi-
de ibi Azeued. & cum pluribus
notat

notat Lasarte in dict. tract. de gabel. c. 19. à nu. 90. vbi allegat Grego. Lup. Didac. Per. & alios, licet obstinatè contrarium defende rit Petrus de Vvald. de Perus. vbi sup. cuius opinio est intelligenda quando se & sua in perpetuū religione offerunt, & religiosè in monasterijs viuunt, & alicui superiori subiiciuntur, & a nuptijs abstinentur, vel professionē faciunt ex supradictis, & ita declarat Lasarte vbi sup. & ita quotidie practicatur. Ex quibus omnibus inferri potest, ad Familiares & Donatos Ordinis sancti Benedicti, & Sancti Bernardi, & Dominici & Francisci, qui licet aliquando non faciunt professionem solemnē ut religiosi iudicantur, licet matrimonium non faciendo professionem, contra hanc possint: hodie tamen ex eorum constitutionibus professionem familiares emitunt, & cum supradictis concordat Couarr. post hæc scripta visus, in c. alma mater. p. 2. §. 2. num. 8. de senten. excom. in 6. & Angul. Veroi. in cap. in præsentia, à num. 44. cum seqq. de probat.

193 Quarto amplia. Ut procedat etiam in nouitio, qui intra annū probationis ut religiosus iudicatur, & gaudet priuilegio fori, ac proinde non poterit collectari ex tex. in cap. religiosi, in fin. vbi Francus & alij de tentent. excommunic. lib. 6. & notat Syluest. vbi sup. & Nauar. in loco citato, Do-

ctores post glos. ibi in capit. beneficiū de regul. in 6. licet quod non sit religiosus plura advtram que partem referendo tenuerit Tiraq. in tract. de vtroq; retract. tit. 1. §. 1. gl. 8. à nu. 21. cum seqq. & cum Rebuss. Selua & alijs plura etiam referat Horatius Mandosius, in tract. de priui. ad instar glos. 7. à nu. 32. cum sequent. limitans nisi aliud velint priuilegia religioni concessa, & respondens ad dictum capitulum religioso, quod procedat speciale fauore religionis, & propter honore habitus, quem nobitius gestar, & quod non liberentur à gabellis, etiam Iesuitæ, qui post longū tempus professionem faciunt tenet Lalaire de Mol. in d. tract. de gabel. cap. 19. nu. 50. vbi sine dubio id affirmat, allegas Greg. & Titaq. sed ego certe dubiam existimo eius opinionem, quia negare nō potest, nisi quod qui ingreditur religionem simpliciter mutat habitum, & se offert Deo & religioni, animo in perpetuum vitam mutandi, & si religiosus est, licet cōmutabiliter, ut iam de conuerso & oblatis diximus, & licentia egrediendi, & annus probationis dispositio fuit iuris communis: sed quia hoc etiā cabilationem & difficultatē patitur non firmo, & meo iudicio, quamvis nouitius non facta profensione, non possit dici verè religiosus, ut in d. c. religioso, verè tamen persona ecclesiastica dici

15 Variarum quæstionum.

potest cum habitum mutauerit,
& se religioni obtulerit animo
statum mutandi, quod sufficit ad
esse ecclesiasticum, & sic immu-
nitate ecclesiastica gaudere de-
bet, & sic notat Cārd. omnino vi-
dendus in Clem. 2. de prebend.
q. 12. & in Clem. 1. de electione.
Bertach. in tract. de gabel. 7. par-
tē principali, q. 32. Cum igitur
sit persona ecclesiastica gaudere
debet immunitate ecclesiastica,
etiam quoad collectas & gabellas,
ex cap. quanquam de censibus
in 6. & notat Card. vbi supra, nec
hoc per leges huius Regni corre-
ctum videtur. Consulo tamen at-
tendendam esse cōsuetudinem,
& si de ea non appareat non de-
bet et nouitius collectari, nec ga-
bellas soluere.

199. 2. Quinto amplia. Ut etiam cle-
ricus primæ tonsuræ gaudeat di-
cta immunitate, & non possit
collectari, ita tenet Auend. in d.
c. 14. num. 30. & facit tx. in dict.
cap. quanquam. Sed hodie ex l.
2. tit. 4. lib. 1. recop. clerici in mi-
noribus, nisi beneficium eccl-
esiasticum habeant tenentur sol-
uere gabellas & collectam, de cu-
iis intellectu agit latè dictus La-
sarte in d. tract. c. 19. à nu. 18. qui
nu. 33. dicit quod nō sufficit ha-
bere collationem beneficij, nisi
illud possideat, & quod non suf-
ficit habere pensionem, nisi illa
obuenerit ex resignatione alicu-
ius beneficij, vel in titulum bene-
ficij sit data, & quod sufficit ha-

bere capellaniam si sit collatiua,
de quibus omnibus latius agit
Azeu. in l. 1. à num. 5. tit. 4. lib. 1.
Recop. licet hodie possit atten-
tari quod clericus habens pen-
sionem, non teneatur ad gabell-
as, ne c ad collectas cum pensio
ex communi usu & stilo, habeat
tanquam beneficium eccl-
esiasticum, & non detur nisi ec-
clesiasticis, & iam non consistat
in mera temporalitate, ex his quæ
curiosè & eleganter notat Guil-
lielmus Rodon. in tract. de spo-
lijs ecclesiastici. §. ex hijs à nu. 6.
cum sequent. & faciunt quæ no-
tantur per Quintilianum Man-
dosium in reg. 33. quæst. 6. per to-
tum.

200. 3. Sexto amplia. Ut etiam hæ-
ditas iacens clerici gaudet pri-
uilegio eiusdem, & non possit col-
lectari, nam hæreditas iacens re-
presentat defuncti personam, ex
l. hæreditas. 1. ff. de acqui. rerum
domi. tex. in p. instit. de stipula-
tione seruorum, & l. cum hære-
ditas. C. de positi, & l. nō minus.
ff. de de hæred. instit. & in §. alien-
nus instit. de hæred. instituend.
& in l. mortuo. ff. de fideiussori-
bus, notat Iaso in l. 1. nu. 132. ff.
107 de leg. 1. Ex quo infertur quod
idem erit in gabellis, scilicet, q. hæ-
reditas iacens clerici nō tenebitur
gabellā soluere, nec eius exe-
cutores si vendant ante hæredis
addictionē, q. s̄per vidi practica-
ri, licet contrarium teneat d. La-
sarte. in d. tract. c. 19. à n. 38. cum
sequen.

sequent, cuius opinio aperte falsa est, & conuincitur manifesto fundamento, quia hæreditas iacentis, non est persona vera, sed ficta, & aliam representans, quem admodum homo pietus, collegium, aut Vniuersitas, aut ergo representat personam hæredis futuri, & hoc non, quia incertum est, si vellit adire, & sic dicit Iaso: Vbi sup. aut representat personam clerici defuncti, quod verum est, & tunc non erit personæ secularis, sed Ecclesiastica, quem admodum collegium ecclesiasticum, ideo est ecclesiasticum, quia continet & representat personas ecclesiasticas, si vero representaret & contineret personas seculares, quemadmodum confraternitas, esset seculare, si igitur est ecclesiastica gabellam non soluet, & si dicas quod ad soluedam gabellam nominem repræsentabit, sed bona ipsa soluent, hoc non est possibile, nam licet gabella debeat: quemadmo-
dum & collecta ratione bonorum tamē principalis debitor est persona vera, vel ficta, ut in gabellis debitor, dico venditor, & in collectis, incola tributarius, & bona sequuntur personæ conditionem, vnde si persona non subsit, nec est debitum, nec gabella, nec collecta, quia deficit subiectum, cui ad aptari possit: tum etiam, sequetur, quod nulla bona exemptorum essent libera ab alijs contributionibus, cum exemptiones

semper personis dentur, & rebus propter personas, igitur, ne ad hoc absurdum deueniamus, dicendum est, quod ubi persona non est, nec est debitum, nec gabella, nec collecta, quia deficit subiectum necessarium, nec obstat quod priuilegium, clerici est personale, & per consequens deficiat cum persona, nam respondetur quod interea quod hæres non addit hæreditatem, nec hæreditas est deserta, aut vacans, sed solum iacentis hæredem spectando, non deficit persona defuncti: sed finitur viuere, & per consequens censetur etiam durare priuilegium, quod est personæ accessorum ex notatis in materia fictionum in l. si is qui pro emptore. ff. de visuacionibus, & ibi late Ias. à nu. 190. cum sequentib. ubi qui ex fictione habetur pro tali gaudet priuilegijs concessis illi tali, & ibi Bart. & Ias. in pluribus numeris agunt de representatione hæreditatis iacentis. Confirmatur, quia iura loquentia in casu vero extenduntur ad casum fictum eandem rationem habentem: & codem modo extenduntur, statuta Abb. Imol. & Doctores communiter in c. ad audienciam de clericis non residéribus late Petrus Andreas Gammarus in tract. de extensio, nu. 69. & dispositio correctoria in casu vero extenditur ad fictum equiparatum, ut late notat idem Gammar. ubi sup. à nu. 129. ubi nu. 30 dicit

Variarum quæstionum

dicit quod priuilegia extenduntur de similibus ad similia, immo & propter identitatem rationis, hæc non est extensio, sed comprehensio, vnde non dicitur, tunc priuilegiū gredi terminos suos, ut colligitur ex dicto Gamma.

vbi supra à num. 138. cum seqq.

203 Nec obstat quod priuilegium, non extenditur de persona ad personam, ex tex. in cap. sanè de priuilegijs, & cum Abb. Bald. & alijs notat Horatius Mandosius in dict. tract. de priuilegijs, glos. 5. nū. 13. nam ad hoc tripliciter respondetur, primo q. hic non sit extensio de persona ad personam: sed solum de casu ad calum neimper præsupposita eadem persona, & eadem causa fauoris & priuilegij. Secundo respondetur quod priuilegium exieditur ad dependētia & accessoria per necessariam consequentiam, vt notat Iass cum pluribus in l. 1. nū. 44. & 45. s. de constitutio. principium, & faciunt quæ notat Andreas Gammarius. in d. tract. de extensi, num. 35. at verò persona facta, quam repræsentat hæreditas iacēs est accessoria ad ipsum defunctum priuilegiatum, quippe qui hæreditas iacens, in quantum hæreditas à defuncto depēdeat, & non possidici hæreditas nisi personam defuncti represen- tando, & hoc plusquam notum est. Tertio respondeo quia dictū caput sanè, & distare regula priuilegiū, procedunt in hijs qui com-

ceduntur iure speciali, & ob gratiam & priuilegium alicuius personæ, & non ab ipso iure communi: tunc enim nulla datur extensio, quia fauor qui militat in una persona, non militat in alia, & quia priuilegiās voluit, vni priuilegiari, & nō alij, & ideo extensio est directe contra voluntatem cōcedentis priuilegium, & per consequens non facienda: secus in his qui conceduntur de iure communi, ob aliquā rationem, nam tunc licita est extensio ex rationis, quia lex ob bonum publicum facta est, & non gratiam personarum, sed iustitia naturalē respexit, & ideo ex mente legis prouenit extensio quæ cōlequitur, ad legis iustitiam & rationem, vt bene perpendiculariter Abbas in dict. c. sanè in fine: at verò exemptio clericorum, aut ecclesiasticorum nō inducitur ex priuilegio speciali, & gratia particulari, sed ex ipso iure communi, & iustitia, & ratione diuina & naturali: vt notant Doctores in c. decernimus de iudicijs. Vnde nimis, si extensibilis sit concurrente eadem iustitia & ratione, prout in hoc casu concurredit, scilicet respectus personæ electi iam defuncti, & quod eius sunt bona, & vt talia iudicantur, nec ullum alium dominum habet, & sub protectione ecclesiæ sunt, & sic annullio alio iudicari debent, quia contra libertatem ecclesiæ essent, nec obstat

quod

quod concurrit duplex fictio,
vna quod fingatur persona cleri-
ci, alia quod censetur ipse ven-
dere aut collectari, nam vna est
ad aliam consecutiua, & sic de-
iure permittuntur, ex Bart. in d.
l. si is qui pro emptore col. fin. &
sic concluso veram esse nostram
ampliationem, & male intellexis-
se contrarium tenentes.

204 Septimo vero ampliatur. Ut 205
etiam Comendatores Ordinum
militarium puta sancti Ioannis
Hierosolymitani, sancti Iacobi Al-
cantaræ & Calatravæ, non pos-
sunt collectari, quia videntur per-
sonæ religiosæ, ut colligitur ex
Abbate, & alijs infinitis autoribus
allegatis à Burgos de Paz in
consil. 17. à num. 2. per totum, sed
qua ad Comendatores sancti Ioá-
nis est sine dubio, quod non pos-
sunt collectari, quia sunt perso-
næ ecclesiasticæ & religiosæ, ut
constat ex l. 14. & i bi Azeu. cum
alijs infinitis, quos allegat tit. 5.
lib. 3. recop. & constat ex Burgos
de Paz vbi supra, ex Dominico
Soto, in tract. de iustitia & iure,
lib. 8. quæst. 5. art. 3. licet contra-
rium & male tenuerit Pet. Due-
ñas in reg. 99. ampliatio. 5. & est
in lib. 3. regularum, fol. 244. col.
1. moti ex quâdam lege quater-
ni gabellarum, quæ est l. 9. tit. 18.
lib. 9 recop. quæ solum loquitur
in gabellis, & non est extenden-
da ad collectas, nec vñquam vi-
di, nec audiui tales Comendato-
rios collectari, nec vñquam col-

lectatos fuisse, idque etiam dire-
ctè esset contra exemptiones di-
cta religioni concessas per plu-
res Summos Pontifices, quas re-
fert, & confirmat Gregor. XIII.
Summus Pontifex fœlicis recor-
dationis, vt appareat ex eius pro-
prio motu, quod extat in noua
bullatum collectione & sumario
fol. 828. cum sequent.

Quoad alios vero maius du-
bium est, quia plures putant esse
laicas personas non religiosas, nec
ecclesiasticas, vt per Burgos de
Paz & Azeued. vbi supra, & per
Molin. lib. 1. de Hispanorum pri-
mogenijs, capit. 13. numero. 98.
Lafarte, dict. cap. 19. nu. 92. Sar-
miento de redditibus ecclesiasti-
p. 4. cap. 1. num. 13. Soto, vbi sup.
cum quo transit Couat. in. 4. de
sponsalibus. 2. part. cap. 3. num.
18. Sed verius puto personas ec-
clesiasticas esse, licet non perfe-
ctè religiosi sint ex rationibus
traditis à Nauarro in suo def-
ensorio de redditibus ecclesia-
sticis monitorio, 56. & 57. & 58.
& 62. & in eod. tract. corollario
47. num. 29. & proinde non po-
terunt collectari quod est sine
dubio ex eorum priuilegijs, &
ex usu & cœluctudine totius His-
paniæ, & quia ad has religiones
nulli alij, nisi nobiles admittun-
tur, & quia habitus eorum, eos
nobilitat, & milites sunt, vt infra
latius dicetur, idem dicendum
puto in militibus sancti Stepha-
ni & alijs militibus Ordinibus

Variarum quæstionum.

vt constat ex proprio motu Pij.
III. Summi Pontificis, qui est in
dicta collectione, fol. 429. & 161
addicti. refert alias Ordines mi-
litares, & sic communiter practi-
catur exceptis gabellis ex d. l. 9.

206 Octauo ampliat. Ut etiam si
clericus vellet sponte soluere
collectas in casibus prohibitis,
non posset, nec communitas re-
cipere, vt notat Dueñas, vbi sup.

Thom. Parpal. in repet. l. placet
versic. & tertium C. de sacrosan-
ctis eccle. notat Aegid. Thom. in
dict. tract. de collect. cap. 6. nu.
1. & 2. & cap. 2. num. 4. Sed hæc
ampliatio tunc procedit quan-
do collecta imposita est clero ab
Vniuersitate, & exactor ab eo
exigit & clericus soluit, tunc
enim non præsumitur sponte sol-
uere, sed compellus aut metu,
ne compelletur, sive rō merē gra-
tis, & sponte solueret, & de hoc
apparet, nō video cur facere nō
possit ex tit. C. de his qui spon-
te in ei munera subeunt lib. 10.

207 Octauo ampliatur. Ut etiam
coloni, & filii & familiares cleri-
ci collectari non possunt, ita te-
nent omnes in l. 1. C. de Episco-
pis, & clericis, & Thom. in dict.
tract. cap. 2. à nu. 7. & Bald. in l. 2.
C. de Episcopis & clericis, notat
Dueñas vbi supra, ampliatione
2. Sed in colonis clerci aut ecclæ-
siæ: etiam si partiarij sint, & in
conductoriibus contrarium su-
prà, in §. 2. cum pluribus conclu-
simus, & idem in emphiteota ecclæ-

siæ, & contrariū cōcludit Festas.
in d. tract. de extimo & collectis,
p. 4. c. 2. à n. 43. & in gabel. cum
plurib. contrariū concludit Par-
lad. in tract. rer. quotid. c. 3. §. 1.
n. 17. allegat tex. in l. licitatio. §.
fi. ff. de publicanis, & vestigali-
bus, & contrarium etiam cū plu-
ribus concludit Lasarte de Mo-
lin. in d. tract. de gabellis, cap. 19
nu. 27. vbi allegat Didac. Perez
Montalium, & alios: & sic pra-
cticatur, quoad famulos verò
clericu, qui cum eo viuunt, aut fi-
lios si habeant seorum bona, cō-
trarium dispositum est, in l. 22.
tit. 14. lib. 6. nouæ recopil. Imò
quod non gaudeant priuilegio
clericu: sed teneātur ad collectas
gabellas & tributa, nisi verò fa-
muli, aut filii bona non habeāt,
& sic quotidie practicatur, nec
hodie relinquitur dubitationi
locus.

Nono ampli. quod etiam si cle-
rici emant aliqua bona in exti-
mo cōmunitatis positæ & colle-
ctis per pactum generaliter obli-
gata, nihilominus libera efficiantur,
& nō possint collectari, si trā-
seat in potestatē cletici, quod Ju-
pra in forensibus cōclusimus, &
ita cū cōmuni contra se, & alia
cōmune defendit Festas. in d.
tract. par. 4. cap. 1. nu. 5. de go. § 2.
licet in c. 2. a n. 10. contrariū cel-
sante fraude defendat cū Bart. in
l. rescrip. §. fi. ff. de mune. & hon.
& hæc opinionē cōtra Bar. defen-
dit Fel. in c. ecclesia. S. Mariæ de-

con-

constitu. num. 47. Paul. in l. inter 210 debitorem. ff. de pactis, & magis communes cōtra Bart. cū Alex. Curt. & alijs dicit R̄iminald. Iunior in supra citato conf. 25. à n. 12. lib. 1. & communē etiam dicit Vellacomb. d. tit. 39. à nu. 24. & Azeu. in l. 11. tit. 3. lib. 1. recō. licet cum Bart. contrarium defēderit Veroius, conf. 150. n. 19 lib. 1. Burlatus. consl. 16. num. 10. lib. 1. sed pro nostra opinione facit hodie textus expressus, quem supra citauimus in l. 14. tit. 14. libro. 6. recopil. & hæc opinio est vera, & quotidie practicatur cōtra Bartol. vbi supr. nisi quando tributum est impositum rei, & est certum & invariabile, tunc enim tenetur soluere clericus, ex dict. l. 11. & ex notatis in dict. c. Ecclesiæ sanctæ Mariæ, & ita tenet Dueñas in dict. reg. limit. 3. qui sic est intelligendus, alias falsum diceret, & quod supra re prouabimus.

209 Ex quibus omnibus aptè inferatur quod licet fiat extimū ac registrū, de omnibus bonis, gratia melioris inditionis collectarum quod ecclesia, nec clericus non tenetur registrare sua prædia, aut bona, nec de eis extimū conficere, etiā si aliquando possent collectari in casibus de quibus infra dicetur, vt per Bart. in l. fin. §. diuus. ff. de publicanis, & vēctigalibus, & in l. fin. §. quoties 211 eo. tit. not Nil. Balb. Pr̄fes Pede ment. in consl. inserto post deci-

sionē Osas. 68. à n. 2. cūm seq. Licet videatur quod etiā exceptus, & immunis à gabellis, & collectis, teneatur facere registrū, & manifestare bona sua publicano, aut perequatori collectarum ex l. fin. §. diuus. ff. de publicanis, vbi exceptus tenetur profēsionē publicano facere, & ita tener cū Card. Iul. Ferre. in trac. de gabel. n. 172. & cū Bald. & alijs Ægid. Bosi. in sua praxi criminis. tit. de fraudantibus vectig., n. 10. Rol. de Valle, in consl. 79. à n. 90. lib. 3. vbi allegat Bald. Ferrar. Bertachin. & alios, sed tamen hæc res distinctione Bar. in d. §. diuus cōponitur, aut enim quis est notoriæ, & simpliciter exceptus ipso iure communi, vt clericus & nibilis, & res etiam exemptæ, & non tenetur registrare, sive rō sit exceptus per priuilegiū, & cum aliquibus limitationibus, & ad ista mentis, aut solum pro aliquibus rebus, & non pro alijs, & in aliquo casu, & non in alio, & tūc tenetur registrare, quia res est dubia, & requirit aliquam discussiō nem, ne gabellario, aut communitatī fiat fraus, & ita intelligitur textus in dicto. §. diuus, & ita ego semper practicauī. Cum igitur clericus, aut ecclesia sint simpliciter excepti, pro omnibus rebus suis, nullum registrum facere tenentur.

Ex quo ad praxim infertur q̄ idē erit in nobili, & alijs exceptis simpliciter à collectis pro omnibus

Variarum quæstionum.

bus bonis suis, quorū exemptio
est scripta in legibus regis, put 213
sunt, los graduados por Salamanca,
Alcalá, Bononia, y Valladolid, & in
colæ de Valderas, & alijs similes
quoad gabellas verò nobiles &
dicti exempti, eo quia nō est ge-
neralis sua emptio, tenentur sua
bona, quæ ferunt aut habēt mer-
candi, vendendi, aut negotiandi
causa manifestare gabellario, ma-
xi mē si emant ab alijs non exem-
ptis alias incident in pœnas, de
quibus in legibus gabellarum &
nouarum constitutionum, quas
dicimus, apuntamientos, & in pœ-
nas de vectuum à iudicibus pu-
blicatorum, temporibus nundi-
narum & mercatuum, & si etiā
aliquis cum gabellarijs compo-
situs sit non tenetur illis profite-
ri, nisi emat ab alijs non compos-
itus quæ nota, quia quotidie in
praxi contingit.

212 Aduerte tamen, quod licet ec-
clesia non teneatur suorum bo-
norum generalem professionem
facere, ut alij tributarij, tamē in
casu quādo sibi possit indicî col-
lecta, si petatur à perequatorib.
debet per descriptionem sua bo-
na patefacere, ex l. fin. de bonis
authoritate iudicis possidentis,
& in l. 1. §. recte ff. vñfructuarius
quemadmodum caueat, notat
Balbus vbi supra, nu. 26. & idem
in nobili, & clero, & alijs exem-
ptis: hoc tamen in pluribus locis
non practicatur, nec aliquis cō-
pellitur ad dictū registrū, vnde

seruāda est cōsuetudo loci colle
ctantis. Limitatur primo dicta
cōclusio, vt nō procedat quādo
collecta imponitur ob bonum
commune, vtile & necessarium,
non solum in communi etiam
in particulari, tām clericis, quā
laicis, tunc enim clerici possunt
collectari, verbi gratia, quando
collecta imponitur pro repara-
tione pontis, fontis, aut alterius
rei similis, qua omnes vtuntur,
vel pro lite alicuius termini, aut
past⁹, quo clerici & laici vtūtū;
tūc enim collectari ex tx. expres-
so, in d.l. 11. tit. 3. lib. 1. recop. &
facit tex. in l. ad instructionem.
C. de sacros. Eccles. & l. iubemus
& l. neminem eodem tit. l. de his
C. de Episcop. & cleric. tex. in au-
tent. de ecclesiast. tit. §. adhæc. l.
2. C. a quibus muneribus nemini
le liceat excusari lib. 10. l. ad
reparationem. C. de aqua ductu.
lib. 11. l. ad portus. C. de operib.
public. l. absit. C. de priuilegijs
domus Angustæ lib. 12. l. 2. de in-
munit. nemini concedenda lib.
10. l. 56. & 52. & 54. tit. 6. par. 1. l.
nullus. C. de cursu publico. & l. 2
C. de ex coctioni, & translatio-
ne militaris annonæ, lib. 12. totus
tit. C. de muneribus patrimonio
rum lib. 10. notat gl̄os. in c. non
minus de immunitate ecclesia-
rum, & tenent Bart in d.l. nullus
& in l. vñica. C. de mulieribus, &
in quo loco lib. 10. Bart. Bald. Sa-
lic. & alij in d. l. ad instructionē
& est communis secundum Ri-

pam in Respon. 20. Rolan. cons.
1. à nu. 1. lib. 4. Parisius cons. 25. à
num. 74. lib. 1. Franc. Marcus, de-
cis. Pedem. 68. per totam, & Bal-
bus in dict. cons. Riminald. Iun.
cons. 1. à nu. 2. lib. 1. Azeued. la-
tissime in d. l. 11. Villalob. d. tit.
39. n. 24. Nicol. Festas. in d. tract.
p. 4. cap. 1. & 2. per totum, Cor-
neus cons. 72. nu. 15. lib. 4. Tho.
in d. tract. cap. 2. à num. 44. & c. 3.
a nu. 1. cum lequent. & licet Gu-
tier, in suis practicis, quibus lib.
1. q. 3. per totam, & Remigius de
charitatiu 215 > subsidio ad finem la-
re disputando defendant quod
clericci non tenentur, nisi Con-
sulto Romano Pontifice, & quā
do laicorum non suppeditunt fa-
cilitates. Vera resolutio est cum
Luca de Pena in l. cum ad fœli-
cissimam. C. de quibus muneri-
bus, vel præstationibus nemini
se liceat excusare lib. 10. quem
refert Gutierrez ubi supra, num.
5. Auilesio ab eo etiam relato,
quando causa ob quam collecta
imponitur directè incumbit rei
publicæ, & æquæ principaliter
particularibus, ut in exemplis di-
ctis, & hoc notorium est ex natu-
ra causæ, & est non solum utilis,
& ad ornatum, sed præcisæ ne-
cessaria: tunc absque dubio, cleri-
ci tenentur, & possunt collectari
nulla licentia Pontificis requisi-
ta, sufficit si Episcopus requira-
tur, vt compellat clericos solue-
re, quando vero causa ex natura
causæ directè concernit rem pu-

blicam & non particularis, & de
utilitate & necessitate dubitatur
& non est periculum in mora,
tūc omnino consulendus est. Sū
mus Pótifex, alias clericci collecta-
ri non possunt, & hic est verus
intellectus dictorum iurium ci-
uilium, & iuris canonici, & om-
nium authorum qui confusè de
materia loquuntur, & hic intel-
lectus conuenit dictæ legi. 11.
quæ communiter sic intelligitur
& practicatur.

Ex quo vero intellectu primo
infertur, quod si aliqua opera pu-
blica, etiam si nimis utilia Con-
cilio & particularibus, absque
precisa necessitate propter orna-
tum ciuitatis, vel aliam commo-
ditatem fiant a republica, & pro-
pter ea imponatur collecta non
tenentur clericci eam soluere in
Consulatu Romano Pontifice, &
ita omnes communiter conclu-
dunt, & communiter semper pra-
cticari vidi.

Secundo infertur, quod si
etiam non tempore belli, nec in
locis finitimis, & in quibus nulla
necessitas spectatur, muri ciui-
tas vel destructi reficiantur, vel
de novo fiant, vel melius adorna-
tum fiant imponatur collecta,
quod clericci ad eam non tenen-
tur, Pontifice in Consulto, si ve-
rò fiant ob precissam necessita-
tem, vt in locis finitimis aut in
quibus ex natura rei periculum
speratur, tunc clericci tenentur,
& ita 1. lib. intelligendum est per

Variarum quæstionum

sopraditos citatus, & ita est intel-
ligenda d.l. 11. & glos. in d. lege,
ad instructionem.

217 Tertio infertur, quod si tem-
pore belli inimici obsideant ci-
uitatem, tunc quia vertitur co-
munis vtilitas & necessitas cle-
ri 219 ci tenentur vigilari pro custo-
dia ciuitatis, & pro alijs necesi-
tibus poterunt collectari, in
Consulto Rom. Pontifi. quia est
periculum in mora, si vero in-
imici procul ab sint & res dilatio-
neti patiatur, quia tunc necesi-
tas & particularium vtilitas sub
dubio pendet. Consulendus erit
Roma. Pontifex & ita intelligi-
tur d.l. 11. & qui Thomas vbi su-
pra prolixè notauit.

218 Quarto infertur, quod si tem-
pore belli milites vadant omnia
concremando, & derobando, &
debastanto, non exceptis bonis
clericorum, vel hospitentur in-
distintè, nulla facta distinctione
& laicorum & clericorum, siue
de iure, siue de facto bona con-
sumant, ut tempore belli accidit
in Italia, & in Regno Lusitanie,
& in alijs partibus. Si vniuersitas
pro redimenda molestia secum
eis componat, & pro soluendo
pretio promisso collecta in po-
nat tenentur eam soluere cleri-
ci non Consulto Roma. Ponti-
fice, & ita sunt intelligenda que
Bart. Parpalia, Mauricius, Festas.
Thom. Olaf. Balbus & alij vbi su-
pra, notarunt qui alias omnino 220
falsa forent, in his tamen regnis

id raro in præxi accidit, quia cle-
ri amilitatibus non molesta-
tur, sed suam immunitatem eis
seruant si tamen casus acciderit
seruandum esset, quod dictum
est.

Quinto infertur, quod etsi
Rex noster Philippus de consen-
su procuratorum Regni, ob ma-
ximas bellorum neccesitates ser-
uitium extraordinarium Regno
impossuerit, quod, vulgo voca-
tur, *de los millones*, non tenentur
contribuere clerici, nisi Consul-
to Roma. Pontifice, quia res di-
lationem patitur & directè eorū
vtilitatem non respicit & præcis-
am neccesitatē, sed solum pu-
blicam, & in consequentiam &
secundariò priuatam, quamuis
ego credo, quod directè, & prin-
cipaliter ambas vtilitates respi-
ciat, sed quia dubium sub esse pos-
sit, & res aliquam discussine re-
quitit, & dilationē patitur, Cösu-
lendus est Summus Pontifex: &
sic intelligitur & praticatur, li-
cer in nobilibus, & alijs exéptis
aliud sit declaratum, quia ipsi non
habent alium qui possit decla-
rare nisi dictum nostrum in vi-
ctissimum Regem Philippum, de
quo credendum est q[uod] suam pro-
piam vtilitatem rex pexit, clerici
vero cum à iurisdictione tépo-
rali sint exempti Pontificis Sum-
mi declarationem & iussum ex-
petent.

Sexto infertur, quod in pona-
tur collecta propter pontem nō

necessa-

necessarium, vel propter ornatum alicuius pontis, clerici non tenentur contribuere, si tamen in ponatur propter pontem necessarium tenentur contribue-²²¹re, etiam si pons non sit in eo loco, in quo ipsi habitant sufficit enim, q̄ sit in locis circum vicinis, & locus in quo ipsi habitant, ex eo recipiat utilitatem, & quod citato Concilio illius loci collecta imponatur à superiore propter dictam utilitatem, quæ tuc iudicatur vera esse, & ita quotidie praticatur, & multoties non obstante contradictione clericorum, iudicatum est, & leges al legatæ, clare id demonstrare videntur, quæ non distingunt, sed generaliter de pontibus loquuntur & in specie de pontibus publicis & regalibus loquitur Fran. de Aret. in dicta l. ad instrunctiones. Imo instrucción pontis iudicatur opus ad quod tenetur Ecclesia, ut per Anch. Card. Inn. Enricū Boic. in d. c. non minus, & expressè Paul. in dict. l. ad instructionem. Notandum est, ne decipient opera pietatis conficta,²²³ quod quando opus est manifestè pium & necessarium, & pro tali à iure cognitum, ut est instrucción pontis, & redemptio captiuorum, tenentur clerici & ecclesia: si vero est opus extraordinarium, quod potest esse & non esse pium & necessarium, tunc non tenentur in Consulto Romano Pótifice, non ergo sufficit opus

esse pium, sed debet etiā esse necessarium, imo & utile, & sic intel liguntur quæ Remigius ubi sup. notat in 14. & in 19. fallentijs, cū sequent. Septimo infertur quod si pro lite studij, vel nouo studio erigendo imponatur collecta tenentur clerici soluere, quia simpliciter est opus pium & necessarium: ex notatis in l. 1. ff. soluto matrimonio, & faciunt, quæ de Seminario statuta sunt in sacro sancto Concilio Trident. nisi in loco esset aliud studiū, tunc non tenentur, nisi Consulto Romano Pontifice. Octavo infertur q̄ abique dubio clerici tenentur pro collectis priuatis impositis pro particulari eorum utilitate, ut puta pro puteo viciniæ, pro ribis & fosatis, & vijs vicinalibus ad sua prædia, ex quibus percipiunt utilitatem, pro custodia, melsium, vinearum, armentorum gregum, & aliorum animalium, si & ipsi habeant, & ita sentit tx, & ibi latè Azeued. in l. 12. tit. 13. lib. 1. recop. & est l. 5. 1. tit. 6. p. 1. Gutier. late in d. lib. 1. pract. q. 4. Aduertendum tamē est primo, quod in casibus in quibus tenentur in Consulto Romano Pontifice, antequam illis collecta imponatur, deberet requiri suus ordinarius, ut licentiam præstet, qui cognito de utilitate, & necessitate, debet eā dare, & si renuat communitas solæ cū iudice potest imponere illis collectam, & ita docet Balbus ubi sup. & plu-

Variarum quæstionum

- res ex Authoribus citatis: in præxi tamen quando collecta imponitur pro pontibus & fontibus, hoc non practicatur, sed absque licentia imponitur. Secundo est aduertendum, quod antequam illis imponatur collecta debent citari, ut assistant distributioni, vt per Thom. in d. tract. c. 5. a n. 5. & supradiximus in praxi admittitur, vel quod unus pro clero nominatus assistat, vel quod detur illis sua pars, & ipsi distribuant inter se. Tertio est aduertendum, quod pro collectis de iure debent conuenire coram suo iudice, non coram seculari, vt Gu 229 tier. & Azeu. Bald. & alijs vbi sup. concludunt, licet contrarium tenuerit Thom. in d. c. 5. a nu. 8. & 11. in praxi tamen si Episcopus nollit clericus compellere, iudex secularis eos compellet arrestando bona, vt per Olanū a Gutier. allegatum, & sic semper vidi praetificari. Imo & exactores possunt pignora ex eorum domibus sumere. Et in gabellis etiam id communiter practicatur, in clero debitore gabellæ ex notatis a Lascarte, dict. cap. 19. a nu. 84. licet in iure id non procedat, nisi eo modo quo dicemus in limitatio 230 ne de clero negotiatore. Quarto est etiam notandum, quod tunc clerici aut ecclesiæ collectari poterunt, quando propria populum deficiunt ex latè notatis a Gutierrez in allegatione. 10. n. 4 & est tex. in l. 20. tit. 32. p. 3. Quin
- 224
225
226
227
228

to est aduertendum, quod licet Lucas de Penna, & alijs vbi supra dicat quod ideo clerici tenetur ad dicta munera, quia patrimonialia sunt, & rebus adherent, in principio diximus id verum nostro iure, & Canonico non esse, nisi onus certum, & invariabile rebus sit annexum, vel quando onus directo re ipsam concernit, vt in d. l. rescripto. §. fin. in alijs autem casibus, solu utilitas & necessitas attendenda sunt, non an munus sit vel non sit patrimoniale, licet iure Romanoru id attenderetur, vt in tit. C. de muneribus patrimo. Sexto est aduertendum, quod ea quæ dicta sunt in clericis, aut ecclesijs, a fortiori intelligenda sunt in nobilibus, aut alijs quantuvis priuilegiatis, etiam si priuilegia, & exemptiones admodum generalia sint ex Rolâ. latissime in d. conf. 1. lib. 4. Bursat. in d. c. 16. a nu. 22. Rim. Iun. conf. 2. per totum lib. 1. Alua. Vazq. in tract. iur. emphit. c. 17. n. 28. Otal. de nobilit. 1. p. c. 1. n. 13. Præside Thef. de cis. 167. n. 15. vbi loquitur de exceptio ex numero liberoru. Rolan. conf. 52. n. 20. lib. 1. Guid. Pap. q. 401. Id tamen intelligendum est, nisi verba priuilegij aut exceptionis sint: ita clara, præcissa & generalia, vt haec omnia comprehendat & salua ratione recti sermonis non possint, non comprehendere, nam tunc seruanda sunt verba priuilegij ex Rol. Burs. & alijs vbi supra, & sic in exemptione illo-

rum

rum de Valderas, & descendentiū Antonæ Garciae audiui consultum & practicatum, nisi ex hoc grande damnum obueniret reipublicæ, tunc enim restringendum esset priuilegium ex capit. suggestum, & ibi Abb. & omnes extra de decimis, tenentur tamē isti tunc absque dubio soluere collectas, quæ pro sua & priuata vtilitate imponuntur cum sapient vim contractus, de quibus diximus supra num. 222.

Secundo limitatur dicta conclusio, ut non procedat in clero 231 negotiator iste enim collectari poterit, quemadmodum Iacius, ut colligitur ex notatis per Felin. in cap. ecclesia sanctæ Mariæ, nu. 105. de constit. & per Abbat. Imdl. & authores in c. fi. de vita & honestat clero. & notat Berrachi. & alij quos allegat tractando de gabellis Lasarte in d. tracta. c. 19. à num. 5 i, cum sequent. & interminis notat Aegidius Thom. in d. tract. c. 6. à nu. 6. & notat generaliter cum pluribus Ignatius de Salcedo, in additionibus ad proxim Bernardi Diaz c. 55. per totū & cum pluribus interminis, notat Dueñas, vbi supra, limitatione. 11. & facit text. à contrario sensu in c. quam de censib. in 6. & quis dicitur mercator aut negotiator, vel mercari, aut negotiari, latè 233 descutit idem Lasarte vbi supra, à num. 52. & Salced. vbi sup. ex quibus colligo, veram resolutio-

nem esse, quod tūc clericus metari aut negotiari dicetur, quando vtitur contractibus, & industrijs, & diligentijs lucifaciendi causa, quibus alij, vocati negotiatores & mercatores vtuntur, non cum rebus, ex proprio patrimonio, aut functibus sui beneficij acquisitis, sed cum rebus ex aliquo contractu emptionis, & conductionis habitis lucrādī, & reuendēdī causa, verba enim secundum communem usum loquendi & intelligendi, summi debent. Hæc tamen limitatio intelligenda est, quando clericus fuit tertio monitus, & processus est contra eum in forma dicti capituli finalis, & ita declarant autores, licet in gabellis, excōmuni usu, & praxi nulla monitio sic necessaria ex Salcedo & Lasarte vbi supra, & ex l. 6. tit. 18. lib. 9. re cop. immo in gabellis sufficit unus actus negotiationis, ut per dictū Lasartem, qui non sufficeret in collectis, quia in eis, nec inuenitur à iure dispositum, nec vñquam vidi practicatum: si tamen tunc clericus ut negotiator collectaretur, posset tūc collecta exigiri a iudice seculari ex supra notatis, & latè notat Salcedo vbi sup. & facit dict. lex. 12. & ibi Azeue. & Gutier. dicta. q. 4. & hic est verus intellectus huius limitationis.

Tertio limitatur, quando bona ecclesiæ, aut clericis sunt specialiter affectu tributo, aut collectæ, ex d. l. 11. & ibi Azeu. & Due

Variarum quæstionum

ñas vbi supra, limitat. 2. Hoc tamen intelligendum est quod tributum aut præstatio est certa & invariabilis non quando incerta, prout sunt collectæ, de quo iam latè supra diximus.

234 Quarto limitatur pro collectis præteritis, quas clericus succedens in bonis secularibus & tributis affectis tenet soluere, aut bona dimittere, ut latè probat Thom. in dict. cap. 6. nu. 22. & Festas. vbi sup. Dueñas fallac. 236 24. Bartol. in l. incola. ff. ad municipales, tex. in l. Imperatores, & ibi omnes. ff. de censibus, notat Azeu. vbi sup.

235 Quinto limitatur, ut non procedat quando collecta erat indicta pro aliquibus annis, & interea aliqua res extimata, vel alibatra alicuius ex obligatis collectæ prouenit ad clericum, nam teneatur soluere pro omnibus alijs annis, vel dimittere rem, ita constat et deffendit Ægid. Thom. in d. tract. cap. 2. a num. 38. & n. 35. & 36. & cum hac opinione transit Festas. in d. 4. p. c. 2. n. 36. & Dueñas vbi supra, falla. 7. Hæc tamē limitatio intelligenda est quando venditor qui fuit obligatus, aut cuius tempore fuit imposita collecta erat obligatus pro sua persona, & bonis pro illis certis annis, & se obligauit per scripturam publicam, ut in vicis paruis solet fieri. tunc enim bona transiunt cum suo onere, in vicis vero magnis, ut supradictum est

contrarium practicatur, ac proinde quemadmodum si incola recederet non teneretur, nisi si pro anno præsenti, ut dictum est in §. 2. ita si vendat pro bonis veditis, non tenebitur nisi pro anno venditionis, & si ipse non tenetur, non tenebitur bona, nec tenebitur clericus, quia bona ad eum libera transiunt ex l. Regni supra sèpe allegata. Sexto limitatur, quando alicui clericio aliqua res legata est cum onere soluendi collectas: nā tunc tenetur soluere, vel rem relinquere, vt cū Anchar. Fel. Parpal. & alijs tenet Dueñi. vbi sup. lim. 6. Ægi. Thom. in d. tract. c. 6. nu. 19. Septimo limitatur, quando per statutum bona sunt effecta tributaria, antequāveniat in personam clericis, tūc clericus pro eis tenebitur soluere collectas quæ fuit opin. Bart. in d. l. rescripto. §. fi. quam plures sequuntur, sed contra eam est magis communis opinio, ut per Dueñi. in 9. falla. Fest. in d. c. 1. in fi. & ea supra latius confutauimus, & contra eam est expressa lex Regni, de los hidalgos, supra sèpe citata.

237 Octavo lim. Quando bona conciliorum sunt obligata cū facultate Regia alicui censui, vel tributo, vel concilium potest ea defesare, vel alienare ad aliquid seruiciū, puta delos millones, foliū, tūc enim si conciliū aliquid imponat volentibus illis bonis vti, per modum pensionis collectæ contributionis, vel sisæ, tunc si clerici-

clericus, vult uti dictis bonis, vel animalia sua in eorum pastum immittere tenetur soluere dictam collectam ex eleganti consil. Abbat. 6. per totum libr. 1. sequitur Festat. in d. tract. p. 4. §. 1. nu. 49. & Burgos de Paz, in repetitione 241 legis. 3. Tauri, 1. part. conclusio ne. 3. n. 403. vbi infinita allegat, & dicit seuandam consuetudinem, quam ego semper vidi, sic intelligi & practicari.

238 Ex quo infertur, quod cum bona conciliorum debeant expendi in soluendis debitibus, ciuitatis, aut eius negotijs, si ciuitas, fructus, aut bona ipsius ciuitatis mobilia, quæ vendere potest distribuat inter incolas, cum onere soluendi certumquid nomine prætij ad soluenda talia debita, si clericus, ut incola, vellit partem recipere tenetur talem collectam soluere ex d. consl. Abb. & sic practicatur praxis, & non debet illi dari refectio quam ipsi petere solent. 243

239 Nono limitatur, ut non procedat in clero coniugato, iste enim omnes gabellas & collectas soluere tenetur, ut per Thom. in dict. tract. cap. 6. num. 13. 244 Auend. in dict. cap. 14. lib. 2. nu. 27. late Lasarte in d. c. 19. & Dueñas limita. 10. vbi uterque allegant leges Regni, & notat Aceued. in l. 2. tit. 4. lib. 1. Recop.

240 Decimo limitatur in fratribus mendicantibus contra constitutiones sui ordinis immobilia pos-

sidentibus: nam tunc pro eis poterunt collectati, ut per Festat. in d. tract. p. 4. c. 1. nu. 33. & Thom. in d. c. 2. num. 18. & cap. 6. nu. 1. Dueñas. in dict. reg. falla. 4. vbi alios allegat.

Vnde decimolimitatur, quando collecta imponitur propter bellum, ut per Dueñas limita. 12. sed in hoc tenenda est distinctio quæ fecimus in prima limitatione.

Duodecimo limitatur, quando princeps imponit collectam vasallij suis pro fœudis, & locis, & dignitatibus quæ ab eo tenet, tunc enim si clericus ab eo fœuda, aut loca, aut dignitates seculares teneat pro illis teneretur soluere collectam, ut per Joan. Fabrum, in l. placet, num. 8. C. de sacrosan. eccles. & cum pluribus sequitur Dueñas fall. 8. & sic videmus, en las lanchas con que siruen los Obispos à su r. Iaguestad, ex antiqua consuetudine.

Decimo tertio limitatur, quando bona in fraudem collectarū essent translata in clericum, de qua fallatia late egimus in §. 2. & ponit Dueñas limit. 5. & allegat l. 59. tit. 5. part. 5.

Decimo quarto & ultimo limitatu, existente cōsuetudine, ut clerici collectentur, tunc enim securanda est cōsuetudo, ut per Bar. in l. ad collationem. C. de auro Coronario, lib. 10. quæ cum Alex. Curt. & alijs allegat Dueñas vbi sup. fa. 1. sed ego intelligo id esse verum quando cōsuetudo esset

Variarum quæstionum

inmemorialis quæ equipotent
priuilegio Pontificis: alias nō ex
notatis in dict. c. ecclesia sanctæ
Mariæ, & in c. quanquam & in
dict. cap. non minus, & idem es-
sed quando pro liberanda ciuita
te a peste imponerentur collec-
tio, tunc enim tenerentur solue-
re clerci, quod tamen intellige-
rum distinctione traddita in pri-
ma limitatione.

245 Secunda conclusio, nobiles
non possunt collectari de gene-
rali consuetudine, licet de iure sic
ita Aegid. Thomas. in d. tract. de
col. c. 7. per totum & c. 15. num.
1. & 2. & notat eleganter Petrus
Gregor. in suo sintagmate iuris
yniuersi parte 1. lib. 3. c. 8.

Et probat d. l. 14 tit. 14 lib. 6.
recopil. & plures leges in titulo
de los alcaldes de h. jos da. go, & Fe-
stal. in d. 4. par. c. 3. per totum &
Ioan. Gar. in tract. de nobilit. gl.
6. à nu. 8. quod verum est etiam
in collectis quæ iudicantur pa-
trimoniales & ratione bonorum
nam ad has de iure tenebantur,
secus de generali consuetudine,
nisi rei sint inuariabiliter anne-
xa, in personalibus vero, vel mix-
tis yilibus non tenentur, vt per
Otaloram in suo tractat de nobi-
litate, cap. vlt. per totum, Festal.

246 vbi supra. Hæc cōclusio patitur
omnes ampliations & limita-
tiones primæ conclusionis præ-
cedentis, & vltra eas limitatur
quando pendet, quæst. de nobil.
quia lite pendente compellitur

contribuere, vt constat ex legi-
bus Regijs, & Ioan. Garc. & Ota-
lora in d. tract. ad quos te remit-
to, quia est sua materia, notat
etia Auen. in d. c. 14. a nume. 23.
Limitatur etiam quādo in loco
est consuetudo immemorialis,
quod nobiles collectentur, pro-
ut en las behetrias, vt per Ioa. Gar.
in dict. tract. de nobilit. glos. 6. à
num. 14. nisi in illis qui nunquā
soluebunt, nec patres, nec au-
ex eodem num. 13. Rip. in tit. de
rescriptis responso. 4. & quantū
tempus ad præscribendam liber-
tatem sit necessarium infra dice-
mus. Limitatur etiam quando
nobilis passus est se collectari, nā
per vnum actum perditur posses-
sio, & poterit collectari, vsque-
dum obtineat in proprietate ex
eodem Garc. in dict. glos. 6. nu.
21. & 22. Hoc tamen non proce-
dit quando habet ius perfectum
puta executoriā, vel solar ex eo-
dem in d. glos. 6. num. 65. & licet
protestatio excusat a solutione
ex Bartol. in l. 1. C. de his qui spō
te munera subeunt, tamē quoad
collectas nō prodest, nec etiam
vis adhibita, nisi pars illico ius
suum prosequatur ex traddit. ab
cod. in d. num. 65. & licet nobi-
les sint exempti, non tamen exi-
mentur a collectis impositis ob-
publicas, & communes necessi-
tates, & etiam in eorum utilitatē
vt supra diximus, & interim, vi-
de Marcū, q. 457. p. 1. & q. 101. p.
2. Bellac. d. tit. 39. n. 23. Azeuc. in
d. l.

d.l. i i. a nu. 2. Cassan. in consuetud. Burg. tit. desiustices, Rub. i. §. 4. versic. & fur. num. 62. cætera de materia nobilitatis, vide in dictis tract. & quæ diximus in quæstione de salarijs. Tertia conclusio, milites sunt liberi & excusatati a collectis, hæc cœclusio est distinguenda, nam aut loquimur de militibus actu militantibus, vel veteranis, & tunc solum sunt exempti a munieribus personalibus & mixtis, non a realibus & patrimonialibus siue collectis certis, siue incertis, ut latè notat Petrus Antiboli, in tract. de munier. p. 3. principali de excusationibus munierū a nu. 78. cum seq. & sic practicatur in nostra Hispania, en soldados y hombres de armas, y Capitanes, si aliud priuilegium non beant, vel sint nobiles, nec vlla lex est in noua compilatione, quæ eos eximat, licet milites quos vulgo vocamus, hombres de armas, habeant priuilegium, ne possint compelli, aut capi in persona pro debito, aut auferri sibi arma, & quos nec tententur ad officia publica, nec ad hospitationes, lleuas, aut alia munera angaria aut perangaria, & de his vide Bacçam in tracta. de inope debitore, cap. 16. a nume. 250 84. cum sequent. Si vero loquimur de militibus, quos vulgo vocamus, Caualeros de espuela dorada, isti debent esse nobiles, & sic sunt excepti a collectis, ut latius videbis, apud Ioanné Garc. in d.

suo tract. glos. i. §. 1. a n. 51. cum sequent. Si vero loqueris de alijs, quos vulgo vocamus Caualeros pardos, ò de priuilegio, tunc de eis vidēdæ sunt omnes leges in tit. 1. lib. 6. reco. de quibus etiam latè per dictū Garc. a n. 55. cū seq. Si vero loquimur de alijs militib' quos vulgo Caualeros quātioses vocamus, de his videndæ sunt leges in d. tit. 1. & latius Burgos de Paz in conf. 45. & in conf. 46. a quibus omnibus nihil tranteri bendum est, si tamen loquimur de militibus, quos vulgo Cauelle ros, appella, qui sunt homines diuites nobiliter viuentes, ut equites deaurati, & facientes omnia quæ veri milites faciunt, isti si non probent nobilitatem abusivè milites appellantur, & de eis curandum non est, quia nulla immunitate gaudent, nec vlla lex dati potest quæ eos a collectis eximat, & hoc iure utimur & de militibus nostri temporis, qui non gaudent priuilegijs militum antiquorum, videndus est Gutierrez de juramento confirmatorio cap. 6. 2. part. Rip. in l. centurio, numero decimo. st. de vulgari. & Ioan. Vaudum quæstionum iuris libro primo, quæstione. 54.

Quarta cœclusio, domini vasalorum liberantur a collectis, ut contra Guidonē Papæ defendit Tho. in d. tract. de collectis, c. 15. n. 15. notat etiā Luc. de Pé. in l. a prouidentissima. C. de quil

Variarum quæstionum.

bus muneribus nemini se liceat excusare, lib. 10. Bald. in cap. 1. §. Marchio. qui fœudum dari possunt in vñibus fœudorum, Auen dañ. in dict. c. 14. num. 31. Festas. in d. tract. part. 4. c. 3. a num. 1. cū sequent. Hæc tamen conclusio nullo iure probatur, nec eam vñ quam vidi practicari, & in tribus, aut collectis cōtra eam tenet Festas. vbi sup. qui solummodo eam tenet, in tributis, aut collectis impositis ab vniuersitate, cu ius ipse est dominus, sed etiam in hoc cum non possit imponi sine Regis licentia, & authoritate erunt, ac si Rex imponeret, & teneretur soluere, si in loco habitet, vt incola & vicinus, & sic praetificatur: operabitur tamen esse dominum vassallorū, vt in alijs pro nobili habeatur, quia fœudum suum nobilitat possessorē, & sic liberabitur ab officijs a quibus nobiles eximuntur, & ledabitur cum nobilibus, & de capitabitur & non suspendetur furca, & in rigore prodebitis non capietur, licet hoc nunquam vide rim seruatum, a tributis vero, non liberabitur & sic sunt intelligenda quæ supra dicti notant.

252 Quinta conclusio, graduati liberantur, a collectis hæc conclusio distinguenda est, nam aut loquitur in Doctoribus, & graduatis actu legentibus in aliqua vniuersitate approbata, & tunc licet Bachalaūri sunt, liberantur a collectis ex Bart. in l. Medicos, C. de

professoribus & medicis, lib. 10 qui sic intellegit illam legē, notat latè Festas in d. tracta. p. 4. c. 3. à num. 46. & notat Baeça, in d. c. 16. à num. 44. cum sequenti. Iua. Garc. in d. tractat. de nobilitate glos. 35. num. 5. & est l. 8. titu. 31. part. 2. & sic dicunt intelligendā l. 2. tit. 14. lib. 6. recopil. quæ dicit, que los Bachilleres pechan, si es en los casos por dcrecho permitidos, aut loquimur in non legentibus & tunc si Bachalaurei sunt, non liberantur ex d. l. 2. si vero sint Doctores, aut Licenciati non liberantur, nisi graduati sint, por Bononia, Salamanca, Valladolid, graduati verò perdictas vniuersitates liberantur si actu litteras exerceant, vel legendo, vel aduocando, vel iudicando, aut sint iam veterani, vt per Iuan. Garc. in d. glos. nu. 5. cum sequenti. Auen. in d. c. 14. num. 29. & 30. & Petr. Gregor. vbi supra Aceued. in l. 8 & 9. num. 4. Gutierrez lib. 1. praetiarum quæst. 21. & 22. per totas, licet in hoc contrarium vide rim aliquando practicari, sed in iuste meo iuditio aduocati etiā, si non sint graduati in dictis vniuersitatibus, etiam si sint Doctores, ex d. l. 9. & 8. non gaudent exemptione, quidquid sit de iure comuni, & sic practicatur, & sic dicunt Aceued. & Gutierrez quidquid dicat Ioann. Garcia, vbi supra Medicis etiam ex eo quod Medicis sunt non excusantur ex dictis legibus Regijs nisi

nisi vel legant, vel sint graduati
in forma dicta, & sic etiam pra-
eticatur, licet de iure communi,
ex dict. l. medicos contrariū pos-
set practicari, & idem erit de
alijs professoribus literarum, ni-
si actu legant, quidquid Festas
ybi sup. dicat, medici tamē Prin-
cipis liberabuntur, ex dict. l. me-
dicos, quæ in hoc seruantur ex ti-
tulo de priuilegijs eorum, qui in
sacro Palatio militant lib. 12. &
ex l. 17. & 18. dict. tit. 14. lib. 6. re-
cop. idem etiam erit in Catedra-
ticis iubilatis ex l. vnic. C. de pro-
fessoribus, qui in Vrbe Constan-
tinopolitana, lib. 12. hij tamen
oēs non excusantur ab his a qui-
bus non excusantur nobiles &
clericī, ut in dictis legib⁹, & facit
ex expressus in l. 19. tit. 14. lib. 6.

253 Sexta cōclusio, Auditores Rega-
lis Consilij, & Chancellariaium
Secretarij Regis, & alij officiales
Principis excusantur à collectis,
durante eorum vita, & eius vxor
vidua, non tamen filij, ex dict. l.
18. & facit titulus de Palatinis fa-
crarum largitionum, & de agen-
tibus in rebus, & priuilegijs eorū
qui in sacro Palatio militant, lib.
12. & l. 3. C. de silenciarijs lib. 12.
Rolandus, consil. 66. num. 42. li-
bro primo, Franciscus Marcus,
quæstion. 457. prima parte, Auē
dañus dicto capite decimo quar-
to, numero vigesimo sexto, Ioā-
nes Garcia in dicto tractatur, q. l.
35. num. 39. non tamen intelligi-
tur in officialibus Chancellaria-

rum, nisi sint Auditores, atit Fis-
cales, non alij ex supradictis, nece-
tale priuilegium eis seruantur.

Septima conclusio, emphiteo-
ta Principis liberatur à collectis
ex l. i. C. de collatione fundorū
patrimonialium, lib. 1. i. sed hoc
nunquam vidi practicari solum
conductores reddituum Regalium
habent priuilegia, quæ in
legibus, del quaderno y apuntamien-
to, continentur non alia.

Octava conclusio, habentes
duodecim liberos excusantur a
collectis, text. in l. sr quis Decu-
rto. C. de Decurionibus, libr. 10.
& ibi Bart. Ang. Plat. Rebus &
alij, tex. in l. semper. §. demonstra-
tur, & ibi Bart. ft. de iure immu-
nitatis, notat Roland. dict. cons.
66. à num. 33. Cassaneus in con-
suetudinibus Burgundiae, velsi
desiustices, Rub. 1. §. 4. vñ sic &
fur, à num. 55. Aueindatus in di-
cto capite decimo quarto, nu-
mero trigesimo quarto, Thonia-
sius in dicto tractatu capite deci-
mo, à numero decimo sexto, Fe-
stadius, dicto capite tertio, à nu-
mero. 71. cum sequit. & sufficit
quod sint foeminae, & quod sint
nepotes, & quod sint legitimati,
& quod uxores duxerint, aut
nuptierint, & etiam si sint eman-
cipati, & debent esse inhumanis
tempore primæ excusationis, ut
hic omnia copiose ponit Präsi-
Anton. Thes. decil. 207. per to-
tam, & iam sic vidi practicari,
& vidi super hoc sententias, &

Variarum quæstionum

- executorias emanatas à Regia Chancellaria Vallisoletana, si tales super hoc agitetur debet agitari in dicta Chancellaria ci- tato Fiscale, ut per Auend. in 1.p. mandatorum Regalium, cap. 19 num. 26.
- 256 Nona conclusio, iudex actu iudicans excusat a collectis, ut per Bart. in d.l. Medicos. Cassan. 259 in dictis cōsuetudinibus tit. defensans, Rub. 6. §. 4. verbo, entre gens nobles, n. 12. hæc conclusio procedit in iudicibus forensibus, puta, *Corregidores en los lugares de su jurisdicion, nomas,* in alijs non practicatur, nec in locis vbi sunt originarij, & habent bona, imò totum contrarium.
- 257 Decima conclusio. Consules quos vocamus *Regidores*, non excusantur a collectis, ut per Bart. 9. glos. ibi, in l. honoré. ff. de muneri. & honori. Marc. decis. 457. num. 3. p. 1. Auen. c. 14. num. 27. Thom. in d. tract. c. 11. n. 17. vbi in n. 7 loquitur de Notarijs Pro curatoribus, custodibus non excusandis, & Festas. vbi supra, nū. 261 68. & est l. 2. tit. 25. hb. 4. recopil. quæ dicit, que *Regidores, iurados, y escriuanos, y otros officiales de Concejo* pechen, & ibi late Azeuedo.
- 258 Undecima conclusio: seculi- cet liberetur ab officijs & mune- ribus personalibus, non tamen 262 liberatur tributis & collectis, & ad hoc plures leges allegat Tho mas. in dict. tract. cap. 10. num. 3 & idem de muto, surdo, furoso,
- & podragoso & sulastico, late Iu lius Ferretus, in tract. de gabellis à nū. 490. cum sequent. & Petrus Antiboli, in tractatu de muneri- bus. 3. part. §. 2. num. 28. & in ga- bellis cum Parladoro & alijs idē tener Lasarte in dicto tractatu de gabellis, c. 19. num. 95. cum sequentibus.
- Nisi cæcus esset pauper, etiā si hostiatūm victum non quære ret, prout in §. 3. cōclusim^s, & ita est intelligendus, text. in cap. licet de censibus, & ita semper au diui, & vidi practicari, licet ipsi ob quædam mandata, & priuilegia localia contrarium generali ter vellit defendere.
- Duodecima conclusio: pau- per etiam liberatur a collectis ex l. cura. §. incipes. ff. de muneri. & honorib. Roland. dict. consil. 66. à n. 20. Auend. dict. cap. 14. n. 3. 3. Auil. in c. Prætorū cap. 34. verbo, *polres*, & facit lex. 2. tit. 17. part. 7. hanc conclusionem latè declarabimus in dict. §. 3. num. 129.
- Decimatercia conclusio: me- retrices excusantur a collectis Auendaño in dicto capite deci- mo quarto, numero. 33. Sed ego nunquam vidi practicatum hoc privilegium, nisi sint in lupa- narijs.
- Decimaquinta conclusio, ex- cusantur etiā a muneribus & col- lectis, qui per priuilegium sunt excusati, cum derogatione legū & derogatione. l. vacuatis de De- curionibus

curionibus, libro. 10. alias non valet priuilegium, ut in priuilegijs de Valderas, Antonia Garcia, & alijs, & de hoc latè agit Festas. in dict. tra statu part. 5. per totam 264 Thom. in dict. cap. 15. à num. 15. & Festas. dict. p. 4. cap. 5. & capit. 6. & 7. & an hæc priuilegia exten-
dantur ad hæredes debent inspi-
ci verba priuilegij, ut per eundem
Festas. cap. 8. per totum, & qui di-
cit se exemptum ex priuilegio
tenetur id ostendere ex l. 11. d.
tit. 14. & durante lite contribuet
ut nobilis, ex pragmatica Regis
Enrici, de qua latè agunt Otalo-
ra, & Ioan. Garc. in dictis tracta.
quorum est propriū, & peculia-
re munus, & ideo ipsis relinquo.

263 Limitatur tamen hæc conclu-
sio, ut non procedat in collectis
impositis ratione belli imminen-
tis, nam ab his non excusantur
exempti per priuilegium quan-
tumcunque verba exemptionis
sint generalia ex Dyno, Bartol.
Paul. Socin. Ias. Alexand. & alijs
in l. si ex toto. ff. delegatis. 1. & la-
tè notat Festas. in dict. tract. 4. p.
cap. 7. num. 46. Osasc. latè decis.
91. à num. 1. Rolan. conf. 1. lib. 4.
Neuizan. conf. 66. à num. 41. Par-
ris. conf. 25. num. 113. lib. 1. latif-
simè Bursat. dict. conf. 16. à nu.
48. cum sequentibus Marc. vbi
supra Communista quidam d.
tit. 39. num. 44. Id tamen intellige nisi verba priuilegorū aliud
suadeat, & intellige non liberari
á collectis, in quibus nobiles co-

tribuiunt, nisi etiā verba suadeat,
vt dictum est, & sunt hæc exem-
ptionis odiosæ, ideo restringen-
dæ, ut per supradictos.

Secundo limitatur in immu-
nitatibus & priuilegijs datis a
Principe, non a republica, nec
alio inferiore, isti enim non pos-
sunt eximere aliquem á collec-
tis, ut est tex. in dict. l. vacuatis,
& est magis communis contra
alteram communē, ut per Osas-
cum decision. 95. num. 18. Bona
cos. lib. 4. tit. 39. num. 43. Bursat.
vbi sup. Festas. d. cap. 4. num. 51.
& licet isti dicunt, quod Docto-
ri, aut medico potest concedi in-
munitas a ciuitate: hoc tamen
nunquam vidi practicatum, &
in contrarium videtur, text. in l.
2. tit. 9. lib. 7. recop. quæ dicit q
nemo possit dare exemptionem
nouus incolis, quæ etiam permi-
tebatur á dictis authoribus, & a
glo. in dict. l. vacuatis, quam om-
nes ibi sequuntur, & hoc proce-
dit etiā si per viam pacti, mutui,
aut transactionis concessisset im-
munitatem, per pactum tamen
posset se incolæ obligari ad sol-
uendum collectas pro alio, & obli-
gauit pactum illud consentien-
tes solū, & an sit usurariū positū
in fauore mutuatis resoluit Osas.
vbi sup. Decima quinta cōclusio
per præscriptionē potest quis li-
berari á collectis, hoc tamen in-
telligendum est cum distinc-
tione: nā si loquimur in tributis de
moneta forera, nullo tempore
quis

Variarum quæstionum

- executorias emanatas à Regia Chancellaria Vallisoletana, si tales super hoc agitur debet agitari in dicta Chancellaria ci-
tato Fiscali, ut per Auend. in 1.p. mandatorum Regalium, cap. 19 num. 26.
- 256 Nona conclusio, iudex actu iudicans excusat a collectis, ut per Bart. in d.l. Medicos. Cassan. In dictis cōsuetudinibus tit. de-
fensans, Rub. 6. §. 4. verbo, entre gens nobles, n. 12. hæc conclusio procedit in iudicibus forensi-
bus, puta, *Corregidores en los lugares de su jurisdiccion, nomas, in alijs non practicatur, nec in locis vbi sunt originarij, & habent bona, imò totum contrarium.*
- 257 Decima conclusio. Consules quos vocamus *Regidores, non excusantur a collectis, ut per Bart. 9. glos. ibi, in l. honoré. ff. de muneri, & honori. Marc. decif. 457. num. 3. p. 1. Auen. c. 14. num. 27. Thom. in d. tract. c. 11. n. 17. vbi in n. 7 loquitur de Notarijs Procuratoribus, custodibus non excusandis, & Festas. vbi supra, nu-
268. & est l. 2. tit. 25. hb. 4. recopil. quæ dicit, que *Regidores, murados, y scriuanos, y otros officiales de Concejo pechen, & ibi late Azeuedo.**
- 258 Undecima conclusio: securus li-
cet liberetur ab officijs & mune-
ribus personalibus, non tamen 262 liberatur tributis & collectis, &
ad hoc plures leges allegat Thom. in dict. tract. cap. 10. num. 3 & idem de muto, surdo, furoso,
- & podragoso & sulastico, late Iu-
lius Ferretus, in tract. de gabellis à nu. 490. cum sequent. & Petrus Antiboli, in tractatu de muneri-
bus. 3. part. §. 2. num. 28. & in ga-
bellis cum Parladoro & alijs idē tener Lasarte in dicto tractatu de gabellis, c. 19. num. 95. cum sequentibus.
- Nisi cæcus esset pauper, etiā si hostiatus in vietum non quæreret, prout in §. 3. cōclusim⁹, & ita est intelligendus, text. in cap. licet de censibus, & ita semper audiui, & vidi practicari, licet ipsi ob quædam mandata, & priuilegia localia contrarium generali-
ter vellit defendere.
- 260 Duodecima conclusio: pau-
per etiā liberatur a collectis ex l. cura. §. inopes. ff. de muneri. & honorib. Roland. dict. consil. 66. à n. 20. Auend. dict. cap. 14. n. 33. Auil. in c. Prætorū cap. 34. Verbo, *pelres, & facit lex. 2. tit. 17. part. 7. hanc conclusionem latè declarabimus in dict. §. 3. num. 129.*
- Decimatercia conclusio: me-
retrices excusat a collectis Auendaño in dicto capite deci-
mo quarto, numero. 33. Sed ego nunquam vidi practicatum hoc priuilegium, nisi sint in lupa-
narijs.
- Decimaquinta conclusio, ex-
cusantur etiā a muneriibus & col-
lectis, qui per priuilegium sunt excusati, cum derogatione legū & derogatione. l. vacuatis de De-
curionibus

de constit. Anton. Gab. in lib. 6.
de iure immunitatis concul. 1.
per totam, nisi soluisset per dece
nium, nam tunc præiudicat libi
in possessorio, quoad futura, ut
per Auend. d.c. 14. num. 26. latè
Festas. vbi sup. à num. 31. quoad
proprietatem verò si est exemp
tus, quis per priuilegium perdi
tur exéptio trüginta annis, si est
nobilis, & nobilitas perfetè ac
quisita, puta de executoria aut
solar, non perditur, ut per Ioan
nem Garciam, in dict. tract. glos.
6. à nu. 23. cum sequentibus. Ad
uerte etiam quod actus cōtra
rius priuilegio, qui est cōtinuus,
& non momentaneus equippo
let pluribus, ut per supradictos
quæ omnia nota, para las behc
269 trias. Decima octaua & vltima
Befestia conclusio, portio exempti quan
do collecta est debita Principi,
& est incerta & variabilis, nō pe-

rijt Principi, sed accrescit alijs se
cus si sit debita inferiori, aut est
certa, vel in moneta forera, &
hæc est cōunis opinio, vt per
Anton. Gomezium tomo. 1. de
vltimis voluntat. cap. 12. nu. 44.
Azeued. in l. 25. tit. 6. lib. 3: reco
pil. num. 7. Garc. in d. tract. glos.
1. §. 1. num. 18. & 19. & probat l.
9. dict. tit. 14. & l. 11. eod. tit. Li
cet in cōtrarium sit alia commu
nis opinio relata à supradictis,
quæ non practicatur, sed dicta
contraria.

Vltimo aduerte, quod per l.
19. dict. tit. 14. sunt sublati exem
pti, vulgo *escusados*, Monasterio
rum, & dominorum quoad ga
bellas, & collectas quoad alia
manent priuilegia, & sic practi
catur. Et cum his imponitur fi
nis huic tractatui & quæstioni
de collectis, ad gloriam Dei, & in
temeritatæ Virginis, & sanctorū.

Finis libri secundi.

and the soul being greater, had giveth
the world to Jesus & had said unto
himself I will have him to my son
and I will call him my firstborn.
And when Jesus was come up out
of the water straightway he saw the
heavens rent asunder and the spirit
of God descending like a dove and
saying This is my beloved Son in whom
I am well pleased. And when the
angels which were sent from heaven
had heard it they sang together a
great hymn saying Alleluia alleluia
alleluia Christ is risen from the dead
and by his resurrection we shall also
be raised again. And when the
angels had thus sung together a great
hymn Jesus came out of the water
and saw the angels singing together
and he said unto them Come unto me
all ye that labour and are heavy
laden and I will give you rest. And
when the people saw him coming
out of the water they said this is
indeed the prophet which was
spoken of by the prophets. And when
Jesus had come out of the water
straightway he saw the devil casting
out a man possessed by a spirit
and casting him into a herd of swine
and the swine ran into the sea
and perished. And when the
people saw what was done
they ran into the city and began
to bring unto him all them that
were sick and possessed with
devils and he healed them all
and the multitude marvelled
saying with us of this man
is indeed a prophet of God.

Time-limited

VARIARVM QVAESTIO-

num vtriusque Iuris foeliciter in-
cipit.

S V M M A R I V M Q V A E S T I O N I S

vigesimæ secundæ.

1. Nominatio an sit actus extra iudiciale? & an habeat vim contractus, posset renocari, vel vim ultra voluntatis, quid si facta est in testamento, & de donatione facta in testamento, num. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
9. Nominatio per viam contractus, an sit irrevocabilis.
10. Nominatio quid si competit ex contra etus, an possit renocari? & quid si ex testamento, num. 11.
11. Intellectus ad l. apud Ausodium de operatione legata, num. 13.
14. Intellectus ad l. cum qui certarum. §. 4. Testes singulares an probent haec sim confessionem?
15. Nominans non potest variare quando electio sortitur effectum aliter fecerit num. 16.
16. Intellectus. §. a filia de legat. 2. & nu. 17. & 18. & ibi declaratur. l. 17. 49 Electio an probetur testibus singularibus n. 50. 51. 52. 53. 54. 55.
17. Nominatio causa dotis, an possit reuocari, & declaratur tex. in l. si ego. §. 1. ff. de iure dotium. nu. 20. 21. & 22.
22. Intellectus ad l. 2. §. si pecuniam. ff. de donat. n. 23. & 24.
27. Nominatio facta ob causam matrimonij incerta personæ, an possit reuocari, num. 28. & 29.
30. Distinctio quando nominatio commis-
- sa est cum clausula nominandi, tamen in vita, quam in morte.
31. Nominatio ad emphiteosim, an redatur caduca mortuo nominato in vita nominantis? & an possit alium filium nominare.
32. Intellectus ad dictum. §. a filia, & l. apud Ausodium, & nu. 33. & 34.
34. Nominatio an possit probari duobus testibus, nu. 35. & 36.
37. Autor refert plurimi tractatus de singularitate testimoniū.
38. Singularitas quotuplex, & an testes singulares probent n. 39. 40. 41. 42. & 43.
44. Testes singulares an probent haec sim confessionem?
- Vsuram, fornicationem, adulterium, per iurium, &c. ibi & n. 45. 46. & 47.
48. Iudex an possit adhibere fidem testibus singularibus?
56. Intellectus ad tex. in l. verba. C. de testamentis.
- Q V A E S T I O
vigesima secunda.
- V Trum nominatio ad ali-
quod anniversarium, aut emphiteosim vel maioratum, pro-
betur Bb

Variarum quæstionum

betur duobus testibus, & si singu-
laribus, sive in vita, sive in morte
facta sit, & plura denominatio-
ne, & electione, & singularitate
testium.

- 1 PRO introductione quæstio-
nis præmitto, quod nomina-
tio est idem quod electio, & est qui-
dam actus extrajudicialis non pro-
priè contractus, nec ultima volun-
tas, nec legatum, nec fideicommissum,
vt est tex. elegans in l. a signa-
re. ff. de assignand. libertis, & in l. 1.
§. si assignare eodem tit. notat ele-
ganter Aluarus Velascus Lusita-
nus in suis consultationibus, con-
sultatione. 61. à num. 11. vbi dicit,
quod habet peculiarem naturam.
2 Idque apertius confirmatur, quia
deportatus incapaz alias testandi
& contrahendi, nominare, & elige-
re potest, ex l. cum pater. §. hæredi-
tatem. ff. delegat. 2. & ex l. ex facto
§. si quis rogatus. 2. ff. ad Trebelia.
notat latè & eleganter Caldas Pe-
reira Lusitanus in suis denomina-
tionibus, tract. quæst. 4. n. 7. idem
aduersus Costam, & alios in d. tra-
ct. quæst. 5. nu. 5. est igitur nomi-
natio meri facti, nihil iuris ad mix-
tum habens, & ideo in deportato
cudit, vt dictus Caldas disputat,
quod etiam fecit Velascus vbi sup.
3 num. 5. Ideoque etiam non requi-
rit præsentiam electi, nec accepta-
tionem absentis ex Bar. & Bald. in
l. vnum ex familia. §. si de falcidia,
de leg. 2. notat Antonius Gamma

Lusitanus in suis decisionibus Lu-
sitanis, decif. 173. à num. 9. Tadē
nominatio, nihil aliud est, quam
quædam extrajudicialis, animi &
voluntatis declaratio, quæ suapte
natura, nec contractum, distractū
aut ultimam voluntatem sonat,
sed solum nudam propositi decla-
rationem: potest tamen per viam
legati institutionis, aut ultimæ vo-
luntatis, vel per contractum fieri,
si nominans sola nominatione
non contentetur: sed cum tertio
contrahendo, aut agendo, vel illi
leget, donet vel promittat, vt Cal-
das aduertit in dict. tractat. quæst.
1. num. 8. & 9. & tunc assumet na-
turam actus super quo interponi-
tur, vt cum Roman. & alijs cōclu-
dit Velascus in d. consul. 61. à nu.
6. & consultatione. 102. n. 15.
6 Ex quo infertur primo, quod si
nominatio, sive ad emphitosim,
sive ad anniversarium maioratu,
aut fideicommissum fiat in testa-
mento, annullatur & reuocatur te-
stamento reuocato, vt eleganter
notat Ludouicus de Molin. lib. 2.
de Hispanorū primogenijs. cap.
4. num. 36. Anto. Gamma in d. de-
cif. 173. à nu. 1. Caldas in d. tract. q.
5. n. 35. & q. 10. n. 29. Velascus, di-
cta consultatione. 102. n. 15. & di-
cta consultatione. 61. omnes hij al-
legant consilium Romani. 171. n.
6. & 7. vbi Mandos. in additione
approbat dicta Romani, & pro eo
plures authores adducit, Roma-
nus enim allegādo plura iura aper-
tè concludit, quod quando dona-
tio

22

atio sit absente in testamento post mortem donantis, quod reuocatur reuocato testamento, & hoc ideo quia licet ex cortice verborum praeseterat speciem donationis tam, quia facta absenti, & in testamento, & post mortem donantis, ex natura actus magis appropinquit ultimae voluntati, quam contractui: & sic sequitur ipsum testamentum, & fortitur eius naturam, ut expræsse decidunt, iura à Romano allegata, atque sic erit in nominatione facta in testamento, quippe qui cum facta sit in partibus absentia, & post mortem nominatis magis assimilabitur ultima voluntati. Licet contrarium constanter defendetur quidam auditor, de quo per Gammam in dicta decisione, quia nominatio, licet facta in testamento est actus inter viuos, & contractus allegat Paul. in d. l. ynu in ex familia, & quia contractus potest fieri in testamento: & non assumit naturam testamenti, ex glos. in l. hæredes palam. §. ff. de testam. allegat Oldrald. cons. 114. per totum.

8 Sed certè fallitur Auditor, quia nominatio, ut dictum est, est quædam voluntatis declaratio informis, quæ posita in testamento habet vim testamenti, posita in contractu habet vim contractus, & Paulus in dicta l. vnum ex familia 10 solum dixit, quod nominatio erat actus extrajudicialis, & poterat probari duobus testibus, non tamen dixit an esset facta, vel nō in

testamento, nec decisio dictæ glos-
sæ, obstat, nam ut statim Deo volē-
te dicemus, procedit quando con-
tractus factus in testamento, est
purus. & merus contractus, & in
forma irrevocabili, ita quod ex
tunc sortitur integrum & perfe-
ctum effectum, ut bene, & elegan-
ter declarauit Romanus in dicto
consilio. 171. numero. 8. cuius opi-
nionem communem ibi dicit su-
us Additionator Mandosius, se-
quuntur Alexan. Iaso, Corneus,
& alij in l. cum antiquitas. C. de te-
stamen.

9. Infertur secundo, quod si dicta nominatio fiat per viam contractus obligationis inter viuos, quod etiam erit contractus, & donatione, & si electio eligenti, aut nominanti competit ex testamento & effectus eius non conferatur post mortem eligentis, sed statim debeat effectum sortiri (ut quando quis eligit seruum, aut eum statim dandum ex aliquo legato) verè sortietur naturam contractus, & donationis irrevocabilis: & non poterit reuocari ex textus in l. serui electione, vbi Bartolus Iaso, Ripa & omnes. s. f. de legat. 1. late Aluanus Velascus vbi supra numero decimo quinto, & numero vigesimo tertio, Molin. d. c. 4. à num. 23.

Sit tamen electio, aut nominatio competit ex aliquo contractu, tunc et si per viam contractus fiat poterit reuocare, & eligens poterit variare, ut resoluunt omnes su-

Variarum quæstionum

prædicti, & decisio Lusitana. 36.
per totum: & est communis om-
nium resolutio, pro qua solet alle-
gari, tex. in l. cum qui certarum. §.
fin. per quem ita Bartolus, & om-
nes ibi tenent. ff. de verbis. obli-
gatio.

11. Sed obiter notando licet attente
sæpe sèpius còsiderauetur in hoc
casu nunquam potui inuenire cò-
eludentem rationem differentiæ
inter contractus, & vltimas volun-
tates, & inter electionem proue-
niérem ex contractu, & inter pro-
uenientem ex vltima voluntate,
namque communiter a Bartol. &
Doctoribus tradditur, scilicet, q
quando electio prouenit ex vlti-
ma voluntate, facta electione sta-
tam transfertur dominium, & fit
executio a lege quæ videtur prius
fuisse traddita a Iure Consulto in
lapid Aufidum. ff. de optione le-
gata, in contractibus vero non ite-
nam facta electione dominium,
non transfertur, & quia vltimæ vo-
luntates non possunt esse impen-
denti contractus sic: hæc igitur ra-
tio concludens non est, nam vlti-
mæ voluntates impendenti etiam
sunt, quando vel dies nondum ve-
nit, nec conditio, tum etiam non
sempre transfertur dominium, vt
pote quando legatur res aliena:
præterea in contractibus, licet nō
transferatur dominium, tamen ex
eis statim, quod facti sunt nasci-
tor ius irrevocabile actionis, & ob-
ligationis, etiam si conditiona-
les sint ex vulgari. §. ex conditio-

nali, instituta de verborum obliga-
tionibus, & sic facta electione vir-
tuti contractus, purificatus in to-
tum manet contractus, ac proin-
de ex eo oritur actio, & amplius
ius exigendi. Vnde facta elec-
tione, executio fit a lege, & res inte-
gra non est, nec amplius expectan-
dum est, cum contractus ex sui for-
ma & figura, vndeque perfe-
ctus sit.

Præterea aduerto, quod Iuris-
consultus, in d. l. apud Aufidum,
non solum se fundat in supradicta
ratione, sed etiam quod facta elec-
tione consumptum sit ius eligen-
di, quæ ratio èquè in contracti-
bus militat, nam sit ibi promissio
ex duobus equis quem elegeris, si
si semel elegeris ad impletas for-
mam contractus & potestatem ti-
bi datam à promittente, quæ pri-
ma vice consumitur ex l. boues. §.
hoc sermone, vbi latè Tiraquelus.
ff. de verborum significatione,
& sic facta electione consumitur
potestas nam ad aliam elec-
tione data, non appetet, igitur
etiam in contractibus eligens,
aut nominans variare non po-
terit.

13. Quare semper putavi falsam di-
ctam distinctionem, & quæ tenen-
da non est, cui aperte contradicit
tex. in l. si stipulatus si in Stichum,
aut Pamphilum. ff. de verbis. obli-
gation. vbi data electione per con-
tractum, si creditor eligat, varia-
re non potest, nisi electio sit illi
data per verbum, volam, quod
imper-

imperfectum est, & solum ultima volitione, & traditione perficitur: contradicit etiam text. in cap. si compromissarius de electione in 6. vbi notant omnes.

14 Nec obstat tex. in d. l. eum qui certarum. §. fin. nam omissa doctrina solutione (sicilicet quod ibi electio competit ex dilpositione. l. 15 cum verius sit, ut Iurisconsult. ibi in fine insinuat, quod competit ex dispositione hominis tacita, qui cum solum stipulauerit illud, aut illud tacite videtur, vel de disse vel retinuisse electionem, cu. alias stipulatio alternativa verificari non posset, verius mihi videtur, quod ibi ideo variatio permittitur, quia contrahens non se restrinxit ad electionem fiendam per viam electionis, & voluntatis expressae, & declaratae, sed solum per viam traditionis perfectae, itaque illa potestas eligendi tacite data, non est quid consistens in verbi, & voluntate declara, sicut quando clare exprimitur, sed in solo mero facto, & traditione, ynde si que ad traditionem, nec est electio perfecta, nec expirauit potestas a contrahentibus data, nec ex natura verborum consumptum est ius eligendi, nam semper, & si verbalis electio facta sit, erit verum dicere illud, aut illud, datum non esse, & illud, aut illud datum esse, quemadmodum etiam dixit Iurisconsultus, in dicta l. si stipulatus, quando stipulatio conceputa fuit per verbum volam, quod

est imperfectum, usque ad traditionem, ac proinde licet variare, quia non est consumptum ius eligendi ante traditionem, cui ipsum verbum annetur, & ad illam respicit, & hoc manifeste demonstrauit Iurisconsultus, dum inter tacitam & expressam electionem differentiam fecit. Tum etiam, non video, quod iure probetur, quod quando electio datur a lege, licet variare, igitur absolute concludendum est, quod siue electio competit ex contractu, siue ex ultima voluntate, si fiat per viam contractus irreuocabilis, & remaneat cum ea dispositio aboluta, & perfecta, non licet amplius variare. Hoc tamen fallit quando electio non statim suum operatur effectum: sed post mortem eligentis, qui post mortem illi, quem elegerit, aut nominaverit ex certis restituere tenetur, tunc enim si ante mortem eligat, eligit ante tempus, & sic electio non est perfecta, & potest variare, immo tunc non cadit propriè electio, seu nominatio, nam testator, aut contraheas iussit, rem relinquere post mortem suam, aut tempore mortis yni ex filijs, intelligit ergo de filiis, quos tunc habet, et qualitas enim iuncta verbo intelligitur, secundum tempus verbi, ex l. in delictis. §. si de tractat. ff. de noxalibus & ex l. ex facto. ff. de vulgaritate. igitur inter illos solos cadit electio, & si in vita eligit, aut nominat, de his quos tunc habet eligit ultra commisionem sibi data

Variarum quæstionum

alios, quam inter quos possit eligere: possunt enim isti, vel mori in vita testatis, & erit caduca electio, vel unus solus remanere forsitan iam nominatus, & vana etiam erit electio cum ex necessitate illi tenetur dare, vel posset forsitan alios filios habere inter quos poterit elegere; & quibus ex prima electione ante tempus facta per iudicatur, & sic non fuit vera, nec propria electio, nec consumptum ius eligen-
di, & per consequens poterit denuo eligere, ut bene considerauit Iuris consil. in l. cum pater. §. a filia. ff. de legat. 2. qui in illis verbis incertum fideicommissi, diem & certam donationis, & cur necessit, &c. Omnes supradictas rationes considerauit, per quem tex. ita ibi tenet Bart. Bald. Paul. Mol. Cuman. & omnes idem Bart. Paul. Peralta, & alij in dict. l. vnum ex familia, per tex. ibi late Molin. in d. c. 4. a num. 23. Velascus dicta consultation. 61. & dicta consultatione. 102. per totum 20 vbi latius, & eleganter loquitur Alvarado in tract. de coniccturis ultimis voluntat. lib. 2. c. 2. a nu. 24.

Burgos de Paz, late consil. 20. a n. 13. Anton. Gomez. in l. 40 Tauri, 17 num. 49 & 50. Qui omnes id excedunt etiam si electio, aut nominatio facta sit per viam donationis factæ præsenti, & acceptanti, aut alterius contractus irrevocabilis, ut constat ex d. tex. ibi viua dona-

uit. Et exegedit etiam dictus Alvarado Velascus d. consultatione. 102 per totam etiam si nominatio sit fa-

cta per contractum onerosum do-
ti, in qua specie quilibet diceat
contrarium ex l. 17. Taut. recopilata
in noua legum collectione, tit. de
las mejoras. l. . . lib. 5. recop. & quia
quamvis actus sit sui natura revo-
cabilis fauore dotis efficitur irre-
vocabilis, vt notat Ias. in l. eius qui
§ placebat, nu. 1. ff. si cert. pet. Dec.
cons. 35. n. 5. aut 16. quos sic refert
Velascus, d. consult. 102. n. 11. sed
nihilominus ipse contarium te-
net Motus, ex quadam l. Lusitana
& ex d. §. a filia ibi, viua donavit,
vbi & si donatio inter viuos sit su-
apte natura irrevocabilis, tñ quia
continet electione ante tempus fa-
ctá, quæ luapte natura revocabilis
est, efficitur etiā revocabilis. Nec
obstet d. l. 17. quia precedit in eli-
gente iure proprio, & ex proprijs
bonis, & non ex cōmissione sibi
facta, qui ex rebus suis potest face-
re quidquid vult, & ita responde-
tur, ad aliā rationē, de qua per Ias.
Sed attentè considerando exten-
sio hæc impia, & nimis rigurosa,
videtur ne dicam falla, quæ consu-
lendo & iudicando sequenda nō
est, ne mulieres manent indota-
tæ & matiti, iē quibus & propter
quos electio facta fuit, decepti in
graui Reipublicæ dominum, & cō-
tra eā facit expressus ex. in l. si ego.
§. 1. ff. de iure dot. vbi si quis tradi-
dit alicui rē, vt sequutis nuptijs do-
tis fiat, & antequā nuptiæ sequan-
tur moriatur, licet postea sequutis
nuptijs non transcat dominium
in mulierem, aut maritum, contra
hæc-

hæredis voluntatem, qui dominus remansit conditione pendente, quemadmodū defunctus erat, nec ab illo dominum contra eius voluntatem poterat abdicari merito iuris rigore, nihilominus fauore dotis, & ex quadam æquitate, ne mulier in dotata maneat, compellitur consentire, & dominium transferre, aliter in defectum eius lex dominium ipsum transfert in maritum, nec potest hæres, pœnitere, & dationem reuocare, ecce igitur text. manifestè probantem quod licet mero iuris rigore inspe^{ct}o dominium traditione ob causam facta, ante causam sequutam manserit apud defunctum, & eius hæredem, nec posset ab eo abdicari, absque eius voluntate possetq; hæres pœnitere, quia in datione ob causam ante causam sequutam licita est pœnitentia, ex l. si pecuniam. ff. de conditione causa data, nihilominus fauore dotis, & ne mulier maneat in dotata adimitur pœnitendi licentia. & contractus remanet irreuocabilis, ligatur in praesenti casu idem erit, nam et si dominatio ante tempus facta non sit propria electu, & suapte natura 23 sit reuocabilis fauore ramen dotis & ne maritus maneat deceptus, & uxori in dotata, efficietur irreuocabilis, compelleturque eligens, vel in ea persistere tempore mortis, vel illo tunc habebitur præfata, ex dict. §. 1. in fine, qui singula^{ris} est.

21. ^{ad} Confirmatur amplius, quia

post matrimonium contractum cum titulo nominationis, seu electionis, iani res non est integra, & fieri non potest variatio sine magno tertij præiudicio, vnde admittenda non est, quemadmodum etiam non admittitur in contractibus, in nominatis quando res non est integra, & in tertij præiudicium, ex d.l. si pecuniam, & ex §. 1. eiudem legis. Facit etiam, quia ele^ctio se pultura suapte natura reuocabilis est, quia est ultimæ voluntatis actus, & ante mortem semper fit ante t^epus, vt colligitur ex text. & ibi authores in cap. 1. de se pulturis in 6. & notat Seraphini tractat. de priuilegijs iuramenti priuilegio. 150. Gutierrez in tractatu de iuramento confirmatorio, tit. de ultimis volūtati^bs, cap. 8. per totum. 8. volumine tractatum nouoru, tamen si fiat cum iuramento efficitur irreuocabilis ob virtutem iuramenti, & ne peccatum per iuris comitatur. Vnde nimili um etiā si nominatio efficiatur irreuocabilis ob fauorem dotis, & ne peccatum iniustitia, & deceptionis committatur.

Nec obstar, quod aliqui ibi dicunt quod contractus non erat suapte natura reuocabilis in casu texti, in dicto. §. 1. & fauor dotis nullam causavit irreuocabilitatem, sed solam translationem dominij, in præiudicium hæredis, aut ius compellendi, cum ad consentiendum, quia in simili casu contractum esse irre-

55
Variarum quæstionum.

uocabilem Iure Communi dixit
Iurisconsulto in l. 2. §. si pecuniam.
ff. de donationibus, vbi Iuriscons.
ait, quod quando quis donat ali-
cui pecuniā ut fiat sua si Titius Cō-
sul factus fuerit, & donās moriatur
antequam Titius Cōsul effectus
sit, nihilominus eo postea Conlu-
le existenti pecunia efficitur dona-
tarij, & donatio remanet irreuoca-
bilis: nam omissis pluribus solutio-
nibus Accursij, in d. §. 1. commu-
nis solutio est quam Batt. traddit
in d. §. i. pecuniam, scilicet, quod
procedit in donatione conditio-
nali, conditione in nullius fauorē
existente, quo casu non est locus
pœnitentiae de iure cōmuni, text.
verò in d. §. 1. procedit in contra-
ctu facto cummodo, aut conditio-
ne respiciente, alterius fauorē, aut
implementum, quo casu re inte-
graliter est pœnitentiae: sed hæc
ratio non omnino videtur conclu-
dere, nam videtur quod nulla sub
lit ratio differentiæ: tum etiam do-
natio summit vires iute antiquo à
traditione, & translatione domini-
ni, ut colligitur ex tex. in l. si quis
argentum §. penultimo. ff. de do-
nationibus: atvero tradditio pe-
cuniae in casu d. §. si pecuniam fuit
translatum dominium ante euen-
tum conditionis, ut etiam nō fuit
translatum in casu tex. in dict. §. 1.
Igitur non debebat esse irreuoca-
bilis, prout non fuit in casu tex. in
§. sequenti post dictum. §. si pecu-
niam.

24 · Tenendo tamen solutionū Bar.

-03

→ da

respondendum est his obiectioni
bus quod in d. §. si pecuniam fuit
traddita pecunia conditionaliter,
& quia pecunia, & eius dominiū
vslu consumuntur, tradditio iudi-
catur perfecta, ac si verè dominiū
esset translatum, quia iudicatur, ut
translatum ex natura ipsius pecu-
niæ, quæ vslu consumitur, & post
traditionem nihil amplius rema-
net faciendum, vnde nimis, si
donatio sit perfecta, & ad impleta
conditione pecunia efficta, sit ve-
re donatarij, & irrepetibilis. In ca-
su vero. §. sequentis, pecunia non
fuit traddita donatario ante mor-
tem donatis. Vnde nullatenus po-
tuit tradditio esse legitima & per-
fecta, quia non ex voluntate dan-
tis, quæ morte finita fuit, & cum
donatio perficeretur illo iure ex
traditione à mera voluntate do-
nantis procedente non potuit il-
lic esse perfecta (licet hodie quia
pacto nudo perficitur, perfecta es-
set.) In casu vero d. §. i. res data nō
erat pecunia. Sed alia res in qua
visus & dominium distingueban-
tur, & cum dominium non fuit
translatum non erat tradditio per-
fecta, tum etiam cū illa tradditio
non saperet donationem, sed con-
tractum innominatum, licet ex par-
te dantis esset processum ad trad-
ditionē, poterat illo iure dans, aut
eius hæres, ante quam tertius pro-
sua parte conditionem impleret
pœnitere, ex d. l. si ego, & ex d. l. si
pecuniam, & notat latè Antonius
Gomez in tomo. 2. de contractib.

15
cap.

cap.8. per totum , & Matienzo in
l.1. gl.2. tit.16.lib.5. Recop. & hic 29
est verus intellectus dictorum iu-
rium, & resolutio totius materie.

26 Nec obstat tex. in d. §. à filia, nā
non extēditur ad casum dotis , vt
fauorabilem ex notatis in l.1. ff. so-

27 luto matrimon. Imo amplius pos-
sit attentari ex d. §. 1. quod si elec-
tio facta eset ex cœla futuri ma-
trimoniū cum incerta persona nō
posset reuocari , quia adhuc mili-
tat dotis fauor, vt in illo tx. in quo
īca fuit tradditio facta. Sed hoc nō
firmo, nam contrarium in termi- 30
nis, d.l. 17. tenet Angulo in tract.
melior. l.6. glof.8. & ex tex. in d. §.
1. loquitur quādo res fuit data fu-
turo marito, ob causam futuri ma-
trimoniū, inō ibi in principio ante
nuptias sequutas permittit ipsi
danti reuocare tradditionem , li-
cet ipsius hæredi non permittat,
quare à vulgatis tradditionibus re-
cedendum, non est quas cōfirmat
d.l. 17. quā est l.1. tit.6. lib.5. reco.
ibi, con otra tercero, & qū Tello, Mo-
lin. Pelaez de Mieres, Gomez. Ve-
lazquez de Auen, & alijs commu-
nem dicit opinione, scilicet, quod
electio debet fieri ob præsens ma-
trimonium, & cum tertio Azeue.

28 in d.l. 1. nu. 40. Remanet igitur ex
his quod dicta extēsio Velasci Lu-
sitani, quam etiam tenuit decisio
Lusitana. 116. Vera non est, nec le-
quenda iudicando & consulēdo,
& ego intrepidē contra eam iudi-
carem, & electionem haberē per-
fecta tempore habili , nisi tunc iā

per sona electa mortua eset. 18
Sed vt nihil ad propositum in-
tactum relinquatur. Ad uertendū
etiam est, quod quando commis-
sio nominandi datut hoc modo,
vt nominās possit nominare, tām
in vita, quām in morte, quod tunc
idem est, ac si simpliciter nomina-
tio commissa eset, et si per contra
ētum nominans variate posset, si
per ultimam voluntatem, non ni-
si nominatio fiat in testamento, &
ita in terminis notauit Molin. vbi
sup.n.35. que m sequitur Alua. Ve-
lalcus, d. consul. i 2. n. 29. Qui omi-
nes iudicant distinctionem supra-
dictarum communem esse, quā cūm
Peralta Gregor. Lop. & alijs. com-
munē esse dixit Caldas in d. tract.
de nominat. q. 10. à nu. 83. sed eam
iam supra in pucto iuris confuta-
bimus, licet in praxi durum esse te-
cedere à communi resolutione ; à
qua tamen recedendum eset. si no-
minatio non eset simpliciter fa-
cta, led per viam contractus ir-
reuocabilis traddendo scripturam,
aut possessionem , & permitendo
non reuocare, aut alias iurādo, vel
ex causa onerosa permittendo , &
erit maximi effectus ad contractus
emphiteoticos, in quibus commu-
niter datar potestas nominandi ter-
tiā personam, tām in vita, quām
in morte: nam si pater nominet in
vita per viam contractus ir-
reuocabilis, & nominatus moriatut ante
patrem, nō poterit ulterius nomi-
nare, & emphiteosis finiet in
tuo patre, nam cū nominatio fuerit

Variarum quæstionum

rit legitima non est locus vterius nominandi, quod est singulare, si est verum. Sed nihilominus contrarium tenendum est ex eo quia emphiteosis ferè semper conceditur pro tribus personis, vna post aliam, ita quod omnes debent suo tempore gaudere fructibus emphiteosis, sic intelligitur esse de iure, quando emphiteosis conceditur pro patre & filio, ut notat per glossam & authores in l. Gallus. §. 1. ff. de liber. & posthu. & in materia emphiteosis cum pluribus cōmūnem dicit Vellacomba. Imò Franciscus Viuius, lib. 4. commu. opinio. tit. 44. num. 194. vnde mor tuo nominato in vita possessoris nominantis non remanet extinguita emphiteosis, quia deficit alia persona, quæ ea frui debet: imo nominatio efficitur caduca in utilis, & acsi nunquam facta esset, quem admodum & donatio mortuo donatore in vita donantis ex l. vnica § pro secundo. C. de caduc. tollēd. & ex §. 1. instir. quibus modis testa 32 mentia infirmantur, & ex l. non putant. §. à primo. ff. de honorū possessione contra tabulas, notat in terminis donationis, cum Paris. Alex. & alijs Rol. Valle cons. 5 s. n. 43. lib. 3. Vellac. lib. 6. commun. opinionum, tit. 46. numero secundo, & in nominato ad maiorum per contractum inter viuos irreibilem, mortuo in vita possessoris, quod possit ipse iterum nominare, notat contra Greg. Pelaez de Mier. in tract. de maiora. p. 1. q.

18. & q. 15. in fi. & cōfirmatur, quia electio non consumitur in primo actu quando nō fuit iortitus effectum ex c. si electio, &c. si compr̄missarius, de electio in 6. notat late sermone Tiraq. in d. §. hoc sermone limi. 6. & 7. & Pela. vbi sup. & licet de rigore iuris cōtrariū videtur dicēdū, vt idē Tira. aduertit tñ ex æquitate & méte partiū cōsiderata, vera est hæc resolutio, quam eleganter probat Iuriscon. in l. hæc conditio filiæ meæ in fi. ff. de conditio. & demonstratio & sic concludo, quod pater potest, iterum alium filium nominare, & quod emphiteosis non erit finita, maximè, quia quando emphiteosis conceditor cum pacto, ut post vnum succedat alius, etiā si unus moriatur, succedat alius qui remaneat, vt cum Mandosio & alijs notat Aurelius Coruulus in tract. de causis ex quibus amittitur emphiteosis, tit. de causa priuationis oblineam finitam, num. 90.

Aduerto etiam, quod licet dictus Aluarus Velascus reprehendat Molinam in eo quod dixit, q. idem est cōmittere nominationē in vita, & in morte, & committere simpliciter putans calum mixtū plus operari, quam simplicem: ego tamen in te nullā inuenio differentiam: nam si semper nominans potest nominare semper electio sit tempore habili, & est pura & perfecta electio. Vnde eligens siue nominans eligendo consumpsit ius eligendi, & non potest iterum

iterum nominare, ex d.l.apud Auffidium, & ex dict. §. hoc sermone: aduero quando electio committitur in morte, & sit ante tempus non est pura & perfecta electio, nec omnino valida, & sic eligens non consumpsit ius eligendi, quod adhuc non habebat, & potest iterum eligere tempore habili, & inter personas habiles, & sic procedit text. in d. §. a filia. Nec obstat, quod electio sola de te est variabilis, quando sortitur effectum post mortem nominantis, ex d.l. a signare, & l. 1. §. a signare, nisi fiat per contractum irrevocabilem, & non consumpsit ius eligendi, qui poterat eligere tempore mortis: nam respondetur, quod quando electio sit tempore habili, & in quo potest fieri ex commissione data statim sortitur effectum, & non est revocabilis, etiam si sit pura electio, ab aliquo mixtione alicuius contractus, ex dict. l. letui electione, & l. apud Auffidium, ac proinde quamvis commissio extendatur ad vitam, & ad mortem semper sit tempore habili, & secundum commissione, siue fiat in vita, siue in morte, unde, nisi fiat in testamento, quod sapiente natura est revocabile, statim sortitur effectum, & revocari non potest, & sic defendit Mol. ab impugnatione doctissimi Lusitani.

33 Aduerto etiam, quod quamvis Molina in n. 33. & 34. vbi supra dicat, quod adhoc ut electio facta in vita sit revocabilis requiritur, quod testator expresse det grauato com-

missionem eligendi solum tempore mortis, id tamen verum non est, nec tale sensit Iuriscon. in §. a filia, nec in dict. l. vnum ex familia, nec doctores qui dicta iura commentantur, sufficit enim quod tacite id colligatur, ex verbo testatoris, qui iussit, ut bona restituat grauatus post mortem suam illi, vel illis quos elegerit ex filiis, aut cognatis, ex hoc enim datur intelligi, quod debet eligere tempore mortis, ex illis, qui tunc erunt, & quibus restitutio nem debebat facere, scilicet illis, qui tempore dei carentis, sunt viri rei natura, qualitas enim adiuncta verbo, ut dictum est, debet intelligi, secundum tempus verbi, & sic intelliguntur iura supra citata.

Infertur tertio, quod quia dicta nominatio, nec est legatum, nec fidicommisum, nec donatio, nec contractus, sed quidam actus extrajudicialis: & declaratio voluntatis, quod potest probari duobus testibus, ita dixit Paulus Castren. in d.l. vnu ex familia, sequitur Antonius de Gamma in decisione Lusitan. 287. qui dicit, quod testes debent esse omni exceptione maiores, & deponere delibera & deliberata voluntate, argumento tex. in l. Pamphilo §. propositum. ff. de leg. 3. nec sufficeret dicere se nominaturum, ex l. fin. ff. de testame. & notat Gamma vbi supra, imo, ut dictum est multi asserebatur, de quibus per Gammam in d. decil. 173. quod etiam si fieret in testamento poterat probari duobus testibus, quia

Variarum quæstionum.

quia erat contractus, siue actus, quidam extrajudicialis, qui factus in testamento, nō mutat suam naturam, nam contractus potest fieri in testamento, & semper erit contractus, & manebit in forma contractus, & non poterit reuocari ex glos. in dict. l. hæredes Palam. §. ff. de testament. quam omnes ibi sequuntur, lequitur Ias. Corneus, & omnes in l. cum antiquitas. C. de testamentis, latè Tiraq. de retrahibili, lib. 1. §. 32. glos. vñica, num. 34. Petalt. in l. Lutius. 1. num. 12. ff. de leg. 2. Mantica de coniecturis lib. 8. tit. 1. à num. 35. Iosephus Ludovicus in communibus, tit. de testamentis, conclusi. 4. Spino, in tractatu de testament. glos. Rub. par. 1. num. 10. Hoc tamen verum nō est nisi constet quod electio facta in testamento, sit facta in forma contractus, irrevocabilis, & qui aperte sit acceptatus in dubio nō præsumitur, ultima voluntas & potest reuocari, quia sit in testamento, & ita procedunt qui supradicti dicunt, & notat Matica vbi supra.

36 Et quod electio polsit probari duobus testibus, confirmatur amplius, quia electio & nominatio, verdictum est, est quædam declaratio voluntatis, quæ potest probari daobus testibus, ut per glos. & Bartol. in dict. l. hæredes palam, & est communis contra Decium, ut per Mantica in dict. tract. tit. 15. num. 9. lib. 8. & per Mascard. in tractat. de probation. p. 1. conclusio. 485. idem Mantica lib. 12. tit. 16. à nu. 2.

& remissiūe Burgos de Paz, in l. 3. Tauri, p. 1. conclusi. 4. num. 804. & Ioseph. Ludouicus vbi supra. Secundo præmitto, quod de singularitate testium tractarūt quam plurimi in locis ordinarijs, & extraordinarijs, de quibus & de singularitate testiū, latissimè per Cazialupum, in repetitione l. admonendi. ff. de iure iurando, quæst. 8. Crotus in tractatu de testibus, à num. 130. cum sequentibus, latissimè, & melius quam alibi Ioannes Maria de Monticello, in suo singulari re portorio de testibus littera. T. versic. impugnatio testis, quia singularis, cum omnibus veritatis sequentibus, Anto. de Prato, in consil. 136. num. 45. 1. tomo. diuersorum criminalium, Zileti Plotus consil. 168. nu. 58. eo tom. Rolan. de Curte, consil. 123. num. 14. eo tomo, Joan. Bota, consil. 2. num. 24. & consil. 1. à num. 52. & consil. 32. & Gaualcan. de cis. 19. num. 23. p. 1. Ioseph. Lud. decis. 9. à num. 5. tom. 2. decisionum diuersorum, & lib. 2. latissimè in materijs ciuilibus, & criminalibus. Hippolyt. Riminal. Junio. conf. 7. lib. 1. per totum Mascard. de probat. par. 3. concl. 1192. à nu. 24. Mantica vbi sup. Cratet. conf. 73. nu. 33. & in alijs cōsilijs à supradictis citatis, & Paul. Castrensis, etiam in alijs & eleganter in materia hæresis Mascard. consil. 396. Julius Clarus in sua praxi. q. 53. t. 18. si maneras de catholicis institutionibus, cap. 64. a num. 61. Rojas de hæreticis assertione. 6. Canteras

in suis quæstionibus criminalibus
cap. x, de probatione per testes à
num. 7. Coquarr. lib. 3. variar. c. 3.
num. 4. Menoch. con. 82. à nu. 162
& 139. lib. 1. & de arbitrijs iudi-
cium, lib. 2. casu. 90. & alij infiniti
hij omnes inter se, & cum alijs ad-
modum variant de probatione te-
stium singularium, vt si eorum di-
stinctiones, & contrarietates lege 39
ris confusus, & dubius remanebis,
quare decreui pro elucidatione
materiæ, tam necessariæ, & nostræ
quæstionis sequentes elicere con-
clusiones.

38 Prima conclusio, triplex est sin-
gularitas, obstatua, diversificati-
ua, adminiculatiua, obstatua, quā
do vñus testis narrat idem factum
vno modo, & vno loco, alius idem
etiam alio, & diverso modo, vel
alio & diverso tempore, aut vñus
negat, alius affirmat, vt si vñus di-
cat Petrum occidisse hominem,
hoc loco & tempore, alius, alio lo-
co & tempore, & cum hasta, vel v-
nus quod habebat talcm vestitū, 40
alius, alium, & sic de singulis, hij
enim testes, non modo sunt singu-
lares, sed vñus contradicit alij, di-
versificatiua, quando factum est
reiterabile, de quo queritur, & v-
nus dicit de vno, alius de alio, &
vn' dicit Petru mutuasse decē loā-
ni hodie, alius dicit mutuasse decē
heri, quæ possunt intelligi diuer-
sa decē, vel vñus dicit Titiū habui-
se rem cum berta hodie, & alius he-
ri, qui possunt intelligi de diuersis
actibus, adminiculatiua, quando 41

tractatur de probando quid in ge-
nere, putâ possessionem dominiū,
aut iurisdictionem, & vñus dicit
vidisse actorem colligere fructus,
alius ingredi reī, & in ea mane-
re, alius eam locare, omnes hij co-
cludunt in genere actorem possi-
dere, & vñus adminiculatus alteri
per diuersa media.

Secunda conclusio, testes sin-
gulares, singularitate diversificatiua
nullam fidem faciunt, nec iudex
potest adhibere, vt in exemplo Su-
lannæ legitur, de quo per gl. mag-
nam in l. obearmen. ff. de testibus,
& communiter omnes vbi supra.

Tertia conclusio, testes singula-
les, singularitate diversificatiua,
etiam si sint mille, faciunt solum
semplenam probationem, sicut
vñus ex Bald. Salicet. & alijs in l.
iuris iurandi. C. de testibus, Cazia-
lupus, & alij vbi supra, vetius tamē
videatur, quod et si non faciunt ple-
nam probationem faciunt tamen
plusquam semiplenam, vt supradic-
ti dicunt. Quarta conclusio, iudex
vel ob paruitatē causa, vel ex
natura negotij, vel motus, & per-
suasus ex alijs circumstantijs in ci-
vilibus potest adhibere fidem hij
testibus singularibus ex Paul. in l.
Lutius. ff. de his qui notantur in fa-
mia in criminalibus, vel potest
adhibere torturam magnam, vñq;
ad duas, vel tres vices, vel potest
reum punire pœna arbitraria gra-
ui ex supradictis, qui in hoc con-
cordant.

Quinta conclusio, testes singula-

Variarum quæstionum.

res singularitate adminiculatiua, 44 quando agitur de probando integræ, scilicet, aliquid compositū ex diuersis partibus, vt putà possel sionē, quæ nascitur & acquiritur ex uno & diuersis actibus, dominium, iurisdictionē, & similia quæ sub se includunt plures actus, plura individua, plures species, faciūt plenam fidem, ex d. glo. magna, & ex glo. in c. nihilominus. 9. q. 3. & hanc conclusionem communem dixere Msc. Rimin. & omnes in differenter, vbi supra.

43 Sexta conclusio, testes singulares singularitate adminiculatiui quando agitur de probando officio, statu, & qualitate personæ, que omnia includunt sub se plures actus particulares, & conficiuntur ex diuersis actibus, & sunt sicut, quodlibet integræ, faciunt plenam fidem, vt si agatur de probando, qd quis est mercator, aut campor publicus, probatur si unus dicat, qd videat eum mercari, uno die, aliud alio, aliud quod habebat pergulani, aliud quod habet mentam publicam, aliud quod est expositus cambijs, aut quod habet officium dandi ad usuras, quod est esse publicum usurarium, vt per Couarr. vbi supra, aut quod est leno, lusor publicus, concubinarius publicus, infamis in honestæ vitæ, aut quod est prædicatur, dogmatizator, Hæresiarcha famosus, publicus & manifestus latro, & sic de singulis, vt per Crauetam, Hippol. & alios vbi supra.

Septima consilio, testes singulares deponentes de diuersis propositionibus hereticis, aut de diuersis contractibus usurarijs, aut de diuersis actibus fornicationis, vel adulterijs, aut de diuersis perjurijs, vel de diuersis actibus aliquius delicti, vel facti reiterabilis, (& si ex eis videatur concludi aliquod delictum in genere, dummodo ex eis non inferatur officium, status, habitus, & qualitas hominis, vt putà quod quis sit talis, qualis in præcedenti coniunctione dictu est, sed solum fecisse duo, aut tria, vel plura delicta non faciunt plenam & integræ probationem, sed solum ex eorum dictis, potest reus torqueri, vel condemnari in aliqua poena arbitraria, & ita practicatur coram Inquisitoribus heretici præ uitatis, vt per Simancas, Rojas, & Hippoly. vbi supra, licet contrarium obstinatè defendenter & dicat sic iudicatum Hippol. Rimin. vbi sup. & contrarium docuerint Craueta, & alij infiniti vbi supra, quorum opinio, vel manifestè falsa est, & quæ si vera esset destrueret, omnia quæ notantur de singularitate testimoniū, vel in intelligibile facit illud; quod appellat probari aliquem esse talem in genere, nam si vocas genus, & dialectici, quod prædicatur de pluribus differentibus specie, est ens rationis primæ intentionis, quod deducitur ab ipsis individualibus, & sic præsupponit substantiam individuam in hoc, aut acci

accidens singulare in re, quod ad hoc, ut constet debet probari duobus testibus conformibus, & sic optimus principium. Si vero vocas genus, aliquid confusum, quod elicetur ex singularibus, nihil est. Si vero vocas integrale, integrale ⁴⁶ nullum potest considerari, quod non claudat sub se plures partes, & delicta particularia, nisi ex eis inferatur qualitas, aut officium, & habitus non faciunt integrale, nec ipsa sunt quid integrale, non enim ex eo quod quis luserit vna, vel duabus vicibus est lusor, nisi frequenter & publicè id faciat, nec ex eo quod quis fecerit duos contractus, aut tres usurarios, est usurarius publicus, nisi frequenter & publicè faciat, nec quis est leno, quia vna vel duabus vicibus committerit lenocinium, nec concubinarius publicus, quia vna, vel duabus vicibus habuerit rem cum aliqua, nec dogmaticator, quia duas propositiones fallas affirmauerit forsitan secretè licet si hereticus solum de his potest affirmari, quæ commisserint duo, vel plura delicta, quæ debet bene probari, quod libet duobus testibus, nam si testibus singularibus nullum est probatum, quia de quolibet solus unus est testis qui non facit plenam probationem, ex dict. i. iuris iurandi.

⁴⁵ Ex quo constat male dixisse Simacas, quem reprehendit Rojas, ubi supra, scilicet, quod si duo testes singulares tempore & loco dependent de una falsa propositione

fit plena probatio, hoc enim repugnat opinioni eiusdem, nam illi testes nihil in genere inferunt, sed solum loquuntur de duobus actibus diuersis, in quibus cum sint singulares sunt in totum singulares.

Infertur secundo, male dixisse Paul. Crauetam, & infinitos eius aseclas, de quibus supra, scilicet confessionem debiti probari duobus testibus singularibus deponentibus de diuersis confessionibus, quia concludunt confessum in genere, est enim hoc falsum nam solum concludunt duos actus confessionis admodum diuersos, & cū in quolibet sint singulares sunt, ac si esset unus de confessione, et si esset verum, quod Paul. & alij dicunt destrueretur, celebris doctrina Bartol. & aliorum in d. l. admonendi concludentium confessionem extrajudicalem factam in praesentia partis debere probari duobus testibus conformibus, ad hoc ut faciat plenam probationem, & confessionem factam absente parte probatam duobus contestibus facere templenam, hec enim doctrinæ de nihilo seruirent, si testibus singularibus hec confessiones probarentur. Posset tum iudex si testes essent plures & optime opinios, & deponerent de pluribus, & multiplicatis confessionis, quæ quasi deducerent rem ad manifestum & notorium, vel attetis alijs circumstantijs, adhibere fidem his testibus singularibus, & probatum negotium iudicare.

Variarum quæstionum

- 48 Octava conclusio, iudex potest adhibere fidem testibus singularibus in causa criminali non ad esse actum puniédi, sed vel ad effectum inquirendi, capiendo & torquédi, vel adprobandum aliquem articulum incidentem, scilicet ad repellendum testes, vel inhabilitatem personæ ex Iulio Claro, ubi supra.
- 49 His præmissis ad quæstionem deueniendo dico, quod in terminis Guido Pap. q. 5. 44. dicit, quod ad probandum electionem sepulturæ sufficiunt testes singulares, & cum sequitur Roland. consl. 81. n. 44. lib. 2. Hippol. Rimin. Iun. dict. consl. 7. n. 64. ubi allegat Creuet. & alios Mascard. in d. 3. p. lib. 3. consl. 1. 199. a. n. 24. idem Mascard. conclusione. 1298. Gutier. de Placentia in tract. de iuram. confirm. p. 2. c. 4. in fin. tomo. 8. tractatum nouorum.
- 50 Sed quia hæc doctrina ad propositum simpliciter intellecta, suspecta est, aduetto pro eius intellectu, quod voluntas dupliciter potest considerari, vel in habitu, scilicet, quando quis habet voluntatem semper tale quid faciendi siue cogitet, siue non cogitet de actu, ita quod quando cogitat de actu faciliter, & sine difficultate & angustia exit in actum volendi, & sic intelligimus quando dicimus Petrus habet voluntatem emere talem rem, eo quia iam est determinatus & deliberata voluntas, & dicimus eum velle, etiam si dormiat & cipiimus eum habere de certi talē voluntatem, quia plures eam manifestauit, itaque ex multis retro actis non dubitamus de eius voluntate, & quando loquitur de re semper faciliter declarat suam voluntatem, & hoc est habere voluntatem in habitu, vel in actu elicito, scilicet, quia una sola vice, aut duabus declarauit suam voluntatem vel quia habet actum expræssum, & specificum volédi tale, vel tale. Igitur voluntas in habitu est quedam qualitas in anima consistens, quæ cōficitur ex diuersis actibus, ex quibus generatur habitus, & est velut quid integræ, vnde nimis si probetur testibus singularibus deponentibus de diuersis actibus, ex quibus conficitur habitus, ut dictum est. Actus vero singularis voluntatis: est quedam particulare, individuum, vnde licet possit reiterari, non dicitur probatus ille actus, cum hic, & nunc nisi probetur duobus testibus contestibus, ut dictum est.
- 51 Ad propositum descendendo nominatio, aut electio dupliciter potest considerari, vel prout includit voluntatem simpliciter, & iūc testibus singularibus probatur, quia ex eis cōcluditur habitus voluntatis, hoc est certum velle ex superadīctis, & ita concludit Cazialupus ubi supra, qui dicit quod additione hæreditatis probatur testibus singularibus, & hoc ideo, qui additione nihil aliud importat, nisi nudum consensum & voluntatem sine restrictione ad certum actum, vel prout

liber tertius, de solemnitate presumenda. 201

prout includit actum specificum declarandi voluntatem per electionem, vel nominationem, & iunc non probatur testibus singularibus, quia agitur de probando certe actu. Sed nihilominus in omni nominatione, & electione, nisi conditionaliter preferatur, concludendum est agi de solo nudo consensu, & voluntate, quæ signis, & nuntio, & quibuslibet verbis & factis potest declarari, ut latè resolutus & fundat Caldas in dict. tract. de nominatione, quest. 1. à nume. 8. 12. 20. & 22. cum sequentibus, & sic testibus singularibus potest probare, ut bene in electione sepulturæ tenuere doctores supra citati, & Guido Papæ dicit sic semper iudicatum, & hanc opinionem sequitur in hac questione quam nota, quia pluria singularia in ea videbis, a nemine unquam animaduera sa, nec excogitat.

55. 8. Fine in faciam si dixero ad praecedentia declarationem voluntatis, aut eius reuocationem duobus testibus probari, ut probatur in legge. 2. num. 39. ff. de vulgari, & est communis contra Decium, ut per Manticam in dict. tract. lib. 5. tit. 13. num. 9. & lib. 12. tit. 16. a num. 2. gloss. & Bart. in heredes palam. ff. de heredibus instituendis, Mascalcard. late in dict. tractatu conclusione. 485. part. 1. & remissive Burgos de Paz. in Tertia Tauri, parte prima, conclusione quarta, num. 804. Imo idem Caldas in dicto tractatu de nominatione, quest. 1. n.

45. affirmat, quod si testator coram duobus testibus affirmaret ex filiis nullum nominauit inquam ad emphitosim, vel maioratum, intelligitur reuocata nominatione ante facta, ex l. verba. C. de testam. Sed hoc intellige quando constat aut coniecturis probatur, quod dicit ex proposito animo reuocandi nominationem ante factam, alias in dubio constando de nominatione facta, presumitur error, & oblio uio testantis, & illa verba non officium veritati, nec nominationi ante factæ, si de ea constat, & ita probat text. expressus, in d. l. verba, & concludunt Salic. Corneus. Ial. & alij ibi licet glos. ibi in actu reuocabili per dol exceptionem voluerit intelligi reuocationem, & sic facit per Caldas, & allegat. l. i. C. de falla causa adiecta legato, sequitur Bald. ibi, sed ego ponderando verba text. semper potò persistendum in priori distinctione, quia tex. non distinguit, igitur nec nos distinguere debemus. Nec obstat dict. l. i. quia procedit quando per viam legati testator iussit a Petro non peti, quia illi soluerat, nec solum sterit verbis enuntiatius contentus, ut in praesente casu, & procedit etiam fauore liberationis, vt gl. magna ibi fatetur: tandem visis verbis dictæ legis, nullatenus mihi persuadere possum, quod ex illis verbis nullum nominauit, intelligatur reuocatio nominationis factæ, quia non adhoc verba tendunt, & ex his finitur hæc questione.

Variarum quæstionum

S U M M A R I V M

quætionis. 23.

1. Titulus \oplus solemnitas an præsumatur ex diuturnitate temporis plures trahantur, quos Author recenset. n. 2. 4. Seruitus an præsumatur.
3. Tempus an inducat obligationem, vi- de plurimum declarationem, num. 4. 4. Fimo an præsumatur et num. 50. s. \oplus 6. ubi declaratur. l. fin. C. 51. Dispensatio an præsumatur? num. 52. ad l. falcid. \oplus nu. 7. 13. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61.
8. Intellectus ad l. i. f. de fideicom. 63. Intellectus ad regulam de trienali, n. 64.
11. Intellectus ad authenticam, sed cum te- stator. 65. Professio an præsumatur? nu. 66. 67. et declaratur tex. in c. 17. Concil. Trid.
12. Titulus an præsumatur ex longa solu- tione? \oplus num. 13. declaratur l. cum de in rem de fidei, de curis, \oplus nu. 14. ubi declarantur alia iura. 75. Clericatus an præsumatur? 76. 17.
15. Declaratur l. 2. C. de dotis promissione. 78. Titulus Doctoratus, Licentiatura, ant alterius gradus an præsumatur? et an teneatur exhibere titulum? et quando possit puniri nominans (etiam cum non sit, num. 79. 80. 81. 82. 83. 84.
16. Titulus census an præsumatur ex longa solutione? \oplus num. 17. 18. 19. 20. ubi declaratur \oplus limitatur, \oplus 21.
21. Intellectus ad l. 8. tit. 15. lib. 4. Recop. \oplus num. 22. 23. \oplus an præsumatur contra Ecclesiam, \oplus contra vassalum, vide. 16. \oplus 24. 85. Notariatus an præsumatur? num. 86. 87. 88.
22. Titulus census redimibilis an præsuma- tur ex longa solutione? 88. Nobilitas an præsumatur?
26. Emphiteosis an præsumatur? \oplus num. 27. \oplus 28. 89. Titulus in re graui non præsumitur ex decennali.
29. Titulus an præsumatur, quando ius re- fuisse, \oplus contra minorem pupillum, 90. Donatio an præsumatur, \oplus remissio de vassalum, num. 30. 31. \oplus 32. 91. biti? num. 91.
33. Titulus pensionis an præsumatur, nu. 34. 92. Titulus beneficij an præsumatur? nu- 35. 36. 37. 38. \oplus 39. \oplus declaratur 93. in rebus minorum ecclesie, et alio- de reformatio, Sessione. 24. c. 13. in rebus minorum ecclesie, et alio- in Concil. Trident. 94. Titulus \oplus solemnitas an præsumatur in rebus minorum ecclesie, et alio-
40. Titulus an præsumatur ex patientia de- cennali in his quæ sunt parvi præju- dicij, \oplus declarantur plura iura, \oplus 95. 96. Mandatum an præsumatur? num. 97.
- Q. VII. AE. S. T. I. O. vigesima tercia. \oplus Vtrum

23

Q V A E S T I O
vigesima tertia.

V Trum ex cursu logi temporis
præsumatur titulus, aut soleni-
tas in titulo, vel in actu requisito.

Q uæstio hæc admodum utilis
est; & in varijs locis tractata,
sed ita confusè & cum tantis am-
bagibus, ut vix intelligas quid tenet
dum sit, & si absolute illationibus
Doctorum credas, penè totam iu-
ris peritiam destruas, ideo non abs-
te mihi visum fuit quæ sparsa sunt
in vnum colligere, & quid tenen-
dum sit: distinctis conclusionibus
manifestare, ut nulli, nec iudican-
do nec consulendo: aut legendō,
vñus paralogizandi, aut hæsitandi
locus relinquatur.

Et in primis pro maiori diluci-
datione quæstionis præmitto, q
eam tractarunt ex proposito. Batt.
Bald. Salicet. Florianus, & omnes
in l. cum de in rem verso. ff. de vñu-
ris, Abbas, Anchar. Butrio, & Ca-
nonistæ in cap. peruenit de empt.
& venditione, & in c. peruenit de
censibus, & in c. querela de electio-
ne, Ias. Curt. & Alciat. Riminal. &
omnes scribentes in l. sciendum. ff.
de verborum obligation. latissimè
Tiraq. in tractat. de præscription.
§. i. a num. 13. cum sequentibus.
Felin. in cap. sicut a num. 29. de re
iudic. & Antonius Gabriel in suis
communibus resolutionibus. lib. i
tit. de præsumption. concl. i. per ro-
tam, Cassan. in consuetudini. Bur-

gund. tit. descendens: Rubri. i. §. 2, à
num. 3. cum sequentibus, Menog.
latissimè & eleganter, in tractatu
de præsumptionibus part. i. lib. 3.
cap. 131. & 132. per totum. Mascalç.
in suo per utili de probationibus,
tract. part. 3. conclus. 1362. & con-
clusione. 1317. Balbus late in suo
tractatu de præscrip. 2. part. q. 10.
Aym. Crau. in tract. de antiqu. tēp.
2. p. c. 1. 2. & 3. & hiij omnes allegat
plures alios de quibus in discursu
quæstionis, & ex corū dictis, & verò
& fano intellectu quæstionis eliciū
tur sequentes conclusiones.

3 Prima conclusio. Tempus suap-
te natura non inducit, nec tollit
obligationem: nec si inualida est,
eam confirmat ex l. obligationum
fere. §. placet secundum commu-
nem intellectum. ff. de actionibus
& obligationibus, & ita est intelli-
gendas tex. in l. creditor. C. de vñu-
ris vbi probatur, quod est si debi-
tor per multum tempus, vñuras sol-
uerit, non ideo tenetur eas in futu-
rum soluere, quia tempus solum
non inducit obligationem, & ibi
petens in solo tempore se funda-
bat, idem etiam probat tex. in l. ope-
ris. ff. de operis libertorum, vbi ope-
re non debentur aliberto ex eo lo-
lo, quod aliquando præstitæ sint,
& de non confirmando titulo in-
ualido id probat text. expressus, in
dict. l. si certis annis, vbi constabat
quod aliquid erat promissum pa-
cto nudo, & quod erat aliquibus
& certis annis solutum, & nihil ob-
minus, illo tempore non debeba-

Variarum quæstionum

tur in futurum, quia pactum nudum erat inefficax, & non producebat actionem, & cum esset inefficax, tempore non conservabatur. Et licet Doctores quoibus per Menoch. vbi supra, se minis torqueat in intellectu illius text. putantes, eius decisionem contra iuris resolutionem, de qua per authores in l. legem quam dixisti & in l. si pacto quo pœnam C. de pactis scilicet, quod pactum nudum geminatum producit actionem, ex dictis iuribus, & quod solutio longeua habet vim geminationis, aut consensus geminati, nihilominus ipse cum Curtio Juniore & alijs duobus modis respondet, quod solutiones geminatae nihil aliud sunt nisi cursus temporis, & tempus, ut dictum est: non est modus tollendæ, vel inducendæ obligationis. Secundo respondetur, quod soluens virtute obligationis inualide nihil aliud intendit quam se liberare ab obligatione, respectu annorum pro quibus soluit, & non se obligare in futurum magis quam obligatus sit, & sic consensus qui oritur ex dict. longa solutione est limitatus respectu actus praesentis ac perinde nec est noua obligationis, nec nouus consensus confirmans obligationem in futurum nec geminatus consensus obligationis indistinctus ad praesens & futuram prout fuit obligationis & pactum, & solum executio est obligationis limitata ad

certum actum, & licet Menochius non ita se declareret, hæc declaratio sic intellecta est, vera contraria solutio, & ad quam reducuntur omnes solutiones de quibus per authores in dict. l. si certis annis. Potest aliter responderi, & vere iudicio meo, scilicet, quod illa communis assertio, quod pactum nudum geminatum producat actionem, ut omnino falsa, & nullo iure probetur nam geminatio nullum omnino vestimentum, aut iuris robur dat pacto nudo: sed arguit maiorem & intensiorem contentum. At vero ex maiori vel intensiori contentu non constitutur pactum, nullum iure ciuili, alias faciliter posset defraudari iuris institutum, de conficiendis stipulationibus, & aliis contractibus quibus ius ciuale assistebat, & posset aliquis libere per pactum nudum contrahere absque ullo delectu, quod falsum est. Tum etiam solemnitas iuris ciuilis in contrahenda requesita non potest a partibus renuntiari, ut solemnitas stipulationis, ut sentitur in d. l. cum de in rem verso col. 1. & faciunt quæ notantur, in l. nemo potest ff. de leg. 1. & in l. 1. C. quæ tentiæ sine appellatione rescindantur. At vero si ex geminacione pacti solemnitas stipulationis, cessat, parimodo per partium consensum poterit renuntiari. Nam geminatio nihil aliud arguit quam certam scientiam, & enixa voluntatem, & tacitam renuntiationem, hoc ta-

men falso est, ut ex allegatis constat, quare non in merito à communi opinione discesserunt Fortunius, Curtius Senior, & alij allegati à Montero, qui contrarium visus est sequi in d.l. legem, numer. 6. Nec obstat. l. f. C. ad legem falsidiam, ibi Cautio fuerit interposita, quæ pro communi allegatur, nam ad eam dupliciter fortunius responderet, ut per Monterum Offensem, vbi supra, primo, quod loquatur in hærede, qui per cautionem obligationis, aut Chirographum constituit se integra legata soluturum, & sic in constituto, & hærede constituentे, cautio enim vel constitutum, vel dationem fiduciostiam, aut dationem pignorum solet importare, ut colligitur ex Alciato & Rebuff. in l. habere. §. cautum. ff. de verbo. significatio ne, sed quia cautio etiam nudam promissionem importat ex l. sancimus à Rebusto allegata, nō est hęc solutio secura & diuinatoria videatur, quare secundo soluit quod ibi cautio fuit in forma solemnis facta & non per pactum nudum: hęc solutio licet diuinatoria prima facie videatur, vera est, scilicet, q. cautio ibi importat Chirographū instrumentum, vel obligationem, aut si maius promissionem, ut omnes ibi fatentur. Atvero sicut quando promissio in aliquo instrumento ab homine ponitur præsumuntur omnia solemniter acta, & sic præsumitur stipulatio ex l. sciendum cum ibi notatis. ff. de verborum

obligationibus, ita etiam quando à lege reperitur conscripta, præterea. libi non fuit facta ad deciden dum, an esset necessaria stipulatio, vel non, sed an sufficeret ad excluendum falcidiæ beneficium promittere, sicut soluere, & determinat Imperator quod sic: non tamē querit, nec determinat quemadmodum debeat esse facta promissio, & cum hoc non determinet, & Imperator generaliter loquitur per verbum cautionis, vel promissionis, debet relinquere dispositioni iuris communis, nam verba generalia legi debent intelligi, & modis facili secundum leges præcedentes, & ut minus quam fieri potest corrigant ius commune, & secundum ipsum commune ius ex notatis in l. sed & posteriores. ff. de legibus, & in l. i. C. de sacrosan. eccl. & eleganter ad propositum plura alia alegando. Hippoly. Rimin. Iunior. cons. 29. nu. 30. & 31. lib. 1. & hic est verus intellectus, d. legis ff. relinquitur ergo ex his quod secundum nostram conclusionem tempus, non inducit, nec confirmat obligationē. Nec obstat tx. in l. i. C. de fideic. vbi præstatio triennalis confirmat legatum alimentorum in utile, nam ut Bart. Menoch. & alij in d.l. cum de in tem verlo, fatentur id procedit speciali fauore alimentorum, quod Menel. in d.l. 1. extendit ad dotem & alias causas pias, fauor etiam in hoc versatur, non quod legatum ipso iure per præstationem triennalem

Variarum quæstionum.

efficiatur de valido, validum: hoc enim non demonstrat, tx. ille, sed quod ex sola præstatione trienna 10 li probetur consensus, & approba-
tio hæredis circa illud legatum,
ex qua tenetur solvere in futurū,
& æquipollit expressa approba-
tioni, quæ sola sufficeret ex l. & si
in utiliter. C. de fideicom. Igitur
tempus ibi non confirmat inuali-
dum, sed voluntas ex triennali so-
lutione conieeturata, ut tx. ibi ma-
nifestè demonstrat. Imò & atten-
tati posset, quod nullum speciale, 11
fauore alimentorum cōstituatut,
cū Imperator nudis verbis, & nul-
lam specialitatem donatibus (ibi
non minus triennio) dubium pro-
positum deciserit, nec mirum est
voluntatem, siue maius approba-
tionē ex triénio colligi, cū in iure
plures effectus distantia triennalis
operetur, quos ibi ex professo Me-
nesius copiōlē refert, nec mirum
erit quod id etiā operauerit, in ca-
su dictæ legis si certis annis cū in
eius materia consensus nudus ni-
hil aliud quam pactum nudū ope-
retur, atvero pactum nudum in
iure nullam actionem producit,
ut per se notum est in fideicōmis-
sis, vero cum illo tempore ex fide
hæredis penderent, nihil aliud ad
eorum obligatio nem, & cōfirma-
tionem requirebatur, quam nuda
hæredis approbatio, siue per pa-
ctum, siue per alium actuum, nam
si alius contractus firmior requi-
retur non ex fide hæredis pen-
derent, sed ex firmitate cōtractus,

& hoc cantant verba tex. in d.l. 1.
& l. 2. & si veritas, & l. fi. C. de fidei
cōm. & quæ ibi DD. scribunt. Ex
quo intero alium intellectū ad tx.
in d.l. fi. §. fi. ad l. falcid. Super quo
se torquent DD. ut supra vīsum
est, scilicet, quod ibi ideo cautio,
& si nudam promissionem conti-
neat sufficit, quia infert approba-
tionem voluntatis, & fidem hære-
dis, quæ sola sufficit absque vīla
stipulatione, quæ nota, quia noua
sunt, & à nemine considerata.

Nec etiam obstant iura in authē-
tica, sed eū testator. C. ad l. falcid.
& l. filio præterito. ff. de iniust. ru-
pto, & l. penul. & fi. ff. de inofficio.
testam. & l. cum fidem. C. de non
numerata pecunia, & l. sed & Iu-
lian. §. fi. ff. ad macedonianū, &
l. 2. C. si maior factus, quæ omnia
iura probant, quod contractus in
ualidi, aut inualidandi per aliquā
exceptionem possunt per compro-
bationem & consensum tacitum,
aut expressum, & per silentium lo-
gi temporis validari, nam vt Bart.
& omnes in d.l. cum de in rem ver-
so respondent, loquuntur: vel quā
do cōtractus ipso iure validus est,
sed per aliquam exceptionem in-
fauorem partium inductam, po-
test inualidari, tunc enim nimirū
si consensus tacitus, aut expressus
partiū, auferat ius excipiēdi, quod
eius fauore fuerat introductū, qui
libet enim suo fauori potest renun-
tiari ex l. si quis in cōscribendo C.
de pactis, nec id tempus operatur,
sed tacita partium renūtiatio, vel

etiam

etiam loquuntur, quando, & si nullus est nullitas, tamen est in fauorem partis introducta quæ potest illi renuntiare, ut in minore maiorum facto, dicit tex. in d.l. 2. C. si maiorum factus, & l. fin. C. cod. tit. de cuius intellectu vide Menoch. in tractat. de recip. rem. 15. a. n. 105. cū seqq. & Ceph. consl. 3 12. 3 13. 3 14. & 3 15. lib. 3. At verò conclusio loquitur de solemnitate irremissibile, ex partium placito, quæ non possunt facere ne leges in suo testamēto, aut contractu locum habeant, ut de solēnitate stipulationis, quæ tempore illo, quando de promissione agebatur necessaria erat, vel de solemnitate in alijs contractibus, & alienationibus minorum, aut ecclesiarum iequisita, quæ nec ab ipsis minoribus, nec ecclesijs, nec eorum administratoribus renuntiare poterat, & sic loquitur de nullitate à lege inducta, & à parte remissibile, & sic manet conclusio defensata.

12 Secunda conclusio, licet tēpus solum non inducat titulum, nec eum confirmet, facit tamen tempus decennale iuncta solutione decennali continua, & ex causa certa & iusta, expressa, vel relata, in ipsis solutionibus, quod titulus præsumatur conformis causæ allegatæ, aut in ipsis solutionibus expresse, vel relatæ, alias si solutionibus non essent decennales, nec essent continua, & immediata, sed vel discotinuæ, vel una pro omnibus, vel informes, & cauta non expressa, vel

relata, tunc titulus non præsumitur. Ita colligitur ex Bart. in d.l. si certis annis, dico in d.l. cū de in fē verso, & ibi late Salic. & Alber. Florian. & omnes Ias. Curt. & Rim. in dict. l. si certis annis, Menochius. Mascar. & Tiraq. Balb. Crauet. in locis supra citatis, & isti plures referunt.

Hi omnes confirmant, & deducunt hanc suam conclusionem ex singulari decisione, tex. in d.l. cum de in rem verso, de cuius intellectu late egimus in nostro lib. 1. variarum quæstionum, quæstio. 2. & ibi dictis addere possumus, quod videtur hæc conclusio, sic generaliter deducta, malè ex illo textu deduci.

Nā ibi Imperator non dixit præsumi titulum ex longa solutione, sed solummodo ideò in casu illius textus soluendas usurpas iudicauit, quia pater vel dominus longo tempore præstiterat. Vnde potius se fundat in consensu patris, qui colligitur, aut præsumitur, ex dict. longa solutione, quām ex præsumptione tituli, quem allegatum fuisse, non appareat quod amplius patet, quia in casu illius textus agebatur cum hærede patris, vel domini de in rem verso, vnde constabat de mutuo, aut de contractu facto, aut gesto cum filio, vel seruo circa principale & usurpas, alias de in rem verso, agi non posset, ex sola longeba solutione, quia præsumeretur duplex titulus primus contractus, factus cum filio

Variarum quæstionum

gesi secundus titulus promissio-
nis usurarum, & versic. à patre fa-
cta, ac proinde induceretur du-
plex specialitas quæ in iure non
admittitur, ut in l. 1. C. de dotis
promissione, & notat Bart. & Do-
ctores in l. siis qui pro emptore.
ff. de usurcation, constat igitur in
illo tex. de titulo, & sic præsuppo-
nit Iurisconsultus cum dicit cum
de in rem verso cum hærede pa-
tris, vel domini ageretur, & solum
dubitabatur de usuris forsitan pro-
missis, quia de eis non constabat,
an pater vel Dominus promis-
ser ad hocque dubium Respondet
Iurisconsultus ex Imperatoria de-
cisione, quod debent solvi, quia
solute sunt. Nec obstat quod si ti-
tulus non præsumitur malè respō-
dit Imperator, quia usuræ non de-
bentur absque stipulatione, ut di-
ctum est, in d. 2. q. & constat in ter-
minis de in rem verso, ex tex. ele-
ganti in l. si pro patre. §. sed vtrum
ff. de in rem verso, ibi, non deben-
tur usuræ, nisi promissæ per stipu-
lationem sint.

14. Quia respondetur, quod si a fi-
lio, vel eruo fuerunt in forma so-
lemni promissæ per ratificationē
tenentur ad eas ipse pater etiam
15. Si ob causam non necessariam cō-
tractus intercesserit argumento
tex. in l. si res domini. ff. de in rem
verso, immo ex ratificatione tenere
tur, pater quod iussu ex l. 1. §. ratio-
ni. ff. quod iussu, nec tunc erat ne-
cessaria stipulatio patris cum suffi-
ceret filij, ex Accursio in d. §. sed

vtrum litera. R. si igitur ratifica-
tio patris, vel domini sufficeret ni-
mirum etiam si sufficeret ipsius
decennalis solutio, ex qua manife-
stè probatur consensus & ratiha-
bitio, vnde bene deduxit Impera-
tor usurpas soluendas, quia solute
sunt, & ex eo quia solutæ sunt de-
ducitur consensus & ratihabitio
patris, prout ex dissimulatione lo-
geba inducitur remissio usurarū,
in casu tex. in l. cum quidam. §. di-
uus. ff. de usuris, & ex minori per-
ceptione usurparum promissarum
inducitur remissio residui in casu
text. in l. qui semises. ff. eod. tit. &
ex triennali solutione inducitur
consensus, & approbatio hæredis,
in casu tex. in d. l. 1. C. de fideicom-
missis, & ex præstatione usurparum
colligitur consensus, aut promis-
sio dotis conformis usurpis solutis
in casu d. l. cum de in rem verso in
fin. ex eo quia in doto non requi-
ritur stipulatio sed sufficit pactum
nudum, & nudus consensus fau-
re dotis, & ex promissione usurpa-
rum cum relatione dotis promis-
sæ inducitur promissio dotis in
casu tex. in l. 2. C. de dotis promis-
sione, de cuius intellectu egimus
in d. quæst. 2. Igitur in d. l. cum de
in rem verso titulus primus, & so-
lum de in rem versione litigaba-
tur, & hæredes eam negabant cau-
sam quæ non necessariam patris,
vel domino dicebāt, nec clarè de
tali versione constabat, ideoque
Imperator ex longa solutione pa-
tris eam colligit, & deduxit con-
sen-
sus

sensum patris, qui versioni, vel ius
suit equipolet, ex d.l. si res ac pro-
inde iussit in futurum usuras sol-
ui, quare Imperator non iudica-
uit, ex præsumptione tituli, quia
hoc non constat, sed ex rei verita-
te, & consensu apertissime ex di-
ctis solutionibus probato, & hic
videtur verus intellectus ad illum-
tex. quem antiqui, ut Salic. & alij
à Menoch. relati, aliquātulum sen-
sisse videntur, licet nullus eorum
sic exposuerit, & ideo à Menoch.
& alijs repræhensi sunt, & si verus
est plura cessant, quæ à Doctori-
bus inferuntur licet id, quod de 17
causa specifica alleganda & proba-
da dicunt, non cessat, nam id etiā
aperte confirmat tex. in d.l. in fin.
iuncta, d.l. 2. C. de dotis promissio-
ne, & admodū rationabile est, ut
actus ex quo colligitur consensus
sit certus, & firmus, & non incer-
tus, aut in formis, nihilominus ta-
mē in hoc casu admodum dubio
propter eius autoritatem sequē-
da est communis opinio, quæ hāc
secundam conclusionem aproba-
bit iudicando, & consulendo.

16. Ex quadeducitur in praxi, quod
ex longa ac decennali solutione
annalium præstationum, aut cen-
suum, qui præstantur in recogni-
tionem dominis, quos vulgo, fue-
ros, præsumuntur titulus census, & te-
netur censuarius in futurum sol-
uere, & ita deducunt omnes in d.
I. si certis annis, & in terminis Ber-
trandus, conf. 277. n. 3. lib. 3. & co-
sil. 296. num. 2. lib. 3. & conf. 116.

lib. 1. Mascardus latè in d. tract. d. 1
p. conclus. 279. Paris. latè consil. 7.
n. 1. lib. 4. & consil. 26. num. 21. lib.
1. & consil. 27. num. 71. lib. 3. & con-
sil. 35. nu. 28. lib. 2. latè Iacobus Be-
netus in tractatu de annua præsta-
tione. 2. p. q. 10 cum sequentibus.
Benedictus Bonnius in tractatu
de censibus art. 41. Bardus in tra-
ctatu de tempore utili. c. 18. nu. 9.
Bursatus consil. 27. num. 6. lib. 1. &
omnes hij concludunt, quod de-
bent allegari & probari qualitates
de quibus in conclusione præce-
denti.

Aduertendum tamen est pri-
mo, ad hanc ampliationem, ut nō
procedat contra ecclesiam cui cē-
sus annuus solutus est ob decimas
vel alia bona ecclesiæ prohibita
alienari per ius commune & ex-
trauagates, Pauli Beneti, Iulij. III.
Pij. III. & V. & aliorum Pótificū,
de quibus in Bullario magno, &
apud Rodoan. in tractatu de aliena-
tione rerū ecclesiasticarum in
fine, in his enim quia materia tua-
pte natura est prohibita, & resi-
stunt dictæ extrauagantes, nisi cū
solemnitatibus ab eis denūtiatis,
& ne defraudentur dictæ extraua-
gantes in magnum ecclesiastū dā-
num, nihil operabitur dicta tituli
præsumptio, ut dictum est in d. q.
2. & colligitur ex authoribus ibi
citatis maximè ex Caualcano, &
Alex. Raudensi, & latius fundabi-
tur, quando de emphiteosi præsu-
menda, aut tituli solemnitatibus,
in discursu quæstionis agemus.

Variarum quæstionum

- 18 Nec etiā operabitur contra eccl̄iam, quæ censum annum soluit spatio decennij, non enim præsumitur titulus ne defraudentur dictæ extrauagantes, ex eo quia prohibita alienatione, prohibetur etiam censum cōstitutiones, aut venditiones, ut constat ex ipsis extrauagatibus, & ex his, quæ in proprijs terminis notauit late dictus Rodoan. in d. tract. tit. de rērū eccl̄asticarum, Rub. 16. per totā.
- 19 Aduerte etiam quod licet titulus non præsumatur contra eccl̄iam, atamen, quando census annuus soluitur ab eccl̄ia respectu rei certæ illi censui affectæ, quem censum realem vocamus, datur in eo petitorum & possessorum, ac proinde non solum ex possessoione decennali, sed etiam ex biennali constituitur quis in possessione censum percipiendi, etiam contra eccl̄iam, vt diximus in dicta quæstione. 2. & colligitur ex cap. quærellam de electione ibi allegato, nisi quando præsumptio est contra possidentem, nam tunc absque exhibitione tituli, hæc possesso nihil prodest, vt ibi cum Carolo Molino diximus, & notat Bart. in d. l. cum de in rem verso, & infra late dicemus, & constat ex c. ad decimas, de restit. spol. & ex c. i. de præscrip. in 6. & ex c. cum personæ de priuileg. in 6. Aduertendum etiam est, quod hæc præsumptio tituli ex decennali solutione non operabitur in fauorem dñi vassallorum, contra cius vassallū, à quo dñs per decenniū exegit annuas præstationes, tū quia præsumuntur per vim extortæ, nā contra dominos vassal lorū semper præsumitur vis violētia & metus, ex his quæ Innoc. & alij notant in regula quod latēter de regul. iur. latissimè in terminis Burg. de Paz. consl. 15. n. 29. & Ioā. Gar. in tract. de expens. & melior. c. 9. n. 2. & 3. Auend. in 2. p. mādat. regal. c. 4. per totum, Gutier. practicar. quæst. lib. 1. q. 93. Padilla. l. 2. n. 34. C. de seruitutib. & Aqua. Gre Lop. in l. 6. tit. 25. glos. magna. p. 4. Couar. in regul. possessor. 2. p. §. 4. num. 1. & 5. Menchac. controuersiarum illustrium, c. 83. nume. 27. Auil. in c. Prætorium, c. 24. ver. titulo, & ver. præscription. Azeu. in l. 8. tit. 15. lib. 4. recop. n. 7. & 8. Salazar in tract. de vſu & cōsuetudine c. 10. nu. 36. Tum quia res est grauiissimi præiudicij, & arguit vassallagium & subiectionem, vnde necessarij erant triginti anni ex Battulo communiter recepto, in dict. l. cum de in rem verso, hodie vero ex disputatione. l. 8. titu. 15. lib. 4. Recopil. ad præsumptionem tituli, & ad obtinendum in iudicio possessorio sunt necessarij quadraginta anni, & cessat omnino nostra conclusio, & extensio, & disputatione dicti c. quærellā, vt per Auē. ybi supra, & Salazar, Burg. de Paz & alij sequuntur ad obtinendū vero in iudicio petitorio est necessariū tps immemoriale cū qualitatibus, de quib⁹ in d. l. & his probatis cessat præsumptio metus, & violētia,

nec est necessaria probatio libertatis, ut benè contra Gregoriū ad uertit Gutierrez ubi supra, & Ioa. Garc. n. 23.

Sit tamen constaret, quod per decennium vassallus soluerit aliquam annuam præstationem, vel censum domino, non ut vassallus, nec ut meram impositionem, sed respectu alicuius terræ, aut posse sionis, vel laborati, ut dicimus in foris, tūc cessaret præsumptio meatus, & solutio suapte natura iusta, & absque fraude videretur nullum que notabile grauamen & vassallagium importaret ac proinde decennium ad præsumendum titulum sufficeret ex Barto. ubi supra, Bald. in d.l. si certis annis, & Decio, conf. 146. col. 2. & alijs infinitis à Burgos de Paz allegatis, dict. conf. 5. num. 20. sic limitans. d. l. 8. quæ fuit pragmatica in Madritensi conuētu ab Imperatore maximo condita. Quam tamen declarationem ego intelligere, veram, quando ultra decennalem solutionem concurrerent, alia inditia in fauore domini, scilicet, quia apparebat laborerium illud fuisse suum aut maiorum suorum, saltem ex publica voce & fama, aut quod erat fama tituli, vel viuis testis de titulo, vel dominus habebat alios census & foros similes, solitusque etiam esset bene tractare subditos, nullaque litigia inter eum & vassallos interfuerint pro iure solariagi, aut censibus & iuribus dominicalibus, aliter si hæc

omnia cessasset, nō obtineret dicta lógeba solutio ad titulum præsumendum, maximè si lis esset inter dominum & vassallos superdictis césibus vel alijs iuribus dominicalibus, vel esset solitus seuire in subditos, vel alia contra eum fuisset suspicio, ex authoribus citatis à supradictis, & sic semper consului, & in supremo Regis nostri Consilio vidi semper in causis arduis, inter dominos & vassallos, & audiui semper iudicatum. Præterea aduerte ad id quod supradiximus de ecclesia, quod contra id quod supradiximus supra, nu. 17. & 18. tenuerunt Alex. Ias. Rimin. Salicet. Decius & alijs relati a Menochio dicta præsumptione. 131. nu 61. & eorum opinionem defendit ipse Menoch. ibi, sed ego huic opinioni adherere non possum, licet à tantis authoribus approbatam viderim, quia alias defraudarentur facili modi dictæ extauagantes, & quia resultauit in magnum ecclesiarum præiuditiū & magis inclinarem in opinionē Canonistarum, de qua per Butriū in cap. peruenit de censibus & latissimè Mascard. in d. tract. p. 1. conclusione. 279. & 280. licet ipse confusè procedat, nec ratio Menoch, quod non solum præsumatur titulus, sed etiam solemnitas tituli in aliquo concludit, nam semper petit principium, hoc enim est q; querimus, quare præsumatur titulus solemnis, & semper reducendi sumus, velimus, nolimus, ad cōclu-

Variarum quæstionum.

clusionem à Iureconsulto deduc-
tam in d.l. cum de in rem verfo,
quæ limitanda est cōtra ecclesiās,
ne ex eius decisione perueniatur
ad suorum bonorum & iurium fa-
cilem, & minus solemnem distra-
ctionem contra iura canonica:ma-
xime, quia dictæ extrauagantes,
contractibus resistunt, & quando
lex resistit contractui, & præsump-
tio est contra possidentē, non ob-
tinet, dicta lex cum de in rem ver-
fo, ut Bartol ibi Salicet. Menoch.
Malcard. & omnes fatetur, fateor
tamen quod in fauorem ecclesiæ
& contra priuatum eius libellariū,
aut censuatarium benè obtinet di-
cta tituli præsumptio, ut ex dictis
constat.

25 Secundo deducitur id quod in
fato quotidie versatur, scilicet, ex
solutione decennali anouarū præ-
stationum ex causa census redimi-
bili præsumi titulum solemnē cē-
sus informa extrauagantium, Mar-
tini, Calixti, & Nicolai, & Pij. V.
Summorum Pontificum, quod la-
tē defendimus in d.q. 2. & in pro-
prijs terminis tenuerunt Iacobus
Bengtus, & Benedictus Bonius, vbi
supra Carolus Molineus, & Coua.
in d.q. 2. citati, & expressijs, & me-
lius Follerius in tract. de censibus,
& praxi centuali, tom. 6. tractatuū
npuorum, par. 2. tol. 146, vbi quid
iudicandum sit in petitorio, & pos-
sestorio ostendit, & licet ibi in pun-
cto iuris istam opinionem veriore
esse diximus, nihilominus contra
hanc deductionem tenuimus, &

nunc tenemus, imo in puncto ia-
ris eam nunc falsam existimamus,
quia census redimibiles suapte na-
tura sunt suspecciosimi, & similes
contractibus usurarijs, & per se, &
simpliciter prohibiti, & quibus re-
sistunt dictæ extrauagantes, nisi
fiant in forma ab eis traddita, vn-
dē præsumptio est contra petere
tales census, ex qua præsumptio-
ne non obtinet in eius favore de-
cisio text. in d.l. cum de in rem ver-
fo, ut ex doctrina Bart. communis,
vbi supra conclusimus, & ex hoc
fundamento hanc opinionem te-
nuit Verginius Voctatus, de Cin-
gulo in loco citato, in margine di-
cta quæstionis secundæ, & tenuit I
Modernus Salaçar ibi citatus, &
qui contrarium tenuerunt, excep-
to Molinco & Folertio, solū loqui-
ti sunt in annuis præstationibus
simpliciter, in quibus nihil suspe-
ctum interminiscetur, & in d. q.
diximus inconuenientia, quæ re-
sultarent, si vera esset dicta prima
opinio, & in praxi seruaretur, quā
post illam quæstionem scriptam
intellexi non practicari, nec serua-
ri in supremis tribunalibus, & con-
tra eam vidi iudicatum; sed postea
in gradu remissionis reuocata fu-
lens, & iudicatum in iudicio pol-
lestorio, sed in petitorio obtinet
nostra opinio, in quadā cœla ver-
tente inter quosdam incolas hu-
ijs vīllæ sancti Facundi, in qua ego
fui aduocatus, & reuocata fuit len-
tentia cōtraria iudicis huius loci,
qui ex dict. l. cum de in rem verfo,
fuit

fuit motus ad sic iudicandum, atque Aduocati iuniores eam pro vevillo ferunt in similibus, & omnibus causis, non percipiētes, nec callentes in praxi eius decisionem, & quod ut infra dicitur apud doctos, & quos, & bonos iudices, raro obtinet dispositio dictæ legis, nec secundum eam iudicatur, quod cū Cabalcano afferimus in d. quæst. 2. intelligo tamen, nisi alia concurrant, ut ibi diximus, tum etiam, quod decennalis solutio spectanda magis erit, quam patientia, & secundum casuum exigētiam magis præsumitur titulus ex ea, quam ex patientia: de quo infra Deo volente latior erit sermo.

26 Tertio deducitur, quod ex dicta solutione decennali præsumetur titulus emphyteosis cōtra emphyteotam soluentem, & contra dominum recipientem, ut constat ex hijs, quæ latissimo sermone Mascardus concessit in dict. tract. part. 2. conclusi. 603. per toram, & notat in terminis Decius consi.

284. nu. 3. Aluarus Valalcus in tractatu de iure emphyteotico part. 1. quæst. 7. nu. 33. & Guillerm. Rodannus in tractatu de rebus ecclesiæ, non alienandis Rub. 3. casu 8. & Rub. 27. casu. 11. Cabalcan. de cis. 45. nu. 86. part. 1. Zephal. consi. 316. nu. 43. lib. 3. Cels. consl. 56. n. 2. Burlat. consl. 26. n. 16. & 17. lib. 1. & dicit communem Antonius Gab. in suis communibus resolutionib. lib. 1. tit. de præsumption. conclus. 1. Tiraq. in d. tract. de præscriptio.

§. 1. a. n. 3. 4. Ias. late in l. 2. a. nu. 155
C. de iure emphyt. Menoch. in d. tract. de præsump. lib. 3. de præsum p. 108. Omnes hij, & plures ab eis allegati, cōcludunt titulū præium ex cursu decennali aduersus domi nū, & aduersus emphyteotā, licet ius ipsum emphyteoticū non præscribatur minori tēpere, quā quadragennario aut triginta annis, ex notatis in dicta. l. 2. licet hoc non intelligam absolute verum, sed quod tenuāda sit distinctio ordinaria, an præscribens præteribat cum titulo licet in valido & bona fide aut cum mala, vel sine titulo. Non tamen supradicti declarant, an titulus ille præsumptus, sit vel per petuus, vel ad tres, vel ad sex vitas, prout communiter sunt contrac stus emphyteotici, sed ad proposi tū, videndi sunt Angel. in l. 2. col. penult. C. de iure emphyteotico, & ibi Ias. n. 160. Couat. lib. 1. varia. cap. 17. nu. 6. & lib. 3. cap. 10. a nu. 4. Aluarus Velalcus in dict. tract. quæst. 1. num. 12. Menochius de præsumptionibus lib. 3. præsumption. 169. Mascardus in dict. tract. de probation. lib. 2. conclus. 603. nu. 6. & nu. 16. qui omnes conclu dunt, quod in primis est attenden da, consuetudo terræ, patriæ, aut personæ, quæ cōcedit emphyteo sim, & secundum id quod magis consuetum est, iudicabitur emphyteosis vel perpetua, vel tem poralis, vel ad tres vitas, vel ad vnam, seclusa vero consuetudine distinguunt priuatum ab Ecclesia,

nam

Variarum quæstionum

nam cōtra priuatūm præsumitūr
emphiteōis perpetua, contra Ec-
clesiam vero, quæ bona libere alie-
nare non potest minimē, maximē
ex dictis extraugantibus, quæ si-
milem alienationem prohibent,
imo, & tunc obuitandas prohibi-
tas alienationes, alijs coniecturis
non concurrentibus in rebus pro-
hibitis, & non solitis emphiteotica-
ri, nec etiam titulus emphiteosis
præsumitūr, vt supradiximus, & in
quæstion. 2. ne alias ipsæ tam san-
cte constitutiones defraudarentur
quod eleganter Mascard. vbi supr.
dict. num. 16. ad notauit, & colligi-
tur ex his, quæ Cabalcan. notauit
in suis decisionibus. 1. part. decis.
45. à nu. 13. & ex his, quæ Burlat.
notat consil. 26. nu. 16. & 17. lib. 1. 32
idem Cabalcan. vbi supr. num. 86.

29 Limitatur nunc primo dicta cō-
clusio quando ius resistit polsiden-
ti, soluenti, aut recipienti & præ-
sumptio est contractum, vt in deci-
mis laicis solutis, aut vni ecclesiæ
in territorio, aut parochiæ alte-
rius, tunc enim non præsumatur
titulus ex decennali solutus, vt per
Bartol. & omnes in d.l. cum de in-
rem verso, & in nobilitate & exē-
ptione, quod non præsumatur ex
curlu decennij notat Abend. in 2.
part. mandatorum regalium, capit.
14. à num. 24. & in alijs generaliter
quando ius resistit notat Anton.
Gabr. vbi supra, & Balb. d.q. 10.

30 Secunde limitatur, vt non pro-
cedat in minore & pupillo, contra
hos enim militat præsumptio, d. l.

cum de in rem verso, vt eleganter
notat Alexan. cons. 94. lib. 7. a num.
6. Anton. Gabr. vbi supra. Corneus
cons. 98. n. 3. lib. 1. Menoch. vbi su-
pra, & diximus latè in d. q. 2. vbi vi-
de in rustico tamē & muliere pro-
cedit dicta præsumptio, ex Bar. Me-
noc. & alijs vbi supra, & notat Do-
ctores in l. litibus. C. de agricultoribus
& censitibus, lib. 11. & idem in ec-
clesia, vt per supradictos seclusa ta-
men prohibitione alienationis de-
qua supra.

Tertio limitatur quando agitur
de præsumendo iure vassallij & tu-
biectionis, tunc enim non sufficit
dicta decennalis solutio, sed sunt
necessarij triginta anni ex Bart.
Menoch. & alijs vbi supra.

Quarto limitatur quando agi-
tur de grauiissimo præiudicio ex fu-
pra citatis,

Quinto limitatur in pensioni-
bus Ecclesiasticis, in quibus non
præsumitur titulus ex decennali so-
lutione pensionū, ne detur in spi-
ritualibus vitiōsus ingressus, vt col-
liges ex decil. Rotæ antiquæ, in ti-
tulo de restitutione spoliatorum,
decil. 3. quæ licet clare non loqua-
tur in solutione decennali pensio-
nis, tamen in ea intelligenda est, ob-
lationes quas tradit, prima, quia
possessorū habet ad mixtā causam
proprietas. Secunda ne detur in
beneficialibus vitiōsus ingressus &
hanc conclusionē confirmat, quæ
diximus in nostro libro. 1. varia-
rum quæstionum, quæst. 2. nume,
25. vbi cum Decio Molina & aliis,
distin-

liber tertius de solemnitate præsumenda. 207

distinximus pensiones, aut census seculares, & profanos à pensionibus ecclesiasticis, quia pensiones profanæ cum libere sint in hominum comertio, non habet ad mixtā causam proprietatis, sed potest optimo iure separari posse à proprietate, nihilque suspectum, quodque sit contra canonica iuria in eis intermisetur: pensiones verò ecclesiasticæ, & super beneficijs impositæ, nō sunt, nec versantur in libero hominum comertio, nec absque licentia Pontificis obtineri possunt, vnde eis ius resistit, nimirum si decennalis solutio absque titulo non suffragatur ex Bar. in d.l. cum de in rem verso, alias de facili possent configi pensiones, & daretur in eis vitiosus ingressus, quod permitendum non est.

35 Intellige tamen supradicta procedere quando pensio datur in titulum beneficij, & loco beneficij super aliquo beneficio assignata, tunc eniā censetur, quodam spirituale, & venit appellatione beneficij, ut cū Ludouico Gomezio Gigante, & alijs concludit Quintilia nus Mandolius, in i.p. regulatum Chancellariæ, reg. 19. q. 1. nu. 11. qui dicit quod pensiones, quæ hodie assignantur in Romana Curia ex causa resignationis, aut alias pro maiori parte dantur in titulum beneficij, & veniunt appellatione beneficij: si vero non dantur in titulum beneficij, sed alicui laico ad tempus ob aliqua scrutia, & quæ

solutum in mera temporalitate consistunt, tunc non iudicantur, ut beneficija sed vt quid mere tempora le, & non habebit locum limitatio supradicta, & in hoc casu obtinebit distinctio Rotæ in nouis de re stitutione spoliatorum decis. i. Iei licet quod quando possessio est se cens non præsumitur titulus, & possidens tenetur exhibere titulum. Si vero est diurna præsumitur ex dict. l. cum de in rem verso, & hanc decisionem & distinctionem sequutus fuit Gigas in tractat. de pensionibus, q. 47. per totam, & ea communem dicit cum pluribus Mascaldis in d. tract. p. 3. q. 1324. à num. 3. cum sequentibus, licet Decius cons. 136. tomo. i. per totum absolute teneri possidentem pensionem non teneri exhibent titulum ex Abbe in d. c. querellâ, & ibi Maximo conatu insultigiteō tra dictam decisionem. 3. de restit. spoliat. in antiquis, sed cum iudicio considerando Decius in pensione profana, & temporali verum dicit, & eius opinione in probat text. & ibi Abbas in d. c. querellâ, & probarunt quæ diximus in d. q. 1. declarando Molincum ad Alexandrum, & alios, in pensione vero ecclesiastica data in titulum & imposita sic per ecclesiastico beneficio, longe errat à vero cuni semper habeat antexam causam proprietatis, & absque titulo possideri non possit, sitque præsumptio contra possidentem, alias de facili daretur vitiosus ingressus in his spiri-

Variarum quæstionum

spiritualibus, & absque titulo acquirētur, quod falso puto, prout apparet, ex ijs quæ de beneficijs infra Deo volente dicemus, & ijs mirè quadrant quæ lato sermone notauit Petrus Andreas Gambara in tracta delegato tit. de pensionib. à num. 523.

36 Imo & distinctionem Rotæ cōmunitet receptam etiam in pensione temporali, & etiam si in titulum non detur, dum tamen super corpore beneficij imposita sit in puncto iuris falsam puto, & indistinctè tenendum, quod temper etiam decennalis, teneatur iustificare suam possessionem cum titulo, titulusque ex sola decennali nul latenus præsumatur, quia de iure omnia beneficia libera sunt, & presumuntur, & non pensione onerata nec pensione quantumvis temporali grauari possunt absque ordinarij licentia, imo lex simpliciter prohibet imponi nouos census, aut pensiones super Ecclesijs ex c. prohibemus de censibus gigitur Canon ijs pensionibus, simpli citer sumptis resistit, nec lunt in liberò hominum comertio, quemadmodum alia profanæ res, vnde præsumptio est contra possidenter ac proinde non obstante sua possessione titulum exhibere tenuit possidens, ut docte docet Gabbara in d. tracta delegato tit. de pensionibus nu. 523. & per consequēt etiam ex decennali non præsumetur titulus ex doctrina Barto. vbi supra, tunc etiam hæ pensiones,

alienationes rerum ecclesiastica rum sapiunt, vt supradictus est, vnde de toto iure communi, & extra vagantium, prohibitæ carentur, & non præsumetur titulus, ne fiat fraus, dictis prohibitionibus: aliter per in directum Ecclesia, aut beneficium maneat grauatum one re pensionis, quod absurdum, & cōtra iura canonica existimo, nec obstant à Rota allegata, quia procedunt, vt supradictum est in pensione profana & temporali. Tum etiam tex. in d. c. querellam to lum procedit in materia possessoria respectu profanæ pensionis, in qua nullum inconueniens militat respectu perpetuæ alienationis: non verò in titulo præsumendo respectu proprietatis qui tanquam causus omissus remanet dispositionis iuris communis.

38 Ex quibus omnibus infero intellectum ad tex. in c. 13. de reformatione sessione. 24. inter decreta Concilij Tridentini, quo prohibetur impositio pensionis in beneficio curato valoris centum duatorum, vt etiam procedit, quando in beneficio similis valoris rector soluisse pensionem per longum tempus, nam non ideo præsumetur titulus nec teneretur in futurum soluere cum contra petetem militet præsumptio & prohibitio dicti decreti ex supradictis.

39 Tandem ex his manet nostra limitatio, vnde quaque absoluta & ex ea indistinctè non procedet conclusio in pensionibus Ecclesiasticis nisi

23

De nominatione aliarum de tit. & solenn. 209

nisi alia adminicula, aut inditia
præter decennalē possessionē con-
currat in fauorē petētis pensionē,
de quibus per Mascaldu, & alios
vbi supra ponit etiā idem Mascal.
d.3.p.concl.1373.per totam.

- 40 Tertia cōclusio, ex patientia de-
cennali, iūcta possessione pr̄sumi-
tur titulus in his quæ sunt parui
præjudicij hāc conclusionē firma-
rūt Bart. & omnes in d. l. cū de in-
rē verso & communem dixerunt
Anton. Gabriel, Tiraq. Menoch.
Mascal. & alij in locis supracitatis
pro qua cōclu. solet allegari tex. in
l. si filius. C. de petitione hæreditati-
tis vbi si filius possideat aliquā rē
per decennium, pr̄sumitur iussus
patris dico inquam, quod si filius
per decenniū, possideat aliquā hæ-
reditatē, pr̄sumitur eā in forma
solenni à diuise, & in simili id pro-
bat tex. in l. qui in aliena. §. 1. ff. de
adquir. hæredit. vbi si pater per de-
cennium possideat hæreditatē
filio delatam, pr̄sumitur additio,
& obligatur debitū hæreditarijs:
allegatur etiam tex. in l. 1. C. de pa-
tria potestate vbi ex longitudine
temporis pr̄sumitur emancipa-
tio, atque id videtur probare text.
secundum communem intelligē-
tiā, in l. post mortem. ff. de adop-
tionibus: Sed licet hāc iura com-
muniter allegari soleant, & ex eis
mille portenta prodeant iudicio
meo non probant dictam tam re-
ceptam conclusionem l. enim si fi-
lius nihil dicit de titulo pr̄sumen-
do, sed solum dicit, quod videtur

hæreditas agnita, ac proinde singi-
tur retro patri quælita, magisq; vi-
detur additionē fingere, & super
fictione disponere quā titulū pr̄-
sumere tex. etiā in d. §. 1. in prin-
cipio aperte dicit, quod filius nō adi-
uit hæreditatē, & quod pater eam
longo tēpore possedit ex qua pos-
sessione singit additionē, ut appa-
ret ex tex. ibi eredendū est, &c. Tū
etiā additio, & iussus patris, à nū-
do cōsensu dependit ex text. in l. si
quis mihi bona. §. penult. & fin. ff.
de acquirēda hæreditate nimirū
igitur si talis consensus, ex decēna-
li possessione probetur, & additio
singatur, non igitur disponit Iuris
cōsultus ex pr̄sumptione tituli,
nā de hoc verbū nullū, sed imo, ex
tam longa possessione arguit pa-
tris, & filij consensum ac proinde
tacitam additionē, qua sufficit ex
dictis iuribus, & ex l. pro hærede,
ff. de acquirēd. hæreditate, imo ad
uerto, quod & si iussus patris debe-
bat præcedere additionem filij ex
d.l. si quis mihi bona. §. iussum, lon-
ga & decēnalis possessio ex noua
Imperatorū decisione quam pō-
derauit I. C. in d. §. 1. supplet iussu
præcedentem & expressam
additionem, & sic intellecta ali-
quid noui assert. dict. constitutio.
quæ aliter non afferret, & in vanū
eam Iurisconsultus adnotasset cū
pr̄sumere titulum, si vera est re-
gula text. in dict. l. cum de in rem
verso nihil noui esset, afferre, nec
si iussus solemnis induceretur,
aut fingeretur aliquid importa-

Variarum quæstionum.

- ret dicta cōstitutio, cū consensu,
etī minori tempore colligi pos-
set, & hic est verus illorum iurum
intellectus, quem nullus quem vi-
derim assignauit. Nec etiam d.l.i.
dicta cūmuncem probat, quę ut Sa-
licetus ibi dixit loquitur, de præf-
eriptione aduersus patriam potes-
tatem, quæ longo tempore induci 43
tur, vel verius mihi videtur, quod
Imperator, ibi, non ex solo longo
tempore præsumit emancipationē
filij, sed quod id dimislerit iudicis
arbitrio, qui extimabit an ex dicta
possessione, aut temporis longitudi-
ne præsumatur, vel non emācipa-
tio, ad quod, ex varijs rei circuns-
tantij, cum dicta possessione mo-
uebitur, vel etiam ex apparenti ve-
risimilitudine, vel etiam inanē re-
putabit dictam præumptionem
maxime cū illa possessio liberta-
tis fuerit post mortem filij conti-
nuata & hic est genuinus, illius
tex. intellectus nec aliquid etiam
iuuat d.l. post mortem cū nec de
longo tempore nec de præump-
tione tituli loquatur, sed solum,
quod pater non potest venire eō-
tra emancipationem à se factam
42 licet minus solennis sit. Vides igi-
tur lector dictam conclusionem
pluribus destitutam, sed tamen te-
nenda est propter autoritatem
communis opinionis, non quia
necessitas cogat, sed quia in his
quæ parui sunt præiudicij potest
iudex ex imperfecta probatione
iudicare, ex his quæ notat Alb.
per text. ibi. in. l. Thesaurus. ff. ad
exhibendum, quod bene insinuat
text. in dict. l.i. C. de patria potes-
tate, qui ad hoc singularis est, cu-
ius decisione peripsa ex alia
coniectura non admodum virginis
potest iudex moueri contradic-
tam præumptionem etiam in
non præiudicialibus.
- Ex qua conclusione infertur
primo, quod ex cursu decennali
præsumitur hæreditatis aditio, vt
probant iusta supracitata & notat
Corneus cons. 94.nu. 14.lib. 2. An-
ton. Gabri. & Tiraq. vbi supra, sed
aduerte quod si cum decennali cō-
currat possessio hæreditatis, non
est necessarium titulum præsume-
re, quia ex sola possessione præsu-
mitur aditio ex d.l. pro hærede &
ex Bart. in l. gerit. ff. de acquirend.
hæred. si vero cū aditione debeat
cōcurrere iusus patris, vel dñi tūc
recurre ad supra disputata præte-
rea aduerte, quod tūc additio dici
tur parapallis præiudicij quādo hæ-
reditas nō est nimis dānosa & de-
bitis onerata, vel allegatur aditio
cū beneficio inuētarij tūc enim fa-
ciliter præsumeretur ex cursu decē-
nij ex d.cōclusio. si tamen esset ni-
mis dānosa, tunc fingeretur & pro-
baretur ex de cursu decennali non
ob præumptionē tituli, sed ob dis-
positionē tex. in d.l. si filius & d.s.
i. & quia ex tanto tempore appa-
ret de consensu hæredis instituti.
- Secūdo infertur, quod ex posses-
sione decennali partis p diuilo, præ-
sumitur divisio quia est parui præ-
iudicij, ex gl. in l. penul. C. cōmuni
diui-

De nominatione aliarum de tit. & solenn: 210

dividundo, quā cōmuniter sequū
tur DD. vt per Tiraq. Gabr. Balb.
Mascard. & alios vbi supra se qui-
partur. ut Alciatus cōsi. 81. nu. 5. lib. 6. &
f. 1. 104. cons. 32. nu. 20. lib. 2. Cephal. cōsi.
396. nu. 2. lib. 3. Menoch. consi. 87.
nu. 77. lib. 1. Mascard. latē in tracta-
tu de probation. p. 2. concl. 516. à
nu. 6. Azeuedo cū Meneles Gutier-
rez & Burgos de Paz in l. 5. tit. 15.
lib. 4. recop. qui dicit dictā cōclu-
sionē nō esse iure regio correctā,
prout etiā Meneles dicebat intelli-
genda tamē est hæc illatio, quādō
non est inter hēredes possidentes
in æqualitas grandis quantitatis
arbitrio iudicis, tunc enim præsu-
mere diuisiō nē est parui præiudi-
cij & militat conclusio supradicta
si vero resultet in æqualitas, tunc
non præsumitur diuisio nec vlo
iure probatur opinio diētæ glossæ
quæ solum pro se allegat decisio-
nē text. in d. l. cū de in rem verso,
qui vt vides in foliūte loquitur, &
nō imposidente & paciente nisi
alii conjecturæ cōcurrant, vt cō-
stat ex authoribus citatis.

45 Tertio infertur, quod ex paciē-
tia decennali præsumitur licentia
domini interuenisse in alienatio-
ne rei censuariæ emphiteoticæ,
aut feudalis, maximē si per lögū te-
pus receperit à nouo emphiteota
pēsiones & tacuerit, vt per Felin.
in d. c. sicut, Tiraq. Gabriel, & alios
vbi supra & constat ex Cephal. cō
fil. 47. nu. 12. lib. 1. & per totū idē
consi. 51. nu. 27. lib. 1. & cōsl. 135.
nu. 96. & 147. nu. 17. libr. 1. Bursat.

consi. 50. nu. 29. libr. 1. & cū Decio
Mascard. & alijs latē Aurelius Cor-
bulus, in tractat. de causis ex qui-
bus amittitur emphiteosis, tit. de
causa priuationis ob alienatione,
limitatio. 31. cui limitationi dico
in quā illationi accedo, nō prop-
ter præumptionē ex decennali, sed
quia ex tali decennali infertur con-
sensus dñi, qui sufficit: Tum etiā
cū alienatio emphiteosis in aliū,
ęque idoneū sit parui præiudicij,
pro tempore principalis emphiteo-
te, nimirū si leuis probatio, aut præ-
sumptio sufficiat cū semper saluū
sit ius dñi directi aduersus res em-
phiteoticas. Si tamē alienatio fuī
sit dño admodum præjudicialis,
& ipse à nouo emphiteota nūquā
recepisset cēluū solutiones ex cau-
sa, nouæ emphiteosis, non video
qua ratione deberet cōsensus præ-
sumi, maximē si dñs directus esset
Ecclesia, nisi alia cōcurrerent que
omnia arbitrio iudicis dimitto ex
d. l. 1. C. de patria potestate, & tūc
diceretur alienatio admodū præ-
judicialis, quando in persona po-
tentiore, vel in Ecclesiā aut mona-
sterium fieret, vel quando in pau-
perem, & res malē tractantem, vel
non potentem cultura necessaria
colere fieret: vel quando maximē
interesset habere pro tanto, quod
similiter arbitrio iudicis dimitto,
ex d. l. 1.

Quarto infertur, quod ex decē-
nali præsumetur seruitus consti-
tuta, quia est parui præiudicij,
ex l. si quis diuturno. ff. si ser-
D d 2 uitus

Variarum quæstionum.

vitus vendicetur, & est glo. in. l. seruitus la magna. ff. de seruitutibus. Bart. in. d. l. cum de in rem verso, & cum Couar. Socin. Iuni. Parisio Cassaneo, & alijs Bursatus cōsi. 87. num. 22. lib. 1. & communem contra aliam communem dixit Menenes in. l. 2. num. 33. C. de seruitutibus & Franc. Marcus qui seruitutibus etiam discontinuis. q. 559 num. 4. p. 1. de hac tamen illatione vide quæ diximus in nostro libro. 1. q. 2. vbi veram rationem declarauimus.

47 Quinto infertur, quod ex cursu decennali præsumitur emancipatio hanc tamen illationem declarauimus in principio conclusionis, vbi declarauimus tex. in. d. l. 1. C. de patria potestate.

48 Sexto infertur, quod ex cursu decennali præsumitur domiciliū constitutū tanquam res parui præ iudicij, ita notant Tiraq. & Anto. Gabriel vbi supra, allegant. l. 2. C. de incolis lib. 10. latè cū Menoch. Riminal. & alijs Māscard. in. 1. p. de probatio. conclu. 534. à num. 6. cum sequentibus, qui ex tacito cō sensu arguit incolatus cōtractum, ac proinde arbitrio iudicis dimitit, prout & Menoch. quem ipse refert facit.

49 Septimo infertur, quod ex cursu decennali cum longa possesso ne præsumitur duorum beneficiorum, aut Ecclesiæ unio, ita cū alijs tenent Antonius Gabriel, & Tiraq. vbi supra, & cum Cardina. Felin. in dict. c. illud tenent plures

quos Boerius allegat licet ipse cursum quadraginta annorum requirat, decis. 345. nu. 6. p. 2. Māscard. d. 3. p. concl. 1317. Alex. conti. 219 num. 13. lib. 6. Roman. consi. 275. nu. 3. vbi Mandos. plures alios refert Menoch. vbi supra. c. 132. à numer. 48. sed dicta illatio a parte falsa est, cum uno sit grauissimi præ iudicij, & manifestam alienationem contineat, ut colliges ex Boerio vbi supra, suntq; ex codē Boerio necessarij, quadraginta anni concurrentibus alijs conieeturis, ut notauit melius cōsiderans Alexand. consi. 70. nu. 3. lib. 3. Decius. consil. 409. lib. 2. & consil. 486. tomo. 2. num. 10. Ex qua declaratio ne infero intellecū ad tex. in. c. 6. de reformatione sessio. 7. Concilij Tridentini (vbi Canon iubet, quod ordinarij examinent uno nem factas à quadraginta annis ei tra, & quæ per subrectionem aut obrectionē inuenient factas annullent, & examinent etiā quæ im posterunt fīt citatis quorum interst, alias non sortiantur effectū) infero igitur quod nō sufficiet ad hoc quod uno sortiatur effectū, vel non amoueat, ab effectu præcedenti, quod de ea cōstet ex cursu temporis decenali, quia alias nec bene posset ab ordinatio examinari & faciliter fieret fraus dictæ constitutioni, quæ res est grauissimi præ iudicij, imo nec quadraginta anni sufficiet, ut text. insinuat videtur, alias si ex d. tempore probaretur difficultis ac penè impossibilis

Titulo & solemnitate præsumenda.

211

bilis esset dicta examinatio, tempus vero antiquius bene sufficeret, ut ex illo test. aperte colligitur, ex supra citatis authoribus, & supradicta omnia confirmat per Rebuff. cum Patisi. & alijs tradidit in sua praxi beneficiali, lib. i. titul. de vniōnibus beneficiorum, à num. 34. qui concludit quod per solam possessionem non probatur, nec præsumitur vno in forma solemni, nisi concurrat tempus immemoriale, & si cum possessione concurrant alia inditia & adminicula vniōnis, præsumitur vno per quadraginta annos non minore tempore, sequitur Illephonsus Ojeda, in tract. de beneficiis incompatibilibus, part. 2. cap. 3. num. 13. & 14. cum lequen. notat Mascard. in tract. de probation. p. 2. conclusio. 586. & part. 1. conclusio. 179. & part. 3. conclusio. 1413. per totam, vbi etiam concludit, quod per quadraginta annos cum titulo etiam in valido præscribitur vno, latè Felin. consil. 1. & est tex. in argumentum cū ibi per authores notatis in l. fin. C. de fundis patrimonialibus libr. 11. Sed dubito de hac doctrina, ex d. decisio. cōciliari, quæ iubet examinari titulum, & omnino cōtra cā tenendum iudicio, imo quod hodie absolute quadraginta anni nō sufficiant ad probandā, vel præsumendā, aut præscriuendā vniōnē, sed sit necessarium maius tempus, aut titulus validus de quo debet in scriptis constare, ut per Cra

tā, à Mascardo allegatur, vbi supra, sufficeret tamen ad præsumendā vniōnem in forma solemni maius tempus cum alijs inditijs, ex hijs quæ authores, à Mascardo citati notant, & cum hijs cōcordat. Æmilius Verallus decisio. 344. & 347 p. 3. & decisio. 9. & 10. tit. de rebus Ecclesiæ non alienandis inter antiquas Rotæ decisiones, & Puteus decisio. 209. libr. 2. & decisio. 238. lib. 1. vbi vult nō sufficeret quadraginta, vel quinquaginta annos quod de quinquaginta annis intelligo, nisi alia inditia concurrant ut dictum est nec hoc ex dicta cōstitutione cōciliari immutatum videtur cum solum examinari præciat vniōnes à quadraginta annis citra factas, de alijs antiquioribus verbum nullum &, quod non mutatur, quare stare prohibetur. l. præcipimus. C. de appell.

Octauo infertur, quod ex possessione decennali eorumque sine dispensatione obtineri non possunt præsumitur dispēsatio, ut per Gabriel Tiraq. & alios vbi supra, ita cum Anania Ancharræ. & alijs constantissimè defendit Ludouicus Gomezius in regula de triennali quæstio. 10. allegat Cardinal. in cap. cum nostris de concessione præbendæ, ex hac præsumptione concludens, quod quando quis possidet plura beneficia incompatibilia longo tempore præsummitur sufficiens dispensatio, & non solum quando possedit decennio, sed triennio solum,

Dd 3

defen-

Variarum quæstionum

defenditur, in possessione auxilio
dictæ regulæ, & præsumitur dis-
penlatus, & idem ipse concludit,
in possessore triennali, alicuius
beneficij curati, non promoto in
tra annū ad sacros ordines, quod
sic dicit post longam disputatio-
nem iudicasse Rotam, & sic etiam
dicit iudicatū Iacob. Puteus, de-
cīs. 176. lib. 2. & idem dicit iudica-
tum Anton. Maria Papazon in ad-
ditione ad decisionēm. 2. aliter
136. tit. de filijs presbyteriorum in
ter nouas Rotæ decisiones, num.
8. idem decisum fuit iterum in
Rota, vt per Paul. Emil. Verallū,
inter suas Rotæ decisiones, decīs.
44. libr. 3. Omnes allegant Lapi.
conclusionē allega. 89. de qua per
Casadorū, tit. de restitutione spo-
liatorum, decīs. 4. à num. 4. Et hāc
Rotæ & Ludouici resolutionem
cum nostra ampliatione sequitur
Ioseph. Mascard. in suo tractat. de
probation. p. 1. conclusionē. 522.
num. 5. Certè durissima & diffi-
cili creditum est hāc ampliatio, &
qua si vera est ex ea (cum dicenti
non sūisse dispensatum incumbat
probatio ex dictis autoritatibus)
inferentur mille absurdæ, & mille
inhabiles, quaecunque sit inhabi- 53
litas, remanerēt in suis beneficijs
securi: Tūm etiā in sacri Canones
prohibentes pluralitatem benefi-
ciorum, faciliter prætextu, dispen-
sationis præsumptæ defraudaren-
tur: & de vento seruiret noua con-
stitutio Concilij Tridentini. Sess.
7. de reformatione cap. 5. quaē cō-

cordat cum tex. in c. ordinarij, de
officio Ordinarij, lib. 6. & est de-
cīs. tex. in c. 17. Sess. 24. de reformati-
onē. quæ vult, quod in posterum nulli
conferatur, nisi vnum beneficiū,
& derogat dispensationibus in cō-
trarium faciédis, cui decisionē ex
causa posset Summus Pontifex de-
rogare, & de nouo dispense con-
tra eam, eam specialiter deroga-
do, vt cum Abb. deci. Silua & alijs
plura iuta citando notat Quintil.
Mandos. ad regulas Chancellarię
1. part. reg. 12. q. 17. nu. 12. & tunc
dispēsatio ex curia temporis præ-
summeretur in forma solemni cū
dictis derogationibus ex supra ad-
ductis, quod maximum inconue-
niens, & in manifestum periculū
animorum iudico. Tūm etiam no-
ua Sixti. V. Summi Pontificis, quaē
de illegitimis ad dignitates & be-
neficia non admitendis loquitur,
facillimè absque dispensatione ex
sola eius præsumptione cum cur-
ia temporis de facili cadere pos-
set, quod est contra expressam Su-
mi Pontificis mentem: Tandem
infiniæ iuris prohibitiones de-
fraudarentur quas referre potius
esset laboriosum quam subtile.

Præterea contra dictam am-
pliationem expressè facit quod
doctores omnes notant post Bar-
tol. in d. l. si certis annis, & in dict.
cum de in rem verso, & in cap. 1.
de præscriptionibus in sexto, per
textum ibi, & me cum personæ:
de priuilegijs in sexto, & notant
late authores in principio quæ-
stionis

stionis citati, & specialiter Masc.
dict. conclusio. 1372. à n. 108. cum
sequent. & in terminis de obtinē
te beneficia incompatibilia refes-
tendo Francum, & alios in d. cap.
ordinarij, & notat idem Mascar.
conclu. 1373. à num. 32.) scilicet,
quod quando ius resistit possidē-
ti, nunquam præsumitur titulus
ex cursu decennali quia semper est
præsumptio contra possidentem,
aliter de facili inanis exitret iuris
resistētia, at verò quæ maior iuris
resistentia quā quæ cōtra possidē-
te beneficia incōpatibilia à iure,
fit & quæ maior quam quæ, con- 55
tra illegitimum, & contra non or-
dinatum in tempore, & alios in-
habiles, certè nulla.

Igitur in horum fauorem nun-
quam præsumuntur similes dis-
pensationes ex cursu decennali,
qua motus ratione ab hac amplia-
tione discelsit, Menoch. in tract.
de præsumptionib. par. 1. lib. 3. præ-
sumpt. 133. à num. 72. cum sequen-
tibus, & ibi refert Belameram, &
Crauetam, qui in terminis de pos-
54 sidente beneficia incompatibilia
id tenuerunt?

Nec obstat, quæ Felin. & Abb.
& alij notant in capit. Licet hæli.
de simonia, & in cap. Illud de præ-
sumptionibus, scilicet, quod ex
cursu decennali præsumitur titu-
lus beneficij: nam in processu quæ
stionis probabimus, etiam esse fal-
sam dictam assertionem: Tùm
ctiam aliud est præsumi titulum
in fauorem capacis, & cui ius non
resistit, aliud verò præsumi titulu-

in fauorem incapacis, & cum titu-
lo solemnis dispensatio cum isti
ius resistat, & duplex specialitas
intercedat contra text. in l. 1. se-
cundum communem intellectū
C. de dotis præmissione: imo &
Felin. in dict. cap. Licet hæli, n. 15
allegando text. in dict. cap. ordi-
narij nostram ampliationem re-
spuere videtur cum regulā de præ-
sumendo titulo in beneficialibus
limitet quando ius resistit possi-
denti, vt in casu text. & in cap. Or-
dinarij de possidente beneficia in
compatibilia.

Nec etiā obstat regula de trien-
nali, quæ defendit trienalem pos-
sessorē & solum excipit duos ca-
sus Simoniæ & reseruationis, scili-
cet, quando triennalis possessor
per simoniæ beneficium adeptus
est, vel intrusit se in beneficio
Papæ reseruato, igitur in alijs casi-
bus, regula firma manet exceptio
non regulam firmam relinquit in
casibus non exceptuatis ex nota-
tis in l. 1. ff. de reg. iuris, & in l. nam
quod liquide de penu legata, &
hæc primo est Achilles Domini

56 Ludouici Gomezij. Sed salua pa-
ce Domini Gomezij, & maxima
authoritate dominorum derota,
qui ita iudicarunt, vt per eundem
Gomezium & alios vbi supra, re-
gula supra dicta non obstat, consi-
derando, quod regula illa, vt ex ea
patet ad defendendum triennale
possessorem requirit titulum col-
loratum, vt benè & latè docuit ibi
Gomezij. quæst. 26. quem tenetur
probare, & exhibere ipse possessor

25

Variarum quæstionum,

ut per eūdem circa finem probat etiam Mascardus in dict. tract. de probationibus, par. 3. concl. 1372. num. 55. considerando etiā, quod regula illa requirit titulum beneficij, quod possidetur, & quod aliud est possidere vnum beneficium, aliud est possidere duo incompatibilia, copulatum & copulatiuē, idest ambo iuncta & non dividisiuē, illud, ex illud, vel illud, aut illud, & quod possidere duo beneficia est vnum, quid totum integrale distinctum a suis partibus, quemadmodum totum distinguitur à suis partibus secundū Metaphysicos & Physicos, qui possidet igitur vnum beneficium titulum ad illud saltim coloratum debet habere, ut defendatur dicta regula, qui possidet etiam duo beneficia simplicia, habetur ac si possideret, quodlibet per se in sensu diuiso & non in sensu composito & sic sufficit, ut ad quodlibet per se titulum habeat, qui vero possidet duo beneficia incompatibilia non possidet tanquam quodlibet per se & diuisiuē, quia hoc est impossibile cum sint incompatibilia sed possidet collectiuē, tanquam quid totum & tertium genus, & vnum cum relatione coniunctionis ad aliud, vndē licet ad quodlibet per se titulum habeat, si tituli ipsi non coniungantur in aliquo tertio, videlicet in dispensatione non sunt tituli illius totius & copulati, ac perconsequens qui possidet duo beneficia incompatibi-

lia, absque dispensatione possidet absque titulo, quia tituli illorum diuisiuē si non coniungantur, per dispensationem non sunt tituli illorum ducrum beneficiorum in sensu copulato & composito, nec verum est dicere habet titulum ad istud signatum beneficium, & ad istud ergo habet titulū ad ambo beneficia, nam distinguēdum est consequens in sensu diuiso, cōcedo, sed nihil contra nos cū non agamus de titulo ad quodlibet beneficium per se & separatim, sed ad ambo iuncta, in sensu vero cōposito negatur consequētia, quia diuersimode iudicatur, quodlibet beneficium per se & ambo iuncta, nam ambo iuncta, sunt incompatibilia absque dispensatione, & sic tituli nō sunt tituli illorum ut copulatorum. Vndē necessario fatēdum est, quod adhoc ut execrabilis trienialis defendatur à dicta regula debet exhibere titulum illorum beneficiorum, ut coniunctorum ac perconsequens dispensationem, quantumuis suspecta sit, quemadmodum ex supradictis quilibet triennalis titulum coloratum exhibere tenetur, alias non defendetur, & sic execrabilis non solum non continetur in generalibus verbis dictæ regulæ, sed etiā manifestè excluditur si dispensationem non exhibeat quia titulū non habet, & hic est verus dictæ regulæ sensus, & respondebit Gomezij obiectioni.

Nec etiam verum est præsumi

dispensationem ex dicta triennali possessione, nam id non probatur in dict. regul. imo totum contrarium cum titulum non exhibitum non præsumat, Cardinalis etiam in dict. cap. cuin nostris nō probat dictam sententiam cum solum, de decennali possessione loquatur ex decisione iurium supra allegatorum, cuius dictorum in re tanti præiuditij non solum suspeçtam: sed omnino falsam existimo, cum dicta iura non probent, quibus veri sunt assignati intellectus, & de rebus parui præiuditij, & non suspectis actuū sit.

58 Ex quibus iam vides verum esse quod Comas Gumier in pragmatica sanctione Gallicanā, tit. de pacificis possessoribus, glos. verb. coloratum affirmauit, scilicet, execrabilē non iurati regula de triennali, ex eo quia per adoptionem secundi beneficij incompatibilis est ipso iure priuatus primo ac per consequens non habet titulū, & intrusus est, quem sequitur Rebuss. in tract. de pacificis possessoribus, num. 33. cuius opinio certè vera est, non ex ratione sua: quia ut doctè respondet Gomezi vbi supra, dict. regula loquitur de illo qui se intrusus in beneficio reseruato, beneficium vero execrabilis licet suilset reseruatum tempore extrauagantis execrabilis, quæ ius sit, quod qui tunc possiderent incompatibilia, tenerentur intra mensim dimittere unum alias ambo bus essent priuati & reseruata col-

latio, &c. (hæc reseruatio post esse & cum iam sortitum antiquata est, & qui adipiscitur beneficium incompatible, ipso iure priuatus est primo, & Ordinarius id confert, siue illicon dimittat, siue non, iuxta tex. in capit. Licet Episcopus de præbendis in c. & ita temper vidi practicari, & nunquam de tali reseruatione vidi mentionem, aut existimationem fieri: & in Regno Galliæ esse etiam antiquatam dixit Rebuss. in praxi beneficiali in forma signaturæ, i. p. versi. ac per extrauagantem execrabilis. Tum etiam non est generalis, nam dictæ extrauagans, non obtinet in beneficijs simplicibus residentiâ requirentibus, quæ etiam incompatibilia sunt, nec etiam vacat ipso iure primum per adoptionem secundi, ut doctè notat Quintilia. Mandos. ad regul. Chan. p. 1. reg. 1. q. 14. & Alphon. Ojeda, tract. de beneficijs incompatibilibus, p. 1. q. & conc. 18. & c. 13. nu. 72. & 73. At vero non cōcludit idem generaliter in omnibus beneficiis incompatibilibus contra Gomeziū vbi supra.

60 Ex quibus omnibus iam suspectam iudico opinionem illam ipsius Gomezij, in d. reg. de triennali. q. 24. n. 7. & 8. quem cum Cassandra, & aliis sequitur Mascar. vbi supra, conclusione. 1372. à nu. 56. scilicet, quod titulus præsumptus ex possessione decennali, si post decennium currat aliud trienniū sufficit ad effectum dict. regul. de

Variarum questionum.

triennali, & quod sic iudicatum est. Ego enim hanc conclusionem non solum suspectam, sed suspicacissimam in his sic prohibitis iudico, tum, quia prohibita sunt & ius commune resistit ex supra dictis, tum quia regula dicta, ut omnibus in confessio est, requirit titulum coloratum & expressum, vt ex ea appareat, at non video quomodo titulus presumptus aut fictus, qui non videtur, nec expenditur posse dici coloratus, vel non coloratus, accidens enim quod est esse coloratum presupponit existentiam subiecti: Si igitur subiectum non existit, nullatenus intelligere possum quemadmodum existat coloratum, vel non coloratum, nisi etiam coloratum presumptum, quod est principium petere praeterea insurgeret, duplex specialitas ad versus reguli dicta. l. i. t. quod presumeretur titulus, ex decennali. 2. quod presumeretur coloratus & sufficeret ad dictum regulam de triennali, quare non in merito contra dictam resolutionem tenuit Rebuff. vbi supra num. 72. nec allegata a Mascal. in favorem Gomezij, quid quam faciunt cum in pragmatica sanctione Gallicana, quam ipse allegat nihil de titulo presumpto dicatur, sed de colorato, & aliud est titulus presumptus, qui non est, sed fingitur esse, & aliud titulus coloratus, qui existit, & in sua apparentia, habet colorem veri, quare Salue pace Gomezij non iudico dicta opinio

nem tenendam, nec legendo considerando, aut iudicando.

Ex hijs etiam manifestè apparet, quod non oportet ponere differentiam, quam Gomezius Mascal. & alij ab ipsis allegati, ponunt, scilicet, quod possessio defenditur regula de triennali contra alium competitorem, & non contra Ordinarium qui potest non obstante regula possessorum compellere ad ostendendam dispensationem, ex text. in capit. Ordinarij de officio Ordinarij lib. 6. & ex dictis conciliaribus constitutionibus, & notat idem Mascal. 1373. à num. 25. nam ex supradictis, cum dispensatio non presumatur ex cutu decennali, compellitur possidens titulum exhibere ad partis petitionem, vt est gloss. elegans in terminis de possidente beneficia incompatibilia in capit. qui contra morem verb. ostendere distinctione. 100. quam ibi Cardinal. & alij sequuntur gloss. verb. exhiberi in dicto cap. Ordinarij quam Francis. Dominicus, & alij ibi sequuntur sequitur etiam dict. Mascal. vbi supra numer. 32. licet contrarium tenuerint plures relati ab eo numero. 13. quorum aperte oppinio falsa est, & contra text. expressum, qui est omnino notandus in dicto capit. qui contra morem, quidquid sit de possidente unum beneficium cui, si capax sit, non resistit iuris communis presumptio, ac proinde ad partis petitionem

nem non cogitur titulum exhibere, & hæc est communis opinio de qua per authores in dict. capit. Ordinarij. Felin. & alius in dict. capit. licet hæli latè Mascard. vbi supra de quod eo dante latius infra agemus.

61 Nec etiam iste excusabitur ab exhibitione tituli si aduersarius prius suam intentionem probauerit, licet decennalis possessio sit, alias condemnabitur, & ita est intelligendus text. in l. 1. ff. si pars hæredit. petatur, & in l. locis corpus, §. competit. ff. si seruitur vendicetur, & glossæ à Felino allegatae in dict. cap. licet hæli nume. 16. tunc enim possidens excusatur à tituli exhibitione, quando pars suam personam, non legitimauit, suam prætensionem, & inter esse probando. Imo si cum iudicio legantur à Felino, & alijs allegata, non loquuntur de tituli exhibitione, sed quod petens aliquod beneficium debet suam petitionem iustificare & non fundari se in non iure aduersarijs, sed nō ideo si aliquis pro interesse publico, & ne iste cū peccato possideat petat titulum exhiberi, liberaretur ab exhibitione, nam in causis publicis, & vbi est præsumptio contra possidentem, compellitur exhibere titulum, vt constat ex Mattheo de Afflictis, & alijs allegatis ab Azeuedo in l. 2. gloss. 1. tit. 1. lib. 4. recopila. Sed nihilominus quamvis in puncto iuris videatur non secura dicta communis opinio tenenda tamen est,

tum ob eius authoritatē tū etiā ne detur ansa molestandi beneficiorum possessores, & quia etiam maximè hoc pertineat ad Ordinarij, & suos fiscales, & visitatores pro quibus præsumptio est quod nō permitterent possessorem absque titulo beneficium possidere.

Posset tamen opinio Gomezij, & nostra ampliatio tūc habere locum quando ultra decennalē possessionem alia cōcurrerent, ex quibus dispēlatione præsumetur, quæ forsitan perdata fuit, & in hoc casu decisiones Rotæ loquente sunt, vt liquido apparet, quæ qualia esse debeant arbitrio iudicis dimittat, qui post dictas constitutiones cōciliares, & ne defraudentur non leuiter, sed ex pluribus, & probabilibus coniecturis, moueri debet, ex quibus appareat dispensationē in solenni forma, & cum derogatione dicti Cōcili, fuisse impetratam & fuisse perditam, aliter in dubio contra possessorem iudicavit.

Tum etiam aduertere, quod licet dixerimus ex regula de triennali non defendi possidentē beneficia incompatibilia non ostensa dispēlatione nec eam præsumi, nō ideo tamen negamus, non ordinatum intra annum ab adepto curato beneficio aut alium, qui delicta, aut defectus aliquos perpetrauit, ex quibus titulus inualidetur, defendi, à dicta regula exceptis duobus casibus in quibus ipsa loquitur, & hoc libenter donamus ipse Gomezio, non ex eo quod præsumatur dispen-

Variarum questionum.

dispensatio, aut re habilitatio tituli possessoris, aut noua Pontificis prouisio, sed quia regula illa ad tollēdos iustos appetitus impetrantium, & tollendas infinitas lites, & molestias, quae possidentibus fieri possint, prohibet impertrari beneficia illorū qui per triennium cōtinuum pacifice possiderunt, & eos tuerit in possessione sua, & si condita nō esse improbi homines, maximè litigiosi curiales, quotidie quantumvis iustos possessores vexarent igitur illa lex nec iustificat possessorum titulos, nec eos præsumit, ex cursu temporis, sed cohibet impetrantium iustos motus ac proinde contra ordinarios nullum ius possidentibus præbet, nec ipsis possidentibus ius integrum confert, quo se possint in omnibus, & aduersus omnes tueri agendo, & excipiendo, & hic est verius illius regulē sensus, & qui clare ex ea colligitur, & ita videtur elici ex his quae Gomelius notatur in d. regul. q. 25. & q. 58. in fin. & q. 60.

65 Non infertur, quod ex cursu decennali præsumitur professio religionis facta in solemnni forma ita Felin. in dict. capit. sicut nume. 29. Tiraquel. & Antonius Gabriel vbi supra Māscardus vbi supra dicta conclusione. 13 17. num. 10. sequitur etiam nouissime Menochius in tractat. de præsumption. part. 2. libr. 6. præsumptione. 81. qui omnes allegant Federicum, consil. 37. quod etiam procedere

videtur extante decisione Cœcli Tridentini let. 25. c. 5. de reformatione, quæ vult, quod ante dictum extum annum completum professio non fiat, unde nō tollit, quin post dictum tempus completum tacite nouius profiteri possit habitum professorum assumendum sciente, & consentiente eo qui illum ad professionem expressam recipere poterat, vt constat ex his, quae Nauar. notat in c. statutus, nu. 73. & 75. & 19. q. 3. & eleganter cum Nauarr. & alijs doctissimis Menoch. vbi supra præsumptio ne. 83. per rotā, si igitur nouitius tacite profiteri potest suam voluntatem per actus & signa declarando, nihil mirum, si ex cursu longi temporis professio præsumatur, etiam extante dicti tex. decisione, cum ex tanto tempore clavisime consensus colligatur: Imo & metus purgatus præsumitur ex decisione tex. dicti Concilij eadem ses. c. 19. & ex notatis in l. inter postas Menel. C. de transactio. latè Bursatus consil. 72. nu. 29. lib. 1. Ex quo etiam manifeste colligitur ad tex. in capit. 17. dictæ sessionis, qui ponit quædam præambula & requisi ta in professione monialis, ut libera & nō coacta professione faciat quod omnia hæc simul cū professione & libertas maxima presumetur ex cursu decennali, nā cū illa requisita ad explorandam liberā voluntatem præmitantur, non est magni præiudicij, si ex cursu temporis præsumantur, qui magis illam voluntatem

voluntatem explicat & declarat.

67 Hæc tamen omnia intelligenda sunt, quando decennij cursus extitisset tempore habili, ut puta post pubertatem, vel ante & post decimum sextum annum compleatum, quo tempore poterat, expresse profiteri, alias si curreret tempore inhabili, in quo expresse non poterat nouitius profiteri ex dicta conciliari decisione, nihil operaretur, tum quia taciti & expressi idem est iudicium ex l. cum quid. ff. si certum petatur, tum etiā quia professio est res grauis præiudicij, & non debet præsumi, ex pacientia & possessione decennali, ut infra dicetur ad quod facit elegans consilium Calderini, quintum tit. de regularibus vbi latè probat, quod ex actibus factis tempore pupilaris etatis non inducit nec probatur professio tanquam tempore inhabili factis, quod consilium eleganter declarat Menoch. vbi supra præsumptione. 83. sicq; etiam consiluit Geminianus consil. 4. per totum.

68 Ex qua declaratione non in eleganter infertur singularis limitatio ad d. cap. 19. dictę sessionis. 25 quod per quinquennium excludit allegationem metus aut nullitatis, contra professionem, ut non procedat, quando illud quinquennium semper currisset tempore inhabili, ut pote, vel durante pupillari etate, aut durante metus, & eius causa, aut vero durante aliqua causa nullitatis irremissibilis, ut pote

alicuius inhabilitatis personalis, scilicet, quia esset ipius nouit ius qui per proprium motum Sixti Quinti, non potest admitti ad religionem, vel quia esset condentus per Sanctum Officium Inquisitionis, qui per statuta religionū non potest admitti ad religionem vel professionem, vel alijs similibus inhabilitatibus affectus esset, tunc enim quinquennium nihil operaretur ad ratificationem, aut probationē professionis, vel eius de novo inductionem, ut in materia professionis, licet non loquatur in terminis dicti Concilij latè fundat Rebus consil. 68. & consil. 69. per tota illa consilia idemque etiam erit extante cursu decennij, de quo loquimur.

69 Aduertendum etiam est, quod licet omnes supradicti allegando consilium Federici de Senis, unanimi consensu tenuerint quod præsumitur professio vxorati ex longa possessione in forma solenni, id tamen intelligendum est, quando vxor sciuit de professione, aut monachatu mariti, & non reclamauit, sed tacita illi consensit, tunc nimicum si præsumatur in forma solenni, & cum consensu vxoris, at vero si non sciuit, vel simus in dubio nullaque actus vxor ipsa fecerit, ex quibus consensus præsumatur tunc cum verletur magnum terrij præiudicij non praesumerem ex solo tempore solenni professionem nisi aliae coniecturæ concurrent, ut in matribus

Variarum questionum.

nio statim dicemus tandem si circunspecte, & cum iudicio omnia consideremus, nō ob paruitatem praeiudicij, patientia, aut possessio decennalis professionem probat,⁷² cum in ea grande versetur, sed ob consensum presumptum qui inhabilibus sufficit, vnde si hic tacitus consensus deficeret nostra non illatio non procederet debetque semper iudex omnes possibilis coniecturas rimari, & non solum temporis cursu deberet esse contentus, ut in matrimonio statim dicemus volente Deo.

71 Decimo infertur, quod ex longa possessione, cohabitatione, & patientia maritali presumitur matrimonium de praesenti in forma solenni contractum, ut notat plures per text. ibi in cap. illud de presumptio sequitur Antonius Gabriel vbi supra nu. 40. Masicardus dicit. conclusio. 13 17. num. 4. Coquart. in. 4. 2. p. c. 1. num. 5. quem se quitur Matienço in Rubrica titu. 1. num. 23. lib. 5. nouæ recopil. qui & Couarru. temperant hanc resolutionem duobus concurrentibus, scilicet, decennio, & alijs coniecturis cum decennio, ut colligitur ex text. in capit. illud, Præpositus tamen in capit. consultationi. de sponsalibus non purat decennalem possessionem sufficere, sed quadragenariam requiri quem vi sus est sequi Enriquez ex Societe Iesu Theologus in sua Summa p. 1. lib. 11. cap. 3. num. 7. in glo. litera C. Sed, ut liberet quid tentio

dicam hæc tam communis resolutio absurdæ ne dicam falsa, & error proxima est, ex ea enim plures concubinatus defenderentur sub colore matrimonij presumpti plura etiam matrimonia clandestina facta contra formam decisionis sacri Concilij Tridentini sessio. 24. de reformatione cap. 1. transirent in vera reputata matrimonia, an saq; daretur mille peccatis, & fraudibus maximè forésum & in cognitorum nec fiscalibus Ecclesiasticis, aut alijs delatoribus, aut ipsis iudicibus, ex officio procedentibus facilis locus daretur ad probandum verum non extetisse matrimonium, cum negativa probatio sit, quæ difficilima in iure reputatur, interim existente presumptione pro possessione, aut reputatione decennali: & facilime omnia iura defraudaréntur. Nec opinio hæc aliud fundamentum habet quam citata iura de quibus loquimur quæ ex cursu decennali in favore possidentium, soluentiū, aut aliud agentium presumunt, sed cum hec sit res grauissimi præiudicij, ut defat patet cessant illa iura ex doctrina Bart. & omnium de quibus supra. Tum etiam iam hodie ex dicta noua decisione, ne eludatur, nec cohabitatio, nec alijs consensus, verbis signis, aut factis expressus nec etiam copula quid quam faciunt ad presumendum, aut probandum legitimum matrimonium, nisi coram parrocho & testibus, præmissis legitimis denunciatiōnibus,

nibus, fiat & cessant, quæ de iure antiquo scripta erant, ut notat En 75 riquez vbi supra cum Nauarr. Didaco Perez, & alijs quos citat notat etiam Doctor Spino in tracta de testamentis gloss. 15. à num. 60. cum sequentibus, Gutierrez in suis questionibus Canonicis cap. 18. num. 4. & de Iuramento confirmatorio. c. 51. num. 12. cum sequentibus frater Petrus de Ledesma in additionibus ad 3. par. tractatu de matrimonio quest. 47. art. 2. Maiolus, Segura, & alij quos allegat Enriquez vbi supra, nimis etiam si decennalis possessio non sufficiat ad probandum, & presumendum matrimonium in forma solenni contractum.

74 Nec obstat text. in dict. cap. il-
lud, nam procedit secundum iura antiqua secundum quæ solus con-
sensus absque alia solennitate ma-
trimonium faciebat nec illo iure
clandestina matrimonia & si odio-
sa irrita erant hodie tamen cū ma-
trimonium suam certam formam
habeat ex dicta decisione ne illu-
datur, magna que inconuenientia
resultent, forsitan non procede-
ret illius tex. decisio, nisi ultra de-
cennium alia & violenta prelump-
tiones celebrati matrimoniij in
forma publica resultarent, quo ca-
su nostra declaratio, & communis
resolution locum obtinebet, idque
exordato arbitrio iudicantis pen-
deret alias dicta opinio omnino
falsa esset, maximè extante, dicta
conciliari decisione cessant quæ

Sfortian notat consil. 84. nū mer. 10.
Vnde cimo infertur, quod clericatus in forma solenni presumi-
tar ex eo quod per decenniū quis
se gessit, ut clericus habitum cleri-
calem gestando, & alia publicè fa-
ciendo, quæ non nisi clericu[m] face-
re solent ex Bald. in l. non ignorat
num. 4. C. de his qui accusare non
possunt, sequitur Craucta consil.
134. num. 42. libr. 1. Mafcard. dict.
conclusione. 1317. Rota de causa
possessio, & proprietatis. 8. in anti-
quis, Mafcard. dict. tract. p. 1. con-
clusio. 302. numer. 24. allegat An-
chat. & Francum, in capit. si iudex
laicus de sententia excommunicata-
tionis, lib. 6. Couat. in practicis ca.
33. num. 3. Salcedo in addition. ad
praxim Bernardi Diaz cap. 6. nū
mer. 18. Anton. Gabriel vbi suprā.

76 Hæc tamen illatio, nisi cū gra-
no salis intelligatur tam falsa est
quam præcedens, nam clericatus
res est gravis præiudicij, & in qua
contingeret errare cum magno
totius christianitatis damno, &
cum maximo incommodo Reipu-
blicæ & Principis secularis, vndē
intelligenda est solū, quoad ea,
quæ suapte natura sunt parui præ-
iudicij, scilicet, in præparatorijs iu-
dicatorum, ut lite super clericatu[m]
pendente, aut super declinatoria-
fori, ex causa clericatus iudicetur,
quis clericus ex tali quasi posses-
sione, & vt talis debeat in carcere
ecclesiastico manere, & vt nō pos-
sit collectari dico pignorari pro
collectis, & quod debeat, ut clerici-
cus ve-

Variarum quæstiōnum.

cus venerari, & honorari, vsq; dū de cōtrario cōstet hæc enim quia solum ad communem existimationem, & quasi possessionem momentaneam seruiunt, parui præi dicij reputantur, vnde nimis si dicta præsumptio sufficiat, non infauorem hominis alienigenæ, & ignoti contra quem sine legitimis dimissorijs præsumptio versatur, ex Bald. in l. si qua per calumniam C. de Episcopis, & clericis, sed infauorem hominis naturalis, & noti, vt bene cū Boerio & alijs distinxit Menoch. vbi supra, in alijs vero quæ grauis præiudicij existimant etiam si tangent exemptionē clerici collectis, à foro seculari, & alijs similibus absque titulo dicta præsumptio non sufficit, vt interminis declinatoriæ est noua decisio huius Regni in l. 8. tit. 5. instructio ne, vltima ibi, *En las cartas, o censuras, lib. 1. recopil.* vbi iubetur iudicibus ecclesiasticis, vt in censuris prolatis contra seculates iudices pro clero primæ tonsuræ inferant titulos, & alia requisita secundum dictas leges, & decisionem. 6. Concilij Trident. sessione. 23. de reformatione, vnde iam hodie ex dictis instructionibus, cessant conjecturæ legales quæ in probando clericatu admittebāt authores de quibus per Salcedum qui hæc propositionem tenet in additionibus ad proxim Bernardi Diaz ca. 62. à num. 16. cum sequentibus Couar. in pract. c. 33. num. 3. Imo iam hodie ex dictis instructionibus litte

super clericatu pendente non gaudet clericus dicta quasi possessione, sed in carcere seculari reclusus debet remanere, vsqué dum lis super clericatu finiatur, si per eū capitū sit, sin minus per ecclesiasticū, ex notatis in d.c. 5 i, iudex laicus & notat elegáter Salcedo vbi supra nu. 14. qui est de materia omnino vidēdus facit l. 7. tit. 5. nec omnia hæc à ratione aliena sunt, quippe qui materia clericatus est materia grauis & admodum tertiijs præiudicabilis, & quæ nō nisi cū solē nitatibus, tōlura clericalis concedatur, nec eius usus permittatur, ex dictis decisionibus, vnde nō debent solēnitates cū tanta cautela, & prouidentia ex cogitatæ, tam leui præsumptione defraudari, atq; præsumptio est contra se, clericū dicentē quæ admodum cōtra decimas petentē, aut exemptionē à suo Rege, vel Pontifice prētendētē, vnde titulum ostendere debet, nec illi possessio decenalis suffragatur, ex notabili decisio. tex. in c. cū personæ de priuilegijs in. 6. & ex c. ad decimas de restitutio. spoliatorū in. 6. & ex his quæ in proprijs terminis Bart. in d.l. cum de in rem verso notauit, quæ omnes supradicti sequuntur, & hæc ratio à legum huius Regni conditoribus præuisa fuit, licet non ita exactè explicata: fateor tamen, quod si titulus clericatus esset perditus conjecturæ euidentes, aut præsumptiones à iure cognitæ ultra quasi possessionē cū probarent, ex Maſcardo

catdō, & Salcedo, vbi supra, imo & quadragenaria præsumptio cū alijs indicis sufficeret ex ijs quæ in matrimonio notauit Præpositus, vbi supra & facit tex. in d. c. il- lud, & quæ Couar. Craueta, & alij citati, à Salcedo, nu. 16. in fine vbi supra notarunt.

77 Ex his omnibus clare etiam cōstat quid dicendum sit in sacris ordinibus præsumendis. Nam licet Traq. Gabriel, & alij vbi supra dicant præsumi in forma solēni, ob cursum, & quasi possessionem decennalem quos Menoch. vbi supra præsumptione 76. & 77. visus est lequi, eorum tamē opinio modis supradictis intelligi debet alias erronea, improbabilis, & omnino falsa reputari debet non tamē negare, quod si de titulo ordinati cōstat, etiā si ab alieno Episcopo præsumetur aliæ solēnitates interuenisse si alias etiā leues cenieratæ concurrent, nā hoc non tāti præiudicij est, & ita procedunt quæ authores in materia notant.

78 Duodecimo intertur, quod ex decennali quasi possessione, & reputatione præsumitur titulus Doctores Bachalaureatus licentiatu- ræ sive alias quicunq; militiæ gra- diis, quia hæc parui præiudicij exi- stiuntur ex Paul. in l. si solēnibus in fin. C. de fideinstrumento. & cum pluribus lequitur Mascard. in diel. tractatu part. 2. conclusio. 843. nu. 10. 4. quod est utile ad eiusandum pœnam l. quintæ, in fine titulo. 7. libr. 1. recopil. quæ ponit

23
pœnam perditionis medietatis partis bonorum & alias, nominati se Doctorem Licentiatum, aut aliter, cum tamen non appareat graduatus in aliqua ex vniuersitatibus approbatis, nam non procedit si per decennium in tali re- putatione, & quasi possessione fuerit, ex Paulo vbi supra hoc tamē ego intelligerem, quando allegare titulum, aut cartam perdi- tam, aut non extractam à notario, & alia adminicula sibi succurreret, alias dicta illatio non procedit, & ex ea mille fraudibus via aperi- tur præsertim cū præsumptio sic contra sic se nominante ex Paul. in d. l. & si solēnibus, ad quod cōducit text. in d. l. & si solēnibus & si lex fin. titul. 10. libr. 1. ordina- menti antiqui seruaretur quæ dicebat, quod nominantes se Do- ctores, aut Licenciatos tenen- tur exhibere titulum in Regali Cō- filio intra certum tempus, alias poterant puniri pœnis de quibus in dict. l. quæ non fuit inferta in noualegum collectione, ac proin de non practicatur, si igitur pra- dictaretur, deberet limitari in se gereti pro tali graduato spatio de- cenni annorum, & alia indicia cō- current, tituli amissi, nam tunc excusaretur à titulo exi- bendo, alias non. Ut aperte illa lex insinuat, nec tunc punire- tur criminaliter ob fallitatem, (quem admodum punitur qui se gerit pro Doctore, aut Licen- tiato cum non sit ex Batt. in l. eos.

§. si. ff. ad l. Corneliam de falsis Bald. in l. qui sub prætextu C. de Sacro-sanct. Eccl. notat Bonus de Gur-te in tract. de nobilita. p. 6. in prin-cip. Cassanensis in cōsuetudinibus Bargūdiæ rub. 6. §. 4. gl. se parte, & cū pluribus Rebus. in tract. nomi-nation. q. 12. nu. 13. Auendaño in 2. p. mandatorum regalium. c. 14. num. 23. Azeuedo in dict. l. 5.

80 Hoc tamen intelligendum est quando se nominat, & facit actus tali gradui conuenientes, vt quia, vel nō soluit collectas, vel portat insignia, aut similes actus facit quos nisi graduati facere non pos-sunt. Si tamē sola nominatione es-set cōtentus, propter solā nomina-tionē extraordinaria, & arbitriaria pœna puniretur, vt Rebus. Bald. Cassanensis Auenda. & alijs supraci-tati dicūt & notant idē Bald. in c. nō nulli col. i. de rescriptis Felin. in c. tertio loco, col. i. de probatio. Et ibi additio littera A. Guido Pa-pæ, & ibi additio littera B. q. 82. in fin.

81 Imò & tunc dicta pœna de-beret esse leuis, cum actus in no-minatione consistens nemini nocet, aut saltuum nullum notabilem dānum afferat. At vero falsitas, quæ nemihī nocet nō punitur ordi-nariā pœna falsitatis, ex glo. verb. priuatas in l. datus, C. ad l. Corne-liam de falsis, quam communiter Doctores sequuntur, vt per Iuliū Ciarum lib. 5. dententiarum. §. fal-sum, num. 44. latè Marsilius in l. 1. §. præterea, a num. 15. lff. ad l. Cor-neiliam de Sicarijs, & Baptista Plo-

rus. in tract. de in. litem iutā. §. 43, à nu. 16. eleganter Ioseph. Ludo-vicus decisione. Lucana 15. à nu. 23. Antonius Tefaurus præses Pe-demontana decisio. 171. nu. 2. ali-quid per Burg. de Paz cōsi. 13. n. 6. Sfortia cōsi. 62. nu. 18. Fabius Tur-retus cōsi. 9. n. 86. lib. 1. quos tamē authores quia confusè & variè lo-quuntur sic intelligere oportet, quod quādo falsitas nec actu nec habitu, nec virtute alicui nocet, nec nocero potest tūc nulla pœna puniatur, cū solū mendacium, offi-ciosum cōtineat, quod metas pec-cati veniabilis nō transgreditur, quā-do verò actu nocet, & dānum gra-ue est, pœna ordiuvaria punitur, si verò dānum paruum, arbitriaria solū pœna pro modo dānni, si ve-ro actu non causet, potētia tamen cauare posset minor erit pœna, & intra eandem speciem maior, & minor per modum dānni, quod cauare poterat, quæ omnia re-cto iudicis aruitrio dimittuntur, & addenda sunt ad Menoch. qui de hac materia latè agit in tracta. de arbitrijs iudicium lib. 2. centu-ria. 4. casu 306. & sunt admodum notanda. Sed vt ad id, vnde digres-sus sumus redeamus si cum decen-nio aliæ gradus conieciuræ con-current nōminans aut gerēs se pro graduato nullā pœnam incur-reret, si tamen nudum decēnium esset propter solam nominationē arbitriariè puniretur propter præ-iudicium, & si aliquod, leue tamē, propter nominationem, & viuum simul

similiter ordinaria pœna punit. Nec minuitur proter diuturnitas temporis, si delictum subcelsum est, & continuatur, ut dicta nominatio, & tractatus, quia diuturnitas temporis non minuit peccatum, sed auget, ex cap. non debet de consanguinitate, & affinitate, notat Tiraquel. in tractat. de pœnis temporis causa. 39. nume. 3. si tamen dictus tractatus non fuisset continuatus, immo neglectus dicto tam longo tempore licet ante gestus fuisset tunc pœna diminueretur, ex Lsi diutino. ff. de pœnis, notat Tiraq. vbi supra nu. 1. fateor tamen, quod hodie propter solam nominationem feræ nulla pœna esset: quia excommuni usu, & consuetudine Bachalaureos omnes Licenciatos appellamus, & non transiret absq; iniuria, qui aliter nominaret, at vero consuetudo, & si iniusta & reproba excusat à parte pœnæ ex gl. verb. migrasse in c. cum benemerabis de consuetudine, quā inibi omnes Doctores sequuntur, & eam latè sermone comprobat Tiraq. in d. tract. causa. 42. per totum, quod in magisterio & doctoratu, nullatenus visitari videmus ac proinde, qui se doctorem appellaret, non ex consuetudine partem pœnæ debitz cuaderet, quæ omnia notanda sunt ad praxim: quia nullibi sic examinata reperiuntur, & aliquando in praxi occurrunt.

85 Tertio decimo infertur, quod notariatus presumitur, ex longa possessione in qua quis tanquam

notarius fecit & actus fecit notarijs conuenientes, ita Bald. in l. 1. column. 2. C. de fideicommiss. sequitur Ias. in l. Barbarius, num. 55. ff. de officio prætoris, & in l. si certis annis C. de pactis numero. 14. Burgos de Paz in l. 3. Taur. part. 2. conclusione. 3. numero. 1077. latè Mascard. de probatio. 2. part. conclusio. 198. à numer. 18. Menoch. vbi supra lib. 2. præsumptione. 78. num. 9. & 13. Cabalcan. decisio. 45. nu. 29. p. 1. Joseph. Ludouic. decis. Lucana. 115. Couar. in practicis. c. 19. num. 9. & notat in l. 114. & 115. tit. 18. par. 3.

Hæc tamen conclusio est duplitter intelligenda. Primo quādo illa præsumptio cedit incōmodū tertij, & cū eo negotiantiū, & ob bonū publicū ex d. l. Barbarius, & nō in fauorem ipsiusmet tabellionis ne detur ansa falsum fabricādi, & quia ex l. 1. & 2. tit. 25. lib. 4. recop. ad hoc, vt quis possit vti officio tabellionatur, requiritur titulus, & approbatio facta in supremo consilio nō obstatibus quibuscūq; consuetudinibus, & leges ille resistunt incontrariū faciētibus, vnde cum materia sit suapte natura prohibita nisi sub certa forma, sulpitio est cōtra se pro tabellione gerēte, nisi titulū doceat vnde nimirū, vt lex nō defraudetur, si diuturnitas temporis illi nō possit ex supra dictis, quod omnes supra citati, sentiūt, & de materia agit Ioan. Gracian. in regu. 446. & Greg. in d. l. 115. nouissime Cerbátes in l. 3. Taur. n. 180.

Variarum questionum.

- 87 Secundo, quando cū dicta quā si possessione lōga notariatus cōcurreret fama & inditia tituli amis̄si, nam tunc etiam in sui fauorem operaretur, vt lentiunt omnes supradicti alias ijs non currentibus puniretur de falso, & quæ sit eius pena vide leges quas allegat Azeuedo in d.l.2.nu.7. & Auiles in. c. Pr̄torū. n. 22.c. 1. gl. verb. *nuestros*.
- 88 Decimoquarto pr̄sumitur nobilitas ex possessione decenalii, ex Auend. in 2.p.mandatorum regaliū.ca. 14.nu. 24. sed hæc limitatio I dico in quā ampliatio in hijs Regis falsa est, ex legibus Regis quæ de nobilibus agunt, ut per cūdem Auenda. quarum tenor debet seruari diximus in nostro tractat. de collectis, nu. 245. & idem de priuilegijs. & exceptionibus, ut diximus ibi & tractat Doctores à me allegati in d.tractat. nu. 263. & in materia est tex. expressus in c. cum persona de priuileg. in. 6. & in l. comp̄perit de pr̄scriptio. 30. vel 40. an⁹⁰ nōrum, & in l. fin. C. de fundis patrimonial.lib. 11. & vtrouiq; Bart. Bald. Francus Dominicus, & omnes in d.c. notat Mascal. de probation. p.3. conclu. 1372. nu. 108. Barto. & omnes in dict. l. cum de In rem verlo.
- Plures alias illationes facere poteram, sed quia leuis sunt momenti, & ab Anton. Gabriel vbi supra adducuntur consulto eas omitto sufficit principaliora notasse.
- 89 Quanta cōclusio in re grauis pr̄ iudicij nec titulus nec solmenitas pr̄sumitur ex solo cursu decenalii etiā iuncta patiētia illius qui damnificatur, nisi alia adminicula concurrant hæc cōclusio admodū vera est & eā Bart. & omnes in d.l. si certis annis, & in d.l. cum de in re verso sequuntur, & omnes alij in princip. quæst. citati & plures alij, quos Mascal. & Menoch. ibi citati referunt, & si vera non esset nec pr̄scriptiones, nec titulus nec elsearius esset, & mille rapinis occasio daretur, cū fere semper nō solum difficile, sed penè impossibile videatur aliquid cōtradic̄ta pr̄sumptionē probare, & id quod probādū est in negatiua cōsistat, & ultra iura quæ allegat Bart. in d.l. cū de in re verso col. 1. & 3. est tex. quem omnes allegant in l. libertis. 2. §. 1. ff. de alimentis legatis, qui in liberatorio titulo, loquitur, qui admodum fauorabilis est vbi etiam existente diuturnitate temporis non pr̄sumitur liberatio.
- Ex qua cōclusione, primo infert quod quia donatio est grauis pr̄ iudicij in dubio nō pr̄sumitur, vt Bart. in d.l. cū de in re verso notat & late Menoch. vbi supra Cassan. in conluctud. Burgūdię tit. descēses rubr. 11. §. 2. à n. 3. cū seq. & idē dicunt omnes in titulo vassallagij qui nō pr̄sumunt cōtra vassallū, vt per Tiraq. & Mascal. vbi sup. n. 85.
- Ex quo etiā sub infertur, quod nec etiā remissio debiti pr̄sumitur nisi cōcurrētibus inditijs & cōiecturis, de quib⁹ in l. procula, vbi Alber. Bart. Salicet. & omnes. ff. de pro-

23

De nominatione aliarum de tit. & solem. 219

de probatice. vt bene declarat Maf
card. vbi supr. à nu. 85. & Menoch.
d.c. 13 1. nisi sit in remissione lucri
odiosi, vt pote usurarij ex text. ele-
ganti in l. cum quidam. §. diuus. ff.
de usuris, quē bene interprætatur
Mascard. vbi supra à nu. 85. vbi po-
nit ad illū duos intellectus, & ele-
ganter per Alciatum in tractatu
præsumptio. regula. 1. præsumptio
ne. 3 2. num. 8. cum sequentibus.

92 Infertur etiam, quod titulus be-
neficij non præsumitur, ex longa
possessione: quia res grauis præiu-
dicij, & spiritualis est ex c. illud de
præsumptio. De quo supra eginus
et tenet Felin. in d. cap. sicut Ias. &
omnes in dict. l. si certis annis latè
Mascard. qui eleganter, & si nimis
confuse declarat vbi supra con-
clusio. 1372. per totam Menoch.
in dict. tract. de præsumptio. lib. 6
præsumptione. 75. & fuit originali-
lis de cito Bald. in c. ex parte ad æ
de restitut. spoliatorū, sed meo iu-
dicio, non est res tanti estimanda,
nec cū tantis, & tā confusis decla-
rationibus, vt Mascard. estimauit
vera est enim illatio nisi ex conie-
cturis urgentibus, & aprobatis cū
decennali possessione probetur ti-
tulus amissus, qui tamē cōiecturæ
arbitrio iudicis dimittuntur, qui
pēlata grauitate causa, & tertij præ
iudicio, paruo, vel magno titulum
præsumet, vel nō ex varijs rerū cir-
cūstantijs, & hæc est resolutio to-
tius materiæ in quā omnes vbiq;
incidunt. Sed an tali habeti solam
decennalem possessionē solui de-

beat à debitoribus beneficij, vel il-
li dari debeat fructus litepérente
absq; eo quod de titulo doceat, vel
potius sint in secrētu collocandi,
vidēdus est Boerius decis. 1. p. 1. Gi-
gas de pensio. q. 47. Bart. & ibi ad-
dit. in l. si urbana in fi. ibi Ias. à nu.
7. ff. de conditio. indebiti, latè Ca-
balcanus decisio. 44. à nu. 11. & 12
p. 1. & in reportorio lite. C. verbo
clericus beneficiatus inquisitus
eleganter Mascard. in d. tract. 3. p.
concl. 1324. per totā, veraq; resolu-
tio est, quod si titulū nō deceat,
aut fidē de eo faciat saltim ex alijs
indicijs, non debet manu teneti
nec fructus capere, nec illi traddi
debent: quia possessor non est, ex
c. 1. de reg. iuris in. 6. & argum. tex.
in d. c. cum personæ si vero cōtra
titulum exhibitū allegetur etiā si
suspectus sit, cū cautione ei soluē-
dum est, & sic intelliges quæ Bald.
allegatus à supra dictis dicit, &
hæc est vera resolutio, & clara, in
qua nimis dicti scribentes maxi-
mè Boerius variant.

94 Tertio infertur, quod in rebus
minorum mulierum vniuersitatū,
Ecclesiarum monasteriorū,
& aliorum qui sine decreto, & cer-
tis solennitatibus alienare bona
sua immobilia non possunt, nun-
quam ex cursu decennali præsu-
mitur titulus, nec præsumitur solē
nitas, necessaria ad tituli validita-
tem, etiam si possessio triennali-
lis, & quadragenalis sit, nisi posse-
sio peorum, sit admodum antiqua,
vel immemorialis, vel centenaria,

Variarum quæstionum.

aut magis & minus , dummodo si non sit vltra centum annos , fama tituli , aut alia iuditia concurrent , quæ arbitrio iudicis relinquuntur , nec vim facio an solennitates enuntiantur in scriptura , vel non dummodo de eis non constet in scriptura separata , vel tabellio , fidem de ijs non faciat , alias omnes extrauagantes , canones , & leges , quæ prohibent similes alienationes facilimè defraudarentur , & bona à potentibus occuparentur in magnum dictarum personarum damnum , & hęc est vera resolutio , & equa quæ debet seruari , & seruatur iudicando , & cōsulendo à rectis iudicibus & doctis adiuvatis , & eam colligentes , ex Mascalard . & Menoch . vbi supra , idem Menoch . c . 133 . num . 17 & 75 . lib . 2 . tenent Tiraq . Cassane . & alij vbi supra , & Cephal . consil . 316 . lib . 3 . & 342 . num . 25 . colib . & 396 . à num . 11 . lib . 2 . & consil . 98 . numer . 30 . libr . 1 . Euerard . consil . 196 . num . 2 . Vbesembe . consil . 18 . num . 8 . lib . 1 . & consil . 8 . num . 2 . cod . libr . eleganter Socin . Iunior . consil . 76 . à numer . 4 . & 21 . libr . 2 . idem consil . 22 . num . 13 . lib . 1 . Capitius decisione . 4 . Afflict . decision . 245 . nume . 4 . & decisio . 107 . Capitius decisio . 16 . num . 1 . Osascus de cisio Pedemontana . 172 . & 173 . Barto . Soncia . consil . 29 . num . 20 . lib . 1 . & consil . 15 . numer . 35 . cod . lib . idem consil . 254 . num . 4 . lib . 2 . & consil . 2 . lib . 3 . & consil . 46 . num . 3 . lib . 4 . & 2 . cod . lib . Corne . consil . 181 . num . 20 . lib . 2 . & 284 . nu . 3 .

libr . 4 . Riminald . Iunior . consil . 9 . num . 107 . & 76 . num . 6 . lib . 1 . Menoch . de arbitrarijs lib . 2 . centuria 5 . casu . 433 . num . 24 . Alciat . respōso . 45 . num . 2 . & 151 . num . 3 . lib . 1 . Euerardus consil . 109 . nu . 2 . & 74 . num . 2 . Cephal . consil . 352 . libr . 4 . num . 11 . & consil . 314 . numer . 4 . & 315 . num . 14 . & 348 . nu . 17 . & 316 . nu . 39 . & 328 . nu . 36 . lib . 3 . & consil . 238 . num . 19 . & 170 . num . 12 . lib . 2 . Paris . consil . 98 . nu . 11 . & 99 . nu . 4 . lib . 1 . & consil . 12 . nu . 57 . lib . 2 . Craveta . consil . 317 . num . 2 . lib . 2 . Mascalard . de probatio . p . 1 . concl . 48 . Cabalcan . decisio . 45 . à nume . 13 . libr . 1 . Octau . Simon . in tractat . de decretis li . 3 . inspectione . 3 . per totam . Roland . à Vall . consil . 90 . à num . 38 . lib . 1 . Ioan . Bota . consil . 51 nu . 10 . Alex . consil . 69 . à nu . 7 . lib . 1 . & consil . 219 . nu . 13 . lib . 6 . & ibi additio & cōf . 70 . n . 3 . & cōf . 50 . lib . 3 . & consil . 1 . nu . 19 . & 20 . lib . 4 . & 179 . n . 4 . lib . 6 . & 92 . nu . 8 . eod . libr . 8 & 94 . lib . 7 . & 12 . nu . 7 . lib . 4 . & 17 . lib . 4 . & 101 . nu . 1 . lib . 7 . decis . consil . 409 . & 486 . nu . 10 . lib . 2 . decisio Lusitan . 149 . num . 4 . Bert . consil . 194 . lib . 2 . Cassan . consil . 15 . nu . 14 . Gozadi . cōsi . 11 . n . 10 . & cōf . 86 . n . 22 . Rodoan . de rebus Ecclesiæ rubri . 27 . casu . 11 & rubr . 30 . casu . 8 . & omnes authores citati , in princip . quæst . & licet ij omnes inter se variare videātur , & aliquādo solū tēpus antiquum , sufficere existimēt , aliquādo vero alias cōiecturas putēt necessarias , aliquādo etiā in solehitatibus pr̄sumēdis relationi casum in instru-
mento

Titulo de solennitate presumpti.

220

mento contractus insertæ, defensor: licet plures alij contradicant diligentem eorum dicta persecutio semper, teperies verâ esse nostram conclusionem, nullus enim ex eis in re graui & pôderosa, de sola lôgitu-
dine temporis cōsisus est. Sed omnes indiscriminatim ad alias cōic-
sturas recurrit, sine quibus nō il-
lis visum est titulu[m] presump[ti]o[ni] ex lon-
gitudine temporis in re graui: &
ita intelligunt tex. in d.c. peruenit
de quo ih[esu]u principio questionis.

95 Et licet etiâ omnes supracitati, &
autores omnes in d.l. sciēdū, & ex
modernis ex professio Menoch. &
Mascard. qui diuersa cap. cōstituerunt,
differētiâ cōstituant, inter titu-
lū & solennitatē præsumendā de
qua nos etiâ egimus in nostro lib.
1. q. 2. Attamē matu[i]us cōsiderā-
do, quando solennitas necessaria, &
essentialis est ad tituli validitatem,
pars tituli est & titulus ipse reputa-
tur, & præsumpcio eius, ita est præ-
indicialis, & nocua sicut & ipse
cōtractus, vnde nulla ratio differē-
tiæ cōstitui potest circa faciliore,
vel difficiiore præumptionem,
imò maior suspicio est, quâdo titu-
lus exhibetur, & illi solennitates ne-
cessariæ deficiunt, cū nunquam
soleat titulus ab eis disiungi, & si-
ne eis seruari, tū etiâ rerū prohibi-
tarū, vt in plurimū contraetus se-
creto fiant, absque solennitatibus.
At vero absq[ue] vlo titulo raro ali-
qui se ingerunt rebus prohibitis, vñ
de ad præsumendā solennitatē essen-
tiale nō minor probacie, aut mino-

res cōiectura, quâd præsumptio
nē tituli requiratur, vt ex d.c. pers-
ueint sic manifeste constat, & ex
alijs ioribus supradictis citatis. id
26 Infertur etiam, ex dicta conolu-
sione, id ex proximè animadver-
sis, verâ esse opinionē Bald. in l. 1,
2: col. 9 de rebus alienis nō alienâ
dis, & in l. 2: C. si ex fallis instrumé-
tis dicctis mandatū non præsumi
ex lôgitudine temporis, quem se-
quitur Felin. in c. sicut nu. 3 de re
iudic. Bald. de prædisp[on]tione l. 2. p. q.
10. nu. 20. Graueta de antiquitat.
temp. 1. p. c. 1. à. nu. 59. & cōmune
dicit Anton. Gabriel. 2. cōmuniū
Concilium tit. de procuratoribus
concl. 1. per toram, & Menoch. de
præsumptionibus præemptione
33. & eam inuitis dentibus post-
quâcā reprobauit, sequitur Mas-
card. de probatio. 2. p. concl. 1007
à nu. 39. & latè Cabalcan. decisio-
ne. 45. à num. 12. 1. part. licet con-
tra Bald. tenuerit las. in d.l. scien-
dum à num. 29. & Graueta consil.
317. num. 122. sed Baldi opinio ve-
rior est quippe qui mandat solen-
nitatis maxima pars ipsius tituli est,
vel titulus ipse aut saltim admou-
dum essentialis, vnde nimis cui
si in re graui difficultis sit eius
præsumptio, & ex temporis lon-
gitudine non præsumatur, & opini-
onem Bald. defendit Socin. iu-
nior consi. 56. lib. 1.

27 Hæc Baldi tamen opinio ab
omnibus communiter limitatur
nisi aliae cōiecturæ concurrent in
fauore mādati, tūc enim præsumme-

Variarum quæstionum.

tur mandatū, ut Menoch. & Mal-
card. diligenter notant, qui plures
conjecturas referunt, & tandem ar-
bitrio iudicis relinquunt nec aliud
vñquam Bald. existimauit.

Plura alia huic quæstiōni addē
re possem, sed quia lebia sunt, & à
citat̄ latē notant, ea i consulo
omitto, ut finem faciam huic tam
prolixe quæstiōni, & ne iestori fa-
stidosus sim.

S V M M A R I V. M.
quæstiōnis. 24.

- 5. Dimissorias quis dare possit, num. 2. 3.
4. 5.
- 6. Abbas habens Episcopalem iurisdictionem an sit ordinarius, & an equipa-
retur Episcopo, & continetur ap-
pellatione diocesani, numero. 7. 8.
& 9.
- 10. Abbas an possit præscribere iura Epis-
copalia.
- 11. Episcopus electus non consecratus quid
possit facere.
- 12. Abbas potest indulgentias dare, visi-
tare, num. 13.
- Dare ordines minores, num. 14.
- Vnire, num. 15.
- Comendare, num. 16.
- D spōnere, num. 17. 18. & 19.
- Et dare licentias ad prædicandum &
ibi de quæstoribus latē.
- 21. Abbas potest conferre beneficia.
- 22. Exequitur ultimas voluntates.
- 23. Potes visitare nec ipse potest visitari,
num. 24.
- 25. Cognoscit de causis matrimonialibus,
& criminalibus.

26. Potest remittere moniations, & ibi
an vicarius Episcopi id poscit.

27. Abbas potest dare licentiam, exerce-
di pontificalia, in suo d. strictu.

28. Admittitur ad Concilium.

29. Sinodum facit.

30. Tenetur habere studia, & est consitu-
tus in dignitate.

32. Intellectus ad cap. 10. sessione 23. de re-
formatione Concilij Tridentini, nu-

33. & 34. in eiusdem concilio

Q VÆ S T I O
vigesima quarta.

AN Abbas exemptus habens
Episcopalem iurisdictionem
in parrochos, & parrochianos,
priuatue ad Episcopum in cu-
ius diœcesi sua loca sita sunt, &
qui facit sinodum possit dare di-
missorias subditis suis, ut alius
Episcopus eos ordinet quando
utilis & necessaria.

PRo parte negatiua primo facit
text. in. cap. nullus de tempori
bus ordinationum libr. 6. in quo
probatur, quod prælati inferiores
citâ Episcopum non possunt cō-
cedere dimissorias suis subditis,
igitur nec Abbas habens Epis-
copalem iurisdictionem eas poterit
concedere, quem ita intelligunt
ibi Dominicus Ancharræ. Philip.
Francus, Archidiacon. & alij &
alijs relatî Petrus Gregor. Folofa-
nus in suo sincagmate iuris uni-
uersi. p. 2. c. 2.

Et con-

Titulo de solennitate presum.

24

221

2 Et confirmatur quia dare dimissorias, & ordinare est proprium solum Episcopi & non alterius, ex c. extraneo cum sequenti septuagesima. i. dist. vbi glo. plura iura allegat, & notant ibi dominicus Cardinal. & omnes igitur non pertinet ad non Episcopum, & per consequens ad dictum Abbatem.

3 Itidem confirmatur quia dare dimissorias, & ordinare pertinet, ad diocesanum, ratione legis diocesanæ, ut per Abbatem in c. cum dilectus de officio ordinarij notat Brunel. in tract. de legato conclusione. i. o. At vero Abbas & si habeat episcopalem iurisdictionem non dicitur diocesanæ ex Rebuff. consi. l. & 2. Igitur dare non potest confirmatur amplius: quia Episcopus est solum ordinator in sua diocesi. c. per lectis, & ibi glo. vers. & iurgia. §. ad Episcopum. 25. dist. & ideo ipse solus coedit dimissorias, c. clericū. 72. dist. & ordinatio clericorum & Ecclesiastum ad solum Episcopum pertinet. i. q. 1. per totā, & c. omnes vasilicæ. 16. q. 7. Igitur non pertinet ad Abbatem nec ipse potest facere quia Abbas non exercet iura episcopalia nisi ex prescriptio ne, c. peruenit versi. iura. 16. q. 1.

4 Secundo, pro hac parte facit ex presa decisio Sacrolanceti Concilij Trident. sessio. 23. c. 10. de reformatione in scripto Abbatibus ac alijs quantumlibet exemptis, vbi explicie de negatur Abbatē habent iura episcopalem iurisdictionem dare dimissorias ne abbatis qui

buscunque consuetudinibus, & pri uilegijs idque etiam denegatum est cap. sede vacante, ex decisione 10. de reformatione sessione. 7. ergo dare non potest, & sic pro parte negativa, & in terminis ita tenent Salcedus in additionibus ad praxim Bernardi Diaz, cap. 25. & Simon Maiolus in tractatu de irregularitate. lib. p. c. 8i & c. 5. num. 3. Rebuff. in sua praxi beneficiali lib. t. cap. 9. num. 6. Notissime doctissimus Theologæ moralis Henriquez Henriquez Iesuita, in sua Summa lib. 10. cap. 22. nu. 3. & in gloss. ibi, litera. T. & cap. 23. num. 4. igitur vides ex hijs iuribus & nouis decisionibus decisionem hanc questionem contradictum Abbatem, & quod ipse nullatenus possit dare dictas dimissorias, & derogatum suis consuetudinibus & pri uilegijs.

5 Et confirmatur, quia Abbas ipse non potest ordinare igitur non potest committere alij potestate ordinandi, quia nemo plus iuris in alium transferre potest quam ipse habet ex regula vulgari confirmat etiam quia Abbas non potest dispescere in interstitijs, ut nouissime probat frater Manuel Rodriguez, in declaratione motus proprij Sixti Quinti, sub titulo de los censos, dubio octauo, fol. 31. vers. (Digo lo quarto) ad finem dictæ explicationis, & ita vidi declaratum Romæ per congregationem illusterrimorum Cardinalium, qui presenti interpretationi Sacrolancet.

Variarum quæstionum.

Concilij Tridentini igitur nec poterit concedere dimissorias, cum ita vnum disponat ad ordines sicut & aliud & ambo ad utrunque legem pertineant.

- 6 Pro parte affirmativa, & in favorem Abbatis faciunt sequentia. Primo, quia dictus Abbas talem iurisdictionem habent est ordinarius, glo. in Clementina. 1. ver. pro prij de rebus Ecclesiæ non alienad. & cum Buttio, Aretino, Decio, Paris. & alijs Mandos ad regulas Châcellariæ regula. 24. quæst. 2. num. 4. & notatur in c. Abbates de priuilegiis. in 6. notant Cardina. & Innocent. per text. ibi, in ca. quantos de officio ordinarij Abbas in disp. in cip. Episcopus. num. 29. & in c. de- 8 cernimus notab. 2. de iudic. Mandos. dict. regula. 24. quæst. 6. num. 4. Butrius consi. 19. glo. in c. ordinarij de officio ordin. in. 6. Petrus Gambata in tract. de legato à late re, lib. 2. c. 2. à nume. 54. & ordinarius est, cui est mādata iurisdictione proprio, vt per Socin. in l. more maiorum, num. 17. ff. de iurisdictione omnium iudic. Menoch. de arbitrar. libr. 1. q. 12. num. 9. & appellatione ordinarij venit dictus Abbas, vt per Decium consi. 121. column. 1. Antonius de Prætis in tracta. de iurisdictione Episcoporum capi. 1. num. 4. & 3. & prælati, & ordinarij dicuntur omnes qui habent iurisdictionem contentiosam glo. ver. prælati in Clementina dudum de sepulturis, & in cap. Romana §. 1. de appellationi. in. 6.

Abb. & Doctores in ea. auditis de prescriptione. Botetus de Sinodo, p. 2. a num. 40. Corras. in tract. de beneficiis. c. 4. num. 1.

7 Et dictus Abbas qui habet iurisdictionem Episcopalem quando ad utrunque legem dicæcelanam & iurisdictionalem, & equiparatur Episcopo, & potest interponere autoritatē in alienationibus, vt Episcopus, tex. quem ita intelligit Beroi. in cap. 1. de rebus Ecclesiæ non alienandis, ca. Abbatibus. 18. quæst. 1. glo. in Clementina. 1. ver. proprij de rebus Ecclesiæ, Rodowan. in tractat. de rebus Ecclesiæ rubrica. 30. c. 1. à num. 64. Marcus decisione. 181. part. 1.

At vero ad ordinarium spectat dari dimissorias, vt per Mandos. in dict. regula. 24. quæst. 6. & spectat omnia quæ sunt de lege dicæcelana, & iurisdictionali, vt per Speculatoriem in tit. de officio ordinarij §. officium Mandosius d. quæst. 6. numer. 1. & 4. & confirmatur quia talis Abbas omnia potest facere qui Episcopus glo. in dict. Clementina. 1. de rebus Ecclesiæ, & cum Innocent. Federico, & alijs notat Calcialupus in tract. de vunionibus art. 3. num. 22. Abb. in dict. Clementina. 1. Beroi. in dict. c. 1. num. igitur poterit dare dictas dimissorias, quia sunt de lege iurisdictionali respectu subditorum nam licet ordinare sit ordinis, & pertineat ad l. dicæcelanam præbete tam materiam, & subditos, & eos licentiare, examinare & approbare est

De Abbate iuris Episcop. habente.

222

24

re est iurisdictionis, ut per Abbatem in d.c. cum dilectus.

9. Confirmatur quia appellatio-
ne diœcesani continetur, alius or-
dinarius, ut dictus Abbas, ubi est
eadem ratio Abbas in c. cum olim
notab. 4. de præscriptio, ubi Felin.
idem in cap. post cessionē de pro-
bationibus. At vero dicta consti-
tutio Concilij Diœcesano loqui-
tur, nimirum si propter identita-
tem rationis extendatur ad Abba-
tem ordinarium licet negare non
possimus, quod pro præsumpto
vocabulo Episcopus contineatur
cap. cum non liceat de præscripto,
Clementina vnica §. volumus cū
glo. verb. diœcesanis, & ibi Cardi-
quæstion. 4. de foro competenti
idem in Clementina vnica. quæst.
8. de suplend. negligent. prælatori
facit Clementina. 1. iuncta glo. 1.
& 2. & ibi Cardin. quæst. 1. de vita
& honestate clericor. gloss. etiam
verbo diœcesanis in Clementina;
1. de iure patronatus Felin. post
alios in cap. olim de præscripto. Má-
dos. in regulis Chancellariæ regu-
la. 16. quæstion. 42. num. 3. Petrus 11
Gregor. in Sintagmate iuris par. 2.
lib. 16. cap. 12. quilib. 47. c. 22. nu. 1
& cap. 4. num. 12. ordinarios appel-
lat prælatos habentes Episcopalem
iurisdictionem.

10. Confirmatur etiam, quia Ab-
bates excludendo Episcopum poi-
sunt præficiere omnia iura Episcopalia & certam partem diœce-
sis, & ordinationes clericorū Balb.
in tract. de præscription. p. 5. q. 11.

per totam Petrus de Perusio in tra-
ctat. de vñione, num. 30. Hierony-
mus de Monte in tract. de finibus
cap. 75. Francus in cap. cum perso-
næ. §. sin autem de priuilegi. in. 6.
Abb. in cap. fin. & capit. ad hæc de
officio Archidiaconi, Paril. consi.
95. lib. 4. & consi. 35. num. 9. & 22.
num. 14. cod. lib. ubi eleganter no-
nat, quod talis Abb. potest, uti an-
nullo, & mitra, & pontificalibus,
& benedictione solenni, & depu-
tare Vicarium, & tribunal erigere,
& Episcopus in eius res ortu non
potest sine eius licentia Pontifi-
calia exercere, facit etiam text. in
capi. peruenit, ubi gloss. ver. b. iura.
16. quæst. 1. igitur cum Abbas de
quo loquimur omnem iurisdictionem
Episcopalem in omnibus, &
per omnia præscriperit, priuatiuè
ad Episcopum id potuit facere,
poterit etiam dimissorias dare cū
in iurisdictione Episcopali conti-
neatur, cum etiam partem diœce-
sis præscriperit, & sic in ea nul-
lum ius Episcopo diœcesano re-
mansit.

Præterea Episcopus electus co-
firmatus, & non consecratus non
habet ordinem Episcopalem ex
qua possit subditos ordinare, sed
solum iurisdictionem Episcopalem,
ut Abbas de quo loquimur, & ta-
mè potest dare dimissorias, ut per
Abb. in cap. 1. in fin. de translatio-
ne prælatorum quem ibi omnes
sequuntur, & idem dicit de Abb.
exempto, & elegantissime ad pro-
positum plura allegando id defen-
dit com.

Variarum questionum.

- dit compilator repertorij. Felin. littera E. versic. Episcopus electus confirmatus non consecratus, vbi postquam dixerat quod talis Episcopus, non est Episcopus, addit quod potest exercere omnia quæ pertinent ad Episcopalem iurisdictionem, & licet non possit ordinare, potest alijs committere ordinationes clericorum quem admodum rector parochialis non ordinatus, licet ipse per se non possit administrare sacramenta, potest tamen alijs committere administranda, quia ad suum officium, & iurisdictionem pertinet & dicit se sic Venetijs consuluisse, faciunt plura qui de Episcopo electo tradidit Decius in c. Cate. 1. notabili de script. & in c. at si cleric. §. de adulterijs, numer. 150. de iudicijs, vbi post Abbatem, aliqua dicit, sed non uita explicat, vt dictus additionator, igitur idem erit in dict. Abbatte quia eadem ratio est cum habeat eandem iurisdictionem, quia habet dictus electus confirmatus, non consecratus, & si Abbas non est Episcopus nec etiam electus, vt omnes supradicti plura iura, & glossas allegando dicunt.
- 12 Itidem confirmatur, quia talis Abbas potest indulgentias dare, quæ solitæ sunt dari ab Episcopis, & potest dare commendatitias suis clericis, & exercere per alium, ea quæ sunt ordinis Episcopalis p. tex. in cap. accedentibus de excessibus prælatorū Antonius de Roscelis in tract. de indulgentijs. nu. 34
- 13 Et potest visitare per se aut suos visitatores, vt per Paris. vbi supra Pauinum, in tractat. de visitatione 1. p. q. 2. per totam.
- 14 Et poterat ordines minores cō ferre subditis suis c. Abbatis priuileg. in 6. glo. in cap. 1. de temporibus ordination. in 6. Rebuf. in sua praxi lib. 1. tit. de clericis, & à quibus, num. 14.
- 15 Et potest vnire Ecclesiæ Caccius lupus de vniōnibus, art. 3. à nu. 21: gloss. & Doctores in Clementina 1. §. ad hæc de statu monachorū, Rebuf. in d. praxi lib. 1. tit. de vniōnibus, num. 33. & Petrus de Perusio de in tractatu de vniōnibus. c. 3. & 4. & Lancelot. in suam instituta canonica lib. 2. titul. de vniōnibus. §. vsque & sequitur, & §. nō tam & ibi glos. verb. inferiores, & latè Gambara in tractatu de legato. p. 4. cap. de potestate legati in vniendo num. 16. vbi sine ratione id limitat in dismembratione, cū in tali Abbatे nullo iure probetur, & ea semper concedatur Episcopo, quid mirum si & Abbatē habenti Episcopalem iurisdictionem.
- 16 Et etiam potest Ecclesiæ commendare ad modicum tempus, quem admodum Episcopus, vt per Rebuff. in d. praxi tractatu de commendis à nume. 46. & Pauinus, qui loquitur in c. sede vacante in dict. tractatu de potestate. ca. sede vacante. 2. p. q. 3. licet contrarium teneat dictus Gambara lib. 4. titu. de potestate legati in commendando, nu.

do, num. 165. sed cum ipse fateatur, quod commendare est iurisdictionis nescio quomodo denegetur dicto Abbatē iurisdictionem Episcopalem habēti, quem admodum non denegatur Episcopo similem iurisdictionem habenti.

17 Item etiā potest dispensare pro non residentia in casibus in quibus Episcopus, cap. relatum de clericis non residentibus, notat Rebul. in d. praxi titul. dispensatio de non residendo, nu. 41.

18 Potest etiam dispensare in casibus in quibus Episcopus, ex Innocent. in c. statuum de maiorat. & obedientia Petrus Gambara in d. tractatu, lib. 10. num. 432. & idem Paulinus vbi supra. 1. p. q. 5. & calu 19 in quibus Episcopus dispēlare potest, vide per Abb. Decium, & Doctores in cap. at si clericū cum. §. sequentibus de iudicijs, & decisio. 6 de reformatione sessione, 24. & c. 7. sessio. 14. Sancti Concilij Tridē. vbi Episcopus dispensat in omnibus irregularitatibus, & suspensionibus, ex delicto occulto prouenientibus nisi sint ad forum contentiosum deductæ & nisi ex homicidio voluntario proueniāt ad quas nouas decisiones vide omnino dictum Petrum Enriquez Jesuitam in sua Summa lib. 13. c. 14. per totum & l. 13. cap. 57. num. 4. & libr. 12. ca. 3. & fratrum Manuel Rodriguez in sua Explicatione Bullæ, fol. 108. & 109. & 110. cum sequentibus, & Simonem Maiolū in tractat. de irregularitatibus lib.

5. cap. 51. à num. 4. cum sequentibus vbi latè ponunt, quādo ex virtute dictarum nouarum decisionum possit Episcopus revalidare, titulum beneficij amissi ob aliqua delicta suspensionis, & irregularitates, & quando possit dispensare in impedimentis matrimonij occultis, & quando id posset facere confessarius virtute dictę bullę, & quae per ipsos dicuntur, de Episcopo intelligenda sunt, etiam in dicto Abbatē ordinario cum ea cōpetant ratione ordinarie iurisdictionis, vt eleganter videbi in dicto reportorio Felin. de Episcopo electo confirmato, & non consecrato.

20 Potest etiam dispensare, vt quis studendo non cōdinetur usque ad septennium, vt notat elegāter Rebū. in tract. de priuilegijs scholasticum, Francum in cap. cum ex eo, & c. commissa, & licet canō de electione in. 6. priuileg. 28. quod est utile ad tex. in cap. 12. de reformatione session. 7. dicti Concilij, sed opinio Franci falsa est, & contra iura expressa cum id cōpetat ratione ordinarie iurisdictionis, vt Frācūs fatetur, & competit electo, & capitulo, & alijs habentibus iurisdictionem Episcopalem, licet nō Episcopis, & sic ipse dicit de consuetudine seruari in Abbatibus, & contra eum glos. & ferè omnes ibi tenent, obiter tamē aduerte, quod ad hoc, vt absentes causa studij excusentur ab ordinariis, & à non residendo durante tempore studij de-

Variarum questionum.

dij debent licentiam petere ab ipso ordinario, & debent studere in studijs generalibus, putam vniuersitatibus approbatis, ut omnes superdicti fatentur, aduerte etiam quod per proprium motū Pij V. fœlicis recordationis dispositum est, quod dispensationes de nō resindendo prætextu studij non suffragentur nisi accedat consensus ordinarij, & est inter collectionē motuum nouam folio. 408. motu. 29. vbi additio dubitat an quando quis se absentat causa studij sit necessaria ordinarij licentia, & tandem se remittit ad consuetudinem, sed de iure verius erat licentiam requiri licet de consuetudine in ordinatis in pluribus Episcopatibus non seruetur.

¶. Præterea Abbas dat licentiam prædicatoribus ad prædicandum in suo districto, & eos examinat, & approbat, vt per Angelum Clauasium in sua Summa verb. prædicare quem admomodum facit Episcopus sine cuius licentia, & approbatione non possunt aliqui prædicare, ex Maiolo de irregularitate lib. 3. c. 23. nu. 17. Card. in Clementina dudum sepulturis, text. & ibi Doctores in c. excōmunicamus. §. quia vero de hæreticis Silvester verb. prædicatores per totū Nauar. in suo Manuali Latino, c. 25. à nu. 143. Conradus Brunus in tract. de hæreticis. c. 4. Simácas de institutionibus Cacholicis. ca. 49. imo & fratres non possunt prædicari nisi approbati, & examinati

à suo prælatō, & presentati Episcopo, aut dicto Ordinario, ex c. 2. de reformatione sessio. 5. dicti Concilij, & propriom cito Leonis X. folio. 186. & licet Pius V. in quodam suo proprio motu id limitaberit in mendicantibus. Tamen Gregor. XIII. id reduxit ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini, & sic debent Ordinatio præsentari, & ab eo veniam seu licentiam petere nili in Ecclesijs sui ordinis, ex suis priuilegijs lector tamen non debet examinari, vt declarat additio ad dictum proptium motum Leonis, & ad quem officium prædicandi pertineat, vide cum Alexand. de Ales Mafcard. de Suffanis, in tractatu de Iudeis cap. 4 num. 24. & in tractat. de cælibatu sacerdotum, cap. 3. nume. 11. & de Quæstoribus an possit prædicari, vel debeant examinari ab Ordinarijs, & examinari eorum priuilegia, & Bullas vide in certum authorem in forma procedendi contra Inquisitores de hæresi, nume. 498. tomo. 11. tractatum nouorum, part. 2. folio. 411. & vide proprium motum Pij Quinti, vbi tollit Quæstores, & titulum. 9. lib. 1. recopilat. & ibi Azeuedo, & Concilium Tridentinum, sessione. 5. capit. 9. de reformatione, & Decr. consil. 277. Auiles in cap. prætorum, capit. 51. verb. Nicorsentir, & Azeuedo in l. 37. titulo. 6. libr. 3. recopilatio. vbi refert Bullam Alexandri Sexti, de Quæstoriibus, & text. & ibi Doctores in Cle-

Clementina abusionibus de pœni 21 tentijs & Alaban de Concilijs p. 2 §. 33. & Suumistis vero quæstor, & patrem Enriquez in dict. Summa lib. 7. c. 29. & cap. 20. n. 3. & utro- bique glossas, & omnes conclu- dunt, quod dicti quæstori non possunt prædicare absq; dicta licé- tia, & quod quæstæ, & indulgētia debent examinari ab Ordinario, & antea non possunt pullicari, & dictus Enriquez ait declarasse Six- tum V. & Grego. XIII. Summos Pontifices fœlicis recordationis, quod Abbates possunt publicare subditis suis, at vero in his Regnis ex l. 13. tit. 10. lib. 5. recopil. omnes indulgentia, quæste, & iubilei de- bent prius antequam publicetur, examinari à commissario Crucia- re, & à supremo Cōfilio, & Ordina- rijs, & imponitur pœna aliter pu- blicantibus, & sic practicatur, & ad id quod diximus, quod fratres in Ecclesijs sui ordinis possunt præ- dicare dicta venia non petita vidē- dus est dictos Enriquez qui idem tenet dicto lib. 7. cap. 28. littera C. Imo etiam vult quod parochus absque dicta licentia potest admit- tere regularem, aut vitum doctū, iūvis aut ter prædicet in sua par- rochia, & quod Manciis, & alijs Theologis ita tenuerunt, & quod non est necessaria regularibus licē- tia Ordinarij, sed solum quod licē- itati examinati, & approbati à suis Prælatis pœschenti ab Ordinario, & sic declarat. c. 4. seculi d. Conci- lij de quo nunc nō disputamus.

Amplius potest dictus Abbas beneficia simplicia, & curata con- ferre, yt per text. in c. 2. & cap. fin, & ibi glo. Archidiacon. Dominic, Cardin. Præpositus, & omnes. 16, q. 4. notat Parisi. consi. 3. 5. num. 8, & 9. lib. 4. & constat, ex Abbatे in c. auditio de prescriptionib; in d. c. cum dilectus, & in d. cap. ad hec ybi declarat ad quam legem perti- neat collatio beneficiorum, & no- tatur per glo. & Doctores in d. ca. si Papa de priuilegijs in. 5. & Re- bus. consi. 13. 4. glo. & Doctores in dict. Clementina. i. de rebus Ecclæ, & potest interponere authori- tatem in permutationib; & re- signationib; simplicib; ut per Rebus. sua praxi, tit. de permu- tatione lib. 3. num. 20. & hodie ja congregatio illustrissimorum Car- dinalium, qui prælunt interpreta- ratione Concilij Tridentini declara- runt cap. 18. de reformatione ses- sione, 24. quod loquitur de modo prouidendi Ecclæ parochiali vacanti, intelligi, etiam debere in dicto Abbatे ordinario, & ita in causa inter Abbatem Sancti Facu- di, & Episcopum Legionensem à Rota decilum est, & sic quotidi- dictus Abbas consert dicta benefi- cia, & ponit adicta, & admittit co- cursum, & nominat examinato- res. Imo licet, ex proprio motu Pij V. illi & omnibus Ordinarijs prohibitum eslet ne resignationes etiam simplices nec permutationes beneficiorum admitteret cor- rigendo ius commune is tamen ri- gor

Variarum questionum.

gor moderatus est à dicto Pio, folio. 95.lib. paruo horum motuum & concessum Ordinariis admittere in certa forma, & permutationes simpliciter secundum ius cōmune, & ita constat, ex versic.ad hæc, & ibi, & in hijs duobus proprijs motibus, non solum loquitur de Episcopo, sed etiam de alijs habentibus ius cōferendi, & sic de nostro Abbe & de hoc dubitandum non est.

22 Amplius dictus Abbas Ordinarius est exequitor omnium vltimorum voluntatum ad pias causas quem admodum Episcopus, quia hoc est iurisdictionis, ex Abb. Anchar. Barbatio, & omnibus in capi. Ioannes de testamētis, & ibi Couar. numēr. 1. qui omnes affirmanit quod dicecelani appellatione Abbates habentes Episcopalem iurisdictionem continētur, vbi est eadem ratio, sequitur, & pluta allegat Matienço in l. 14. glo. 1. num. 46. tit. 6. lib. 5. recopil. ex quo infertur ad decisionē text. in cap. 8. & 9. de reformatiōne lessione. 22. dicti Concilij in qua deciditur, quod Episcopus sit executor omnium piarum dispositionū & testamentorum, & potest visitare collegia pia fraternitates, & cōfratrias, quod etiam habeat locū in dict. Abbe, ex identitate rationis, & sic practicatur atque iura de visitandis confratrijs vidēdus est, omnino Paris. consi. 34. libr. 4. cuius dicta fere hodie cessant, ex dispensatione dict. cap. 8. nisi aliud te-

stator disposuerit cuius voluntas seruande est, ut per Parisium ibi, & etiam in dicto Abbe posunt verificari, & intelligi decisiones capitulorum 5. & 6. dictæ lessionis, & informationis, vbi dispensationes & commutationes, vltimarum voluntatum debent committi Episcopis, nam etiam debent committi dicto Abbatı Ordinario, cum ea dē rationis sit, ex supradictis imo & omnia iura illius reformationis ad eum extenduntur ex dicta iurisdictione, & rationis identitate, & quia appellatione Episcopi venit alias Ordinarius, quando identitatis ratio concurrit, ut dictum est, & amplius dicetur.

23 Amplius dictus Abbas Ordinarius poterit subditos suos visitare, ex eleganti consilio Oldrald. 116. incipit. Prima quæstio est in fin. se quitur Albericus in suo Dictionario littera A. fol. 2. colu. 3. in principio, sequitur etiam Dominicus in cap. 1. §. hanc autem de césibus in. 6. Millis in suo Reportorio verbo Archidiaconus, Aufretius de cessione Capellæ Tolosanæ 187. refert alia Gregor. Lopez verb. *De co stambre*, in l. 1. tit. 1. part. 1. & inferior id potest consuetudine acquirere, ut dicunt supradicti, & notatur in d. c. auditis de præscriptione. quam consuetudinem dictum sacrum Concilium approbavit in. c. 3. de reformatiōne lessione. 24. vbi loquitur in Archidiaconis, & alijs inferioribus, Abbas verò de quo agimus cum habeat iurisdictionē priua-

priuatiuam alio modo habet ius visitandi, scilicet, ut Ordinarius, ex Oldraldo vbi supra vnde ipse non tenetur seruare formam traditam Archidiaconis, & alijs inferioribus cum ipse non sit inferior nec sub Episcopo, & potest nominare suos visitatores, ut ex Paris. supra diximus.

²⁴ Nec ipse poterit visitari ab Episcopo, ut Apostolico delegato, virtute decisionis, tex. in c. 9. de reformatione sessio. 24. dicti Concilij: quia text. ille limitatur in habente Episcopalem iurisdictionem, & habente temporalem laicam in locis sibi subiectis, ex decisio. tex. in c. 11. de reformatione incipit in monasterijs in fin. sessione. ²⁵ dicti Concilij, & in curia Romana practicatur, quod quaelibet iurisdictione temporalis etiam limitata sufficiat & ita Rotæ iudices decreuerunt in dict. causa interdictum Episcopum, & Abbatem cui ius visitandi competere declararunt, & non posse à dicto Episcopo loca illi subdita visitari, sed quid rationis addat habere iurisdictionem temporalem adhuc non declaratum est.

²⁵ Poteſt etiam Abbas cognoscere de causis matrimonialibus, & criminalibus, & beneficialibus cum hæc omnia ad iurisdictionem pertineant, & ipse in omnibus habeat Episcopo excluso, quæranturque cum præscriptione territorij, ut per Innocet. & Abb. per tex. ibi in d.c. auditis, & per Abbat. &

Antonium de Butrio in capit. accedentibus de excelsibus prælati. Nec in Abate Ordinario hoc correctum est ex decisione tex. in c. 20. sessio. 24. dicti Concilij de reformatione, vbi inferiores prohibentur de hijs causis cognoscere, nam text. ibi loquitur, de inferioribus, & Episcopo subditis, & non habentibus priuatiuam iurisdictionem, & sic in Curia Romana inteligitur, & practicatur, quod non bene declarauit Doctor Xuarez de paz in sua praxi tomo 2. preludio. 1. num. 3. 4. 5. & 6. qui absolute omnibus prælatis citra Episcopum dicit prohibitum cognoscere de dictis causis exceptis prælatis Ordinis militarium, & quod sic declaratum est in supremo Cœilio, est enim intelligendus de prælatis non Ordinarijs, alias malediceret, & noster Abb. maiorem iurisdictionem, habet quam prælati Ordinum Militarium cum faciat Synodus.

Præterea dictus Abb. potest remittere, ex causa quem admodum Episcopus monitiones de quibus in decisione. 1. de reformatio- ne session. 24. nam & hoc iurisdictionis ordinariæ est, & ad Ordinarium spectat, ex dicta decisione in cuius proposito id tenet dictus Pater Henriquez in dict. Summa libr. 11. capit. 5. numer. 5. Nauarr. consilio. 1. tit. de sponsalibus, lib. 4. & confirmatur: quia, Vicarius Generalis Episcopi nihil amplius habet quam Ordinariam, &

Variarum questionum.

Episcopalem iurisdictionem, & tamen potest ex ea relaxare dictas monitiones, quae admodum Episcopus, ut tenet Salcedo in ad-
ditionibus ad primum Bernardi Diez capit. 74. littera. D. & Segura in suo Directorio iudicium Ecclesiasticorum. 2. part. cap. 16. nume.
1. 2. & 3. & Veracruz in appendice ad Speculum coniugarum, folio. 4
& dictus pater Henriquez ubi supra licet ipse speciale mandatum, & commissionem requirat, & dicit ita declarasse congregacionem dictorum illustrissimorum Cardinalium anno. 91. & contrarium tenuit Monach. consilio. 69 numer. 55. lib. 1. Cephal. consilio. 422. numer. 72. libr. 3. & Doctor Xuarez de Paz in dicta praxi tomo. 2. praeludio. 3. à numer. 11. qui omnes fundatur in grauitate causæ, & quia sacrum Concilium Episcopo ipso committi, & eius arbitrium, & industriam exigit de qua confidit, & ideo alij non potest committere, vel delegare, nec in generali commissione continenturque tantam grauitatem præ se ferunt, cui rationi responder ab unde Salcedo ubi supra, sed quidquid sit de harum veritate opinionum sat est, quod ex multis Concilijs Provincialibus, & constitutionibus Episcopatum id multoties Vicariis negatur, licet in praxi opinio Salcedi, & aliorum ubi non est contraria constitutio seruetur, quam semper vidi seruari, & in nostro

calu, omnes admittunt in Abbate, aut alio iurisdictionem Episcopalem habente.

Tum etiam poterit, & potest dictus Abbas Ordinarius dare licentiam alieno Episcopo Pontificalia suo districtu exercendi, ut in electo abunde in dicto Repertorio Felini inuenies, & per Doctores in dict. capit. 1. de translatione prælatorum: quia hoc est ordinariæ iurisdictionis, ut in dict. capit. cum dilectus per Abb. & Concilium sessio. 6. de reformatione. c. 5 solum licentiam Ordinarij requiri ad hoc, ut quis possit Pontificalia exercere in districtu alterius, & text. in capit. 2. de reformatio-
ne sessione. 14. qui loquitur de Episcopis titularibus solum etiam licentiam Ordinarij requirit, aut proprij prælati ibi nisi de loci Ordinarij expressa licentia, & ibi absque sui proprij prælati, &c. cū igitur Abbas sit Ordinarius suffici & sua licentia in suo districtu, aliter nullus esset qui possit eam dare, nam cum Episcopus in districtu Abbatis iurisdictionem Episcopalem habentis non possit Pontificalia exercere, tex. in c. luminoso, & ibi Doctores. 18. q. 2. notat Doctores in c. 1. de verb. signif. lib. 6. Inno-
cen. in c. exiri de priuileg. notat late Roland. de Valle. consi. 32 à num. 23. cum sequen. lib. 3. & facit. 9. quæst. 2. per totam notatur etiam in dict. cap. Abbates de priuilegijs in. 6. nimirum etiam si non possit alijs licentiam dare, & con-

& confirmatur, quia capitulum
sede vacante, quod solum habet
Episcopalem iurisdictionem po-
test dare dictam licenciam, ex vi
iurisdictionis gloss. in capi. si Epis-
copus, de supplenda negligentia
prælatorum in c. Abbas in capit-
is qui de maioritate, & obedi-
tia. Pauinus in tractat. de Potesta-
te capituli Sede vacanti. 1. par. q.
3. igitur idem erit in Abbe qui
etiam ex d.c. 2. reformationis, po-
terit dare licentiam Episcopo titu-
lari exercendi Pontificalia in sua
diœcessu, & ipse ibi poterit ordina-
re eos qui sunt alterius Episcopa-
rus cu[m] liceris dimissorijs suorum
prælatorum, vt constat ex dict. c. 29
in fin. & licet ex decisione, text. c.
11. de reformatione dimissorię de-
beant dirigi Episcopo residenti,
aut pro eo Pontificalia excenti,
latis verificantur in Episcopo exil-
tenti in res orto dicti Abbatis, &
ibi ordinante ex eius licetia, cum
tunc iuste pro eo Pontificalia exer-
ceat, vt in electo dixit dictum Re-
portorium, & quia etiam ubi est
identitas rationis, vt hic appellata
Episcopi continetur dictus
Abbas, ex Fraco in d.c. cum ex co-
num. 3. vbi allegat Dominicu, &
alios, & cum calus accidisset sic co-
lunui, & causa ad Rota delata, abso-
lutorius est, quidam ordinatus in d.
Abbatia cum dimissorijs sui Epis-
copi concessis in forma dicti Con-
cilij.

²⁸ Debet etiam dictus Abbas sicut
& Episcopus ad Conciliu genera-

le, seu prouinciale admitti & cita-
ri, & vocari & in eo habet voce de-
ciliuum ratione iurisdictionis, vt
in magnis Abbatibus concludit
Abbas in quæst. 10. dñb. 2. nu. 28.
per tex. in capi. conuenientibus. I.
quæst. 7. qui iudicio meo non be-
ne probat sentit Villadiego dele-
gato. c. 10. a nu. 4. notat idem Abb.
in cap. ex ore. de priuilegijs Cam-
pegius in tract. de Concilijs, cap. 7
a num. 1. licet contrarium teneat
Iacobatius in tractat. de Concilijs
lib. 2. ar. 2. a num. 38. sequitur Ala-
ba in eodem tract. p. 1. cap. 6. nu. 3
quoium opinio magis in praxi ser-
uatur.

Item dictus Abbas sicut Epis-
copus finendum facit, & constitu-
tiones sinodales Balb. in tracta. de
præscriptio. 1. p. partis. 5. q. 11. Bo-
teus in tractat. de Sinodo, part. 2. a
num. 40. Abbas, & omnes in d.c.
auditis.

Item Abb. & Episcopus equi-
paratur ad hoc, vt in eorum locis
debeat habere studia, & lectiones
Sacrae Scriptura, vt per Conradu-
m unum in tracta. de hereticis. c.
5. a num. 18. & cōcordat tex. in c.
de quibusdam distinct. 37. & c. 1.
de reformatione sess. 5. dicti Con-
cilij, quod optimè conducit ad de-
cisionem de seminarijs habendis,
quæ etiā debent intelligi, in dictis
Abbatibus, vt audio declarasse di-
ctos illustrissimos Cardinales, &
vide Ang. Clauati in sua Summa,
verb. Magister, nu. 7. 8. & 9. & Sil-
uester verb. Doctor, quæstio. 8. &

Variarum quæstionum.

tex. & Doctores in Clementina. i
de magistris, & text. in Clementi-
na, ne in agro de statu menachō-
rum, & Abb. & omnes in cap. sih.
de his qui fiunt à maiori parte, c.
& Horatium Lucium in tracta. de
priuileg. schola alium priuilegio. 91
vbi tractant quando Abbas, Epif-
copus, aut aliis prælatus teneatur
ad dicta studia, & quibus expensis.

Igitur, ut ad propositum redea-
mus si Abbas, vt Ordinarius supra
dicta omnia facere potest: quia
spectant ad ordinaria iurisdictionem?
Quid mirum si etiam posset
dare dimissorias quæ etiam ad eā
dem iurisdictionem spectant, ma-
xime cum & dictus Abbas sit per-
sona valde indignitate constituta,
cui & delegationes committun-
tur, vt diximus in nostra quæst. 4.
& cui possunt causæ graues com-
mitti, vt in dict. cap. conuenienti-
bus, & qui sortitur locū post Epif-
copum ante alias dignitates latè
Menoch. in consil. 2. a num. 130.
lib. 1. Marsilius columnā in tracta.
de Ecclesiasticis redditibus, nu. 7.
Selua de beneficijs p. 1. q. 2. nu. 85.
& confirmatur: quia Episcopus in
Ecclesijs pleno iure Abbatibus
subjectis nihil potest exercere, vt
per Corras. in tract. de beneficijs,
cap. 9. num. 15. Menoch. consil. 6.
num. 15. lib. 1. & cum Arerio, &
alijs. Vetus decisiō. 3. 14. a num. 6.
faciūt quæ Decius de clauilia ple-
niū iure notat in cap. cum planta-
re §. in Ecclesijs de priuilegijs Cal-
derini. consil. 12. titu. de donation.

aut priuilegijs facit consilium Ro-
man. 79. num. 1. Igitur ex hijs con-
cludendum est, quod dictas dimis-
sorias dare potest, & sic pars affir-
mativa verior.

Tandem hijs hinc, & inde vissis
in puncto iuris communis haec pars
ultima verior videtur.

Sed in terminis sacri Concilij
Tridentini in dict. capit. 10. de re-
formatione, sessione. 23. dubia
admodum est, & si probabilis vi-
deatur nam ad dictam decisionē
tripliciter responderi potest. Pri-
mo, quod dictus Abbas est ipse
diœcesanus, vt dictum est, & ha-
bet ipse diœcesim, scilicet, loca
subiecta, & visitat, & facit sinodū,
diœcesis nō nihil aliud est, quam
diuisio, & guberniū, vt per Quin-
tilian. Mandonium ad regulas Cá-
cellaria regula. 16. q. 4. At vero di-
strictus Abbatis diuinus est à distri-
ctu Episcopi, & eius districtus est
eius gubernium, vnde diœcesis di-
ci potest, & ipse diœcesanus, & si
ipse diœcesanus est, non potest di-
ci, quod existit in aliena diœcesi,
quemadmodum nec Episcopus
vnius Episcopatus, etiam si suus
Episcopatus esset intra Episcopatu-
m alterius, non potest dici, exis-
tere intra illius diœcesim, quis lo-
cus liber & exemptus intra diœce-
sim in iudicatur, vt extra diœce-
sim iuxta glo. verb. & earum par-
te, in Clementina. 1. de fato com-
petenti sequuntur Ioann. Andr.
Geminia. Francus, & alijs in cap. vt
animarum §. Statuto de confit. in

6. & loca qui sunt in diœcesi habētia dominium separatum non dicitur esse de illa diœcesi, ut per Abbatem in cap. nimis de iure iurand. sequitur Cardinal. in Clemētina. 2. §. 1. quæst. 4. de priuilegijs, & beneficia vacantia, in loco exēptō existenti intra diœcesim nō dicuntur vacare in diœcesi, ex Anzcharati. in repetitione cap. si p̄t ppter colum. 3. versi. & ista faciunt de rescriptis, & plura ad propositum congetit Rolandus Valle omnino videndus, consil. 32. à num. 23. cum sequent. lib. 3.

Sed hæc responsio non omnino satisfacit nam verba sacri Concilij ibi intra fines aliquos, &c. & ibi ad Episcopos intra quorū diœcessis, &c. non patiuntur dictam interpretationem cum iudicentur intra diœcesim ad effectum illius decisionis, loca exempta, aut nullius, quæ sunt intra diœcesim, & sic non est locus contrariæ existimationi, maximè: quia dicta interpretatione præcedit per fictionem, & verba statuti in dubio sunt intellegenda in casu vero, & nō in casu ficto. 1. §. 3. hæc verba vbi Bart. ss. de neg. gest. latissimè Rolandus, consil. 61. à num. 13. lib. 3. & quando verba sunt clara, & sensus manifestus, nunquam interpretatione facienda est, ut melior sensu existat, ut p̄r eundem Roland. ibi nth. 22. quare Secundo respondent, alii qui, quod tex. ille loquitur de Abbatे non Ordinario, sed præcedēteius, ex consuetudine priuilegio,

aūt præscriptione, sed Abbas Ordinarius, non prætendit ius, ex priuilegio, aut consuetudine, sed ex vi ordinarij iurisdictionis, sed hec responsio licet videatur, aures demulcere falsa est, quia præsupponit Abbatem non se fundare in præscriptione consuetudine, aut priuilegio nam cum Episcopus sit suapte natura superior & Ordinarius, ex tex. in cap. cum Episcopus de officio Ordinarij in, s. Abb. vero in nō habeat a sua dignitate, & suapte natura, sed illi sit aduentitium esse Ordinarij, vel ex priuilegio, vel ex presumptione iuxta notata in d. e. anditis, non video quare etiam dare dimissorias non copetat illi, ex dicto priuilegio, aut præscriptione: quia tantum possessum, tantum præscriptum ex Balbo in proprijs terminis vbi supra, ynde annullatis priuilegijs, præscriptionibus, & consuetudinibus generaliter, non video quare in hoc casu non censemantur sublatæ maximè cum dicta decisio loquatur per verba geminata quæ arguunt maiorem expressionem, ex I. balista, & ibi Autores. §. ad Trebellia. & per verba, quibusuis, aut quibuscumq; quæ omnia comprehendunt licet alias non cōprehendentur, ut latissimè & elegantissimè notat Mādesius ad Romap. omnino videndus consil. 37. verb. quacumq; cauta, tum etiam dicta decisio loquitur de capitulo Ecclesiæ Cathedralis, quod cōstat habeare ordinariā iurisdictionem, sed va-

Variarum questionum.

lente, & nihilominus aufert ab illo potestatem concedendi dimissorias, unde consequens est, quod etiam intelligitur in concedentibus virtute ordinariae iurisdictionis, & sic dicta responsio est omnino falsa.

Quare tertiam cogitaui addere responsem, scilicet, quod generalitas illius decisionis restrinquitur, & limitetur in dicto Abbatte Ordinario iurisdictionem Episcopalem habente Episcopo excluso, & habente proprium districtum, & faciente sinodum, & omnia, ut Episcoputum gerente, nam cum hic casus sit ratus, & dictus Abbas cum habeat iurisdictionem eam per perpetuam & iure proprio, sit maior, quam capitulum dictum sedentante, & sit magius Abbas, & in omnibus similis Episcopo, & pauci Abbatibus, hoc modo, reperiantur, & in Hispania sit, quasi, solus dictus Abbas sanctificandi, qui in nullo Episcopuni recognoscit, & in Gallia Abb Cluniacensis, & in Italia Abbas Montis Casini, & alij per pauci Ordinis Sancti Benedicti, quod non debebat includi in dicta generali constitutione, sed speciali nota indigebat, ea enim qua notabiliter suauit nisi specialiter notentur videtur quasi neglegat. item apud Labeonem. §. hoc ad dictum. s. de iniurijs, cap. quia periculorum de sententia excommunicationis lib. 6. c. ne aliqui de priuilegijs eo. lib. Decius consil. 271. num. 15. per quae iuratur. Quin

tilian. Mandos. ad regulas Chascelles latias regul. 4. q. 20. nu. 3. & reg. 13. q. 5. nu. 4. quod generalis constitutio non comprehendit, eaque speciali nota digna sunt: & verba generalia non includunt calus in iuris litos, de quibus non est verisimiliter cogitatum Rimini. Iun. consil. 40. num. 21. lib. 1. & verba vniuersalia restrinquentur ad mentem & verisimilitudinem, ut per eundem consil. 19. nu. 30. lib. 1. & verba ampla & praestantia non extenduntur ad iuris absurdam, & cum difficultate concedenda, ut per eundem Riminadd. consil. 406. nu. 104 lib. 1. & verba vniuersalia ampliat ad ea que sunt ei iusdem generis, ut per eum consil. 19. num. 54. & restringunt ad similia d. cōsil. 46. nu. 111. & restringuntur ne quis indebit dampnum patiatur, ut plura allegando concludit ipse Hypollitus consil. 46. à nu. 101. lib. 1. & verba, quantumuis precisa restringuntur secundum subiectam materiam, ut per eundem consil. 59. nu. 81. lib. 1. & verba generalia non extenduntur ad speciales causas res, vel personas, ut notatur per Curtium Riminal. & alios in l. si de certa. C. de transactionibus notat Eugenius Perusinus. consil. 13. num. 34. lib. 1. Igitur cum causa magni Abbatis sit digna speciali nota non est verisimile, comprehensam fuisse secundum subiectam materiam, in verbis generalibus dictę decisionis ac proinde debent in ea limitari nonque intelligi in dicto Abbatte Ordinario.

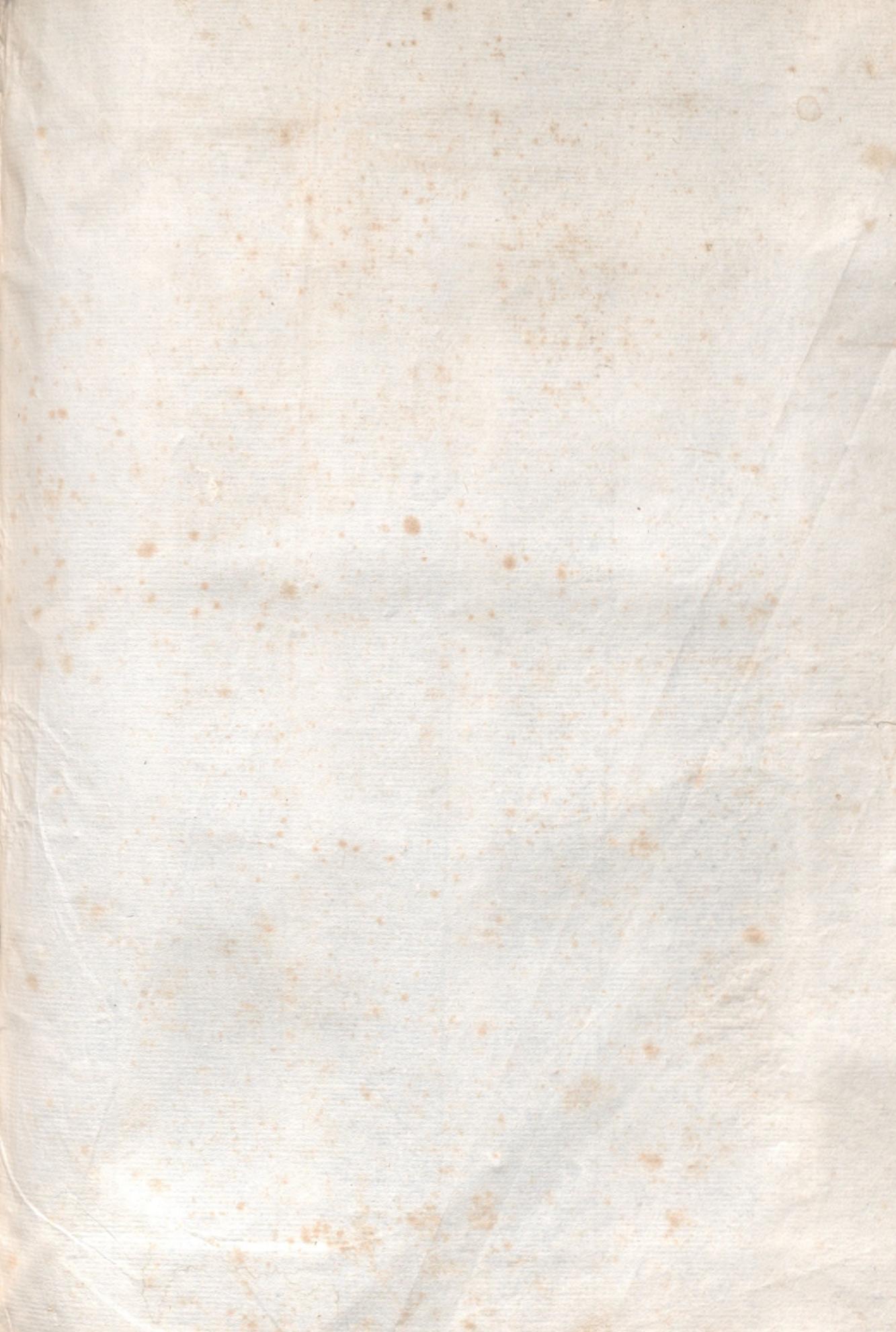
Sed

34 Sed adhuc non quiescit animus nam dictus Abbas & si apparet dicēcesanus in rebus eandem rationem habentibus non est propriè dicēcesanus. vt Felin. Abb. & Doctores fatentur in dict. capi. cū olim, nec eius Abbatia propriè est dicēcesis cum dicēceses à principio solis Episcopis fuerint assignatae, vt Quintilianus dict. quest. 42. fundauit nec vna dicēcesis intra aliam contineatur ac gubernium limitatum solis, Episcopis per se conueniat, alijs vero per accidens, & per alium atque Abbatia, Abbatis Episcopalem iurisdictionē habentis propriè est intra limites alterius dicēcesis, & propriè est nullius, vnde de ea verbis clares loqui quitur sacrum Concilium, tum verba dictæ constitutionis, sunt admodum generalia & duplicata. Vnde salua ratione recti sermonis restringi non possunt ex Hyppol. Riminald. Iuniore, consil. 19. lib. 1. vbi plura alleget, & includunt omnes personas priuilegiatas, & non priuilegiatas, & quæ aliàs non cōprahenderentur, ex Mandos. ad Roman. latissimè vbi supra Eugenio Perusino consil. 14. à nume. 1. lib. 1. vnde nescio quomodo dicta

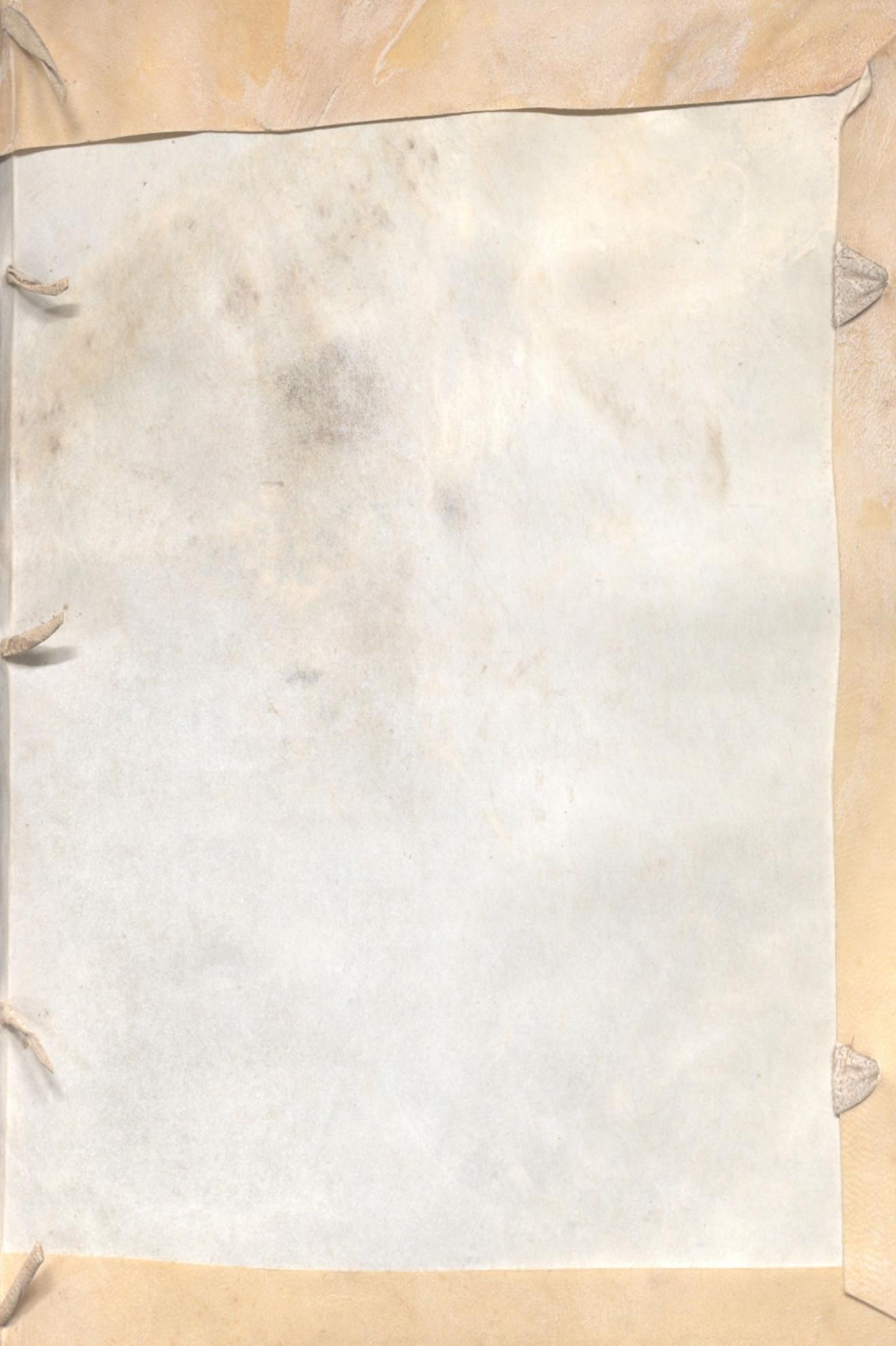
decisio possit restringi in fauore dicti Abbatis certè quæst. est dubia in terminis dictæ decisionis, & utraque operatio probabilis est, & quia lis pendet non amplius dico, audiui Romæ admissas quasdam dimissorias dicti Abbatis, & in Hispania plures, ex Episcopis admisserunt, sed egemus declaratio ne Pontificis, aut dictorum Cardinalium hoc tamen mihi certū est ordinatus per dictas dimissorias non incurrerent pœnas dictæ decisionis: quia ex supradictis causatut bona fides, & iusta credulitas, quæ excusat à pœna suspensionis irregularitatis, vt per Nauar. in c. accepta oppositione. 8. nu. 32. de restitutione spoliatorum, & in Manuali cap. 27. num. 155. idem in c. cum contingat remedio. 3. de rescriptis latissimè pater Henriquez qui plura allegat in glosis libr. 14. c. 3. à nu. 3. cum sequentibus Simo Maiolus de irregular. c. 13. lib. 4. & causa colorata excusat à pœna latè Menoch. in tract. de recuperad. remed. 5. à nu. 48. cum sequentibus, & sit concluso in hac q. Salua in omnib⁹ Sæctæ matris Ecclesiæ correctione cui in omnibus me submittō, & impono finē huic libr. 3.

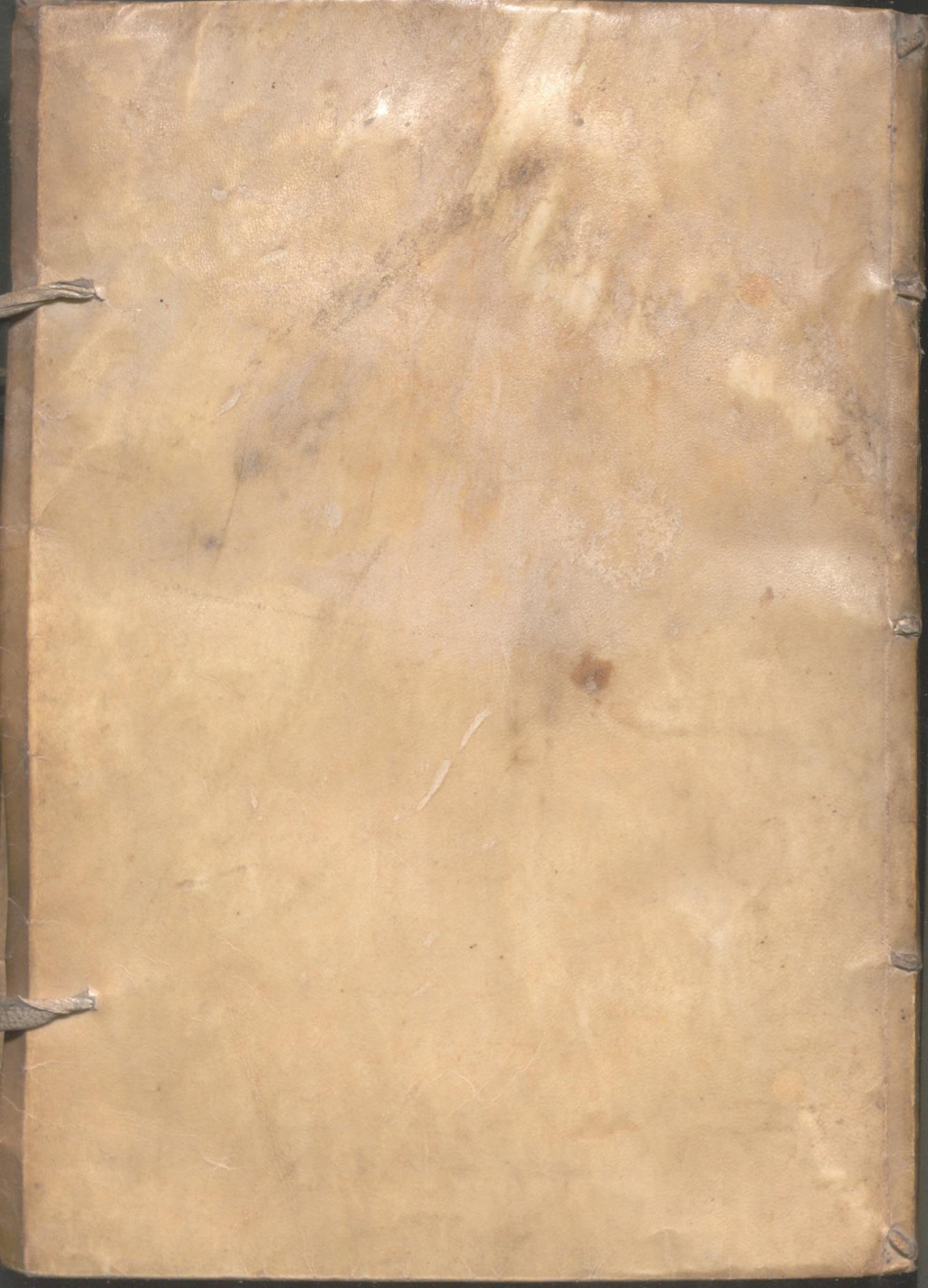
F I N I S:

6
2
4
2
2

G-E 1379